

СТІВЕН
КІНГ

ЗАГУБЛЕНА
ЗЕМЛЯ

КНИЖКОВИЙ
КЛУБ

STEPHEN KING

THE WASTE LANDS
THE DARK TOWER III

СТІВЕН
КІНГ

ЗАГУБЛЕНА
ЗЕМЛЯ

ТЕМНА ВЕЖА III

КНИЖКОВИЙ
КЛУБ
СЕРБІЙСЬКОГО ОБСЬКІВ

Харків
2008

**ББК 84.7СПО
К41**

**Жодну з частин даного видання
не можна копіювати або відтворювати в будь-якій формі
без письмового дозволу видавництва**

**Висловлюємо щирю подяку літературному агентству
«Andrew Nurnberg Associates Baltic», Latvia,
за допомогу в придбанні права на публікацію цієї книжки**

**Переклад з англійської:
«The Waste Lands: The Dark Tower III» by Stephen King,
A Plume Book, Penguin Group, New York, USA, 2003**

Перекладач *Олена Любенко*

**Дизайнер обкладинки *Володимир Стадник*
Художник *Олександр Семякін***

**ISBN 978-966-343-953-2 (укр.)
ISBN 978-0-452-28471-6 (англ.)**

**© Stephen King, 1991, 2003
© Hemiro Ltd, видання українською мовою, 2008
© Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», переклад та художнє оформлення, 2008**

**Цей третій том епопеї радо присвячую своєму синові,
ОВЕНУ ФЛІПУ КІНГУ:**
кхеф, ка і ка-тет

ВСТУП

КОЛИ ТОБІ ДЕВ'ЯТНАДЦЯТЬ

(І ШЕ ПРО ДЕШО)

1

Коли мені виповнилося дев'ятнадцять (в історіях, які ти збираєшся прочитати, це число має певне значення), гобіти були великими.

Під час Великого музичного фестивалю у Вудстоці у бруді на фермі Макса Язгура бебралися десь півдюжини Меррі та Піппінів, удвічі більше Фродів і незліченна кількість гіпарів Гендальфів. «Володар перснів» Дж. Р. Р. Толкієна в ті дні мав шалену популярність, і хоча я так і не зміг потрапити на «Вудсток» (про що шкодую), по-моєму, я був наполовину гіпі, принаймні достатньо гіповим, щоб прочитати ці романи й захопитися ними. Книги «Темної Вежі», як і більшість довгих історій-фентезі, написаних чоловіками та жінками мого покоління («Хроніки Томаса Ковенанта» Стівена Доналдсона, «Меч Шаннари» Тері Брукса — і це тільки два приклади), народилися під впливом Толкієна.

Але попри те, що ті книжки я прочитав у 1966 і 1967 роках, від свого писання я все ж утримався. З якоюсь зворушливою приязністю реагував я на розмах Толкієнкової уяви (на честолюбність задуму розказаної ним історії), але хотів написати

власну історію. Якби я почав це робити тоді, то неминуче повторив би його витвір. А це, як полюбляв казати покійний Хитрун Дік Ніксон, було б неправильно. Завдяки панові Толкієну двадцяте століття було під саму зав'язку забезпечене всіма необхідними ельфами і магами.

У 1967 році я не мав жодного уявлення про те, якою буде моя історія, але це не важило. Я був на сто відсотків упевнений, що впізнаю її, коли вона проходить повз мене на вулиці. Мені було дев'ятнадцять, і я був гордовитий. Авжеж, я був досить зарозумілий, щоб відчутти, буцімто ще можна трохи почекати на прихід музи й появу мого шедевра (я не сумнівався, що так і станеться). Схоже, в дев'ятнадцять років людина має право на самовпевненість — о цій порі час зазвичай іще не починає свою паскудну підривну діяльність, позбавляючи вас волосся і кидка в стрибку, як співають у популярній пісні кантрі. Та насправді час забирає значно більше. У 1966 і 1967-му я цього не знав, та навіть якби знав, то мені було б начхати. Я ще міг собі уявити (ледве-ледве), як мені виповниться сорок, але п'ятдесят? Ні. *Шістдесят?* Та ні в якому разі! Про шістдесят років не могло бути й мови. І це цілком природно, коли тобі дев'ятнадцять. Дев'ятнадцять — це такий вік, коли ти кажеш: *«Дивіться, я курю тринітротолуол і п'ю динаміт, і якщо ви знаєте, що для вас добре, то геть з дороги — бо ось іде Стіві!»*

Дев'ятнадцять — егоїстичний вік, пора обмежених турбот. Я був вельми амбітний і прагнув досягти вершин. І це все, що мене хвилювало. Я мав друкарську машинку, яку переносив із одного задрипаного помешкання до іншого, завжди з пакетиком марихуани в кишені і з посмішкою на обличчі. Компроміси середнього віку були далекою перспективою, образи літнього віку — за лінією горизонту. Мов ліричний герой тієї пісні Боба Сегера про те, що зараз вони звикають продавати вантажівки, я почувався безмежно могутнім і надзвичайно оптимістичним. У кишенях вітер гуляв, але в голові роїлися думки, котрі я хотів висловити, а душа була переповнена історіями, які

я хотів розказати. Зараз це звучить банально, але тоді здавалося дивовижним. Я почувався дуже крутим. Понад усе на світі хотів прорвати оборону своїх читачів, здобути над ними перемогу, змусити захоплюватися і змінити їх назавжди, орудуючи тільки сюжетом, більше нічим. І я відчував, що мені під силу це зробити. Що я просто *створений* для цього.

Наскільки помпезно це все звучить? Сильно чи не дуже? Хай там як, я не вибачаюся. Мені було дев'ятнадцять. У моїй бороді не було жодного сивого пасма. Я мав три пари джинсів, пару чобіт, думку про те, що світ — це моя устриця, і за двадцять наступних років не сталося нічого такого, що могло б мене переконати у помилковості поглядів. А потім, десь років у тридцять дев'ять, почалися проблеми: алкоголь, наркотики, нещасний випадок на дорозі, через який у мене змінилася хода (та й не тільки). Все це я вже детально описував і тут не повторюватимуся. Крім того, вам однаковісінько, правда? Врешті-решт світ виставляє на вашому шляху підлого Патрульного, щоб уповільнити ваш розвиток і показати, хто тут господар. Ти, читачу, поза сумнівом, зустрічав уже свого Патрульного (або у тебе ще все попереду). Я зустрів свого і впевнений, що він іще повернеться. Бо знає мою адресу. Це неприємний хлопець, Поганий Лейтенант, запеклий ворог наркотиків, трахання, гордоців, амбіцій, гучної музики — усього, що властиво дев'ятнадцяти рокам.

Але я й досі вважаю, що то був дуже гарний вік. Може, навіть найкращий період життя. Цілу ніч можеш танцювати рок-н-рол, а коли музика стихне і з голови вивітриться пиво, ти в змозі думати. І мріяти про велике. Підлий Патрульний зрештою вкаже вам на ваше місце, і якщо почати з малого, то коли він із вами розбереться, від вас точно не залишиться й мокрого місця. «Ще один готовий!» — вигукне він і покрокує далі з книжкою квитанцій у руці. Тож трохи (чи навіть багато) зарозумілості — не так вже й погано, хоча ваша мати, поза сумнівом, не цього вас учила. Моя так точно. «Гординя призводить до падіння, Стівене», — казала вона... а потім я з'ясував — десь у віці 19 помножити на

два, — що падіння неминуче. Ти падаєш сам чи тебе зіштовхують у канаву. В дев'ятнадцять у тебе можуть перевірити документи в барі й звеліти забиратися до дідька, виставити твої вибачення (і дупу, яка теж шкодує) назад на вулицю, але, бігме, ніхто не перевірить у тебе посвідчення, коли ти починаєш писати картину, вірша чи розповідати історію, і якщо ти, читачу, зараз дуже молодий, то не дозволяй старшим і (на їхню думку) ліпшим переконати тебе в протилежному. Авжеж, ти ніколи не бував у Парижі. Так, ти ніколи не бігав з биками у Памплоні. Звісно, ти шмаркач, у якого лишень три роки тому почало рости волосся під пахвами — то й що з того? Якщо від самого початку ти будеш недооцінювати себе, то що станеться з тобою, коли ти подорослішаєш? Давай, уперед, і не слухай, що тобі кажуть, — ось що я думаю. Сядь і *викури* цю сигарету до кінця.

2

Гадаю, письменники-романісти поділяються на дві категорії (включаючи ту, до якої наприкінці 1970-х, як новачок, належав і я). Ті, хто дотримуються більш літературного, тобто «серйозного» боку цієї праці, розглядають кожну ймовірну тему в світлі такого питання: *«Що означатиме написання такої історії особисто для мене?»* Ті ж, чия доля (або *ка*, якщо вам це більше до вподоби) — писати масові романи, схильні ставити зовсім інше питання: *«Що означатиме написання такої історії для інших?»* «Серйозний» романіст шукає відповідей і ключів до власної особистості, «масовий» письменник — читацьку аудиторію. Обидва різновиди літераторів однаково егоїстичні. Я знав багатьох із них, тож б'юся об заклад на свій годинник.

Хай там як, здається, що навіть у дев'ятнадцять років я відносив історію Фродо і його намагань позбутися Одного Великого Персня до другої категорії. То були пригоди купки пілігримів, більшість із яких походила з Британії, на тлі обрамлення, у якому вгадувалися елементи давньоскандинавської

міфології. Мені сподобалася ідея подорожі — чесно кажучи, я був од неї у захваті, — але мене геть не цікавили ні Толкієнові витривалі сільські парубки (не те щоб вони мені не подобалися, навпаки), ні лісисті скандинавські пейзажі. Якби я спробував просуватися в цьому напрямку, то мене б неминуче спіткала невдача.

Тож я чекав. На початку 1970-х мені вже було двадцять два, і в бороді почали з'являтися перші пасма сивини (гадаю, це було якось пов'язано з тим, що я викурював по дві з половиною пачки «Пел-Мела» на день). Та навіть у двадцять два роки ти можеш дозволити собі чекати. У двадцять два час іще на твоєму боці, хоча той гидкий Патрульний вже поряд і розпитує про тебе сусідів.

А тоді якось, у майже порожньому кінотеатрі («Біжу» в Бангорі, штат Мен, якщо це має якесь значення), я подивився фільм режисера Серджіо Леоне. Називався він «Хороший, Поганий, Злий». Не минуло ще й половини стрічки, як я зрозумів, що хочу написати роман, у якому толкієнівський зміст пошуків пригод і чаклунства поєднувався б із леонівським майже до абсурду величавим обрамленням вестерну. Якщо ви дивилися цей ексцентричний вестерн по телевізору, то не зрозумієте, про що мені йдеться, — можете голосно репетувати про незгоду, але це правда. На екрані кінотеатру, через проектор із належними лінзами Panavision, «Хороший, Поганий, Злий» виглядає епічною сагою, що може змагатися з «Бен Гуром». Зріст Клінта Іствуда сягає п'яти метрів, кожна волосина шорсткої, мов дріт, щетини на його обличчі виступає вперед, наче молоде червоне дерево. Борозни навколо рота Лі ван Кліфа глибокі, немов каньйони, а на дні кожного з них міг би бути тонкохід (дивіться книгу «Маг і кристал»). Пустельні декорації простягаються аж до орбіти планети Нептун. А дуло кожного пістолета виглядає не меншим за тунель «Голанд».

Навіть більше, ніж тло, мені потрібне було відчуття епічного, апокаліптичного *простору*. Те, що Леоне ні біса не знав про

географію Америки (за словами одного з персонажів, Чикаго — це десь поблизу Фенікса, штат Аризона), додало картині відчуття дивовижного зміщення у просторі. Сповнений ентузіазму (того штибу, на який, гадаю, здатна тільки молода людина), я хотів написати не просто *товсту* книжку, а *найдовший масовий роман у історії людства*. Мені це не вдалося, але я відчув, що старт непоганий. «Темна Вежа», томи один-сім, справді становить одну історію, і перші чотири книги тягнуть на понад дві тисячі сторінок у м'яких обкладинках. Останні три томи — це ще дві тисячі п'ятсот сторінок рукопису. Я не хочу сказати, що обсяг має якесь відношення до якості, а просто маю на увазі, що намагався написати епічну сагу, і певною мірою це в мене вийшло. Якби ви запитали мене, звідки таке бажання, я б не зміг відповісти. Можливо, частково це пояснюється тим, що так зростають американці: будуй найвище, копай найглибше, пиши найдовше. І це почування потилиці, коли постає питання мотивації? Здається мені, це теж частина американського життя. Врешті-решт все закінчується тим, що ми кажемо: «На той час це здавалося не такою вже й поганою ідеєю».

3

Ще один аспект дев'ятнадцятиліття, якщо вас це потішить: як на мене, то це вік, у якому багато хто з нас застрягає (розумом та почуттями, якщо не фізично). Роки спливають, і одного дня ти дивишся у дзеркало зі справжнісіньким збентеженням. «Чому це в мене на обличчі такі зморшки? — дивиєшся ти. — Звідки це ідіотське пузце? Чорт, мені ж усього дев'ятнадцять!» Не надто оригінальна думка, але збентеження не стає від цього меншим.

Час сріблить твою бороду, час віднімає у тебе кидок у стрибку, і все це відбувається, поки ти вважаєш, дурнику, що він досі на твоєму боці. Логічній частині твого єства це добре відо-

мо, але серце відмовляється у це вірити. Якщо тобі пощастить, той самий Патрульний, котрий оштрафував тебе за перевищення швидкості та надмірні розваги, піднесе тобі до носа нашатир. Щось подібне сталося й зі мною під кінець двадцятого століття. Сталося у подоби фургона «Плімут», що збив мене у прикорожню канаву в моєму рідному місті.

Десь через три роки після того нещасного випадку я підписував книжки на презентації роману «Майже як бьюїк» у крамниці «Бордерс» у Дерборні, штат Мічиган. Коли підійшла черга одного хлопця, він сказав, що дуже-дуже радіє, що я залишився живий. (Мене це дуже зворушує і відбиває охоту думати «Чого ти в біса не здох тоді?»)

«Я був зі своїм близьким другом, і раптом ми почули, що вас збили. Ми просто затрясли головами і почали наперебій говорити: «А як же Вежа, вона хилиться, падає, ооох, блін, він уже ніколи її не закінчить!»

Щось подібне спадало на думку й мені. Тривожна думка про те, що, збудувавши Темну Вежу в колективній уяві мільйонів читачів, я, можливо, несу відповідальність за її безпеку доти, доки читачам хочеться про неї читати. Це може тривати лише п'ять років, а може й п'ятсот — звідки мені знати? Схоже, що в романів фентезі, як поганих, так і хороших (навіть зараз хтось десь, імовірно, почитує «Вампіра Варні» чи «Монаха»), довге життя. Роландів захист Вежі полягає у тому, щоб спробувати відвернути загрозу од Променів, які її тримають. А мені (я збагнув це після аварії) доведеться зробити це, закінчивши історію про стрільця.

Під час тривалих пауз між написанням і публікацією перших чотирьох романів серії «Темна Вежа» я отримував сотні листів типу «як вам не соромно, це ви в усьому винні». У тисяча дев'ятсот дев'яносто восьмому (інакше кажучи, коли я працював, помилково вважаючи, буцімто мені досі дев'ятнадцять) прийшов лист від вісімдесятидворічної бабці: «Не хочу діймати вас своїми турботами, АЛЕ!!! зараз дуже слаба». Бабуся повідала

мені, що їй, мабуть, залишилося жити усього рік («од сили 14 місяців, у мене рак — пішли метастази»). Оскільки вона не сподівалася, що я спеціально для неї закінчу історію Роланда, то просто питала, коли моя ласка (ласка!), чи не розповім я їй, чим усе закінчиться. Від одного рядка у мене просто стислося серце (хоч і не досить сильно для того, щоб знову сісти за писання) — це була її обіцянка «не казати ні одній живій душі». За рік по тому, можливо, після нещасного випадку, внаслідок якого я опинився у лікарні, одна моя помічниця, Марша Діфіліппо, отримала листа від чоловіка, засудженого до страти в Техасі чи Флориді, котрий хотів знати те саме: чим усе закінчиться? (Він обіцяв забрати таємницю з собою в могилу, від чого моє тіло взялося сиротами.)

Якби на те моя воля, я б дав обом цим людям те, що вони в мене просили, — стислу версію подальших пригод Роланда, але, на жаль, у мене не було такої можливості. Я просто не знав, як усе обернеться для стрільця та його друзів. Для того щоб знати це, я мусив писати. Колись я тримав у голові короткий начерк, але потім згубив. (Та байдуже — мабуть, він усе одно не вартий був ані шеляга.) Все, що в мене залишалось, — кілька записів («Чусіт, чисіт, чосик, щось-щось-кошик» — так написано на одному із цих аркушів, який лежить у мене на столі, поки я пишу ці рядки). З часом, починаючи з липня дві тисячі першого, я знову почав писати. На ту мить я вже твердо знав, що мені не дев'ятнадцять і мені не оминати жодного з тілесних ушкоджень, які можуть спіткати людину. Я розумів, що мені буде шістьдесят, а може, навіть сімдесят. І хотів закінчити свою історію, поки гидкий Патрульний не прийде по мене востаннє. Наміру zostатися в пам'яті людей із чимось на кшталт «Кентерберійських оповідань»¹ та «Таємниць Едвіна Друда»² в мене не було.

¹ «Кентерберійські оповідання» — незакінчена збірка прозових і віршованих оповідок, написаних Джефрі Чосером у XIV столітті. — *Тут і далі прим. пер.*

² «Таємници Едвіна Друда» — детективний роман Чарльза Діккенса, який письменник не встиг закінчити, бо його спіткала смерть.

Результат — на краще це чи на гірше — лежить перед тобою, Постійний Читачу, незалежно від того, чи ти приступаєш до першого тому, чи готуєшся почати том п'ятий. Подобається це тобі чи ні, історія Роланда вже закінчена. Сподіваюся, ти отримаєш від неї насолоду.

Що ж до мене, то я відірвався на повну катушку.

Стівен Кінг
25 січня 2003 р.

СПОКУТА

КОРОТКИЙ ЗМІСТ ПОПЕРЕДНІХ РОМАНІВ

«Загублена земля» — третій том довжелезного циклу під назвою «Темна Вежа». Джерелом натхнення і до певної міри взірцем цієї історії стала епічна поема Роберта Браунінга «Чайльд Роланд до Вежі Темної прийшов».

У першому томі (його назва — «Шукач») розповідається про те, як Роланд, останній стрілець світу, що «зрушив з місця», переслідує й нарешті наздоганяє чоловіка в чорному — чаклуна на ймення Волтер, котрий прикидався другом Роландового батька в ті часи, коли в Серединному світі ще панувала єдність. Втім, наздогнати цього накладача залять (він людина тільки наполовину) — це не кінцева мета Роланда, а лише чергова віха на шляху до могутньої й загадкової Темної Вежі, що стоїть на перетині часових потоків.

А власне, хто ж такий Роланд? Яким був його світ доти, доки не зрушив з місця? Що таке Вежа й чому він так прагне дістатися до неї? Цілісна картина нам не відома, є тільки уривки відповідей. Вочевидь, Роланд — це лицар, обов'язок якого полягає в тому, аби втримати на місці (а можливо, навіть відновити) світ, у спогадах Роланда «сповнений любові й світла». Втім, чи справді Роландові спогади відтворюють істинний стан речей у його світі — це ще під великим сумнівом.

Нам достеменно відомо, що він змушений був рано пройти випробування на дорослість, бо дізнався, що його мати стала коханкою Мартена, значно могутнішого за Волтера чаклуна. Ми знаємо, що це Мартен влаштував так, аби Роланд дізнався

про зраду матері, сподіваючись, що хлопець не витримає випробування й змушений буде піти «на Захід», туди, де простяглася спустошена земля. І ми також знаємо, що Роланд, успішно склавши іспит, зруйнував усі Мартенові плани.

Ми також знаємо, що якимось дивним чином світ Роланда у своїй основі пов'язаний із нашим і час від часу між цими світами відкривається прохід.

На покинутому шляху для диліжансів, котрий тягнувся через усю пустелю, стояла придорожня станція. Там Роланд зустрів Джейка, хлопчика, який помер у нашому світі. Сталося це так: стоячи на розі вулиці в середині Мангеттену, Джейк дістав стусана й упав під колеса автомобіля, що наближався. Джейк Чемберз помер на асфальті під пильним поглядом чоловіка в чорному (Волтера), але прийшов до тьми в Роландовому світі.

Перш ніж вони наздогнали чоловіка в чорному, Джейк помирає знову... і цього разу винуватцем його смерті стає стрілець. Вдруге поставши перед найболючішим вибором свого життя, Роланд вирішує принести в жертву свого символічного сина. Діставши можливість обирати між Вежею і хлопчиком, Роланд обирає Вежу. Останні слова, які промовляє Джейк до стрільця перед тим, як упасти в прірву: «Вперед. Цей світ не єдиний, існують інші».

І нарешті, протистояння між стрільцем і чоловіком у чорному відбувається на вкритій білим пилом голгофі зі зогнілими скелетами. Чоловік у чорному пророкує Роландове майбутнє за допомогою колоди карт таро. Особливу увагу Роланд мусить звернути на три дуже дивні карти — В'язня, Даму Тіней і Смерть («але не для тебе, стрільцю»).

Дія другого тому «Крізь час» починається на березі Західного моря невдовзі після того, як завершилося протистояння Роланда й Волтера. Змучений, стрілець прокидається серед ночі й бачить, що припливом на берег винесло зграю повзучих хижих потвор — омаромонстрів. Не встигнувши добутися межі, за яку ці істоти заходять бояться, Роланд втрачає від їхніх укусів два пальці правої руки. Отрута потвор проникає у його кров,

і дорогою на північ уздовж берега Західного моря стрілець починає слабнути... можливо, смерть уже дихає йому в лице.

Дорогою йому трапляються троє дверей, що стоять просто на прибережному піску. Кожні двері відчиняються (для Роланда й лише для нього) у наш світ, в місто, де, як виявляється, жив Джейк. Прагнучи не тільки врятувати своє життя, але й видобути трійцю людей, що мусять супроводжувати його на шляху до Вежі, Роланд тричі потрапляє до Нью-Йорка на різних відрізках нашого часу.

В'язень — це Едді Дін, наркоман-героїнник із Нью-Йорка кінця 1980-х років. Переступивши поріг дверей на узбережжі моря в своєму світі, Роланд опиняється в свідомості Едді Діна тієї миті, коли літак Едді сідає в аеропорту Кеннеді. (Едді контрабандою перевозить кокаїн для чоловіка на ім'я Енріко Балазар.) Під час неприємної спільної пригоди Роланд розживається невеликою кількістю антибіотика і забирає Едді Діна до свого світу. Але наркоману Едді не надто до вподоби, коли з'ясовується, що його примусили потрапити до світу, де немає ширева (чи, як на те пішло, курей гриль).

Другі двері приводять Роланда до Дами Тіней. Її особистість роздвоєна — насправді в одному тілі співіснують дві жінки. Цього разу Роланд опиняється в Нью-Йорку на початку 1960-х років, у свідомості прикутої до інвалідного візка молодшої активістки боротьби за захист громадянських прав Одетти Голмс. Деттою Волкер називає себе підступна й сповнена ненависті жінка, що ховається в глибині Одеттиної свідомості. Коли ця подвійна жінка примусово опиняється в світі Роланда, то наслідки цього для Едді й стрільця, котрий швидко втрачає рештки сили, виявляються неоднозначними. Одетта вважає, що все, що з нею відбувається, — це сон чи галюцинація. Детта, з її стократ брутальнішим і прямолінійним розумом, просто спрямовує всі свої зусилля на те, аби знищити Роланда й Едді, котрі здаються їй дияволами в білій плоті й справжніми катами.

Джек Морт, серійний вбивця, що його криють за собою треті двері (Нью-Йорк середини 1970-х), — це сама Смерть. І хоча ні

Одетта Голмс, ні Детта Волкер ні сном, ні духом про це не відають, Морт уже двічі спричинився до великих змін у їхньому житті. Морт, чий *modus operandi*¹ полягає в тому, щоб або штовхнути свою жертву, або скинути їй щось на голову згори, за час своєї шаленої (а втім, такої обережної) кар'єри вчинив з Одеттою і перше, і друге. Коли Одетта була дитиною, він скинув їй на голову цеглину, загнавши маленьку дівчинку в кому і принагідно посприявши народженню Детти Волкер, потаємної сестри Одетти. Мине багато років, і 1959 року Морт знову вигулькне на Одеттиному шляху. Цього разу він зіштовхне її просто під колеса поїзда метро на станції «Грінвіч-Вілдж». І знову Мортові не вдалося здійснити задумане, бо Одетта вижила, проте дорогою ціною: колеса поїзда відрізали їй ноги біля колін. Тільки присутність молодого лікаря-героя (а також, можливо, потворного, проте впертого духу Детти Волкер) рятує їй життя... чи, принаймні, так здаватиметься на перший погляд. Для Роланда ці взаємозв'язки свідчать про значно потужнішу силу, ніж простий збіг обставин. На його думку, це знову почали об'єднуватися колосальні сили, котрі обертаються довкола Темної Вежі.

Роланд дізнається, що Морт, можливо, є першопричиною іншої загадки, в якій криється згубний для розуму парадокс. Бо жертва, на яку полює Морт саме тоді, коли стрілець вступає в життя маніяка, — не хто інший, як Джейк, хлопчик, котрого Роланд зустрів на придорожній станції та загубив під горами. У Роланда ніколи не було жодних причин, аби сумніватися в розповіді Джейка про те, як він помер у нашому світі, чи допитуватися, хто був його вбивця. Авжеж, Волтер. Коли довкола місця, де помираючи, лежав хлопчик, почала збиратися юрба, Джейк побачив чоловіка в рясі священника, і Роланд ані на мить не сумнівався, кого стосується цей опис.

Він і зараз у цьому впевнений. Так, Волтер, поза сумнівом, був там. Але що, як це Джек Морт, а зовсім не Волтер, штовхнув Джейка на проїжджу частину під колеса кадилака? Чи таке

¹ *Modus operandi* — спосіб дії (лат.).

можливе? Роланд не може сказати напевне, але якщо це так, тоді де зараз Джейк? Мертвий? Живий?

Загублений десь у часі? І якщо Джейк Чемберз досі живе собі й хліб жує в своєму світі, в Мангеттені середини 70-х, то як так вийшло, що Роланд досі його пам'ятає?

Попри весь цей сумбурний і, цілком імовірно, небезпечний розвиток подій, перевірка дверей — і видобування трьох супутників — завершується для Роланда успішно. Едді Дін погоджується зайняти своє місце в світі Роланда, бо закохується в Даму Тіней. Ще двоє з Роландової трійці (Детта Волкер і Одетта Голмс) поєднуються в одну особу, що має риси характеру і Детти, і Одетти, — це відбувається, коли стрілець нарешті спромігся змусити їх визнати існування одна одної. Ця гібридна жінка здатна прийняти кохання Едді і відповісти на нього взаємністю. Так Одетта Сюзанна Голмс і Детта Сюзанна Волкер стають однією жінкою: Сюзанною Дін.

Джек Морт конає під колесами славетного поїзда «А» на тій самій станції метро, де п'ятнадцять чи шістнадцять років тому відтяло ноги Одетті. Його смерть — не надто велика втрата.

І ось, уперше за всі незліченні роки, Роланд із Гілеаду шукає Темну Вежу не сам. Місця Катберта й Алана, його супутників із далекого минулого, тепер посідають Едді й Сюзанна... втім, стрілець схильний бути не надто добрим другом. Навіть дуже поганим другом.

В «Загубленій землі» історія цих трьох мандрівників, що бредуть Серединним світом, продовжується через кілька місяців після протистояння біля останніх дверей на узбережжі. Вони вже просунулися на добрий шмат шляху в глиб материка. Відпочинок закінчується, і починається пора навчання. Сюзанна вчиться стріляти... Едді — різьбити... а стрілець дізнається, які почуття виникають, коли людина божеволіє, помалу, крок за кроком втрачаючи розум.

(Забігаючи наперед, зроблю одне уточнення: мої читачі з Нью-Йорка помітять, що я досить-таки вільно повівся з географією міста. Маю надію, що мені це пробачать.)

Купа повалених бовванів, де сонце пече
І мертві дерева не кидають тіні, цвіркун не втішає,
На висхлому камінні не плюскотить вода. Там тільки
Тінь від червоної скелі
(Стань у ту тінь червоної скелі),
І я покажу тобі те, чого ти не бачив ніколи,
Те, що на тінь твою зовсім не схоже,
Тінь, яка вранці іде на припоні,
А ввечері зводиться перед тобою;
Я покажу тобі страх у жмені землі.

Т. С. Еліот. Спустошена земля

Будяк напівзів'ялий піднятися хотів
Понад старою висхлою ріднею,
Та голову йому зрубали без жалю,
І заздрили понурі стебла дикого шавлю.
Вони хотіли жити, та примусив їх сконати
Той лютий звір, що топче всіх, кого дістати.

*Роберт Браунінг.
Чайльд Роланд до Вежі Темної прийшов*

- Що це за річка? — знічев'я спитала Мілісент.
— Це просто струмок. Ну, може, трохи більше за струмок. Так собі, річечка. Її називають Пустою.
— Та невже?
— Так, — відповіла Вініфред. — Так і є.

Роберт Ейкман. Рука в рукавиці

КНИГА ПЕРША

ДЖЕЙК

СТРАХ
У ЖМЕНІ ЗЕМЛІ

РОЗДІЛ 1

ВЕДМІДЬ І КІСТКА

1

Втретє в житті їй довелося тримати в руках зброю, заряджену справжніми набоями... і вперше — видобувати револьвер із кобури, яку закріпив на ній Роланд.

У них було багато боєздатних патронів — Роланд приніс понад три сотні з того світу, де жили собі Едді та Сюзанна Дін, поки їх звідти не витягли. Втім, мати вдосталь амуніції не означало, що її можна марнувати. Якраз навпаки. Боги несхвально ставилися до марнотратників. Спочатку батько, а потім Корт (найвизначніший учитель його життя) прищепили Роландові цю віру, тож він і досі вірив. Можливо, ці боги карають не одразу, але рано чи пізно розплата прийде... і що довше зволікаєш, то більше втрачаєш.

Спочатку потреби у набоях усе одно не було. Роланд стріляв із револьверів довше, ніж могла собі уявити ця вродлива жінка з шоколадною шкірою, що сиділа в інвалідному візку. Він виправляв її помилки: спочатку просто поставив мішені й стежив за тим, як вона цілиться й стріляє в них із незарядженого револьвера. Вона швидко вчилася. Обое — і вона, й Едді — були дуже здібні.

Як Роланд і гадав, обое були природженими стрільцями.

Сьогодні Роланд і Сюзанна вийшли на галявину, що лежала менш ніж за милю від лісового табору (ось уже майже два міся-

ці він їм правив за дім). Дні непомітно спливали. Поки Едді й Сюзанна навчалися всього, чого мав їх навчити Роланд: як стріляти, полювати, білувати здобич — спочатку знімати, а згодом дубити й вичиняти шкури вбитих тварин, а ще як споживати м'ясо туші в такий спосіб, аби не пропав жоден шматок; як шукати північ за Старою Зорею та південь — за Старою Матінкою, як дослухатися до лісу, в якому вони зараз перебували, за шістдесят миль чи далі на північний схід від Західного моря, — і стрільцеве тіло помалу зцілилося. Нині Едді повільно засвоював урок, та стрільця це не бентежило. Роланд знав, що найдовше людина завжди пам'ятає той урок, який вивчила самотужки.

Але найважливіший з-поміж уроків так і лишався найважливішим: навчитися стріляти й щоразу влучати в ціль. Навчитися вбивати.

По краях цю галявину нерівним півколом оточували темні ялинки; від їхньої глици сочився солодкий аромат. На півдні починався обрив: земля раптово зникала, і на три сотні футів униз, наче сходи для якогось велетня, спускалися крихкі сланцеві карнизи й потріскані виступи. Посеред галявини біг чистий струмок, що брав початок у лісах. Він дзюркотів і пинівся у глибокій канаві, яка пролягала в пухкій землі й крихкому камені, та стікав кам'янистим дном, що полого спускалося до того місця, де починалося урвище.

Вода спадала сходами, утворюючи кілька водоспадів, у яких вигравали гарні мерехтливі райдути. Внизу, за краєм урвища, лежала у всій своїй величі глибока долина, яку теж обступали ялини й кілька велетенських древніх в'язів, котрі не згодилися поступитися місцем своїм суперникам. В'язи стриміли над зеленню вежами й густою рослинністю. Ці дерева могли бути старезними ще в ті часи, коли земля, з якої походив Роланд, була ще молодою. Він не бачив жодних ознак того, що долина взагалі коли-небудь палала вогнем, хоча й не відкидав, що час від часу в неї могла вдаряти блискавка. Але блискавиця була б не єдиною загрозою їхній безпеці. Колись давно в цьому лісі жили лю-

ди. За кілька останніх тижнів Роланд не раз натрапляв на те, що вони по собі лишили. Здебільшого то були примітивні предмети, але серед них траплялися черепки глиняного посуду, який могли обпалювати тільки у вогні. А вогонь був породженням зла, що з превеликою втіхою вислизало з тих рук, які його створили.

Понад цим альбомним краєвидом дугою вигиналося безхмарне блакитне небо, у якому за кілька миль звідти, каркаючи своїми старечими надтріснутими голосами, кружляло кілька круків. Здавалося, щось їх стривожило, наче наближалася буря, але, понюхавши повітря, Роланд не відчув у ньому дощу.

Ліворуч від потічка стояв великий валун. Роланд поклав на нього шість уламків каменя. Кожен зі шматків був сильно поцяткований слюдою, і в теплому полуденному світлі вони виблискували, мов лінзи.

— Остання спроба, — сказав стрілець. — Якщо ця кобура незручна, бодай трохи заважає, краще скажи мені про це зараз. Ми тут не для того, аби марнувати набой.

Вона глузливо підморгнула йому, й на мить він побачив у цьому погляді Детту Волкер. Як відблиск тьмяного сонячного проміння на сталевій перекладині.

— І що ти зробиш, як ця кобура незручна, а я тобі нічого не скажу? Якщо я промажу, не влучу в жодну з цих дрібнючок? Даси мені по довбешці, як це завжди робив той твій старигань-учитель?

Стрілець усміхнувся. За ці останні п'ять тижнів він усміхався більше, ніж за попередні п'ять років разом.

— Ти ж знаєш, що я цього не зроблю. По-перше, ми були дітьми, дітьми, які ще не пройшли всіх обрядів змужніння. Дитині ще можна надавати ляпанців, щоб виправити її помилку, але...

— У моєму світі люди з вищих шарів суспільства заперечують биття дітей, — сухо відрізала Сюзанна.

Роланд стенив плечима. Йому було складно уявити, як взагалі може існувати такий світ... чи ж не було написано у Великій Книзі «Не школуй бука, щоб не зіпсувати дитину»?.. але він сумнівався, що Сюзанна обманює.

— Твій світ не зрушив з місця, — відповів він. — Тут інакше дивляться на багато речей. Хто ж, як не я, бачив це на власні очі?

— Не сумніваюся.

— Та хай там що, ви з Едді не діти. І не варто поводитися з вами так, наче ви діти, то була б помилка з мого боку. Якщо й треба було якихось випробувань, то ви їх уже пройшли.

І хоча вголос він цього не сказав, Роланд думав зараз про те, як спритно вона підстрелила на узбережжі трьох омаристих почвар, перш ніж вони встигли загризти його й Едді. Він побачив, як вона всміхається у відповідь, і подумав, що, можливо, їй згадалося те саме.

— І що ж ти зробиш, якщо я промажу?

— Подивлюся на тебе. По-моєму, більше нічого мені робити не треба.

Вона на мить замислилася над цими словами, потім кивнула.

— Цілком можливо.

Сюзанна знову перевірила кобуру, обв'язану довкола її живота на кшталт наплічної (пристосування, яке Роланд подумки називав кріпильною муфтою) і досить просту на вигляд, але знадобилося багато тижнів проб і помилок — а також припасування до фігури, — аби все стало на свої місця. Пояс і револьвер, що своїм пощербленим руків'ям з сандалового дерева стирчав зі старезної промасленої кобури, колись належали стрільцеві. Кобура висіла в нього на правому стегні. Більшу частину тих п'яти тижнів, що минули, він провів, намагаючись змиритися з тим, що відтепер їй не висіти там вже ніколи. Через омаромонстрів він тепер був стрільцем-шульгою.

— Ну як? — знову спитав він.

І цього разу, підвівши голову, вона розсміялася йому в лице.

— Роланде, ця стара кобура зручна як не знаю що. То як, мені стріляти, чи ми так і будемо сидіти та слухати каркання он тих ворон?

Він відчув, як під шкіру гострими пальчиками прокрадається напруга, і подумав, що у такі миті під непривітною, грубуватою маскою Корта, мабуть, виникало те саме відчуття. Він хотів,

аби вона показала майстерність... він потребував цього. Але якби виказав, наскільки сильно він цього жадає і потребує, то це призвело б до катастрофічних наслідків.

— Повтори, чого ти навчилася, Сюзанно.

Вона зітхнула, вдаючи роздратовану, але, почавши говорити, поволі споважніла, й посмішка зникла з її темного вродливого обличчя. І старий катехизм, що його Роланд почув з її вуст, сповнився нового сенсу. Він ніколи навіть уявити не міг, що почує ці слова від жінки. Як природно вони звучали... і водночас як дивно й небезпечно.

— Я цілюся не рукою. Та, що цілиться рукою, забула лице свого батька.

Я цілюся оком.

Я стріляю не рукою. Та, що стріляє рукою, забула лице свого батька.

Я стріляю розумом.

Я вбиваю не з револьвера...

Вона замовкла і вказала рукою на блискучі від слюди камінці на валуні.

— Та я нікого й ніяк не вб'ю — це ж просто дрібне каміння, та й годі.

Судячи з виразу її обличчя (трохи пихатого й водночас бешкетного), вона сподівалася, що Роланд дратуватиметься, можливо, навіть розсердиться. Однак колись Роланд уже побував у її шкурі. Він не забув, що стрільці-учні дратівливі й поривчасті, нервові й готові огризнутися в найменш слухний час... і несподівано відкрив у собі запас терпіння. Він міг навчати. Ба більше, йому подобалося бути вчителем, і час від часу він замислювався над тим, чи Корт почувався так само. Мабуть, так.

Тепер гайвороння наче побільшало: його безладні крики долинали вже з лісу поза їхніми спинами. Десь у глибині свідомості Роланд відзначив, що нові крики були радше схвильовані, ніж просто сварливі. Птахи каркали так, наче їх щось відлякнуло від їжі, якою б вона не була. Втім, у стрільця були важливіші справи, ніж думати про те, що ж могло наполохати зграю ворон. Тож він

просто запам'ятав цю інформацію і знову зосередився на Сюзанні. Коли розмовляєш із учнем, то потрібна цілковита увага, інакше тебе знову клюватимуть, і цього разу вже серйозніше. І хто буде в цьому винен? Хто, як не вчитель? Бо хіба він не вчив її клювати? Не тільки її, а їх обох? Хіба не в цьому полягала сутність стрільця, якщо відкинути кілька скупих рядків обряду й остудити нечисленні залізні форшлаг¹ катехізису? Адже він (чи вона) — просто сокіл у подобі людини, навчений клювати за командою.

— Ні, — відповів Роланд. — Це не камінці.

Сюзанна трохи підвела брову й знову глузливо всміхнулася. Вона зрозуміла, що стрілець не розгнівається й не нагрімає на неї (принаймні, поки що), як це часом траплялося, коли вона була нетямущою чи дратівливою, і в її погляді знову з'явилася сталь, той глумливий відблиск сонця на кинджалі, який асоціювався у нього з Деттою Волкер.

— Та невже? — Дразливі нотки в її голосі досі були добродушними, але з часом, подумав стрілець, вони стануть злими, якщо до цього допустити. Напружена, збуджена, вона вже наполовину випустила пазурі.

— Та авжеж, — відповів стрілець їй у тон. Він намагався всміхнутися у відповідь, але усмішка вийшла жорсткою і позбавленою гумору. — Сюзанно, ти пам'ятаєш білих мудаків?

Глузливий вираз на її обличчі зблід.

— Білих мудаків із Оксфорд-тауна?

Від усмішки не лишилося й сліду.

— Пригадуєш, що білі мудаки зробили з тобою й твоїми друзями?

— То була не я. То та, інша жінка. — В її очах з'явився неживий, похмурий вираз. Роланд терпіти не міг цього погляду, але водночас він був стрільцеві до вподоби. То був потрібний погляд. Він свідчив про те, що від іскри розгоряється полум'я, і скоро, вже зовсім скоро займуться великі колоди.

¹ Форшлаг (муз.) — мелодійна прикраса з одного чи кількох коротких звуків, що передує основному звукові мелодії.

— Так. Не ти. Як не крути, то була Одетта Сюзанна Голмс, дочка Сари Волкер Голмс. Не та, ким ти є зараз, а та, ким ти була. Пригадуєш пожежні шланги, Сюзанно? Пам'ятаєш золоті зуби, як ти їх побачила, коли на тебе й твоїх друзів спрямовували шланги в Оксфорд-тауні? Як вони виблискували, коли їхні господарі сміялися?

Про це та багато іншого вона розповідала їм довгими ночами, біля пригаслого багаття. Стрілець розумів не все, однак слухав уважно. І запам'ятовував. Врешті-решт, біль — це засіб. І часом — найкращий.

— Що таке, Роланде? Нашо тобі копирсатися в смітті моєї пам'яті?

Зараз змертвілі очі небезпечно виблискували. Це нагадало йому погляд Алана, коли його, добродушного, нарешті хтось виводив із себе.

— Камінці на брилі — то ті люди, — тихо сказав Роланд. — Люди, що замкнули тебе в камері й змусили ходити під себе. Люди з кийками й собаками. Люди, що обзивали тебе чорномазою шльондрою.

Поводячи пальцем зліва направо, він показував на камінці.

— Он той, хто шипав тебе за груди й сміявся. А он там той, хто сказав, що краще сам перевірить, чи, бува, ти не запхнула чогось собі в дупу. А ось той, хто назвав тебе мавпою в сукні за п'ятсот доларів. А там — той, хто водив своїм поліцейським кийком по спицях коліс твого візка, аж поки тобі не почало здаватися, що ти не витримаєш цього звуку і збожеволієш. І той, який назвав твого друга Леона педрилою. А той, що на самому краю, Сюзанно, — то Джек Морт. То вони. Ті камені. Ті люди.

Вона важко дихала — груди під стрільцевою кобурою з її важким вантажем набоїв поривчасто здіймалися і опускалися. Погляд тепер був прикутий не до нього, а до поцяткованих слюдою камінців. Десь позаду, трохи далі від Роланда й Сюзанни, з тріском розколосилося і впало дерево, а гайвороння в небі закаркало ще гучніше. Але жодне з них цього не помітило, так вони захопилися грою, що вже перестала бути грою.

— Справді? — видихнула вона. — Це вони?

— Так. А тепер повтори свій урок, Сюзанно Дін, і будь широко.

Цього разу слова злітали з її вуст маленькими крижинками. Права рука злегка тремтіла на руків'ї візка, наче двигун на марноході.

— Я цілюся не рукою. Та, що цілиться рукою, забула лице свого батька. Я цілюся оком.

— Добре.

— Я стріляю не рукою. Та, що стріляє рукою, забула лице свого батька. Я стріляю розумом.

— Так було завжди, Сюзанно Дін.

— Я вбиваю не з револьвера. Та, що вбиває з револьвера, забула лице свого батька. Я вбиваю серцем.

— То ВБИЙ їх, заради твого батька! — загорлав Роланд. — **ВБИЙ ІХ УСІХ!**

Її права рука між руків'ям візка і рукояткою Роландового шестизарядного револьвера здавалася розмитою плямою. За мить ліва рука опустилася, а правиця злетіла в повітря, натискаючи на курок так швидко і делікатно, наче затріпотіли крильця колібрі. Долиною розляглося шість невиразних пострілів, і п'ять із шести камінців, що лежали на поверхні валуна, зникли з поля зору.

Якусь хвилю, поки відлуння перекочувалося туди-сюди, по-малу затихаючи, обидва мовчали — здавалося, навіть подих затамували. Навіть круки не галасували, принаймні ті кілька секунд.

Першим порушив тишу стрілець. Невиразним, але на диво емоційним тоном він вимовив чотири слова:

— Ти дуже добре впоралася.

Сюзанна подивилася на револьвер у своїй руці так, наче бачила його вперше. Від дула курився димок, ідеально рівний у безвітряній тиші. Вона повільно вклала револьвер у кобуру, що висіла в неї на животі.

— Добре, але не бездоганно, — нарешті мовила вона. — З останнім промазала.

— Хіба? — Він підійшов до валуна й підняв самотній уламок каменя. Подивився на нього, а потім кинув Сюзанні.

Вона ввіймала камінець лівою. Роланд задоволено відзначив, що права рука залишалася біля кобури з револьвером. Вона стріляла краще й природніше за Едді, але, на відміну від нього, не так швидко засвоїла саме цей урок.

Якби вона була тоді з ними під час стрілянини в нічному клубі Балазара, то, можливо, їй не довелося б докладати стільки зусиль у навчанні. Але зараз Роланд побачив, що вона нарешті опанувала й цю частину. Глянувши на камінь, вона побачила в горішній його частині щербину глибиною заледве у шістнадцяту дюйма.

— Ти ледь зачепила його, — сказав Роланд, повертаючись до неї, — але у стрілянині цього буває досить. Якщо ти зачепиш супротивника, то зіб'єш йому приціл... — Він замовк. — Чому ти так на мене дивишся?

— А ніби ти не знаєш. Що, справді не знаєш?

— Ні. Твої думки часто лишаються загадкою для мене, Сюзанно.

Поток захисту в його голосі не було, і Сюзанна роздратовано похитала головою. Коломийка її мінливих настроїв часом виводила його з себе. Так само й Сюзанну дратувало те, що він, здавалося, не міг втриматися, аби не бовкнути того, що в нього крутиться на язиці. Таких буквалістів, як Роланд, вона ще не зустрічала ніколи.

— Гаразд, — мовила вона. — Я скажу, чого я на тебе так дивлюся, Роланде. Бо ти вчинив паскудство. То був брудний трюк. Ти сказав, що не будеш мене лупцювати, не зможеш вдарити, навіть якщо я вередуватиму... але одне з двох: або ти мені збрехав, або ти дурень. Але я знаю, що ти не дурний. Кожен чоловік і кожна жінка моєї раси можуть засвідчити, що вдарити людина може не тільки рукою. Там, звідки я родом, є один віршик: «Камінь і палиця трошать кості...

— ...а ущипливі слова мене не ранять», — закінчив Роланд.

— Ну, ми говоримо трохи не так, але сенс такий. Як не назви, це все одно бридко. Те, що ти зробив, називається не «доганою на порожньому місці». Твої слова завдали мені болю, Роланде. Тільки не кажи, що ти ненавмисно.

Вона сиділа у візку, дивлячись на нього знизу вгору, і її погляд світився таким розумом і такою безжальною цікавістю, що Роланд уже не вперше подумав: «Білі мудаки зі світу Сюзанни мусили бути або дуже хоробрими, або страшенно тупими, якщо наважилися стати на її шляху, хай навіть вона сидить у інвалідному візку». Але Роланду вже доводилося мати з ними справу, тож він сумнівався, що річ була у хоробрості.

— Я не думав про те, чи буде тобі боляче, — терпляче пояснив він. — Ти вишкірила зуби й збиралася вкусити, тож я вставив тобі в щелепу палицю. І це подіяло... хіба ні?

Вираз її обличчя змінився: тепер у ньому читалося прикре здивування.

— Мерзотник!

Замість відповіді він вийняв револьвер з її кобури, двома самотніми пальцями правої руки відкрив барабан і почав лівою вставляти набой в гнізда.

— З усіх пихатих, зарозумілих...

— Тобі треба було вкусити, — так само терпляче сказав стрілець. — Якби ти цього не зробила, то схбила б на всіх мішенях — бо стріляла б рукою й револьвером замість ока, розуму й серця. Чи то був трюк? Зарозумілість? Навряд. Як на мене, Сюзанно, це ти була в душі зарозумілою. Як на мене, це ти по-тай збиралася вдатися до трюків. Але мене це не обходить. Навпаки. Стрілець без зубів — то взагалі не стрілець.

— Хай йому чорт, я не стрілець!

Він це пропустив повз вуха — міг собі дозволити. Якщо вона не стрілець, тоді він пухнастик-шалапут.

— Якби ми в щось грали, то, може, я поведився б інакше. Але це не гра. Це...

Його ціла рука на мить піднялася до чола й застигла там, пальці були складені дашком якраз над лівою скронею. Сюзанна помітила, що кінчики пальців дрібно тремтіли.

— Що тебе тривожить, Роланде? — тихо спитала вона.

Рука повільно опустилася. Він закрив барабан і повернув револьвер у кобуру, що тепер належала їй.

— Все нормально.

— Ні, тривожить. Я ж бачу. Едді також. Це почалося майже тієї ж миті, як ми зійшли з узбережжя. З тобою щось негаразд, і стає дедалі гірше.

— Все гаразд, — повторив він.

Простягнувши вперед руки, вона взяла його долоні в свої. Весь її гнів кудись випарувався, принаймні на ту мить. Вона відверто поглянула стрільцеві у вічі.

— Едді та я... це не наш світ, Роланде. Без тебе ми тут загинемо. У нас є твої револьвери, і ми вміємо з них стріляти, ти нас добре навчив, але все одно ми загинемо. Ми... ми залежимо від тебе. Тож розкажи мені, що з тобою. Тільки дозволь, а я спробую тобі допомогти. Ми спробуємо.

Він ніколи не належав до людей, що добре розуміють самих себе чи бодай намагаються себе збагнути. Самоосмислення (не кажучи вже про самоаналіз) було йому чуже. Він просто діяв — швидко звірявся з тим, що відбувалося в його цілком загадковій душі, а потім діяв. З них усіх він єдиний був якнайкраще пристосований, був людиною, чия глибоко романтична сутність приховувалася в брутально простій коробці, складеній з інстинктів і прагматизму. Так і цього разу: швидко зазирнувши всередину, він вирішив усе їй розповісти. О так, із ним справді щось коїлося. Авжеж. Щось дивне відбувалося з його свідомістю: просте, як його природа, й чуже, ніби моторошне життя блукальця, до якого ця природа його змусила.

Він уже розтулив рота, аби сказати: «Знаєш що, Сюзанно, я розповім тобі, що зі мною відбувається, в трьох словах: я втрачаю глузд». Але не встиг він почати, як у лісі зі страшним скреготом впало ще одне дерево. Цього разу звук пролунав ближче, і зараз вони не були поглинені змаганням сили волі, замаскованим під урок, тож обидва почули його, а до того ж і схвильоване

каркання ворон, що розляглося слідом за ним, і відзначили, що дерево впало десь поблизу їхнього табору.

Сюзанна дивилася в той бік, звідки долинув звук, але зараз її широко розплющені від переляку очі повернулися до обличчя стрільця.

— Едді! — мовила вона.

З лісової твердині за їхніми спинами вирвався крик — неймовірний і всеохопний вереск люті. Впало ще одне дерево, потім ще одне. Дерев валилися зі звуком, що нагадував обстріл із міномета. «Вони сухі, — подумав стрілець. — Мертві дерева».

— Едді! — Цього разу вона закричала. — Хай там що воно таке, це поряд із Едді! — Її руки метнулися до коліс візка й почали натужно його розвертати.

— Нема часу. — Роланд ухопив її попід пахви й підняв з візка. Він і раніше ніс її на руках там, де візок не міг проїхати (вони з Едді обидва її несли), але Сюзанну досі вражала його надприродна й безжальна швидкість. Щойно вона сиділа у візку, придбаному в найкращій крамниці медичних товарів у Нью-Йорку восени 1962 року. А вже наступної миті опинялася у Роланда на плечах і хитко балансувала там, наче учасниця спортивної групи підтримки, ухопившись міцними стегнами за його шию, поклавши долоні йому на голову і вся підібравшись. Стрілець побіг, тримаючи її на плечах. Тріснуті підосви чобіт гепали по всипаній глищею землі між борознами, що їх проорали колеса її візка.

— Одетто! — гукнув він, від хвилювання звертаючись до неї на ім'я, під яким знав її раніше. — Не впусти револьвер! Заради ймення твого батька!

Зараз Роланд мчав поміж деревами. Мереживо тіней і яскраві ланцюжки сонячних відблисків химерною мозаїкою ряхтіли на них, а стрілець біг дедалі швидше і швидше. Тепер схил пішов униз. Сюзанна підняла ліву руку і вчасно відвела вбік гілку, що замірилася було скинути її зі стрільцевих плечей. Тієї самої миті права рука шугнула до руків'я його старезного револьвера, аби вберегти його від падіння.

«Миля, — подумала Сюзанна. — Скільки треба часу, щоб пробігти милю? Скільки, якщо він мчатиме стрілою, як оце зараз? Якщо тільки йому пощастить втриматися на цих ковзких голках, то недовго... але часу може забракнути. Хай тільки з ним нічого не станеться, Господи, — нехай мій Едді буде живий-здоровий».

І, немов у відповідь, вона почула, як лісом розляглося ревіння невидимого звіра. Той оглушливий голос прозвучав як гуркіт грому. Як трубний голос фатуму.

2

Він був найбільшою істотою в лісі, який колись називали Великим Західним. Найбільшою і найстаршою з-поміж усіх. Коли цей ведмідь, як брутальний цар-мандрівник, вийшов із п'ятми незвіданих обширів Зовнішнього світу, велетенські старезні в'язи здалися Роландові лише гілочками, що самотньо стирчать із землі.

Колись дуже давно в Західному Лісі жив собі Прадавній Народ (за останні тижні Роланд не раз знаходив викопні рештки його діяльності), який залишив ці землі, бо боявся велетенського ведмеда, не піддатного смерті. Зрозумівши, що вони зовсім не господарі віднайдених земель, його спробували вбити, але їхні стріли лише драгували звіра, не завдаючи суттєвої шкоди. Та, на відміну від інших лісових мешканців (навіть хижих чагарникових котів, що жили й плодилися в піщаних схилах на заході), він не дивувався, звідки летять стріли. Ні, він, цей ведмідь, знав, де їх джерело. Знав. І за кожну стрілу, що впиалася в його плоть під кошлатою шкурою, він забирав три, чотири, а то й півдюжини життів Прадавнього Народу. Дітей, якщо міг їх дістати. Жінок, якщо не міг вхопити дітей. Їхніх воїнів він зневажав, і це було найгірше приниження.

Врешті-решт, зрозумівши, хто він насправді, вони припинили спроби його вбити. Авжеж, він був втіленням демона — чинію якогось бога. Його називали Мір, що мовою цього народу означало «світ під світом». Його зріст сягав сімдесяти футів.

Але зараз, через вісімнадцять чи більше століть незаперечного владарювання у Західному Лісі, ведмідь помирав. Можливо, його смерть чаїлася в мікроскопічному організмі, що потрапив усередину разом із їжею чи водою, можливо, її спричинив старезний вік, та найвірогідніше, і те, і те подіяло разом. Суть полягала не в причині, а в наслідку — в міфічному мозку ведмедя, пожираючи його, швидко розмножувалася колонія паразитів. І після незліченних років розважного й брутального перебування при своєму розумі Мір сказився.

Ведмідь і раніше знав, що в його лісах знову з'явилися люди. Він був царем лісу, і хоча той простягався на величезні відстані, увагу правителя не оминала жодна значуща подія. Новоприбулих він уникав, та не тому, що боявся, а тому, що йому було до них байдуже, так само, як і їм до нього. А тоді паразити почали свою підривну роботу, він шаленів усе більше і зрештою впевнився у тому, що повернувся Прадавній Народ, люди, що ставили пастки й палили ліс та незабаром знову почнуть вдаватися до своїх старих дурних витівок. Лежачи в своїй останній печері за тридцять миль від новоприбулих і з кожним новим світанком стаючи слабшим, ніж увечері, він поступово дійшов висновку, що Прадавній Народ нарешті знайшов дієву зброю: отруту.

І цього разу він прийшов не помститися за якусь дрібну подряпину, а знищити цих людей, стерти їх з лиця землі, поки їхня отрута ще не встигла його вбити... але дорогою всі думки зникли. Залишилася тільки сліпа розпечена лють, рипуче дзиччання чогось уторі голови — чогось, що крутилося у нього в скроні й раніше просто тишком-нишком робило свою справу, — а ще запах, що поступово дужчав і не давав йому втратити шлях до табору трьох подорожніх.

Ведмідь, чие справжнє ім'я було зовсім не Мір, прокладав собі дорогу крізь ліс, наче ходячий будинок, кошлата вежа з червонувато-бурими очима. Ті очі горіли від лихоманки й шаленства.

Величезна голова, на якій дорогою з'явився вінок зі зламаного гілля і ялинової глици, безперервно крутилася з боку в бік. Мало не щохвилини ведмідь чхав, і тоді лісом ронсився при-

тлумлений вибух — АП-ЧХИ! — і з його ніздрів разом зі шмарклями вилітали хмарки звивистих білих паразитів. Лапи, озброєні крученими кігтями, шарпали дерева. Він ішов на задніх лапах, глибоко вгрузаючи в м'яку чорну землю під деревами. Від ведмедя пахло свіжим бальзамом і ткнуло старим кислим лайном.

Те, що сиділо в нього в голові, скрекотало й верещало, верещало й скрекотало.

Шлях ведмедя залишався майже незмінним: пряма лінія, що приведе його до табору тих, хто насмілювався повернутися до його лісу, зважився влити йому в голову це темно-зелене страждання. Прадавній це народ чи новий, він має померти. Натрапивши на сухе дерево, ведмідь часом відступав від прямої лінії, щоб звалити його. Йому подобався сухий тріск, з яким гучно валилося на землю дерево. Коли гнилий стовбур опинявся на землі чи лягав на одного зі своїх побратимів, ведмідь рушав далі крізь навскісні промені сонця, у яких танцювали хмарки деревного пилу.

3

За два дні до того Едді Дін знову почав різьбити з дерева — це вперше він спробував вирізьбити щось відтоді, як йому минуло дванадцять років. Він пам'ятав, як йому подобалося це робити, і вважав, що у нього непогано виходило. Ці згадки губилися в пам'яті, розпливалися, але принаймні один чіткий спогад був: його старший брат Генрі терпіти не міг, коли він різьбив.

«Ой, гляньте, дівчисько! — казав Генрі. — А що це дівчисько сьогодні робить? Будиночок для своїх ляльок? Чи горщик, щоб було куди пісяти своїм манюнім пісюнчиком? О-хо-хо... ну хіба ж не краса?»

Генрі не міг підійти й наказати Едді, щоб той перестав щось робити. Він ніколи не казав: «Ану, малий, годі! Розумієш, у тебе це дуже гарно виходить, а коли у тебе щось виходить, я нервуюся. Бо насправді все має виходити у мене. У мене. У Генрі Діна. Тому от що я робитиму, братику: я просто братиму тебе

на кпини. Я не буду говорити: «Не роби цього, я нервуюся», бо ти ще подумаєш, чи я, бува, не шизонувся. Але я можу тебе підколювати, бо хіба ж це не обов'язок старших братів, га? Все частина цілого. Я тебе дійматиму, й дражнитиму, й насміхатимуся, поки ти... курва... **НЕ ПРИПИНИШ ЦЕ! Добре?»**

Нічого доброго в цьому насправді не було, але в родині Дінів зазвичай усе відбувалося так, як хотів Генрі. І донедавна здавалося, що нічого страшного в цьому нема — доброго також, але страшного геть нічого. Між цими двома поняттями була невеличка, проте суттєва різниця, хай вам це буде відомо. Існувало дві причини на те, чому така поведінка Генрі здавалася нормальною. Одна причина була на поверхні, друга — прихована.

На поверхні було те, що Генрі мав Наглядати за Едді, поки пані Дін була на роботі. Йому весь час доводилося Наглядати, бо, хай вам це буде відомо, у Дінів колись була сестра. Якби вона вижила, то була б зараз на чотири роки старшою за Едді й на чотири роки молодшою, ніж Генрі, але в тому-то й річ — вона померла. Коли Едді було два рочки, її збив п'яний водій. Коли це сталося, вона стояла на хіднику й спостерігала, як грають у класики.

Малим Едді часом думав про сестру, слухаючи, як Мел Ален коментує матчі на каналі «Янкі бейсбол». Коли хтось забивав, Мел нестямно кричав: «Курва, він їх зробив! **ДО ПОБАЧЕННЯ!**» От так і п'яниця «зробив» Глорію Дін, курва, до побачення. Тепер Глорія була на розкішній верхній палубі небес, і сталося це не тому, що їй не пощастило, не тому, що штат Нью-Йорк вирішив не забирати у кретина прав після третьої ДТП і навіть не тому, що Господь нахилився підняти горіх. Це сталося тому (як без угаву торочила пані Дін своїм синам), що за Глорією ніхто не Наглядав.

Завданням Генрі було пильнувати, щоб з Едді не сталося чогось подібного. Зі своїм завданням він справлявся, та це було нелегко. Принаймні пані Дін та Генрі дійшли в цьому згоди. Вони обоє часто нагадували Едді про те, як багато Генрі поклав на жертковний олтар, аби забезпечити Едді від п'яних водіїв, гра-

біжників, наркашів, ба навіть злих прибульців, які так і шастають поблизу верхньої палуби, прибульців, що, можливо, захохнуть спуститися зі своїх НЛЮ на реактивних лижах, що працюють на ядерній енергії, і красти кілька малюків. Таких, наприклад, як Едді Дін. Генрі й так страшенно нервувався через свій жахливий обов'язок, тож змушувати його переживати ще більше було б не по-людськи. Якщо Едді робив щось, від чого Генрі нервувався ще більше, Едді мусив негайно це припинити. То була своєрідна плата Генрі за той час, який він витратив, Наглядаючи за Едді. Якщо так подумати, то виходило, що робити щось краще за Генрі — геть нечесно.

Втім, була ще й прихована причина. І ця причина (так би мовити, світ під світом) важила більше, бо її не можна було називати: Едді не міг дозволити собі в чомусь випередити Генрі, бо Генрі був практично ні на що не здатний... крім, звісна річ, Наглядати за Едді.

На спортивному майданчику за багатоквартирним будинком, де вони жили (у бетонному передмісті, де вежі Мангеттену затуляли обрій, наче втілення мрії, а світом правив чек соцзабезпечення), Генрі навчив Едді грати в баскетбол. Едді був на вісім років молодший за Генрі й значно дрібніший, але рухався набагато швидше. Він мав природне відчуття гри. Щойно Едді опинився на потрісканому бугруватому бетоні майданчика з м'ячем у руках, всі потрібні рухи наче вистрибували з його нервових закінчень. Він був прудкіший, але це не мало особливого значення. Турбувало інше: він грав краще за Генрі. І якщо після ігор це було йому невтямки, то похмурі погляди Генрі й сильні стусани вище ліктя, якими нагороджував його старший брат дорогою додому, мусили все пояснити. Мабуть, ці стусани Генрі вважав жартиками. «Два за те, що ухилився!» — весело вигукував Генрі, а потім гах! Просто в біцепс Едді, виставивши одну кісточку, — але на жарти вони не скидалися. Це було більше схоже на попередження. Так, наче Генрі сказав: «Краще не дури мене й не виставляй ідіотом, коли ведеш м'яч до кошика, брате. Не забувай, що я Наглядаю за тобою».

Та сама історія повторювалася з читанням... бейсболом... грою в хованки... математикою... навіть скакалкою, хоч у неї й грали самі дівчата. Те, що він краще вмів це все робити чи міг би вміти краще, було таємницею, яку слід було будь-що зберегти. Бо Едді був молодший брат. Бо Генрі за ним Наглядав. Та все ж переважно прихована причина була найпростішою: все це мусило зберігатися в таємниці, бо Генрі був старшим братом Едді, й Едді його обожнював.

4

Два дні тому, коли Сюзанна оббілювала кролика, а Роланд заходився коло вечері, Едді був у лісі південніше від табору. Там він побачив цікавий наріст, що стирчав зі свіжого пенька. І на нього накотило дивне відчуття (саме це, подумав Едді, люди й називають словом «дежа-вю»). Він помітив, що невідривно дивиться на відросток, який формою нагадував дверну ручку негарної форми. Тьмяно усвідомив, що в роті пересохло.

За кілька секунд Едді зрозумів, що дивиться на відросток, який стирчить із пенька, а сам тим часом думає про майданчик за будинком, у якому вони з Генрі жили... згадує, який теплий був бетон під його дупою і як нестерпно смерділо сміття в контейнерах, що стояли у провулку за рогом. У цих спогадах він тримав у лівій руці шматок дерева, а в правій — ніж для овочів, узятий з ящика біля раковини. Гілка, що стирчала з пенька, викликала в пам'яті той короткий період життя, коли він до нестями обожнював різьбити з дерева. Цей спогад був похований так глибоко, аж Едді не одразу зрозумів, із чим він пов'язаний.

Найбільше в різьбярстві йому подобався навіть не сам процес. Він любив дивитися на дерево перед тим, як взятися до роботи, і уявляти, що з нього вийде. Часом йому ввижалася машинка чи вантажівка. Іноді — собака чи кіт. А одного разу, згадав він, привиділося обличчя ідола — примарної брили з острів Пасхи, що їх він бачив у одному з випусків альманаху «National Geographic» у школі. Виявилось, що це навіть добре. Гра поля-

гала в тому, щоб зрозуміти, яку частину уявленого можна вирізьбити, не зламавши шматок дерева. Відтворити все не вдавалося ніколи, але якщо бути обережним, то часом можна зробити багато.

У гілці, що стирчала з пенька, щось таке було. І Едді подумав, що за допомогою Роландового ножа зможе випустити на свободу більшу частину цього «чогось». Той ніж був найгострішим і найзручнішим інструментом з усіх, які йому доводилося використовувати в житті.

Щось усередині дерева терпляче чекає, коли хтось — наприклад, він, Едді! — прийде й випустить його. На волю.

«Ой, гляньте, дівчисько! А що це дівчисько сьогодні робить? Будиночок для своїх ляльок? Чи горщик, аби було куди пісяти своїм манюнім пісюнчиком? Рогатку, щоб вдавати, ніби полюєш на кроликів, наче великі хлопці? О-хо-хо... ну хіба не краса?»

Зненацька Едді відчув, що згоряє від сорому, що це все неправильно. У ньому ожило сильне відчуття таємниці, яку слід будь-що зберігати, нікому не виказувати, а потім він згадав — вже вкотре згадав, — що Генрі Дін, який з віком став великим мудрецем і видатним наркашем, був мертвий. Цей спогад досі не втратив здатності заскочити зненацька, і вражав він по-різному: іноді приходила туга, іноді — почуття вини, а часом — гнів. Цього дня, за два дні до того, як зеленими лісовими коридорами на них посунув велетень-ведмідь, сталася дивовижна річ. Едді відчув полегшення й величезну радість.

Він був вільний.

Едді позичив у Роланда ножа. Скористався ним, щоб обережно вирізати гілку з пенька, а потім приніс її назад, сів під деревом і почав крутити в руках. Він дивився не на неї, а всередину неї.

Сюзанна закінчила поратися з кроликом. М'ясо вже варилося в казанку над багаттям, а шкурку вона натягнула на дві палі і прив'язала мотузками з сиром'ятної шкіри, знайденими в Роландовому кошелі. Пізніше, після вечері, Едді почне вичиняти шкуру. За допомогою рук Сюзанна легко просувалася до того

місця, де, прихилившись спиною до стовбура високої старої сосни, сидів Едді. Біля багаття Роланд кришив у казанок якісь чародійські — і, поза всяким сумнівом, смачніші — лісові трави.

— Що робиш, Едді?

Едді зрозумів, що ледве притлумлює в собі абсурдне бажання сховати деревинку за спину.

— Та так, нічого. Захотілося щось, так би мовити, вирізьбити. — Помовчавши, він додав: — Але в мене все одно нічого путнього не вийде. — Здавалося, Едді прагне переконати її в тому, що він нездар.

Сюзанна спантеличено подивилася на нього. Якусь мить відповідь наче готова була зірватися з її вуст, але потім жінка просто знизала плечима й залишила його на самоті. Вона не мала жодного уявлення, чому Едді, схоже, соромиться щось там вирізувати на дереві (її батько, наприклад, весь свій вільний час щось різьбив), але якщо це окрема тема для розмови, то, мабуть, Едді сам її почне, треба тільки дати йому час.

Він знав, що почуватися винним — це тупо і не має сенсу, але також розумів, що йому набагато зручніше займатися цією роботою, коли Роланда й Сюзанни немає в таборі. Схоже, старих звичок не так вже й легко позбутися. Здолати залежність від героїну — дитячі забавки порівняно з тим, аби перемогти залежність від дитинства.

Коли вони вирушали полювати, стріляти чи займатися в своєрідній Роландовій школі, Едді міг спокійно повернутися до свого шматка деревини. Обробляючи його, він відчував дедалі більшу втіху, а власна майстерність дивувала його самого. Форма була на місці, він не помилився щодо неї. Тут усе було просто, і Роландів ніж вивільняв її надзвичайно легко. Едді вирішив, що цього разу йому пощастить досягти максимального результату, а це означало, що рогатка може стати справжньою зброєю. Ясна річ, порівняно з Роландовими револьверами це не надто великий здобуток, але все одно — він зробить її власноруч. Сам. І ця думка зігрівала йому душу.

Коли в повітрі розляглися крики наляканого вороння, Едді їх не почув. Подумки він уже бачив (сподівався невдовзі побачити) деревинку з прив'язаним до неї ремінцем.

5

Як наближається ведмідь, Едді почув раніше за Сюзанну й Роланда, але не набагато. Він з головою поринув у свою роботу і, як це завжди буває під час дії творчого імпульсу, не помічав нічого навколо. Більшу частину свого життя він притлумлював у собі ці імпульси, але зараз один із них заволодів ним повністю. Едді з доброї волі став в'язнем.

Із заціпеніння його вивели навіть не звуки, з якими валилися дерева, а постріли з револьвера, що лунали один за одним і доносилися з півдня. З посмішкою на вустах Едді підвів погляд і брудною від тирси рукою відкинув з лоба волосся. Тієї миті, коли він прихилився спиною до високої сосни на галявині, що стала їм домом, його обличчя, на якому, змагаючись, перехресувалися промені зеленувато-золотистого лісового світла, було справді вродливим — юнак із неслухняним темним волоссям, яке весь час намагалося впасти на високе чоло, юнак із сильним рухливим ротом і світло-карими очима.

На якусь мить його погляд упав на другий Роландів револьвер, що висів у кобурі на гілляці поблизу, й Едді замислився, чи давно Роланд ходив кудись без кобури на поясі і без бодай одного із тих потрясних револьверів. Слідом за цим питанням неминуче виникло два інших.

Скільки йому років, цьому чоловікові, який вирвав Едді й Сюзанну з їхнього світу й часу? А найважливіше: що з ним негаразд?

Сюзанна обіцяла, що питає в нього... якщо, звісно, вона гарно стрілятиме і в Роланда волосся на потилиці не стане дибки. Едді сумнівався, що Роланд отак візьме і все їй одразу викладе, але настав час розповісти старому, високому і злому, що вони знають: з ним щось діється.

— Як на те Божа воля, то вода буде, — сказав Едді і повернувся до свого різьбярства. На його вустах заграла легенька посмішка. Вони з Сюзанною помалу переймали Роландові примовки... а він, у свою чергу, запозичував їхні. Складалося враження, що вони половини одного...

Аж раптом Едді, затиснувши в одній руці наполовину вирізану рогатку, в другій — Роландового ножа, миттю підхопився на ноги: неподалік упало дерево. Він стривожено вдивлявся в той бік, звідки пролунав звук. Серце шалено калатало в грудях, а всі чуття нарешті були напнуті, мов струна. Щось наближалося. Зараз Едді чув, як істота недбало продиралася крізь підлісок, і гірко подивувався, чому так пізно це зрозумів. Десь у глибині свідомості тихий голос прошепотів: «Так тобі й треба». Це така розплата за те, що він робив щось краще за Генрі, що змушував брата нервуватися.

Із гуркотливим, кашлеподібним тріскотом знову на землю впало дерево. Крізь кривий прохід між високими ялинами Едді побачив, як у нерухоме повітря здійнялася хмара деревної курави. Істота, що спричинила цю хмару, зненацька заревіла, та так розлючено, що кров захолола в жилах.

Та той гівнюк просто велетень, ким би він не був.

Едді впустив на землю шматок дерева й швиргонув Роландового ножа в стовбур за п'ятнадцять футів ліворуч. Двічі перевернувшись у повітрі, ніж увійшов у дерево до половини, застремтів і застряг. Едді вихопив Роландового револьвера з кобури, у якій він висів, і звів курок.

Стояти чи тікати?

Але виявилось, що перевагу міркувати над таким питанням він уже втратив. Істота виявилася не лише велетенською, але й моторною, тож тікати вже було запізно. На півночі галлявини, в проході між деревами, почав вимальовуватися гігантський силует, що своїм зростом перевершував найвищі дерева. Істота насувалася просто на нього. Коли її погляд натрапив на Едді Діна, пролунав ще один крик, від якого душа опускалася в п'яти.

— Блін, мені капець, — прошепотів Едді, коли чергове дерево зігнулося, хряснуло, наче з міномета вистрелили, й повалилося на землю, здійнявши хмару куряви й опалої глици. Тепер істота просувалася просто до галявини, на якій стояв Едді. Ведмідь розміром із Кінг-Конга. Земля здригалася під його кроками.

«Що ти робитимеш, Едді? — зненацька ожив у нього в голові голос Роланда. — Думай! Це твоя єдина перевага над отим звіром. Що ти робитимеш?»

Він сумнівався, що ведмедя можна вбити. З гранатомета — можливо, але ж не зі стрільцевого револьвера сорок п'ятого калібру. Едді міг би тікати, та щось йому підказувало, що звір може бігати досить швидко, якщо захоче. Схоже, що шансів померти затоптаним під лапами велетенського ведмедя у нього не більше й не менше, ніж п'ятдесят на п'ятдесят.

То що ж обрати? Стояти на місці й почати стрілянину чи тікати, наче йому підпалили п'яти й ось-ось має зайнятися дупа?

Йому спало на думку, що є й третій варіант. Він міг би вилізти на дерево.

Едді повернувся до дерева, об яке обпирався раніше. То була велетенська прадавня сосна, цілком імовірно — найвище дерево в цій частині лісу. Нижня гілка лапатим віялом простиралася над землею на висоті близько восьми футів. Едді опустив курок револьвера і засунув револьвер за пояс штанів. Підстрибнувши, він ухопився за гілляку й з усіх сил підтягнувся. У нього за спиною ведмідь знову заричав, продираючись на галявину.

І якби цієї миті у звіра не стався черговий напад чханья, то він би вхопив Едді Діна і розвісив його кишки барвистою гірляндою на нижньому гіллі сосни. Попіл від залишків багаття хмарою злетів у повітря від удару лапою, і ведмідь схилився, мало не зігнувшись навпіл, поклавши велетенські передні лапи на неосяжні стегна. Зараз він нагадував стариганя в шубі, старого чоловіка, хворого на застуду. Він чхнув ще раз, потім ще раз — АП-ЧХИ! АП-ЧХИ! АП-ЧХИ! З морди вилітали хмари паразитів. Гарячий потік сечі ринув у нього між ніг і з шипінням залив розкидані вуглинка багаття.

Не гаючи часу, Едді скористався кількома подарованими йому й конче необхідними секундами. Він видряпався на дерево, як мавпочка на стовп, забарившись тільки на мить: перевірити, чи надійно заткнутий за пояс його штанів револьвер стрільця. Його охопив невимовний жах, і вже майже виникло тверде переконання, що доведеться вмирати (а чого він чекав, коли Генрі вже нема поруч і нікому за ним Наглядати?), але все одно в голові пролунав шалений вибух сміху. Загнаний на дерево, подумав він. Як вам такий розклад, га, фанати спорту? Мене загнав на дерево Ведмезилла.

Істота знову підняла голову, відчуваючи, як те, що поверталося в неї між вухами, ловить відблиски й спалахи сонячного проміння, і вхопилася за дерево, на якому сидів Едді. Звір високо підняв лапу й завдав нею різкого удару, заміряючись збити Едді, як соснову шишку. Лапа відпанахала гілку, на якій стояв Едді, саме в ту мить, коли він ухопився за іншу. Кіготь розірвав йому навпіл один черевик, стягнув його з ноги, й два рваних шматки того, що було черевиком, полетіли геть.

«Нічого страшного, — подумав Едді. — Можеш і другий до пари забрати, братику-ведмедику, якщо хочеш. Все одно я їх уже зносив».

Ведмідь заричав і знову вперішив лапою по дереву, залишивши на його стародавній корі глибокі подряпини, рани, що одразу почали сочитися прозорим смолистим соком. Едді, не здаючись, рвучко піднімався вгору. Гілля ставало вже не таким густим, і коли він ризикнув подивитися униз, то втупився просто в каламутні ведмежі очі. Галявина попід задертою головою звіра зменшилася до розмірів мішені, центром якої були розкидані рештки багаття.

— Промазав, волохатий недонос... — почав Едді, але тут ведмідь, який досі не опускав голови, щоб мати змогу бачити супротивника, чхнув. Едді обдало гарячими шмарклями, в яких роїлися тисячі крихітних білих черв'яків. Вони несамовито звивалися на його сорочці, руках, на шиї та обличчі.

В Едді вирвався змішаний крик здивування й відризи. Він почав шосили терти очі й рота, втратив рівновагу, але якраз вчас-

но встиг ухопитися рукою за гілку в себе за спиною. Він тримався й тер шкіру, намагаючись стерти якомога більше слизу, що кишив червою. Заричавши, ведмідь знову вдарив по дереву. Сосна хитнулася, наче щогла в шторм... але свіжі сліди від кігтів залишилися на сім футів нижче тієї гілки, на якій стояв Едді.

Черва здихає, зрозумів він — мусить здихати, щойно залишить заражені гадючі болота в тілі монстра. Від цієї думки йому стало трохи краще, й він знову почав підніматися. Видряпавшись на дванадцять футів вище, він зупинився, не наважуючись підніматися далі. Стовбур сосни, діаметром не менше восьми футів біля основи, зараз потоншав дюймів до вісімнадцяти. Едді розподілив вагу тіла на дві гілки, але відчував, як вони пружинять під ним. Зараз з висоти пташиного польоту було видно ліс і передгір'я на заході, що простиралися перед очима Едді бугруватим килимом. За інших обставин цим краєвидом можна було б помилуватися.

«Я на вершині світу, ма», — подумав Едді. Він знову глянув у підняту морду ведмедя, і на мить усі думки з його голови вивітрилися — залишилося тільки просте здивування.

На ведмежій скроні щось росло, і на вигляд ця річ нагадала Едді маленьку антену радара.

Прилад обертався ривками, відбиваючи сонячні спалахи. Едді чув, як він тонко пищить. Свого часу Едді мав кілька автомобілів (того стибу, що стояли на стоянках для уживаних автомобілів з написом «СПЕЦІАЛЬНА ПРОПОЗИЦІЯ», зробленим милом на вітровому склі), і звуки того пристрою нагадали йому скрегіт підшипників, які невдовзі стануть, якщо їх не замінити.

Ведмідь протяжно й лунко загарчав. Жовтувата піна, густа від черви, загуслими краплями просочувалася йому крізь лапи. Якби він ніколи в житті не бачив виразу повного й безповоротного божевілья (але він його бачив, бо не раз стикався ніс до носа з першокласним стервом на ймення Детта Волкер), то зараз була саме така нагода... але, на щастя, та скажена морда була не менш ніж на тридцять футів нижче, і вбивчі пазури не могли

дотягнутися до його ступнів, бо до них залишалося п'ятнадцять футів. А ще, на відміну від дерев, на яких ведмідь зривав свою злість, бредучи до галявини, ця сосна була живою.

— Мексиканська нічия, любчику, — видихнув Едді. Рукою, липкою від живиці, він стер з чола піт і струсив його в морду ведмедя-страхопуда.

Аж ось істота, яку Прадавній Народ називав Міром, обхопила дерево своїми велетенськими лапами й почала його трусити. Едді вчепився у стовбур і відчайдушно намагався втриматися. Очі заплющилися й перетворилися на дві вузькі щілини, бо сосна почала розгойдуватися туди-сюди, наче маятник.

6

Роланд зупинився на краю галявини. Сюзанна, що сиділа в нього на плечах, втупилася у відкритий майданчик, не ймучи віри власним очам. Сорок п'ять хвилин тому вони пішли з галявини, залишивши Едді під деревом. Зараз там стояла істота. Крізь захисний екран гілля й темно-зеленої хвої було видно тільки частини її тіла. Біля ноги монстра лежала друга Роландова кобура. Сюзанна побачила, що вона порожня.

— Господи Боже, — пробурмотіла вона.

Ведмідь завершав, наче божевільна жінка, й почав трусити дерево. Гілля захиталося, як у сильну бурю. Ковзнувши поглядом угору, Сюзанна побачила біля верхівки темні обриси. Едді ухопився за стовбур, а дерево ходило ходором. Її погляд вловив, що одна його рука зісковзнула й несамовито почала дряпатися, шукаючи порятунку вгорі.

— Що нам робити? — закричала Сюзанна до Роланда. — Він його скине! Що робити?

Роланд силкувався щось придумати, але до нього знову повернулося дивне відчуття — зараз воно ні на мить його не покидало, але в стані стресу тільки посилювалося. Відчуття, що у нього в голові співіснує двоє чоловіків. У кожного були свої спогади, й коли вони починали сперечатися про те, чий спогади

справжні, стрілець відчував, наче його розривають навпіл. Він відчайдушно намагався примирити ці дві половини, і йому це вдалося... принаймні зараз.

— Це один з Дванадцяти! — прокричав він у відповідь. — Один із Вартових! Напевно! Але я думав, що вони...

Ведмідь знову заревів на Едді й почав розлючено, наче останій боксер, молотити по дереву. До лап йому безладно посипалися обламні гілки.

— Що? — закричала Сюзанна. — Що далі?

Роланд заплющив очі У нього в голові один голос закричав: «Хлопчика звали Джейк!» А інший у відповідь заволав: «Та НЕ БУЛО ніякого хлопчика! Хлопчика не було, і ти це знаєш!»

«Забирайтеся геть, обидва!» — загарчав він, а вголос гукнув: — Стрільай! Стрільай йому в дупу, Сюзанно! Він повернеться й нападе! Тоді пошукай у нього на голові одну штуку! Це...

Ведмідь знову пронизливо крикнув. Він передумав молотити по дереву і знову взявся його трусити. Горішня частина стовбура зловісно затріщала.

Коли звуки трохи стихли і голос можна було почути, Роланд закричав:

— Здається, це схоже на капелюх! Маленький сталевий капелюх! Стрільай у нього, Сюзанно! Тільки не схиб!

Зненацька її охопив жах — жах і ще одне почуття, якого вона ніколи не сподівалася: нищівна самотність.

— Ні! Я промажу! Давай ти, Роланде! — Вона почала намацувати його револьвер, щоб вийняти з кобури й передати йому.

— Не можу! — прокричав у відповідь Роланд. — Кут не той! Це мусиш зробити ти, Сюзанно! Це справжнє випробування, і буде краще, якщо ти його не завалиш!

— Роланде...

— Він збирається відламати верхівку дерева! — гаркнув на неї стрілець. — Невже ти не бачиш?

Вона поглянула на револьвер у руці. Потім перевела погляд на інший бік галявини, туди, де в хмарах і бризках зеленої глици стояв велетенський ведмідь. Подивилася на Едді, що розгой-

дувався туди-сюди, як метроном. Напевно, в Едді був другий револьвер Роланда, але Сюзанна не знала, як він може скористатися зброєю в такому стані, коли його намагаються струсити, наче перезрілу сливку. Крім того, він може поцілити не туди, куди треба.

Вона підняла револьвер. Шунок стисся від переляку.

— Тримай мене міцно і не ворухися, Роланде, — сказала вона. — Якщо ти ворухнешся...

— За мене не хвилюйся!

Вона вистрелила двічі, натискаючи на гачок до кінця, як ччив її Роланд. Звук, із яким ведмідь трусив дерево, батоном прорізали голосні постріли. Сюзанна побачила, що обидві кулі влучили точно в ціль: у ліву сідницю ведмедя — на відстані менше двох дюймів одна від одної.

Від несподіванки, болю й люті звір заверещав. Одна з дужих передніх лап вилізла з густого гілля й хвої та вхопилася за те місце, де боліло. Потім ведмідь забрав лапу, з якої стікали ясно-червоні краплі, знову підняв її, і вона зникла з поля зору. Сюзанна уявила, як він там, угорі, роздивляється свою скривавлену долоню. І тут почалося: шерех, шелест і хряскання гілок — то ведмідь розвертався, схиляючись і стаючи на чотири лапи, щоб мчати вперед з максимальною швидкістю. Вперше Сюзанна побачила його пащу, і її серце здригнулося. Морда була вся в піні, ліхтарями горіли величезні очі. Кошлата голова повернулася ліворуч... потім знову праворуч... і звір помітив Роланда, який стояв, широко розставивши ноги. На плечах у нього балансувала Сюзанна.

Зі страшним ревом ведмідь кинувся просто на них.

7

Повтори свій урок, Сюзанно Дін, і будь щирою.

Ведмідь рухався вперед стрибками, від яких здригалася земля. Видовище нагадувало осатанілий заводський агрегат, на який хтось накинув велетенську побиту міллю шукуру.

Це схоже на капелюх! Маленький сталевий капелюх!

Вона побачила предмет... але на капелюх він був не схожий. Він радше нагадував антену радара — зменшений варіант тієї, яку вона бачила в кінохроніках про те, як Лінія Дью¹ захищає країну від раптових нападів росіян. Ця річ була більшою за камінці, які вона сьогодні збивала кулями з валуна, але й відстань до неї також була більшою. Сонце й тіні танцювали на ній свій оманливий танок.

Я цілюся не рукою. Та, що цілиться рукою, забула лице свого батька.

Ні, я не зможу!

Я стріляю не рукою. Та, що стріляє рукою, забула лице свого батька.

Я промажу! Я точно знаю, що не влучу!

Я вбиваю не з револьвера. Та, що вбиває з револьвера...

— Стрільай! — прокричав Роланд. — Ну ж бо, Сюзанно, стрільай!

Ще не натиснувши на гачок, вона побачила, як куля досягає мети, керована від прицілу до цілі не більше й не менше, ніж її шаленим бажанням влучити. Увесь страх покинув її. Залишилося тільки відчуття холоду глибоко всередині, і вона встигла подумати: «Це те, що завжди відчуває він. Господи, як же він це витримує?»

— Я вбиваю серцем, тварюко, — сказала Сюзанна, і револьвер стрільця прогрімів у її руці.

8

Срібляста річ крутилася на сталевому стрижні, що стирчав з ведмежої скроні. Куля Сюзанни влучила в його нерухомий центр, і антена радара розлетілася на сотні мерехтливих уламків. Сам штир зненацька поглинуло море тріскучого синього полум'я:

¹ Лінія Дью (DEW) — американо-канадська система радарних установок; використовувалася для виявлення радянських бомбардувальників під час холодної війни.

воно розійшлося сіткою й, здавалося, на мить охопило морду ведмедя з боків.

Звір піднявся на задні лапи, виючи від болю. Передні лапи безцільно молотили повітря. Похитуючись, ведмідь описав широке коло й почав махати лапами так, наче зібрався кудись летіти. Він знову спробував заричати, але видобув із себе тільки моторошний звук, схожий на сирену повітряного нападу.

— Дуже добре. — Роландів голос звучав змучено. — Вдалий постріл, красивий і влучний.

— Вистрілити ще раз? — з ваганням у голосі промовила вона. Ведмідь досі сліпо описував коло за колом, але його тіло вже почало хилитися до землі. Він вдарився об маленьке дерево, відскочив і мало не впав, а потім знову почав кружляти.

— Не треба, — відповів Роланд. Сюзанна відчула, що він поклав руки їй на талію і підняв у повітря. За мить вона вже сиділа на землі, підібгавши під себе ноги. Едді повільно й непевно спускався з сосни, але вона його не бачила. Сюзанна, мов зачарована, не могла відвести погляду від ведмедя.

Колись в океанарії на річці Містик, що в штаті Коннектикут, вона бачила китів. Напевно, за розмірами вони значно переважали це створіння, але з усіх наземних істот, які будь-коли траплялися їй на очі, цей ведмідь був точно найбільшим. І вочевидь він помирав. Ревіння перейшло в звуки, подібні до булькання, і хоча очі звіра були розплюшені, здавалося, він нічого не бачить. Він безцільно бродив галявиною, на якій розмістився їхній табір: перекинув стійку зі шкурами, що сохли, розтопав невеличку халабуду, яку займали Сюзанна й Едді, натикався на дерева. Їй було видно сталевий штир, що стирчав у ведмедя з голови. Довкола нього курився дим, наче від Сюзанниного пострілу загорілися мізки звіра.

Спустившись на нижню гілляку дерева, яке врятувало йому життя, Едді сів на ній, широко розставивши ноги. Його лихо манило.

— Матір Божа, — сказав він. — Ось він, просто перед моїми очима, а я все одно не вір...

Ведмідь повернувся й узяв курс на нього. Едді миттю зістрибнув з дерева й помчав до Сюзанни й Роланда. Але ведмідь його не помітив. Хитаючись, мов п'яний, він вривався в сосну, що прихистила Едді, спробував вхопитися за неї, але не зміг і впав на коліна. Зараз до їхніх вух долинали інші звуки, що йшли з глибин ведмежого тіла, звуки, які нагадали Едді двигун веле-тенської вантажівки, що скидає оберти.

Усе тіло ведмедя охопили корчі, він вигнувся дугою назад і передніми лапами почав несамовито роздряпувати собі писок. З ран, бризкаючи в усі боки, ринула заражена червою кров. А тоді ведмідь упав, і від його падіння земля здригнулася. Більше він не ворухився. Після багатьох віків дивного існування ведмідь, якого Прадавній Народ називав Міром — світом під світами, — був мертвий.

9

Едді підняв Сюзанну і, тримаючи її за поперек липкими руками, міцно поцілував. Від нього пахнуло потом і живицею. Вона торкалася його щік, запускала пальці у мокре волосся. Їй до нестями хотілося обмацувати його всього, аж поки вона на сто відсотків впевниться, що він справді поряд.

— Він мало не вхопив мене, — сказав Едді. — Здоровенний був, наче якийсь осатанілий карнавальний поїзд. Який постріл! Господи, Сьюз, який постріл!

— Сподіваюся, більше ніколи в житті мені не доведеться робити чогось подібного, — сказала вона... та тихий голос десь у глибині душі одразу це спростував. Той голос стверджував, що вона нетерпляче очікує нагоди зробити щось подібне ще раз. І голос був холодний. Холодний.

— Що це... — почав Едді, повертаючись до Роланда, але стрільця вже не було там, де він стояв раніше. Він повільно підходив до ведмедя, що лежав на землі, задерши догори свої кошлаті коліна. Нутрощі звіра досі не стихли, їхня робота повільно завмирала: звідти один за одним долинали притлумлені зітхання й бурчання.

Роланд побачив свій ніж, встромлений глибоко в стовбур дерева, що росло біля прикрашеного шрамами ветерана, який врятував Едді життя. Стрілець витяг його і витер об м'яку сорочку з оленьчої шкіри, котру носив тепер замість шмаття, що було на ньому, коли вони втрюх покидали узбережжя. Він став біля ведмедя й подивився на нього зі змішаним жалем і подивом.

«Привіт, незнайомцю, — подумав він. — Привіт, старий друже. Чесно кажучи, я ніколи не вірив у твоє існування. Здається, Алан вірив, і Катберт теж... це точно... Катберт вірив у все підряд... але з-поміж них усіх я завжди був найзатятішим. Я думав, що ти лише вигадка, казка для малих дітей... ще один вітер, що гуляв у пустій голові моєї няньки й вилітав їй з балакучого рота. Але ти весь час жив тут, ти ще один втікач зі стародавніх часів, мов та колонка на придорожній станції й старі машини в підгірному краї. Невже Пришелепкуваті Мутанти, котрі обожнювали ті руїни, — це останні нащадки народу, що жив колись у цьому лісі, але змушений був тікати від твого гніву? Я не знаю й не дізнаюся вже ніколи... але це здається вірогідним. Так. А тоді прийшов я зі своїми друзями — своїми вправними новими друзями, котрі помалу стають такими подібними до моїх старих вправних друзів. Ми прийшли, обвівши чарівним колом себе, й усе, до чого торкаємося, отруюємо клопотом за клоптом. Світ знову зрушив з місця, і цього разу це ти, старий друже, від нього відстав».

Від тіла монстра досі йшло важке нездорове тепло. З рота й пошматованих ніздрів вивалювали юрми паразитів, але майже одразу здихали. По обидва боки голови ведмедя вже росли парафіново-білі кучугури черви.

Повільно надійшов Едді. Він тримав Сюзанну на руках так, як мати зазвичай тримає дитину.

— Що воно таке, Роланде? Ти знаєш?

— Здається, він назвав його Вартовим, — сказала Сюзанна.

— Так. — Від здивування Роланд говорив повільно. — Я думав, нікого з них вже немає, принаймні, так мусило бути. Звісно, якщо вони взагалі існували десь, окрім казок старих бабусь.

— Хай що це було, воно сказалося, це точно, — сказав Едді.

Роланд слабо всміхнувся.

— Якби тобі було дві чи три тисячі років, ти б теж сказився.

— Дві-три тисячі років?! Господи!

— Це ведмідь? Правда ж? А то що таке? — Сюзанна показувала на якусь річ, подібну до квадратної металевої таблички, прикріпленої високо на товстелезній задній лапі ведмеда. Вона майже заросла густою шерстю, і помітити її було б важко, якби не промінь полуденного сонця, що зблиснув на поверхні іржостійкої сталі.

Ставши навколішки, Едді нерішуче простягнув руку до таблички, чуючи, що зсередини поваленого велетня досі долинають дивні притлумлені клацання. Він подивився на Роланда.

— Не бійся, — заохотив його стрілець. — Він неживий.

Едді відвів убік злиплу шерсть і нахилився ближче. На метали були вигравіювані якісь слова. Ерозія майже повністю знищила їх, але Едді зрозумів, що, доклавши певних зусиль, напис можна розібрати.

ПІВНІЧНИЙ ЦЕНТР ПОЗИТРОНИКИ, ЛТД.

Гранітне Місто, Північно-східний коридор

Модель 4 ВАРТОВИЙ

Серійний №: АА 24123 СХ 755431297 L 14

Тип/різновид: ВЕДМІДЬ

ШАРДИК

****ЗАБОРОНЯЄТЬСЯ ЗАМІНЮВАТИ**

СУБ'ЯДЕРНІ АКУМУЛЯТОРИ**

— Господи Боже, це робот, — тихо мовив Едді.

— Не може бути, — сказала Сюзанна. — Коли я його підстрелила, в нього кров пішла.

— Можливо, але взагалі-то у ведмеда звичайного бурого не росте на голові антена радара. І наскільки мені відомо, ведмідь звичайний бурий не доживе до двох-трьох ти... — Він затнувся, бо дивився тієї хвили на Роланда. Коли до Едді знову

повернувся дар мови, в його голосі звучала відраза. — Що ти робиш, Роланде?

Роланд не відповів, але в цьому не було потреби. Було цілком очевидно, що він робить: виколупує ножом око ведмедеві. Операцію він виконав швидко, охайно й точно. Якусь мить потримавши криваву коричневу кульку слизу на кінчику ножа, він блискавичним рухом викинув її геть. Із пустої очниці вилізли кілька хробаків — і здохли, проповзши трохи вниз до-паші ведмедя.

Стрілець схилився над очницею Шардика, великого ведмедя-вартового, й зазирнув усередину.

— Підійдіть-но сюди й подивіться, — сказав він. — Я покажу вам диво останніх днів.

— Спусти мене на землю, Едді, — попросила Сюзанна.

Він послухався, і жінка, швидко пересуваючись за допомогою рук і стегон, наблизилася до місця, де над роззявленою широчезною пащею ведмедя сидів навпочіпки стрілець. Приєднавшись до них, Едді зазирнув у прогалину між їхніми плечима. Так вони втрьох і сиділи в цілковитій тиші, яку порушувало тільки каркання круків, що сварилися, кружляючи в небі. Впродовж хвилини жодне не могло вимовити й слова.

Із очниці витекло й швидко засохло кілька струмків крові. Та Едді побачив, що це не просто кров. До неї домішувалася прозора рідина зі знайомим запахом — банановим. Із тендітного плетива сухожиль, що обрамлювали очницю, виростало щось на кшталт павутини зі струн. Позаду них, біля задньої стінки очниці, блимав червоний вогник. Він освітлював крихітну квадратну плату, на якій виднілися сріблясті горбики, що могли бути тільки припоєм.

— Та це не ведмідь, це ж, блін, Sony Walkman¹ якийсь, — пробурмотів Едді.

Сюзанна озирнулася на нього зі здивуванням.

— Що?

— Та нічого. — Едді кинув погляд на Роланда. — Як гадаєш, можна залізти рукою всередину? Це безпечно?

¹ Sony Walkman — популярна марка портативних музичних програвачів.

Роланд стенов плечима.

— Мабуть, так. Якщо в цій істоті й сидів демон, то він полетів геть.

Едді просунув у отвір мізинець, готовий будь-якої миті відсмикнути його, якщо відчує щонайменший розряд електрики. Він торкнувся холодної плоти всередині очниці, що за розміром нагадувала бейсбольний м'яч, а потім діткнувся однієї зі струн. Тільки то була не струна, а тонка, як павутинка, сталева нитка. Едді забрав палець і побачив, як крихітний червоний вогник іше раз блимнув та згас навіки.

— Шардик, — пробурмотів Едді. — Я чув це ім'я, але не можу згадати, де й коли. Сюз, а тобі воно про щось говорить?

Вона заперечно похитала головою.

— Прикол у тому... — Едді безпорадно розсміявся. — Мені воно асоціюється з зайцями. Ну хіба не маячня?

Роланд підвівся. Його колінні суглоби при цьому хруснули так голосно, наче пролунали постріли з револьвера.

— Нам доведеться перенести табір деінде, — сказав він. — Земля тут зіпсована. Інша галявина, та, куди ми ходимо стріляти, буде...

Він зробив два непевні кроки і впав на коліна, опустивши голову й притискаючи долоні до скронь.

10

Едді й Сюзанна обмінялися тривожними поглядами, і Едді одним стрибком опинився біля Роланда.

— Що з тобою? Роланде, що трапилося?

— Хлопчик був, — відсторонено пробурмотів стрілець. А потім, на наступному подихові: — Не було жодного хлопчика.

— Роланде? — покликала його Сюзанна. Опинившись біля нього, вона обійняла стрільця за плечі й відчула, що він тремтить. — Роланде, що таке?

— Хлопчик, — відповів Роланд, звернувши до неї потьмарений, напівсвідомий погляд. — Це хлопчик. Завжди тільки хлопчик.

— Який хлопчик? — несамовито закричав Едді. — Що за хлопчик?

— Вперед, — сказав Роланд. — Цей світ не єдиний, існують інші. — І зомлів.

11

Тієї ночі вони втрюх сиділи довкола величезного багаття, що його Едді з Сюзанною розклали на галявині, яку Едді називав «тиром». Узимку це місце, відкрите всім вітрам з долини, було б поганим для табору, але поки що тут було затишно. Едді вирішив, що в світі Роланда нині стояв кінець літа.

Над їхніми головами цілими галактиками мерехтіло чорне небесне склепіння. Просто попереду, на півдні, за озером п'ятьми, на яке перетворилася долина, Едді побачив, як над далеким невидимим горизонтом сходить Стара Матінка. Він глянув на скоцюрбленого біля вогнища Роланда, який, попри теплий вечір і жар багаття, загорнувся у три шкури. Неподалік стояла непочата тарілка з їжею. В руках він стискав якусь кістку. Едді знову подивився на небо й згадав історію, яку стрілець розповів їм із Сюзанною одного довгого дня, коли вони йшли, віддаляючись від узбережжя, через передгір'я, й нарешті потрапили до цього густого лісу, який тимчасово став їм пристановищем.

До початку часів, розповідав Роланд, Стара Зоря й Стара Матінка були юними й пристрасними молодятами. А тоді одного дня між ними сталася страшна сварка. Стара Матінка (яку в ті давно минулі дні знали під справжнім ім'ям — Лідія) застала Стару Зорю (котрого насправді звали Ейпон) з вродливою молодичкою на ім'я Кассіопея. І ці двоє посварилися не на жарт. То була справжнісінька бійка: вони чубилися, тягали одне одного за коси, видряпували очі й били посуд. Так з одного черепка постала земля, з меншого уламку — місяць, а вуглинка з їхньої кухонної печі перетворилася на сонце. Врешті боги не витримали і втрутилися в сварку, аби Ейпон та Лідія в розпалі бійки не знищили всесвіт у зародку. Нахабну повію Кассіопею, через яку, власне, все й по-

чалоя («Ага, аякже — завжди в усьому жінка винна», — сказала Сюзанна в цьому місці), на віки-віків прогнали в крісло-качалку, зроблене з зірок. Та це не допомогло. Лідія була не проти почати все знову, але Ейпон виявився гордим і непоступливим («Ну звісно, хто ж винен, як не чоловік», — і собі пробурчав Едді в цьому місці). Тож вони розлучилися і тепер дивляться одне на одне зі змішаною ненавистю й жаданням через всипані зірками руїни, що лишилися після їхнього розлучення. Ейпона й Лідії вже три мільярди років як немає, пояснив їм стрілець. Вони перетворилися на Стару Зорю й Стару Матінку, північ та південь, і тепер прагнуть одне одного, але водночас надто горді, щоб просити примирення... а Кассіопея сидить собі збоку в своєму кріслі й регоче з них обох.

Від м'якого дотику до руки Едді здригнувся. Сюзанна.

— Ходімо, — сказала вона. — Нам треба його розговорити.

Едді відніс її до вогню, обережно всадовив праворуч від Роланда, а сам сів з лівого боку. Роланд спершу подивився на Сюзанну й перевів погляд на Едді.

— Як близько до мене ви посідали, — відзначив він. — Наче коханці... чи наглядачі в темниці.

— Час вже тобі з нами поговорити. — Сюзаннин голос був низький, чіткий і мелодійний. — Якщо вже ми твої супутники, Роланде, — а хоч-не-хоч, так воно і є, — то час тобі ставитися до нас як до супутників. Розкажи нам, що трапилося...

— ...і чим ми можемо цьому зарадити, — закінчив Едді.

Роланд глибоко зітхнув.

— Я не знаю, з чого почати, — зізнався він. — У мене вже так давно не було супутників... чи історії, яку можна розповісти...

— Почни з ведмедя, — підказав Едді.

Нахилившись уперед, Сюзанна торкнулася щелепи, яку Роланд тримав у руках. Ця річ лякала її, але вона все одно доторкнулася. — А закінчиш ось цим.

— Так. — Роланд підніс щелепу до очей і якусь мить вивчав її, а потім кинув собі на коліна. — Нам доведеться про неї поговорити, правда ж? Бо вона в основі всього.

Але першим на черзі був ведмідь.

12

— Цю історію мені розповідали, коли я був малим, — почав Роланд. — У ті часи, коли все ще було новим, Великі Древні (то були не боги, а люди, що володіли знанням богів) створили Дванадцятьох Вартових, щоб ті стояли на чатах біля дванадцяти порталів, які вели до нашого світу й за його межі. Час від часу я чув, що ці портали були природними утвореннями, як-от сузір'я в небі чи бездонна тріщина в землі, яку ми називали Могилою Дракона, бо через кожні тридцять-сорок днів звідти валила пара. Та інші люди (одного з них я пригадую особливо добре, то був головний кухар у замку мого батька, чоловік на ймення Гекс) говорили, що ці портали створила не природа, їх зробили самі Великі Древні ще до того, як повісилися на петлі власної гордині й зникли з лиця землі. Гекс часто повторював, що створення Дванадцятьох Вартових було останньою справою Великих Древніх, їхньою спробою спокутувати велику кривду, якої вони завдали одне одному й самій землі.

— Портали, — задумливо мовив Едді. — Тобто двері. Знову ми до них повернулися. Ці двері, що, як ти кажеш, ведуть у світ і за його межі, відкриваються в той світ, з якого прийшли ми зі Сьюз? Як ті, що стояли на узбережжі?

— Не знаю, — відповів Роланд. — На кожне моє окреме знання припадають сотні невідомостей. Вам обом доведеться з цим змиритися. У нас казали: світ зрушив з місця. Коли це сталося, світом наче пройшла велетенська хвиля, залишивши по собі тільки руїни... уламки, що, схоже, часом складаються в карту.

— Ну тоді подумай і спробуй здогадатися! — вигукнув Едді, й нотки неприхованої нетерплячки в його голосі підказали стрільцеві, що Едді ще й досі не розпрощався з думкою повернутися до свого власного (й Сюзанниного) світу. В ньому ще жевріла надія.

— Не чіпляйся до нього, Едді, — сказала Сюзанна. — Він не з тих, хто живе здогадами.

— Неправда, буває й таке, що він гадає, — на їхній подив, відказав Роланд. — Коли, крім здогадів, нічого іншого не лишається, він пробує здогадатися. Моя відповідь — ні. Я не думаю (і не гадаю), що ці портали подібні до дверей на узбережжі. Я не вважаю, що вони ведуть до того місця чи часу, який ми могли б упізнати. По-моєму, двері на узбережжі (ті, що вели до світу, звідки ви прийшли) були наче вісь у центрі дитячої качалки. Знаєте, що це таке?

— Гойдалки? — спитала Сюзанна й для наочності вгору-вниз погойдала рукою.

— Так! — задоволено підтвердив Роланд. — Саме так. На одному боці цієї гойдодалки...

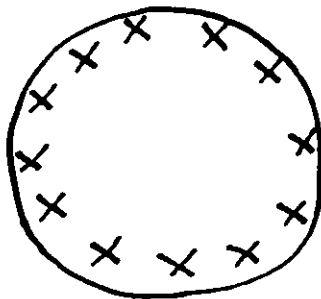
— Гойдалки, — виправив Едді, злегка всміхнувшись.

— Так. На одному боці — моє ка. На іншому — Волтер, чоловік у чорному. Двері розташовувалися в центрі, їх породжувала напруга між двома долями, що вступили в протидію. А портали значно більші й за Волтера, й за мене, й за наше з вами маленьке братство.

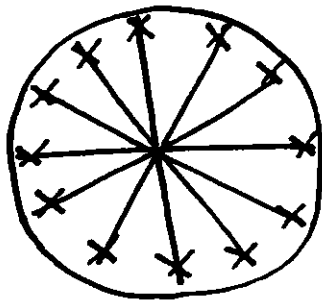
— Ти хочеш сказати, — несміливо спитала Сюзанна, — що ті портали, які охороняють Вартові, перебувають поза межами ка? Що вони зовнішні щодо ка?

— Я хочу сказати, що така моя думка. — Він і собі трохи всміхнувся — в світлі багаття було видно, як губи стрільця розтяглися в подібі півмісяця. — Такий мій здогад.

Якусь хвилю він помовчав, а потім узяв свою палицю. Згрібши вбік товстий килим глиці, він накреслив палицею на землі таке коло:

— Ось світ, яким мені його описували, коли я був малий. Знаки Х — це портали, що стоять довкола вічного краю світу. Якщо домалювати шість ліній, що попарно з'єднують ці портали... ось так...

Він підвів очі.

— Бачите, ці лінії сходяться в центрі?

Едді відчув, як шкіра на спині й ліктях вкривається сиротами. Зненацька в роті пересохло.

— Це вона, Роланде? Це?..

Роланд кивнув. Та його видовжене вкрите зморшками обличчя залишалося незворушним.

— На перетині цих ліній знаходиться Великий Портал, так звана Тринадцята Брама, що править не тільки цим світом, а взагалі всіма світами. — Він постукав кінчиком палиці по центру кола. — Ось вона, Темна Вежа, яку я шукав усе своє життя.

13

— Біля кожного з дванадцяти менших порталів Великі Древні виставили по Вартовому, — підсумував Роланд. — У часи свого дитинства я міг би назвати їх усіх, бо від няньки (й кухаря Гекса) вивчив напам'ять віршики про них... та дитинство відійшло в сиву давнину. Ясна річ, то був Ведмідь, і Риба... Лев... Кажан. І Черепаха — вона посідала визначне місце...

Стрілець подивився в зоряне небо. Чоло від глибокої задуми вкрилося зморшками.

А потім неймовірно щаслива посмішка осяяла риси його обличчя, і він прочитав напам'ять віршик:

ЧЕРЕПАХУ здоровенну уяви,
на собі вона тримає світ людви.
Думи її приязнії
линуть неквапливо,
І до всіх нас ставиться
дуже шанобливо.
Чує всі присяги
на своїй спині,
Знає голу правду,
та не скаже «ні».
Бо вона не в змозі
щось перемінить,
та не забуває
нас на жодну мить.
Любить світ безмежний,
сушу і моря,
І такеє ось малеє
дитинча, як я.

Роланд ніяково всміхнувся.

— Це мене Гекс навчив. Він співав цю пісеньку, помішуючи глазур для якогось торта, і зрідка простягав мені кінчик ложки, щоб я міг лизнути солодощів. Наша пам'ять дивовижна, чи не так? Та все одно, дорослішаючи, я поступово втрачав віру в існування Вартових і почав вважати їх радше символами, ніж справжніми істотами. Схоже, я помилявся.

— Я назвав його роботом, — сказав Едді, — але це не так. Сюзанна має рацію: єдина кров, яка може витекти з робота, якщо в нього вистрелити, — це машинна олива. Знаєш, Роланде, цього ведмедя в моєму світі назвали б кіборгом, істотою, що є почасти машиною, а почасти — організмом з плоті й крові. Було таке кіно... ми ж тобі розповідали про кіно, правда?

Злегка всміхнувшись, Роланд кивнув.

— Так от, цей фільм називався «Робокоп», і його герой не надто відрізнявся від ведмедя, якого вколошкала Сюзанна. А звідики ти знав, куди вона має стріляти?

— Це я пригадав зі старих казок, які розповідав мені Гекс. Якби я покладався на байки своєї няньки, то ти, Едді, зараз відпочивав би у ведмедя в пузі. Цікаво, а розгубленим діткам у вашому світі хто-небудь радить обдумувати те, що вони чують?

— Так, — сказала Сюзанна. — Авжеж.

— А ще в нашому світі є один вираз, він походить з оповіді про Вартових. Кажуть, що кожен Вартовий носив зовні ще один мозок. У капелюсі. — Кинувши на них неймовірно зацькований погляд, він знову всміхнувся. — Але ж на капелюх це було не надто схоже, так?

— Так, — відповів Едді, — але, на щастя для нас, казка виявилася досить зрозумілою.

— Зараз я думаю про те, що шукав одного з Вартових від самого початку своєї подорожі, — зізнався Роланд. — Коли ми знайдемо портал, який охороняв Шардик... а це має бути легко — просто підемо тим шляхом, яким він сюди прийшов... то в нас нарешті з'явиться путь. Ми станемо спинами до порталу, а тоді підемо вперед. У центрі кола... Вежа.

Едді розтулив було рота, аби сказати: «Ну що ж, тоді поговоримо про цю Вежу. Давай раз і назавжди з'ясуємо, що воно таке, що воно означає, а найважливіше — що станеться з нами всіма, коли ми туди врешті-решт допхаємось». Але з вуст не злетіло ні звуку, і за мить він стулив рота. Час був невдалий — надто зле зараз Роландові. Тільки не зараз, коли в п'ятні жевріє лише іскорка їхнього багаття, і тільки вона тримає ніч на припоні.

— А зараз перейдімо до другої частини, — змучено сказав Роланд. — Я нарешті знайшов свою путь... після всіх тих довгих років знайшов... але, схоже, я починаю втрачати розум. Я відчуваю, як він рипить і кришиться під моїми ногами, наче крутий насип, розмитий дощами. Це моя спокута за те, що дозволив упасти в прірву й розбитися на смерть хлопчикові, якого ніколи не існувало. І в цьому я бачу дію ка.

— Хто цей хлопчик, Роланде? — спитала Сюзанна.

Роланд глянув на Едді.

— Ти знаєш?

Едді заперечно похитав головою.

— Але ж я говорив про нього. Я марив про нього в розпал лихоманки, коли смерть дихала мені в потилицю. — Раптом голос стрільця піднявся на півоктави, і він так гарно відтворив голос Едді, що Сюзанна відчула укол забобонного страху. — «Якщо ти не перестанеш варнякати про того клятого малого, Роланде, я тобі заткну рота твоєю ж сорочкою! Мене вже нудить від нього!» Пам'ятаєш, як ти це сказав, Едді?

Едді замислився. Коли вони вдвох насилу просувалися узбережжям від дверей з написом «В'ЯЗЕНЬ» до дверей з написом «ДАМА ТІНЕЙ», Роланд говорив про тисячі речей і в своїх підігрітих лихоманкою монологів згадував тисячі імен — Алан, Корт, Джеймі де Керрі, Катберт (це ім'я звучало частіше, ніж усі інші), Гекс, Мартін (а може, Мартен, як тварина), Волтер, Сюзанна, навіть якогось чувака з неймовірним ім'ям Золтан. Едді страшенно втопився від розповідей про всіх цих людей, яких він ніколи не знав (і не мав жодного бажання познайомитися), але, звісна річ, на той час Едді сам мав деякі проблеми — він потерпав від героїнової ламки й грандіозного розладу біоритмів через те, що вони лишилися тільки вдвох. І якщо вже бути чесним, то він здогадувався, що Роландові так само остогидли Абстинентні Казки Едді про їхнє з Генрі дитинство й обопільне перетворення на наркоманів, як і Едді — Роландові байки.

Але він не міг пригадати, щоб казав Роландові, буцімто заткне йому рота сорочкою, якщо той не перестане патякати про якогось хлопця.

— Не пам'ятаєш? — спитав Роланд. — Геть нічого не пригадуєш?

Якийсь спомин наче заворушився всередині. Ледь відчутне ворухіння, наче відчуття дежа-вю, що виникло тоді, коли він побачив рогатку, сховану всередині шматка деревини, який стирчав з пенька. Едді спробував ухопитися за цей спогад, але він зник. І він вирішив, що спогаду взагалі не було — він просто хотів його знайти, аби заспокоїти Роланда, бо той так зле почувався.

— Ні, — сказав він. — Вибач, друже.

— Але я точно казав тобі. — Роландів голос звучав спокійно, але під ним червоною ниткою пульсувала наполегливість. — Хлопчика звали Джейк. Я приніс його в жертву... вбив його... щоб нарешті наздогнати Волтера й змусити його заговорити. Я вбив його в підгірному краї.

Щодо цього Едді вже почувався впевненіше.

— Ну, може, так і було, але ти мені не так усе розповідав. Ти казав, що йшов під горами сам, а деякий час їхав на якійсь ульотній дрезині. Коли ми йшли узбережжям, ти дуже багато про це гомонів, Роланде. Про те, як страшно там було самому.

— Я пам'ятаю. Але я ще розповідав тобі про хлопчика, про те, як він упав з моста в прірву. І різниця між цими двома споминами роздирає мені свідомість.

— Нічого не розумію, — стривожено втрутилася Сюзанна.

— Здається, — сказав Роланд, — я починаю розуміти.

Він підкинув у багаття дров, здійнявши в темне небо стовпи червоних іскор, і знову всівся між Едді й Сюзанною.

— Я розповім вам правдиву історію, — сказав він, — а потім розкажу історію, яка не відповідає дійсності... але мала б бути істинною. У Прайстауні я купив мула, і коли ми з ним нарешті дісталися Талла, містечка на кордоні пустелі, тварина була ще бадьорою...

14

Так стрілець почав оповідати недавні події, що трапилися з ним на довгому шляху до Вежі. Окремі уривки цієї історії Едді вже чув, але слухав захоплено, так само, як і Сюзанна, для якої вся ця оповідь була новою. Стрілець розповів їм про бар, в кутку якого вічно тривала гра в «Гляньте», про піаніста на ймення Шеб, про жінку зі шрамом на лобі, яку звали Еллі... також про мертвого травоїдника Норта, якого повернув до безраднісного життя чоловік у чорному. Він розповів їм про Сильвію Пітстон, втілення релігійного фанатизму, і останню апокаліптичну бійню,

у якій він, Роланд-стрілець, перестріляв усіх чоловіків, жінок і дітей того містечка.

— Ні фіга собі! — тихим тремтливим голосом сказав Едді. — Тепер зрозуміло, чому в тебе лишилося так мало набойів, Роланде.

— Цить! — цикнула на нього Сюзанна. — Нехай він договорить!

Роланд і далі розповідав так само незворушно, як і перетинав пустелю, проминувши хатину останнього поселянина, молодого чоловіка зі сплутаним волоссям кольору полуниці, що доходило йому мало не до пояса. Він розповів їм про те, як здох його мул. І як Золтан, домашній крук Поселянина, виклював мулові очі.

Розповів про довгі дні й короткі ночі пустелі, про те, як йому слугували дороговказом холодні рештки Волтерових багать і як він, хитаючись і помираючи від спраги, нарешті дістався придорожньої станції.

— Вона стояла порожня. Гадаю, на тій станції було порожньо ще з тих часів, коли он той велетень-ведмідь був іще новим-новісіньким. Я перебув там ніч і рушив далі. Так і було... але зараз я вам розповім іншу історію.

— Ту, яка не сталася насправді, але мала б статися? — спитала Сюзанна.

Роланд кивнув.

— У цій вигаданій історії... у цій небилиці... стрілець на ім'я Роланд зустрів на придорожній станції хлопчика, якого звали Джейк. Цей хлопчик був із вашого світу, і жив він десь між тисяча дев'ятсот вісімдесят сьомим, з якого походить Едді, й тисяча дев'ятсот шістдесят третім роком Одетти Голмс.

Едді від цікавості аж нахилився вперед.

— А в цій історії є двері, Роланде? Двері з написом «ХЛОПЧИК» абошо?

Роланд заперечно похитав головою.

— Хлопчик переступив поріг смерті — то були його двері. Коли він ішов до школи, один чоловік... я думав, що це Волтер... зіштовхнув його на дорогу, під колеса машини. Він почув, як цей чоловік сказав щось на зразок «Пропустіть, я священник».

Джейк справді бачив цього чоловіка, хай навіть лише одну мить, а потім опинився у моєму світі.

Стрілець замовк, дивлячись на вогонь.

— А тепер я на хвилину хочу обליшити цю історію про хлопчика, якого насправді ніколи не було, і повернутися до реальних подій. Згода?

Едді й Сюзанна обмінялися зачудованими поглядами, і Едді зробив жест рукою, що мусив би означати «та будь ласка, не соромся».

— Як я вже казав, придорожня станція стояла порожня. Однак там була справна колонка. Вона стояла в глибині стайні, де тримали поштових коней. Я знайшов її на слух, але навіть якби вона працювала без звуку, то все одно не сховалася б від мене. Я нюхом відчував воду. Провівши досить часу в пустелі, помираючи від спраги, людина здобуває це вміння: чути воду. Тож я напився й заснув. Прокинувшись, знову пив. І хотів одразу вирушати в путь — мене аж лихоманило від потреби йти далі. Ті ліки, які ти мені приніс зі свого світу, той астин — чудова річ, Едді, але існують різновиди лихоманки, не піддатні жодним лікам. І мене спалювала саме така лихоманка. Я знав, що моє тіло потребує спочинку, та довелося зібрати в кулак кожну дрібку сили волі, щоб змусити себе залишитися ще бодай на одну ніч. До ранку я відпочив, тож наповнив свої бурдюки й пішов далі. На станції я не взяв нічого, крім води. Це найважливіше з усього, що сталося насправді.

Сюзанна озвалася до нього своїм найрозсудливішим, найприємнішим голосом — голосом Одетти Голмс.

— Гарзд, це те, що відбулося насправді. Ти наповнив бурдюки і рушив далі. А тепер розкажи нам решту — те, чого не було, Роланде.

Стрілець на мить поклав шелепну кістку на коліна, стис руки в кулаки й потер ними очі. Жест вийшов на диво дитячим. Потім він знову вхопив кістку, наче вона додавала йому хоробрості, й продовжив свою розповідь.

— Я загіпнотизував хлопчика, якого насправді не було, — сказав він. — За допомогою свого патрона. Цього фокуса

я навчився багато років тому, і від кого б ви думали? Від Мартена, придворного чарівника мого батька. Хлопчик ідеально для цього підійшов. У трансі він розповів мені про обставини своєї смерті, так, як я їх виклав вам. Я не хотів завдати хлопцеві болю чи змусити нервуватися, тож, розпитавши про все, що зміг, я наказав йому забути все про свою смерть, коли він прокинеться.

— А кому б таке сподобалося? — пробурмотів Едді.

Роланд кивнув.

— Справді, кому? Із трансу хлопчик перейшов просто в стан природного сну. Я теж заснув. А коли ми прокинулися, то я розповів йому, що збираюся впіймати чоловіка в чорному. Він знав, про кого йдеться: Волтер теж зупинявся на придорожній станції. Джейк сховався від нього, бо злякався. Я впевнений: Волтер знав, що він там, але йому було вигідно вдавати, ніби йому не відомо про присутність малого. Він залишив хлопчика, наче пастку на мене. Я запитав його, чи є тут якісь харчі. Мені здавалося, що мусять бути. Хлопчик мав досить здоровий вигляд. Крім того, пустельний клімат ідеально підходить для збереження їжі. У нього виявилось трохи в'яленого м'яса. Ще малий сказав, що там є льох. Але він туди не спускався, бо було лячно. — Стрілець похмуро подивився на них. — І правильно, що боявся. Там я знайшов харчі... а ще Велемовного Демона.

Едді подивився на щелепу, і його очі повільно розширилися. На її древніх вигинах і зловісних зубах танцювали помаранчеві відблиски полум'я.

— Велемовного Демона? Ти маєш на увазі цю штуку?

— Ні, — сказав він. — Так. І те, і те водночас. Слухай, і ти зрозумієш.

Стрілець розповів їм про нелюдські стогони, що лунали в погребі з-під землі, про струмок піску, що його він побачив між двома старовинними блоками, з яких була складена стіна льоху. Розказав про те, як підходив до отвору, що розширювався в стіні, а Джейк кричав йому «Піднімайтеся!».

Роланд наказав демону говорити... і демон заговорив — голосом Еллі, жінки зі шрамом на лобі, жінки, що тримала бар у Таллі. «Не поспішай, іди повільно повз Буєраки, стрільцю. Поки ти мандруєш із хлопчиком, чоловік у чорному тримає твою душу в кишені».

— Буєраки? — вражено спитала Сюзанна.

— Так. — Роланд пильно поглянув на неї. — Тобі це слово щось каже, так?

— Так... і ні.

Вона говорила дуже неохоче. Частково, здогадався Роланд, це пояснювалося простим небажанням говорити про речі, які завдавали їй болю. Але він думав, що в основі лежало бажання Сюзанни не робити ще більшої плутанини там, де вона вже є: вона не хотіла казати більше, ніж насправді знала. Він захоплювався цим. Він захоплювався нею.

— Розкажи тільки те, в чому впевнена, — попросив Роланд. — Не більше.

— Добре. Буєраки — це місце, про яке знала Детта Волкер. Вона думала про нього. Це жаргонне слівце, підслухане з розмов дорослих, коли вони сиділи на ганку, дудлячи пиво, й згадували минуле. Воно означає недобре місце чи місце, куди викидають різний непотріб, або те й те разом. Було щось таке в цих Буєраках — в самій ідеї Буєраків, — що притягувало Детту. Що саме — не питайте, бо, можливо, я колись це знала, а потім забула. А згадувати не хочу.

Детта вкрала в моєї Синьої Тітки порцелянову тарілку (ту, що мої батьки подарували їй на весілля) і віднесла її до Буєраків, своїх Буєраків, щоб там розбити. То був гравійний кар'єр, куди скидали сміття. Сміттєзвалище. Пізніше вона часом зваблювала хлопців у придорожніх закусточних.

Сюзанна схилила голову. Її губи стислися у вузьку смужку. Але за мить вона знову підвела очі й продовжила розповідь.

— Білих хлопців. А коли вони відводили її до своїх автомобілів на стоянці, то вона спочатку розпалювала їх, а потім тікала. Ці стоянки... вони теж були Буєраками. Небезпечна гра, але вона була досить молода, моторна й досить зла, щоб грати в цю гру,

відриваючись на повну катушку. Ще пізніше, в Нью-Йорку, вона робила вилазки в магазини й крапа різний крам... ну ви знаєте. Обидва знаєте. Завжди лише дорогі магазини — «Мейсі», «Гімбел», «Блумінгдейл» — і красти дрібнички. Готуючись до таких веселощів, вона думала: «Піду сьодні в Буераки. Поцуплю пару витребеньок для білих. Щось таке особливе стирю і розтрощу на фіг».

Сюзанна замовкла, дивлячись на вогонь. Її губи тремтіли. Коли вона знову роззирнулася, Роланд побачив, що в її очах стоять сльози.

— Я плачу, але нехай це не вводить вас в оману. Я пам'ятаю, як робила всі ці речі, і пам'ятаю, що це давало мені насолоду. Здається, я плачу тому, що знаю: якби все склалося інакше, я б робила це знову і знову.

Схоже, до Роланда частково повернулася його колишня незворушність, його моторошна рівновага.

— У моєму краї є таке прислів'я, Сюзанно: мудрий злодій завжди при грошах.

— Не бачу нічого мудрого в тому, аби красти біжутерію, — відрізала вона.

— А тебе хоч раз упіймали?

— Ні...

Він розвів руками, жестом промовляючи: отож-бо й воно.

— То для Детти Волкер Буераки були недобрими місцями? — спитав Едді. — Так? Бо я відчуваю, що тут щось не те.

— Поганими і добрими водночас. То були осередки сили, місця, де вона... поновлювала сили, мабуть, можна так це назвати... але також то були втрачені місця. Проте все це не стосується Роландового хлопчика-примари, чи не так?

— Можливо, що й так, — відповів Роланд. — Бачте, в моєму світі теж були Буераки. Для нас це слово також було жаргонним, і значення у них дуже подібні.

— А що воно означало для тебе й твоїх друзів? — спитав Едді.

— Значення трохи різнилося залежно від місця й ситуації. Могло означати помийну яму. Будинок розпусти чи місце, куди чоловіки приходили грати в азартні ігри чи пожувати чорто-

вого зілля. Але найпоширеніше з відомих мені значень водночас найпростіше.

Він подивився на них обох.

— Буєраки — це місце, де панує скорбота, — сказав він. — Буєраки — це спустошена земля.

15

Цього разу дров у вогонь підкинула Сюзанна. Стара Матінка на півдні палала яскравим світлом і не мерехтіла. Ще зі школи Сюзанна знала, що це означає: то планета, а не зірка. «Венера? — подумала вона. — Чи та сонячна система, до якої належить цей світ, інакша, як і все навколо?»

На неї знову накопило відчуття нереальності — відчуття, що все це, напевно, лише сон.

— Продовжуй, — сказала вона. — Що було після того, як голос попередив тебе про Буєраки й хлопчика?

— Я просунув руку в дірку, звідки сипався пісок... мене навчили робити так, якщо станеться щось подібне. І видобув звідти щелепу... та не цю. Та щелепа, яку я витяг зі стіни на придорожній станції, була набагато більшою. Я майже не маю сумнівів у тому, що вона належала комусь із Великих Древніх.

— А що сталося з тією? — тихо спитала Сюзанна.

— Одного вечора я дав її хлопчикові, — сказав Роланд. Вогонь забарвив його щоки в жовтогарячі тони. На обличчі танцювали тіні. — Для захисту, як талісман. А потім зрозумів, що вона відслужила своє, і викинув її геть.

— А чия ж тоді щелепа в тебе в руках, Роланде? — спитав Едді.

Роланд підняв кістку вгору, довго й задумливо її роздивлявся, а тоді впустив на коліна.

— Пізніше, після Джейка... коли він помер... я наздогнав чоловіка, на якого полював.

— Волтера, — сказала Сюзанна.

— Так. Ми побалакали. Я і він... ми довго розмовляли. Аж ось я заснув, а коли прокинувся, Волтер був мертвий. Мертвий

уже сотню років, якщо не більше. Від нього не лишилося нічого, крім кісток, що саме по собі відповідало ситуації, бо ми розмовляли в місці для кісток.

— Ого, мабуть, балачка таки була довгою, — сухо сказав Едді.

Почувши це, Сюзанна трохи насупила брови, але Роланд лише кивнув.

— Дуже-дуже довга, — підтвердив він, дивлячись на вогонь.

— То ти вирушив уранці і вже ввечері був біля Західного моря, — сказав Едді. — І тієї ночі повилазили омаромонстри, так?

Роланд знову кивнув.

— Точно. Але, перш ніж залишити місце, де ми з Волтером розмовляли... чи спали... чим би не була наша балачка... я вийняв з його черепа цю кістку. — Він підняв щелепу, і помаранчеве світло знову ковзнуло по зубах.

«Волтерова щелепа, — подумав Едді, і його пройняв холодок. — Щелепа чоловіка в чорному. Пригадай це, любий Едді, наступного разу, коли почнеш думати, що Роланд начебто свій хлопець. Він весь час носив її з собою, наче якийсь... людожерський трофей. Гоосподи».

— Я пам'ятаю, про що подумав, коли взяв її, — сказав Роланд. — Дуже добре пам'ятаю — це єдиний мій спогад з того часу, який мене не підводить. Я подумав: «Дарма я викинув те, що знайшов, коли зустрів хлопчика, це призвело до нещастя. Ось гідна заміна». Але тієї миті я почув сміх Волтера — його неприємний, схожий на хихотіння сміх. І голос його теж долинув до моїх вух.

— Що він сказав? — спитала Сюзанна.

— «Пізно, стрільцю», — відповів Роланд. — Ось що він сказав. «Пізно — відтепер нещастя переслідуюватимуть тебе до кінця віків. Це твоє ка».

16

— Гарзд, — нарешті промовив Едді. — Основний парадокс мені зрозумілий. Твоя пам'ять роздвоїлася...

— Не роздвоїлася. Подвоїлася.

— Добре, але ж це майже одне й те саме, хіба ні? — Вхопивши якусь гілочку, Едді накреслив на землі невеличкий малюнок:

Він торкнувся лінії ліворуч.

— Це твоя пам'ять до того, як ти потрапив на придорожню станцію. Суцільна лінія.

Едді торкнувся лінії праворуч.

— А це вона ж після того, як ти вийшов на дальньому боці гір у місці для кісток... в тому місці, де на тебе чекав Волтер. Також суцільна лінія.

— Так.

Тепер Едді спочатку показав на середину малюнка, а потім обвів її нерівним колом.

— Ось що тобі треба зробити, Роланде, — викреслити цю роздвоєну лінію. Побудувати навколо неї загорожу в свідомості, а потім забути. Бо цей період нічого не означає, нічого не може змінити, він минув, він пройдений...

— Але ж ні. — Роланд підняв кістку. — Якщо мої спогади про хлопчика Джейка несправжні — а я знаю, що це так, — то звідки в мене це? Я взяв її замість тієї, яку викинув... проте та, яку я викинув, походила з льоху на придорожній станції, а якщо вже бути до кінця вірним тій лінії оповіді, в достеменності якої я не маю жодних сумнівів, то я ніколи не спускався в льох! Я ніколи не розмовляв із демоном! Я пішов далі сам-один, запасшись прісною водою, та й по всьому!

— Роланде, послухай мене, — наполегливо заговорив Едді. — Якби та щелепа, яку ти зараз тримаєш, була знайдена на придорожній станції, то одне. Але хіба не може бути так, що тобі все примарилося — придорожня станція, хлопчик, Велемовний Демон, — а потім ти, можливо, взяв Волтерову щелепу, бо...

— Нічого мені не примарилося, — сказав Роланд. Він подивився на них обох своїми світло-блакитними очима снайпера, а потім зробив те, чого жодне з них від нього не сподівалося... Едді міг би запрягтися: Роланд і сам не знав, що він на таке здатен.

Він укинув щелепу в вогонь.

17

Деякий час кістка просто лежала в багатті — білі мощі, вигнуті в примарній напівусмішці. А потім зненацька спалахнула червоним вогнем, заливши всю галявину сліпучо-пурпуровим світлом. Скрикнувши, Едді й Сюзанна позатуляли очі руками, щоб захиститися від того пекучого обрису.

Кістка на очах змінювалася. Не плавилася, а саме змінювалася. Зуби, що стирчали з неї на кшталт могильних каменів, почали зливатися в одне ціле.

М'який вигин верхньої дуги розпрямився й на кінчику став гострим.

Опустивши руки на коліна, Едді з відвислою щелепою дивився на кістку, яка кісткою більше не була. Тепер вона мала колір розпеченої сталі. Зуби набули форми трьох перевернутих літер V, і крайня була більшою за бічні. І тут Едді зрозумів, на що прагне перетворитися щелепа, так само, як побачив рогатку в шматку дерева, який стирчав із пенька.

Йому здалося, що це ключ.

«Ти мусиш запам'ятати його обрис, — гарячково подумав Едді. — Мусиш, мусиш».

Його очі відчайдушно намагалися зберегти відбиток контуру — три літери V, та, що в центрі, більша й глибша за дві збоку.

Три зарубки... а та, що найближча до краю, з карлючкою, що нагадувала малу букву s...

Потім обриси предмета в полум'ї знову змінилися. Кістка, яка спершу стала чимось на кшталт ключа, тепер згорнулася досередини й почала розходитися концентричними колами яскравих пелюсток, що перекривали одна одну й складалися, нагадуючи небо влітку опівночі, темне й оксамитове без місяця. На якусь мить перед очима Едді постала троянда — урочиста троянда, що, можливо, розквітла десь на зорі першого дня цього світу. Бездонна краса, непідвладна часові. Очі побачили, і серце розкрилося. Здавалося, з мертвого Роландового артефакту ринули назвні вся любов і все життя світу. Вони були там, у вогні, палаючи переможним полум'ям і дивовижною недовершеною нескореністю, вигукуючи, що відчай — це міраж, а смерть — лиш сон.

«Троянда! — заплутавшись, подумав він. — Спершу ключ, потім троянда! Узри! Узри, як відкривається путь до Вежі!»

З багаття пролунав глухий кашель, і назвні вирвався сніп іскор. Полум'я стрімко зринуло в зоряне небо, а Сюзанна скрикнула й відкотилася від вогню, збиваючи рукою помаранчеві іскри з сукні. Та Едді навіть не поворухнувся. Він сидів, прикутий до місця своїм видінням, захоплений тим пишним і жакливим дивом, і не зважав на розпечений попіл, що танцював на його шкірі. Потім полум'я втихомирилося.

Кістка зникла.

Ключа не було.

Троянда пропала.

«Запам'ятай, — подумав Едді. — Запам'ятай ту троянду... і форму ключа».

Сюзанна схлипувала від шоку й переляку, але він, на якийсь час забувши про неї, підібрав палицю, якою вони з Роландом обидва малювали. Рука тремтіла, але Едді спромігся відтворити на землі обрис:

18

— Навіщо ти це зробив? — врешті-решт спитала Сюзанна. — Навіщо, Бога ради... і що то було?

Минуло п'ятнадцять хвилин. Вогонь ніхто не підтримував, тож багаття зараз горіло слабо. Розкидані вуглиники затоптали, чи вони згасли самі. Едді сидів, тримаючи дружину в обіймах, а Сюзанна оберлася спиною йому на груди. Роланд приліг на бік, підібгавши коліна до грудей, і понуро дивився на помаранчеві жаринки. Наскільки зрозумів Едді, ніхто, крім нього самого, не бачив, як змінилася кістка. І Роланд, і Сюзанна бачили, як вона розгорілася з неймовірною силою, а стрілець ще й бачив вибух (назовні? чи всередину? останнє здалося Едді ймовірнішим, зважаючи на те, що відкрилося його очам), та й по всьому. Можливо, це йому лише здалося — часом Роланд тримав усе в собі, а коли вирішував розіграти карту, уникаючи ризику, то робив це справді дуже обережно (Едді знав це з власного гіркого досвіду). Поміркувавши над тим, чи не розповісти їм про те, що бачив (або йому так здалося), він вирішив притримати карту. Принаймні поки що.

Від самої шелепи не лишилося й сліду, жодної скалки.

— Я зробив це тому, що в моїй голові пролунав голос, який наказав мені так вчинити, — відповів Роланд. — Голос належав моєму батькові. Усім моїм батькам. Зачувши такий голос, ти мусиш негайно підкоритися. Непокора немислима. Мене так виховали. Про те, що це було, нічого не можу сказати... принаймні зараз. Знаю тільки, що кістка сказала своє останнє слово. Я носив її з собою саме для того, щоб його почути.

«Або побачити, — подумав Едді. Й знову: — Запам'ятай. Запам'ятай цю троянду. І форму ключа не забудь».

— Та ми мало не підсмажилися! — Сюзаннин голос звучав втомлено й роздратовано.

Роланд похитав головою.

— Як на мене, то це було більше схоже на ті порохові забавки, які барони часом запускали в небо під час учт на честь кінця року. Яскраві, дивовижні, але нічого небезпечного.

Раптом у Едді з'явилася одна ідея.

— А як роздвоєність у твоїй свідомості, Роланде, — вона зникла? Зникла, коли кістка вибухнула чи що там із нею сталося?

Він був майже впевнений, що так і було. В кіно показували, що шокова терапія практично завжди спрацьовувала. Та Роланд заперечно похитав головою.

Сюзанна поворухнулася в обіймах Едді й змінила положення.

— Ти казав, що починаєш помалу розуміти.

Роланд кивнув.

— Здається, так. Якщо мій здогад правильний, то я боюся за Джейка. Де б він не був, у який би час його не занесло, я боюся за нього.

— Тобто? — спитав Едді.

Роланд підвівся, підійшов до свого згортка шкур і почав їх розстеляти на землі.

— Годі вже на сьогодні історій і хвилювань. Час спати. Вранці ми підемо шляхом, що його лишив по собі ведмідь, і спробуємо знайти портал, який він охороняв. Дорогою я розповім вам усе, що знаю, і про все, що сталося і, по-моєму, відбувається досі.

Сказавши це, він загорнувся в стару ковдру й нову оленячу шкуру, відкотився подалі від багаття і затих.

Едді й Сюзанна вмостилися разом. Впевнившись, що стрілець уже напевно заснув, вони кохалися. Лежачи без сну, Роланд чув, як вони вовтузяться, і чув їхню розмову після любощів. Переважно вона точилася довкола нього. Він лежав тихо і незмигтно дивився в темряву ще довго після того, як вони замовкли і їхнє рівне дихання злилося в одну просту ноту.

Він думав про те, як чудово бути молодим і закоханим. Це прекрасно навіть тут, хоч цей світ і перетворився на цвинтар.

«Радійте, поки можете, — подумав стрілець, — бо попереду на нас знову чекає смерть. Ми опинилися на березі кривавого струмка. І я не маю жодних сумнівів у тому, що він приведе нас до такої самої річки. А ріка впадає в океан. У цьому світі могили роззявили пащі і мертві не сплять спокійно».

Коли на сході почала займатися зоря, він заплющив очі. Трохи заснув. І йому наснився Джейк.

19

Едді теж бачив сон. У цьому сні він був у Нью-Йорку і йшов Другою авеню, тримаючи в руці якусь книжку.

Стояла весна. Тепле повітря міста було насичене пахощами цвіту, і душа Едді защеміла від туги за домом, наче м'яз, у якому глибоко застряг риболовний гачок. «Насолоджуйся цим сном і не дозволяй йому швидко скінчитися, — подумав він. — Смакуй його... бо це єдина твоя можливість потрапити до Нью-Йорка. Ти не можеш повернутися додому, Едді. Це вже минуло».

Він подивився на книжку і був украй здивований, побачивши заголовок — «Ти не можеш повернутися додому», автор Томас Вулф. На темно-червоній обкладинці було витиснено три предмети: ключ, троянду і двері. Едді зупинився, розкрив книгу і прочитав перший рядок. «Пустелею тікав чоловік у чорному, — написав Вулф, — і його переслідував стрілець».

Едді закрив книжку й пішов далі. Зараз близько дев'ятої ранку, визначив він, можливо, дев'ята тридцять. Транспорту на Другій авеню було мало. Таксі сигналили й перескакували з ряду в ряд, а сонце вигравало в них на лобовому склі й ясно-жовтих боках. На розі Другої й П'ятдесят другої жебрав якийсь волоцюга, й Едді кинув йому на коліна книжку в червоній обкладинці. Він помітив (також без здивування), що жебрак — то Енріко Балазар. Він сидів, схрестивши ноги, перед крамничкою з чаклунським начинням. Вивіска у вітрині проголошувала, що це «ДІМ КАРТ», а на розкладці всередині виднілася вежа, побудована з карт таро. На її верхівці стояв іграшковий Кінг-Конг. На голові у велетенської мавпи росла крихітна антена радара.

Едді неквапом пішов далі, прямуючи до центру міста. Повз нього пропливали дорожні знаки. Щойно побачивши крамничку на розі Другої й Сорок шостої, він зрозумів: йому сюди.

«Так, — подумав Едді, й на нього накотило відчуття колосального полегшення. — Я прийшов. Це саме те місце». Вітрина була вщерть забита підвішеними шматками м'яса й сирами. **ВИШУКАНІ ДЕЛІКАТЕСИ ВІД ТОМА ТА ДЖЕРІ** — проголошувала вивіска. — **МИ ЗНАЄМОСЯ НА ЗАКУСКАХ ДЛЯ ВЕЧІРОК!**

Поки Едді стояв, зазираючи всередину, за риг завернув хтось, кого він знав. То був Джек Андоліні в костюмі-трійці кольору ванільного морозива. В лівій руці Джек тримав чорний ціпок. Половини обличчя в нього не було: її відчахнули клешні ома-ромонстрів.

«Уперед, Едді, — сказав Джек, проходячи повз нього. — Цей світ не єдиний, існують інші, і той довбаний поїзд їх усі об'їжджає».

«Не можу, — відповів Едді. — Двері замкнені». Він не знав, звідки це знає, але знав. Не було й тіні сумніву, що він знає.

«Дед-е-чам, дад-е-чі, не хвилюйся, у тебе ключ», — сказав Джек, не озирваючись. Едді опустил очі й побачив, що справді тримає ключ — на вигляд примітивний, з трьома гострими виїмками, схожими на перевернуті літери «V».

«Увесь секрет — в тій маленькій карлючці на кінці останньої заглибини», — подумав він. Ступивши під навіс «Вишуканих делікатесів від Тома та Джері», Едді вставив ключ в замкову щілину. Він легко повернувся. Едді відчинив двері й, переступивши поріг, опинився на величезному відкритому полі. Він озирнувся через плече і побачив транспорт, який поспішав Другою авеню, і тут двері, хряснувши, зачинилися і впали. Позаду них не було нічого. Геть нічого. Едді роззірнувся, щоб ознайомитись із новим довкіллям, і побачене спершу перелякало його на смерть. Поле було темно-пурпурового кольору, наче на ньому відбулася якась грандіозна битва і земля так просякла кров'ю, що її вже нікуди було всотувати далі.

Але потім він збагнув, що бачить не кров, а троянди.

І його знову охопило змішане відчуття радості й триумфу, від чого серце так шалено закалатало, що Едді перелякався, як би

воно не вибухнуло. Він переможно підняв стиснуті кулаки високо над головою... та так і застиг.

Поле простиралося на багато миль і попереду здіймалося на пологий схил. А на обрії бовваніла Темна Вежа. То була колона з глухого каменю, що стриміла в небо, та так високо, що Едді ледве міг розгледіти верхівку. Її фундамент, оточений кричущо-червоними трояндами, був гігантським, титанічним за масою та розмірами, та все ж, в міру того, як Вежа поступово звужувалася вгору, вона виглядала напрочуд витончено. Камінь, з якого вона була збудована, був не чорним, як уявляв собі Едді, а попелястим. Вузькі бійниці марширували по спіралі вгору. Під вікнами, здіймаючись дедалі вище й вище, йшли нескінченні гвинтові сходи з каменю. Вежа була впосадженим у землю темно-сірим знаком оклику, що здіймався над полем криваво-червоних троянд. Небесне склепіння понад нею було блакитним, але по ньому бігли пухкі летючі хмарки, схожі на кораблі під вітрилами. Вони нескінченним виром кружляли понад верхівкою Темної Вежі.

«Яка краса! — захоплено подумав Едді. — Яка краса і диво-вижа!» Але відчуття радості й тріумфу випарувалося, натомість з'явилася надзвичайна слабкість і передчуття неминучої загибелі. Він подивився навколо і зненацька з жахом зрозумів, що стоїть у тіні Вежі. Ні, не просто стоїть — він живцем у ній похований.

Він закричав, але його крик поглинув гучний золотистий спів якогось величезного рогу. Звук линув з верхівки Вежі. Здавалося, він заповнює собою весь світ. І поки попереджувальна нота ширилася над полем, де він стояв, з усіх вікон, що оперізували Вежу, ринула чорнота. Вихлюпуючись із вікон, вона стрімко пливла в небо довгастими потоками, що сходилися до купи й утворювали чорнильну пляму, яка невпинно росла. На хмару це не було схоже, а більше скидалося на пухлину, навислу над землею. Пляма затулила собою небо, й Едді побачив, що насправді то не хмара і не пухлина, а мара — якийсь понурий циклопічний привид, що летів просто до того місця, де він стояв.

Тікати від звіра, що збирався воєдино в небі над полем троянд, сенсу не було. Все одно він наздожене, схопить Едді і понесе його геть. Привид ув'язнить його в Темній Вежі, і світло цього світу назавжди згасне для нього.

У темряві утворилися прорізи, і зараз на нього дивилися страховинні очі, що не належали людині. Кожне око було розміром з ведмедя Шардика, який лежав мертвий у лісі. Очі були багрянні: багрянні, як троянди, багрянні, як кров.

У вухах прогримів мертвий голос Джека Андоліні: «Тисяча світів, Едді... десять тисяч!.. і той поїзд об'їздить кожен світ окремо. Якщо ти зможеш його запустити. А навіть якщо зможеш, то вважай, що проблеми в тебе тільки починаються, бо та бляшанка вперта, мов віслюк, і весь час прагне заглухнути. — Джеків голос став механічним, монотонним. — Впертий, мов віслюк, Едді, прагне заглухнути, краще повір, цей віслюк...»

— ВИМИКАЮСЯ! ПОВНА ЗУПИНКА ЧЕРЕЗ ГОДИНУ ШІСТЬ ХВИЛИН!

Уві сні Едді підняв руки, щоб затулити ними очі...

20

...І прокинувся, сидячи рівно, біля згаслого вогнища. Він дивився на світ крізь розчепірені пальці. Той голос досі рокотів у нього в вухах — голос безжального командира загону спецпризначення, який волав у мегафон.

— НЕБЕЗПЕКИ НЕМАЄ! ПОВТОРЮЮ, НЕБЕЗПЕКИ НЕМАЄ! П'ЯТЬ СУБ'ЯДЕРНИХ АКУМУЛЯТОРІВ У СТАНІ СПОКОЮ, ДВА СУБ'ЯДЕРНИХ АКУМУЛЯТОРИ У ФАЗІ ГАЛЬМУВАННЯ, ОДИН СУБ'ЯДЕРНИЙ АКУМУЛЯТОР ПРАЦЮЄ НА ДВА ВІДСОТКИ ВІД ЗАГАЛЬНОЇ ПОТУЖНОСТІ. ЦІ АКУМУЛЯТОРИ НІЧОГО НЕ ВАРТІ! ПОВТОРЮЮ, ЦІ АКУМУЛЯТОРИ НІЧОГО НЕ ВАРТІ! ПОВІДОМТЕ ПРО ЇХ РОЗТАШУВАННЯ В ПІВНІЧНИЙ ЦЕНТР ПОЗИТРОНИКИ, ЛТД! ЗАТЕЛЕФОНУЙТЕ ЗА НОМЕРОМ

1-900-44! КОДОВЕ СЛОВО ДЛЯ ЦЬОГО ПРИСТРОЮ — ШАРДИК. ОБІЦЬЯНО ВИНАГОРОДУ! ПОВТОРЮЮ, ОБІЦЬЯНО ВИНАГОРОДУ!

Голос стих. Едді побачив Роланда, що стояв на краю галявини, тримаючи на згині ліктя Сюзанну. Вони вдивлялися туди, звідки лунав голос. Шойно запис почав прокручуватися знову, Едді нарешті спромігся струсити з себе морозні рештки нічного жажіття. Він підвівся й приєднався до Роланда й Сюзанни, думаючи про те, скільки століть минуло відтоді, як записали це оголошення, запрограмоване на відтворення лише в разі повного виходу системи з ладу.

— ПРИСТРІЙ БУДЕ ВИМКНЕНО! ПОВНА ЗУПИНКА ЧЕРЕЗ ОДНУ ГОДИНУ П'ЯТЬ ХВИЛИН! НЕБЕЗПЕКИ НЕМАЄ! ПОВТОРЮЮ...

Едді торкнувся Сюзанниної руки, й жінка озирнулася.

— Давно це триває?

— Хвилин п'ятнадцять. Ти спав мертвим сн... — Вона замовкла. — Едді, маєш жакливий вигляд! Тобі зле?

— Ні. Просто сон поганий наснився.

Роланд так пильно на нього подивився, що Едді відчув себе незатишно.

— Часом уві сні можна побачити правду, Едді. Про що був твій сон?

На мить замислившись, Едді похитав головою.

— Не пам'ятаю.

— Щось я в цьому сумніваюся.

Едді низав плечима і обдарував Роланда подобою усмішки.

— Та сумнівайся на здоров'я, не соромся. А ти як почувашся зранку-раненько, Роланде?

— Так само, — сказав Роланд. Він досі свердлив обличчя Едді поглядом блідо-блакитних очей.

— Годі вам, — сказала Сюзанна. Її голос звучав жваво, але Едді почув у ньому нервові нотки. — Припиніть. Для повного щастя мені ще не вистачало дивитися, як ви кружляєте навколо і копаєте один одного в литки, наче пара дітлахів, що бав-

ляться у квача. А надто сьогодні вранці, коли той дохлий ведмідь хоче закричати до смерті цілий світ.

Стрілець кивнув, але не відвів погляду від Едді.

— Гаразд... але ти точно нічого не хочеш мені розповісти, Едді?

Едді всерйоз замислився над тим, чи не розказати йому все. Все, що бачив у вогні, все, що бачив уві сні. Але вирішив цього не робити. Можливо, це був лише спогад про троянду у багатті і про казковий пишний килим троянд, що уві сні вкривав собою ціле поле. Едді знав, що не зможе відтворити на словах усе побачене і пропущене крізь серце, а тільки все зіпсує. А ще (принаймні поки що) він хотів обміркувати все сам.

«Але запам'ятай, — наказав він собі... тільки голос, що звучав у нього в голові, не був схожий на його власний. Здавалося, він нижчий і старший, цей голос незнайомця. — Запам'ятай троянду... і форму ключа».

— Я не забуду, — пробурмотів він.

— Не забудеш що? — спитав Роланд.

— Розповісти, — викрутився Едді. — Якщо з'явиться щось варте уваги, справді важливе, я тобі розкажу. Вам обом розкажу. Поки що нічого такого на думку не спадає. Тож якщо ми кудись збираємося, Шейне, чуваче, то сідлаймо коней.

— Шейн? Хто такий цей Шейн?

— Про це я теж розповім тобі якось іншим разом. А зараз ходімо.

Вони спакували пожитки, які принесли з собою зі свого колишнього, розореного табору, і пішли туди. Сюзанна знову пересіла у візок. Едді чомусь подумав, що їхатиме вона в ньому недовго.

21

Колись давно, ще до того, як Едді підсів на героїн, та так серйозно, що все інше перестало його цікавити, він з парою друзів катався до Нью-Джерсі на концерти кількох спід-метал-гуртів — називалися вони «Ентрекс» і «Мегадес» та грали на стадіоні

«Медоулендс». І зараз йому згадалося, що «Ентрекс» начебто звучав трохи гучніше, ніж це невгамовне оголошення з поваленого ведмедя, але на сто відсотків він ручатися не міг. Коли до лісової галявини залишалось півмилі, Роланд зупинив їх і відірвав від старої сорочки шість маленьких шматків. Позапахавши їх у вуха, вони знову рушили вперед. Але ці імprovізовані біруші не надто врятували ситуацію: притлумити невпинне громове бубніння вони не могли.

— ПРИСТРІЙ БУДЕ ВИМКНЕНО! — оголосив ведмідь, коли вони знову ступили на галявину. Він лежав так само, як вони його й залишили, під деревом, на яке видряпався був Едді. Повалений колос, що розкинув ноги, зігнувши їх у колінах, наче вкрита шерстю жінка-велетень, яка померла в пологових муках. — ПОВНА ЗУПИНКА ЧЕРЕЗ СОРОК СІМ ХВИЛИН! НЕБЕЗПЕКИ НЕМАЄ...

«Та ні, є, — подумав Едді, підбираючи розкидані шкури, що не зазнали ушкоджень під час нападу ведмедя і його передсмертної агонії. — Небезпека так і чигає. На мої, блін, вуха». Піднявши Роландову кобуру, він мовчки передав її власникові. Шматок дерева, над яким він працював, лежав тут же. Едді вхопив його і запхав у кишеню на спинці Сюзанниного візка. Стрілець тим часом повільно застібнув на собі широкий шкіряний пояс і затягнув кріплення із сиром'ятної шкіри.

— У ФАЗІ ВИМИКАННЯ ЄМНІСТЬ ОДНОГО СУБ'ЯДЕРНОГО АКУМУЛЯТОРА ВИКОРИСТОВУЄТЬСЯ НА ОДИН ВІДСОТОК. ЦІ АКУМУЛЯТОРИ...

Сюзанна їхала слідом за Едді, тримаючи на колінах містку сумку, яку пошила собі сама. В цю сумку вона й запхала шкури, які простягнув їй Едді. Коли всі шкури були зібрані й заховані, Роланд торкнувся руки Едді й простягнув йому наплічник. Основним його вмістом була добряче посолена оленина: Роланд знайшов природні поклади солі за три милі звідти, вгорі за течією струмочка. Такий самий згорток стрілець уже почепив собі на плече. Його кошіль був знову напханий різною всячиною й звисав з другого плеча.

На гілляці неподалік висів дивний саморобний ранець. Всі його ремені кріпилися до суцільного шматка зі зшитих клаптів оленячої шкіри. Зірвавши цю річ з гілки, Роланд деякий час роздивлявся її, потім нап'яв собі на спину і зав'язав ремінці нижче грудей. Від цих приготувань Сюзанна незадоволено скривилася, і Роланд це помітив. Він навіть не намагався говорити: так близько від ведмедя його не почули б, навіть якби він закричав на повен голос. Стрілець просто знизав плечима у відповідь і розвів руками: «Ти знаєш, це може стати нам у нагоді».

Вона теж знизала плечима: «Знаю, але це не означає, що я в захваті».

Стрілець показав пальцем кудись на протилежний бік галявини. Місце, де Шардик (котрого в цій місцевості колись називали Міром) ступив на неї, позначала пара похилених і розщеплених ялин.

Едді нахилився до Сюзанни, великим і вказівним пальцем утворив кружальце і питально підвів брови: «О'кей?»

Кивнувши на знак згоди, вона затулила вуха долонями: «О'кей, але забираймося звідси, поки я не оглухла».

Утрюх вони перетнули галявину. Едді штовхав Сюзаннин візок, а сама вона тримала на колінах сумку зі шкурами. В кишені на спинці її візка теж було повно різного добра. І серед цих речей лежав шматок дерева, з якого досі не вивільнили більшу частину рогатки.

За їхніми спинами досі горлав ведмідь: він передавав своє останнє послання світові, повідомляючи, що повна зупинка відбудеться за сорок хвилин. Едді вже дочекався не міг, коли ж це станеться. Зламані ялини похилилися одна на одну, утворивши щось на кшталт брами, і Едді подумав: «Ось де починається справжній шлях до Роландової Темної Вежі. Принаймні для нас із Сюзанною».

Він знову згадав свій сон — як із вікон, що спіраллю звивалися довкола Вежі, розгорталися прапори темряви, прапори, що ширилися над полем троянд, наче чорнильна пляма. І тієї

миті, коли вони проходили під похиленими деревами, його тіло аж до самих кісток пройняв дроз.

22

Їм пощастило: користуватися візком вдалося довше, ніж розраховував Роланд. Ялини в цьому лісі були дуже старі, й опала хвоя їхніх лапатих гілок утворила глибокий килим, що пригнічував практично всю рослинність. Сюзанна мала міцні руки — міцніші, ніж у Едді (хоча Роланд підозрював, що невдовзі хлопець надолужить), — тож легко просувалася на візку по рівній затіненій землі. Коли вони наблизилися до поваленого ведмедем дерева, Роланд підняв її з візка, а Едді перевіз його через перепону.

З-поза їхніх спин, лише трохи притлумлений відстанню, механічний голос ведмедя на повну потужність мовив, що заряд останнього робочого суб'ядерного акумулятора практично нульовий.

— Сподіваюся, та чортівня у тебе на спині залишатиметься пустою увесь день! — прокричала Сюзанна до стрільця.

Роланд погодився, але минуло менше п'ятнадцяти хвилин, і поверхня землі стала похилою. В цій старезній частині лісу почали з'являтися тонші, молодші дерева: берізки, вільхи, також трапилося декілька низьких кленів, що міцно вчепилися коренями в землю. Хвойний килим потоншав, і колеса Сюзанниного візка почали чіплятися за низькорослі чагарники, що росли в просвітах між деревами. Їхні тонкі гілки торохтіли об сталеві спиці коліс. Едді навалився на ручки, і так вони змогли проїхати ще чверть милі. А потім схил став крутішим, і земля під ногами пом'якшала.

— Пора на спину, леді, — сказав Роланд.

— Давайте спробуємо ще трохи проїхати. Як вам ідея, га? А раптом їхати стане легше.

Але Роланд був невблаганний.

— Якщо ти спробуєш спуститися з того схилу, то ти тойво... як ти це називаєш, Едді? повернешся?

Едді вишкірив зуби й похитав головою.

— Навернешся. Це так називається, Роланде. Слівце з моїх марно згаяних днів, коли я гасав по хідниках.

— Хай там як воно називається, це значить, що ти полетиш сторч головою. Давай, Сюзанно. Мерщій на спину.

— Терпіти не можу бути інвалідом, — пробурчала Сюзанна, але дозволила Едді всадовити її й допомогла зручно себе вмотити в ранці, що його Роланд ніс на спині. Щойно вона опинилася на місці, як торкнулася руків'я Роландового револьвера.

— Віддати тобі цього красунчика? — спитала вона в Едді.

Він тільки головою похитав.

— Ти краще впораєшся. Та ти й сама це знаєш.

Знову щось буркнувши, вона відрегулювала кобуру так, щоб руків'я револьвера було в неї під правою рукою.

— Я вас, хлопці, затримую, і я це добре знаю... та якщо раптом станеться так, що ми доберемося до якогось старого доброго асфальтового покриття, то я вас обох обставлю — кров з носа обставлю.

— Навіть не сумніваюся, — сказав Роланд... і раптом рвучко підняв голову. В лісі настала тиша.

— Братик-ведмедик нарешті здався, — сказала Сюзанна. — Слава Богу.

— А я думав, у нього ще лишалося зо сім хвилин, — мовив Едді. Роланд відрегулював ремені ранця.

— Мабуть, його годинник за останні п'ять-шість сотень років почав трохи відставати.

— Ти справді гадаєш, що він був аж такий древній, Роланде? Роланд кивнув.

— Щонайменше. А тепер йому кінець... останньому з Дванадцяти Вартових, наскільки нам це відомо.

— Ага, а тепер спитай мене, чи мені це не до дупи, — сказав Едді, розсмішивши Сюзанну.

— Тобі зручно? — запитав у неї Роланд.

— Ні. Мені вже болить дупа. Але нічого. Просто постарайся не скинути мене на землю.

Роланд кивнув і почав спускатися схилом додолу. Едді не відставав, штовхаючи перед собою візок і намагаючись не надто сильно вдаряти його об камені, що тут і там вигулькували з землі, наче великі білі кісточки пальців. Зараз, коли ведмідь врешті-решт стулив пельку, ліс видався Едді набагато тихішим — тепер він почувався мало не персонажем одного з тих наївних старих фільмів про джунглі, людоджерів і здоровенних мавп.

23

Знайти ведмежий слід було легко, проте йти цим слідом виявилось непросто. Миль за п'ять від галявини вони потрапили в низинну грузьку місцевість, що лише трохи відрізнялася від болота. Коли земля нарешті пішла вгору й стала трохи твердішою, Роландові витерті джинси вже просякли водою до колін, і дихав він важко, з довгим присвистом. І все ж він був трохи в кращій формі, ніж Едді, якому боротьба з Сюзанним візком у рідкому болоті й стоячій воді видалася надто нерівною.

— Час відпочити й перекусити, — сказав Роланд.

— О, дайте їсти! — відсапуючись, видихнув Едді. Він допоміг Сюзанні вибратися з ранця і посадив її на стовбур поваленого дерева, вздовж якого бігли довгі навскісні подряпини, залишені кігтями. А потім сам сів, а точніше — впав коло неї.

— Ти забрюхав мій візок, білявий, — сказала Сюзанна. — Тепер увесь цей бруд залишиться у мене на попі.

Він іронічно підвів брову.

— От буде далі мийка для машин, то я особисто його помию. Та я навіть натру всю цю машинерію воском, щоб блищала. Домовились?

Вона всміхнулася.

— Тоді по руках, любчику.

Довкола пояса в Едді був обв'язаний один із Роландових бурдюків. Едді постукав по ньому пальцем.

— Можна?

— Так, — сказав Роланд. — Але небагато. Щоб лишилося нам усім до наступного джерела. Так нікому не доведеться себе обмежувати.

— Роланд, скаут-орел з країни Оз, — хихотнув Едді, знімаючи бурдюк.

— Що таке Оз?

— Вигадана країна з фільму, — відповіла Сюзанна.

— Ні, все не так просто. Колись мій брат Генрі читав мені книжки. Я розповім тобі якось увечері, Роланде.

— Чудово, — поважно відповів стрілець. — Мені страшенно хочеться дізнатися про твій світ більше.

— Але Оз — це не наш світ. Сюзанна сказала правильно, це несправжнє, вигадане місце...

Роланд роздав їм шматки м'яса, загорнуті в якісь широкі листки.

— Найкращий спосіб вивчити нове місце — це дізнатися, про що воно мріє. Я залюбки послухаю про цей Оз.

— Гаразд, тоді й з тобою домовились. Сьюз розповість про Дороті, Тото й Залізного Лісоруба, а я — решту. — Він увігнав зуби в свій шмат м'яса і схвально підкотив очі. М'ясо набралося пахощів листя, в яке було загорнуте, і тепер смакувало неймовірно. Едді проковтнув свою порцію, відчуваючи, що в шлунку весь час працює бурчить. Тепер, трохи віддихавшись, він почувався добре, ба навіть чудово. Тіло почало обростати рівномірною оболонкою м'язів, і кожна його частина зараз перебувала в злагоді з рештою частин.

«Не переживай, — подумав він. — До вечора все знов почне нити. Гадаю, він рватиметься вперед і прискорюватиме ходу, аж доки я не впаду мертвий».

Сюзанна їла охайніше, запиваючи кожен другий-третій шматок ковточком води, повертаючи м'ясо в руках, відкусуючи з зовнішнього боку.

— Закінчи розповідь, яку ти почав учора, — запропонувала вона Роландові. — Ти сказав, що, здається, починаєш розуміти, чому твої спогади ворогують між собою.

Роланд кивнув.

— Так. Гадаю, обидві гілки спогадів відповідають дійсності. Тільки одна з них «дійсніша» за іншу. Втім, це аж ніяк не перекреслює другої.

— Нічого не розумію, — зізнався Едді. — Хлопчик Джейк або був на придорожній станції, Роланде, або його не було.

— Це парадокс — щось існує і водночас його немає. Поки він не розв'яжеться, я буду роздвоєним. Це само по собі погано, але розколина дедалі ширшає. Я просто відчуваю, як вона розширюється. Це... годі передати словами.

— Як ти гадаєш, у чому причина? — спитала Сюзанна.

— Я вже вам казав, що хлопчика штовхнули просто під колеса автомобіля. Штовхнули. А хто з наших спільних знайомих полюбляв таким займатися?

На її обличчі з'явився проблиск розуміння.

— Джек Морт. Ти хочеш сказати, що це він зіштовхнув малого на проїжджу частину?

— Так.

— Але ж ти казав, що це зробив той чоловік у чорному, — перечив Едді. — Твій друзяка Волтер. Ти казав, що хлопчик бачив його — чолов'ягу, схожого на священика. Та й хіба малий на власні вуха не чув, як той назвався священиком? «Дайте дорогу, я священик» — щось типу того?

— О, Волтер був там. Вони обидва там були, і обидва штовхнули Джейка.

— Хто-небудь, принесіть заспокійливе і гамівну сорочку, — гукнув Едді. — У Роланда поїхав дах.

Роланд не звернув на ці слова жодної уваги: він уже почав розуміти, що жартики й кривляння Едді допомагали йому боротися з переляком і напруженням. Катберт був майже такий самий... а Сюзанна по-своєму не надто відрізнялася від Алана.

— Що мене найбільше бісить у цій ситуації, — сказав стрілець, — то це те, що я просто мусив знати. Врешті-решт, я був у Морта в голові і я мав доступ до його думок так само, як свого часу до твоїх, Едді, та до Сюзанниних. Я бачив Джейка очи-

ма Морта. Дивився на нього і знав, що Морт збирається його штовхнути під колеса. Більше того — я завадив йому це зробити. Все, що для цього знадобилося, — проникнути в його тіло. Він навіть гадки не мав, що з ним сталося. Так захопився своїм наміром, що вирішив, буцімто я — надокучлива муха, що сіла йому на шию.

До Едді поволи приходило розуміння.

— Якщо Джейка не штовхали на дорогу, то він ніколи не помирав. А якщо він ніколи не помирав, значить, і до цього світу не потрапляв. А якщо його не було в цьому світі, то ти ніколи не зустрічався з ним на придорожній станції. Так?

— Точно. Тоді мені навіть спало на думку, що якщо Джек Морт збирається вбити хлопчика, то мені треба відступити вбік і допустити, щоб він здійснив свій задум. Щоб уникнути парадоксу, який зараз роздирає мене навпіл. Але я не зміг. Я... я...

— Ти ж не міг вбити малого вдруге, так? — обережно спитав Едді. — Щоразу, коли я вже вирішую, що ти машина, мов той ведмідь, ти мене дивуєш якоюсь насправді людською витівкою. Хай йому чорт.

— Едді, припини, — сказала Сюзанна.

Поглянувши на стрільцеве поникле обличчя, Едді зробив гримасу.

— Пробач, Роланде. Моя мати колись казала, що в мого рота погана звичка бігати наввипередки з розумом.

— Та нічого. Один мій друг теж таким був.

— Катберт?

Роланд ствердно кивнув. Він довго дивився на свою праву руку, на якій бракувало пальців, потім стиснув її в болючий кулак і знову поглянув на своїх супутників. Десять удалині, в лісових хащах, пролунав лагідний спів жайворонка.

— Ось що я думаю. Якби я тоді не ввійшов до тіла Джека Морта, він усе одно не штовхнув би Джейка в той день. Тільки не в той день. Чому ні? Ка-тет. Ось так просто. Вперше, відколи загинув останній з моїх друзів, з якими я вирушив у цю подорож, я опинився в центрі ка-тету.

— Квартету? — із сумнівом перепитав Едді.

Стрілець хитнув головою.

— Ка — це слово, яке у вашому світі означає «доля», Едді, хоча його справжнє значення набагато складніше і йому важко дати визначення. Втім, з іншими словами Високої Мови майже те саме. А «тет» означає групу людей, яких об'єднують спільні інтереси й мета. Наприклад, ми троє складаємо тет. Ка-тет — це місце, де доля поєднує багато життів.

— Як у «Мості короля Людовіка Святого», — пробурмотіла Сюзанна.

— А що це? — спитав Роланд.

— Роман про людей, що загинули разом, коли міст, який вони переходили, обвалився. У нашому світі багато хто знає цю історію.

На знак розуміння Роланд кивнув.

— У цьому випадку ка-тет поєднав Джейка, Волтера, Джека Морта й мене. То не була пастка, хоча саме це я спочатку підозрював, коли зрозумів, кого Джек Морт обрав собі за наступну жертву, бо ка-тет неможливо змінити чи підлаштувати згідно з волею якоїсь однієї людини. Але ка-тет можна побачити, пізнати й зрозуміти. Волтер побачив, і Волтер зрозумів. — Стукнувши себе кулаком по стегну, стрілець із запалом вигукнув: — Ох же ж він, мабуть, і підсміювся про себе, коли я його нарешті наздогнав!

— Повернімося до того, що могло б статися, якби ти не втрутився в плани Джека Морта того дня, коли він ішов услід за Джейком, — нагадав Едді. — Кажеш, що як не ти, то хтось чи щось інше спинили б Морта. Я правильно зрозумів?

— Так... бо то не був слушний день Джейкової смерті. До слушного дня лишалося недовго, але тоді час ще не настав. І це я теж відчув. Можливо, перед самим вчиненням задуму Морт би помітив, що на нього хтось дивиться. Або втрутився б ідеальний незнайомец. Або...

— Або коп, — додала Сюзанна. — Він міг побачити поліцейського не в тому місці і не в той час.

— Так. Справжня причина — посередник ка-тету — неважлива. Я з досвіду знаю, що Морт був хитрий, мов той старий лис. Якби він нюхом відчув бодай найменший натяк на несприятливі обставини, то він би миттю зачався і вичікував іншого дня.

— Мені відомо ще дещо. Полюючи на свої жертви, він маскувався. Того дня, коли він скинув цеглину на голову Детти Голмс, на ньому була в'язана шапочка і старий розтягнений светр, що був йому завеликий на кілька розмірів. Він хотів бути схожим на п'яничку, бо скидав цеглину з вікна будинку, де гніздилося багато любителів перехилити чарчину. Розумієте?

Вони закивали.

— Через багато років, того дня, коли він зіштовхнув тебе на рейки поїзда, Сюзанно, він був одягнений як робочий-будівельник. На ньому був великий жовтий шолом, який він сам називав «каскою», і фальшиві вуса. У день, коли він справді штовхнув би Джейка під машину, що розчавила його на смерть, Морт удавав би із себе священика.

— Господи, — видихнула Сюзанна. — Чоловік, який штурхонував його в Нью-Йорку, був Джек Морт, а той, кого він бачив на придорожній станції, був типом, на якого ти полював... Волтером.

— Саме так.

— А хлопчик подумав, що це один і той самий чоловік, бо вдягнені вони були в однакові чорні сутани?

Роланд ствердно кивнув.

— Волтер і Джек Морт навіть зовні були подібні. Не те щоб схожі, як дві краплі води, але обидва високі на зріст, з темним волоссям і дуже бліді. А зважаючи на те, що Джейк уперше і востаннє роздивився Морта, коли вже помирав, а вперше побачивши Волтера, перелякався мало не на смерть, то, гадаю, його помилку можна зрозуміти і пробачити. Якщо на цій картині і є один кретин, то це я, бо не зрозумів усієї правди раніше.

— А Морт би здогадався, що його використовують? — спитав Едді. Згадуючи власні відчуття й шалені думки в той час, коли Роланд вдерся до його свідомості, він не сумнівався, що Морт усе знав... але Роланд заперечливо похитав головою.

— Волтер діяв би надзвичайно обачно, тож Морт вирішив би, що ідея вдягнутися священиком належить йому самому... принаймні, так мені здається. Голосу чужинця — Волтера, — що нашіптував йому з глибин свідомості й підказував, що робити, він би не розпізнав.

— Джек Морт, — здивовано мовив Едді. — Увесь час то був Джек Морт.

— Так... але без Волтерової допомоги тут не обійшлося. Отже, я врешті-решт врятував Джейкові життя. Змусивши Морта зістрибнути з платформи підземки на колію перед поїздом, я змінив хід подій.

— А якщо цей Волтер мав змогу ходити до нашого світу, коли йому заманеться... можливо, у нього були власні двері... то чи не міг він використати когось іншого, щоб штовхнути твого малого під колеса автомобіля? — спитала Сюзанна. — Якщо він підказав Мортові вдягнутися священиком, то так само міг підбурити когось іншого... Що таке, Едді? Чому ти хитаєш головою?

— Бо я сумніваюся, що Волтерові це було потрібно. Волтер хотів саме того, що зараз відбувається... щоб Роланд крихта за крихтою втрачав глузд. Хіба ні?

Стрілець кивнув.

— Волтер не вчинив би так, як ти кажеш, навіть якби йому цього хотілося, — вів далі Едді, — бо Волтер був мертвий задовго до того, як Роланд знайшов двері на узбережжі. Коли Роланд потрапив у голову Джека Морта, старенький Волт уже давно перестав стромляти носа в чужі справи.

Поміркувавши над цим, Сюзанна ствердно кивнула.

— Зрозуміла... здається. Всі ці мандри в часі геть збивають з пантелику, правда ж?

Роланд почав збирати речі й пакувати їх знову.

— Час нам рухатися далі.

Едді підвівся і накинув собі на плечі рюкзак.

— Хоч одне в усій цій історії має тебе тішити, — сказав він, звертаючись до Роланда. — Ти... чи то пак цей ка-тет... зміг врятувати малому життя.

Роланд саме вовтузився з зав'язуванням ранця на грудях. Зачувши це, він підвів очі, й Едді аж сахнувся від їхньої сліпучої ясності.

— Та невже? — різко спитав стрілець. — Справді? Я крапля за краплею втрачаю глузд, намагаючись примиритися з двома варіантами однієї дійсності. Спочатку я сподівався, що той або той почне зникати, але не так сталося, як гадалось. Усе зовсім навпаки: ці дві дійсності галасують у моїй голові гучніше й гучніше, чубляться одна з одною, наче дві ворогуючі кліки, що от-от розв'яжуть війну. Тож скажи мені таке, Едді: як ти гадаєш, що почуває зараз Джейк? Як, по-твоєму, почуваєшся, коли знаєш, що ти помер в одному світі, але живеш в іншому?

Знову заспівав жайворонок, але жоден із них цього не зауважив. Едді невідривно дивився в світло-блакитні очі, що палали вогнем на блідому Роландовому обличчі, і не знайшов що відповісти.

24

Того вечора вони стали табором за п'ятнадцять миль на схід від поваленого ведмеда, позасинали мертвим сном (навіть Роланд усю ніч проспав, мов убитий, хоча його сни більше нагадували страхотливий карнавальний поїзд) і наступного ранку на світанні вже були на ногах. Едді, не кажучи ні слова, розпалив невеличке багаття і глянув на Сюзанну, коли десь неподалік у лісі почувся постріл револьвера.

— Сніданок, — сказала вона.

За три хвилини повернувся Роланд, через плече в нього була перекинута шкура, на якій лежав щойно обідраний кролик. Сюзанна приготувала їжу. Всі поснідали й вирушили в дорогу.

Едді весь час намагався уявити, як це — мати спогади про власну смерть. Тому час від часу зупинявся мов укопаний.

25

Невдовзі після того, як перевалило за полудень, вони опинилися в місцевості, де більшу частину дерев було вирвано з корін-

ням, а куші — зрівняно з землею. Усе виглядало так, наче багато років тому тут пройшовся ураган, утворивши посеред знищеного лісу широку гнітючу алею.

— Ми вже близько від місця, яке хочемо знайти, — зазначив Роланд. — Він тут усе попригинав до землі, щоб замести сліди. Наш друг-ведмідь не хотів несподіванок. Він був хоч і величезний, але не самовпевнений.

— А для нас він несподіванок не залишив? — спитав Едді.

— Все може бути, — Роланд злегка всміхнувся і торкнувся плеча Едді. — Але не хвилюйся — несподіванки точно будуть старі.

Крізь цю зону плюндрування вони просувалися повільно. Здебільшого повалені дерева були старезні (багато з них уже майже з'єдналися з землею, яка їх породила), та все одно створювали істотну перепону на шляху і завдавали подорожнім чимало клопоту. Її подолання виявилось б доволі складним, навіть якби всі троє були фізично здоровими. А з Сюзанною, прив'язаною до стрільцевої спини ременями, це обернулося вправою на силу і витривалість.

Знищені дерева й зарості підліску таки приховували ведмежий слід, і це також уповільнювало просування вперед. До полудня вони йшли за слідами від кігтів, що виднілися на корі дерев, чіткі, мов зарубки. Але тут, на початку шляху, ведмідь ще не був аж так сильно розлючений і ці прикметні ознаки того, що звір тут проходив, зникли. Роланд просувався повільно, дошукуючись лайна в кущах і жмутів шерсті на стовбурах дерев, через які перелазив ведмідь. Весь час, що залишався до вечора, пішов на те, щоб подолати три милі цього звалища підгнилої деревини.

Щойно Едді змирився з тим, що їм доведеться стати табором тут, у цій моторошній місцині, як почалася вузька смуга вільх. За нею він почув лунке дзюркотіння струмка в камінному річищі. Позаду, за їхніми спинами сідало сонце. Світило осяяло тьмяними червоними променями зарості, які вони втрюх щойно подолали, і перетворило повалені дерева на перехресні чорні обриси, подібні до китайських ідеограм.

Роланд оголосив привал і спустив Сюзанну на землю. Випростав спину і трохи понахилявся ліворуч-праворуч, вперед і назад, тримаючи руки на поясі.

— На сьогодні все? — поцікавився Едді.

Але Роланд похитав головою.

— Дай Едді револьвер, Сюзанно.

Питально глянувши на стрільця, жінка передала Едді зброю.

— Ходімо, Едді. Потрібне нам місце — на тому боці цих дерев. Треба глянути. Можливо, там на нас чекає невеличка робота.

— Чому ти думаєш...

— Відкрий вуха.

Едді прислухався і зрозумів, що чує машинний гул. А ще збагнув, що цей шум уже якийсь час їх супроводжував.

— Але я не хочу залишати Сюзанну саму.

— Ми недалеко, а голос у неї гучний. До того ж, якщо небезпека й чигає, то вона попереду. Ближчими до неї будемо ми.

Едді поглянув на Сюзанну.

— Ідіть, але не баріться там. — Вона задумливо озирнулася туди, звідки вони прийшли. — Не знаю, чи є тут страхівиська, але відчуття таке, що є.

— Ми повернемося, доки споночіє, — пообіцяв Роланд. Він рушив до природного щита, який утворювали вільхи, і за мить Едді пішов слідом за ним.

26

Заглибившись у зарості дерев на п'ятнадцять кроків, Едді збагнув, що вони йдуть стежкою, можливо, тією, що її роками протоптував для себе ведмідь. Вільхи згиналися над їхніми головами на кшталт тунеля. Тепер звуки стали гучнішими, і Едді почав їх розрізняти. Один був низький, глибокий, схожий на бурмотіння. Цей шум віддавав у ступні ніг — слабка вібрація, наче під землею невтомно працював якийсь величезний механізм. Його перебивали ближчі й наполегливіші звуки — пронизливі верес-

ки, писки, цвірінчання, що перемішувалися, нагадуючи гучне чиркання.

Наблизивши рот упритул до вуха Едді, Роланд сказав:

— Гадаю, зараз нам не зашкодить трохи помовчати.

Вони пройшли ще п'ять кроків, і знову Роланд спинився. Витяг револьвер і дулом відсунув убік гілляку, що згиналася під вагою забарвленого в сонячний колір листя. Кризь відкритий маленький отвір Едді зазирнув на галявину, де так довго жив ведмідь. То була його база, звідки звір часто робив вилазки, плюндруючи все навколо й навіюючи жах.

Жодної рослинності; земля вже віддавна була втоптана на-мертво. З-під кам'яної стіни заввишки приблизно п'ятдесят футів витікав струмок і біг через усю галявину, яка формою нагадувала вістря стріли. На тому березі струмка, де зупинилися чоловіки, біля стіни стояла металева будка заввишки близько дев'яти футів. Її вигнутий дах нагадав Едді вхід до метро. Спереду будка була розфарбована навскісними жовтими й чорними смугами. Земля на галявині не була чорною, як верхній шар ґрунту в лісі. Вона мала дивний відтінок сірого, подібний до пилу. Всюди валялися кістки, і за мить Едді збагнув, що саме їх він прийняв за сірий ґрунт — древні кістки, що аж розсіпалися на порох.

На землі метушилися, неугавно тріскотіли й верещали якісь створіння — це їх стрілець і Едді чули, наближаючися до галявини. Четверо... ні, п'ятеро. Маленькі металеві пристрої, що з них найбільший за розміром не переважав цуценя коллі. Едді зрозумів, що то чи роботи, чи щось подібне. Вони були схожі між собою — і з ведмедем, якому вони, поза сумнівом, прислужували, — тільки одним: крихітною антеною радара, що несамовито кружляла довкола осі.

«Ще кілька капелюшків-розумак, — подумав Едді. — Господи, та що ж це за світ такий?»

Найбільший із пристроїв трохи скидався на трактор «Тонка», який Едді отримав був на свій шостий чи сьомий день народження. Він їздив по землі, збурюючи гусеницями сірі хмарки

кісткової куряви. Другий нагадував шура з іржостійкої сталі. Третій на вигляд здавався змією, зібраною зі з'єднаних сталевих частин, — плазун повзав своєю траєкторією і вигинав спину. Усі вони разом, утворивши на дальньому кінці струмка нерівне коло, невтомно кружляли по ньому і вже прорили в землі чималий рівчак. Це видовище породило в пам'яті Едді комікси з журналу «Сетедей Івнінг Пост», які його мати чомусь не хотіла викидати і зберігала в передпокої їхнього помешкання. У коміксах знервовані чоловіки з цигарками в зубах, чекаючи, поки їхні дружини народять, протоптували в килимах цілі борозни.

Коли очі призвичаїлися до простої географії галявини, Едді побачив, що на ній значно більше, ніж ці п'ятеро різносортних почвар. Погляд вихопив принаймні дюжину, але за кістковими рештками ведмежих жертв могло ховатися значно більше. Різниця була в тому, що ці інші не рухалися. Члени ведмежого механічного почту впродовж довгих років один по одному вимирали, аж поки їх не лишилося тільки п'ятеро... та й ті, судячи з тріскучих, верескучих та іржавих звуків, були не надто здорові. Особливо причмелений і непевний вигляд мала змія, що накручувала кола слідом за механічним щуром. Час від часу прилад, що ходив за змією (сталевий присадкуватий блок на міцних ніжках), наздоганяв її й давав їй копняка, наче наказуючи «Ворушися, щоб тобі!».

Едді стало цікаво, для чого ж вони призначені. Певно, що не для не захисту. Ведмідь міг захистити себе сам, як і передбачала його конструкція. Едді гадав, що якби вони троє трапилися йому, коли ведмідь був у розквіті сил, то звір би, недовго думаючи, проживав їх і виплюнув. Можливо, ці маленькі роботи були його командою техобслуговування, або розвідниками, або посланцями. Він здогадувався, що вони можуть бути небезпечними, але тільки в тому разі, якщо їм доведеться захищатися... чи захищати господаря. На войовничих вони не були схожі.

У їхньому вигляді взагалі було щось жалюгідне. Більша частина команди вже вимерла, господар загинув. Едді здалося, що

вони якимось чином про це довідалися і тепер випромінювали не погрозу, а дивну нелюдську тугу. Старі й майже спрацьовані, вони стривожено крокували, каталися й звивалися своїм шляхом скорботи на цій забутій Богом галявині, й Едді наче відчував, що може прочитати їхні сплутані думки: «Ох лишенько, що ж тепер робити? Кому ми тепер потрібні, тепер, коли Його нема? І хто про нас подбає тепер, коли Його нема? О-хо-хо, лишенько, лишенько...»

Відчувши, як його хтось смикає ззаду за ногу, Едді мало не закричав від жаху та несподіванки. Він круто розвернувся, зводячи курок Роландового револьвера, і побачив Сюзанну, яка дивилася на нього широко розплющеними очима. Едді з силою видихнув і обережно відпустив курок, дозволивши йому стати на місце. Потім став навколішки, поклав руки Сюзанні на плечі, поцілував у щоку й прошепотів на вушко:

— Я ж мало не всадив кулю в твою дурненьку голівку. Що ти тут робиш?

— Хотіла подивитися, — прошепотіла вона у відповідь, анітрохи не сконфузившись. Роланд також присів коло неї, і Сюзанна перевела погляд на нього. — А ще мені було страшно залишатися там самій.

Після того, як вона проповзла за ними весь шлях через гушавину, на шкірі залишилося чимало подряпинок, але Роланд мусив зізнатися самому собі, що вона, коли забажає, рухається безшумно, мов привид. Принаймні він не почув ні звуку. Із задньої кишені штанів стрілець дістав ганчірку (останній шмат того, що колись було його сорочкою) і обер Сюзанні з рук маленькі цівки крові. Оглянувши свою роботу, він наостанок торкнувся неглибокого порізу на її лобі.

— Ось так, — сказав він самими губами. — Гадаю, ти заслужила гарного вигляду.

Однією рукою він відсунув зарості дикого винограду і якихось зелених ягід на рівні Сюзанниних очей, а потім чекав, поки вона зосереджено визирала на галявину. Нарешті вона подалася назад, і Роланд відпустив гілки.

— Мені їх шкода, — прошепотіла вона. — Хіба не божевілья з мого боку?

— Зовсім ні, — також пошепки заперечив Роланд. — Як на мене, то це свого роду творіння великого смутку. А Едді покладе край їхнім стражданням.

Едді одразу ж захитав головою.

— Так, ти це зробиш... звісно, якщо не хочеш сидіти тут, як ти кажеш, навкарачки всю ніч. Цілься в капелюхи. В маленькі верткі штуки.

— А що як промажу? — розлючено зашепотів Едді.

Роланд знизав плечима.

Едді підвівся і неохоче знову звів курок стрільцевого револьвера. Подивився крізь шпарину в куцах на сервомеханізми, що кружляли й кружляли своєю самотньою нікому не потрібною орбітою. «Це наче в цуценят стріляти», — хмуро подумав він. А тоді побачив, як один із них, той, що нагадував ходячий ящик, висунув із себе потворного вигляду пінцет і на мить стиснув ним змію. Змія від несподіванки задзижчала і стрибнула вперед. А ходячий ящик знову втягнув пінцет усередину.

«Ну... може, не такі вони вже й цуценята», — вирішив Едді й знову озирнувся на Роланда. Роланд відповів йому незворушним поглядом, склавши руки на грудях.

«В біса дивний час ти обрав для навчання, друже».

Втім, подумавши про те, як Сюзанна спочатку стріляла ведмедеві в дупу, а потім рознесла на друзки його датчик, коли він мчав на них із Роландом, Едді трохи засоромився. Та його підштовхувало ще дещо: частково він хотів це зробити, так само, як тоді, в «Похилій вежі», частина його «я» схотіла повстати проти Балазара і його банди розбійників. Можливо, це прагнення було нездоровим, але від того не менш привабливим: «Побачимо, кому пощастить... зараз побачимо».

Еге ж, це точно була шиза.

«Уяви, що це просто тир і ти хочеш виграти для своєї коханої плюшевого собачку, — подумав він. — Чи ведмедика». Він взяв

на мушку ящик з ногами, але тут Роланд торкнувся його плеча, і Едді роздратовано озирнувся.

— Повтори свій урок, Едді. І будь ширим.

Сердитий, що його відвернули, Едді нетерпляче цикнув крізь зуби, але Роланд не відвів погляду, тож Едді глибоко вдихнув і спробував очистити свій розум від усього: від тріскотняви приладів, яким давно вже час на заслужений відпочинок, від болю в тілі, від думки про те, що Сюзанна тут, спирається на долоні й спостерігає за ним, від подальшої думки, що вона найближче з усіх до землі і виявиться найвірогіднішою жертвою, якщо раптом він промаже й котрась із бляшанок вирішить помститися.

— Я стріляю не рукою. Той, що стріляє рукою, забув обличчя свого батька.

Та це якийсь жарт, подумав він. Свого старого він би не впізнав, навіть якби наштовхнувся на нього на вулиці. Але відчував, що ці слова справляють свій магічний вплив — очищають мізки й заспокоюють нерви. Він не знав, чи сам зроблений із того тіста, з якого ліплять стрільців. Ця думка здавалася йому мало-ймовірною, навіть попри те, що він досить пристойно тримався під час стрілянини в Балазаровому нічному клубі. Але в душі любив той холодок, що опановував його після прочитання слів старого-престарого катехизму, якого навчив їх стрілець; холодок і те, як захоплювало дух від ясності й прозорості, якої набувало все навколо. Але була ще й інша частина його, котра розуміла — це лише черговий смертоносний наркотик, який не надто відрізняється від героїну, що звів у могилу Генрі та й його самого мало не вбив. Проте на отримання витонченої напруженої насолоди від моменту це ніяк не впливало. Вона вібрувала в ньому, наче туго натягнуті дроти на вітрі.

— Я цілюся не рукою. Той, що цілиться рукою, забув лице свого батька. Я цілюся оком. Я вбиваю не з револьвера. Той, що вбиває з револьвера, забув обличчя свого батька. — А тоді, несподівано для самого себе, він вийшов із прихистку дерев і за-

говорив до деренчливих роботів, що кружляли на дальньому боці галявини: — Я вбиваю серцем.

Нескінченне кружляння спинилося. Один із них тоненько задзижчав, що могло означати сигнал тривоги. Антени радарів, кожна завбільшки з половинку шоколадного батончика, повернулися на звук його голосу.

І Едді відкрив вогонь.

Один за одним вибухали, наче глиняні голуби, датчики. Жаль полишив серце Едді. Зараз у ньому панував тільки той холод і знання, що він не зупиниться, не зможе зупинитися, поки завдання не буде виконане.

Грім пострілу прорізав повітря сутінкової галявини і відбився від камінної стіни з гострими виступами, що стояла на ширшому краї. Сталева змія двічі перевернулася, і її тіло, смикаючись, опинилося на землі. Найбільший механізм (той, що нагадав Едді трактор «Тонка» з його дитинства) спробував порятуватися втечею. Та щойно він смикнувся вбік зі своєї найждженої колії, Едді кулею відправив його антену в небуття. Пристрій упав квадратним носом униз, і зі сталевих очниць, у яких містилися його скляні очі, вирвалися тоненькі язички синього полум'я.

Єдиний датчик, у який він не влучив, належав сталевому щурові. Та куля з тонким комариним писком одскочила від металевої спини робота. Щур вистрибнув із колії, обійшов півколом штуковину в формі коробки, яка ходила за щуром, і з дивовижною швидкістю помчав уперед галявиною. Робот сердито деренчав, і в міру наближення Едді зміг роздивитися, що в нього є рот із довгими гострими виступами. На зуби це не було схоже. Це було схоже на голки швейної машини, що ходором ходили вгору і вниз. Ні, цуценятам до цих штук далеко, вирішив Едді.

— Вбий його, Роланде! — відчайдушно заволав він, але, швидко зиркнувши в бік стрільця, побачив, що Роланд досі стоїть зі схрещеними на грудях руками, а вираз його обличчя незворушний і відсторонений. Можливо, він обмірковував ходи в шахах або старі любовні листи.

Зненацька антена на шурячій спині перестала обертатися. Вона трохи змінила напрям і задзижчала просто на Сюзанну Дін.

«Лише одна куля, — подумав Едді. — Якщо я не влучу, воно відкусить їй обличчя».

Замість стріляти він виступив уперед і шосили садонув шура ногою. Черевики він нещодавно замінив парою мокасинів із оленьчої шкіри, тож тепер відчув, як віддача од удару пройшла ногою аж до коліна. Щур іржаво заскрипів, полетів сторч головою на землю і приземлився на спину. Едді побачив, як заходили ходором десяток спиць, що нагадували механічні ноги. На кінчику кожної була гостра металева лапа. Ці лапи оберталися на шарнірах розміром із гумку для олівців.

Із середньої частини робота вистромився сталевий стрижень і знову перевернув його на ноги. Едді опустив Роландів револьвер, не зважаючи на миттєве імпульсивне бажання врівноважити його вільною рукою. Можливо, так вчили стріляти поліцейських у його світі, але тут усе робилося інакше. Роланд казав їм, що до справжньої вправності можна наблизитися лише тоді, коли забудеш про пістолет у руці і здаватиметься, що стріляєш пальцем.

Едді натиснув на гачок. Крихітна тарілка, що знову почала було обертатися в пошуках ворогів, зникла у полум'ї сіннього спалаху. Щур здушено клацнув — хрряп! — і звалився на бік мертвий.

Відчуваючи, як відбійним молотом калатає серце в грудях, Едді повернувся. Таким розлюченим він не був відтоді, коли зрозумів, що Роланд збирається тримати його в цьому світі доти, доки не отримає чи не втратить свою трикляту Вежу... інакше кажучи, ймовірно, до того часу, поки їх усіх не зжеруть черви.

Він наставив дуло порожнього револьвера Роландові на груди й заговорив хрипким голосом, у якому ледве впізнавав свій власний.

— Якби тут лишилася ще одна куля, ти міг би зараз перестати нервуватися через ту свою срану Вежу.

— Едді, припини! — різко кинула йому Сюзанна.

Він перевів погляд на неї.

— Між іншим, ця штука летіла просто на тебе, і вона планувала зробити з тебе фарш.

— Але ж не встигла. Ти в неї влучив, Едді. Влучив.

— А от йому нема за що дякувати. — Зібравшись було вкласти револьвер у кобуру, Едді, вже й так до краю роздратований, раптом зрозумів, що вкладати його нікуди. Кобура була на Сюзанні. — Йому і його урокам. Йому і його довбаним урокам. — Він повернувся до Роланда. — Знаєш що?

Вираз легкого зацікавлення в очах Роланда різко змінився. Погляд майнув до якоїсь точки над лівим плечем Едді.

— ЛЯГАЙ! — заволав стрілець.

Едді не змусив просити себе двічі. Увесь гнів і все спантеличення миттю випарувалися. Вже падаючи на землю, він побачив, як стрільцева ліва рука стрімко, що аж обриси розпливалися, опустилася до стегна. «Нічого собі, — подумав він під час падіння, — НЕ МОЖЕ він бути таким швидким. Ніхто не може так швидко рухатися. У мене непогана швидкість, та порівняно з Сюзанною я незграбний. Але поряд із ним Сюзанна — мов та черепаха, що повзе вгору шматком скла...»

Щось пролетіло в нього просто над головою, щось крикливе, сердите й механічне, і це щось вирвало в Едді жмут волосся. А тоді стрілець відкрив вогонь від стегна — три швидкі постріли, подібні до гуркоту грому, і вереск стих. І між тим місцем, де зараз лежав Едді, і тим, де коло Роланда стояла навколішки Сюзанна, гепнулася на землю істота, схожа на великого механічного кажана. Початковане іржею крило на шарнірах кволо стукнуло по землі, наче від безсилої люті через прогавлений шанс, і більше не рухалося.

Роланд пішов до Едді, легко ступаючи в старих тріснутих чоботях. Простягнув руку. Взявшись за неї, Едді з Роландовою допомогою зіп'явся на ноги. Він ледве дихав і зрозумів, що говорити не зможе. «Мабуть, так буде краще... шоразу, як розтулю рота, то там наче моя триклята нога опиняється».

— Едді! Як ти там? — Сюзанна вже прямувала через галявину до того місця, де він стояв, похиливши голову й тримаючи руки на стегнах, та намагався віддихатися.

— Норма. — Замість слова вийшов здушений хрип. Едді через силу випростався. — Щоправда, трохи підстригся.

— Воно сиділо на дереві, — м'яко сказав Роланд. — Спершу я й сам його не помітив. О цій порі дня світло підступне. — Він замовк, а тоді додав таким самим спокійним тоном: — Едді, їй нічого не загрозувало.

Едді кивнув. Тепер він знав, що Роланд міг запросто з'їсти гамбургер і випити молочний коктейль, а тоді вже витягати револьвер. Ось такий він був спритний.

— Добре. Просто знай, що твої методи навчання мені не до вподоби, о'кей? Але перепрошувати я не збираюся, навіть і не сподівайся.

Нахилившись, Роланд підняв Сюзанну й почав її обтрусувати. Він робив це з якоюсь безсторонньою любов'ю, наче мати, що обчищає свого малюка, який тільки-но навчився ходити і вже забрюхався на задньому подвір'ї.

— Вибачатися не потрібно. Два дні тому у нас із Сюзанною вже була подібна розмова. Правда, Сюзанно?

Вона підтвердила кивком голови.

— Роланд вважає, що стрільцям-учням, які не кусають руку, що їх годує, час від часу треба давати доброго прочухана.

Едді озирнувся на уламки й почав поволі струшувати кістковий порох зі штанів та сорочки.

— А якби я сказав тобі, що не хочу бути стрільцем, друже Роланде?

— Я відповів би, що твої бажання не надто важать. — Роланд уже дивився на металеву буду, що стояла біля кам'яної стіни. Схоже, розмова його більше не цікавила. Едді вже бачив таке раніше. Коли балачка повертала до умовного способу, Роланд майже завжди втрачав до неї інтерес.

— Ка? — спитав Едді. В його голосі вчувалася застаріла неприязнь.

— Саме так. Ка. — Підійшовши до буди, Роланд провів рукою по жовто-чорних смугах, якими вона була розмальована спереду. — Ми знайшли один із дванадцяти порталів, що стоять уздовж краю світу... одну з шести доріг до Темної Вежі.

І це теж ка.

27

Едді пішов по Сюзаннин візок. Його ніхто не просив — просто йому хотілося трохи побути на самоті, щоб знову опанувати себе. Тепер, коли стрілянина скінчилася, кожен м'яз у його тілі, здавалося, був натягнутий і бринів, мов тятива. Едді не хотів, щоб супутники бачили його в такому стані, — не тому, що вони могли помилково прийняти це за страх, а тому, що хтось один із них чи обидва зрозуміли б, у чім насправді річ: у надмірному збудженні. І це йому подобалося. Подобалося навіть укупі із кажаном, котрий мало не зняв із нього скальп.

«Це маячня, хлопче. І ти це знаєш».

Біда була в тому, що насправді він не знав. Він зіткнувся з відчуттям, яке Сюзанна пережила після того, як убила ведмедя: він міг скільки завгодно розводитися про те, що не хоче бути стрільцем, що не хоче бродити в цьому шизонутому світі, де, схоже, крім них трьох, не лишилося людей, патякати про те, що понад усе йому хочеться стояти зараз на розі Бродвею і Сорок другої вулиці, клацати пальцями, жувати хот-дог під соусом чилі і слухати, як у навушниках розривається рок-банда «Криденс Кліавотер Ривайвл», спостерігаючи, як повз нього пропливають нью-йоркські кралі, невимовно сексуальні, ротики в них — просто відпад, а довгі ноги ледь прикриті коротесенькими спідничками. Він міг до посиніння торочити про всі ці речі, але його душа вважала інакше. В душі він знав, що насолоджувався, розбебехуючи електронний звіринець, принаймні поки тривало це шоу і Роландів револьвер правив йому за власну ручну грозу. Він з величезним задоволенням садонув ногою роботошура, навіть попри весь біль у нозі й смертельний

переляк. Дивовижно, але без цієї частини — переляку — вітха насправді була б неповноцінною.

Усе це саме по собі було дуже погано, але в душі він знав щось гірше: якби зараз, цієї миті, перед ним розчинилися двері до Нью-Йорка, то, він, можливо, не захотів би повертатися. Принаймні доти, поки на власні очі не побачить Темну Вежу. Тепер він схилився до думки, що Роландова хвороба передалася і йому.

Продираючись із Сюзанниним візком крізь хащі тоненьких вільх і кленучи гілля, що шмагало йому обличчя й силкувалося повиколовати очі, Едді зрозумів, що може визнати принаймні деякі з цих відчуттів, і це визнання трохи охолодило йому кров. «Я хочу побачити, чи справді вона така, якою я бачив її уві сні, — подумав він. — Побачити щось подібне... Ото була б дивовижа».

І тут у ньому озвався інший голос. «Не сумніваюсь, що його друзі — ті, в яких імена, наче в рицарів Артурового Крутлого столу, — жодних сумнівів, що вони почувалися так само, Едді. І всі вони мертві. Всі до одного».

Мимоволі Едді впізнав цей голос. Він належав Генрі, і через це було важко вдавати, буцімто його не чуєш.

28

Тримаючи Сюзанну на правому коліні, Роланд стояв перед металевою будкою, що нагадувала зачинений на ніч вхід. Едді залишив візок на краю галявини й підійшов до них. Дорогою він відчував, як гучнішає ненастанне бурмотіння й тремтіння землі під ногами. Машинерія, від якої йшов весь цей гамір, була розміщена або в будці, або під нею, зрозумів Едді. Здавалося, він чув шум не вухами, а надрами мозку й нутрощів.

— Отже, це один із дванадцяти порталів. А куди він веде, Роланде? До Диснейленду?

Роланд похитав головою.

— Не знаю, куди він веде. Можливо, в нікуди... або всюди. У моєму світі багато невідомого для мене. Авжеж, ви й самі вже

це збагнули. А ще існують речі, які раніше були мені відомі, а тепер змінилися.

— Бо світ зрушив з місця?

— Саме так. — Роланд зиркнув на нього. — Тут цей вираз має пряме, а не переносне значення. Світ справді не стоїть на місці, і зсув його відбувається дедалі швидше і швидше. Водночас усе в ньому зношується... розпадається... — Аби продемонструвати, що має на увазі, він копнув ногою механічний труп ящика на ніжках.

Едді згадав приблизне зображення порталів, яке Роланд намалював на піску.

— Це що, край світу? — трохи наполохано спитав він. — Тобто не надто вже він і відрізняється від інших місць. — Він тихо засміявся. — Якщо десь там урвище, то я його не бачу.

Роланд знову заперечно похитав головою.

— Це не того стибу край. Це місце, де починається один із Променів. Принаймні, так мені розповідали під час навчання.

— Променів? — перепитала Сюзанна. — Яких Променів?

— Великі Древні не створювали світ — вони його переробили. Деякі казкарі розповідали, що Промені врятували його, інші казали, що з Променів почалося руйнування світу. Великі Древні створили Промені. Це, так би мовити, лінії... лінії, що зв'язують... і утримують...

— Ти говориш про магнетизм? — обережно спитала Сюзанна.

Його обличчя просяяло, від чого різкі риси й глибокі зморшки зазнали дивовижного перетворення. І тієї миті Едді уявив собі, як виглядатиме Роланд, коли дійде до своєї Вежі.

— Так! Але магнетизм — це лише частина... як і сила земного тяжіння... і належне врівноваження простору, розміру і виміру. Промені — це сили, що поєднують усі ці речі.

— Ласкаво просимо на відкритий урок фізики в божевільні, — тихо мовив Едді.

Проте Сюзанна не звернула на нього уваги.

— А Темна Вежа? Це якийсь генератор, так? Центральне джерело живлення для цих променів?

— Я не знаю.

— Але тобі відомо, що це пункт А, — сказав Едді. — Якщо ми підемо навпростець, то через певний, достатньо довгий проміжок часу прийдемо до іншого порталу... назвімо його пунктом В... на іншому краю світу. Але перед тим ми потрапимо в пункт Б. Він у нас центральний. Темна Вежа.

Стрілець кивнув.

— І довго нам так іти? Не знаєш?

— Ні. Але знаю, що це дуже далека подорож, і з кожним прожитим днем відстань зростає.

Едді саме нахилився, щоб оглянути ящик на ніжках. Але, почувши це, випростався і вп'явся поглядом у Роланда.

— Цього не може бути. — Він говорив, як людина, котра намагається пояснити маленькій дитині, що в її шафі немає бабая, що його просто не може там бути, бо бабая не існує в природі. — Роланде, світи не ростуть.

— Та невже? Коли я був малий, Едді, у нас були карти. Одну з них я пам'ятаю особливо добре. Вона називалася «Великі королівства Західної Землі». На неї було нанесено мій край, який тоді звався йменням Гілеад. На ній були Низинні Баронії, сплюндровані під час повстання й громадянської війни того року, коли я здобув свої револьвери, і пагорби, й пустеля, й гори, й Західне море. Від Гілеаду до Західного моря було неблизько — тисяча миль чи навіть більше. Але цю відстань я долав двадцять років.

— Не може бути, — швидко проговорила Сюзанна, вочевидь налякана. — Навіть якби ти йшов пішки, то двадцять років — це занадто.

— Ну, не забувай про зупинки, коли він відсилав листівки й пив пиво, — пожартував Едді, але вони обоє його проігнорували.

— Більшу частину шляху я не йшов, а їхав верхи, — сказав Роланд. — Час від часу мене... скажімо так, затримували... але переважно я рухався вперед. Подалі від Джона Фарсона, який очолив повстання, що перевернуло з ніг на голову світ, де я ви-

ріс, і який хотів настромити мою голову на палю й поставити на подвір'ї свого замку. Гадаю, в нього були вагомі причини, бо ж ми з моїми співвітчизниками спричинилися до смерті багатьох його послідовників... а ще я вкрав дещо надзвичайно для нього дороге.

— А що то було? — поцікавився Едді.

Роланд заперечно похитав головою.

— Цю історію я розповім вам якось іншим разом... а може, й зовсім не розповім. А поки що подумайте про інше: я пройшов не одну, а багато тисяч миль. Бо світ росте.

— Такого просто не може бути, — не здавався Едді, але ці слова вразили його до глибини душі. — Траплялися б якісь землетруси... повені... цунамі... ну ще там щось таке...

— Розплющ очі! — розлючено мовив Роланд. — Просто подивися навкруги! Що ти бачиш? Це світ, що вповільнюється, наче дитяча дзига, але водночас прискорюється й рухається далі, і ніхто з нас не розуміє, як це відбувається. Подивися на свої жертви, Едді! Заради свого батька, подивися!

Двома широкими кроками він опинився біля струмка, підняв сталеву змію, швидко її оглянув і кинув Едді, який впіймав робота лівою рукою. Змія розвалилася на два шматки.

— Бачиш? Вона вичахла. Усі істоти, яких ми тут знайшли, були вичахлі. Якби ми не нагодилися, вони б все одно невдовзі померли. І так само помер би ведмідь.

— Ведмідь був хворий, — сказала Сюзанна.

Стрілець кивнув.

— Паразити напали на живі тканини його тіла. Але чому вони раніше цього не робили?

Сюзанна не відповіла.

Тим часом Едді роздивлявся змію. На відміну від ведмедя, вона виявилася повністю штучною, виготовленою з металу, мікросхем і багатьох ярдів (або навіть миль) надтонкого дроту. І все ж плями іржі проступали не лише на поверхні половинки змії, яку Едді досі тримав у руках, а й у її металевих нутрошах. Там, де протікала олива чи просочувалася вода, утворилася

мокра пляма. Волога попсувала деякі дроти, а на кількох мініатюрних платах розміром не більше нігтя росло щось зелене, схоже на мох.

Едді перевернув змію. Сталева табличка засвідчувала, що це виріб «Північного Центру Позитроніки, Лтд». На ній стояв серійний номер, але імені не було. «Мабуть, надто дрібна ти для імені, — подумав хлопець. — Просто собі складний механічний дивайс, призначений спеціально для того, щоб ставити Братіку Ведмедику клізму, щоб він регулярно випорожнявся, чи робити щось не менш огидне».

Він кинув змію на землю і витер руки об штани.

Роланд тим часом підняв маленький трактор і потягнув за одну з гусениць. Вона знялася легко, але на землю між чоботами стрільця ринула хмара іржі. Гусеницю він викинув.

— Усе в цьому світі або зупиняється навіки, або розвалюється на шматки, — заявив він. — Та водночас сили, що поєднуються і надають світові злагодженості... у часі, розмірі й просторі... ці сили слабнуть. Ми це знали навіть у дитинстві, але гадки не мали, яким буде час кінця. Та й звідки нам було знати? Втім, зараз я живу саме в такі часи. І, як на мене, то не тільки мій світ зазнав їхнього впливу. Вони і на ваш світ впливають, Едді та Сюзанно, і, можливо, на мільярди інших світів. Промені слабнуть. Я не знаю, чи це причина, чи тільки чергова ознака. Але я знаю, що це правда. Підійдіть! Наблизьтеся! Послухайте!

Наближаючись до металевої будки з навскісними лініями, де жовта фарба змінювалася чорною і навпаки, Едді відчув, як у пам'яті зринає невідпорний і неприємний спогад. Уперше за багато років він упіймав себе на тому, що думає про руїни будинку у вікторіанському стилі в Датч-Гіл, за милю від того району, де вони з Генрі провели дитинство. Перед руїнами на Райнголд-стрит, які дівора з району називала Маєтком, лежав порослий бур'яном газон, за яким ніхто не доглядав. Едді думав, що в районі навряд чи знайшовся б такий малий, що не чув моторошних історій про Маєток. Перехняблений будинок з крутим дахом наче набурмосено зорив на перехожих з-під

піддашся, де клубочилися тіні. Шибок у вікнах, ясна річ, не було (дітлахи могли спокійно жбурляти у вікна камінням, не підходячи надто близько до будинку). Але й фарбою з балончиків його стіни ніхто не розмальовував, і на місцину для трахання чи на тир його теж не перетворили. Найдивовижнішим було те, що він досі існує: ніхто не підпалив Маєток, щоб отримати гроші за страховим полісом чи просто подивитися, як він горить. Звісно, діти казали, що в ньому є привиди. Коли одного дня Едді стояв на хіднику разом з Генрі (вони спеціально прийшли сюди, аби побачити цей сумнозвісний предмет пліток, хоча Генрі набрехав матері, буцімто вони просто йдуть із друзями по морозиво «Худсі» до Дальберга), йому справді здалося, що там водяться примари. Хіба він не відчував, як крізь старі тинисті вікторіанські вікна, вікна, що начебто вп'ялися в нього нерухожим поглядом небезпечного психа, просочується якась чужа, ворожа сила? Хіба він не відчував, як невловний вітерець ворушить волосся на руках і потилиці? Хіба перед його очима не постала тоді чітка картина: варто лише переступити поріг цього будинку — і край, двері хряснуть за спиною, і стіни посянуть на нього, перетираючи на порошок скелети дохлих мишей, прагнучи так само потрошити і його кістки?

Потойбіччя. Привиди.

Зараз, коли Едді підходив ближче до металевої будки, до нього повернулося давно забуте відчуття таємниці й небезпеки. Шкіра на ногах і руках взялася сиротами. Волосся на потилиці стало сторч і нагадувало тепер шерсть на загривку тварини. Його наче обдував той самий ледь відчутний вітерець, хоча листя на деревах, що оточували галявину, не ворушилося.

Проте він невпинно йшов до дверей (бо, звісна річ, це були ще одні двері, хоча цей вхід був зачинений і завжди опиратиметься таким, як Едді) і не зупинявся, аж поки вухо не притислося до металу.

Відчуття було таке, наче півгодини тому він закинув собі пігулку справді потужної кислоти, а пробирати почало тільки зараз. У п'ятні за очними яблуками пропливали дивні кольори.

Йому здавалося, що з камінних глоток довгих коридорів, тьмяно освітлюваних електричними світильниками, до нього долинає бурмотіння голосів. Колись смолоскипи модерної доби яскраво палахкотіли, освітлюючи все навколо, але тепер від них лишилися тільки сумні цятки синього світла. Він відчував порожнечу... спустошення... відчуження... смерть.

Механізми невтомно бурмотіли, але чи не з'явився в цьому звуку інший, грубий призвук? Край, де під гуготінням машин пульсує відчай, наче аритмія хворого серця? Враження, що механізми, від яких іде цей звук, хоча й набагато складніші навіть за самого ведмеда, виходять з ладу і вже не працюють як слід?

— Усе мовчить у коридорах смерті, — прошепотів Едді. Голос зривався і ставав дедалі слабшим. — Усе забуте в камінних коридорах смерті. Узріть сходи, що виступають у пітьмі, узріть покої в руїнах. Це коридори мертвих, де плетуть павутину павуки і згасають великі електронні плати, одна за одною.

Грубим ривком Роланд відтягнув його назад, і Едді подивився на нього напівпритомним поглядом.

— Годі вже, — сказав стрілець.

— Що б там не стояло, воно не надто добре працює, правда ж? — почув Едді власний тремкий голос — здавалося, він долинає десь здалеку. Хлопець досі відчував силу, що йшла від будки. Вона кликала його до себе.

— Правда. У ці часи жодна річ в моєму світі не працює так, як треба.

— Хлопці, якщо ви плануєте отаборитися тут на ніч, то на моє приємне товариство можете не розраховувати, — сказала Сюзанна. У сірому світлі сутінків її обличчя здавалося розмитою плямою. — А я піду собі десь подалі. Мені моторошно від цієї штуки.

— Ми всі підемо десь подалі, — сказав Роланд. — Ходімо.

— Гарна думка, — озвався Едді. Вони йшли, і шум машин ставав дедалі слабшим. Едді відчув, що вхід помалу втрачає свою владу над ним, хоча він і досі кличе, запрошує звідати тьмяно освітлені коридори, сходи, що виступають з темряви,

покої в руїнах, де плетуть павутину павуки й один за одним згасають пульти керування.

29

Тієї ночі Едді знову бачив сон про те, як він іде Другою авеню до «Вишуканих делікатесів від Тома та Джері», що на розі Другої й Сорок п'ятої. Він проминув музичну крамницю, де з гучномовців басили «Ролінг Стоунз»:

Я бачу червоні двері й хочу пофарбувати їх у чорний,
Ніяких інших кольорів, я хочу тільки чорний,
Я бачу, як проходять дівчата у літньому вбранні,
Я повертаю голову, аж у очах темніє...

Едді йшов далі, повз крамницю, що називалася «Твої відображення», між Сорок дев'ятою і Сорок восьмою. В одному з дзеркал, якими була прикрашена вітрина, він побачив себе. І подумав, що виглядає краще, ніж будь-коли за багато років. Волосся трохи задовге, але сам він засмаглий і має здоровий, підтягнутий вигляд. Але одяг... ну й лажа, чуваче. Мотлох якийсь. Синій піджак, біла сорочка, брунатна краватка, сірі штани... та блін, у нього в житті не було такого прикиду зразкового хлопчика.

Хтось торсав його за плече.

Едді спробував ще глибше зануритися в сон. Він не хотів прокидатися. Принаймні поки не дійшов до крамниці делікатесів і не відімкнув своїм ключем двері, за якими — трояндове поле. Едді хотілося ще раз побачити це видово — нескінченне червоне укривало, небесне склепіння понад ним, де пропливають великі білі хмари-кораблі, і Темну Вежу. Він боявся чорноти, що жила в тій жаскій колоні, чатуючи на кожного, хто наважиться підійти надто близько, щоб його пожерти. Та все одно йому хотілося побачити Вежу. Він конче мусив її побачити.

Однак рука, що його торсала, не здавалася. Сон почав темнішати, і запахи автомобільних викидів на Другій авеню по-

ступилися аромату диму, що йшов від дерева (ледь відчутному, бо багаття майже догоріло).

Сюзанна. Виглядала вона налякано. Едді всівся й обійняв її. Вони стали табором на дальньому краю вільхової діброви, там, де було чутно дзюркіт струмка на всипаній кістками галявині. З іншого боку табірнього багаття, що ледь жевріло, спав Роланд. Спалося йому тривожно. Ковдру стрілець із себе скинув і лежав, підібгавши коліна мало не до грудей. Без чобіт ступні здавалися білими, вузькими і вразливими. На правій бракувало великого пальця, жертви омара-вбивці, який відгриз стрільцеві ще й частину правої руки.

Роланд весь час стогнав щось нерозбірливе. Трохи послухавши, Едді зрозумів, що це слова, які він вимовив перед тим, як упасти непритомним на галявині, де Сюзанна підстрелила ведмедя. «Вперед. Цей світ не єдиний, існують інші». На секунду стрілець замовк, а потім почав кликати хлопчика на ім'я: «Джейку! Де ти? Джейку!»

І стільки скорботи й відчаю було в його голосі, що Едді відчув, як у душу заповзає страх. Його рука обвила Сюзанну, і він міцно притис дружинну до себе. Попри те, що ніч була тепла, жінка вся тремтіла.

Стрілець перекотився на спину, і розплющені очі зблиснули під саявом зірок.

— Джейку, де ти? — гукнув він кудись у ніч. — Повернися.

— О Боже, він знову марить. Що нам робити, Сьюз?

— Не знаю. Але це було настільки нестерпно, що я не змогла далі слухати сама. Він наче так далеко. Так далеко від усього.

— Вперед, — пробурмотів стрілець, знову перевертаючись на бік і підтягуючи коліна, — цей світ не єдиний, існують інші. — Якусь мить він лежав мовчки. А тоді його груди здійнялися, і з них вирвався протяжний крик, від якого кров холола в жилах, — стрілець викрикнув хлопчикове ім'я. З лісу за їхніми спинами, сухо тріпочучи крилами, з'явся якийсь великий птах і полетів шукати собі спокійнішої місцини.

— Як ти гадаєш, — з мокрими від сліз і широко розплющеними очима спитала Сюзанна, — може, розбудити його?

— Не знаю. — Едді побачив стрільцевий револьвер, той, який Роланд носив на лівому стегні. Зброя в кобурі лежала на охайно складеному квадратному клапті шкіри неподалік того місця, де спав Роланд. Простягнути до неї руку було справою однієї секунди. — Навряд чи я наважуся, — повагавшись, додав Едді.

— Це доводить його до казу.

На знак згоди Едді кивнув.

— Що нам робити? Едді, що робити?

Едді не знав. Пеніцилінові ліки вбили інфекцію, занесену величезним омаром, але тепер Роланд знову потерпав від зараження. І Едді сумнівався, що на світі існує антибіотик, здатний вилікувати цю хворобу.

— Не знаю. Ляж коло мене, Сюз.

Едді накинув на неї й на себе шкуру, і через деякий час вона перестала тремтіти.

— Якщо він збожеволіє, то може на нас напасти, — сказала вона.

— Та я знаю. — Ця неприємна думка навіяла спорад про ведмедя — червоні, осатанілі від ненависті очі (та хіба в цих багряних глибинах не було іскри спантеличення?) і смертоносні лапи з гострими, мов бритва, пазурами. Погляд Едді помандрував до револьвера, що лежав так близько до лівої неушкодженої руки стрільця, і він знову пригадав, як блискавично Роланд вихопив зброю, помітивши, що на них пікірує механічний кажан. Так швидко, що не видно було руки. Якщо стрілець збожеволіє і вся його ненависть обернеться проти них із Сюзанною, то шансів вижити у них не буде. Жодного шансу.

Едді притиснувся обличчям до теплої заглибинки на жінчиній шиї і заплющив очі.

Невдовзі Роланд перестав бурмотіти. Едді підвів голову і глянув на нього. Здавалося, стрілець знову поринув у природний сон. Едді подивився на Сюзанну і побачив, що вона теж заснула. Він ліг коло неї, ніжно поцілував опуклість грудей і сам заплющив очі.

«Е, ні, хлопче, ти не спатимеш довго-предовго».

Втім, вони йшли вже два дні, і Едді геть знесилився. Він поплив... поринув у сон.

«Назад у сон, — подумав він, занурюючись. — Я хочу назад на Другу авеню... назад до Тома й Джері. Так, хочу».

Однак тієї ночі омріяний сон так і не повернувся.

30

Поки сходило сонце, вони нашвидкуруч поснідали, спакували речі, розподілили спорядження і повернулися на галявину, за формою схожу на клин. У прозорому ранковому світлі це місце виглядало не дуже моторошно, та все одно вони втрюх намагалися триматися подалі від металеві будки з її попереджувальними чорно-жовтими лініями. Якщо Роланд і пам'ятав свої кошмари минулої ночі, то зовні цього не виказував. Вранці він порався, як завжди, не порушуючи задумливої, відстороненої мовчанки.

— Як ти збираєшся знайти ту пряму лінію, якою нам треба звідси йти? — спитала в стрільця Сюзанна.

— Якщо легенди не обманюють, то з цим не буде клопотів. Пам'ятаєш, як ти спитала про магнетизм?

Вона кивнула.

Покопирсавшись у глибинах кошеля, він видобув звідти шматочок старої м'якої шкіри, в якій була вколота довга срібна голка.

— Компас! — вигукнув Едді. — Та ти й справді скаут-орел! Роланд заперечно похитав головою.

— Це не компас. Звісно, я знаю, які вони з себе, але нині я визначаю напрям за сонцем і зірками. Навіть зараз вони мене не підводять.

— Навіть зараз? — трохи занепокоєно перепитала Сюзанна. Він кивнув.

— Сторони світу також потроху змінюють напрям.

— Боже, — мовив Едді. Він спробував уявити світ, у якому північ хитро прокрадається на схід чи захід, і майже одразу від-

мовився від спроби. Йому стало трохи зле. Таке відчуття накочувало щоразу, коли він дивився з верхівки високої будівлі.

— Це просто голка, але вона сталева і послужить нам незгірше за компас. Наш шлях тепер визначається Променем, і голка на нього вкаже. — Він знову поліз до кошелю і витяг глиняну чашку грубої роботи. Один її бік тріснув. Колись, знайшовши цю річ на місці старого табору, Роланд склеїв її сосною живоцею. Зараз він підійшов до струмка, занури в нього чашку і поніс туди, де у візку сиділа Сюзанна. Обережно поставив її на бильце візка і, коли поверхня води знову стала рівною, вкинув туди голку. Голка пішла на дно.

— Ого! — саркастично вигукнув Едді. — Неймовірно! Я б упав перед тобою на коліна, Роланде, та не хочу штани м'яти.

— Це ще не все. Сюзанно, тримай чашку міцно.

Вона послухалася, і Роланд поволі почав штовхати візок через галявину. Коли до дверей залишалося футів дванадцять, він обережно розвернув коляску і поставив її спинкою до входу.

— Едді! — вигукнула Сюзанна. — Глянь-но!

Він нахилився над глиняною чашкою, побіжно зауваживши про себе, що крізь тріщину, яку так-сяк замазав Роланд, уже просочується вода. Голка повільно спливала на поверхню. І вигулькнула так само спокійно, як це зробив би корок. Її кінці показували на портал за їхніми спинами і на старий дрімучий ліс.

— Очманіти... голка плаває. Тепер мене вже нічим не здивуєш.

— Тримай чашку, Сюзанно.

Жінка міцно стискала чашку в руках, а Роланд тим часом штовхав візок далі на галявину, під прямими кутами до будки. Голка знову заколивалася на поверхні води, а потім опустилася на дно чашки. Та коли Роланд повернув візок на те місце, де голка вказувала шлях, вона знову піднялася.

— Якби в нас була залізна стружка і аркуш паперу, — сказав стрілець, — то можна було б розсипати стружку на папері і побачити, як вона збирається в суцільну лінію і вказує в той самий бік.

— І це не зникне, навіть якщо ми підемо геть від Порталу? — спитав Едді.

Роланд кивнув.

— Але це ще не все. Ми справді можемо побачити Промінь. Сюзанна озирнулася через плече і ненароком зачепила чашку. Вода в ній хлюпнула, і голка безцільно закрутилася... і знову неперушно стала на місце, вказуючи напрям.

— Не туди, — сказав Роланд. — Опустіть очі. Едді, ти дивись на ноги, а ти, Сюзанно, — собі на коліна.

Вони послушалися.

— Коли я скажу підвести голови, дивіться просто вперед, туди, куди показує голка. На щось інше не дивіться, просто довіртеся очам, нехай вони бачать те, що буде перед ними. А тепер... підведіть голови!

Вони так і зробили. Якусь мить погляд Едді не вловлював нічого, крім лісу. Він спробував розслабити очі... і раптом побачив, так само, як побачив обриси рогатки в деревному виступі на пеньку, і зрозумів, чому Роланд наказував не дивитися на щось інше. Промінь впливав на все, що лежало на його шляху, але ефект був ледь помітний. У його напрямку настовбурчилася хвоя сосен і ялин. Кущі зелених ягід росли трохи похило, і нахил цей був якраз у напрямку Променя. На замасковану стежину (якщо Едді не помилявся, вона пролягала на південний схід) попадали не всі ті дерева, що їх повалив ведмідь, щоб краще бачити довкола, але більша частина лягла в тому напрямку, неначе сила, що йшла з металеві будки, штовхала їх туди під час падіння. Найліпшим доказом було те, як лежали на землі тіні. Звісно, коли сонце підіймалося на сході, вони вказували на захід, але коли Едді глянув на південний схід, то побачив грубий малюнок «у ялинку», що лежав лише вздовж тієї лінії, яку показувала голка в чашці.

— Може, я щось і бачу, — невпевнено промовила Сюзанна, — та...

— Подивися на тіні! На тіні, Сьюз!

Її очі широко розплющилися, і Едді зрозумів, що Сюзанна бачить.

— Боже! Он він! Там! Наче проділ у волоссі!

Один раз побачивши, Едді вже не зміг відвести очей. У неохайних нетрях довкола галявини утворився тьмяний прохід, пряма дорога для Променя. Раптом Едді подумав, яка, мабуть, потужна та сила, що зараз тече повз нього (а може, й пронизує його, як рентгенівські промені), і притлумив у собі бажання відступити вбік, байдуже — праворуч чи ліворуч.

— Роланде, а воно часом мене не стерилізує?

Слабо всміхнувшись, Роланд знизав плечима.

— Це наче ложе ріки, — дивувалася Сюзанна. — Таке засохле й поросле травою, що його ледь видно... але воно є. І малюнок тіней не зміниться, поки ми перебуватимемо на шляху Променя, правда ж?

— Ні, — відповів Роланд. — Ясна річ, напрямок, куди вони падають, змінюватиметься, поки сонце мандрує небом, але шлях Променя ми будемо бачити весь час. Не забувайте, що Промінь світить у цьому напрямку вже тисячі, а може, й десятки тисяч років. Погляньте-но на небо!

Едді й Сюзанна підвели голови й побачили, що тоненькі баранці хмар уздовж Променя теж вклялися у «ялинку»... і ці хмари пливли швидше, ніж ті, що були обабіч смуги його сили. Їх штовхало на південний схід. У бік Темної Вежі.

— Бачите? Навіть хмари впокорені.

Назустріч їм наближалася зграйка птахів. Потрапивши на шлях Променя, птаство змінило напрямок польоту і якийсь час летіло на південний схід. Едді дивився й очам не вірив. Коли птахи перетнули вузький коридор зони впливу Променя, то знову лягли на попередній курс.

— Так. Здається, нам час іти, — сказав він. — Довжелезна подорож на тисячу миль починається, блін, з першого кроку тощо, тощо.

— Зажди. — Сюзанна подивилася на Роланда. — Тисячею миль цей шлях не обмежується, так? Тепер уже не обмежується. Наскільки він довгий, Роланде? П'ять тисяч миль? Десять?

— Не можу сказати. Але дорога дуже довга.

— То як, в біса, ми збираємося туди дістатися, якщо ви двоє везтимете мене в цій чортопхайці? Нам ще пощастить, якщо

зможемо долати три милі на день крізь тамті Буєраки. І ви це знаєте.

— Шлях знайдено, — терпляче сказав Роланд. — Поки що цього досить. Можливо, Сюзанно Дін, настане час, коли ми мандруватимемо швидше, ніж тобі цього хотілося б.

— Та невже? — Вона виклично на нього подивилася, й обоє чоловіків побачили небезпечний вогник у її очах, очах Детти Волкер. — У вас там у кущах машина для перегонів? Якщо так, то непогано було б ще мати й дорогу, на якій можна розігнатися!

— Земля і наш спосіб пересування нею змінюватимуться. Так буває завжди.

Сюзанна махнула на нього рукою — мовляв, говори-говори.

— Моя старенька матуся казала: «Господь подбає». Ти мені зараз її нагадуєш.

— А хіба Він не дбає? — поважно спитав Роланд.

Якусь мить вона дивилася на нього в німому здивуванні, а потім задерла голову і розсміялася в небо.

— Ну, все залежить від того, як до цього ставитися. Я тобі так скажу, Роланде: якщо це і є Божа турбота, то я боюся навіть уявити, що буде, коли Він вирішить залишити нас без обіду.

— Та ходіте вже, — втрутився Едді. — Забираймося звідси. Мені тут не подобається. І це була чистісінька правда, але не вся. Ним оволоділо глибинне бажання рвонути вперед цим прихованим шляхом, цим невидимим шосе. Кожен крок наближав до поля троянд і Вежі, що височіла над ними. Едді збагнув (і сам із цього здивувався), що сповнений рішучості побачити Вежу... чи померти на шляху до неї.

«Вітаю, Роланде, — подумав він. — Тобі це вдалося. Тепер я один з adeptів. Хто-небудь, скажіть “Алілуйя”».

— Але, перш ніж ми вирушимо, треба дещо зробити. — Роланд нахилився і розв’язав сиром’ятну мотузку довкола лівого стегна. Потім поволі почав розстібати кобуру.

— Що за дурня? — спитав Едді.

Знявши пояс, Роланд простягнув йому.

— Ти знаєш, навіщо я це роблю, — спокійно сказав він.

— А ну одягни назад! — Едді відчув, що всередині піднімається буревій суперечливих емоцій. Пальці, міцно стиснуті в кулаки, тремтіли. — Що це ти таке робиш?

— Мало-помалу божеволію. Поки ця рана в моїй душі не загоїться... якщо таке взагалі можливо... я не годен його носити. І ти це знаєш.

— Візьми, Едді, — тихо сказала Сюзанна.

— Якби вчора на тобі не було цієї херні, коли на мене напав той кажан, то нині я був би вже мертвий!

Замість відповіді стрілець і далі простягав свій останній револьвер Едді. Його постава промовляла, що він готовий цілий день так простояти, якщо буде треба.

— Гарзд! — викрикнув Едді. — Хай тобі грець, добре!

Він вихопив кобуру в Роланда і рвучко пов'язав її собі на поясі. Взагалі-то він мусив відчутти полегшення. Хіба ж він не дивився на цей револьвер серед ночі, коли він лежав біля Роланда, і думав про те, що може статися, якщо у Роланда справді поїде дах? Хіба Сюзанна не думала про те саме? Але полегшення не прийшло. Був тільки страх, почуття провини і дивний болісний смуток, надто глибокий для сліз.

Без револьверів стрілець виглядав дуже дивно.

Якось неправильно виглядав.

— Все? Тепер, коли новоспечені учні мають зброю, а вчитель залишився без неї, можна вже йти? Якщо з куців вистрибне якась велика тварюка, Роланде, ти завжди зможеш швиргонути в неї ножем.

— А, так, — пробурмотів він. — Мало не забув. — Видобувши з кошелю ніж, він простягнув його Едді руків'ям уперед.

— Та це просто дурість! — заволав Едді.

— Саме життя — це дурість.

— Ага, напиши це на листівці і надішли у «Друг читача», трясця його матері. — Едді застромив ножа за пояс штанів і виклично глянув на Роланда. — А тепер уже нарешті можемо йти?

— Є ще одне, — сказав Роланд.

— Боже милосердний!

Роландові уста знову розтулилися в посмішці.

— Жартую, — сказав він.

В Едді відвисла щелепа. Сюзанна знову розсміялася, і веселі дзвіночки її сміху розігнали ранкову тишу.

31

Майже весь ранок вони долали смугу руйнування, яку влаштував собі для захисту велетенський ведмідь. Втім, іти шляхом Променя було трохи легше. А шойно бурелом і зарості підліску лишилися позаду, непроглядний ліс знову вступив у свої права, і тепер мандрівники могли рухатися швидше. Праворуч від них весело дзюркотів струмок, який витікав зі скелі на галявині. У нього впадали кілька менших потічків, і тепер плюскіт води став поважнішим. Тварин тут було більше: вони шурхотіли у лісі, поспішаючи у своїх справах. Двічі Роланд, Едді та Сюзанна бачили невеликі стада оленів. Один із них, самець із розложистими рогами на шляхетно посадженій голові, на вигляд важив фунтів триста, ба навіть більше. Коли вони знову почали сходження нагору, ручай звернув із їхнього шляху вбік. День уже хилився до вечора, аж раптом Едді щось помітив.

— Може, станемо тут? Трохи відпочинемо.

— Що таке? — спитала Сюзанна.

— Так, — озвався Роланд. — Давайте зупинимось.

Раптом Едді знову відчув присутність Генрі: наче важкий тягар ліг йому на плечі. «Ой, гляньте, дівчисько! Дівчисько щось там побачило у *девеві*? Дівчисько хоче щось вирізьбити? Еге ж? О-хо-хо... ну хіба не краса?»

— Нам не конче зупинятися. Тобто нічого такого. Просто я...

— ...дешо побачив, — закінчив за нього Роланд. — Хай що воно таке, припини патякати і візьми це.

— Та нічого такого. — Едді відчув, що шаріється. Тепла кров підступила до обличчя. Він намагався не дивитися на ясень, що привернув його увагу.

— Неправда. Це те, що тобі потрібно, і, далєбі, не можна казати, що це «нічого такого». Якщо тобі це потрібно, Едді, то нам також. От хто нам точно не потрібен, то це хлопець, який не може позбутися мотлоху своїх спогадів.

Тепла кров стала гарячою. Едді ще трохи постояв, втупившись поглядом у свої мокасини, розпашілі щоки палали, а сам він відчував, ніби Роланд своїми світлими очима снайпера зазирнув просто йому в душу, де коїлося щось незрозуміле.

— Едді? — зачудовано покликкала Сюзанна. — Що таке, котику?

Її голос додав йому хоробрості. На ходу виймаючи Роландового ножа з-за пояса, Едді підійшов до стрункого ясеня.

— Може, й нічого, — пробурмотів він, а потім змусив себе додати: — А може, багацько. Якщо я все не зіпсую, то може вийти щось дуже навіть непогане.

— Ясень — шляхетне дерево, в ньому міститься велика сила, — зауважив Роланд деє у нього за спиною, та Едді не дослухався. Глузливий голос Генрі замовк, а разом з ним випарувався і сором. Він думав лише про ту гілку, яка полонила його увагу. Біля стовбура вона була товща і трохи випиналася. Саме ця товщина дивної форми й потрібна була Едді.

Йому здалося, що в товщі ховаються обриси ключа — того ключа, який він на мить побачив у полум'ї перед тим, як охоплені вогнем залишки щелепи знову змінили форму і з них постала троянда. Три перевернуті літери V, середня V глибша й ширша за інші дві. І маленька карлючка з краю. У ній — весь секрет.

Подих сну знову торкнувся його пам'яті: «Дед-е-чам, дад-е-чі, не хвилюйся, у тебе ключ».

«Можливо, — подумав Едді. — Але цього разу я матиму все. Не вдовольнюся більшою частиною».

Дуже обережно він відтяв гілку од дерева й обрізав вузький кінець так, щоб залишився товстий шмат ясеня завдовжки близько дев'яти дюймів. Він важко лежав на долоні, сповнений соків життя і готовий поділитися своїми таємницями, оголити приховані обриси... перед чоловіком, що виявиться досить вправним, аби виманити їх звідти.

Чи був він тим чоловіком? Та й чи мало це значення?

Едді Дін подумав, що на обидва питання може відповісти ствердно.

Неушкодженою лівою рукою стрілець накрив праву долоню Едді.

— Здається, тобі відома якась таємниця.

— Можливо.

— Розповіси?

Він тільки головою похитав.

— Гадаю, ліпше не розповідати. Ще не час.

Трохи поміркувавши, Роланд кивнув.

— Добре. Тільки одне питання, і ми облишимо цю тему. Може, тобі відкрилися якісь знання щодо моєї... моєї проблеми?

«І це все, на що він спроможний... це весь показ відчаю, який їсть його живцем», — подумав Едді.

— Не знаю. Поки що не можу сказати напевно. Але я сподіваюся, приятелю. Я широ на це сподіваюся.

Роланд кивнув і відпустив руку Едді.

— Дякую тобі. До темряви ще дві години. Чом би ними не скористатися?

— Я тільки за.

І вони пішли далі. Роланд віз Сюзанну, а Едді крокував попереду, стискаючи шмат дерева з ключем, захованим глибоко всередині. Він наче випромінював своє власне тепло, потаємне і потужне.

32

Того вечора, після їжі, Едді дістав з-за пояса стрільців ніж і почав різьбити. Ніж був навдивовижу гострий і наче ніколи не затуплявся. Едді повільно і обережно працював у світлі багаття: крутив деревинку в руках, спостерігав, як з-під довгих упевнених рухів ножа виходять завитки тирси гладенького дерева.

Сюзанна лежала, підклавши під голову руки, і дивилася на зорі, що неквапом мандрували чорним небом.

Роланд відійшов подалі від багаття і стояв тепер на краю місця, яке вони обрали собі для табору, недосяжний для відблисків полум'я, дослухаючись до голосів божевілья, що перекрикували один одного в його зболеній, пошматованій свідомості.

Хлопчик був.

Не було ніякого хлопчика.

Був.

Не було.

Був...

Він заплющив повіки, притулив холодну долоню до лоба, під яким пульсував біль, і замислився, скільки часу ще потрібно для того, аби він луснув, наче затуго натягнута тятива.

«Ох, Джейк, — подумав він. — Де ти? Де ти?»

А над ними трьома зійшли Стара Зоря й Стара Матінка. Вони зайняли свої місця в небі й роздивлялися одна одну через зоряне череп'я свого древнього шлюбу.

РОЗДІЛ 2

КЛЮЧ І ТРОЯНДА

1

Цілих три тижні Джон «Джейк» Чемберз відважно боровся з божевіллям, що поволі заповзало в його душу. Увесь цей час він почувався, наче остання людина на борту океанського лайнера, що йде на дно: відкачував воду з трюмів, щоб урятувати собі життя, намагався втримати корабель на плаву, доки не вщухне буря, небо не проясниться і не надійде допомога... будь-яка допомога. Від будь-кого. Тридцять першого травня тисяча дев'яносто сімдесят сьомого року, за чотири дні до шкільних канікул, він остаточно переконався, що допомоги не буде. Час здаватися, падати в обійми шторму.

Останньою краплею до чаші терпіння став екзаменаційний твір з англійської мови.

Джон Чемберз, тобто Джейк для трьох-чотирьох хлопців, що були майже його друзями (якби батько довідався про цей «фактик», то це б його точно розлютило), закінчував свій перший рік у школі Пайпера. Йому вже виповнилося одинадцять, і він ходив до шостого класу, але був надто дрібним для свого віку. І люди, що зустрічалися з ним уперше, думали, що він набагато молодший. І взагалі, не так давно (десь рік тому) його ще часто вважали дівчинкою, поки він не влаштував батькам істерику, і мама нарешті зглянулася над ним та дозволила підстригтися коротко. Батько, ясна річ, не мав нічого проти стрижки. Він просто ви-

шкірив зуби в жорсткій залізній посмішці і сказав: «Малий хоче бути схожим на морпіха, Лорі. Це піде йому на користь».

Батько ніколи не називав його Джейком, лише Джоном, та й то дуже рідко. Для батька він зазвичай був просто «малим».

Минулого літа (на двохсотліття Незалежності — суцільні прикраси, прапори, і повно високих кораблів у Нью-Йоркській затоці) тато сказав йому, що школа Пайпера — це просто Найкраща, Тряця Її Матері, Школа в Країні Для Хлопця Твого Віку. І той факт, що Джейка туди прийняли, не має нічого спільного з грошима, наполегливо пояснював Елмер Чемберз. Він несамовито пишався цим, хоча навіть десятирічний Джейк підозрював, що це неправда, що насправді це лише брехня, яку батько перетворив на факт, аби час від часу ненароком вставляти у розмову за обідом чи на вечерці з коктейлями: «Як мій малий? Та він ходить до школи Пайпера. Найкращої, Тряця Її Матері, Школи в Країні Для Хлопця Його Віку. Туди за гроші не потрапиш. У школі Пайпера цінують тільки клепку, от що».

Джейк чудово розумів, що в палахкотючій печі свідомості Елмера Чемберза грубе вугілля бажань і власної думки дуже часто сплавлялося у тверді діаманти, які він називав фактами... а за менш офіційних обставин «фактиками». «Факт у тому, що...» — це була його улюблена фраза, котру він промовляв дуже часто, і шанобливо, і за будь-якої нагоди.

«Факт у тому, що до школи Пайпера просто так, за гроші не беруть, — сказав йому батько влітку на Двохсотліття, коли небо було синім-синім, і все навкрузи прикрашене прапорами, і Високі Кораблі стояли у затоці. У Джейковій пам'яті це літо закарбувалося в золотистих тонах, бо тоді він ще не почав божеволіти і всі турботи були тільки про те, чи добре він себе зарекомендує у школі Пайпера, бо вона здавалася якимось гніздом, де висиджували геніїв. — До такого місця, як школа Пайпера, тобі допоможе потрапити тільки те, що в тебе ось тут. — Простягнувши руку над письмовим столом, Елмер Чемберз постукав сина по лобі твердим, вкритим плямами від нікотину пальцем. — Ясно, малий?»

Джейк кивнув. Розмовляти з батьком було не обов'язково, бо він ставився до всіх (разом із дружиною) так само, як до підлеглих на телебаченні, де він відповідав за складання телепрограми і вважався визнаним майстром «розправ», боротьби з конкурентами за успіх у глядача. Все, що вимагалось, — слухати його, кивати в потрібних місцях, і через деякий час він відпускав на волю.

«Добре, — сказав батько, запалюючи одну з вісімдесяти сигарет «Кемел», своєї добової норми. — Тоді вважатимемо, що ми порозумілися. Тобі доведеться добряче намуляти собі сідниці, але ти все зможеш. Якби не міг, то нам би не надіслали ось це. — Взявши зі столу лист про прийняття до школи Пайпера, він переможно стис його в руці. Жест цей чимось нагадував тріумф дикуну, наче лист був убитою на полюванні твариною, звіром, котрого він зараз обдере і з'їсть. — Тож працюй сумлінно. Заробляй гарні оцінки. Зроби так, щоб мама і татко пишалися тобою. Якщо ти закінчиш рік на відмінно, то поїдеш до Диснейленду. Заради цього можна й погарувати, правда ж, хлопчику мій?»

І Джейк заробляв гарні оцінки — з усіх предметів мав «відмінно». До останніх трьох тижнів. Мабуть, йому вдалося стати предметом гордощів мами й татка, хоча вони так рідко бували вдома, що Джейк нічого не міг сказати напевно. Зазвичай, коли він повертався додому, там нікого не було, крім куховарки Грети Шоу, тож урешті-решт він показував свої роботи, написані на «відмінно», їй. Після цього вони опинялися в темному кутку його кімнати. Часом Джейк їх роздивлявся і думав про те, чи є в них якийсь сенс. Йому б цього хотілося, та сумніви не полишали його думок.

Джейк не думав, що влітку поїде до Диснейленду, навіть якщо закінчить рік на відмінно.

Вірогіднішим варіантом видавалася божевільня.

О 8:45 тридцять першого травня, коли він переступав через поріг подвійних дверей школи Пайпера, перед його внутрішнім зором постало жахливе видіння. Хлопчик побачив свого

батька: той сидів у своєму кабінеті в Рокфелер-плаза, 70, схилившись над письмовим столом. У кутику рота стирчала сигарета «Кемел», дим кільцями оповивав йому голову. Перед батьком стояв один із підлеглих. За спиною в Елмера Чемберза з великої висоти було видно, мов на долоні, весь Нью-Йорк, але від його гамору надійно захищали два шари термостійкого скла.

«Факт у тому, що до Санівейльського санаторію просто так, за гроші не беруть, — тоном похмурого вдоволення вичитував тато своїй «шістці». Простягнувши руку, він постукав підлеглого по лобі. — Єдине, що допоможе тобі потрапити в таке місце, — це коли тут, у черепушці, щось грандіозне перестане працювати як слід. З малим так і сталося. Але він, трясця його матері, вже всі сідниці собі намуляв. Кажуть, що краще за всіх плете ці трахані кошики. А коли його випустять — якщо випустять, — він поїде. Поїде до...

— ...придорожньої станції, — пробурмотів Джейк і торкнувся лоба рукою, що прагнула затремтіти. Голоси поверталися. Крикливі, сварливі голоси, що доводили його до сказу.

Ти мертвий, Джейку. Тебе переїхала машина, і тепер ти мертвий.

Не клей дурника! Дивися — бачиш той плакат? ЗАПАМ'ЯТАЙ ПІКНІК СВОГО ПЕРШОГО РОКУ — написано на ньому. Хіба на тому світі їздять на пікніки всім класом?

Не знаю. Знаю тільки, що тебе переїхала машина.

Ні!

Так. Це сталося вранці, дев'ятого травня, о 8:25. Ти помер швидко, навіть хвилини не минуло.

Ні! Ні! Ні!

— Джоне?

Спохопившись, він злякано розирнувся навкруги. Перед ним стояв містер Бісет, учитель французької, вигляд у нього був стурбований. За спиною в нього потік інших учнів уже вливався в Залу Скликань на ранкове зібрання. Майже ніхто не розбишакував, і криків теж не було чути. Мабуть, іншим учням так само, як і Джейкові, батьки втовкмачували, що їм страшенно пощастило потрапити до школи Пайпера, куди беруть не за

гроші (хоча річна плата становила 22 тисячі доларів), а за тямущість. І мабуть, багатьом із них пообіцяли, що вони кудись поїдуть, якщо навчатимуться добре. Мабуть, батьки деяких щасливчиків навіть дотримують обіцянки. Мабуть...

— Джоне, з тобою все гаразд? — спитав містер Бісет.

— Авжеж, — сказав Джейк. — Все гаразд. Просто я сьогодні трохи заспав. І ще не до кінця прокинувся.

Обличчя містера Бісета розслабилося, і він усміхнувся.

— Нічого, таке трапляється навіть із найкращими з нас.

— Тільки не з моїм татком. *Майстер «розправ» ніколи не проспить.*

— Ти підготувався до іспитової роботи з французької? — поцікавився містер Бісет. — *Vouslez-vous faire l'examen cet apres-midi?*

— Гадаю, так, — відповів Джейк. Насправді він не знав, готовий він до іспиту чи ні.

І навіть не міг пригадати, чи готувався до письмової з французької.

Нині ніщо, крім голосів у голові, не мало особливого значення.

— Ще раз наголошую, що мені дуже сподобалося працювати з тобою, Джоне. Я хотів сказати про це твоїм батькам, але вони не прийшли на батьківський вечір...

— Вони дуже зайняті, — пробурмотів Джейк.

На знак розуміння містер Бісет кивнув.

— Ну, все одно мені приємно, що ти був моїм учнем. Ось і все, що я хотів сказати... а ще я сподіваюся побачити тебе наступного року на заняттях з поглибленого вивчення французької.

— Дякую, — відповів Джейк і подумав: а якої б заспівав містер Бісет, якби почув від нього *«але навряд чи я вивчатиму наступного року французьку, хіба що ви надсилатимете мені матеріали до старого доброго Санівейла?»*

У проході Зали Скликань з посрібленим дзвіночком у руці з'явилася Джоана Френкс, шкільний секретар. У школі Пайпера у дзвінок завжди калатала чиясь рука. Джейк подумав, що, напевне, це було ще однією принадою для батьків. Спогади про маленький червоний шкільний будиночок і таке інше. Сам він

почував до цього відразу. Звук того дзвінка наче пронизував його голову...

«Я так довго не витримаю, — подумав він у відчаї. — Шкода, але я божеволю. Правда-правда, я божеволю».

Містер Бісет помітив міс Френкс, повернувся було до неї, але потім знову глянув на Джейка.

— Джоне, з тобою точно все гаразд? Ці останні кілька тижнів ти був якийсь заклопотаний. Навіть стурбований. Тебе щось тривожить?

У голосі містера Бісета звучала така невідробна доброта, що Джейк мало не розповів йому все. Але спохватився, уявивши вираз обличчя вчителя, коли він скаже: «Так. Мене щось тривожить. Один такий маленький гидотний фактик. Бачте, я помер і перейшов до іншого світу. А там знову помер. Ви скажете, що такого не може бути, і, звісно, матимете рацію. Частково я теж так думаю, але більша частина мого розуму каже, що ви помиляєтеся. Це сталося насправді. Я помер».

Якби він розповів щось подібне, то містер Бісет негайно кинувся б телефонувати Елмерові Чемберзу. І Санівейльський санаторій видався б Джейкові казковим курортом після того потоку слів, який виверг би із себе батько з приводу хлопців, у яких виникають глюки перед іспитовим тижнем. Хлопців, які вироблять таке, про що не розповіси під час обіду чи вечірки з коктейлями. Хлопців, Які Підводять Своїх Батьків.

Джейк вичавив із себе посмішку і глянув на містера Бісета.

— Просто я трохи нервуюся перед іспитами.

Містер Бісет підморгнув йому.

— Ти впорашся, все буде добре.

І тут міс Френкс затрясла дзвіночком, скликаючи всіх на зібрання. Кожен удар язичка об стінку дзвоника ножем врзався у Джейкові вуха і маленькою ракеткою пронесився у голові.

— Ходімо, — сказав містер Бісет. — А то спізнаємося. Адже не можна запізнюватися в перший день іспитового тижня, правда?

Вони проминули міс Френкс із її тріскучим дзвіночком, і містер Бісет попрямував до ряду сидінь, який називали Вчительсь-

кими Хорами. Хитромудрих назв, подібних до цієї, в школі Пайпера взагалі було чимало. Актова зала звалася Залою Зібрань, обідня перерва — Обідом, учні сьомих-восьмих класів — Старшими Хлопчиками й Дівчатками, і, звісно, складані стільці біля піаніно (на якому міс Френкс невдовзі почне тарабанити так само немилосердно, як калатала в дзвоник) були не більше й не менше, ніж Вчительські Хори. Усе це частина традиції, подумав Джейк. Якщо, скажімо, ти один із батьків, чия дитина ходить на поважний Обід до Зали Зібрань замість глитати бутерброди з тунцем у кафетерії, то ти можеш бути спокійний і впевнений, що якість освіти в цій країні — на належному рівні.

Він непомітно прослизнув на сидіння в задній частині зали й там затих, пропускаючи повз вуха ранкові оголошення. У голові безперестану клубочився жах, змушуючи хлопчика почуватися загнаним шуром у колесі. Він намагався зосередитися на чомусь позитивному, на світлому прийдешньому, але бачив попереду тільки темряву.

Корабель його здорового глузду потопав.

На кафедрі зійшов директор Школи, містер Гарлі, й урочисто виголосив коротеньку промову про важливість Іспитового Тижня і те, що здобуті оцінки стануть черговим кроком на Великій Дорозі Життя. Він сказав, що школа покладається на них, він сам особисто на них дуже покладається і батьки теж покладаються. Бракувало тільки того, щоб доля цілісного вільного світу залежала від них, але директор прозоро натякав, що це взагалі-то можливо. Наприкінці промови він повідомив, що на час Іспитового Тижня всі дзвінки скасовуються (і це була єдина приємна новина з усього, що Джейк почув того ранку).

Міс Френкс, котра давно вже зайняла своє місце за піаніно, вдарила по клавішах, беручи кличний акорд. Учні — сімдесят хлопчиків і п'ятдесят дівчаток, усі в охайних строгих вбраннях, що свідчили про гарний смак і стабільне фінансове становище батьків, — піднялися як один, і заходилися співати шкільний гімн. Джейк теж розтуляв рота, вдаючи, ніби співає, а сам тим

часом думав про те місце, де прийшов до тями після смерті. Спочатку йому здалося, що це пекло... а коли з'явився чоловік у чорній сутані з каптуром, він у цьому впевнився.

А потім, ясна річ, прийшов той, інший. Чоловік, якого Джейк майже полюбив.

Але він допустив, щоб я впав. Він убив мене.

Джейк відчув, як на потилиці і між лопатками виступають краплі поту.

Прославляєм школу Пайпера,
Вище прапор піднімаємо;
Слався, наша альма матер,
«Вмри, але зроби» — навіки запам'ятаємо!

Боже, ну й гидотна пісня, подумав Джейк, і йому тут же спало на думку, що його таткові вона, мабуть, припала б до смаку.

2

На першому уроці була англійська, єдиний предмет, де не було письмового іспиту в класі. Завдання написати іспитовий твір їм дали додому. То мусив бути друкований текст обсягом від тисячі п'ятисот до чотирьох тисяч слів, і його тема, яку продиктувала їм міс Ейвері, звучала так: «Що таке правда і як я її розумію». На іспитовий твір припадало двадцять п'ять відсотків семестрової оцінки.

Увійшовши до класу, Джейк сів на своє місце в третьому ряду. Усього цей предмет відвідувало одинадцять учнів. Джейк пригадав, як минулого вересня у них був День ознайомлення і містер Гарлі сказав їм, що в школі Пайпера «кількість учителів і учнів — у найкращій пропорції 3-поміж усіх приватних середніх шкіл». Щоб надати своїй думці особливої ваги, він кілька разів постукав кулаком по кафедрі в Залі Зібрань. На Джейка ця інформація справила не надто колосальне враження, та він переказав її батькові. Думав, що таткові таке неодмінно сподобається, і не помилився.

Він розстібнув блискавку на рюкзаці й обережно видобув звідти синю течку, в якій лежав Іспитовий Твір. Поклав її на парту, збираючись переглянути востаннє, аж раптом його увагу привернули двері, що були у класі з лівого боку. Вони вели до роздягальні, але сьогодні стояли зачинені, бо в Нью-Йорку було сімдесят за Фаренгейтом і всі учні вдяглися легко. Там було порожньо, тільки ряд мідних гачків для пальт тягнувся вздовж стіни та довгий гумовий килимок — для чобіт — лежав на підлозі. У дальньому кутку зберігалось кілька коробок зі шкільною всячиною (крейдою, зошитами для іспитових робіт і подібним).

Нічого особливого.

Та все одно Джейк встав з місця, покинувши нерозкрити течку на парті, й подався до дверей. Він чув, як тихо гомонять однокласники, гортаючи сторінки Іспитових Творів у пошуках неправильно сформульованих речень чи розпливчастих фраз, але ці звуки долинали наче здаля.

Всю його увагу полонили двері.

Останні десять днів чи десь так, поки голоси у нього в голові лунали дедалі гучніше й гучніше, Джейк почав усерйоз цікавитися різними дверима... всіма без винятку. Лише за останній тиждень, він, мабуть, п'ять сотень разів відчиняв двері, що вели з коридору на горішньому поверсі до його кімнати, а двері до ванної — так взагалі тисячу. І щоразу відчував, як у грудях напинається тугий клубок надії й сподівання, наче розв'язання його турбот лежало десь за цими чи тими дверима, і він неодмінно його знайде... врешті-решт. Втім, щоразу перед очима з'являвся лише коридор, або ванна, або подвір'я, абошо.

Минулого четверга він повернувся додому зі школи, впав на ліжку і заснув. Схоже, відтепер сон став його єдиним прихистком. Та минуло три чверті години, і він прокинувся, стоячи в дверях до ванної і напівпритомно витріщаючись на такі цікавинки, як унітаз і раковина. На щастя, його ніхто не бачив.

Зараз, наближаючись до дверей роздягальні, Джейк відчув той самий сліпучий спалах надії, певність у тому, що двері від-

чиняться не в темну гардеробну, де навіки оселилися запахи зими — фланелі, гуми й вологої вовни, а до якогось іншого світу, в якому він знову зможе стати цілісним. На підлогу класної кімнати трикутником проллється сліпуче гаряче світло, трикутник ставатиме більшим, і Джейк побачить, як у світло-блакитному небі ширяють птахи, у небі кольору

(його очей)

старих потертих джинсів. Пустельний вітер зачеше йому волосся назад і висушить піт, що від хвилювання виступив на лобі.

Він ступить через поріг і зцілиться.

Джейк повернув ручку й відчинив двері. В середині на нього чекали лише п'ятьма й ряд блискучих мідних гачків. Біля стосів зошитів у кутку лежала чиясь з давніх-давен забута рукавичка.

Серце впало, і зненацька Джейкові захотілося просто прокрастися до цієї темної кімнати з її запахами зими й крейдяного пилу. Він посуне рукавичку вбік і сяде в кутку під гачками для пальт. Він сяде на гумовому килимку, куди взимку зазвичай ставлять чоботи. Він сяде, засуне собі до рота великого пальця, підтягне коліна до грудей, заплющить очі і... і...

І просто поступиться.

Ця думка і полегшення, яке вона обіцяла, були неймовірно принадними. Настане кінець страхові, розгубленості й безладу. Найгіршим був безлад — це постійне відчуття, що життя перетворилося на дзеркальний лабіринт божевільні.

Та, попри все, Джейк Чемберз, подібно до Едді та Сюзанни, мав у собі глибоко заховане сталеве осердя. І зараз воно спалахнуло в темряві, осяявши її синім світлом маяка-дороговкази. Жодних поступок. Нехай у нього в душі вирує божевілля і врешті-решт воно перемаже, але Джейк нещадно з ним боротиметься. І нехай його грім поб'є, якщо він поступиться.

«Ніколи! — люто подумав він. — Ніколи! Нік...»

— Джоне, якщо ти вже все шкільне приладдя в гардеробній перелічив, то, коли твоя ласка, приєднайся до нас, — сухим культурним тоном сказала в нього за спиною міс Ейвері.

І поки Джейк відвертався від дверей, рядами учнів розлігся смішок. Міс Ейвері стояла за своїм столом, злегка спираючись на нього пальцями, і зі спокійним інтелігентним виразом обличчя дивилася на хлопця. Сьогодні на ній був синій костюм, а волосся зачесане в звичний вузол. З-за її плеча на Джейка похмуро зирив портрет Натаніеля Готорна.

— Вибачте, — пробелькотів Джейк і причинив двері. Непереборний потяг відчинити їх знову, подивитися ще раз, а раптом там є інший світ з його розпеченим сонцем і пустелею, накотив на хлопчика, але він не піддався і пішов на місце. Петра Джессерлінг вже пускала йому бісики. — Наступного разу візьми мене з собою, — прошепотіла вона. — Тоді хоч подивитися буде на що.

Джейк неуважно всміхнувся і всівся на місце.

— Дякую, Джоне, — мовила міс Ейвері своїм безмежно спокійним тоном. — А зараз, перш ніж ви здасте іспитові твори... а я впевнена, що всі вони будуть гарними, дуже охайними і в чомусь неповторними... я роздам програмний список рекомендованої літератури на літо. Про деякі з цих чудових книжок я розповім...

Говорячи це, вона передала Девідові Суррі стосик друкованих брошур. Девід почав їх роздавати, а Джейк розкрив течку, щоб востаннє глянути на те, що написав на тему «Що таке правда і як я її розумію». Цікавість була непідробною, бо ж він не пам'ятав, чи писав іспитовий твір, так само, як не пригадував підготовки до іспиту з французької.

Одного погляду на титульний аркуш виявилось достатньо, щоб у ньому почала наростати тривога. В центрі аркуша стояв охайний друкований напис «ЩО ТАКЕ ПРАВДА І ЯК Я ЇЇ РОЗУМІЮ, Виконав Джон Чемберз». І все було б гаразд, якби він з якогось дива не приліпив унизу дві фотографії. На одній з них були двері (мабуть, це двері будинку №10 на Даунінг-стріт у Лондоні, подумав Джейк), а інша зображувала поїзд на залізниці. Кольорові знімки вирізано, поза сумнівом, з якогось журналу.

Навіщо я це зробив? І цікаво коли?

Він перегорнув аркуш і втупився в першу сторінку іспитового твору, не вірячи власним очам і не розуміючи, що перед ним. А потім, коли крізь первинний шок почало пробиватися розуміння, Джейк відчув, як його охоплює жах. Нарешті це сталося. Нарешті він дійшов до такої межі, коли інші помітять, що він несповна розуму.

3

ЩО ТАКЕ ПРАВДА І ЯК Я ЇЇ РОЗУМІЮ

Виконав Джон Чемберз

Я покажу вам страх у жмені землі.

Т. С. «Бутч» Еліот

Спочатку я подумав: він бреше безсоромно.

Роберт «Санденс» Браунінг

Правда — це стрілець.

Правда — це Роланд.

Правда — це В'язень.

Правда — це Дама Тіней.

В'язень і Дама одружені. Ось правда.

Правда — це придорожня станція.

Правда — це Велемовний Демон.

Ми йшли під горами, і це правда.

У підгірному краї були монстри. Це правда.

Один з них мав газову колонку «Амоко» між ніг

і вдавав, буцімто це його пеніс. Це правда.

Роланд допустив, щоб я помер. Ось правда.

Я досі його люблю.

Ось правда.

— Надзвичайно важливо, щоб ви всі прочитали «Володаря мух», — говорила міс Ейворі чистим, але якимось невиразним голосом. — А прочитавши, маєте поставити собі деякі питання. Часом гарний роман нагадує низку загадок у загадках, а цей роман — дуже гарний, один з найкращих у літературі другої по-

ловини двадцятого століття. Тож спершу спитайте в себе, яке символічне значення може мати мушля. По-друге...

Далеко. Дуже-дуже далеко. Тремтячою рукою Джейк відкрив другу сторінку іспитового твору, залишивши на першій пляму від поту.

Коли двері перестають бути дверима?
Коли їх розчиняють, ось у чому правда.
Блейн — це правда.
Блейн — це правда.
Що це таке — на чотирьох колесах і смердить?
Сміттєзбиральна машина, і це правда.
Блейн — це правда.
З Блейном треба завше бути напоготові.
Блейн — негідник, ось у чому правда.
Я впевнений на всі сто, що Блейн небезпечний,
ось у чому правда.
Що це таке — чорно-біло-червоне?
Це зебра зашарілася, ось у чому правда.
Блейн — це правда.
Я хочу повернутися, ось у чому правда.
Я мушу повернутися, ось у чому правда.
Якщо я не повернуся, то схибнуся, ось у чому правда.
Я не зможу вернутися додому, якщо не знайду камінь
троянду двері, ось у чому правда.
Чух-чух, ось у чому правда.
Чух-чух. Чух-чух.
Чух-чух. Чух-чух. Чух-чух.
Чух-чух. Чух-чух. Чух-чух. Чух-чух.
Мені страшно. І це правда.
Чух-чух.

Джейк поволі підвів очі. Серце калатало так сильно, що він бачив перед собою яскраве світло, наче відбиток спалаху, світло, що пульсувало, наближаючись і віддаляючись із кожним титанічним ударом його серця.

Перед його внутрішнім зором постала картина: ось міс Ейвері віддає його твір матері й батькові. Коло міс Ейвері зі скорботним виглядом стоїть містер Бісет. Джейк почув, як міс Ейвері промовляє своїм чистим безбарвним голосом: «Ваш син

потребує невідкладної допомоги лікарів. Якщо вам потрібен доказ, погляньте на цей іспитовий твір».

«Останні три тижні Джон ходив сам не свій, — додає містер Бісет. — Часом він якийсь наляканий і постійно перебуває в якомусь заціпенінні... так, наче думками він десь далеко... якщо ви розумієте, про що мені йдеться. *Je pense que John est fou... comprenez-vous?*¹

Знову міс Ейвері: «Можливо, ви тримаєте вдома якісь психотропні ліки і він їх знайшов?»

Про психотропні ліки Джейк нічого не знав, а от кілька грамів кокаїну точно лежали в нижньому ящику батькового стола в кабінеті. Тато б неодмінно вирішив, що синочок туди заліз.

— А зараз кілька слів про «Пастку-22», — сказала міс Ейвері зі свого чільного місця в класній кімнаті. — Це дуже не проста книжка, як для учнів шостих-сьомих класів, але якщо ви зумієте відчутти її неповторний шарм, то вже не зможете відірватися. Якщо вам так більше сподобається, то можете вважати цей роман комедією сюрреалізму.

«Ще чого бракувало: читати таке, — подумав Джейк. — Я, наприклад, так живу, і це ніяка не комедія».

Він відкрив останню сторінку свого твору. Слів на ній не було. Натомість він вставив у роботу ще одну картинку — фотографію Пізанської вежі. За допомогою олівця Джейк замастив її в чорний колір. Темні парафінисті лінії шалено звивалися кільцями.

Джейк не пам'ятав, щоб він таке робив.

Геть нічого не пригадував.

Зараз він чув голос свого батька, що говорив до містера Бісета: «*Fou*. Так, він точно *fou*. Малога, що прогавив свій шанс навчатися в такій школі, як Пайперова, ніяк інакше, крім *fou*, не назвеш. Гаразд... я з цим впораюся. Залагоджувати проблеми — моя робота. Нам допоможе Санівейл. Нехай трохи поплете кошики в Санівейлі, може, до тямі прийде. Люди, не хвилюйтеся за нашого малого. Він може тікати... але не сховається».

¹ Гадаю, Джон схибнув... розумієте? (*фр.*)

Невже його справді запроторять у божевільню, якщо усім навколо почне здаватися, нібито його ліфт більше не їде на горішній поверх? Джейк схилився до думки, що відповідь очевидна і безсумнівна. Батько ніколи не потерпить у себе вдома психа. Місце, куди його запроторять, може називатися інакше, не Санівейлом, та все одно там будуть грати на вікнах, а в коридорах бовванітимуть молодики в білих халатах і черевиках на каучуковій підозві. Кремезні молодики матимуть сторожки погляди й доступ до шприців для підшкірного введення штучного сну.

«Усім скажуть, що я десь поїхав, — подумав Джейк. Хвиля паніки на деякий час угамувала галасливі суперечки голосів у голові. — Скажуть, що я гостюю в Модесто, у дядька з тіткою... або до Швеції подався за обміном... або лагоджу супутники у відкритому космосі. Матері це не сподобається... вона трохи поплаче... а потім примириться. У неї ж є любчики, а поза тим, вона завжди пристає на його рішення. Вона... вони... я...»

Джейк відчув, що до горла підступає зойк розпачу, і міцно стис губи. Ще раз глянув на божевільні чорні риси, якими була почеркана фотографія Похилої Вежі, і подумав: «Треба звідси вшиватися. І то негайно».

Він підняв руку.

— Так, Джоне, що таке? — Міс Ейвері дивилася на нього трохи роздратовано: такий вираз вона притримувала для учнів, що перебивали її на півслові.

— Можна вийти на хвильку? — спитав Джейк.

То був ще один приклад пайпермови. Учням Пайпера не личило «ходити до вітру» чи «відливати», чи, Боже збав, «випорожнитися». Існувала негласна домовленість, що учні Пайпера надто досконалі для того, щоб, вишукано й плавно линути дорогою життя, створювати продукти життєдіяльності. Час від часу хтось із учнів просився «вийти на хвильку», та й по всьому.

Міс Ейвері зітхнула.

— Це конче необхідно, Джоне?

— Так, мем.

— Гаразд. Але не барись.

— Так, міс Ейвері.

Підводячись, він закрив течку, підняв було її зі столу, а потім знехотя поклав назад. Так не можна. Міс Ейвері неодмінно поцікавиться, навіщо йому в туалеті іспитовий твір. Слід було спочатку дістати клятві папірці з течки й запхати їх в кишеню, а тоді вже проситися вийти. Тепер уже пізно.

Залишивши течку на столі й рюкзак із підручниками під ним, Джейк попрямував до дверей.

— Сподіваюся, у тебе все вийде, Чемберзе, — прошепотів Девід Суррі й порснув зі сміху в кулак.

— Девіде, вгамуй свої непогамовні вуста, — сказала міс Ейвері, тепер уже справді роздратована, і весь клас засміявся.

Джейк підійшов до дверей, що виходили в коридор, і, беручись за ручку, знову відчув, як усередині міцніше надія і впевненість. «Нарешті! Тепер уже точно. Я відчиню двері, і сюди зазирне промінь пустельного сонця. Обличчям я відчую суховій. Переступлю через поріг і більше ніколи не побачу цього класу».

Джейк відчинив двері, але дива не сталося: на тому боці був тільки коридор. Але в одному він точно не помилився — класу міс Ейвері він не побачить більше ніколи.

4

Він повільно крокував затемненим коридором, обшитим дерев'яними панелями, і трохи пітнів. Проминав класні кімнати, і коли б не скляні віконця, крізь які кожен клас був як на долоні, Джейк відчував би непереборну потребу відчиняти всі двері. Він зазирнув до класу містера Бісета, де йшов іспит з поглибленого вивчення французької, і до класу містера Кнопфа, що викладав вступ до геометрії. І там, і там учні з олівцями в руках понахилялися над зошитами для іспитових робіт. Джейк зазирнув до класу риторики, який вів містер Гарлі, і побачив Стена Дорфмена (одного зі своїх добрих-знайомих-але-не-друзів) — той саме починав свою іспитову промову. І мав вигляд переляканого до

смерті. Але Джейк міг би підбадьорити Стена, бо товаришеві було невтямки, що таке справжній страх.

Я помер.

Ні. Не помер.

Помер.

Ні.

Так.

Ні.

Підійшовши до дверей з написом «ДЛЯ ДІВЧАТОК», він розчахнув їх, сподіваючись побачити ясне небо пустелі й сине марево гір на горизонті. А натомість перед його очима постала Белінда Стівенс біля раковини. Дівчина вичавлювала перед дзеркалом прищик на лобі.

— Господи Боже, що це ти надумав? — спитала вона.

— Вибач. Помилвся дверима. Думав, тут пустеля.

— Щооо?

Але Джейк уже відпустив двері, й вони повільно зачинялися на довідній пружині. Проминув фонтанчик для пиття й розчинив двері з написом «ДЛЯ ХЛОПЧИКІВ». Цього разу не схитить, він певен, ці двері виведуть його в пустелю...

Під лампами денного світла сяяли бездоганно чисті пісуари. Над раковиною урочисто крапав кран. Та й по всьому.

Джейк відпустив двері й, цокаючи підборами по кахляній підлозі, рушив далі коридором. Не доходячи до кабінету директора, зазирнув усередину, але побачив лише міс Френкс. Вона розмовляла по телефону, розгойдуючись туди-сюди у своєму обертовому кріслі, й машинально накручувала на палець пасмо волосся. Поряд на столі стояв посріблений дзвіночок. Джейк дочекався, поки вона повернеться спиною до дверей, і швиденько проскочив повз них. За тридцять секунд він уже виходив під проміння осяйного весняного ранку. Надворі був кінець травня.

«Я став прогульником, — подумав він. І це несподіване відкриття так вразило його, що навіть стан затьмарення розуму не зміг перешкодити зачудуванню. — За п'ять хвилин чи десь

так, коли я не повернуся з туалету, міс Ейвері відправить когось подивитися... і тоді їм стане відомо. Вони всі знатимуть, що я втік зі школи, що я прогуляю».

Він згадав про течку, що лежала на парті.

«Вони прочитають той твір і подумають, що я збожеволів. *Fou*. Звісно, подумають. Чого б їм не подумати. Бо я таки збожеволів».

Аж раптом втрутився інший голос. І Джейк зрозумів, що говорить чоловік з очима снайпера, чоловік, який носив низько на стегнах хрест-навхрест два великих револьвери. Голос був холодний... але заспокійливий.

«Ні, Джейку, — сказав Роланд. — Ти не збожеволів. Ти розгублений і наляканий, але не божевільний. Ти не мусиш боятися своєї тіні, що вранці біжить за тобою, а ввечері росте тобі назустріч. Просто ти маєш знайти свій шлях додому, от і все».

— Але куди мені йти? — прошепотів Джейк. Він стояв на хіднику П'ятдесят шостої вулиці між Парк-авеню і Медісон та спостерігав, як повз нього мчать автомобілі. Ось прогуркотів шкільний автобус, за ним тягнувся тонкий шлейф різкого дизельного диму. — Куди йти? Де ті кляті двері?

Але голос стрільця вже стих.

Джейк повернув ліворуч, у напрямку Іст-Рівер, і сліпо почував уперед. Він жодного, ані найменшого уявлення не мав про те, що робить. Міг тільки сподіватися, що ноги приведуть його в потрібне місце... так само, як нещодавно принесли не туди, куди слід.

5

Це сталося три тижні тому.

Не можна було сказати «Все це почалося три тижні тому», бо це нашттовхувало б на думку про певну послідовність подій, чого насправді не було. Послідовність була в голосах, у тій знятості, з якою кожен із них наполягав на власному тлумаченні дійсності, але решта подій сталася раптово.

Джейк вийшов з дому о восьмій і попрямував до школи пішки. Погожої днини він завжди ходив пішки, а погода в травні цьогоріч стояла надзвичайна. Батько поїхав у Мережу, мати досі вилежувалася в ліжку, а місіс Грета Шоу сиділа на кухні, сьорбаючи каву й читаючи ранкову газету.

— До побачення, Грето. Я в школу.

Не підводячи погляду від газети, вона помахала рукою.

— На все добре, Джонні.

Все як завжди. Просто ще один день з життя.

І так тривало ще п'ятсот секунд. А потім все безповоротно змінилося.

Він неквапом ішов собі, тримаючи в одній руці рюкзак, у другій — пакет з бутербродами, і зазірав у вітрини. За сімсот двадцять секунд до кінця свого життя (такого, яким він його знав завжди) Джейк зупинився перед вітриною «Брендіо», де манекени стояли в застиглих позах, що мусили зображати розмову. Він думав лише про те, як після уроків піде грати в боулінг. Його середній результат — 158. Цілком пристойно для одинадцятирічного малого. Він мріяв про те, що колись стане професійним гравцем і об'їздить світ (якби батько довідався про цей маленький фактик, то йому б точно зірвало дах від люті).

Все ближче і ближче... наближається та мить, коли його розум раптово потьмариться.

Хлопчик перейшов Тридцять дев'яту. Залишалося чотириста секунд. Почекав, поки на Сорок першій загориться зелене світло. Залишалося двісті сімдесят секунд. Зупинився перед магазином дрібничок на розі П'ятої й Сорок другої. У нього ще було сто дев'яносто секунд. І коли до кінця звичного плину життя лишалося трохи більше трьох хвилин, Джейк Чемберз ступив під невидиме крило тієї сили, що її Роланд називав ка-тетом.

Ним поволі оволодівало дивне тривожне відчуття. Спочатку Джейк вирішив, що за ним хтось стежить, але потім збагнув, що все не так... чи то пак не зовсім так. Йому здалося, що вже був тут раніше. Що переживає майже похований у надрах пам'яті сон. Почекав, поки відчуття не минеться, але воно тільки

міцніло, й до нього почало домішуватися інше, в якому Джейк мимоволі впізнав жах.

Попереду, на ближньому розі П'ятої й Сорок третьої чорношкірий у панамі розкладав на своєму візочку крекери й напої.

«Це він зараз закричить: “Господи, вбили!” — подумав Джейк.

До дальнього рогу наближалася тілиста дама з блумінгдейлівським пакетом у руці.

«Вона впустить пакет. Впустить, затулить рота руками й заверещить, наче її ріжуть. Пакет розкриється. Там, усередині, лялька. Загорнута в червоний рушник. Я побачу це з дороги. З того місця, де лежатиму, поки кров сочитиметься мені в штани й калюжею розтікатиметься довкола».

За гладухою йшов високий чоловіча в сірому вовняному костюмі з портфелем.

«Його знудить просто на черевики. Це він впустить на землю портфеля й наригає собі на туфлі. Що зі мною таке?»

І все ж ноги самі несли його до перехрестя, де люди стрімким потоком перетинали вулицю. Десь позаду за Джейком ішов священник-убивця, він уже наближався. Хлопчик це знав, так само як знав, що за мить священник простягне до нього руки й штовхне... але озирнутися не міг. Як у кошмарному сні, де події розвивалися за власним сценарієм і їх годі було спинити.

Лишалось п'ятдесят три секунди. Вуличний крамар саме відчиняв дверцята на боці візка.

«Він дістане пляшку «Ю-Ху», — подумав Джейк. — Не банку, а саме пляшку. Добряче струсоне і вип'є одним духом».

Вуличний крамар дістав пляшку «Ю-Ху», енергійно збовтав її вміст і відкрутив ковпачок.

Залишалось сорок секунд.

Зараз ввімкнеться червоне світло.

Білий напис «Ідіть» згас, натомість швидко заблимав червоний — «СТІЙТЕ». А десь на відстані менше половини кварталу звідти великий синій кадилак вже котився до перехрестя П'ятої й Сорок третьої. Джейк знав це так само, як знав, що водій був

гладким чоловіком у капелюсі майже того самого відтінку синього, що і його машина.

Я помру!

Йому хотілося голосно закричати це всім тим людям, що байдуже оминали його, але язик не слухався. Ноги незворушно несли його до перехрестя. Знак «СТІЙТЕ» перестав блимати й загорівся постійним червоним світлом. Вуличний крамар пожбурич порожню пляшку з-під «Ю-Ху» в дротяний кошик для сміття, що стояв на розі. Товстуха вже стояла на розі з протилежного до Джейка боку вулиці, тримаючи пакет з покупками за шворки. В неї за спиною бовванів чоловік у вовняному костюмі. Вісімнадцять секунд.

«Час уже проїхати вантажівці з іграшками», — подумав Джейк.

Підстрибуючи, коли колесо потрапляло у вибоїну на дорозі, проїхала вантажівка з написом «ТУКЕР. ГУРТОВИЙ ПРОДАЖ ІГРАШОК» і намальованим на боці веселим джеком-стрибунцем. Джейк знав, що чоловік у чорній сутані надав ходи, і відстань між ними скоротилася. Ось він уже простягає свої довгі руки... Та Джейк не міг озирнутися — так не можеш повернутися уві сні, коли на тебе насувається щось жакливе.

Тікай! А коли не можеш тікати, то сядь і вхопись міцно за знак «Паркуватися заборонено»! Роби що завгодно, тільки не стій, як теля!

Але йому було не під силу відвернути невідворотне. Перед самісіньким його носом, коло бордюра, стояла молода жінка в чорній спідниці й білому светрі. Ліворуч від неї — хлопець-чикано з бумбоксом. Якраз закінчувалася диско-композиція Донни Саммер. Наступною буде «Доктор Любов» групи «Кісс», Джейк знав це напевно.

Зараз вони розійдуться...

Не встиг він про це подумати, як жінка відступила праворуч. Чикано зробив крок ліворуч, і між ними утворилася прогалина. Саме в цей прохід і винесли Джейка його зрадники-ноги. Ще дев'ять секунд.

Яскравий промінь травневого сонця заграв на фірмовому значку кадилака. Джейк уже знав, що це «Седан де Вілль» 1976 року

випуску. Шість секунд. Водій кадилака додав газу. Світлофор мав незабаром змінити світло, і чоловік за кермом «де Вілля», товстун у синьому капелюсі з пером, хвацько встромленим у криси, збирався проскочити перехрестя, поки не загорілося червоне. Три секунди. Чоловік у чорному за спиною в Джейка рвонув уперед. Мелодія «Люблю кохати тебе, крихітко» перестала луна-ти з динаміків бумбокса, і почався «Доктор Коханья».

Дві.

Грізно вишкірившись вбивчою решіткою радіатора, кадилак перемістився у ряд, ближчий до Джейкового боку вулиці.

Одна.

Джейкові перехопило подих.

Все.

— Ой! — закричав Джейк, коли міцні руки штовхнули його в спину, виштовхнули на проїжджу частину, виштовхнули геть з життя...

Та тільки ніяких рук не було.

І все ж він похитнувся вперед, безпорадно махаючи руками в повітрі. Рот від переляку перетворився на темне коло. Аж раптом хлопець-чикано з бумбоксом потягнувся, вхопив Джейка за руку і відтягнув його назад.

— Обережніше, малий герою, — сказав рятівник. — А то не-зчуєшся, як від тебе нічого не лишиться.

Кадилак промчав повз перехожих. Джейк тільки й встиг глипнути у лобове скло на товстуна в синьому капелюсі, а наступної секунди автомобіля вже не було.

Саме тієї миті усе й відбулося: саме тоді його душа тріснула і він став двома хлопцями. Один лежав на дорозі й помирав. Другий стояв на розі, тупо витріщаючись на світлофор, де напис «СТІЙТЕ» зник, поступившись команді «ЙДІТЬ», і люди знову оминали його, переходячи вулицю, наче нічого не трапилося... що, власне кажучи, й відповідало істині.

«Я живий!» — повискуючи від полегшення, водала половина його душі.

«Мертвий! — верещала у відповідь друга. — Лежу на дорозі мертвий! Вони всі збираються навколо мене, і чоловік у чорному, який мене штовхнув, каже: “Я священник. Пропустіть”».

На нього накочували хвилі млості, перетворюючи думки на в'ялий шовк парашута, що тріпотить на вітрі. Джейк побачив товсту жінку, що сунула йому назустріч, і, поки вона пропливала повз нього, зазирнув їй до пакета. З-над краю червоного рушника зиркали блискучі очі ляльки. Так він і думав. Жінка пішла собі далі. Вуличний крамар не кричав: «Господи, вбили!» Він і далі готувався почати щоденну торгівлю, насвистуючи мелодію Донни Саммер, що звучала з динаміків чиканового бумбокса.

Джейк повернувся, у відчаї шукаючи поглядом священника-не-священника. Його ніде не було видно.

Джейк застогнав.

Негайно припини! Що з тобою таке?

Він не знав. Знав тільки, що мусить зараз лежати на проїжджій частині, готуючись померти під акомпанемент криків товстухи, поки чолов'яга у вовняному костюмі блює, а чоловік у чорному розштовхує натовп.

І скидалося на те, що це справді відбувається, тільки у Джейка в душі.

Млість знову поверталася. Зненацька Джейк кинув на хідник пакет із бутербродами й шосили хряснув себе долонею по щоці. Якась жінка, що поспішала на роботу, якимось дивно на нього зиркнула, але Джейк не звернув на неї уваги. Нехай собі. Він покинув пакет з обідом на тротуарі й подався на іншій бік вулиці, не зважаючи на те, що знову почало мигтіти червоне світло. Зараз це вже не мало значення. Смерть підійшла до нього впритул... і пішла собі далі. Усе мало статися зовсім не так, і в найпотаємніших закутках своєї душі він це знав. Втім, саме так і сталося.

Можливо, відтепер він житиме вічно.

Від цієї думки знову захотілося кричати.

6

Коли Джейк дістався школи, в голові трохи прояснилося і почав свою роботу розум. Зараз він намагався переконати свого власника, що все було гаразд, ні, справді-бо, нічого такого не сталося. Можливо, відбулося щось трохи дивне, якийсь спалах осяяння, прозріння у ймовірне майбуття, то й що з того? Дрібниці, правда? Взагалі-то, це було досить круто: про таке часто пишуть у чорнушних газетах, які так полюбляла читати Грета Шоу, коли твердо знала, що Джейкової матері нема поблизу, газетах штибу «Національного інтерв'юера» чи «Внутрішнього ока». Та тільки в таких газетках спалах осяяння, як правило, описувався на кшталт бойового ядерного нападу. Якісь жінці було видіння, що літак розіб'ється, тож вона здала квиток, або якомусь чоловіку наснилося, що його брат став рабом на фабриці, де виробляють китайську локшину, а потім виявилось, що так воно і є насправді. Якщо твоє осяяння полягало в тому, яка пісня «Кісс» зараз прозвучить по радіо, що у товстухи в блумінгдейлівському пакеті лялька, загорнута в червоний рушник, а вуличний крамар зараз вип'є «Ю-Ху» з пляшки, а не з банки, то хіба ж це про щось говорить?

«Забий, — порадив Джейк сам собі. — Все вже позаду».

Гарна думка. От тільки коли надійшов час третього уроку, він уже знав, що нічого не закінчилося. Все лише починалося. Він сидів на вступі до алгебри, спостерігаючи, як містер Кнопф розв'язує на дошці прості рівняння, і з жахом відчував, що на поверхню його свідомості вигулькують нові спогади. Враження було таке, наче він спостерігає за дивними предметами, що повільно спливають на поверхню брудного водоймища.

«Я в якомусь невідомому місці, — подумав він. — Тобто воно стане для мене відомим... чи стало б, якби кадилак мене збив. Це придорожня станція, але той «я», котрий там перебуває, ще про це не знає. Той «я» знає тільки, що це десь у пустелі й що там нема людей. Я плачу, бо мені лячно. Мені лячно, бо може статися, що це місце — пекло».

О третій годині дня, коли Джейк прийшов до Мідтаун-лейнс, він уже знав, що знайшов колонку на стайні й напився води. Вода була крижана і сильно відгонила корисними копалинами. Невдовзі він зайде до стайні й знайде трохи солонини в кімнаті, яка колись правила за кухню. У цьому він був так само непохитно впевнений, як і в тому, що вуличний крамар вибере пляшку «Ю-Ху», а в ляльки з блумінгдейлівського пакета сині очі.

У Джейка наче з'явилася здатність пам'ятати майбутнє.

Того дня в боулінгу він зіграв лише дві партії — першу з результатом 96 очок, другу завершив з 87 очками. Глянувши на його аркуш, Тіммі, хлопець за конторкою, скрушно похитав головою.

— Щось ти, хлопче, сьогодні не в формі.

— Та ви навіть не уявляєте, — сказав Джейк.

Тіммі подивився на нього пильніше.

— З тобою все о'кей? Якийсь ти блідий.

— Здається, я захворів. Вірус. — І Джейк справді не брехав. Він захворів — це вже точно.

— Іди додому й лягай, — порадив Тіммі. — І пий якомога більше прозорої рідини. Джину там, горілки, ну ти знаєш.

Джейк силувано всміхнувся.

— Мабуть, так і вчиню.

Він повільно побрів додому. Перед ним простягався цілісінький Нью-Йорк, Нью-Йорк у його найспокусливішому вигляді — вуличні музиканти на кожному розі виконують передвечірню серенаду, дерева квітують, і всі перехожі начебто в доброму гуморі. Усе це Джейк бачив, але перед його зором відкривалося й інше: ось він ховається в дальньому темному кутку кухні й, затамувавши подих, дивиться, як п'є з колонки чоловік у чорному, страшний, як пес, що вишкірив зуби. Ось Джейк полегшено зітхає, бо примудрився залишитися непоміченим, а чоловік у чорному (людина чи нелюд) уже вирушає далі. Ось Джейк глибоко засинає після заходу сонця, а зорі крижаними крихтами розсипаються на пурпуровому небі суворої пустелі.

Діставши власного ключа й відчинивши двері двоповерхової квартири, Джейк зайшов усередину й подався на кухню в по-

шуках чогось їстівного. Їсти йому не хотілося, то була звичка. Ноги самі несли Джейка до холодильника, аж раптом погляд упав на двері комори і він зупинився. І раптом його осяяло: за цими дверима — придорожня станція, а разом з нею решта того дивного світу, до якого він тепер належав. Все, що від нього вимагається, — зайти й приєднатися до того Джейка, який уже там. І настане кінець моторошній роздвоєності душі, стихнуть голоси, що до хрипоти сперечаються між собою, помер він о 8:25 цього ранку чи не помер.

Обома руками Джейк потягнув на себе двері комори, обличчя вже променіло осяйною посмішкою від полегшення... та так і застиг, зачувши пронизливий крик Грети Шоу, що стояла на складаній драбині в глибині комори. Бляшанка томатної пасти випала їй з рук і покотилася по підлозі. Куховарка похитнулася і була б приєдналася до томатної пасти, якби Джейк не встиг вчасно підскочити до неї й підтримати.

— Боже праведний! — видихнула вона, хапаючись за серце. — Ох і налякав ти мене, Джонні!

— Вибачте, — пробурмотів Джейк. До каяття домішувалося гірке розчарування. За дверима була лише комора. А він же так вірив...

— А що це ти тут робиш? У тебе ж ниньки боулінг! Я думала, ти повернешся не раніше, ніж за годину! Я ще й попоїсти тобі не встигла зготувати, отож не сподівайся.

— Та нічого. Все одно я не голодний.

Він нахилився і підняв бляшанку, яку впустила місіс Шоу.

— А судячи з того, як ти сюди увірвався, ще й який голодний, — пробурчала вона.

— Мені здалося, що тут миша шарудить. Мабуть, це були ви.

— Та певно. — Вона спустилася з драбини й забрала у нього бляшанку. — Ти так виглядаєш, наче у тебе грип, Джонні. — Вона приклала йому до лоба долоню. — Температури наче нема, але це ще нічого не означає.

— Просто я втомився, — відповів Джейк, а сам подумав: «Якби ж то». — Мені б чогось попити, і я трохи подивлюсь телевизор.

Місіс Шоу щось пробурмотіла.

— Маєш якісь оцінки? Показати не хочеш? Якщо хочеш, то давай швидко. Мені треба готувати вечерю.

— Сьогодні ні. — Він вийшов з комори, дістав з холодильника напій і пішов до вітальні. Там ввімкнув передачу про голлівудських зірок і втупився в картинку на екрані, а голоси в голові невтомно сперечалися, і нові спогади про запорошений новий світ невпинно вигулькували на поверхню.

7

Мати й батько не помітили нічого дивного у вигляді сина. Батько взагалі ніколи не повертався додому раніше, ніж о пів на десяту вечора. І Джейка це цілком влаштовувало. О десятій він пішов спати і лежав у темряві, дослухаючись до гомону міста за вікном: звуків гальм, клаксонів, сирен.

Ти помер.

Нічого подібного. Я тут, у своєму ліжку.

Та це нічого не означає. Ти помер, ти ж знаєш.

Найгірше було, що він знав і те, і те.

Я не знаю, котрий з вас, голосів, каже правду, але я так більше не можу. Тож негайно припиніть. Перестаньте сперечатися й дайте мені спокій. Чуєте. Коли ваша ласка.

Але вони не слухалися. Мабуть, це просто було їм не до снаги. А Джейкові раптом спало на думку, що він мусить підвестися з ліжка, і то негайно, та відчинити двері до ванної кімнати. Бо за ними — той, інший світ. Там буде придорожня станція і друга частина його «я», що скоцюрбилася зараз під старезною ковдрою на стайні й намагається заснути, неспроможна осягнути, що, в дідька, відбувається.

«Я йому розповім, — гарячково подумав Джейк. Він відкинув ковдру, зненацька усвідомивши, що двері біля книжкової шафи більше не ведуть до ванної — вони ведуть у світ, де смердить спекою, пурпуровою люттю й страхом у жмені землі, світ, який зараз накрила крилом темна ніч. — Я можу йому

розповісти, але потреби не буде... бо я буду В НЬОМУ... Я БУДУ ним!»

Мало не сміючись від полегшення, Джейк перебіг через усю темну кімнату і розчахнув двері. І...

Нічого, тільки ванна. Його ванна кімната з портретом Марвіна Гая в рамці на стіні й смужками світла, що пробивалося крізь жалюзі й лежало на кахлях підлоги.

Джейк довго-предовго стояв на порозі, намагаючись проковтнути своє розчарування. Але воно не минало. І гіркота відчаю переповнювала його.

Безвихідь.

8

Три тижні, що минули відтоді, розтяглися злою усмішкою, стали брудним глухим закутнем у Джейковій пам'яті — кошмарною спустошеною землею, де не було миру, не було спочинку, не було бодай тимчасового порятунку від болю. Він спостерігав — так безпорадний в'язень дивиться на спустошення міста, яким колись правив, — а його розум вгинався під постійним тягарем примарних голосів і спогадів, що важчав з кожною хвилиною. Він сподівався, що спогади обірвуться, сягнувши пункту, коли чоловік на ймення Роланд дав йому впасти у прірву в горах, але цього не сталося. Натомість вони просто повернулися до початку циклу й почали грати знову, наче касета, що гратиме й гратиме доти, доки не порветься плівка чи хтось не вимкне програвач.

Спогади про більш-менш реальне життя, коли Джейк був хлопчиком з Нью-Йорка, ставали дедалі невиразнішими, а внутрішня розколина — глибшою. Він пригадував, що ходив до школи, на вихідних відвідував кінотеатри, а в неділю тамтого тижня (чи позатамтого?) вибрався з батьками на пізній сніданок. Але все це уявлялося таким далеким і невиразним, що він почувався, наче людина, яка перехворіла на малярію, а тепер намагається згадати найглибшу і найтемнішу стадію цієї хвороби: люди стали тінями, голоси наче відлунювали й накладалися один на

одний, і навіть така проста дія, як з'їсти сендвіч чи дістати кока-колу з автомата в спортзалі, тепер вимагала чималих зусиль. Крізь ці дні Джейк продирався під акомпанемент фути крикливих голосів і подвоєних спогадів. Його одержимість дверима (всіма дверима без винятку) посилилася, і сподівання, що рано чи пізно за якимись із них знайдеться світ стрільця, ніколи не полишало хлопчика. Але нічого дивного — для нього лишилася тільки одна надія: на двері.

Але віднині гра скінчена. Тепер у нього не залишилося жодного шансу виграти. Жоднісінького. Він капітулював. Став прогульником. Похнюпивши носа, Джейк сліпо йшов вулицями на схід, не маючи уявлення, куди йде чи що робитиме, коли добудеться до місця призначення.

9

Трохи так поблукавши, хлопчик почав виходити зі стану заціпеніння й тепер звертав увагу на те, що було довкола. Зараз він стояв на розі Лексингтон-авеню і П'ятдесят четвертої вулиці. Силкувався пригадати, як сюди потрапив, і не міг. Аж раптом він зрозумів, що цей ранок напрочуд погожий. Дев'ятого травня, коли почалося його божевілля, була гарна погода, але нині вона видалася в десять разів краща. Мабуть, то був один із днів, коли весна озирається і бачить коло себе парубка-літо, міцного, вродливого, із зухвалою посмішкою на засмаглому обличчі. Яскраві промені сонця вигравали на скляних стінах будівель у центрі міста. Тінь кожного перехожого була чорною і чіткою. Небо над головою, тут і там поцятковане пухкими хмаринками, було чисте й бездоганно синє.

Далі по вулиці довкола будівельного майданчика була споруджена дощана стіна. Біля неї стояли двоє успішних ділків у дорогих костюмах гарного крою. Вони сміялися й щось передавали один одному. Джейку стало цікаво, тож він підійшов ближче. І побачив, що бізнесмени грають у «хрестики-нулики»: накреслили на стіні поле дорогою ручкою «Марк Крос»

й ставлять нею хрестики й нулики. «Оце так прикол», — подумав Джейк. Поки він підходив, один з них поставив у верхньому правому кутку нулик і провів навскісну лінію через усе поле.

— Знов продув! — сказав його товариш, котрий виглядав на керівника високого рангу, адвоката чи успішного біржового маклера, а тоді взяв ручку «Марк Крос» і накреслив іще одне поле.

Зиркнувши праворуч, перший бізнесмен — переможець — побачив Джейка і всміхнувся йому.

— Скажи, гарний нині день, малий?

— Авжеж, — відповів Джейк, радіючи, що не кривить душею.

— У школі не сидиться, га?

Тепер уже Джейк розсміявся. Школа Пайпера, де замість перекусону був Обід і де замість проситися покакати тобі доводилося питати дозволу «вийти на хвильку», раптом здався йому дуже далекою і геть не важливою.

— Ну ясний перець.

— Зіграти хочеш? Біллі ще з п'ятого класу не може мене подужати в цій грі.

— Облиш малого, — сказав другий бізнесмен, простягаючи йому ручку «Марк Крос». — Цього разу я тобі покажу, де раки зимують. — Він підморгнув Джейкові, і Джейк підморгнув у відповідь, сам із себе дивуючись. А тоді пішов собі далі, залишивши чоловіків грати в їхню гру. Відчуття, що от-от станеться щось дивовижне... а можливо, це «щось» уже почало відбуватися... дедалі дужчало, і здавалося, що ноги вже майже не торкаються хідника.

На розі загорілося зелене світло, і Джейк рушив через Лексингтон-авеню. Але посеред вулиці зупинився так раптово, що його мало не збив з ніг хлопчик-кур'єр на велосипеді. Так, згода, весняний день був справді ясний і погожий. Але це не причина того, що він так гарно почувається, так раптово почав усвідомлювати реальність, такий упевнений, що незабаром станеться диво.

Голоси замовкли.

Вони не згинули навіки — чомусь Джейк був певен цього, — але поки що стихли. Чому?

Зненацька Джейк уявив кімнату, в якій сперечаються двоє чоловіків. Вони сидять за столом обличчям один до одного і дедалі сильніше гризуться. Невдовзі вони задерикувато нахилиються один до одного й від люті обляпують супротивника бризками слини. Так скоро й до бійки дійде. Аж раптом вони чують якесь гупання — барабанний дріб, — на зміну якому приходиться хвацьке сурмління. Чоловіки припиняють суперечку й обмінюються спантеличеними поглядами.

«Що це таке?» — запитує один.

«Уявлення не маю, — відповідає інший. — Наче якийсь парад».

Вони підбігають до вікна і бачать, що це справді парад. У військовій формі марширує оркестр, промені сонця виблискують на фанфарах, гарненькі мажоретки перед оркестром кружать у руках диригентські палички й поважно піднімають та опускають свої довгі засмаглі ніжки. Автомобілі з відкидним верхом прикрашені квітами, знаменитості, що в них їдуть, привітно махають руками.

Двоє чоловіків витріщаються у вікно, забувши про чвари. У тому, що вони повернуться до сварки, не може бути жодних сумнівів, але поки що вони стоять поряд, пліч-о-пліч, неначе ліпші друзяки, й спостерігають за парадом...

10

Розлючене дудіння клаксона привело Джейка до тьми: він прочувався від цієї історії, що промигтіла перед його очима, наче яскравий сон. І зрозумів, що досі стоїть посеред Лексингтон-авеню і світло вже не зелене, а червоне. Він безтямно роззирнувся довкола, сподіваючись побачити, що на нього мчить синій кадилак, але виявилось, що на клаксон тисне хлопець за кермом жовтого «мустанга» з відкидним верхом. На обличчі в нього сяяла широка усмішка. Скидалося на те, що нині всі мешканці Нью-Йорка вдихнули газу щастя.

Джейк помахав хлопцеві рукою й побіг на інший бік вулиці. У відповідь водій «мустанга» покрутив пальцем біля скроні,

повідомляючи, що Джейк слабкий на голову, потім теж помахав і поїхав собі далі.

Якийсь час Джейк просто стояв на дальньому розі вулиці, підставивши обличчя під ласкаві сонячні промені, й усміхався, всотуючи кожну мить погожої травневої днини. Мабуть, подумав він, так почуваються засуджені до страти на електричному стільці, коли їхній вирок тимчасово відкладається.

Голоси мовчали.

Але питання, що за парад відвернув їхню увагу? Зачарував незвично гарний весняний ранок?

Джейк сумнівався, що тільки це. Сумнівався, бо глибинне передчуття знову заповзало йому в душу й опановувало тіло. Таке саме передчуття охопило Джейка три тижні тому, коли він підійшов до рогу П'ятої й Сорок шостої вулиць. Але дев'ятого травня то було відчуття невідвортної загибелі. Сьогодні ж на нього наче пролилося яскраве світло добра й сподівання. Це було наче... наче...

Білість. Саме це слово спало йому на думку, сповнивши свідомість невідпорним прозорим світлом.

— Це Білість! — голосно вигукнув Джейк. — Наближається Білість!

Він пішов П'ятдесят четвертою вулицею, і на розі Другої й П'ятдесят четвертої над ним знову розкинув крило ка-тет.

11

Джейк повернув праворуч, спинився, повернув і попрямував назад до рогу вулиці. Так, йому потрібно було зараз пройтися Другою авеню, без питань, але той бік знову виявився неправильним. Потім світло на світлофорі змінилося, він посліхом перетнув вулицю і знову повернув праворуч. Те відчуття

(Білості)

правильності невпинно дужчало. Джейка охопив шал радості й полегшення. Він одужає. Цього разу вже напевно. У ньому росло переконання, що невдовзі він побачить людей, яких од-

разу впізнає, як це сталося з товстухою і вуличним гендлярем, і їхні вчинки будуть йому наперед відомі.

Але натомість він прийшов до книжкової крамниці.

12

МАНГЕТТЕНСЬКИЙ РЕСТОРАН «ПОЖИВА ДЛЯ РОЗУМУ» — проголошувала вивіска у вітрині. Джейк підійшов до дверей, на яких висіла табличка з написами, зробленими крейдою. Такі таблички зазвичай вішали на стіну в придорожніх ресторанах і закусточних.

СЬОГОДНІ В МЕНЮ

З Флориди!

Свіжо засмажений на відкритому полум'ї Джон Дж. Макдональд
У твердій обкладинці 3 — \$2.50

У м'якій обкладинці 9 — \$5.00

З Міссісіпі! Смажений на сковорідці Вільям Фолкнер

У твердій обкладинці — ринкова ціна

У м'якій обкладинці «Вінтидж Лайбрері» — 75 ¢ за томик

З Каліфорнії! Реймонд Чендлер, зварений на круто

У твердій обкладинці — ринкова ціна

У м'якій обкладинці 7 — \$5.00

НЕ ГОЛОДУЙТЕ — ЧИТАЙТЕ

Джейк зайшов усередину, розуміючи, що вперше за три тижні відчиняє двері, не шаленіючи від сподівання знайти на тому боці інший світ. Над головою дзеленькнув дзвіночок. У ніс вдарив м'який перчений запах книжок, і в Джейка зродилося відчуття, наче він повернувся додому з далекої мандрівки.

Ресторанні мотиви в оздобленні крамниці продовжувалися і всередині. Хоча вздовж стін і були розставлені стелажі з книжками, кімнату розділяв навпіл шинквас. З того боку шинкваса, де стояв Джейк, стояло декілька столиків зі стільцями, що мали плетені з дроту спинки. Кожен столик був сервірований стра-

вами дня: романами Джона Макдональда про Тревіса Макгі, романами про Філіпа Марлоу Реймонда Чендлера, романами Вільяма Фолкнера про родину Сноупсів. Маленька табличка на столику з Фолкнером оголошувала: «В продажі є рідкісні перші видання — спитайте в продавця». На іншій табличці, тій, що стояла на шинквасі, було написано просто: «ГОРТАЙТЕ!» Саме цим зараз і займалися двійко покупців. Вони сиділи за шинквасом, пили каву і читали. Джейк подумав, що зроду не бував у кращій книжковій крамниці, ніж ця.

Питання тільки, чому він тут опинився? Це просто щасливий збіг обставин чи прояв того лагідного, проте наполегливого відчуття, що він натрапив на стежку — подібну до силового променя, — яку хтось залишив навмисне, аби він, Джейк, її знайшов?

Кинувши погляд на столик ліворуч, він дістав відповідь.

13

Там були виставлені дитячі книжки. Столик був маленький, тож книжок на ньому помістилося з дюжину, не більше. «Аліса в Країні Чудес», «Гобіт», «Том Соєр» і подібне. Джейкову увагу привернула книжка, що вочевидь призначалася для найменших. На яскраво-зеленій обкладинці був зображений паровозик з веселою людською пичкою, що пихкав, силкуючись піднятися на схил. Його грати спереду, розмальовані у яскраво-рожевий колір, розтяглися у щасливий посмішці, а ліхтар привітно зорив на Джейка Чемберза, неначе припрошуючи зайти всередину і прочитати все про паровозик. «Чарлі Чух-Чух» — було написано на обкладинці. Автор і художник — Беріл Еванс. Джейк миттю пригадав свій іспитовий твір: фотографію поїзда на титульній сторінці й слова «чух-чух», багато разів повторені наприкінці твору.

Він ухопив книжку й міцно її стис, наче побоюючись, що варто послабити хватку — і вона полетить геть. Роздивлявся обкладинку й розумів, що не довіряє посмішці на пичці Чарлі

Чух-Чуха. «У тебе щасливий вигляд, але мені здається, що це лише маска, — подумав Джейк. — Навряд чи ти щасливий. А ще я думаю, що насправді тебе звать зовсім не Чарлі».

Ці думки були божевільними, поза всяким сумнівом, але відчуття шаленства не було. Навпаки, здавалося, що їх продиктував здоровий глузд. Вони скидалися на правду.

Поруч із тим місцем, де щойно був «Чарлі Чух-Чух», лежала стара книжка в потертій м'якій обкладинці. Сама обкладинка порвалася в кількох місцях, і її заліпили скотчем, тепер уже жовтим від старості. Над головами в дівчинки й хлопчика на картинці ріс густий ліс знаків питання. «Загадки й головоломки на будь-чий смак!» Автора в книжки не було.

Джейк засунув «Чарлі Чух-Чуха» під пахву і взяв книжку загадок. Відкривши її на першій-ліпшій сторінці, він прочитав:

Коли двері перестають бути дверима?

— Коли їх розчиняють, — пробурмотів Джейк. Краплі поту виступали в нього на лобі... під пахвами... на всьому тілі.

Розчиняють!

— Знайшов собі щось цікавеньке, синку? — поцікавився лагідний голос.

Розвернувшись, Джейк побачив біля самого краю шинкваса гладкого чолов'ягу у білій сорочці з відкритим коміром. Руки чоловік тримав у кишенях старих габардинових штанів. На блискучій лисій верхівці голови вище лоба сиділа пара окулярів без оправ.

— Так, — згоряючи від нетерплячки, сказав Джейк. — Оці дві. Вони продаються?

— Тут продається все, що бачиш, — сказав товстун. — Якби ця будівля належала мені, то вона теж продавалася б. На жаль, я лише орендар. — Коли він простягнув руку, щоб взяти книжки, Джейк на мить сахнувся, а потім неохоче віддав їх. Чомусь він очікував, що товстун заграбає їх і втече. І якщо це станеться, якщо він тільки спробує тікати, Джейк збирався вхопитися за нього, вирвати книжки в нього з рук і дати драла. Ці книжки були йому потрібні.

— А ну подивимося, що ти назбирав, — сказав товстун. — До речі, я Тауер¹. Кельвін Тауер. — Дядько простягнув руку.

Джейк подивився на нього широко розплюшеними очима й мимохіть відступив на крок назад.

— Що?

Тепер товстун поглянув на нього з непідробною цікавістю.

— Кельвін Тауер. О гіперборейський мандрівче, котре з моїх слів твоєю мовою означає лайку?

— Га?

— Тобто вигляд у тебе такий, наче тебе набили по попі, малий.

— Ой. Даруйте. — Він потис велику м'яку руку містера Тауера, плекаючи в душі надію, що той не допитуватиметься. Прізвище справді змусило його здригнутися, але причини він не знав. — Я Джейк Чемберз.

Кельвін Тауер відповів потиском руки.

— Ти диви, гарне в тебе ім'я, кумплю. Як у того героя вестерна... такого собі рубаки, що вдирається в Блек-форк, в Аризоні, розправляєється там з усіма покидьками й іде собі далі. Щось таке з Вейна Д. Оверголстера. Та тільки ти, Джейку, щось не схожий мені на рубаку, ой не схожий. Я так собі думаю, що ти вирішив не нидіти сьогодні в школі, бо надто вже гарний день.

— Е-е... ні. Школа у нас закінчилася минулої п'ятниці.

Тауер глузливо всміхнувся.

— Авжеж. Не сумніваюся. І тобі конче потрібні ці дві книжки? Буває, людям таке потрібно, що тільки дивуєшся. От, наприклад, ти... відколи ти сюди зайшов, я готовий був закластися, що ти любиш Роберта Говарда і шукатимеш одне з тих файних старих видань Дональда Гранта... ну знаєш, тих, що з ілюстраціями Роя Кренкеля. Скривавлені мечі, накачані м'язи й Кокан-варвар, що прорубує собі шлях через ватаги стигійців.

— Ага, я й справді таке люблю. А ці книжки для... е-е-е, мого молодшого братика. У нього скоро день народження.

¹ Тауер: Tower — вежа (англ.).

Кельвін Тауер опустив окуляри з лоба на ніс і придивися до Джейка пильніше.

— Правда? А мені здається, що ти у своїх батьків один. Єдина дитина, що радіє життю в день свого тихого непомітного зникнення, коли ніжна травнева мавка, вбрана у соковиту зелень, тремтить на краечку лісової галявини червня.

— Прошу?

— Та нічого. Навесні я завжди в ліричному настрої й говорю, як Вільям Каупер. Люди дивні, але цікаві, Тексе... я правий?

— Гадаю, так, — обережно відповів Джейк. Він ніяк не міг вирішити, подобається йому цей дивний дядько чи ні.

Один із читачів біля шинкваса крутнувся на своєму стільці. В одній руці в нього було горнятко кави, у другій — пошарпаний примірник «Чуми» в м'якій обкладинці.

— Келе, годі вже мучити малого. Продай йому книжки, — сказав він. — Якщо ти поквапишся, то ми ще встигнемо закінчити цю партію в шахи до кінця світу.

— Квапитися для мене протиприродно, — заявив Кел, але все-таки розгорнув «Чарлі Чух-Чуха» і глянув на ціну, нашкрябану олівцем на форзаці. — У цієї книжки вже був не один власник, але вона напрочуд добре збереглася. Малі зазвичай таке виробляють з улюбленими книжками... Тож варто було б взяти за неї дванадцять доларів...

— Клятий здирник, — сказав чоловік, що читав «Чуму», й інший читач поряд із ним розсміявся. Кельвін Тауер не звернув на них жодної уваги.

— ...але в такий чудовий день в мене просто рука не підніметься. Сім баксів — і ти забираєш книжку. Плюс, ясна річ, податок. Книжку загадок можеш взяти безкоштовно. Вважай, що це мій подарунок хлопцеві, який виявився достатньо мудрим, аби сісти на коня й щодуху мчати в незвідані землі на пошуки пригод в останній день справжньої весни.

Джейк відкрив гаманець, побоюючись, що вийшов з дому з трьома-чотирма доларами в кишені. Втім йому пощастило. В гаманці виявилася п'ятірка і три доларових купюри. Джейк

простягнув гроші Тауерові, і той недбалим рухом запхав їх в одну кишеню, а здачу витяг з іншої.

— Не тікай, Джейку. Якщо вже ти тут, підійди до шинкваса й випий горнятко кави. Ти очам своїм не повіриш, коли я зітру на порох старий нікчемний Київський Захист Аарона Діпно.

— Навіть і не мрій, — відгукнувся чоловік, котрий читав «Чуму», — мабуть, то й був Аарон Діпно.

— Я б залюбки, але не можу. Я... мені треба зайти в одне місце.

— О'кей. Звісно, якщо це не школа.

Джейк глузливо всміхнувся.

— Та ні, не в школу. Туди провадить шлях до безуму.

Тауер розреготався і різким рухом знову підняв окуляри на маківку.

— Непогано! Дуже навіть непогано! Можливо, врешті-решт юне покоління не котиться до пекла. Як ти гадаєш, Аароне?

— Та ні, воно таки туди котиться, — відповів Аарон. — Цей хлопчик — просто виняток із загального правила. Можливо.

— Не зважай на того цинічного старпера, — звернувся Кельвін Тауер до Джейка. — Вирушай на пошуки пригод, о гіпербореїський мандрівче. Яка шкода, що мені вже не десять чи одинадцять років і на мене не чекає цей дивовижний день.

— Дякую за книжки, — сказав Джейк.

— Не треба. Ми тут для того й сидимо. Приходь якось ще.

— Залюбки.

— Ну, ти знаєш, де ми є.

«Так, — подумав Джейк. — Якби ж тільки я знав, де я є».

14

Просто за порогом книжкової крамниці, згоряючи від нетерпіння, він розкрив книжку загадок, цього разу на першій сторінці з коротким вступом без автора.

Починався він так: «Загадки можна вважати найдревнішою з усіх ігор, у які нині грають люди. Міфи розповідають, що боги й богині Стародавньої Греції дражнили одне одного за допо-

могою загадок. А в Древньому Римі їх використовували як засіб навчання. У Біблії теж є кілька гарних загадок. Одну з найвідоміших загадав Самсон у день свого одруження з Далілою:

З їдачого вийшло їстивне,
а з сильного вийшло солодке!

Він загадав цю загадку кільком молодим гостям на своєму весіллі, впевнений у тому, що вони не зможуть її розгадати. Однак молодики не розгубилися, залякали Далілу, й вона потай сказала їм відповідь, випитавши її в чоловіка. Самсон розлютився й стратив тих юнаків за хитрість. Тож ви бачите, що в стародавні часи до загадок ставилися значно серйозніше, ніж зараз!

До речі, відповідь на Самсонову загадку і на решту загадок у цій книжці можна знайти в останньому розділі. Та тільки просимо вас: не зазирайте туди одразу, а спробуйте вгадати відповідь самостійно!»

Вже знаючи наперед, що побачить, Джейк відкрив книжку з кінця. Далі сторінки з написом «ВІДПОВІДІ» не було нічого, лише кілька пошматованих уривків і обкладинка. Цілий розділ було вирвано.

Джейк постояв трохи, розмірковуючи над тим, що робити. А потім, керуючись імпульсом, який насправді був чимось іншим, знову пішов у «Мангеттенський ресторан “Пожива для розуму”».

Кельвін Тауер підвів погляд від шахівниці.

— Вирішив усе-таки випити кави, о гіперборейський мандрівче?

— Ні. Я хотів спитати, чи знаєте ви відповідь на загадку.

— То питай, — запропонував Тауер і зробив хід пішаком.

— Її загадав Самсон. Отой кремезний хлопець із Біблії. Вона звучить так...

— «З їдачого вийшло їстивне, — процитував Аарон Діпно, знов крутнувшись на стільці, аби бачити Джейка, — а з сильного вийшло солодке». Така загадка?

— Ага, точно, — сказав Джейк. — А як ви здогадалися...

— Та трохи почитував. Послухай-но ось це. — Нахиливши голову назад, він заспівав соковитим мелодійним голосом:

Лев і Самсон зчепились в бою,
Бій цей вели вони без упину,
Самсону вдалося видертись на спину.
Стиснувши міцно шию хижака,
Верхи на ньому він довго скакав.
Всім нам відомо — жертву свою
Лев розриває кігтями в бою.
Отже, Самсон скакав і скакав,
Аж до тих пір, поки лев не сконав.
Ще не минуло навіть два дні —
Соти бджолині в його голові.

Аарон підморгнув Джейкові й розсміявся, побачивши, як здивувався хлопчик.

— Це відповідь на твоє питання, друже?

Джейк дивився на нього круглими очима.

— Ого! Суперова пісня! Де ви її почули?

— Та Аарон їх усі знає, — відповів Тауер. — Він тинявся на Блікер-стрит раніше, ніж Боб Ділан навчився брати на своєму «Хонері» якісь ноти, крім відкритої соль. Звісно, якщо йому можна вірити.

— Це старий спіричуелс, — сказав Аарон, звертаючись до Джейка, а потім оголосив Тауерові: — До речі, тобі шах, жирдяю.

— Це не надовго, — відрізав Тауер і зробив хід слонем. Аарон миттю його побив. Тауер щось пробурмотів собі під ніс, і Джейку здалося, що сказав він «хрін тобі».

— Отож, відповідь — лев? — спитав Джейк.

Але Аарон похитав головою.

— Це лише половина відповіді. У Самсоновій загадки подвійне дно, друже мій. Друга половина — це мед. Ясно?

— Мабуть, так.

— О'кей, тоді спробуй розгадати ось це. — Аарон на секунду заплющив очі, а тоді продекламував:

Що не має ніг, але біжить,
З ложем, та на місці не лежить,
Буває довгим і широким,
Ворожим, добрим і двобоким.

— Ич сучий сину, який розумний, — загарчав Тауер на Аарона.

Джейк думав-думав, але, так нічого й не надумавши, похитав головою. Він міг би поміркувати трохи довше (виявилось, що загадки — це захоплива штука), але щось наполегливо підказувало йому, що треба вже йти, що цього ранку в нього є інші справи на Другій авеню.

— Здаюся.

— Ні, не здаєшся, — сказав Аарон. — Це з сучасними загадками можна просто здатися. Але справжня загадка, малий, це не просто жарт. Це головоломка. Помізкуй трохи. Але якщо вже не зможеш знайти відповіді, то в тебе з'явиться причина навідатись сюди. А якщо потрібна ще одна причина, то ось вона: кава у цього жирдяя виходить смачнюща.

— О'кей, — сказав Джейк. — Дякую. Обов'язково.

Але вже на вулиці його охопила впевненість: він ніколи більше не ступить на поріг «Мангеттенського ресторану “Пожива для розуму”».

15

Джейк повільно брів Другою авеню, несучи в лівій руці куплені книжки. Спочатку він намагався міркувати над загадкою... *справді-бо, що має ложе, але не лежить на місці?..* та в ньому наростало передчуття, що мало-помалу витіснило це питання з голови. Усі чуття загострилися до краю: Джейк бачив мільярди блискіток на асфальті, з кожним подихом всотував тисячі змішаних ароматів, і в кожному звуку для нього наче оживали інші, приховані звуки. Мабуть, так почуваються собаки перед грозою чи землетрусом, майже впевнено подумав він. Втім, передчуття було не поганим, а навпаки — добрим: воно віщувало,

що прийдешня подія заступить собою те жахіття, що трапилося з ним три тижні тому.

І зараз, неподалік від того місця, звідки мав початися гада-ний шлях, його знову охопило це наперед-знання.

Якийсь волоцюга вициганить у мене копієчку, і я віддам йому задачу, яку дав мені містер Тауер. Там буде музична крамниця. Її двері відчинені, щоб провітрювалося. Коли проходимому повз неї, то почую «Стоунзів». І побачу себе в купі дзеркал.

Автомобілів на Другій авеню досі було небагато. Таксівки, об'їжджаючи менш повороткі машини й вантажівки, щосили сигналили. По лобовому склі й жовтогарячих багажниках стрибали веселі зайчики весняного сонця. Чекаючи, поки зміниться світло, Джейк роздивився, що на дальньому розі Другої й П'ятдесят другої сидить жебрак. Він прихилився до цегляної стіни якогось ресторанчика. Підходячи ближче, Джейк побачив вивіску — «Чу-Чу».

«Чух-чух, — подумав Джейк. — Ось у чому правда».

— Подай копієчку, — втомлено протягнув жебрак, і Джейк, не оглядаючись, кинув йому на коліна всю задачу з книжкової крамниці. І тут, неначе за графіком, до його вух долинула пісня «Роллінг Стоунз»:

Я бачу червоні двері й хочу пофарбувати їх у чорний,
Ніяких інших кольорів, я хочу тільки чорний...

Не без подиву Джейк відзначив, що крамниця, котру він зараз проминав, називалася «Музика з вежі могутності».

Схоже, сьогодні вежі продавалися всюди й майже за безцінь.

Джейк пішов далі. Повз нього, наче в сонному маренні, пропливали вуличні вивіски. Між Сорок дев'ятою і Сорок восьмою він надібав крамницю під назвою «Твої відображення». Як і сподівався, повернув голову і побачив у дзеркала дюжину Джейків — хлопчиків, що були надто маленькі на свій вік, дюжину школярів у охайному одязі для школи: синіх піджаках, білих сорочках, брунатних краватках і сірих штанях. Офіційних

одностроїв у школі Пайпера не було, а до неофіційного максимально наближався цей одяг.

Зараз школа здавалася далекою і давно забутою.

І тут Джейк збагнув, куди йде. Це розуміння піднімалося з глибин його свідомості, як неймовірно приємна на смак свіжа вода з підземного джерела. «Це крамничка делікатесів, — подумав він. — Принаймні так вона виглядає зовні. А насправді це зовсім інше... двері до іншого світу. Того, іншого світу. Його світу. Правильного світу».

І Джейк побіг, пристрасно дивлячись уперед.

Світлофор на Сорок сьомій був проти нього, але хлопчик не звернув уваги: стрибнув уперед з хідника і помчав через білі лінії переходу, кинувши ліворуч лише один небалий погляд. Заскреготіли шини об асфальт, і перед Джейком різко зупинилася водопровідна аварійка. Але йому було байдуже.

— Гей! Ти що, сказився? — закричав водій, та Джейк не слухав.

Лише один квартал.

Зараз він біг щодуху. Краватка майоріла десь за лівим плечем, волосся вітер зачесав назад, а шкільні черевики гупали по хіднику. Джейк не зважав на погляди перехожих, здивовані або просто зацікавлені, так само, як проігнорував лютий вигук водія аварійки.

Це тут... тут, на розі. Коло магазину канцелярського приладдя.

Ось з'явився вантажник поштової служби в темно-коричневій спецівці, штовхаючи перед собою візок з посылками. Джейк перестрибнув вантаж, наче, піднявши руки, виконував стрибок в довжину. Сорочка вилізла зі штанів і стирчала ззаду з-під піджака, як край слинявчика. Вже приземляючись, Джейк мало не наскочив на дитячий візок, який котила молода пуерториканка. Рухаючись, наче півзахисник, що помітив діру в лінії оборони й кинувся затуляти її собою, він уник зіткнення з коляскою. «Де горить, хлопчику?» — спитала молода жінка, але Джейк і її проігнорував. Він уже мчав повз «Папірчик» (так називався магазин канцприладдя), з його вітринами, повними ручок, записників і настільних калькуляторів.

«Двері! — шаленіючи, подумав він. — Я їх побачу! Але чи я спинюся там? Нізащо! Я ввійду, а якщо вони замкнені, то доведеться їх вибити просто перед...»

Аж раптом він побачив те, що було на розі Другої й Сорок шостої, і побачене все-таки змусило його зупинитися... не просто зупинитися, а різко загальмувати, ковзнувши на підборах. Він стояв посеред хідника, стиснувши руки в кулаки й важко, з присвистом дихаючи. Сплутане й мокре від поту волосся знову впало на лоба.

— Ні! — мало не заплакав Джейк. — Ні! — Але це несамовите заперечення не могло змінити суті того, що він побачив, бо не побачив він нічого. Нічого було бачити, крім короткого дерев'яного паркана й засміченої порослої травою ділянки землі за ним.

Будинок, що колись стояв там, знесли.

16

Хвилини зо дві Джейк простояв перед парканом, втупившись поглядом у порожній простір і не рухаючись. Кутик рота у нього сіпався. Він відчував, як крапля за краплею витікає з душі його надія, його непохитна впевненість. На зміну їм надходило розчарування, найглибше і найгірніше з усіх розчарувань, які Джейк зроду відчував.

«Чергова фальшива тривога, — подумав він, коли шок більш-менш відступив і дав змогу думати. — Фальшива тривога, глухий кут, висхла криниця. Тепер знову почнуться ті голоси, і коли це станеться, то я, мабуть, закричу. І це нормально. Бо я вже змучився терпіти це все. Втомився божеволіти. Якщо божеволіти — це те, що зі мною, то мені просто треба поквартитися і швидше збожеволіти. Тоді мене відвезуть у клініку й вколють щось, від чого я вирубаюся. Я здаюся. Це все. Мені капець».

Втім, голоси не поверталися. Принаймні, поки що. Коли Джейк почав міркувати про те, що бачить, то зрозумів, що ділянка землі не така вже й порожня. Посеред порослого тра-

вою клаптя землі, що більше нагадував смітник, стояв рекламний щит.

**БУДІВЕЛЬНА КОМПАНІЯ «МІЛЛЗ І СОМБРА»,
НЕРУХОМІСТЬ
МИ ЗМІНЮЄМО ОБЛИЧЧЯ
МАНГЕТТЕНУ!
НАЙБЛИЖЧИМ ЧАСОМ — ЗАБУДОВА ЦІЄЇ ДІЛЯНКИ:
ЕЛІТНИЙ ЖИТЛОВИЙ БУДИНОК
«ЗАТОКА ЧЕРЕПАХИ»!
ТЕЛЕФОНУЙТЕ 555-6712, ЩОБ ЗНАТИ БІЛЬШЕ!
*ВИ НЕ ПОШКОДУЄТЕ!***

Найближчим часом? Можливо... але Джейк засумнівався. Літери на щиті давно вицвіли, а сам він трохи похилився набік. На зображенні «Елітного житлового будинку “Затока черепахи”», старанно виконаному невідомим митцем, з’явилося інше: ім’я художника-графітчика — БАНГО СКАНК — синьою фарбою з балончика. Джейку стало цікаво, чому проект забудови так і залишився на папері: чи то її відклали, чи то компанія прогоріла. Він пригадав, як тижні зо два тому батько кричав у трубку на свого бізнес-консультанта, наказуючи йому не потикатися з інвестиціями в будівництво. «Мені до лампади, яка там розкішна картина з податками! — мало не верещав татко (наскільки було відомо Джейкові, це був його звичайний тон розмови під час обговорення питань бізнесу... мабуть, до цього якимось боком був причетний кокаїн, що лежав у шухляді письмового стола). — Якщо тобі пропонують телевізор тільки за те, щоб ти підняв свою дупу і пішов подивився на проект будівництва, то щось тут не те!»

Дерев’яна огорожа навколо майданчика доходила Джейкові до підборіддя й рясніла афішами — Олівія Ньютон-Джон у «Радіо-сіті», виступ групи «Джі Гордон Лідді» та «Гротс» в клубі в Іст-Вілідж, фільм «Війна зомбі», що вийшов на екрани

і зійшов з них навесні цього року. Місцями до паркану були приліплені попередження — НЕ ЗАХОДИТИ, але здебільшого вони зникли під результатами праці амбіційних розклейників оголошень. Трохи далі фарбою з балончика було намальоване ще одне графіті. Мабуть, колись ця фарба мала яскраво-червоний колір, але тепер вицвіла до тьмяно-рожевого відтінку пізніх троянд. Широко розплющивши очі, Джейк захоплено прочитав:

ЧЕРЕПАХУ здоровенну уяви,
на собі вона тримає світ людвн.
Хочеш побігати і погратися?
До ПРОМЕНЯ спробуй сьогодні дістатися.

Джерело цього дивного віршика (якщо не його значення) видалося Джейкові цілком зрозумілим. Зрештою, ця частина мангеттенського Іст-Сайду була відома під назвою «Затока черепахи». Та це аж ніяк не пояснювало, чому вздовж хребта у нього повиступали сироти, а ще з'явилося відчуття, що він знайшов черговий вказівник на якомусь казковому прихованому шосе.

Джейк розстебнув сорочку і засунув придбані книжки за пазуху. Потім озирнувся, побачив, що ніхто не звертає на нього уваги, і взявся за паркан. Підтягнувся, перекинув ноги й раз — опинився на тому боці. Ліва нога приземлилася на безладно навалену купу цегли, яка негайно поїхала вбік. Під вагою тіла нога підігнулася в щиколотці, й її пронизав нестерпний біль. Джейк гепнувся на землю, та коли в ребра товстими грубими кулачищами затарабанили цеглини, закричав від болю та несподіванки.

Декілька секунд він просто лежав, чекаючи, поки до нього повернеться дихання. Він не думав, що поранення серйозні, але підвернута щиколотка давалася взнаки. Мабуть, вона розпухне, і додому він повернеться накульгуючи. Доведеться міцно зціпити зуби й терпіти. Грошей на таксі в нього точно не було.

Не сміши. Чи не збираєшся ти раптом повертатися додому? Тебе ж живцем зжеруть.

Може, й так, а може, й ні. Наскільки він розумів, надто великого вибору в нього не було. Але це пізніше. Зараз він зби-

рався обдивитися цю ділянку землі, що притягувала його так само сильно, як магніт притягує сталеві ошурки. Довкола нього досі витало відчуття якоїсь сили. І зараз воно стало ще потужнішим. Він уже не думав, що це просто порожня ділянка землі під забудову. Тут щось діялося, щось грандіозне. Джейк відчував у повітрі бриніння, наче десь поблизу була найбільша в світі електростанція, а з неї витікали вольти й вольти енергії.

Підводячись з землі, Джейк побачив, що йому неймовірно пощастило: неподалік була купа битого скла. Якби Джейк упав на неї, то міг би сильно порізатися.

«То була вітрина, — подумав Джейк. — Коли крамничка делікатесів ще була тут, крізь вітрину можна було з вулиці обдивитися все м'ясо й сири. Їх підвішували на мотузках». Він не знав, звідки це знає, але знав. Не було й тіні сумніву, що він знає.

Замислено роздивившись навкрузи, він пройшов у глиб майданчика. Ближче до середини, на землі, напівсхована під розкішними весняними паростками, лежала вивіска. Джейк став навколішки, витяг її, поставив перпендикулярно до землі й стер бруд. Літери вицвіли, але їх ще можна було розібрати:

ВИШУКАНІ ДЕЛІКАТЕСИ ВІД ТОМА ТА ДЖЕРІ МИ ЗНАЄМОСЯ НА ЗАКУСКАХ ДЛЯ ВЕЧІРОК!

А під написом виведене тією самою червоною фарбою, що вицвіла до рожевої, йшло незрозуміле речення: **І ДО ВСІХ НАС СТАВИТЬСЯ ДУЖЕ ШАНОБЛИВО.**

«Я на місці, — подумав Джейк. — Це воно».

Вивіска впала на землю, а Джейк випростався і пішов далі, не кваплячись, уважно роздивляючись навколо. Що далі, то сильнішим ставало відчуття сили, енергії. Усе, що він бачив, — трава, бите скло, уламки цегли — неначе проступало під дією цієї сили. Навіть пакети від чіпсів здавалися гарними, а пляшку з-під пива сонце перетворило на циліндр, повний брунатного вогню.

Джейк дуже гостро відчував власне дихання і сонячне світло, що золотим дощем лилося на все довкола. Зненацька він збаг-

нув, що стоїть на порозі розкриття великої таїни, і його тілом пробіг дроз — чи то від жаху, чи то від зачудування.

Це все тут. Геть усе. Все досі тут.

Бур'ян терся об холоші його штанів, до шкарпеток чіплялися реп'яхи. Ось попереду зашурхотіла обгортка з-під печива, бо її гнав по землі легенький вітерець. Сонячний промінь відбився від блискучої поверхні, і Джейкові на якусь мить здалося, що обгортка засяяла, сповнилася прекрасного і нестерпного світіння, яке йшло зсередини.

— Усе досі тут, — повторив він уголос, не знаючи, що його обличчя теж набуває власного внутрішнього світіння. — Все.

До Джейкових вух долинав якийсь звук. Узагалі-то він чув цей звук, відколи переліз на майданчик. То було дивовижне гудіння на високій ноті, невимовно самотнє і невимовно приємне. Так міг би завивати вітер на пустельній рівнині. Але цей звук був живим. Як тисячі голосів, що поєдналися в одній великій відкритій ноті. Глянувши вниз, він побачив, що в гущавині бур'яну, кушах і купах цегли проглядають обличчя. Обличчя.

— Хто ви? — прошепотів Джейк. — Хто ви такі? — Відповіді не було, але крізь хор Джейку почулися інші звуки: тупотіння копит по піску, постріли з револьвера. З п'ятьми співали осанну янголи. Обличчя в руїнах поверталися, коли він проходив повз них. Вони наче стежили за ним, не маючи, втім, нічого лихого на меті. Він бачив Сорок шосту вулицю і краєчок будівлі ООН на тому боці Першої авеню, але ці будинки більше не мали жодного значення. Сам Нью-Йорк перестав для нього будь-що означати, став так само блідим і невиразним, як віконне скло.

Гудіння посилилося. Тепер хор голосів з багатотисячного перетворився на багатомільйонний — то був відкритий вир, що піднімався з найглибшого колодязя Всесвіту. Джейк розібрав якісь імена, але не знав, кому вони належать. Одне звучало як Мартен. Інше — як Катберт. А третє, можливо, Роланд... Роланд із Гілеаду.

Імена, уривки розмов, які могли б скластися в десятки тисяч переплетених історій, але все це було нікчемним порівняно

з дивовижним потужним гудінням, дрижанням, що прагнуло наповнити Джейкову голову сліпучо-білим світлом. І радість від цього була такою великою, такою безмежною, що загрожувала розірвати його на шматки. То був голос Так, голос Білості, голос Завжди. На порожній ділянці землі урочисто співав великий хор життєствердження. І співав він для нього, Джейка.

А тоді в заростях реп'яхів Джейк помітив ключ... а за ним — троянду.

17

Ноги зрадницьки підігнулися, і Джейк упав на коліна. Краєм свідомості він розумів, що плаче. Ще слабше проступало усвідомлення того, що він трохи надзюрив у штани. Не спинаючись на ноги, він проповз уперед і потягнувся до ключа, що лежав у реп'яхах. Виглядав цей предмет дуже просто. Скидалося на те, що Джейк бачив його форму уві сні:

«Увесь секрет — у тій маленькій карлючці на кінці», — подумав він.

Коли ключ опинився у Джейковій руці, хор голосів злився в один переможний вигук, такий гучний, що поглинув крик самого Джейка. Він побачив білий спалах між затиснутих пальців і відчув, як рукою аж до самого плеча пробіг струм. Удар був колосальним. Він наче за оголений високовольтний дріт ухопився, але болю не було.

Джейк розкрив книжку «Чарлі Чух-Чух» і вклав у неї ключ. А тоді погляд знову впав на троянду, і хлопчик збагнув, що саме вона — справжній ключ. Ключ до всього. Джейк поповз уперед. Його обличчя перетворилося на ореол світла, очі стали бездонними колодязями сліпучого синього вогню.

Троянда росла на якійсь невідомій багрянистій траві.

Коли Джейк наблизився до цього жмутка трави, троянда почала розтулятися просто на очах. Пелюстка за пелюсткою вона розкривала свою червоногарячу душу, показуючи світу її потаємні глибини. І кожна пелюстка наче палахкотіла своїм власним вогнем. Зроду-віку Джейк не бачив такого нестримного буяння життя.

Він потягнувся брудною рукою до цього дива, і голоси почали виспівувати його ім'я... але водночас у серце почав закрадатися смертельний страх, холодний, як крига, і важкий, мов камінь.

Щось було не так. Джейк відчував пульсування незгоди — глибокої потворної подряпини на безцінному витворі мистецтва, смертельної лихоманки під холодним чолом хворого.

Наче хробак. Хробак, що заповзає дедалі глибше й глибше. І привид. Привид, який вигулькує там, де дорога робить поворот.

Бутон розкрився повністю, явивши світу жовтогаряче світло, і всі думки потонули в хвилі безмежного подиву. Спершу Джейк вирішив, що це квітковий пилок, наділений якимось надприродним світінням, котре, здавалося, випромінювала кожна річ на цьому спустошеному майданчику. Хоча знав, що у троянд не буває пилку. Він нахилився ближче і тільки тоді побачив, що концентричне коло жовтогарячого світла — то не пилок. То було сонце: величезне горнило в серці цієї троянди, що виросла на жмутку пурпурової трави.

Страх повернувся, та тільки тепер це був непідробний жах. «Все правильно, — подумав Джейк, — тут усе правильно, але може будь-якої миті піти не так, як треба. Зрештою, вже пішло. Мені дозволяють відчутти рівно стільки цієї неправильності, скільки я можу витримати... але що ж це таке? І що мені робити?»

Якийсь хробак.

Джейк відчував, як він б'ється, наче хворе брудне серце, змагаючись із безтурботною красою троянди, викрикуючи грубі прокльони до хору голосів, що так заспокоював його і додавав бадьорості.

Хлопчик нахилився ближче і побачив, що у троянди не одне сонце-серце, а багато... багато сонць у розжареній і водночас тендітній оболонці.

Але це неправильно. Тут усьому загрожує небезпека.

Переконаний, що торкнутися цього осяйного космосу в мініатюрі майже напевно означає смерть, і не спроможний зупинитися, Джейк потягнувся вперед. У цьому русі не було ані цікавості, ані жаху. Тільки безмежна невимовна потреба захистити троянду, і більше нічого.

18

Отямившись, Джейк спершу зрозумів тільки те, що минула шалена купа часу і голова просто розколюється від болю.

Що зі мною? Дали по довбещі й пограбували?

Він перекотився на спину і сів. Голову знову пронизала блискавка болю. Джейк підніс руку до лівої скроні й відчув, що пальці стали липкі від крові. Подивившись униз, він побачив, що з бур'яну витикається цеглина. Її заокруглений край був занадто червоний.

Якби вона була гостра, то я б зараз, мабуть, лежав у комі чи мертвий.

Глянувши на годинник, Джейк здивовано відзначив, що годинник на своєму місці — на руці. «Сейко», не супердорогий, але в цьому місці нічого просто так не буває: якщо вже ти подрімав на пустирі, то так і знай, що особистих речей у тебе більше нема. Дорогі вони чи ні, а дехто з превеликою втіхою полегшить тобі кишеню. Але цього разу Джейкові наче пощастило.

Було о пів на четверту пополудні. Це означало, що він пролежав непритомний щонайменше п'ять годин. Мабуть, батько вже поставив на вуха поліцію, але Джейку було якось байдуже. Здавалося, він вийшов зі школи Пайпера тисячу років тому.

Здолавши половину відстані до паркану, що відділяв порожній майданчик від Другої авеню, він зупинився.

Справді, що ж з ним сталося?

Мало-помалу до нього поверталися спогади. Стрибок через паркан. Послизнувся й підвернув щиколотку. Джейк торкнувся кісточки на носі й скривився від болю. Так... досі все так і було. А після цього?

Якісь чари.

Він намагався намацати це «щось», як старий німецький чоловік намацує собі шлях до дверей. Все навколо світилося зсередини. Усе — навіть обгортки з-під печива й порожні пивні пляшки. Ще були голоси — вони співали й, перекиваючи один одного, розповідали тисячі різних історій.

— І обличчя, — пробурмотів Джейк і нервово озирнувся від цього спогаду. Обличчя не було. Купи цегли залишалися купами цегли, бур'ян — бур'яном. Обличчя ніде не було. Проте...

...проте вони були тут. Ти це не вигадав.

Джейк не сумнівався. Сутність цього спогаду, його краса й позаземність досі вислизали від нього, але спогад здавався справжнім і невідомим. Все, що відбувалося з ним тут до того, як він зомлів, нагадувало фотографії найкращих днів життя. Ти можеш бодай приблизно пригадати все: який був день, погода, але фотографії лишаються плоскими, їм бракує життя.

Порожнім майданчиком уже повзли фіолетові тіні надвечір'я. Джейк роззірнувся довкола і подумав: «Я хочу, щоб воно повернулося. Господи, як же я хочу, щоб воно повернулося таким, як було».

Аж раптом Джейк побачив троянду, що росла зі свого островця пурпурової трави, дуже близько до того місця, де він упав. Серце закалатало так сильно, що ледь не вистригнуло з грудей. Джейк, хитаючись, подався до неї, не зважаючи на хвилі болю, що з кожним кроком піднімалися від щиколотки. І впав перед трояндою на коліна, неначе прочанин — перед вітарем. З широко розплющеними очима нахилився вперед.

Звичайна собі троянда. Звичайнісінька. А трава...

Трава не була пурпуровою. Так, на пагінцях подекуди виднілися червоні бризки, та колір був нормальний — зелений.

Трохи далі, на іншому острівці трави, Джейк побачив краплі синього кольору. А розложистий кущ реп'яхів праворуч був забризканий і червоним, і жовтим. За кушем хтось накидав охайну купку спрацьованих балончиків з-під фарби. На етикетках стояла назва виробника — Glidden Spread Satin.

Та й по всьому. Просто бризки фарби. А ти, очманілий, понапридумував тут...

Дурня якась.

Джейк міг відрізнити те, що бачив тоді, від побаченого зараз.

— Маскування, — прошепотів він. — Я ж не дурний. Все було тут. Та воно й досі тут.

Голова помалу прояснювалася, і він знову відчув рівну гармонійну енергію цього місця. Хор голосів нікуди не зник, продовжував звучати так само мелодійно, як і раніше, хоч тепер був якийсь невиразний і наче долинав здалеку. Глянувши на купу битої цегли й старих уламків тиньку, Джейк побачив у ній ледь помітне обличчя. Обличчя жінки зі шрамом на лобі.

— Еллі? — пробурмотів Джейк. — Тебе звуть Еллі?

Відповіді не було. Обличчя зникло. Перед ним знову була лише неприваблива купа цегли й тиньку.

Він перевів погляд на троянду. Розжарений червоний колір язиків полум'я в печі змінився, став тьмяним, рожевим у крапинку. Квітка була дуже гарна, але не досконала. Деякі пелюстки позакручувалися, їхні краї стали сухі й неживі. Ця троянда була не з тих дбайливо вирощених квіток, які він бачив у квіткових магазинах. Вона дика, подумав Джейк.

— Ти така гарна, — сказав він і знову простягнув руку, щоб торкнутися її.

І хоча вітру не було, троянда гойднулася в його бік. На якусь мить кінчики його пальців торкнулися її пелюсток, гладеньких, оксамитових і навдивовижу сповнених життя, а хор голосів, здавалося, зазвучав гучніше.

— Трояндо, ти хвора?

Відповіді, ясна річ, не було. Коли Джейкові пальці відірвалися від блідо-рожевого бутона, квітка знову гойднулася і за-

лишилася такою, як була — тихою і всіма забутою красунею, що виросла на бур'яні, забризканому фарбою.

«А хіба троянди цвітуть навесні? — здивувався Джейк. Хіба що дикі. А чого б це дика троянда росла на пустирі? І якщо вже вона тут виросла, то де інші?»

Він ще трохи постояв навкарачки, поки не зрозумів, що може увесь день (або й цілісіньке життя) так дивитися на троянду, а до розгадки таємниці так і не наблизиться. На якусь мить йому пощастило побачити її справжньою, і не тільки її, а й усе інше в цьому Богом забутому засміченому куточку міста. Він бачив її неприкритою, без маски. І хотів побачити ще раз, але одного бажання, вочевидь, було замало.

Час повертатися додому.

Неподалік валялися дві його книжки з «Мангеттенського ресторану “Пожива для розуму”», і поки Джейк їх підбирав, з-поміж сторінок «Чарлі Чух-Чуха» на куці пагони бур'яну вислизнув яскравий срібний предмет. Перепрошуючи свою шиколотку, Джейк нахилився по нього. Хор голосів неначе зітхнув і заспівав голосніше, а потім знову став ледь чутним бурмотінням.

— Отже, це теж було насправді, — пробурмотів він і провів великим пальцем по тупих виступах ключа і примітивних зазубринах у формі клина. На неглибоких вигинах ближче до кінця третьої зазубрини палець ковзнув швидше. Джейк запхав ключ глибоко в праву передню кишеню штанів і пошкунтильгав до паркану.

Там примірівся було перелізти на той бік, аж раптом у голові спалахнула жахлива думка.

Троянда! А що, як хтось прийде й зірве її?

З вуст хлопчика від переляку зірвався притлумлений стогін. Джейк повернувся і насилу відшукав троянду очима, бо на неї вже набігла глибока тінь від будинку, що стояв неподалік. Крихітна рожева цятка в п'ятмі, вразлива, гарна і самотня.

Я не можу її залишити... я маю її охороняти!

І тут у його свідомості пролунав голос. То був точно голос чоловіка, якого Джейк зустрів на придорожній станції в тому дивному іншому житті. *Ніхто її не зірве. І жоден вандал не розтопче її підбором черевика, бо каламутний вандалів погляд не зможе витримати її краси. Небезпеки немає. Троянда сама може захиститися від таких загроз.*

Величезне полегшення охопило Джейка.

«А можна мені якось прийти сюди ще раз, щоб подивитися на неї? — спитав він у примарного голосу. — Коли настрої буде паскудний чи голоси знов почнуть сперечатися в голові? Можна прийти, подивитися на неї і трохи перепочити?»

Голос не відповідав. Кілька секунд Джейк дослухався, а потім вирішив, що він зник. Запхавши «Чарлі Чух-Чуха» за пояс штанів (штани були заквацянні брудом, подекуди на них начіплялися реп'яхи), Джейк узявся за дерев'яний паркан. Підтягнувся на руках, переліз через верх і обережно стрибнув на хідник Другої авеню, намагаючись стати на здорову ногу.

Порівняно з ранком пішоходів і транспорту на Другій значно побільшало — люди поверталися надвечір додому. Кілька перехожих озирнулися на брудного хлопчину в порваному піджаку й розхристаній сорочці, коли він незграбно зістрибнув з паркана, але більшість ішла собі, не звертаючи уваги. Ньюйоркці звикли до людей, що поведуться не так, як усі.

Джейк трохи постояв на хіднику, відчуваючи, що втратив щось цінне. Але сварливі голоси мовчали — це він теж зрозумів. Бодай якесь досягнення.

Він глянув на дерев'яний паркан, і у вічі йому одразу впав безглуздий віршик, виведений фарбою з балончика. Фарба була рожева, кольору троянди.

— ЧЕРЕПАХУ здоровенну уяви, — впівголоса прочитав Джейк. — На собі вона тримає світ людвиги. — Він здригнувся. — Ну й день сьогодні! Жах!

І Джейк, накульгуючи, почвалав додому.

19

Мабуть, консьєрж подзвонив одразу, шойно Джейк зайшов у вестибюль, бо коли ліфт відкрився на п'ятому поверсі, перед дверима вже чатував батько. Елмер Чемберз був одягнений у линялі джинси й ковбойські чоботи на підборах, завдяки яким ледь-ледь дотягував до шести футів зросту (насправді у ньому було п'ять футів десять дюймів). Чорне коротко стрижене волосся стояло на голові сторч. Наскільки Джейк пам'ятав, у батька завжди був такий вигляд, ніби він тільки-но пережив вселенський шок. Шойно хлопчик вийшов з ліфта, Чемберз ухопив його за руку.

— Що у тебе за вигляд?! — Поглядом батько кидав блискавки. Він роздивився все: брудне Джейкове обличчя й руки, засохлу кірку крові на щоці й скроні, запилюжені штани, порваний піджак і на довершення — реп'ях, що прилип до краватки, наче якась дивна заколка. — Ану ходи сюди! Де ти був, чорти б тебе взяли? Ти про матір подумав? Та вона ледь з котушок не з'їхала!

Не даючи Джейкові ні секунди, щоб отямитись, він поволік його в квартиру. В арковому проході, що з'єднував кухню й їдальню, стояла Грета Шоу. Глянувши на хлопчика очима, сповненими співчуття, вона зникла, щоб не прогнівити своїм виглядом «господаря».

Джейкова мати сиділа в своєму кріслі-гойдалці. Побачивши сина, вона підвелася, але аж ніяк не зірвалася на ноги. І не кинула в передпокій, щоб вкрити його лице поцілунками й добряче насварити. Вона просто йшла, і з її очей Джейк здогадався, що мати накачалася валіумом, не менше трьох пігулок ковтнула. А може, й чотири. Його батьки свято вірили, що хімія змінює життя на краще.

— У тебе кров! Де ти був? — Питання було поставлене культурним голосом вихованки коледжу Васара і так, щоб «був» римувалося з «чув». Таким тоном вона могла б поспівчувати знайомому, що потрапив на своїй машині у невеличку аварію.

— Надворі, — сказав Джейк.

Батько сильно його трусонув. Від несподіванки Джейк спіткнувся і мало не впав. У хворій щиколотці миттю спалахнув біль. І тут Джейк розлютився. Він чудово розумів, що батько розсердився не через те, що син утік зі школи, залишивши по собі тільки твір божевільного. Насправді татусь лютував, бо Джейк мав нахабство пустити псу під хвіст його дорогоцінний розпорядок дня.

Досі Джейк мав до батька тільки три почуття: сором, страх і якусь слабку нерішучу подобу любові. Але тепер з'ясувалося, що є ще й четверте та п'яте. Гнів і відраза. До цих неприємних відчуттів домішувалася туга за справжньою домівкою. Зараз вона заступила собою все в душі хлопчика, просочуючись крізь інші відчуття, наче дим. Він дивився на червоні від гніву щоки батька, шокову зачіску і всіма фібрами душі прагнув опинитися на пустирі, а там дивитися на троянду і слухати хор голосів. «Це не мій дім, — подумав він. — Вже не мій. У мене є справи. Якби ж то я знав, що це за справи».

— Відпусти мене, — наказав він.

— Що ти там пискнув? — У батька стали круглі очі. Сьогодні ввечері вони були налиті кров'ю особливо сильно. Джейк здогадався, що це він, мабуть, надто часто черпав зі свого джерела чарівного порошку, і поставати проти нього зараз було б нерозумно, але все одно він не збирався відмовлятися від свого наміру. Він не миша в зубах у кота-садиста і труситися від страху не буде. Тільки не сьогодні. А може, відтепер це взагалі в минулому. І раптом Джейка осяяло: його гнів викликаний здебільшого одним простим фактом. Він не може поговорити з батьками про те, що сталося... точніше, відбувалося досі. Вони зачинили всі двері.

«Але в мене є ключ, — подумав він і намацав ключ крізь тканину штанів. Згадалися третій і четвертий рядки неоковирного вірша: Хочеш побігати і погратися? / До ПРОМЕНЯ спробуй сьогодні дістатися.

— Я сказав, відпусти мене, — повторив Джейк. — Я звихнув собі щиколотку, мені боляче.

— Зараз я тобі ще не так боляче зроблю, якщо ти не...

Раптом Джейк відчув приплив сили. Він ухопив руку, що вчепилася в нього біля плеча, і різко відштовхнув. У батька щелепа відвисла від здивування.

— Я тобі не підлеглий, — сказав Джейк. — Я твій син, не забув? Якщо забув, то глянь на фотографію в себе на столі.

Батько вишкірив бездоганні коронки, явивши світу вираз, що на дві третини складався зі здивування, а на третину — з несамовитої люті.

— Не смій так зі мною розмовляти. Де твоя повага?

— Не знаю. Може, я її загубив дорогою додому.

— Мало того, що ти цілий день десь валандався без поважної причини, так ще й верзеш своїм безсоромним ротом...

— Годі! Припиніть це! — закричала Джейкова мати. Попри всі транквілізатори, що циркулювали зараз в її крові, голос був такий, наче вона от-от розридається.

Батько знову хотів ухопити Джейка за руку, але передумав. І може, це частково пояснювала та дивовижна сила, з якою хвилину тому син вирвав руку з його лещат. А може, Джейків погляд промовисто свідчив, що краще цього не робити.

— Я хочу знати, де ти був.

— Надворі. Я вже тобі казав. І більше нічого казати не збираюся.

— Ну ти й нахаба! Телефонував директор школи, а вчитель французької, той взагалі до нас приходив. І в обох було до тебе *beau coup*¹ питань! Як, зрештою, і в мене. І я вимагаю відповідей!

— У тебе брудний одяг, — помітила мати й нерішуче додала: — Джонні, тебе що, пограбували? Ти втік зі школи, але потрапив до рук грабіжників?

— Та яке там пограбували, — заричав Елмер Чемберз. — У нього ж досі годинник на руці, не бачиш?

— А звідки тоді кров на лобі?

— Нічого страшного, мам. Я просто вдарився.

¹ *Beaucoup* — багато, купа (фр.).

— Але ж...

— Я йду спати. Я дуже, дуже втомився. Якщо хочете, поговоримо про це вранці. Може, тоді це матиме якийсь сенс. Але поки що мені сказати нічого.

Батько простягнув руку й зробив крок йому навздогін.

— Елмере, ні! — зірвалася на крик мама.

Але старший Чемберз, не звертаючи на неї найменшої уваги, вхопив Джейка за піджак на спині.

— Та як ти смієш повертатися до мене... — почав він, проте Джейк блискавично крутнувся і вирвався з батькових рук. Шов під правою пахвою тріснув.

У Джейка був такий палаючий погляд, що батько мимоволі відступив. Лютий вираз обличчя згас, його заступив переляк. В очах його сина справді горів вогонь — то була не метафора. Мати кволо пискнула, затулила рота рукою, зробила два непевні кроки назад і, наче мішок борошна, впала в своє крісло-гойдалку.

— Дай... мені... спокій, — процідив Джейк крізь зуби.

— Та що з тобою? — мало не жалібним тоном спитав батько. — Що, в дідька, сталося? Ти прогулюєш школу, не сказавши нікому ні слова, і це в перший день іспитів. Приходиш з голови до п'ят брудний... поводишся, немов божевільний.

От і прозвучало... *поводишся, немов божевільний*. Це те, чого він так боявся, відколи три тижні тому з'явилися голоси. Страхітливе Звинувачення. Та зараз Джейк зрозумів, що йому зовсім не страшно, мабуть, тому, що він нарешті все для себе вирішив. Так, з ним справді щось сталося. І відбувається досі. Але він точно не збожеволів. Принаймні, поки що.

— Вранці поговоримо, — повторив Джейк. Він пішов до виходу з їдальні, й цього разу батько навіть не намагався його зупинити. Але біля дверей Джейкові довелося зупинитися — пролунав стурбований матусин голос:

— Джонні... з тобою все гаразд?

І як йому на це відповідати? Так? Ні? І так, і ні? Ні те, ні те? Але голоси мовчали, і це був бодай якийсь здобуток. Взагалі-то, дуже великий здобуток.

— Вже краще, — відповів він після хвилинних роздумів. А потім пішов до своєї кімнати і щільно зачинив за собою двері. І коли клацнув замок дверної ручки, відділяючи його від решти білого світу, Джейк відчув невимовне полегшення.

20

Він трохи постояв під дверима — слухав. Материн голос звучав глухо, батьків — трохи гучніше.

Мати сказала щось про кров і лікаря.

Батько відповів їй, що з малим усе гаразд, тільки за дурною головою і ногам нема спокою, і з рота всілякі нісенітници лізуть, але він це швидко виправить.

Мати попросила його заспокоїтися.

Батько відповів, що спокійний.

Мати сказала...

А батько їй на це... а вона — бла, бла, бла. Джейк їх любив, незважаючи ні на що... думав, принаймні, що любить... але зараз сталося щось, і вслід за цим «чимось» почнуться інші події.

Чому? Бо з трояндою щось було не так. А ще, мабуть, тому що Джейк хотів побігати і погратися... і знову побачити *його* очі, сині, як небо над придорожною станцією.

Джейк повільно пішов до письмового столу, знімаючи дорогою піджак. Втім, від піджака там лишилася сама назва — один рукав був майже повністю відірваний, підкладка безвладно висіла, як вітрило у штиль. Недбало повісивши його на спинку стільця, Джейк сів і поклав книжки на стіл. Останні півтора тижня він спав препаскудно, але сьогодні спатиме, як немовля. Здавалося, він ще ніколи не був такий натомлений. Вранці, мабуть, буде якось легше вирішити, що робити далі.

У двері тихенько постукали, і Джейк змучено повернувся в той бік.

— Джоне, це місіс Шоу. Можна мені зайти?

Джейк мимоволі всміхнувся. Місіс Шоу... ну звісно, хто ж іще. Батьки підіслали її як посередника. Хоча ні, як перекладача, так буде точніше.

«Підіть до нього, — напевно, сказала мама. — Вам він розкаже, що з ним таке. Я його мати, а той чоловік з налитими кров'ю очима й мокрим носом — його батько, а ви лише економка, але з вами він поділиться тим, чого не захоче розповідати нам. Бо ви з ним бачитеся частіше, ніж я чи він, то, може, маєте з ним спільну мову».

«У неї в руках точно буде таця», — подумав Джейк. І, всміхаючись, відчинив двері.

Місіс Шоу справді тримала тацю. На ній було два сендвічі, шматок яблучного пирога і склянка молока з шоколадом. Погляд у місіс Шоу був трохи стривожений, наче вона боялася, що Джейк стрибне на неї і вкусить. Батьків ніде не було видно. Джейк уявив, як вони зараз сидять у вітальні й нервово вслухаються в тишу.

— Хочеш перекусити? — спитала місіс Шоу.

— Так, дякую. — Джейкові аж шлунок судомило від голоду, бо востаннє він їв уранці. Він відступив, пропускаючи місіс Шоу до кімнати. Проходячи повз нього, вона знову глянула на нього з пересторогою, а потім поставила тацю з їжею на стіл.

— О, погляньте-но! — вона взяла зі столу «Чарлі Чух-Чуха». — Коли я була маленькою, в мене теж була така книжка. Це ти сьогодні купив, Джонні?

— Так. Батьки попросили вас дізнатися, де я був?

Вона просто кивнула. Не кривлячи душею, нічого не вдаючи. Для неї це був один із обов'язків, як сміття винести. «Якщо хочеш, можеш розповісти, — було написано в неї на обличчі, — а як не хочеш, то мовчи. Ти подобаєшся мені, Джонні, але ваші стосунки — це ваші стосунки, і мене вони не обходять. Я просто тут працюю, і мій робочий день закінчився годину тому».

Її промовистий вираз обличчя аж ніяк не образив Джейка. Навпаки, він заспокоївся. Місіс Шоу була ще однією знайо-

мою-але-не-зовсім-другом... проте йому здавалося, що вона йому більше друг, ніж хлопці в школі, і вона набагато ближча йому, ніж батько з матір'ю. Принаймні, місіс Шоу була чесною людиною. Вона ні перед ким не запобігала. Усе включалося в рахунок наприкінці місяця. Втім, вона завжди зрізала з хліба скоринку, готуючи сендвічі.

Джейк узяв сендвіч і відкусив здоровий шмат. Його улюблений, з копченою ковбасою і сиром. Це був ще один плюс місіс Шоу — вона завжди знала, що він любить. Його мати, наприклад, досі була певна, що він любить їсти кукурудзу з качана і терпіти не може брюсельської капусти.

— Скажіть їм, будь ласка, що зі мною все гаразд. А таткові перекажіть, що я шкодую за свої грубі слова.

Насправді він не шкодував, але батькові це вибачення було потрібне, як повітря. Щойно місіс Шоу його перекаже, таточко зможе зі спокійною душею й надалі себе ошукувати — він виконав свій батьківський обов'язок, і все добре, все добре, у нього в житті все добре.

— Я перепрацював перед іспитами, — сказав Джейк із повним ротом, — і сьогодні вранці мені стало недобре. Я наче був у ступорі. Мені треба було вийти надвір, інакше я б задихнувся. — Джейк помацав висохлу кірку крові на лобі. — А це... скажіть мамі, що це пусте. Мене ніхто не грабував. То я по-дурному впав. Перечепився через візок поштового вантажника. Це просто подряпина. В очах у мене не двоїться, навіть голова вже не болить.

Місіс Шоу кивнула.

— Тепер я розумію... крута школа й таке інше. Ти просто перенервувався. Нічого страшного, Джонні, не треба цього соромитися. Останні кілька тижнів ти справді був не при собі.

— Тепер, здається, я в нормі. Мабуть, доведеться переписувати іспитовий твір з англійської, та...

— Ох! — раптом сказала місіс Шоу і спантеличено на нього подивилася. Вона поклала «Чарлі Чух-Чуха» на письмовий стіл. — Геть із голови вилетіло! Твій учитель французької дещо тобі передав. Піду принесу.

І вийшла з кімнати. Джейк не хотів завдавати містерові Бісету клопотів, бо ж той був доброю людиною. Але, судячи з того, що вчитель сам прийшов до них додому, він таки хвилювався. Джейк здогадувався, що вчителі зі школи Пайпера вкрай рідко відвідують батьків учнів особисто. І став думати-гадати, що ж таке міг залишити для нього містер Бісет. На думку не спадало нічого кращого, ніж запрошення до містера Гочкіса, шкільного психіатра. Ще сьогодні вранці це налякало б хлопчика до смерті, але зараз він був абсолютно спокійний.

Сьогодні ввечері важливою була тільки троянда.

Джейк вп'явся зубами в другий сендвіч. Місіс Шоу не зачинила за собою дверей, тож тепер йому було чути, як вона розмовляє з батьками. Скидалося на те, що вони обоє вже трохи заспокоїлися. Джейк випив молоко і взявся за тарілку з яблучним пирогом. А через кілька хвилин повернулася місіс Шоу. В руках у неї була до болю знайома синя течка.

І Джейк зрозумів, що в нього ще залишилися деякі запаси страху. Учні і вчителі — вони всі вже знають про нього, і вже нічого не зміниш. Та все одно він не був у захваті від того, що всі знають, що він несповна розуму. Що всі його обговорюють.

Спереду до течки був прикріплений маленький конверт.

Розкриваючи його, Джейк подивився на місіс Шоу.

— Як там мої старі?

Вона злегка всміхнулася.

— Батько попросив спитати в тебе, чого ти нікому не сказав, що у тебе Переляк Перед Іспитами. Виявляється, у нього самого таке було, коли він учився в школі... так, два чи три рази.

Джейка це вразило до глибини душі. Батько був не з тих, хто поринає у спогади, що починаються словами: «Коли я був малий...» Джейк спробував уявити батька хлопчиком, який дуже боїться іспитів, але йому це не дуже добре вдалося... найбільше, на що він спромігся, — негарний образ задерикуватого карлика в пайперівській сорочці, карлика в ковбойських чоботях, зроблених на замовлення, карлика з коротким чорним волоссям, що дико стирчить на голові.

Записка була від містера Бісета.

Дорогий Джоне,

Бонні Ейвері розповіла мені, що ти завчасно пішов з уроків. Вона дуже хвилювалася за тебе, і я також стурбований, хоча з нашими учнями вже таке траплялося, особливо під час Іспитового Тижня. Дуже тебе прошу: завтра вранці перед уроками зайди до мене. Згода? Будь-які проблеми можна розв'язати. Якщо ти відчуваєш тягар іспитів (повторюю, таке трапляється дуже часто), то можна домовитися, і ти складеш їх пізніше. Ми хочемо, щоб ти був здоровий. Це все, що нас турбує. Якщо схочеш, можеш зателефонувати мені сьогодні ввечері. Мій телефон 555-7661. Спати я лягаю опівночі.

Не забувай, що ми всі дуже тебе любимо. Ми на твоєму боці.

À votre santé¹

Len Bisette

Сльози навернулися Джейку на очі. Як чудово, що про нього дбають. Просто дивовижно. Але було ще й інше, те, про що в записці прямо не йшлося. Ще дивовижніше. Тепло, турбота і спроба (хоч і не надто вдала) зрозуміти й втішити.

Внизу записки містер Бісет домалював стрілочку. Джейк перевернув аркуш і прочитав:

*«До речі, Бонні попросила передати тобі ось це. Щиро вітаю!»
Вітаю? Що це, в біса, означає?*

Джейк розкрив течку. До першої сторінки його Іспитового Твору був прикріплений скріпкою аркуш паперу. Бланк під шапкою: З КАБІНЕТУ БОНІТИ ЕЙВЕРІ. Дедалі більше дивуючись, Джейк прочитав написані чорнильною ручкою і гострим почерком рядки.

¹ З турботою про твоє здоров'я (фр.).

Джоне,

я не маю сумнівів у тому, що Леонард вже озвучив тобі наші переживання (йому це вдається, як нікому іншому), тож дозволь мені сказати кілька слів про твій Іспитовий Твір, який я прочитала й оцінила у вільний час. Його самобутність справила на мене величезне враження. Це найкращий з-поміж усіх учнівських творів, які я читала за останні кілька років. Фігура повторення, яку ти використовуєш («...ось у чому правда») — гарна знахідка, але я чудово розумію, що насправді це лише прийом. Справжня цінність твору — в символах, що спочатку з'являються у вигляді зображень поїзда і дверей на титульній сторінці, а потім проходять через увесь твір. Ця символізація сягає свого логічного завершення в зображенні «чорної вежі», яку я особисто схильна вважати твоїм протестом проти всезагальних амбіцій — фальшивих і до того ж небезпечних.

Я не вдаватиму, що розумію всі символи (наприклад, такі, як «Дама Тіней», «стрілець»). Але, гадаю, цілком очевидно, що самого себе ти вивів у образі «в'язня» (школи, суспільства тощо), а систему освіти зобразив як «Велемовного Демона». Можливо, «Роланд» і «стрілець» — одна й та сама авторитетна особа, наприклад, твій батько? Мене так заінтригувало це питання, що я пошукала його ім'я в твоїх шкільних документах. Виявилось, що його звать Елмер, але я помітила, що середній ініціал — «Р.»

Як на мене, то це дуже провокативно. А можливо, це ім'я — подвійний символ, у якому образ твого батька тісно переплітається з сюжетом поеми Роберта Браунінга «Чайльд Роланд до Вежі Темної прийшов»? Правду кажучи, більшості учнів я не ставляю таких питань, але ж я знаю, як багато ти читаєш!

Хай там як, я вражена до глибини душі. Молодші учні дуже люблять вдаватися до так званого потоку свідомості, але їм рідко вдається контролювати його. А ти надзвичайно вдало поєднав потік свідомості з мовою символів.

Браво!

Зайди до мене, коли знову повернешся до занять. Я хочу обговорити з тобою можливість публікації твого твору в першому випуску студентського журналу наступного року.

Б. Ейвері

Р. С. Якщо ти пішов сьогодні зі школи, бо мав сумніви, чи я зможу зрозуміти твоїй глибокий Іспитовий Твір, то, сподіваюся, мені вдалося їх розвіяти.

Джейк витяг аркуш з-під скріпки, відкриваючи титульну сторінку свого на диво самобутнього і глибоко символічного Іспитового Твору. На ній міс Ейвері вивела й обвела червоною ручкою оцінку: А+. А під нею написала: МОЛОДЕЦЬ!!!

І тут сміх, що душив Джейка, вирвався назовні.

Вибухами реготу з нього виходив цілісінький той день — довгий, страшний, сумбурний, підбадьорливий, загадковий. Джейк упав на стілець і закинув голову назад, тримаючись руками за живіт. З очей лилися сльози.

Він сміявся, поки не охрип. Але варто було трохи заспокоїтися, як в око впадав котрийсь із рядків доброзичливого відгуку міс Ейвері, і Джейк знову реготав до нестями. Він не помітив, як до дверей підійшов батько. Елмер Чемберз обвів його спантелеченим тривожним поглядом і, хитаючи головою, пішов геть.

Врешті-решт Джейк згадав, що місіс Шоу досі сидить тут на ліжку й дивиться на нього доброзичливим, але відстороненим поглядом, трохи приправленим цікавістю. Він спробував щось сказати, але сміх задушив слова.

«Треба закінчувати, — подумав він. — Бо так я вмуру від сміху. Серце не витримає абощо».

Але від думки про те, що вчителька вигадала для «чух-чух, чух-чух» його знову почав розпирати дикий регіт.

Зрештою напади сміху ослабли до легкого хихотіння. Джейк витер мокрі очі рукавом і сказав:

— Вибачте, місіс Шоу... це просто... ну... мені поставили А з плюсом за іспитовий твір. Він був дуже... дуже глибокий... і дуже сим... сим...

Але закінчити не зміг, бо знову склався навпіл від реготу, тримаючись за живіт, що ходив ходором.

Місіс Шоу підвелася. На її обличчі сяяла посмішка.

— Чудово, Джоне. Я рада, що все так добре закінчилося. Твої батьки теж зрадіють, от побачиш. А я вже запізнююся... мабуть, доведеться просити консьержа викликати таксі. Добраніч, гарних тобі снів.

— Добраніч, місіс Шоу, — відгукнувся Джейк, ледве стримуючись від сміху. — Дякую вам.

А коли за нею зачинилися двері, знову зайшовся реготом.

21

Наступні півгодини до нього по черзі навідувалися батьки. Вони вже вочевидь вгамувалися, а оцінка А+ на Джейковому Іспитовому Творі заспокоїла їх ще більше. Джейк приймав їх із відкритим підручником з французької на столі, але насправді до підручника не зазірав і не мав ані найменшого наміру щось вчити. Він просто нетерпляче чекав, коли ж батьки дадуть йому спокій і він нарешті матиме змогу уважніше роздивитися дві придбані сьогодні книжки. У хлопчика було відчуття, що справжні Іспити ще попереду, і він відчайдушно хотів їх скласти.

Десь о чверть на десяту до нього зазірнув батько. Мати пішла хвилин двадцять тому. Вона побула недовго і здавалася неуважною. Елмер Чемберз зайшов із сигаретою в одній руці й склянкою скотчу — в другій. Вигляд у нього був не просто спокійний, а приголомшений. Джейк на мить замислився, чи, бува, батько не заліз до матеріної скриньки з валіумом.

— Малий, ти в нормі?

— Так. — Джейк знову став маленьким слухняним хлопчиком, що завжди володіє собою. Погляд, яким він подивився на батька, був уже не розлючений, а тьмянний.

— Я хотів сказати, що шкодую про те, що було до цього. — Його тато був не з тих людей, хто часто вибачається, і виходило в нього не дуже добре. Несподівано для себе Джейк зрозумів, що йому трохи шкода батька.

— Та нічого.

— Важкий день, — сказав батько і підняв порожню склянку. — Може, забудемо все, що сталося? — Він промовив це таким тоном, наче ця чудова й логічна думка шойно стукнула йому в голову.

— Я вже забув.

— Добре. — У батьковому голосі звучало полегшення. — Тобі вже час спати, так? Завтра на тебе чекають пояснення і тести.

— Мабуть, — відповів Джейк. — З мамою все гаразд?

— Все добре. Чудово. Я піду в кабінет. Ще треба в папірцях покопирсатися.

— Тату?

Батько подивився на нього з осторогою.

— А яке у тебе друге ім'я?

Щось таке було у виразі татусевого обличчя, що Джейк одразу вирішив: батько подивився на оцінку за Іспитовий Твір, але не завдав собі клопоту прочитати сам твір чи відгук міс Ейвері.

— У мене його нема, — відповів він. — Є тільки ініціал, як у Гаррі С. Трумена. Тільки у мене «Р.» А чого ти питаєш?

— Просто цікаво, — сказав Джейк.

Він якось примудрився зберігати спокій, поки батько не вийшов. Але шойно за ним зачинилися двері, хлопчик упав на ліжку і задулив обличчя подушкою, щоб не чути було несамовитого реготу.

Коли Джейк нарешті впевнився, що черговий напад сміху позаду (хоча час від часу, наче поштовхи після землетрусу, до горла піступав смішок), а батько замкнувся в кабінеті зі своїми

сигаретами, скотчем, паперами і маленьким слоїком білого порошку, то знову сів за письмовий стіл, увімкнув лампу і розкрив «Чарлі Чух-Чуха». Кинувши побіжний погляд на сторінку, де писалося про авторські права, він побачив, що вперше ця книжка побачила світ у 1942 році. Його примірник був четвертого видання. Ззаду на звороті обкладинки не було жодної інформації про автора, Беріл Еванс.

Джейк повернувся до початку. Глянув на малюнок, де був зображений усміхнений блондинистий парубічко у кабіні машиніста паротяга, поміркував трохи, чому в машиніста така гордовита посмішка, і тільки тоді почав читати.

Боб Брукс служив машиністом у Залізничній Компанії Серединного світу. Працював він на перегоні «Сент-Луїс — Топіка». Машиніст Боб був найкращим з-поміж усіх машиністів Залізничної Компанії, а Чарлі був найліпшим поїздом!

Так звали паротяг 402 «Великий хлопчик» — Чарлі, і ніхто, крім Машиніста Боба, не мав права сидіти в його кабіні й дудіти в гудок. Всі знали, як гуде Чарлі — УУУУ-УУ-УУУУУУ! І коли відлуння розходилося величезною канзаською рівниною, всі говорили: «Це їде Чарлі, а з ним Машиніст Боб. Від Сент-Луїса до самої Топіки їм нема рівних у швидкості!»

Хлопчики й дівчатка збігалися з усіх усюд на подвір'я своїх будинків, щоб побачити, як їдуть Чарлі та Машиніст Боб. Машиніст Боб завжди усміхався і привітно махав рукою. А діти теж усміхалися й махали у відповідь.

У Машиніста Боба була одна таємниця. Її він не розкривав нікому. Чарлі Чух-Чух був живий. Справді живий. Як Боб про це дізнався? А ось як. Одного дня, коли вони котили собі рейками від Топіки до Сент-Луїса, Машиніст Боб почув спів, дуже ніжний і тихий.

— І хто тут зі мною в кабіні? — строго спитав Машиніст Боб.

— Та тобі треба до психіатра, Машиністе Боб, — пробурмотів Джейк собі під носа, перегортаючи сторінку. На звороті був малюнок: Боб нахиляється до автоматичної паливни Чарлі Чух-Чуха й зазирає під неї. «А хто ж керує поїздом і виглядає корів (не кажучи вже про хлопчиків і дівчаток), які можуть необережно забрести на колію, поки Боб шукає “зайців”?» — подумав Джейк. І вирішив, що Беріл Еванс геть нічого не тямить у поїздах.

— Не бійся, — сказав тихий хрипкий голос. — Це я.

— Хто — я? — здивувався Машиніст Боб. Він спитав це строго й голосно, бо досі думав, що це його хтось розіграє.

— Чарлі, — відгукнувся тихий хрипкий голос.

— Дуже смішно! — сказав Машиніст Боб. — Поїзди не вміють розмовляти! Може, я й не дуже освічений, але це я знаю точно! Якщо ти Чарлі, то спробуй подудіти в свій гудок. Я побачу, як тобі це вдасться!

— Авжеж, — сказав тихий хрипкий голос, і понад рівнинами Міссурі пролунав потужний гудок паротяга: УУ-УУУУ-УУУУ!

— Нічого собі! — вражено сказав Машиніст Боб. — Це справді ти!

— Я ж тобі казав, — відповів Чарлі Чух-Чух.

— А чому я раніше не знав, що ти живий? — поцікавився Машиніст Боб. — Чому ти тільки зараз до мене заговорив?

Але-замість відповіді Чарлі заспівав Машиністові Бобу пісеньку своїм тихим і хрипким голосом.

Безглузких запитань не треба,
З тобою я не граюсь.
Я просто гарний паротяг
І зовсім не міняюсь.

Кочу я рейками вперед
Під синім-синім небом,
І паровозик не помре,
Поки не буде треба.

— Ти поговориш зі мною в дорозі? — спитав Машиніст Боб. — Я б дуже цього хотів.

— Я теж, — сказав Чарлі. — Ти мені подобаєшся, Машиністе Боб.

— І ти мені подобаєшся, Чарлі, — сказав Машиніст Боб і, щоб показати, який він щасливий, подувів у гудок.

УУУУУ-УУУ! Так гарно і гучно Чарлі ще не гудів ніколи, і всі, хто почув, вийшли подивитися на нього.

Люстрація до цього речення була дуже подібна до малюнка на обкладинці. На попередніх картинках (ті грубі малюнки нагадали Джейкові його улюблену з дитсадка книжку — «Майк Маліген і його паровий екскаватор») локомотив був лише локомотивом, хай навіть веселим і життєрадісним. Ніхто б не засумнівався, що він припав до душі хлопчикам 40-х років, для яких ця книжка і була написана, але все одно залишався машиною. Але на цьому малюнку в нього з'явилися людські риси обличчя, і Джейк мимоволі здригнувся, попри те, що Чарлі посміхався, а розповідь мала свій, хоч і важкуватий, шарм.

Ця посмішка не викликала у нього довіри.

Джейк іще раз пробіг очима свій Іспитовий Твір. *Я впевнений на всі сто, що Блейн небезпечний, ось у чому правда.*

Він закрив течку, задумливо постукав по ній пальцями і знову заходився читати «Чарлі Чух-Чуха».

Машиніст Боб і Чарлі багато подорожували разом і розмовляли про різні речі. У Машиніста Боба не було родини; відколи його дружина померла в Нью-Йорку (а сталося це дуже давно), він не мав жодного справжнього друга. Тепер його другом став Чарлі.

Одного дня Чарлі й Машиніст Боб, як завжди, повернулися у депо в Сент-Луїсі, але на Чарліному місці стояв новенький дизельний локомотив. І який же красень був той дизельний локомотив! 5 тисяч кінських сил! Зчеплення з іржостійкої сталі! Тягові двигуни, виготовлені на заводі

в Ютиці, штат Нью-Йорк! А вгорі, за генератором, — два жовтогогарячих вентилятори для охолодження радіатора.

— Що це? — стривожено спитав Машиніст Боб, а Чарлі нічого не сказав, тільки надзвичайно тихим і хрипким голосом заспівав свою пісеньку:

Безглузких запитань не треба,
З тобою я не граюсь.
Я просто гарний паротяг
І зовсім не міняюсь.

Кочу я рейками вперед
Під синім-синім небом,
І паровозик не помре,
Поки не буде треба.

До них підійшов начальник депо, пан Брігс.

— Цей локомотив напрочуд гарний, — сказав Машиніст Боб, — але заберіть його, будь ласка, звідси, пане Брігс, бо Чарлі треба сьогодні негайно змастити.

— Вам більше ніколи не доведеться змащувати Чарлі, Машиністе Боб, — сумовито відповів пан Брігс. — Цей новісінький «Берлінгтон-Зефір» його замінить. Дійсно, Чарлі був найкращим локомотивом у світі, але він уже старий, і котел у нього підтікає. Боюся, що Чарлі час на пенсію.

— Дурниці! — Машиніст Боб дуже розлютився! — Чарлі ще ого-го! Я надішлю телеграму в головний офіс Залізничної Компанії Серединного світу! Я надішлю телеграму самому Президенту, панові Реймонду Мартіну! Я з ним знайомий, бо колись він мене нагородив медаллю за добру службу, а після цього ми з Чарлі покатали його дочку. Я дозволив їй подудіти, і Чарлі гудів для неї гучно-гучно!

— Мені шкода, Бобе, — вибачився пан Брігс, — та це сам пан Мартін наказав купити новий дизельний локомотив.

І то була правда. Тож Чарлі Чух-Чуха відправили на запасну колію в найдальшому куточку сент-луїського депо, і там він іржавів по колеса в бур'янах. Тепер на шляху від Сент-Луїса до Топіки й назад лунало У-УУУ! У-УУУ!

«Берлінгтон-Зефіра». А Чарлі більше не гудів. На сидінні, в якому колись так гордо сидів Машиніст Боб, тепер кублилася мишача сім'я. У димовій трубі Чарлі звили гніздо ластівки. Чарлі був самотній і дуже сумний. Він тужив за сталевими коліями, синім-синім небом і широкими просторами. Часом пізно вночі він думав про все це і плакав горючими сльозами з машинної олії. Від цього гарний ліхтар вкривався іржею, але Чарлі було байдуже, бо ліхтар цей був уже старий і ніколи не світив.

Пан Мартін, президент Залізничної Компанії Середнього світу, написав Машиністу Бобу листа, у якому пропонував сісти в кабіну нового «Берлінгтон-Зефіра». «Це дуже гарний локомотив, Бобе, — переконував пан Мартін, — най-най-найкращий. І саме ти мусиш бути його машиністом! Ти найкращий з усіх машиністів Компанії. Моя дочка Сюзанна досі пам'ятає, як ти дав їй подудіти в Чарлін гудок».

Але Машиніст Боб сказав, що він їздитиме тільки на Чарлі і на жодному іншому локомотиві. Без Чарлі він відмовляється працювати машиністом. «Я не зможу зрозуміти такий гарний новий дизельний локомотив, — сказав Машиніст Боб, — а він не зрозуміє мене. Ми не порозуміємося».

Тож йому дозволили чистити мотори в сент-луїському депо, і так Машиніст Боб став Чистильником Бобом. Іноді інші машиністи, які їздили на гарних нових локомотивах, брали його на кпини. «Подивіться на цього старого дурня! — сміялися вони. — Йому бракує клепок зрозуміти, що світ уже давно зрушив з місця!»

Часом, пізно вночі, Машиніст Боб ходив на запасні колії, де на іржавих рейках стояв Чарлі Чух-Чух. Ця самотня місцина стала йому домівкою. Колеса поросли бур'яном, ліхтар заіржавів і не світив. Машиніст Боб завжди намагався розговорити Чарлі, але Чарлі дедалі менш охоче відповідав. Часто-густо він узагалі не розмовляв.

І в одну з таких ночей Машиністові Бобу спало на думку щось жахливе.

— Чарлі, ти помираєш? — спитав він. Але Чарлі відповів своїм найтихішим і найхрипкішим голосом:

Безглузвих запитань не треба,
З тобою я не граюсь.
Я просто гарний паротяг
І зовсім не міняюсь.

Не можу більше я катати
Під синім-синім небом,
Мабуть, я буду тут стояти,
Допоки не помру.

Джейк довго дивився на картинку, що ілюструвала цей ненадто-несподіваний поворот сюжету. Попри те, що малюнок був досить грубий, він усе одно передавав сльозливу сентиментальність історії. Чарлі виглядав старим, покоцаним і геть забутим. У Машиніста Боба був такий вигляд, наче він втратив останнього друга... хоча, за задумом автора, так воно й було. Джейк уявив, як гірко мають плакати у цьому місці всі американські діти. І йому подумалося, що такої туфти в казках і оповіданнях для дітей насправді дуже багато і від неї всі твої почуття наче кислотою обливає. Гензеля і Гретель зла мачуха залишає в лісі, маму Бембі вбиває мисливець, Старий Крикун помирає. Як легко завдати болю маленьким діткам, змусити їх плакати... В авторах наче прокидається якийсь садист... і ця Беріл Еванс, схоже, не виняток.

Але вигнання Чарлі на порослий бур'яном пустир — забутий Богом і людьми куток залізничного депо Серединносвітньої компанії в Сент-Луїсі — геть не розчулило Джейка. Дуже навіть навпаки. «Клас, — подумав він. — Туди йому й дорога. Він небезпечний. Нехай собі іржавіє там. І не треба довіряти його сльозам — кажуть, що крокодили теж плачуть».

Джейк швидко пробіг очима решту оповідання. Кінець, ясна річ, був щасливий. Та не могло лишатися й тіні сумніву в тому,

що момент відчаю на запасній колії надовго вривався в дитячу пам'ять і залишався там значно довше за хелі-енд.

До Сент-Луїса, щоб перевірити, як там ідуть справи, навідався містер Мартін, президент Залізничної Компанії Середнього світу. Того ж дня він збирався проїхатися на «Берлінгтон-Зефірі» до Топіки, де його донечка (вона стала піаністкою) давала свій перший сольний концерт. Та тільки «Зефір» не зміг зрушити з місця. Виявилось, що в дизельному пальному вода.

(«Це ж ти залив воду в дизель, Машиністе Боб? — подумав Джейк. — Точно ти, хитрий лисе, більше нікому!»)

А інші поїзди були вже в дорозі! Що ж робити?

Хтось поторсав містера Мартіна за рукав. Чистильник Боб. Тільки зараз він зовсім не був схожий на чистильника двигунів. Він зняв свій старий комбінезон, весь у плямах від машинної оливи, й натомість надів чистий. На голові в нього був старий кашкет машиніста.

— Он там, на запасній колії, стоїть Чарлі, — сказав він. — Чарлі доведе вас до Топіки, містере Мартін. Ви встигнете на доччин концерт.

— Та стара пароварка? — презирливо скривився містер Брігс. — Та коли настануть сутінки, йому до Топіки ще лишатиметься п'ятдесят миль!

— Чарлі впорається, — не вгавав Машиніст Боб. — Якщо не чіпляти поїзд, він встигне! Він у чудовій формі: на дозвіллі я чистив йому двигун і бойлер.

— Що ж, спробуємо, — погодився містер Мартін. — Мені дуже не хочеться прогавити перший Сюзаннин концерт!

Чарлі вже був напоготові. Машиніст Боб засипав йому в паливню свіжого вугілля, і її боки так розжарилися, що стали геть червоні. Він допоміг містерові Мартіну залізти в кабіну і вперше за багато років вивів Чарлі з іржавої, всіма забутої бічної колії на основну. Виїхавши на Головну Колію, він потягнув за гудок, і Чарлі бадьоро загудів, так, як гудів колись давно: УУУУУУ-УУУУ!

На той гудок з усього Сент-Луїса збіглася дівтора. Малеча повибігала на подвір'я, щоб подивитися, як їде старий іржавий локомотив.

— Дивіться! — кричали діти. — Це ж Чарлі. Чарлі Чух-Чух повернувся! Ураааа! — Вони махали руками, а Чарлі, пихкаючи трубою й набираючи швидкість, котив геть із міста і дудів у гудок, як у старі добрі часи: УУУУ-УУУУУУ!

Ту-ту, ту-ту — казали колеса!

Фух-фух — пахкав дим із труби!

Бух-бух — стукав механізм, подаючи вугілля в паливню!

Ось так! Так-так! Вперед-вперед, мчи, паротяг! Чарлі ще ніколи не їздив так швидко! Поля мчали повз. Блискавично! Автомобілі на Трасі-41, здавалося, стояли на місці!

— Неймовірно! — кричав містер Мартін, махаючи в повітрі капелюхом. — Який локомотив, Бобе! І чому ми його списали?! Як тобі вдалося так розкочегарити паливню?

Але Машиніст Боб тільки всміхнувся і нічого не сказав, бо він знав, що Чарлі сам бере собі паливо. І крізь ту-ту, фух-фух та бух-бух пробивалася стара пісенька Чарлі, яку той виспівував своїм тихим хрипким голосом:

Безглуздох запитань не треба,
З тобою я не граюсь.
Я просто гарний паротяг
І зовсім не міняюсь.

Кочу я рейками вперед
Під синім-синім небом,
І паровозик не помре,
Поки не буде треба.

Чарлі вчасно привіз містера Мартіна на фортепіанний концерт його дочки (інакше й бути не могло), і Сюзанна страшенно зраділа, коли побачила свого старого друга Чарлі (ну авжеж), і всі вони повернулися до Сент-Луїса разом, а Сюзанна всю дорогу мучила нещасний гудок. Містер Мартін запропонував Чарлі й Машиністові Бобу роботу в Каліфорнії — катати дитлахів у новому парку розваг Серединного світу, — і

якщо ви раптом туди потрапите, то зможете побачити, як Чарлі й Машиніст Боб катають радісних дітей у світі, сповненому світла, музики, веселощів і добра. Волосся в Машиніста Боба побіліло, а Чарлі вже не такий балакучий, як колись, однак вони обидва ще міцні й радіють життю. А діти досі чують, як Чарлі Чух-Чух тихим і хрипким голосом наспівує свою стару пісеньку.

КІНЕЦЬ

— Безглуздох запитань не треба, з тобою я не граюсь, — пробурмотів Джейк, роздивляючись останній малюнок. На ньому Чарлі Чух-Чух віз два вагони, прикрашених стрічками і переповнених веселими дітлахами, від американських гірок до чортового колеса. В кабіні сидів Машиніст Боб — він дудів у гудок і мав безмежно вдоволений вигляд свині, що купається в багноці. Джейк розумів, що посмішка Машиніста Боба мала означати надзвичайну втіху, але мимоволі бачив у ній тільки вишкір психа. Вони обидва — і Чарлі, й Машиніст Боб — скидалися на божевільних... і що пильніше Джейк вдивлявся в обличчя дітвори, то більше схилявся до думки, що на них застигли гримаси жаху. «Відпустіть нас, — здавалося, благали вони. — Будь ласочка, ми не хочемо помирати».

І паровозик не помре, поки не буде треба.

Джейк закрив книжку і задумливо на неї подивився. Потім знову розкрив і заходився гортати сторінки, обводючи ручкою певні слова й фрази, що здавалися йому сповненими особливого змісту.

Залізнична Компанія Серединного світу... Машиніст Боб... тихий хрипкий голос... УУУУ-УУУУ... перший справжній друг, відколи його дружина померла в Нью-Йорку (а сталося це дуже давно)... Містер Мартін... світ зрушив з місця... Сюзанна...

Джейк поклав ручку на стіл. Чому ці слова й словосполучення вабили його до себе? З тим, що про Нью-Йорк, все наче було зрозуміло, але ж як щодо інших? І взагалі, чому саме ця книжка? У тому, що вона чекала на нього, не було жодних сумнівів. Джейк був упевнений, що якби в кишені не виявилось грошей, то він

би просто вхопив її і дав драла з крамниці. Але чому? Чому? Він почувався стрілкою компаса. Стрілка нічого не знає про магнітне поле на півночі. Їй відомо тільки те, що вона мусить показувати у певному напрямку, подобається це їй чи ні.

Напевне Джейк знав тільки одне: він дуже-дуже втомився і якщо найближчим часом не скрутитися клубочком у ліжку, то засне просто за письмовим столом. Він зняв сорочку, а потім знову зиркнув на Чарлі Чух-Чуха.

Ця посмішка. Вона не викликала у нього довіри.

Ані на крихту.

23

Але сон прийшов не так швидко, як сподівався Джейк. Голоси знову заходилися сперечатися про те, живий він чи мертвий, не даючи йому заснути. Врешті-решт він просто сів у ліжку з заплющеними очима й притис до скронь кулаки.

«Годі вам! — подумки закричав Джейк. — Годі, чуєте?! Вас не було цілий день, то зникніть і зараз!

«Я зникну, якщо він визнає мене мертвим», — вперто промовив один з голосів.

«А я зникну, якщо він озирнеться, заради всього святого, і визнає, що я живий-здоровий», — відрізав інший.

Будь-якої миті Джейк міг закричати вголос. Стримати крик, що рвався назовні, йому було не до снаги — крик підступав до горла, наче блювотиння. Хлопчик розплющив очі, глянув на штани, що лежали на спинці стільця, і в нього з'явилася ідея. Він встав із ліжка, підійшов до стільця й засунув руку в праву передню кишеню штанів.

Срібний ключ був на місці. І шойно пальці зімкнулися на ньому, голоси замовкли.

«Скажи йому, — подумав він, гадки не маючи, до кого звертається ця думка. — Скажи йому взяти ключ. Ключ проганяє голоси».

Джейк знову ліг і заснув за три хвилини після того, як голова торкнулася подушки. А ключ так і лежав у його розслабленій руці.

РОЗДІЛ 3

ДВЕРІ Й ДЕМОН

1

Едді вже майже поринув у сон, коли раптом хтось чітко сказав йому на вухо: «Скажи йому взяти ключ. Ключ проганяє голоси».

Він підхопився й ошаліло роззирнувся навколо. Сюзанна міцно спала поряд — то був не її голос.

Здавалося, взагалі нічий. Ось уже вісім днів вони продиралися крізь ліси шляхом Променя і сьогодні влаштувалися на ночівлю в глибокій ущелині на дні долини, закритої з усіх боків. Неподалік, ліворуч, грізно вирувала річка, і текла вона в тому ж напрямку, куди йшли вони втрьох: на південний схід. Праворуч пологим схилом крокували нагору ялини. Жодних ознак чужинців. Сюзанна спала, а Роланд сидів, зіщулившись під ковдрою, на березі ріки і вдивлявся у темряву.

Скажи йому взяти ключ. Ключ проганяє голоси.

Едді вагався недовго. Терези, на шальках яких з одного боку був Роландів здоровий глузд, а з другого — безум, невпинно схилялися до божевілля. А найприкріше було те, що ніхто не знав цього краше за самого Роланда. Тож Едді був готовий ухопитися за будь-яку соломинку.

За подушку йому правила складена вчетверо шкура оленя. Едді засунув під неї руку й видобув якийсь пакунок, загорнутий у шмат шкіри. Потім пішов до Роланда, котрий сидів спиною і нічого не помічав, аж поки Едді не лишилося зробити чотири

кроки до його беззахисної спини. І це вразило юнака, прикро вразило. Ще зовсім недавно Едді тільки прокидався, ще навіть сісти не встигав, а Роланд уже знав. Бо чув, як змінилося дихання.

«Там, на пляжі, напівмертвий від укусу омариська, він і то був уважніший», — похмуро подумав Едді.

Нарешті Роланд повернув голову в його бік і подивився на нього. Очі стрільця блищали від болю і втоми, та Едді розумів, що це лише поверховий блиск. Він відчував, що під ним наростає сум'яття, яке неодмінно переросте в безум, якщо йому й надалі не чинити опір. Душа Едді сповнилася жалю.

— Не спиться? — спитав Роланд позбавленим життя голосом, наче одурманений наркотиками.

— Майже заснув, але прокинувся, — відповів Едді. — Слухай...

— Здається, я скоро помру. — Роланд зиркнув на Едді. Із очей зник блиск, і вони стали двома глибокими криницями без дна. Зазирнувши в них, Едді здригнувся — більше від цього безживного погляду, ніж від Роландових слів. — Едді, а ти знаєш, що я сподіваюся знайти там, де закінчується шлях?

— Роланде...

— Тишу, — закінчив Роланд і сухо зітхнув, наче пісок пересипав. — Просто тишу. Цього вистачить. Це буде кінець... усьому цьому.

Стрілець притис кулаки до скронь, і Едді подумав: «Не так давно я бачив, як це робить інша людина. Але хто? І де?»

Сміх та й годі: ось уже без малого два місяці він не бачив нікого, крім Роланда й Сюзанни. Втім, здавалося, що ця людина справді була.

— Роланде, я тут трохи погрався на дозвіллі, — сказав Едді. Роланд кивнув. Примарна усмішка торкнулася його вуст.

— Я знаю. Що ж це за річ? Ти вже готовий сказати?

— Мені здається, що це може бути частиною цього твого ка-тету. Погляд Роланда знову став уважним. Він задумливо подивився на Едді, але нічого не сказав.

— Дивись. — Едді заходився розгортати свій пакунок.

«Нічого доброго з цього не вийде! — зненацька завершав голос Генрі, та так гучно, що Едді ледь помітно здригнувся. — Це просто шматок порізаного дерева, і все! Він подивиться і засміє тебе! Ти пошиєшся в дурні! “О, яка ж краса! — скаже він. — Дівчисько вирізьбило це з дерева?”»

— Стули пельку, — пробурмотів Едді собі під носа.

Стрілець здивовано підвів брови.

— Це я не тобі.

Роланд кивнув, ні на крихту не здивувавшись.

— Брат часто тебе навідує, так, Едді?

Якийсь час Едді просто дивився на нього, забувши дістати свою роботу зі згортка. А потім усміхнувся. Усмішка вийшла не надто приємною.

— Не так часто, як раніше, Роланде. Подякуємо Господові за невеличкі милості.

— Так, — відгукнувся Роланд. — Надто багато голосів — це завеликий тягар для людської душі... Що у тебе там, Едді? Покажи, будь ласка.

Едді підняв угору шматок ясеневого дерева. З нього, наче наяда на носі судна чи руків'я меча, встромленого в камінь, виступав ключ, майже завершений. Едді не знав, наскільки добре вдалося відтворити обрис, побачений у вогні багаття (та й не вдасться йому це дізнатися ніколи, якщо тільки він не знайде для цього ключа замкову щілину). Але щось підказувало, що він упритул наблизився до мети. В одному Едді був упевнений на всі сто: так гарно він ще не різьбив ніколи. Поки що.

— О боги, Едді, це прекрасно! — вигукнув Роланд. Апатія зникла з його голосу, поступившись здивовано-шанобливому тону, якого Едді ніколи раніше не чув. — Ця річ вже готова? Не готова, правда ж?

— Ні... не зовсім готова... — Едді провів пальцем по третій заглибині, а потім по завитку на кінці останньої зазубрини. — Ще трохи треба пововтузитися з цією заглибинкою, та й карлючка на кінці поки що не така, як треба. Не знаю, звідки мені відомо, але це факт.

— Це твоя таємниця. — Роланд не запитував, він стверджував.

— Так. Якби ж то я тільки знав, для чого вона потрібна.

Роланд озирнувся. Там, куди помандрував його погляд, Едді побачив Сюзанну. І йому стало трохи легше від того, що Роланд почув її першим.

— Хлопці, чого це ви не спите? Кісточки комусь перемиваєте? — Побачивши в руці у Едді дерев'яний ключ, вона кивнула. — А я все сушила собі голову, коли ж ти нарешті наважишся це показати. Гарна штука. Не знаю, для чого вона, але гарна.

— І ти й гадки не маєш, які двері він може відмикати? — спитав Роланд у Едді. — Це в твій *кхеф* не входило?

— Ні... але, гадаю, він може статися комусь в нагоді, хоч і не завершений. — Він простягнув ключ Роландові. — Я хочу, щоб він був у тебе.

Але Роланд навіть не поворухнувся, щоб взяти ключ. Він уважно дивився на Едді.

— Чому?

— Тому що... ну... просто одна людина сказала мені, що так треба.

— Хто сказав?

«Той твій хлопчисько, — ні сіло ні впало подумав Едді. І шойно думка прозвучала в голові, він зрозумів, що це правда. — То був твій малий Джейк, хай йому грець». — Але вголос Едді не хотів цього казати. Взагалі не хотів, щоб прозвучало хлопчине ім'я. Від цього Роландові знову могло зірвати дах.

— Не знаю. Але думаю, що за спробу в лоб не дадуть.

Роланд повільно потягнувся до ключа. Щойно його пальці торкнулися дерева, ключем наче пробіг спалах яскравого світла, але зник так швидко, що Едді не встиг зрозуміти, чи було це насправді. Можливо, просто відблиск зоряного саява.

Роландова рука зімкнулася на ключі, що стримів зі шматка дерева. Якусь мить його обличчя залишалося непроникним. А потім стрілець насупився і підняв голову, наче дослухаючись до чогось.

— Що таке? — спитала Сюзанна. — Ти чуєш...

— Цить! — Ошелешений вираз обличчя Роланда повільно перетворювався на зачудований. Він перевів погляд з Едді на Сюзанну і повернувся до Едді. В очах мало-помалу піднімалося на поверхню якесь безмежне почуття — так глечик, занурений у джерело, наповнюється водою.

— Роланде? — стривожено спитав Едді. — З тобою все гаразд? Роланд щось прошепотів, але Едді не розчув, що саме.

Сюзанна вочевидь перелякалася. Вона глигнула на Едді, наче питаючи: «Що ти з ним зробив?»

Але Едді тільки взяв її долоню в свої.

— Нічого, все добре.

Роланд так сильно стискав шматок дерева, що Едді на мить злякався: а раптом ключ переломиться навпіл? Але дерево було міцне, та й Едді різьбив на славу. Стрілець наче силкувався щось сказати: його кадик ходив угору-вниз. І зненацька чистим сильним голосом Роланд прокричав у нічне небо:

— **ВОНИ МОВЧАТЬ! ГОЛОСИ МОВЧАТЬ!**

Він знову подивився на своїх супутників, і Едді побачив щось таке, чого не сподівався побачити ніколи в житті, навіть якби життя затягнулося на тисячу років.

Роланд із Гілеаду плакав.

2

Тієї ночі, вперше за багато місяців, стрілець спав здоровим сном. Йому нічого не снилося. Він спав, не випускаючи з руки ключ, так і не доведений до ладу.

3

В іншому світі, під тінню крила того самого ка-тету, Джейк Чемберз спав і бачив найяскравіше сновидіння в своєму житті.

Він продирався крізь хаші стародавнього лісу, точніше, те, що від нього залишилося, — мертву зону з повалених дерев і неохайних чіпких кущів, котрі так і силкувалися вжалити його за

ноги й стягнути кросівки. Дорогою йому трапилася негуста діброва з молодших дерев (він не знав, що то за дерева — вільхи чи, може, буки... Джейк був міським хлопчиком і про дерева знав тільки те, що в деяких є листя, а в деяких — голки). Крізь той гайок пролягала стежка, і Джейк її знайшов. Тепер він просувався трохи швидше. Попереду виднілася якась галявина.

Коли до галявини ще лишалося трохи пройти, хлопчик зупинився, бо побачив праворуч якийсь кам'яний стовп. Наче дороговказ. І Джейк зійшов із стежки, аби прочитати, що там написано. Вирізьблені літери вже майже стерлися від негоди, і він, скільки не намагався, так і не зміг розібрати напис. Врешті-решт Джейк заплющив очі (ще ніколи він не робив цього уві сні) і провів пальцями по заглибинках, наче сліпий, що читає за абеткою Брайля. І в пітьмі за його повіками почали проступати літери, складаючись у речення, що запалахкотіло синім світлом:

ПОДОРОЖНІЙ, ДАЛІ — СЕРЕДИННИЙ СВІТ.

У своєму ліжку Джейк підтягнув ноги ближче до грудей. Рука з ключем лежала під подушкою, і пальці стислися ще міцніше.

«Серединний світ, — подумав він, — ну звісно. Сент-Луїс, і Топіка, й Оз, і Всесвітній Ярмарок, і Чарлі Чух-Чух».

Він розплющив очі вві сні й почухрав далі. Галявина за дібровою була заасфальтована, старий асфальт подекуди розтріскався. Посередині було намальоване коло. Жовта фарба давно вицвіла. Джейк одразу зрозумів, що це баскетбольний майданчик, — ще навіть до того, як побачив на дальньому його кінці, біля штрафної лінії, хлопчика, який закидав у кошик старий запліжений м'яч. Кошик без сітки приймав його кидок за кидком, і щоразу м'яч потрапляв у нього дуже точно, охайно. Сам кошик стирчав із якоїсь штуківини, що скидалася на кіоск у підземці, зачинений на ніч. Двері перетинали діагональні смуги жовтої й чорної фарби, що змінювали одна одну. З-за дверей (чи, може, з-під них) до Джейкових вух долиняло постійне бурмотіння потужної машинерії. Цей звук чомусь непокоїв. Відлякував.

«Не наступай на роботів, — не повертаючи голови, сказав хлопчик, що кидав м'яча в кошик. — Хоч мені здається, що всі вони мертві, але на твоєму місці я б не випробовував долю».

Озирнувшись, Джейк побачив, що скрізь валяється купа погрозених металевих приладів. Один скидався на щура чи мишу, інший — на кажана. Мало не в нього під ногами лежало два іржавих шматки того, що колись було механічною змією.

«Ти — це я? — спитав Джейк, роблячи крок до хлопчика під кошиком. Але не встиг він озирнутися, як Джейк уже знав, що помилився. Хлопець був вищий на зріст і мав не менше тринадцяти років. Волосся в незнайомця, котрий повернувся до нього, було темніше, очі виявилися світло-карими. Джейк мав сині.

«А ти як гадаєш?» — спитав незнайомий хлопець і кинув м'яча Джейкові.

«Ні, авжеж, ні, — відповів Джейк таким тоном, наче вибачався. — Просто останні тижнів зо три мене буквально роздирало навпіл». — Він повів м'яч і зробив кидок у кошик із середини поля. М'яч описав високу дугу і впевнено впав у кільце. Джейк зрадів... але водночас зрозумів, що боїться, боїться того, що може сказати йому цей дивний хлопець.

«Та я знаю, — відповів хлопець. — Поковбасило тебе, правда ж? — На ньому були вицвілі смугасті шорти і жовта футболка з написом «У СЕРЕДИННОМУ СВІТІ НЕ НУДЬГУЮТЬ». На лоба хлопець начепив зелену бандану, щоб волосся не лізло в очі. — І стає тільки гірше, а краще не стає».

«Що це за місце? — спитав Джейк. — І хто ти такий?»

«Портал Ведмедя... і заразом Бруклін».

Це було безглуздо, але чомусь мало сенс. І Джейк сказав собі, що в сновидіннях інакше й не буває. Але відчуття було таке, наче це не сон.

«А те, хто я такий, взагалі не дуже-то й важливо, — сказав хлопчик і, не озираючись, кинув м'яч через плече. М'яч злетів у повітря і втрапив точно у кошик. — Я мушу тебе провести, от і все. Проведу тебе туди, куди тобі треба, і покажу те, що ти маєш побачити. Але ти будь обережний, бо я ж тебе не знаю. А не-

знайомці дратують Генрі. І коли він дратується, то може бути дуже злий. Ти такий маленький порівняно з ним».

«А хто це — Генрі?» — спитав Джейк.

«Це не важливо. Просто зроби так, щоб він тебе не помітив. Все, що від тебе вимагається, — триматися на віддалі... і йти слідом за нами. А потім, коли ми підемо...»

Хлопчик подивився на Джейка. В його погляді крізь жаль проступало ще одне почуття — страх. І тут Джейк зненацька зрозумів, що хлопчик почав танути — крізь його жовту футболку вже проглядали жовто-чорні смуги на будці.

«Як я тебе знайду?» — Думка про те, що хлопчик розтане повністю і не встигне все йому розповісти, пронизала Джейка вістрям жаху.

«Легко, — відповів хлопець. Його голос тепер мав дивне мелодійне відлуння. — Просто сідай на метро і їдь у Кооперативне містечко. Там мене і знайдеш».

«Ні, не знайду! — закричав Джейк. — Кооперативне величезне! Та там, мабуть, сто тисяч народу живе!»

Від хлопця залишився молочно-білий силует. Тільки світлокарі очі були на місці, наче усмішка чеширського кота в «Алісі». Вони співчутливо і водночас стривожено слідкували за Джейком. «Нема проблема, — сказав він, перекручуючи слова. — Ти ж знайшов ключ і троянду? І мене так само знайдеш. Сьогодні по обіді, Джейку. Годині о третій буде нормально. Ти мусиш діяти обережно і швидко. — Хлопчик-привид зі старим баскетбольним м'ячем, що лежав біля прозорої ноги, помовчав. — Мені вже треба бігти... але маю тобі дещо сказати на прощання. Я радий, що познайомився з тобою. Хлопець ти наче кльовий, і не дивно, що він тебе любить. Але не забувай про безпеку. Будь обережний... і не лови гав».

«Зажди! — крикнув Джейк і щодуху побіг через баскетбольний майданчик до хлопця, що зникав, але перечепився через розбитого робота, що нагадував іграшковий трактор, і впав навколішки. Штани порвалися, ногу пронизав біль, але Джейк

не звернув на це уваги. — Чекай! Розкажи, що відбувається! Ти маєш розповісти, чому це все відбувається зі мною!»

«Через Промінь, — відказав хлопчик, від якого тепер лишилася тільки пара очей у повітрі. — А ще через Вежу. Врешті-решт, усе на світі, навіть Промені, підпорядковується Темній Вежі й слугує їй. Гадаєш, ти — особливий?»

Джейк поривчасто зіп'явся на ноги.

«А його я знайду? Я знайду стрільця?»

«Не знаю, — відповів стрілець. Зараз його голос долинав глухо, наче крізь мільйони миль. — Знаю тільки, що ти мусиш спробувати. Щодо цього в тебе нема вибору.»

І хлопець зник остаточно. Баскетбольний майданчик у лісі спорожнів. Тишу порушувало тільки слабке гудіння машинерії. І Джейкові воно не подобалося. Цей звук був якимсь не таким, як треба, і Джейк подумав, що негаразди з механізмами впливали на троянду. Чи навпаки. Якимось чином усе було пов'язане.

Він підняв старий потертий баскетбольний м'яч і вкинув у кошик без сітки. М'яч чисто пройшов крізь кільце... і зник.

«Ріка, — зітхнув голос дивного хлопця, наче вітерець дмухнув. Звідусіль і нізвідки. — Відповідь — ріка.»

4

Крізь вікно в кімнату проникали перші примарні промені світанку. Джейк прокинувся і втупився поглядом у стелю. Він думав про чолов'ягу з «Мангеттенського ресторану “Пожива для розуму”» — Аарона Діпно, що тинявся на Блікер-стріт раніше, ніж Боб Ділан навчився брати на своєму «Хонері» якісь ноти, крім відкритої соль. Аарон Діпно загадав Джейкові загадку.

Що не має ніг, але біжить,
З ложем, та на місці не лежить,
Буває довгим і широким,
Ворожим, добрим і двобоким.

Тепер у нього була відповідь. Ріка. Вона біжить, має річище-ложе, буває лагідною, страшною, висхлою і мілкою. Хлопець на баскетбольному майданчику сказав йому відповідь. Хлопець із його сну.

І тут же йому на думку спали інші слова Діпно: «Це лише половина відповіді. У Самсонової загадки подвійне дно, друже мій».

Годинник на Джейковій тумбочці показував пів на сьому. Час вставати, якщо він хоче вислизнути з дому непомітно, не зустрічаючись із батьками. На сьогодні школа відміняється. Джейк підозрював, що відтепер з нею покінчено назавжди.

Він відкинув ковдру, спустив ноги на підлогу й побачив на колінах подряпини. Свіжі подряпини. Вчора він забив собі ребра, коли послизнувся на цеглі і впав. Зомлівши біля троянди, вдарився головою. Але коліна були цілі, це він точно пам'ятав.

— Це сталося уві сні, — прошепотів Джейк, розуміючи, що це його геть не дивує. І притьмом заходився одягатися.

5

У надрах шафи для одягу, під купою старих кросівок без шнурків і коміксів про Людину-Павука, знайшовся старенький наплічник, з яким Джейк ходив ще до початкової школи. В школі Пайпера носити наплічник вважалося ганьбою (це така банальність, золотце, така банальність), краще вже смерть. Щойно пальці торкнулися старої сумки, на Джейка накотила страшенна ностальгія за дитинством, коли життя здавалося таким простим.

Він спакував чисту сорочку, пару чистих джинсів, трохи спідньої білизни й шарпеток. Туди ж відправилися «Загадки й головоломки» та «Чарлі Чух-Чух». Перед тим, як шукати в шафі свій старий наплічник, Джейкові довелося покласти ключ на стіл, і голоси одразу ж повернулися, але звучали тепер глухо і невиразно, наче здалеку. Але, поза тим, він відчував, що зможе прогнати їх, якщо знову візьме в руки ключ, і від цієї думки ставало одразу легше.

«О'кей, — подумав він, зазираючи в наплічник. Навіть із книжками там лишалося ще повно місця. — Що ще взяти?»

Спершу він вирішив, що вже все спакував... а потім зрозумів, чого бракує.

6

У батьковому кабінеті пахло тютюновим димом і надмірними амбіціями.

Майже весь простір займав велетенський письмовий стіл з тикового дерева. У стіну навпроти, де зазвичай розташовуються книжкові шафи, були вмонтовані три монітори «Мітцубісі». Кожен з них показував якийсь канал конкурента, і вночі, коли тато сидів у кабінеті, на кожному з вимкненим звуком йшли картинки з прайм-тайму.

Цупкі порт'єри не пропускали світла, тож Джейкові довелося ввімкнути настільну лампу. Він дуже нервувався, хоч і ступав у кросівках м'яко та безшумно. Перебувати в цій кімнаті було страшно. Якщо батько прокинеться і прийде сюди (а це було цілком можливо — хай о котрій він ліг і скільки б не випив, Елмер Чемберз завжди спав сторожко і вставав удосвіта), то розлютиться. А це як мінімум зашкодить Джейкові непомітно втекти з дому. Тож що швидше він звідси забереться, то краще.

Письмовий стіл був замкнений, але батько ніколи не приховував, де зберігає ключ. Під книгою записів. Джейк підчепив його пальцем і витяг назовні. Потім відкрив третю шухляду, покопирсався серед течок, і рука торкнулася холодного металу.

У коридорі рипнула мостина, і Джейк застиг на місці. Минуло кілька секунд, але звук не повторився. І Джейк витяг зброю, яку батько тримав «для захисту свого дому», — автоматичний «рюгер» сорок четвертого калібру. Два роки тому, в день придбання, тато пишно й урочисто показав Джейкові цей пістолет. До істеричних благань дружини забрати цю штуку геть, поки хтось не постраждав, він був глухий.

Джейк знайшов бічну кнопку, що відкривала магазин. Обойма випала в долоню з тихим металевим клацанням, яке в тихій квартирі розляглося вибухом. Хлопчик нервово озирнувся на двері, а потім всю свою увагу зосередив на обоймі. Повна. Він заходився засовувати її назад у пістолет, але потім знову витяг. Тримати заряджений пістолет у шухляді — це одне, а вештати-ся з ним по Нью-Йорку — геть інше.

Джейк поклав пістолет на дно наплічника і ще раз понишпорив у шухляді з течками. Цього разу він видобув звідти коробку набоїв, заповнену десь наполовину. І пригадав, що колись батько розважався стрільбою по мішенях в поліцейському тирі на Першій авеню, доки йому це не набридло.

Знову рипнула мостина в коридорі. Більш за все на світі Джейкові хотілося звідти забратися.

Він дістав одну з сорочок, які прихопив з собою, поклав її на письмовий стіл і загорнув у неї обойму та коробку з патронами сорок четвертого калібру. Пакунок поклав назад у наплічник і застібнув пряжки. Коли вже збирався йти геть, погляд упав на стосик паперових бланків коло батькових лотків для кореспонденції. На його верхівці лежали дзеркальні сонячні окуляри, які тато дуже полюбляв носити. Джейк узяв аркуш паперу, хвилюк повагався, а потім підняв зі столу окуляри і поклав їх до нагрудної кишені. Вийняв з підставки тонку ручку з золотим пером і написав під шапкою бланку: «Любі тато й мамо!».

І насуплено втупився у привітання. Що написати далі? Що сказати батькам на прощання? Що він їх любить? Так, справді, любить, але цього не досить. В цю основну правду, наче сталеві спиці в клубок, хтось встромив інші, не надто приємні істини.

Що він скучатиме за ними? Джейк не знав, правда це чи ні. І це було жакливо. Що він сподівається, що вони за ним сумуватимуть?

І раптом він збагнув, у чому проблема. Якби він збирався піти лише на один день, сьогоднішній, то написати щось було б легко. Проте він був упевнений майже на сто відсотків, що йде не на один день, не на тиждень і не на місяць, і навіть не на літо. Якщо цього разу він вийде з квартири, то назавжди.

Джейк хотів було зім'яти аркуш, але потім передумав. І написав: «Будь ласка, бережіться. З любов'ю, Дж.» Вийшло доволі кострубато, але щось — це краще, ніж нічого.

Чудово. А тепер, може, годі випробувувати долю? Забирайся звідси, поки не пізно.

Так він і зробив.

У квартирі досі стояла мертва тиша. Навшпиньки крадучись через вітальню, Джейк чув тільки дихання батьків: тихо похропувала мати, батько хропів гучніше, і кожен вдих закінчувався тонким присвистом. Коли Джейк підійшов до вхідних дверей, ввімкнувся мотор холодильника, і хлопчик з переляку застиг на місці. Серце шалено калатало в грудях. Наступної миті він вже був біля дверей. Якогога тихіше відчинив їх, переступив через поріг і дуже обережно зачинив за собою.

Коли клацнула заскочка, з душі наче камінь звалився, і Джейка охопило потужне передчуття. Він не знав, що на нього чекає попереду. Судячи з усього, там чигала небезпека, але йому було одинадцять років — в такому юному віці не відмовляються від екзотичного задоволення, яке зненацька пронизало його до глибини душі. Попереду лежав широкий шлях... таємничий широкий шлях, що веде в глиб незвіданого краю. Якщо Джейк буде достатньо кмітливий... і якщо йому всміхнеться доля... то перед ним розкриються сотні таємниць. Він залишав свій дім на світанку, а попереду чекали грандіозні пригоди.

«Якщо я все витримаю, якщо буду щирий, то знайду троянду, — думав Джейк, натискаючи кнопку виклику ліфта. — Я знаю... І його, його теж знайду».

Від цієї думки він страшенно збадьорився; нетерплячка від очікування зустрічі межувала мало не з екстазом.

За три хвилини Джейк уже виходив з-під навісу над входом у будинок, де прожив усе своє життя. На мить повагався, а потім повернув ліворуч, інтуїтивно відчуваючи, що це рішення не випадкове. Та воно таким і не було. Він ішов на південний схід, шляхом Променя, продовжуючи свій власний перерваний хід до Темної Вежі.

Минуло два дні відтоді, як Едді віддав Роландові незакінчений ключ. Троє мандрівників — розгарячені, спітнілі, змучені й сердиті — продиралися крізь надміру непоступливу гушавину кушів та парості дерев і знайшли дві смуги, що на перший погляд здалися двома слабо протоптаними стежками. Вони бігли собі рядком під густим віттям старезних дерев, які громадилися обабіч. Але придивившись прискіпливіше, Едді зрозумів, що то не просто стежки, а рештки давно забутого шляху. Там, де колись були водостічні насипи, понаростало повно кушів і миршавих дерев. Вони стирчали, наче брудне пір'я. Вибоїни, порослі травою, були досить широкі, щоб котити Сюзаннин візок.

— Алілуя! — радісно вигукнув Едді. — Пропоную за це випити!

Роланд кивнув і відв'язав бурдюк від пояса. Спершу він дав напитися Сюзанні, що їхала в нього на спині. Ключ, що його вирізьбив Едді, теліпався у Роланда під сорочкою, прив'язаний до мотузки з сиром'ятної шкіри. Сюзанна зробила ковток і передала воду Едді. Напившись, той заходився розкладати її візок. Він уже почав тихо ненавидіти цю невкладисту і непіддатливу махіну, бо вона, наче залізний якір, постійно тягнула їх на дно. І залишалася у пречудовому стані, якщо не зважати на одну-дві поламані спиці. Бували дні, коли Едді думав, що ця триклята бандура переживе їх усіх. Утім, зараз із неї, можливо, буде хоч якась користь... бодай деякий час.

Едді допоміг Сюзанні вибратися з ранця і всадив її у візок. Поклавши руки на поперек, вона потягнулася і смішно скривилася від задоволення. У хребті, коли Сюзанна потягувалася, щось виразно хруснуло — Едді з Роландом обидва це чули.

Трохи далі з лісу неквапом вийшов чималий звір, що зовні скидався на суміш борсука з єнотою. Він подивився на подорожніх великими, обведеними золотом очиськами, посмикав гострою вусатою пичкою, наче кажучи: «Подумаєш! І не таких бачили!» — повільно перейшов дорогу, як гуль'ятай на прогулянці, і знову зник з поля зору. Але Едді встиг помітити, який у нього

хвіст — довгий і закручений спіраллю, наче поросла шерстю пружина від матраца.

— Роланде, що то було?

— Пухнастик-шалапут.

— А на їжу годиться?

Роланд заперечно похитав головою.

— М'ясо жорстке. Кисле. Краще вже собачатину їсти.

— А ти куштував? — поцікавилася Сюзанна. — Тобто собачатину?

Роланд кивнув, але далі розвивати цю тему не схотів. Едді мимохіть згадав слова зі старого фільму з Полом Ньюменом: «Точно, дамочко, — і їв, і жив, як вони».

У кронах дерев безжурно співали птахи. У лице дмухав лагідний вітерець. Едді й Сюзанна вдячно підставили йому обличчя, а потім презирнулися і всміхнулись одне одному. Едді знову пронизало відчуття вдячності до неї. Як страшно і водночас як приємно було кохати.

— Хто проклав цей шлях? — спитав Едді.

— Люди, яких уже давно нема, — відказав Роланд.

— Ті, хто виготовив чашки й тарілки, які ми знайшли? — спитала Сюзанна.

— Ні, не вони. Інші люди. Мабуть, колись давно тут пролягав поштовий тракт, і якщо після стількох років забуття він і досі не зник з лиця землі, то це справді грандіозна дорога. Хтозна, а раптом це Великий Шлях? Якщо трохи копнути, то, мабуть, знайдемо шар гравію і дренаж. Раз уже ми тут, пропонуємо перекусити.

— Їжа! — заволав Едді. — Викладай усе! Курчата по-флорентійськи! Полінезійські креветки! Телятина, смажена з грибами і...

— Годі тобі, білявий, — штовхнула його ліктем Сюзанна.

— Що ж удієш, коли в мене бурхлива уява? — весело спитав Едді.

Роланд зняв кошіль з плеча, сів навпочіпки й заходився виймати скромний обід, що складався з в'яленого м'яса, загорнутого в листя оливкового кольору. Едді й Сюзанна вже розкушту-

вали, що на смак це листя трохи нагадувало шпинат, тільки було значно гострішим.

Едді підкотив Сюзанну, і Роланд простягнув їй три згортки, які Едді називав «буритосами по-стрільцівськи». Жінка взялася до їжі.

Коли настала черга Едді, Роланд дав йому три загорнуті шматки м'яса і ще щось на додачу. Шматок ясеневого дерева, з якого виростав ключ. Роланд зняв його з сиром'ятного шнурка, і тепер шнурок висів на шиї відкритою петлею.

— Але ж тобі він ще потрібен, хіба ні? — спитав Едді.

— Коли я його знімаю, голоси повертаються, але вони дуже далекі, — відказав Роланд. — Я можу з ними впоратися. Правду кажучи, я їх чую, навіть коли ключ на шиї. Вони долинають, наче голоси двох чоловіків, що тихо сперечаються за найближчим схилом. Гадаю, це тому, що ключ досі не закінчений. Ти ж не працював над ним, відколи дав мені.

— Ну... ти його носив, і я не хотів...

Роланд промовчав, тільки подивився на Едді терплячим, учительським поглядом блакитних очей.

— Гарзд. Я боюся все спаскудити, — відповів Едді. — Тепер задоволений?

— Твій брат вважав, що ти спаскуджуєш усе, до чого торкаєшся... Так? — спитала Сюзанна.

— Сюзанна Дін, природжений психолог. Сонце, та ти просто помилилася з вибором професії.

Але його сарказм не образив Сюзанну. Вона підняла бурдюк на лікті, як селянка, що п'є з глечика, і зробила кілька великих ковтків.

— То ти скажеш, що це неправда?

Едді згадав, що рогатку він так і не закінчив (принаймні, поки що), тож просто знизав плечима.

— Ти мусиш його закінчити, — лагідно сказав Роланд. — Час, коли ключ доведеться застосувати, вже не за горами.

Едді хотів було щось відповісти, але змовчав. Їм легко говорити. Ні Роланд, ні Сюзанна не розуміють головного. А головне тут

от що: сімдесят, вісімдесят чи навіть дев'яносто вісім з половиною відсотків — цього недостатньо. Цього разу потрібні всі сто, і аж ніяк не менше. Це не той випадок, коли, лажонувшись, можна просто викинути невдалу річ через плече і піти геть. По-перше, відтоді, як він відрізав цей шматок дерева, йому не трапилося на очі жодного ясеня. Але здебільшого Едді не давала спокою одна думка. Все або нічого. Якщо він бодай на крихту помилиться, то ключ не повернеться в замку, коли це буде їм потрібно. А ще його дедали сильніше непокоїла та карлючка на кінці. На вигляд проста, але якщо її вигини будуть не зовсім такими, як треба...

Але і в такому стані, в якому ключ зараз, користі з нього не буде ніякої, ти ж розумієш.

Едді зітхнув, дивлячись на ключ. Так, він розумів. Треба спробувати закінчити почате. Страх перед поразкою лише заважає тиме в цій непростій справі, але він проковтне страх і все одно спробує. Може, і пощастить завершити роботу. Відколи Роланд увійшов до його свідомості на борту літака авіакомпанії «Дельта», який летів до аеропорту Кеннеді, Едді спромігся на безліч корисних здобутків. Саме лише те, що він живий і при своєму розумі, — вже здобуток.

Едді простягнув ключ Роландові.

— Поноси його поки що. Я повернуся до роботи, коли ми станемо на ночівлю.

— Обіцяєш?

— Еге ж.

Роланд кивнув, узяв ключ і заходився знову зав'язувати сиром'ятний шнурок. І хоч робив він це повільно, але Едді помітив, як швидко рухалися пальці на скаліченій правій руці. Якби не здатність адаптуватися, людина на землі не вижила б.

— Ти щось замислив? — несподівано спитала Сюзанна.

Едді підвів на неї погляд.

— Чому ти так думаєш?

— Я сплю з тобою, Едді, не забув? Тобі щоночі сняться сні. Часом ти розмовляєш уві сні. Не схоже, щоб це були жажіття, але у твоїй голові щось відбувається — це вже точно.

— Так. Щось відбувається, це правда. Та тільки я не знаю, що саме.

— Сні — це велика сила, — відзначив Роланд. — Ти взагалі не пам'ятаєш, що тобі сниться?

Едді вагався.

— Трохи пам'ятаю, але уривками. Все перемішалось. Уві сні я знову стаю підлітком. Це мені достеменно відомо. Час після уроків у школі. Ми з Генрі кидаємо м'яч у кошик на старому спортивному майданчику, що на Маркі-авеню. На його місці зараз стоїть будівля суду для неповнолітніх порушників закону. Я хочу, щоб Генрі показав мені одне місце в Датч-Гіл. Старий покинутий будинок. Діти називали його Маєтком і казали, що там є привиди. Цілком можливо. Знаю тільки, що там було моторошно. Справді моторошно.

Заглиблений у спогади, Едді похитав головою.

— Вперше за багато років я згадав про Маєток, коли ми були на ведмежій галявині і я приклав голову до тої дивної будки. Не знаю... може, тому мені й сниться цей сон.

— Але насправді ти так не думаєш, — сказала Сюзанна.

— Ні, не думаю. По-моєму, те, що відбувається, — це щось складніше, ніж звичайні спогади.

— То як, ви з братом ходили до того будинку? — спитав Роланд.

— Еге ж... я його вмовив.

— І там щось сталося?

— Ні. Але було страшно. Деякий час ми стояли і дивилися на нього. А Генрі мене підколював... казав, що змусить піти і взяти звідти щось на згадку. Але я знав, що це він просто дражниться. Він так само боявся того будинку, як і я.

— І це все? — спитала Сюзанна. — Тобі просто сниться той будинок і як ви туди йдете? Маєток?

— Та ні, не тільки. Уві сні хтось приходить... і просто стоїть. Я помічаю його, але якось невиразно... наче бічним зором, розумієте? І знаю, що ми мусимо вдавати, буцімто не впізнаємо один одного.

— А того дня, коли ви туди ходили, там справді був цей хтось? — спитав Роланд. Він дуже уважно дивився на Едді. — Чи він просто тобі наснився?

— То було сто років тому. Мені було не більше тринадцяти років. Хіба можу я пам'ятати таке?

Роланд промовчав.

— О'кей, — нарешті погодився Едді. — Так. По-моєму, він там був. Хлопчик із сумкою для спортивної форми чи з наплічником, цього я не можу пригадати точно. І в сонячних окулярах, завеликих для його пички. Таких, із дзеркальними лінзами.

— Хто то був? — спитав Роланд.

Едді довго не відповідав. Імпровізовані млинці-буритоси а la Роланд він тримав у руці, але апетиту вже не було.

— По-моєму, той малий, якого ти здибав на придорожній станції, — нарешті сказав він. — Здається, твій друзяка Джейк тинявся неподалік. Стежив за мною та Генрі того дня, коли ми пішли в Датч-Гіл. Гадаю, він ішов за нами. Бо він чує голоси. Як і ти, Роланде. І тому, що в нас із ним спільні сни. Він може проникати в мій сон, а я, відповідно, — в його. Гадаю, те, що я пам'ятаю, відбувається зараз, у Джейковому «коли». Малий намагається повернутися сюди, в цей світ. І якщо я не встигну зробити ключ на ту мить, коли він зробить свій хід... або встигну, але ключ вийде неправильний... то, мабуть, на нього чекає смерть.

— А може, в нього є свій ключ? — сказав Роланд. — Це можливо?

— Цілком, — погодився Едді. — Але цього замало. — Він зітхнув і запхав свій останній бурито в кишеню про запас. — А ще я сумніваюся, що йому це відомо.

8

Вони пішли далі. Едді з Роландом по черзі штовхали Сюзаннин візок, обравши для цього колію ліворуч. Візок підстрибував і застрягав, Едді й Роланд мусили повсякчас піднімати й проноси-

ти його над підступним камінням, що виступало над землею, наче розхитані зуби якогось стариганя. Та все одно вони просувався швидше й легше, ніж за цілий тиждень перед тим. Дорога неухильно йшла в гору. Озирнувшись через плече, Едді побачив, що ліс за їхніми спинами неначе спускається ледь помітними сходинками вниз. Далеко на північному заході виднілася стрічка ріки, що звивалася між скелями, померезаними глибокими тріщинами. Едді з подивом відзначив, що то було місце, де вони не так давно влаштували собі «тир». Тепер його майже поглинуло марево сонного літнього полудня.

— Гей, хлопче, обережніше! — різко гукнула Сюзанна. І Едді якраз вчасно розвернувся обличчям до візка, тож встиг загальмувати і не врізався в Роланда. Стрілець стояв на дорозі і вдивлявся в зарості ліворуч.

— Ще одна така витівка, і можеш прощатися зі своїми правами водія, — в'їдливо докинула Сюзанна.

Але Едді пропустив її слова повз вуха. Він дивився туди, куди показував Роландів погляд.

— Що там таке?

— Є тільки один спосіб дізнатися. — Стрілець повернувся, підняв Сюзанну з візка і посадив її собі на стегно. — Ходімо всі разом і подивимося.

— Постав мене на землю, ковбою. Я й сама можу піти. Якщо хочете знати, хлопці, то мені навіть простіше, ніж вам.

Роланд обережно опустил її на порослу травою дорогу, а Едді ні на мить не відводив погляду від лісу. Присмеркове світло вже громадило тіні. Вони наповзали одна на одну, але Едді все-таки спромігся побачити, що саме привернуло Роландову увагу. То була височенна сіра брила, всуціль обплетена паростками дикого винограду та інших повзучих рослин.

Сюзанна в'юном прослизнула в ліс. Роланд та Едді не відставали.

— Це ж дороговказ? — Жінка сперлася на руки, роздивляючись прямокутну кам'яну брилу. Колись пряма і непорушна, зараз вона похилилася праворуч, наче стародавній могильний камінь.

— Так. Едді, дай мені ножа.

Едді передав ніж, а потім присів навпочіпки коло Сюзанни, спостерігаючи, як стрілець зрізає парості виноградної лози. Поступово купка обрізаних гілок на землі більшала, і на камені вже можна було роздивитися майже витерті негодою літери. Едді знав, що там написано, ще до того як Роланд розкрив напис бодай наполовину.

ПОДОРОЖНІЙ, ДАЛІ — СЕРЕДИННИЙ СВІТ.

9

— Що це означає? — порушила мовчанку Сюзанна. Її голос був тихим і благоговійним. Погляд не відривався від сірого постаменту.

— Це означає, що кінець першого відрізка цієї подорожі вже не за горами. — Із задумливим та урочистим виразом обличчя Роланд віддав ножа Едді. — Гадаю, нам треба триматися цього старого тракту для диліжансів. Чи радше він триматиметься нас. Він повернув туди, куди показує Промінь. Невдовзі ліс закінчиться. Я передчуваю, що настануть великі зміни.

— Що таке Серединний світ? — поцікавився Едді.

— Одне з великих королівств, що правило світом, поки не почалися ці темні часи. Королівство надії, знання і світла... всього, що вважалося в моїй вітчизні за взірць життя, поки нас не поглинула пітьма. Якщо буде час, я розповім вам усі старі байки... принаймні ті, які я знаю. Їх дуже багато, можна цілий великий килим зіткати, гарний, але сумний.

Легенди розповідають, що на краю Серединного світу колись стояло собі величезне місто — певно, не менше за ваш Нью-Йорк. Якщо їм можна вірити і місто існувало насправді, то зараз воно лежить у руїнах. Але, можливо, там ще є люди... чи чудовиська... або і люди, і чудовиська водночас. Тож нам доведеться пильнувати.

Простягнувши праву руку, на якій залишилося два пальці, стрілець торкнувся напису.

— Серединний світ, — тихо й задумливо протягнув він. — Хто б міг подумати... — І замовк.

— І цьому ніяк не зарадиш? — спитав Едді.

Стрілець похитав головою.

— Не зарадиш.

— Ка, — несподівано промовила Сюзанна, і обоє чоловіків подивилися на неї.

10

До присмерку залишалось ще дві години, тож вони пішли далі. Тракт невпинно вів на південний схід, шляхом Променя. Трохи далі до нього приєднувалися ще дві, менші й заглушені травою дороги. Уздовж другої тяглися руїни якоїсь кам'яної стіни, яка колись була неосяжною, а тепер поросла мохом. Неподалік на цій стіні, точніше, її рештках, сиділа зграйка вгодованих пухнастиків-шалапутів. Дюжина, не менше. Вони уважно спостерігали за мандрівниками своїми обведеними золотом очиськами. Едді вирішив, що вони схожі на суд присяжних, які вже винесли вердикт: страта через повішення.

Шлях дедалі ширшав, і тепер його обриси проступали чіткіше. Двічі подорожні проминули кістяки будівель, давно покинутих господарями. Другий, сказав Роланд, мабуть, колись слугував млином. Сюзанна відзначила, що він скидається на будинок з привидами.

— Я не здивуюся, якщо так і є, — відказав стрілець. І від його буденного тону супутники здригнулися.

З настанням темряви Роланд, Сюзанна й Едді змушені були стати табором. На той час ліс уже порідшав, а вітерець, що ганявся за ними цілісінький день, став теплішим і лагідним. Місцевість і далі йшла вгору.

— За день-два ми дійдемо до вершини хребта, — сказав Роланд. — Там побачимо.

— Що побачимо? — уточнила Сюзанна, але Роланд тільки плечима знизав.

Того вечора Едді знову почав різьбити, але без особливого натхнення. Кудись поділися впевненість і задоволення, яке він відчув, коли ключ почав набувати форми. Пальці не слухалися, здерев'яніли. Уперше за багато місяців Едді затужив за героїном. Як добре було б зараз вмазатися. Не сильно, зовсім трішки. Він був упевнений, що невеличкий пакуночок допоміг би завиграшки закінчити цю роботу.

— Чого ти всміхаєшся, Едді? Що тебе розсмішило? — спитав Роланд. Він сидів з протилежного боку багаття. Їх розділяли низькі язички полум'я, що танцювали на вітрі.

— А хіба я всміхався?

— Так.

— Просто я думав про те, якими дурними бувають деякі люди. У кімнаті з шістьома дверима вони все одно гатитимуть головою об стіну. А потім їм ще вистачить сил нудотити про те, як все погано.

— Коли боїшся того, що може виявитися за дверима, то битися головою об стіну здається безпечнішим виходом, — сказала Сюзанна.

Едді кивнув.

— Може, й так.

Він різьбив повільно, прагнучи побачити в дереві потрібні лінії — особливо ту маленьку карлючку, бо вона вже потроху ставала якоюсь невиразною.

«Господи Боже, прошу тебе, не дай мені все спаскудити», — подумки благав Едді, але страшне передчуття, що він уже почав це робити, ставало дедалі сильнішим. Нарешті він покинув це діло, повернув ключ, що за весь вечір практично не змінився, стрільцеві і скрутився клубочком під шкурою, яка слугувала йому замість ковдри. А за п'ять хвилин вже бачив сон про хлопчика і старий баскетбольний майданчик на Маркі-авеню.

З дому Джейк вийшов приблизно за чверть сьома, тож йому лишалось вбити більше восьми годин. Спочатку йому здалася

привабливою думка про те, щоб одразу сісти на поїзд до Брукліну, та потім він її відкинув. Хлопцеві, що прогулює школу, легше загубитися в центрі великого міста — на околицях він повертатиме зайву увагу. Але з іншого боку, якщо йому доведеться ще й шукати того підлітка і місце, де він чекатиме на Джейка, то треба якось завчасно про це подбати.

«Нема проблема, — сказав йому хлопець у жовтій футболці й зеленій бандані, смішно перекручуючи слова на мексиканський лад. — Ти ж знайшов ключ і троянду? І мене так само знайдеш».

Але Джейк уже не пам'ятав, як йому пощастило знайти ключ і троянду. Пригадував тільки радість і впевненість, що переповнювали тоді душу. Залишається тільки сподіватися, що це трапиться знову. А поки що треба йти. Це найкращий спосіб залишатися в Нью-Йорку непоміченим.

Він пройшовся пішки майже до Першої авеню, потім пішов назад тим самим шляхом, яким прийшов, але вже іншою вулицею, ближче до окраїн міста, орієнтуючись за зеленим світлом світлофорів (десь у глибині душі він знав, що навіть вони слугують Променеві). Гуляючи так, близько десятої ранку опинився на П'ятій авеню біля Музею мистецтва «Метрополітан». Настрій у нього був пригнічений: давалися взнаки втома і спека. Хотілося пити, але Джейк мав намір якомога довше заощаджувати ту невеличку суму грошей, яку мав. Він до цента витрусив свою скарбничку, але нашкріб лише вісім із чимось чи без чогось доларів.

Біля музею саме шикувалася на екскурсію група школярів. Очевидно, якась середня школа, не приватна, вирішив Джейк, бо вдягнені всі повсякденно, як і він сам. Жодних тобі піджаків від Пола Стюарта, краваток, джемперів, жодних спідничок по сто двадцять п'ять баксів з дорогих крамниць штиту «Маленька міс». Одяг для всіх цих хлопчиків і дівчаток купували у звичайному супермаркеті. Підкорюючись якомусь імпульсові, Джейк став у кінець ряду й пішов за ними у музей.

Екскурсія тривала годину п'ятнадцять. Джейкові сподобалося. У музеї було тихо і працював кондиціонер. Та й карти-

ни були гарні. Особливо його зачарувала групка картин Фредеріка Ремінгтона про Дикий Захід і велике полотно Томаса Гарта Бентона: на ньому був зображений паровий локомотив, що мчав великою рівниною до Чикаго, а гурт фермерів у комбінезонах і солом'яних брилях проводжав його поглядами. Вчителька — симпатична чорношкіра жіночка у строгому синьому костюмі — помітила Джейка лише наприкінці екскурсії. Вона підійшла до нього, торкнулася плеча і спитала, хто він такий.

Її наближення Джейк не помітив, тож на якусь мить йому ніби заціпило. Не надто замислюючись над тим, що робить, він намацав у кишені срібний ключ і стис його в руці. Голова миттю прояснилася, і Джейк знову заспокоївся.

— Мій клас там, нагорі, — сказав він, винувато всміхаючись. — Нас привели подивитися на модерне мистецтво, але мені більше подобається тут, бо тут справжні картини. Тому я... ну ви розумієте...

— Нишком утік? — підказала вчителька. Кутики її губ піднялися, було видно, що жінка ледь стримує посмішку.

— Я б радше назвав це «піти по-французьки». — Ці слова самі зірвалися з вуст, він навіть уявити не міг, що скаже таке.

В учнів, що зараз витріщалися на Джейка, вигляд був здивований, а от вчителька відверто розсміялася.

— Якщо ти не знаєш чи просто забув, — сказала вона, — у французькому іноземному легіоні за дезертирство розстрілювали. Юначе, гадаю, вам краще приєднатися до свого класу. І то негайно.

— Так, мем. Дякую. Все одно вони вже скоро підуть.

— А з якої ти школи?

— Академія Маркі, — відповів Джейк. Ці слова теж вилетіли самі по собі.

Він піднявся сходами, дослухаючись до безтілесного відгону кроків і тихого перешіптування у величезній круглій залі, і все ніяк не міг збагнути, чому це сказав. Ніколи в житті він не чув про школу, яка б називалася «Академією Маркі».

12

Джейк трохи поваландався у горішньому коридорі, а потім помітив, що на нього вже зацікавлено витріщається охоронець і цікавість дедалі дужчає, тож вирішив, що чекати далі не варто. Залишалося тільки сподіватися, що клас, із яким він ходив на екскурсію, вже пішов з музею.

Він зиркнув на годинник, зробив гримасу, мовляв: «Лишенько! Я ж запізнююсь!» — і притьмом побіг сходами вниз. Школярі та їхня гарненька темношкіра вчителька, яка розсміялася зі слів «піти по-французьки», вже пішли, і Джейк вирішив, що час вшиватися самому. Він може ще трохи десь потинятись (і, зважаючи на спеку, бажано в затінку), а потім поїхати на метро.

Зупинившись біля лотка з хот-догами на розі Бродвею і Сорок другої вулиці, Джейк обміняв трохи свого мізерного «золотого запасу» на сосиску й содову. На обід хотів було влаштуватися на сходах будівлі банку, але одразу ж виявилось, що це прикра помилка.

До нього, граючись кийком, наближався коп. Здавалося, він не помічає нічого навкрузи, так його поглинули хитромудрі маневри кийком. Але не так сталося, як гадалось. Порівнявшись із Джейком, він різко запхав кийка в петлю, якою той кріпився до пояса, і повернувся до хлопчика.

— Агов, розбишако, — сказав він. — А чого це ти не в школі?

Останній кавалок сосиски, яку Джейк так жадібно поглинав перед тим, застряг у горлі. Ох і не пощастило... якщо взагалі можна було назвати це щастям. Тут, на Таймс-сквер, у самому череві Америки, аж кишіло від продавців наркоти, їхніх клієнтів, шльондр і ханиг... і серед них усіх цей коп обрав саме його, Джейка.

Джейк ледве ковтнув і відповів:

— У моїй школі зараз іспитовий тиждень. Сьогодні в мене був лише один тест. Після нього можна було піти. — Він помовчав, бо в копа загорілися очі, і цей вираз собаки-шукача йому геть не сподобався. — Мені дозволили, — стривожено додав він.

— Ага. А покажи-но мені документ.

У Джейка на душі похололо. Невже батьки вже подзвонили в поліцію? Напевно, після вчорашньої пригоди цього можна було сподіватися. Зазвичай поліція Нью-Йорка не надто переймається зникненням дітей, особливо тих, із моменту зникнення яких минуло лише кілька годин. Але його батько був у місті великим цабе і пишався своїми зв'язками. Джейк сумнівався, що в копа є його фото... але цілком вірогідно, що ім'я він знав.

— Ну, — неохоче протягнув Джейк, — у мене є учнівський проїзний на автобуси компанії «Середсвіття», а більше нічого немає.

— Середсвіття? Ніколи про таку не чув. А де це вона знаходиться? В Квінсі?

— Я хотів сказати «Середмістя», — виправився Джейк. Здається, він говорить щось не те, геть не те. — Знаєте, де це? На Тридцять третій.

— Ага. Давай, подивлюся. — Коп простягнув руку.

На них озирнувся якийсь чорношкірий маргінал в недоладному костюмі канаркового кольору. Довгі дреди звисали до плечей.

— Командир, у відділок його! — радісно вигукнула з'ява. — У відділок цього білого шмаркача! Виконуй свій обов'язок, кому сказано!

— Стули пельку і зникни, Елі, — порадив коп, не озираючись.

Елі вишкірився на всі кутні, показавши золоті зуби, і почва- лав далі.

— А чого ви у нього документи не спитали? — обурено поці- кавився Джейк.

— Бо зараз я питаю їх у тебе. Так що, синку, не викручуйся.

Одне з двох: або коп знав його ім'я, або щось запідозрив — зрештою, це й не дивно, бо він був єдиний білий і не-волоцюга на всю площу. Так чи інакше, все зводилося до одного: дарма він сів тут перекусити. Це було тупо. Але в нього боліли ноги, і душа боліла, так їсти хотілося.

«Ні, ти мене не зупиниш, — подумав Джейк. — Я тобі не доз- волю. Сьогодні в мене зустріч у Брукліні... і я там буду».

Замість полізти по гаманець, він засунув руку в передню кишеню штанів, видобув звідти ключ і простягнув його поліцейському. Полуденне сонце відбилося від срібної поверхні, й по обличчю копа застрибали сонячні зайчики. Його очі стали круглими від подиву.

— Огооо! — видихнув коп. — Що це таке, малий?

Він простягнув руку, і Джейк трохи потягнув ключа до себе. Світлові зайчики танцювали свій гіпнотичний танець на обличчі поліцейського.

— Не треба його брати, — сказав Джейк. — Ви ж і так можете прочитати моє ім'я, не беручи до рук. Правда?

— Так, авжеж.

З обличчя зник зацікавлений вираз. Погляд поліцейського був спрямований тільки на ключ. Очі широко розплющені й непорушні, але не зовсім порожні. В його погляді Джейк побачив здивування і несподівану радість. «Це все я, — подумав Джейк, — куди б я не пішов, скрізь я несу радість і позитив. Постає питання: що тепер робити мені?»

Повз них, вихляючи стегнами, саме проходила молода жінка (судячи з вигляду, не якась там скромна бібліотекарка: зелені шовкові шортики, що туго обтягували стегна, геть прозора блузка, на ногах — зухвало-червоні туфлі на височенних тонких шпильках). Вона глянула спочатку на копа, потім на Джейка, щоб дізнатися, що такого цікавого побачив поліцейський. А роздивившись, застигла мов укопана. І навмання потягнулася рукою до горла. В неї на ходу врізався якийсь перехожий і вилаяв за те, що не дивиться, куди йде. Молода жінка, яка, мабуть, працювала зовсім не бібліотекаркою, взагалі не звернула на нього уваги. І Джейк побачив, що зупинилося ще четверо чи п'ятеро людей. Всі витріщалися на ключ. Натоп збирався, наче навколо якогось вправного наперсткови́ка на розі вулиці.

«Конспіратор з тебе ніякий, — подумав Джейк. — Блін». Він подивився копові через плече, і погляд впав на вивіску на дальньому кінці вулиці. «Аптека Денбі. Ліки зі знижкою».

— Мене звать Том Денбі, — повідомив він поліцейському. — Це написано ось тут, на моїй дисконтній картці для боулінгу... бачите?

— Бачу, бачу, — видихнув поліцейський. Джейк його більше не цікавив. Усю увагу поглинув ключ. Круглі відблиски сонячних променів стрибали й кружляли на обличчі.

— А жодного Тома Денбі ви не шукаєте, правда?

— Ні, — відповів коп. — Ніколи навіть не чув про такого.

Зараз довкола поліцейського вже зібралося з півдюжини людей, і всі вони мовчки дивилися на срібний ключ у Джейкової руці. У всіх був один і той самий зачудований вираз.

— То мені можна йти?

— Га? А, так! Звісно, йди, заради твого батька!

— Дякую, — відказав Джейк. Але як піти, не знав. Його оточив мовчазний натовп зомбі, і люду все прибувало. Вони просто підходили подивитися, в чому річ, але ті, хто побачив ключ, застигали на місці і втуплялися в нього.

Джейк звівся на ноги і повільно позадкував до широких сходів банку, тримаючи перед собою ключ, наче дресирувальник левів — стілець. Діставшись до забетонованого майданчика вгорі, він запхав ключа назад у кишеню штанів і дав драла.

Зупинився лише один раз — на дальньому краю майданчика. Звідти й озирнувся. Люди, що скупчилися зграйкою довкола того місця, де він стояв, помалу приходили до тями. Вони ошелешено презиралися, а потім розходилися хто куди. Коп порожнім поглядом подивився ліворуч, праворуч, а потім у небо, наче намагався згадати, як він туди потрапив і що збирався робити. Джейк не захотів дивитися далі. Він побачив достатньо. Час уже знайти станцію метро і хутенько вшиватися до Брукліну, поки знову чогось не сталося.

За чверть друга він повільно піднявся сходами станції метро і став на розі Касл і Бруклін-авеню. Скрізь, куди не кинь оком,

височіли пісчаникові вежі району Ко-Оп-Сіті. Джейк чекав, коли ж його опанує те відчуття впевненості і правильного напрямку, відчуття, наче ти здатний пам'ятати наперед. Але воно не прийшло. Жодного відчуття. Він почувався просто дитиною, що стоїть на розі розжареної бруклінської вулиці. Біля ніг, наче втомлене хатнє звіря, лежала тінь.

Ось я й на місці... і що тепер?

І Джейк зрозумів: він не має жодного уявлення, що робити далі.

14

Невеличкий Роландів загін добувся верхівки високого пологого схила і став, спрямувавши погляди на південний схід. Три-вالیї час ніхто не міг і слова вимовити. Сюзанна двічі розтуляла рота, але так і не спромоглася щось сказати. Вперше за все своє жіноче життя їй ніби заціпило.

Перед ними в золотистому світлі літнього полудня дрімала неозора рівнина, густо поросла смарагдово-зеленою високою травою. По ній були цятками розкидані купи високих тонких дерев із густими розложистими кронами. Подібні дерева Сюзанна колись бачила в документальному фільмі про мандрі Австралією.

Шлях, яким вони ішли, спускався дальнім схилом пагорба й далі прямував на південний схід. Ясно-білою стрічкою він проліг крізь густу траву. На заході, за кілька миль звідти, мирно паслося стадо великих тварин, схожих на буйволів. На сході в пасовище врізався півострівець — ліс уперто не бажав здавати свої позиції. Ця темна вставка скидалася на руку з піднятим кулаком.

Саме сюди, зрозуміла Сюзанна, стікалися всі струмки й річки, на які вони натрапили дорогою. То були притоки величезної ріки, що брала початок у лісових хащах і безжурно та замріяно пливла під літнім сонцем до східного краю світу. А вже якою широкою була та річка... Не менше двох миль від берега до берега.

І Сюзанна побачила місто.

Мертвим кістяком, оповитим туманом, воно лежало внизу, підпираючи шпичаками й вежами небо на далекому горизонті. До тієї невагомої твердині, можливо, була не одна сотня миль. Повітря в цьому світі здавалося настільки прозорим, що вгадувати відстані в ньому було невдячною справою. Напевно жінка могла сказати тільки одне — неясне видиво тих веж наповнювало її душу тихим благоговінням... і болісною тугою за рідним Нью-Йорком. «Здається, зараз я віддала б усе, аби тільки ще раз побачити Мангеттен з моста Трайборо».

І сама до себе всміхнулася, бо то була неправда. А правда полягала в тому, що вона тепер ні на що не проминяє Роландів світ. Його безмовна загадковість і порожні простори діяли як наркотик. До того ж, тут її коханий. В Нью-Йорку (принаймні, за Сюзанниних часів) їхній зв'язок став би об'єктом нападів і презирства. Кожен ідіот вважав би своїм обов'язком пожартувати з цього приводу: ще б пак, чорношкіра, якій двадцять шість років, уподобала білого, на три роки молодшого за себе. А ще він мав звичку верзти нісенітниці, коли був чимось схвилюваний, цей її білий коханець, який ще вісім місяців тому носив на карку важку мавпу наркозалежності. А тут, у цьому світі, не було жодних недоброзичливців. Ніхто з них не насміхався. Ніхто не показував пальцями. Тут були тільки Роланд, Едді і вона — останні троє стрільців цього світу.

Вона взяла Едді за руку, і він відповів потисканням. Рука була тепла і обіцяла підтримку.

Роланд показав пальцем на рівнину.

— Напевно, то річка Сенд, — тихо сказав він. — Не думав я, що доведеться колись її побачити... я навіть сумнівався в її існуванні, так само, як не знав, чи існують насправді Вартові.

— Яка краса, — пробурмотіла Сюзанна, не в змозі відвести погляд від широчині, що розкинулася перед ними, дримаючи в мрійливій колісці літа. Сонце вже хилилося до горизонту, і тіні дерев тягнулися рівниною на довгі милі. Сюзанна стежила за ними очима. — Мабуть, саме так виглядали наші Великі Рівнини, поки їх

не заселили... ще навіть до того, як прийшли індіанці. — Сюзанна підняла вільну руку і показала на те місце, де Великий Шлях сходився в одну точку. — Там твоє місто?

— Так.

— На вигляд наче ціле, — сказав Едді. — Роланде, як таке може бути? Як воно могло так добре зберегтися? Це в стародавні часи так надійно будували?

— Зараз настали такі часи, що все може бути, — відповів Роланд, але його голос звучав не надто впевнено. — Не варто плекати великих надій, Едді.

— Га? Та ні, я й не плекаю. — Але це була неправда. Оповита легким туманом лінія горизонту, що зродила в Сюзанниній душі тугу за домом, на Едді навіяла зовсім інше почуття. Він загорівся однією ідеєю. Якщо місто досі стоїть — а вочевидь так і було, — то цілком імовірно, що там є мешканці, і, можливо, не тільки ті недолюдки, яких Роланд надібав під горами. А раптом мешканці міста

(американці — прошепотів голос підсвідомості)

істоти розумні й доброзичливі? Вони можуть допомогти їм у пошуках... можливо, навіть підказати, як врятуватися від загибелі. Подумки Едді вже намалював собі яскраву картину (щось середнє між сценами з фільмів «Останній зоряний боєць» і «Темний кристал»): рада сутулих від віку, але сповнених гідності старійшин подає їм грандіозний обід із запасів міста (чи то пак із садів, що ростуть у велетенських екологічних бульбашках) і пояснює, поки вони з Роландом і Сюзанною тупо їдять, що на них чекає попереду і що це все означає. І на прощання їм подарують карти, ухвалені Американською асоціацією автомобілістів, на яких маршрут до Темної Вежі буде дбайливо позначено червоним кольором.

Едді не знав вислову *deus ex machina*, але був уже достатньо дорослим, тож розумів: такі добрі дядечка-мудреці бувають лише в коміксах і низькопробних фантастичних фільмах. Та все одно, сама ця думка п'янила його. Осередок цивілізації в цьому небезпечному і здебільшого порожньому світі; старезні ельфи-

мудреці, які скажуть їм, що, в біса, робити далі. І казкові обриси міста, що принадно бовваніло на горизонті, наче підтверджували, що ці сподівання не такі вже й марні. Навіть якщо місто стоїть порожнє, якщо його мешканці давно вимерли від чуми чи розв'язали хімічну війну, від якої самі й загинули, то все одно вони з друзями можуть ним скористатися, як гігантським ящиком з інструментами — невичерпним резервом військово-морських сил, де можна розжитися спорядженням для подолання вкрай небезпечних відрізків шляху. Едді навіть не сумнівався, що вони, ці відрізки, чекають на них попереду. Крім того, він був наскрізь міським хлопчиною, тож від вигляду височених веж-хмарочосів на душі йому ставало тепліше.

— Чудово! — вигукнув він, мало не сміючись від хвилювання. — Хей-хо, повний вперед! Де ті срані ельфи?!

Сюзанна подивилася на нього здивовано, але всміхнулася.

— Чого це ти нетямися, білявий?

— Та нічого. Не зважай. Просто хочу вже рухатися. Що скажеш, Роланде? Хочеш...

Але, побачивши вираз Роландового обличчя (чи, радше, розгублену, замріяну істоту, що прозирала крізь цей вираз), він несамохіть замовк і обійняв Сюзанну за плечі, наче прагнучи захистити.

15

Кинувши побіжний погляд на обриси міста, Роланд помітив щось значно ближче до того місця, де вони зараз стояли. І побачене зродило в його душі неспокій та погані передчуття. Таке вже траплялося на шляху стрільця, і востаннє з ним був Джейк. Він пригадав, як вони вийшли з пустелі. Слід чоловіка в чорному вивів їх тоді через передгір'я до гір. Важко їм довелося, але принаймні там знову була вода. І рослинність.

Одного разу вночі він прокинувся, а Джейка не було поряд. З вербових хащів біля вузького струмка долинали здушені відчайдушні крики. Поки він встиг продратися крізь зарості до

галявини, хлопчик уже перестав кричати. Тоді Джейк стояв точнісінько в такому самому місці, яке Роланд бачив зараз перед собою. Жертовний олтар, оточений камінням, місце, де жила Провидиця... і говорила, коли її змушували... і вбивала, коли могла.

— Роланде? — покликав Едді. — Що таке? Що трапилося?

— Бачиш? — Роланд показав пальцем. — Це велемовне кружало. Те, що ви бачите, — високі камені, поставлені сторч. — Зараз він дивився просто на Едді, на Едді, якого вперше зустрів у страшному, але дивовижному повітряному екіпажі того іншого, чужого світу, де стрільці вбиралися в сині однострої, а запаси цукру, паперу і чарівних ліків (таких як, наприклад, астин) здавалися просто невичерпними. На обличчі Едді зажеврив якийсь здогад — проблиск передвіщення. Вся надія, від якої таким яскравим вогнем палали очі, коли він дивився на місто, випарувалася. Едді враз спохмурнів і змарнів. З таким виразом приречений до повішення дивиться на шибеницю, де невдовзі буде страчений.

«Спочатку Джейк, тепер Едді, — подумав стрілець. — Воістину наше життя рухається по колу, і коло це невблаганне. У ньому завжди повертаєшся до того місця, звідки вийшов».

— Чорт, — вилаявся Едді. Голос звучав сухо й налякано. — Мабуть, це тут малий спробує вийти зі свого світу сюди.

Стрілець кивнув.

— Цілком імовірно. В таких місцях межі між світами тоншають і валять до себе. Колись я пішов за ним до такого самого місця. Там жила Провидиця, оракул, і якби я не встиг, вона б його вбила. До того все йшло.

— А ти звідки це знаєш? — спитала Сюзанна, звертаючись до Едді. — Уві сні побачив?

Він тільки головою похитав.

— Не знаю. Але щойно Роланд показав на це трикляте місце... — Він затнувся і глянув на стрільця. — Нам треба якнайшвидше туди дістатися. — Тон Едді виказував затягість і страх водночас.

— Це станеться сьогодні? — спитав Роланд. — Увечері?
Едді похитав головою й облизав пересохлі губи.

— Цього я теж не знаю. Я не впевнений. Сьогодні ввечері? Та ні, не думаю. Час... тут він зовсім не такий, як там, де хлопчик. У його місці й часі він тече повільніше. Можливо, завтра. — Едді щосили намагався подолати паніку, але вона все ж таки вирвалася назовні. Він повернувся і холодними спітнілими руками вхопив Роланда за сорочку. — Але я маю закінчити ключ, а я цього не зробив. І ще щось я мушу зробити, але гадки не маю, що це таке. І якщо малий помре, то провина буде на мені!

Стрілець узяв його за руки і звільнився від міцної хватки.

— Опануй себе.

— Роланде, невже ти не розумієш...

— Я розумію одне: ниття і шмарклі тут не зарадять. Ти забув лице свого батька — це я теж розумію.

— Годі з мене цієї ахінеї! Чхати я хотів на свого батька! — істерично заверещав Едді, і Роланд дав йому ляпаса. Здавалося, десь тріснула гілка — такий був звук.

Від удару Едді не зміг втримати голову рівно і похитнувся назад. Широко розплющеними від шоку очима він вирячився на стрільця, а потім повільно підніс руку до обличчя і помацав те місце, де наливався багрянцем відбиток долоні.

— Ну все, козел! — прошепотів він. Рука потяглася до руків'я револьвера, який він досі носив на лівому стегні. Сюзанна спробувала було забрати револьвер, але Едді відштовхнув її.

«Знову доведеться його навчати, — подумав Роланд, — тільки тепер, мабуть, заради порятунку власної шкіри. І його шкури також».

Десь на віддалі, порушуючи тишу, прокаркала ворона, і Роланд згадав свого сокола, Давида. Тепер Едді був його соколом... і якщо Роланд бодай на крихту послабить хватку, він так само, як Давид, кровожерно виклює йому око.

Або розірве горлянку.

— Застрелиш мене? То це такого кінця ти прагнув, Едді?

— Блін, як ти вже мене затрахав, — сказав Едді. Очі йому затуманювали сльози й лють.

— Ти не доробив ключ не тому, що боїшся доробляти. Ти боїшся, але з іншої причини: а раптом виявиться, що ти не в змозі закінчити почате? Ти боїшся йти до тих каменів не тому, що тебе лякає те, що може статися, коли ти ступиш у коло. Ти боїшся того, що може не статися. Тебе лякає не великий світ, Едді, а маленький, той, що в тебе всередині. Ти не забув лице свого батька. Тож давай. Застрель мене, якщо насмілишся. Мені набридло дивитися, як ти нюняєш.

— Годі! — закричала на нього Сюзанна. — Невже ти не бачиш, що він це зробить? Ти ж його просто примушуєш!

Роланд люто зиркнув на неї.

— Я змушую його прийняти рішення. — Його погляд повернувся до Едді. Вкриті глибокими зморшками обличчя стрільця було невблаганне. — Друже, ти спромігся вийти з тіні героїну й свого брата. А тепер вийди з власної тіні, якщо насмілишся. Ну ж бо, виходь. Вийди, і застрель мене, і поклади усьому край.

Якусь мить здавалося, що Едді стрілятиме, і тоді все закінчиться просто тут, на цьому високому хребті, під безхмарним літнім небом, коли на горизонті синім маревом мерехтять шпичаки міста. В Едді почала смикатися щока. Міцно стулені губи пом'якшали й затреміли. Рука впала з руків'я Роландового револьвера, оздобленого сандаловим деревом. Груди здійнялися раз... другий... третій. Едді розтулив рота, і в нього вирвався зойк, у якому жах і відчай злилися воєдино. А потім він наосліп ступив назустріч стрільцеві.

— Я боюся! Невже ти не розумієш, придурку? Роланде, я боюся!

Ноги підкосилися, і він повалився на землю. Роланд підхопив його і притис до себе, вдихаючи запах поту й немитого тіла, запах сліз і страху.

Якусь мить обіймав, а потім розвернув обличчям до Сюзанни. Едді впав навколішки біля її візка і втомлено схилив голову. А вона поклала руку йому на потилицю, притискаючи голову собі до лона, і різко кинула стрільцеві:

— Знаєш, біле здоровидло, часом я тебе просто ненавиджу. Роланд взявся руками за голову і міцно стис.

— Іноді я сам себе ненавиджу.

— Але ж це тебе не спиняє?

Роланд не відповів. Він дивився на Едді, який лежав з міцно заплющеними очима, притисшись щокою до Сюзанниного стегна. Обличчя мало стражденний вираз. На Роланда накотила хвиля неймовірної втоми, але він подолав бажання відкласти цю чарівну розмову до кращих часів. Якщо Едді правий, то іншого дня в них не буде. Джейк уже майже приготувався зробити свій хід. Едді був обраний акушеркою, яка допоможе йому прийти в цей світ. І якщо він не буде готовий до цього, то Джейк помре у мить входження. Так само задихнеться немовля, якщо пуповина матері обмотається довкола його шиї, коли почнуться перейми.

— Підведися, Едді.

Коротку мить йому здавалося, що Едді й далі ховатиме обличчя у жінчиній спідниці. Якщо так, то все пропало... і в цьому теж проявлялося ка. Але потім Едді поволі звівся на ноги. Він стояв увесь обім'який, похнюплений. Руки, плечі, голова, волосся — все безвладно поникло, і це було недобре, але принаймні він встав. Для початку згодиться.

— Подивися на мене.

Сюзанна стривожено посовалася у візку, але цього разу промовчала.

Едді повільно підвів голову і тремтячою рукою відкинув з лоба волосся.

— Ось, тримай. Дарма я його в тебе забрав, навіть попри весь мій душевний біль. — Впевненим порухом руки Роланд зірвав з шиї сиром'ятний шнурок і простягнув ключ Едді. Але не одразу розкрив руку, коли Едді, мов сомнамбула, потягнувся за ним. — Ти спробуєш зробити те, що потрібно?

— Так. — Голос був майже нечутний.

— Маєш що мені сказати?

— Вибач, що я боюся. — В голосі Едді бриніло щось жакливе, щось таке, від чого в Роланда стислося серце. І, мабуть, він

знав, що це: відгомін дитинства Едді, що болісно конало, невидиме для очей, та Роланд чув його крики, дедалі тихіші. Але він намагався їх не чути.

Це я теж роблю в ім'я Вежі. З кожним кроком мій рахунок збільшується, наче борг п'яниці в шинку, і день розплати неухильно наближається. Чим я розплачуватимуся?

— Мені не потрібні твої вибачення. Тим більше за те, що тобі страшно. Ким би ми були, якби не страх? Скаженими псами, чиї морди вкриті піною, а стегна ззаду закаляні лайном.

— То чого тобі треба? — закричав Едді. — Все, що я міг дати, ти забрав! Хоча ні, не так, бо я тобі сам усе віддав! Що ти ще від мене хочеш?

Роланд міцно тримав у кулаці ключ — запоруку порятунку Джейка Чемберза — і нічого не відповідав. Їхні з Едді погляди схрестилися. Зелені простори рівнини та блакитні води ріки Сенд осявало сонце, а десь далеко над золотистими обширами цього літнього полудня, що вже поволі вигасав, знову розляглося вороняче каркання.

І невдовзі в очах Едді Діна з'явився проблиск розуміння.

Роланд кивнув.

— Я забув лице... — Едді затнувся. Похнюпив носа. Ковтнув слину. Знову подивився на стрільця. І Роланд зрозумів, що істоти, яка в муках конала на землі між ним та Едді, вже немає. Немає. І крапка. Вона згнула тут, на верхівці залитого сонцем пагорба, на краю, за яким нічого не було. — Я забув обличчя свого батька, стрільцю... і я благаю прощення.

Роланд розкрив долоню і повернув невеличкий тягар тому, кого ка обрало за ключеносця.

— Не кажи так, стрільцю, — звернувся він до Едді Високою Мовою. — Твій батько бачить тебе... любить тебе... і я теж.

Едді накрив ключ долонею і відвернувся, бо на його обличчі досі блищали сльози.

— Ходімо, — сказав він, і вони рушили вниз схилом високого пагорба до рівнини, що простягалася далеко попереду.

16

Джейк повільно брів уздовж Касл-авеню повз піцерії, бари й генделики, де старі карги з підозріливими поглядами чистили картоплю й вичавлювали сік з помідорів. Лямки наплічника натерли йому попід пахвами, нестерпно боліли ноги. Цифровий термометр, під яким він шойно пройшов, показував вісімдесят п'ять градусів за Фаренгейтом, проте Джейкові здавалося, що надворі всі сто п'ять.

Ось на Касл-авеню повернула патрульна машина, і Джейк одразу ж зацікавився городнім причандаллям, виставленим у вітрині господарчої крамниці. Він стежив за відображенням біло-синього автомобіля у вітрині й не рухався, аж поки той не проїхав.

Привіт, Джейку! А куди це ти йдеш?

Він і гадки не мав. Був упевнений, що хлопець, якого він шукає, — хлопець у зеленій бандані і жовтій футболці з написом «У СЕРЕДИННОМУ СВІТІ НЕ НУДЬГУЮТЬ» — десь неподалік, але що з того? Для Джейка він досі був голкою в копиці сіна. А копицею був Бруклін.

Він проминув провулок, прикрашений розписами графіті, які наносили фарбою з балончиків. Здебільшого то були імена — ЕЛЬ-ТІАНТЕ 91, БЛИСКАВКА ГОНЗАЛЕС, ФУРГОН МАЙК, — але серед них були розкидані слова для втаємничених. І Джейк прикипів поглядом до одного напису.

ТРОЯНДА ЦЕ ТРОЯНДА ЦЕ ТРОЯНДА

було написано на цегляній стіні фарбою з балончика, що від дощу й вітру вицвіла до такого самого тьмяного відтінку рожевого, який мала троянда на пустирі, де колись стояла крамничка «Делікатесів від Тома та Джері». Під цим написом ішов інший — цього разу темно-синьою, майже чорною фарбою. Слова були дивні:

БЛАГАЮ ПРОЩЕННЯ.

«Що воно таке?» — зачудовано подумав Джейк. Можливо, це слова з Біблії, він не знав. Але напис гіпнотизував, Джейк дивився на нього, як кролик на удава. Зрештою, повільно, в глибокій задумі, він пішов геть. Було вже майже о пів на третю, і його тінь на землі почала видовжуватися.

Попереду, тримаючись затінку і спираючись на вузлуватий ціпок, назустріч Джейкові чвалав якийсь старий. За окулярами з товстими лінзами ховалися вибалушені карі очі, схожі на два завеликих яйця.

— Благаю прощення, сер, — звернувся до нього Джейк, не замислюючись над тим, що каже, і навіть сам себе не чуючи.

Старий повернувся до нього і з переляку та несподіванки заморгав.

— Не чіпляйся, хлопче, — сказав він і, піднявши ціпок, кво-ло виставив його в Джейків бік.

— Сер, ви часом не знаєте, чи є тут поблизу така собі Академія Маркі? — Спитати таке можна було тільки з великого відчаю, але нічого путнього не спадало на думку.

Старий повільно опустил ціпок — звертання «сер» подіяло магічно. Він зиркнув на Джейка з цікавістю старого маразматика.

— Чого це ти, хлопче, не в школі, га?

Джейк втомлено всміхнувся. Наша пісня гарна й нова...

— Іспити. Я прийшов зустрітися зі старим другом, який ходить до Академії Маркі, от і все. Вибачте, що потурбував.

Він обійшов старого (сподіваючись, що той не вгатить його ззаду ціпком по сідницях, просто так, для напучування) і вже майже дійшов до рогу вулиці, коли старий заволав:

— Хлопче! Хлоооопче!

Джейк озирнувся.

— Ніякої академії Маркі тут і близько нема, — гукнув старий. — Я тут уже двадцять два роки живу, я б знав. Маркі-авеню є, а академії нема.

У Джейка все всередині стислося від хвилювання. Він зробив крок назустріч старому, і той одразу ж підняв ціпка для оборони. Хлопець зупинився на безпечній відстані, за десять кроків від нього.

— А де це Маркі-авеню, сер? Ви мені можете сказати?

— Звісно. Я тут уже двадцять два роки живу, ти що, не чув? Пройдеш два квартали. Біля кінотеатру «Маджестік» повернеш наліво. Але кажу тобі, ніякої академії Маркі там нема.

— Дякую, сер! Дуже дякую!

Джейк повернувся і подивився в той бік Касл-авеню, куди показав старий. Так... за кілька кварталів звідти виднілися обриси кінотеатру, їх ні з чим не сплутаєш. Він зірвався було бігти, але потім вирішив, що на нього озиратимуться люди, тож перейшов на швидку ходу.

Старий стояв і дивився, як хлопчик іде.

— Сер! — дещо здивовано пробубонів він собі під ніс. — Це ж треба. Сер!

Він хрипко реготнув і пошкандибав далі.

17

З настанням сутінків Роландів загін став на ночівлю. Стрілець викопав ямку і розклав багаття. Готувати вони нічого не збиралися, проте вогонь все одно був потрібен. Він потрібен був Едді. Закінчити роботу над ключем він зміг би тільки при світлі.

Стрілець озирнувся і побачив Сюзанну — темний силует на тлі пригаслого аквамаринового неба, але Едді не було.

— Де він? — спитав Роланд.

— Трохи відстав. Дай йому зараз спокій, Роланде. Ти вже достатньо зробив.

Роланд кивнув, схилився над вогнищем і сталевою паличкою висік з кременя іскру. Невдовзі хмиз, який він зібрав, яскраво палахкотів. Він по одній підкидав у полум'я палички й чекав, коли повернеться Едді.

18

За півмилі від того місця, де вони зробили привал, посеред Великого Шляху сидів, схрестивши ноги, Едді. Він тримав у руці незакінчений ключ і дивився в небо. Попереду зблиснула іскра багаття, Едді помітив її і зрозумів, що робить Роланд... і навіщо. А потім знову підвів очі у небо. Ніколи в житті йому не було так самотньо і так страшно.

Небеса були неосяжні. Здавалося, він ще ніколи не бачив стільки незаповненого і неперервного простору, стільки чистої порожнечі. Перед її лицем він почувався дуже маленьким, беззахисним, але нічого дивного в цьому не вбачав. У плині життя йому відводилося дуже незначне місце.

Хлопчик уже був близько. Едді здогадувався, де зараз Джейк і що він збирається робити, і міг тільки мовчки дивуватися. Сюзанна прийшла з тисяча дев'яtsel шістдесят третього року, Едді — з вісімдесят сьомого. Між ними... Джейк. Він намагається пройти. Народитися.

«Я зустрів його, — подумав Едді. — Авжеж, зустрів. Я навіть це пам'ятаю... наче пам'ятаю. Це було якраз перед тим, як Генрі пішов у армію, правда ж? Він ходив на курси до бруклінського профтехінституту і фанатів від усього чорного — чорних джинсів, чорних мотоциклетних чобіт зі сталевими набивками, чорних футболок із підкоченими рукавами. Генрі Джеймс Дін. Крутий чувак. Подумки я його так називав, але вголос ніколи не вимовив, бо не хотів, щоб він на мене напосівся».

Поки він думав, над головою зійшла Стара Зоря. Саме її появи він і чекав. За чверть години, а може, й менше, небо буде всуціль всіяне інопланетними діамантами, але поки що на півтемному небесному склепінні сяяла вона одна.

Едді повільно піднімав ключ, аж поки Стара Зоря не освітила його широку зарубку, що проходила точно посередині. Коли мама навчила його одного віршика. Вона ставала навколішки біля вікна над ліжком, і вони вдвох дивилися на вечірню зорю, що сходила над дахами і пожежними драбинами Бруклі-

ну, та повторювали разом: «Зіронько ясная, зоре прекрасная, ще яскравіше гори, диво чарівне мені сотвори». І зараз Едді повторив про себе це заклинання з тих давніх часів.

Діамантом у ясеневій пастці зблиснула в заглибині ключа Стара Зоря.

— Поможи мені знайти в собі сили, — попросив Едді. — Ось моє бажання. Поможи знайти сили й закінчити цю трикляту фігню.

Він ще трохи посидів на дорозі, потім звівся на ноги й пішов до табору. А там, жодним словом не обізвавшись ні до стрільця, ні до Сюзанни, підсів якомога ближче до багаття, взяв Роландів ніж і почав працювати. З карлючки на кінці ключа раз-у-раз сходили крихітні завитки тирси. Едді різьбив швидко, так і сяк повертаючи ключ, а часом заплющував очі і проводив великим пальцем по ледь відчутних вигинах. Він намагався не думати про те, що буде, якщо ключ набуде не такої форми, як потрібно, бо такі думки вганяли його в ступор.

Роланд і Сюзанна сиділи в нього за спиною та мовчки дивилися. Нарешті Едді відклав ножа. По обличчю стікали струмки поту.

— Цей твій малий, — сказав він. — Цей Джейк. Мабуть, достобіса сміливий пацан.

— Під горами він тримався мужньо, — сказав Роланд. — Боявся, але жодного разу цього не виказав.

— Мені б його хоробрість.

Роланд знизав плечима.

— У Балазара ти бився дуже добре, хоч і без одягу. Битися голим для чоловіка дуже важко, але ти впорався.

Едді спробував пригадати стрілянина у Балазаровому шинку, але ці спогади розпливалися в пам'яті невиразною плямою. Дим, шум і перехресні промені світла крізь дірки в стіні. Мабуть, ту стіну знесли кулями з автомата, та Едді не міг цього згадати.

Він підняв ключ так, щоб його зазубрини чітко виділялися проти багаття. І довго тримав його так, але дивився здебільшо-

го на карлючку. На вигляд вона нічим не відрізнялася від побаченої уві сні й у видінні, що постало в язиках полум'я... втім, щось у ній було не так. Форма не зовсім правильна.

Але це просто знову Генрі, от і все. Просто десятки років, коли ти весь час робив щось не так. Тобі це вдалося, друже... просто твоїй внутрішній Генрі не хоче цього визнати.

Він поклав ключ на квадратний шмат шкіри і обережно загорнув його.

— Готово. Не знаю, так я все зробив чи не так, але краще зробити не міг. — Тепер, коли вже не потрібно було доробляти ключ, Едді відчув дивну порожнечу всередині, наче не розумів, навіщо і як жити далі.

— Едді, хочеш попоїсти? — тихо спитала Сюзанна.

«Ось твоя мета, — подумав він. — Ось напрям. Сидить там, склавши руки на колінах. Яка ще мета тобі потрібна...»

Аж раптом, геть несподівано, в його свідомості з'явився якийсь образ. Не сон... не видиво...

Ні, зовсім не це. Спогад. Це знову відбувається — ти згадуєш наперед у часі.

— Спершу я маю дещо зробити, — сказав він і підвівся.

На протилежному боці багаття Роланд склав у купу хмиз. Покопирсавшись у ньому, Едді витяг суху палицю дюйми зо два в діаметрі і приблизно два фути завдовжки. Потім повернувся на своє місце біля багаття і знову взяв Роландового ножа. Цього разу робота йшла вже швидше, бо він просто загострював палицю, надаючи їй подобу кілка для намету.

— А ми можемо вирушити ще до світанку? — запитав він у стрільця. — Гадаю, ми мусимо якомога швидше дістатися до того кола.

— Так. Якщо треба, то підемо раніше. Я не хочу йти в темряві, бо велемовне кружало вночі небезпечне. Але зробимо як годиться.

— Судячи з виразу твого обличчя, хлопче, ці кола безпечними не бувають, — зауважила Сюзанна.

Едді знову відклав ножа. Земля, яку Роланд видобув, копіючи яму для багаття, купкою лежала біля його правої ноги. Загостреним кінцем палиці він вивів на цій землі знак питання. Знак вийшов чіткий і зрозумілий.

— О'кей, — сказав Едді й стер його ногою. — Тепер усе.

— Тоді поїж, — запропонувала Сюзанна.

Едді чесно спробував, але їсти не дуже хотілося. Коли він врешті-решт притулився до Сюзанни, зігрівся її теплом і заснув, то спав без сновидінь, але тривожно, балансує між сном та реальністю. Крізь сон він чув, як над рівниною виє вітер, і снилося йому, що літає разом з ним, тікає в ніч, подалі від усіх турбот і хвилювань, а над головою в нього тихо плывуть Стара Зоря і Стара Матінка, відкидаючи йому на щоки морозне сяйво. О четвертій його розбудив Роланд.

19

— Час, — сказав стрілець.

Едді сів. Сюзанна теж піднялася, спросоння тручи обличчя долонями. Коли голова прояснилася, Едді відчув непереборну потребу вирушати.

— Так. Ходімо, хутко.

— Він уже близько, так?

— Дуже близько. — Едді звівся на ноги, підхопив Сюзанну за талію і всадив у візок.

Вона дивилася на нього стривожено.

— Ми встигнемо дістатися до того місця?

Едді кивнув.

— Ледь-ледь, але встигаємо.

Через три хвилини вони знову прямували Великим Шляхом. Дорога мерехтіла попереду, наче привид. А за годину, коли на сході почали пробиватися перші промені світанку, десь далеко попереду почулося ритмічне гудіння.

«Це барабанний дріб», — подумав Роланд.

«Машинерія, — подумав Едді. — Якась велетенська машина».

«Серце, — вирішила Сюзанна. — Величезне, хворе, пульсуюче серце... і воно б'ється в тому місці, куди ми маємо йти».

За дві години звук стих так само несподівано, як і почався. В небі над їхніми головами почали з'являтися білі невиразні хмари. Спочатку вони затулили сонце прозорим серпанком, а потім сховали його повністю. До кола з поставленого сторч каміння залишалось менше п'яти миль. У безтінному світлі воно скидалось на зуби мертвого чудовиська.

20

ТИЖДЕНЬ СПАГЕТІ В КІНОТЕАТРІ «МАДЖЕСТІК»!

було написано на потріпаному печальному плакаті, вивішеному на розі двох авеню, Бруклін і Маркі.

2 КЛАСИЧНІ ФІЛЬМИ ВІД СЕРДЖІО ЛЕОНЕ! «ЗА ПРИГОРЩУ ДОЛАРІВ» ПЛЮС «ХОРОШИЙ, ПОГАНИЙ, ЗЛИЙ»! КВИТКИ НА ВСІ СЕАНСИ — по 99 центів

У касі, жуючи жуйку, сиділа симпатична білявка зі штучними кучерями. По радіо горлав «Лед Зепелін», а білявка читала одну з тих бульварних газет, які так полюбляла місіс Шоу. У вітрині кінотеатру, розташованій ліворуч від неї, висів плакат із Клінтом Іствудом.

Джейк знав, що йому треба поквартитися — третя година дня вже не за горами, — але він все одно зупинився на хвилику, щоб подивитися на плакат за брудним потрісканим склом. На Іствуді було пістряве пончо, в зубах затиснена сигара. Один край пончо він демонстративно закинув за плече і показував усім свій револьвер. Очі в нього були блідо-блакитного кольору. Очі снайпера.

«Це не він, — подумав Джейк, — але дуже на нього схожий. Це очі... очі майже такі, як у нього».

— Колись ти вже дав мені впасти, — сказав Джейк, звертаючись до чоловіка на вицвілому плакаті, чоловіка, що не був Роландом. — Допустив, щоб я помер. А цього разу що станеться?

— Привіт, малий, — озвалася до нього білява касирка, і Джейк аж підскаочив від несподіванки. — Заходити будеш чи так і стовбитимеш тут? Цікаво балакати самому із собою?

— Ні, не буду, — відповів Джейк. — Ці два фільми я вже бачив. І пішов геть, біля Маркі-авеню повернувши ліворуч.

Він досі чекав, коли ж його охопить те відчуття, коли пам'ятаєш наперед у часі, але воно не прийшло. То була просто розжарена під сонячним промінням вулиця, вздовж якої виструнчилися багатоквартирні будинки, які нагадали Джейкові блоки в'язничних камер. Крім кількох жіночок, що прогулювалися з дітьми у візках і ліниво перемовлялися, на Маркі-авеню нікого не було. Як для травня, стояла надзвичайно спекотна погода. Надто спекотна для прогулянок.

Що я шукаю? Що?

Десь з-поза його спини пролунав вибух пронизливого сміху — сміявся чоловік. Слідом за ним розлігся крик розлюченої жінки: «Ану віддай!»

Джейк аж підстрибнув, бо вирішив, що власниця голосу прокричала це йому.

— Генрі, віддай! Це вже не жарти!

Озирнувшись, Джейк побачив двох хлопців. Одному з них було щонайменше вісімнадцять років, а другий був значно молодший — років дванадцять-тринадцять, не більше. І вигляд цього другого хлопчини змусив Джейкове серце забитися швидко-швидко. Замість смугастих шортів на цьому хлопцеві були зелені вельветові штани, проте футболка була та сама і під рукою він тримав старий потертий баскетбольний м'яч. І хоча він стояв до Джейка спиною, той одразу зрозумів, що знайшов хлопця, який йому наснився минулої ночі.

21

Кричала дівчина з касової будки, та гарненька, що жувала жуйку. Старший з двох хлопців, котрий мав цілком дорослий вигляд, щоб його можна було вважати чоловіком, тримав у руці її газету. Дівчина намагалася вирвати її в нього, але їй це не вдавалося. Крадій газет (убраний у чорні джинси й чорну футболку з закоченими вгору рукавами) тримав її над головою і шкірився в злій усмішці.

— Танцюй, Маріанно! Давай, мала, танцюй!

Дівчина вся розчервонілася і сердито зиркала на нього з-під лоба.

— Віддай негайно! Годі вже клеїти дурня. Віддай! Козел!

— Ти тійки посвухай, Едді! — сказав переросток. — Вона вається! Погана, погана дівчинка! — Не перестаючи шкіритись, він помахав газетою так, щоб білява касирка не могла її дістати. І тут до Джейка дійшло. Ці двоє поверталися додому зі школи. Втім, якщо Джейк не помилявся щодо їхньої вікової різниці, то навряд чи вони ходили до однієї школи. Потім старший підійшов до каси, вдаючи, нібито хоче розповісти білявці якусь цікавинку, а сам простягнув руку в отвір і захопив її газету.

Такі фізіономії, як у нього, Джейкові вже доводилося бачити раніше. То була пика забіяки, якому ввижається геніальним налити рідини для запальничок на хвіст котові або згодувати голодному собаці горбушку хліба, попередньо запхавши туди риболовний гачок. Такі хлопці зазвичай сидять на задніх партах і хляскають бретельками від бюстгальтерів однокласниць спереду, а коли врешті-решт на них хтось поскаржиться, з тупим невинним виглядом питають: «Хто, я?» У школі Пайпера таких придурків, як цей, було мало, але все-таки вони були. Джейк підозрював, що такі є в кожній школі. В Пайпері вони просто були краще вбрані, але вираз фізії лишався той самий. Мабуть, колись давно про таких казали: «Цей просто створений для шибениці».

Маріанна підстрибувала, марно намагаючись ухопити свою газету, яку хлопець у чорних джинсах скатав трубочкою. Але не встигала вона дотягнутися до неї, як Генрі відводив газету назад і лунко стукав нею дівчину по голові. Так б'ють собаку, який надзорив на килим. У Маріанни в очах стояли сльози, і, як зрозумів Джейк, здебільшого від приниження. Обличчя аж пашіло.

— Вдавися, гад! — закричала вона. — Читати ти все одно не вмієш, то хоч картинки пороздивляєшся!

І вона почала розвертатися до Генрі спиною.

— Віддай їй газету, нащо вона тобі? — тихо сказав молодший хлопчик, Джейків знайомий зі сну.

Старший простягнув газету, скручену трубочкою, дівчина вхопилася за неї, і навіть на відстані тридцяти футів Джейк почув, як рветься папір.

— Яке ж ти лайно, Генрі Дін! — крикнула Маріанна. — Лайно воно і є лайно!

— Та що я такого зробив? — образився Генрі. — Вже й пожартувати не можна. Дивись, вона тільки в одному місці порвалася, читати можна. Попустись, добре?

І це також правда, подумав Джейк. Такі, як цей Генрі, завжди перегнуть палицю в своїх несмішних жартах... а тоді ще й ображаються, коли на них кричать. На такий випадок у них завжди в запасі «Та що таке?», «Це жарт, ти що, не доганяєш?» і «Попустись».

«Чого ти з ним товаришуєш? — подумки спитав Джейк у молодшого хлопця. — Якщо ти на моєму боці, то нащо тобі цей придурок?»

Але щойно молодший хлопець повернувся до нього обличчям і вони вдвох пішли далі, Джейк дістав відповідь. У старшого були важчі риси обличчя і прищава, вся в шрамах шкіра, але все одно зовнішня подібність вражала. Ці двоє були братами.

Джейк розвернувся і пішов перед хлопцями, вдаючи, що прогулюється. А сам тим часом тремтячою рукою поліз у перед-

ню кишеню штанів, дістав звідти батькові окуляри і начепив їх на носа.

Голоси позаду нього ставали все гучнішими, наче хтось поволі повертав ручку гучності на радіоприймачі.

— Дарма ти так, Генрі. Це було жорстоко.

— Едді, та вона преться від цього. — Голосом Генрі промовляла сама вселенська премудрість. — Підростеш — зрозумієш. Ти ще малий.

— Але вона плакала.

— Мабуть, комашка в око влетіла, — філософським тоном сказав Генрі.

Вони вже підійшли надто близько. Джейк притиснувся до стіни якогось будинку, низько опустивши голову й запхавши руки глибоко в кишені штанів. Він не знав, чому так важливо лишатися непоміченим, але це було саме так. До Генрі йому байдуже, хай там що, а от...

«Його брат мене не впізнає, — подумав Джейк. — Не знаю, чому, але не впізнає».

Двоє хлопців пройшли повз нього, навіть не глянувши. Той, кого Генрі називав Едді, йшов ближче до проїжджої частини, ведучи м'яч у водостічній канаві.

— Але погодься, це ж було весело, — втовкмачував братові Генрі. — Стрибуча Маріанна. Клас! Супер!

Едді намагався дивитися на нього з докором, але це йому погано вдавалося, тож він не стримався і зайшовся сміхом. На його благоговійно піднятому лиці Джейк прочитав безмежну любов і зрозумів, що Едді пробачатиме й пробачатиме своєму великому братові, аж поки не зрозуміє, що це марно.

— То як, підемо? — спитав Едді. — Ти ж казав, що підемо. Після школи.

— Я сказав «може». Щось мені не дуже хочеться туди пхатися. Мама вже, мабуть, вдома. Краще забиймо. Краще піти на гору й позирити, що по ящику показують.

Зараз вони на десять футів випереджали Джейка, і відстань все збільшувалася.

— Ну Генрі! Ти ж обіцяв!

За будинком, що його зараз саме проминали хлопці, був натягнутий паркан із дротяної сітки, у якому виднілася прочинена хвіртка. А за парканом Джейк роздивився баскетбольний майданчик, який йому наснився вночі... принаймні, дуже подібний до нього. Навколо нього не росли дерева, і жодного кіоску з підземки з навскісними жовто-чорними лініями теж не було, але потрісканий бетон був. Як і витерті штрафні лінії, колись виведені жовтою фарбою.

— Ну... може. Я не знаю. — Джейк зрозумів, що Генрі знову дражнить брата. Але Едді сприймав його слова всерйоз — він надто переймався, бо дуже хотів потрапити в те омріяне місце. — А поки я думаю, йти нам чи не йти, давай покидаємо м'яч.

Він вихопив м'яч у молодшого брата, невміло повів його до майданчика і спробував закинути в кошик, але марно: м'яч відскочив від дошки, навіть не торкнувшись кільця. Цей Генрі тільки й уміє, що газети в дівчат забирати, подумав Джейк. У баскетбол він грає лажово.

Едді зайшов у хвіртку, розстібнув гудзики на своїх вельетових штанах і зняв їх. Під ними виявилися старі вилинялі шорти в смужку — саме в них Едді й наснився Джейкові.

— Ой, ви тільки подивіться, на ньому ці коротенькі трусики! — тут же заходився знущатися Генрі. — Ну хіба не краса? — Дочекавшись, поки брат стане на одну ногу, щоб виборсатися зі штанів, він швиргонув йому м'яч. Едді якось примудрився відбити його (інакше, мабуть, йому світив би розквашений ніс), але рівновагу втратив і повалився на бетон. І тільки якимось дивом не порізався об скло, бо скла, що виблискувало під сонцем, вздовж паркану валялося чимало.

— Годі, Генрі, перестань, — сказав він, проте справжнього докору в його словах не було. Генрі вже давно так його мучить, здогадався Джейк, тож Едді настільки звик, що помічає це тільки тоді, коли брат починає чіплятися до когось іншого, наприклад, до тієї білявки з каси кінотеатру.

— Годі взе, Генлі, пелестань.

Едді звівся на ноги й побіг на майданчик. М'яч відскочив від дротяного паркану і, вдарившись об землю, повернувся до Генрі. Той спробував було провести м'яч повз молодшого брата, але той відреагував блискавично, хоч і навдивовижу делікатно: простягнув руку і вихопив м'яч. Потім легко пірнув під простягнуту руку Генрі, якою той молотив повітря, і повів м'яч до кошика. Набурмосившись, Генрі рвонув за ним, але з таким самим успіхом він міг би лягти поспати. Едді підстрибнув, зігнувши коліна й задравши носки ніг, й поклав м'яч у кошик. Генрі вихопив його в брата з-під носа й повів до смуги.

«Дарма ти це зробив, Едді», — подумав Джейк. Він стояв у тому місці, де закінчувався паркан, і спостерігав за їхньою грою. Це місце здавалося йому цілком безпечним, принаймні поки що. На носі в Джейка були таткові окуляри, та й хлопці так захопилися грою, що не помітили б навіть президента Картера, якби той підійшов подивитися. Хоча Джейк сумнівався, що Генрі взагалі відомо, хто такий президент Картер.

Він очікував, що Генрі почне чіплятися до брата, може, навіть стукне за відібраний м'яч. Але виявилось, що він недооцінив його метикуватість. Генрі зробив обхідний маневр, на який навіть Джейкова мама не повелася б, але Едді, здавалося, клюнув. Генрі метнувся повз брата до кошика, грубо й весело порушуючи всі правила: здебільшого він ніс м'яч у руках. Джейк був упевнений, що Едді легко зможе перехопити його, але хлопець чомусь загаявся. Генрі знову націлився на кошик, але кидок зробив дуже незграбно, і м'яч знову відскочив від кільця. Едді вхопив... і дозволив йому вислизнути з пальців. Генрі перехопив, повернувся і кинув у кільце без сітки.

— Один-нуль, — видихнув він. — Граємо до дванадцяти?

— Звісно.

Джейку все стало ясно. Гра буде жорсткою, але Генрі обов'язково виграє. Едді подбає, щоб він виграв. І не тільки тому, щоб уникнути знущань. Здобувши перемогу, Генрі подобішає і, либонь, відведе Едді туди, куди йому хотілося.

Гей, хлопче... виявляється, твій малий брат уже давно грає на тобі, як на скрипці, а ти й не здогадуєшся?

Джейк сховався за будинок, що стояв на північному краю майданчика. Тепер йому не було видно братів Дін, і вони його бачити не могли. Прихилившись до стіни, він слухав, як стукає м'яч на баскетбольному майданчику. Невдовзі Генрі вже пихкотів, як Чарлі Чух-Чух, що підіймається на крутий схил. Палить, ясна річ. Такі, як Генрі, завжди палять.

Гра тривала майже десять хвилин, і коли Генрі оголосив про свою перемогу, на вулиці вже було повно інших дітлахів, що поверталися зі шкіл додому. Деякі, проходячи повз, зацікавлено поглядали на Джейка.

— Незле зіграли, Генрі, — сказав Едді.

— Непогано, — видихнув Генрі у відповідь. — А ти досі ведешся на старі, як світ, трюки.

«Звісно, він ведеться, — подумав Джейк. — І вестиметься й далі, аж поки не буде важити фунтів зо вісімдесят. А тоді на тебе може чекати сюрприз».

— Так, ти мене перехитрував. Слухай, Генрі, може, все-таки підемо туди?

— А чого б і не піти? Ходімо.

— Ура! — загорлав Едді. Пролунав гучний шльопанець: напевно, Едді дав братові п'ять. — Здорово!

— Піднімись додому. Скажи мамі, що ми повернемося до пів на п'яту, за чверть п'ята точно будем. Але про Маєток нічого не кажи, бо вона точно сказиться. Вона теж думає, що там привиди.

— Сказати їй, що ми йдемо до Дьюї?

Настала тиша: Генрі обдумував відповідь.

— Не. Вона може подзвонити місіс Бунковськи. Скажи їй... скажи, що ми йдемо до Дальберга хавати морозиво. Вона поведеться. І попроси в неї пару баксів.

— Грошей вона мені не дасть. До видачі кишенькових ще два дні.

— Дурня. Ти зможеш з неї витягти. Іди давай.

— О'кей. — Але Джейк не почув, щоб Едді пішов. — Генрі?

— Що? — Нетерпляче.

— Як ти гадаєш, у Маєтку водяться привиди?

Джейк перемістився трохи ближче до майданчика. Він не хотів, щоб його помітили, але прагнув почути відповідь.

— Та не. Будинки з привидами хіба що в довбаному кіно бувають.

— Ох. — В голосі Едді звучало відчутне полегшення.

— Але якби привиди існували, — додав Генрі (мабуть, не хоче, щоб брат занадто розслаблявся, подумав Джейк), — то вони б точно жили в Маєтку. Я чув, що кілька років тому двоє з Норвуд-стрит залізли туди потрахатися. Копи знайшли їх з перерізними горлянками. І кров'яки ніде не було. Ні на трупах, ні на підлозі. Тямиш? Уся кров десь поділася.

— Приколюєшся? — тремтячим голосом спитав Едді.

— Неа. Але це ще не найгірше.

— А що найгірше?

— У них обох було сиве волосся, — сказав Генрі. До Джейкових вух долинув урочистий тон, яким це було вимовлено. Він зрозумів, що зараз Генрі не дражниться, що зараз він вірить у кожне сказане слово. (А ще він сумнівався, що Генрі вистачило б клепки вигадати таку історію.) — У обох. А очі були круглі-круглі й витріщені, наче вони побачили щось найстрашніше в світі.

— Та ну, — недовірливо, але тихо й побожно сказав Едді.

— Ще не передумав іти?

— Звісно, ні. Якщо тільки ми не... будемо підходити надто близько.

— Тоді йди до мами і вицигань у неї пару баксів. Мені потрібні сигарети. І м'яч цей довбаний віднеси.

Коли Едді вийшов через хвіртку в паркані, Джейк сховався у під'їзді найближчого будинка.

І нажахано побачив, що хлопчик у жовтій футболці повернувся у той самий бік. «От чортівня! — злякано подумав Джейк. — А якщо він живе в цьому будинку?»

Так і було. Не встиг Джейк повернутися до таблички з іменами біля дзвінків і вдати, буцімто уважно її вивчає, як Едді Дін пройшов повз нього. Так близько, що Джейк навіть відчув

запах поту: Едді спітнів під час гри в баскетбол. Він не стільки побачив, скільки відчув, що хлопець, проходячи повз, змірив його цікавим поглядом. У вестибюлі Едді попрямував до ліфтів. Шкільні штани він тримав під однією пахвою, а потертий баскетбольний м'яч — під другою.

Джейкове серце ходором ходило в грудях. Стежити за людьми в реальному житті виявилось не так легко, як у детективних романах, які він зрідка читував. Він перейшов через дорогу і став між двома будинками за півквартала. Звідти було видно вхідні двері будинку, де мешкала родина Едді, і спортмайданчик. На ньому вже стало людно: понабігали здебільшого малі дітлахи. Генрі прихилився спиною до паркану, смалив цигарку і щосили намагався виглядати досвідченим та дорослим. Час від часу, коли повз нього на всіх парах мчав хтось із малечі, він робив підніжку. До повернення Едді троє малих вже встигли зарити носом. Остання жертва розтягнулася на землі й сильно забилася, вдарившись обличчям об бетон. Із закривавленим лобом малюк, плачучи, припустив вулицею. Генрі хвацько пожбу-рив йому навздогін недопалок і радісно розсміявся.

«Ти ба, який веселун», — подумав Джейк.

Після того малеча порозумнішала й почала обходити Генрі десятою дорогою. А сам Генрі перевальцем вийшов з майданчика на вулицю і попрямував до під'їзду, куди п'ять хвилин тому зайшов Едді. Не встиг він підійти до дверей, як звідти вигулькнув Едді. Хлопець перевдягнувся в джинси, чисту футболку і пов'язав на лоба зелену бандану (ту саму, яку Джейк бачив на ньому уві сні). Він вибіг із під'їзду, переможно махаючи кількома доларовими купюрами. Генрі миттю вихопив їх у брата і щось запитав. Едді кивнув, і хлопці пішли.

Тримаючись на безпечній відстані, за ними вирушив Джейк.

Вони стояли у високій траві на краю Великого Шляху і дивилися на кружало.

«Стоунхендж, — подумала Сюзанна і здригнулася. — Ось на що це схоже. Стоунхендж».

Густа трава, що вкривала рівнину, росла і довкола високих сірих монолітів. Але коло, яке вони оточували, було голим — сама земля, тут і там всипана чимось білим.

— Що то таке біле? — тихо спитала Сюзанна. — Уламки каменів?

— Придивися пильніше, — відповів Роланд.

І вона побачила, що то кістки. Кістки якихось маленьких тварин. Можливо. Хотілося на це сподіватися.

Едді перекинув загострений кілок у ліву руку, витер змокрілу долоню правої об сорочку і знову взяв у неї кілок. Розтулив рота, але в горлі пересохло і голос не слухався. Він прочистив горло і ще раз спробував заговорити. Цього разу вдалося.

— Здається, я мушу зайти в коло і намалювати щось на землі.

Роланд кивнув.

— Зараз?

— Невдовзі. — Едді глянув Роландові просто у вічі. — Тут щось є, правда? Щось, чого ми не бачимо.

— Поки що воно не тут, — відповів Роланд. — Принаймні, я так вважаю. Але воно прийде. Його привабить наш кхеф — наша життєва сила. І, звісно, воно не потерпить вторгнення в свою домівку. Едді, віддай мені револьвер.

Едді розстебнув кобуру і передав її стрільцеві. А потім повернувся до кола, оточеного високими каменями. Так, там справді щось жило. Він відчував запах цього мешканця, сморід, що навіював думки про мокрий тиньк, напівзогнилі дивани, старі-престарі матраци, що дотлівають під напіввідкритим шаром плісняви. Той запах... він був знайомий.

Маєток. Це там так смерділо. Того дня, коли я вмовив Генрі піти в Датч-Гіл, на Райнголд-стріт, подивитися на нього.

Роланд застебнув кобуру й нахилився зав'язати кріплення на поясі. Не розгинаючись, підвів очі на Сюзанну.

— Нам може статися в пригоді Детта Волкер. Вона на місці?

— Це стерво завжди десь поряд ошивається, — наморщила носа Сюзанна.

— Добре. Комусь із нас доведеться захищати Едді, поки він робитиме те, що має зробити. А інший стане просто зайвим баластом. Тут мешкає демон. Демони — не люди, але вони бувають жіночої й чоловічої статі. Стать — це їхня зброя, але заразом і слабке місце. Хай там якої статі цей демон, але він нападе на Едді. Захищатиме свою домівку. Щоб нею не скористався чужинець. Розумієш?

Сюзанна кивнула. Едді, здавалося, не слухав узагалі. Він запхав пакунок із ключем за пазуху і, немов загіпнотизований, дивився на велемовне кільце.

— Зараз нема часу добирати виразів, — сказав Роланд Сюзанні, — але одному з нас доведеться...

— Комусь із нас доведеться трахатися з цим демоном, щоб він не ліз до Едді, — перебила вона. — Таке одоробло не впустить дармової нагоди потрахатись. Ти це маєш на увазі?

Роланд кивнув.

Її очі зблиснули. Знову погляд Детти Волкер, розумний і недобрий, очі блищать від нездорового ентузіазму, і голос дедалі нижчає й нижчає, бо Детта імітує рабиню з плантацій на Півдні — це її фірмовий знак.

— Коли це демониха, її береш ти. А коли демон, то він мій. Такий розклад?

Роланд кивнув.

— А якщо воно ніким не гребує? Що тоді, хлопче?

На Роландових вустах з'явилася легка подоба усмішки.

— Тоді будемо працювати з тобою в парі. Але пам'ятай...

За їхніми спинами слабким голосом, що долинав наче здаля, заговорив Едді.

— Не все мовчить в камінних коридорах смерті. Узріть пробудження того, хто спить. — Він кинув на Роланда зацькований, нажаханий погляд. — Там чудовисько.

— Це демон...

— Ні. Чудовисько. Щось між дверима... між світами. Воно чекає. І вже розплющує очі.

Сюзанна перелякано зиркнула на Роланда.

— Тримайся, Едді, — сказав Роланд. — Будь ширим.

Едді глибоко вдихнув повітря.

— Я триматимусь, поки воно не зіб'є мене з ніг. Мені час. Це починається.

— Підемо разом, — сказала Сюзанна, вигнула спину дугою і зісковзнула з візка. — Зараз той демон, який захотів зі мною потрахатися, взнає у мене, що таке їбтися з найкращою. Я йому такий трах влаштую, що він довіку не забуде.

Коли вони проходили між двома високими каменями, що наче слугували дверима до велемовного кола, почався дощ.

24

Побачивши будинок, Джейк зрозумів дві речі: по-перше, він вже бачив його раніше — в нічних жахіттях, таких страшних, що свідомість не допустила, щоб він їх пам'ятав. А по-друге, то було місце, де панували смерть, вбивство і божевілля. Він стояв на дальньому розі Райнголд-стрит та Бруклін-авеню. Від Едді та Генрі його відділяло сімдесят кроків, не менше, але навіть з цієї відстані він відчував, що Маєток не виявляє до них жодної цікавості. Натомість він жадібно простягав свої невидимі руки до нього, Джейка. І Джейкові здалося, що на цих руках кігті. Гостріючі пазури.

Йому потрібен я. А втекти я не можу. Заходить всередину — самогубство... а не зайти — божевілля. Бо десь у глибині цього будинку є замкнені двері. У мене є ключ, яким їх можна відімкнути. І єдиний порятунок, на який я можу сподіватися, — на тому боці дверей.

Обмираючи серцем, він дивився на Маєток — будинок, що, здавалося, ввібрав у себе всі паранормальні явища світу. Зловісний, неначе пухлина, він здіймався посеред занедбаного подвір'я, порослого бур'янами.

Повільно бредучи під гарячим полуденним сонцем, брати Дін пройшли дев'ять бруклінських кварталів і нарешті дісталися до району міста, який, судячи з вивісок на крамницях, мав назву Датч-Гіл. Зараз вони стояли просто перед Маєтком. За півквартала від них зупинився Джейк. Будинок мав такий вигляд, наче в ньому вже багато років ніхто не жив, проте він майже не постраждав від вандалізму. Колись, подумав Джейк, це, мабуть, був справжній маєток, де разом з великою родиною мешкав якийсь заможний крамар. У ті давно минулі часи його стіни, напевно, були білі, але зараз вони втратили колір, стали брудно-сірими. Шибки були повибивані, старий паркан весь помальований фарбою з балончиків, але сам будинок стояв цілий і неушкоджений.

Спорохнявілий старий привид під шиферним дахом, він згорбився в променях палючого сонця, нагадуючи Джейкові злого пса, який вдає, ніби спить. Крутий схил даху нависав над ганком, наче набурмосене чоло. Дошки ганку були потріскані й перекособочені. Віконниці, колись пофарбовані в зелений колір, безживно звисали обабіч вікон без шибок. Подекуди на вікнах досі погойдувалися старезні порт'єри — страшні, як клапті мертвої шкіри. Ліворуч до будинка колись була прибіта решітка для рослин. Зараз вона відстала від стіни і трималася не на гвіздках, а на вусах якихось незрозумілих повзучих рослин, що обплели її всю. На газоні стояла якась табличка, до дверей була причеплена ще одна. Зі свого місця Джейк не міг розібрати, що на них написано.

Будинок був живий. Він це знав, відчував, що дошки й похилий дах випромінюють енергію, що вона аж струменить із чорних запалих очниць-вікон. Сама думка про те, щоб наблизитися до цього жажливого будинку, не кажучи вже про те, щоб зайти всередину, сповнювала Джейка невимовним жахом. І все ж йому доведеться це зробити. До його вух долинали тихе сонне дзижчання — так дзижчить бджолиний вулик у спекотний літній день, і якусь мить він боявся, що зомліє. Хлопчик заплющив очі... і почув голос у голові.

Ти мусиш зайти, Джейку. Це шлях Променя, дорога до Вежі й час твого Видобування. Будь щирим, тримайся, йди до мене.

Страх не минувся, але жахливе відчуття паніки, що накочувала хвилями, зникло. Джейк знову розплющив очі й побачив, що не він один відчуває силу і пробудження внутрішньої свідомості цього будинку. Едді щосили намагався відійти подалі від паркана. Він повернувся обличчям до Джейка, і той побачив його очі: широко розплющені, вони тривожно зиркали з-під зеленої бандани. Старший брат ухопив його за барки і підштовхнув до іржавої хвіртки, та навряд чи він дражнився, надто вже нерішучим вийшло це підштовхування. Хай яким тупоголовим був Генрі, але він так само, як Едді, боявся цього Маєтку.

Вони трохи відійшли вбік і трохи постояли, вивчаючи будинок поглядами. Джейк не міг розчути, що вони кажуть один одному, але тон їхніх голосів був благоговійним і тривожним. Раптом Джейк згадав, що сказав йому Едді уві сні: «Але не забувай про безпеку. Будь обережний... і не лови гав».

І тут справжній Едді, той, що стояв на іншому боці вулиці, підвищив голос так, що Джейк зміг розібрати слова.

— Генрі, може, підемо додому? Ну будь ласка. Мені тут не подобається. — Він не просив, він благав.

— Ти мале дурне дівчисько, — відповів Генрі, але Джейкові здалося, що говорить він зневажливо, а насправді подумки зітхає з полегшенням. — Ходімо вже, куди тебе подіти.

Вони відвернулися від покинутого будинку, що причаївся за старим похилим парканом, і попрямували в бік Джейка. Він позадкував, розвернувся і вступився поглядом у вітрину зачуханої крамнички «Комісійний магазин Датч-Гіла». Невизразні постаті Генрі й Едді відбивалися на старенькому пирососі «Гувер». Джейк бачив, як вони перетинають Райнголд-стрит.

— А ти точно знаєш, що там нема привидів? — спитав Едді, коли вони ступили на хідник, де стояв Джейк.

— Знаєш що? — відповів Генрі. — Оце побачив його і засумнівався.

Вони пройшли в Джейка за спиною, і жоден не звернув на нього уваги.

— А ти б зміг зайти всередину? — спитав Едді.

— Ні за які гроші! — випалив Генрі.

Вони повернули за ріг. Джейк відступив від вітрини й подивився їм услід. Вони поверталися тією самою дорогою, якою прийшли: пліч-о-пліч, Генрі, вже сутулий, як ті значно старші чоловіки, важко крокує в своїх гівночавах зі сталевими носакми, Едді поряд, рухається з неусвідомленою грацією. Їхні довжелезні тіні, що вже виступали на проїжджу частину, щось по-товариському обговорювали на хіднику.

«Вони йдуть додому, — подумав Джейк, і його затопила хвиля самотності, така потужна, що, здавалося, ще трохи — і вона його розчавить. — Повечеряють, зроблять домашнє завдання, потім сваритимуться перед телевізором через те, хто яку передачу хоче дивитися, а потім підуть спати. Той Генрі, може, й забіяка, але у них є життя і воно має сенс... а зараз вони до нього повертаються. Цікаво, а вони самі знають, як їм пощастило? Едді, мабуть, здогадується».

Джейк повернувся, поторсав шлейки наплічника і перейшов Райнголд-стріт.

25

Сюзанна відчула, що на порослих травою обширах за поставленим сторч камінням щось заворушилося: почулося зітхання, потім шелест.

— Щось наближається, — напружено сказала вона. — Швидко наближається.

— Будь обережна, — сказав Едді, — але не пускай його до мене. Розумієш? Не пускай його до мене.

— Я чую, Едді. Ти роби своє.

Едді кивнув. Він став навколішки посеред кола, тримаючи перед собою загострений кілок, наче оцінював його гостроту. Потім опустил палицю і накреслив нею на землі темну пряму лінію.

— Роланде, бережи її...

— Постараюся, Едді.

— ...але не пускай його до мене. Джейк уже на підході. Божевільна матуся справді вже на підході.

Сюзанна побачила, як розтулилася трава на півночі від велетнього кільця і там утворилася прогалина, націлена прямисінько на коло з каменів.

— Готуйся, — сказав Роланд. — Зараз воно нападе на Едді. Комусь із нас доведеться затримати цю істоту.

Сюзанна піднялася на обрубках ніг, наче змія, що виповзає з кошика індуса-факіра. Руки, стиснені в кулаки, вона тримала біля щік. Очі палали вогнем.

— Я готова, — сказала вона і закричала: — Іди-но сюди, хлопче! Бігом сюди! Біжи, бо пропустиш свято!

Коли господар кам'яного кола ввірвався в свою оселю, дощ припустив дужче. Сюзанна встигла лишень відчутти його пружну й безжальну чоловічість (то був змішаний запах джину і ялівцю, такий міцний, що від нього сльозилися очі), а потім демон блискавично метнувся в центр кола. Вона заплющила очі й потягнулася, кличучи його, — не руками і не подумки, а всією своєю жіночою силою, що жила глибоко всередині:

— Агов, малий! Куди це ти зібрався? А дівчинку не хочеш?

Повітря завирувало: то обернувся дух. Сюзанна відчула його здивування... а потім невситимий голод, такий повний і невідпорний, як пульсуюча артерія. Демон стрибнув на неї, наче маніяк з темного завулку.

Зойкнувши, Сюзанна похилилася назад. На шиї в неї від напруження здійнялися вени. Сукня спочатку розривнялася на грудях і животі, а потім на очах почала рватися на шматки. Вона чула дихання, що йшло невідомо звідки, неначе саме повітря вирішило з нею побавитися.

— Сьюз! — закричав Едді й почав підводитися.

— Ні! — прокричала вона у відповідь. — Роби своє! Цей сучий виродок у мене там, де... де я хочу, щоб він був! Давай, Едді! Приведи малого! Приведи... — В ніжну плоть між ніг вда-

рив нестерпний холод. Вона застогнала і впала на спину, але потім спромоглася звестися на руку і зухвало підняла тіло вгору. — Приведи його сюди!

Едді нерішуче глянув на Роланда, і той кивнув. Знову перевів погляд на Сюзанну. В очах у Едді стояв темний біль і ще темніший страх, але він демонстративно повернувся спиною і знову став навколішки. Не зважаючи на холодний дощ, що періщив йому по потилиці й руках, він потягнувся вперед загостреною палицею, яка стала саморобним олівцем. Кілок почав рухатися, виписуючи лінії й кути. Обриси, що з-під нього виходили, Роланд упізнав одразу.

Двері.

26

Джейк штовхнув перекошену хвіртку, і, скрегочучи іржавими петлями, вона неохоче прочинилася. До будинку вела нерівна стежка, викладена з цегли. За стежкою був ганок. За ганком — двері. Забиті дошками двері.

Джейк повільно йшов до будинку, а серце вистукувало в горлі крапки й тире. У проміжках між потрошеною цеглою доріжки ріс бур'ян. Хлопчик виразно чув, як він третється об джинси. Усі відчуття були загострені до межі. «Ти ж не збираєшся туди заходити?» — озвався голос паніки у нього в голові.

І відповідь, що спала йому на думку, була геть божевільною і цілком розумною водночас: усе суще слугує Променеві.

На табличці, встромленій у газон, було написано:

**НА ТЕРИТОРІЮ НЕ ЗАХОДИТИ!
ЗА ПОРУШЕННЯ — ШТРАФ
ЗГІДНО З ЧИННИМ ЗАКОНОДАВСТВОМ!**

Пожовтілий від віку, подекуди поцяткований іржею аркуш паперу, що його пришпилили до однієї з дощок, якими були навхрест забиті двері, був категоричніший:

ЗА РОЗПОРЯДЖЕННЯМ
КОМУНАЛЬНОЇ СЛУЖБИ НЬЮ-ЙОРКА,
ДАНИЙ БУДИНОК ВВАЖАЄТЬСЯ
НЕ ПРИДАТНИМ ДЛЯ ПРОЖИВАННЯ

Біля нижньої сходинки ганку Джейк зупинився, дивлячись угору на двері. Там, на пустирі, де росла троянда, він вже чув хор голосів, і ось тепер вони з'явилися знову... але цього разу то був хор проклятих, белькотіння божевільних, що раз у раз випльовували свої не менш божевільні обіцянки. Проте Джейк здогадався, що це все говорить один-єдиний голос — голос будинку, зле бурчання якогось чудовиська-управителя, якого невчасно розбудили, завадивши додивитися довгий неспокійний сон.

Він згадав про батьків «рюгер», навіть хотів було дістати його з наплічника. Але хіба пістолет допоможе? Десь за спиною, на Райнголд-стрит, їздили машини, якась жінка кричала на свою дочку, щоб та перестала триматися за руки з хлопцем, а краще принесла випрану білизну, але тут був геть інший світ, що ним правила якась похмура істота, проти якої всі пістолети були безсилі.

Будь щирий, Джейку... тримайся.

— О'кей, — тихим тремливим голосом сказав він. — О'кей, я спробую. Але ти більше мене не кидай. Тільки не кидай.

І він повільно рушив угору сходами.

27

Дошки, якими були забиті двері, геть спорохнявіли, гвіздки заіржавіли. Джейк ухопився за місце їхнього перетину й потягнув на себе. Дошки відірвалися з таким самим скрипом, як перед тим застогнала хвіртка. Джейк перекинув їх через поруччя ганку на давно занедбану клумбу, де не росло нічого, крім пирію і кропиви. Потім нахилився, взявся за нижні прибиті навхрест дошки... і на мить застиг.

З-за дверей почувся глухий стогін: так вие голодна тварина в надрах бетонної труби. Джейк відчув, як на щоках і лобі виступає липкий піт. Йому стало зле. Він так злякався, що перестав відчувати реальність. Здавалося, він просто персонаж у чиемусь нічному жахітті.

За тими дверима був злий хор, причаївся хтось сердитий. Звуки в'язким сиропом просочувалися назовні.

Джейк рвонув нижні дошки на себе, і вони легко піддалися.

Ну звісно. Він хоче, щоб я зайшов. Він голодний, а мною можна пообідати.

Зненацька в пам'яті постав уривок вірша, який їм колись читала міс Ейвері. Вірш був про те, як відчувається людина в сучасному світі, людина, яка відмовилася від свого коріння й усіх традицій. Але зараз Джейкові здалося, що його автор на власні очі бачив цей будинок:

Я покажу тобі те, чого ти не бачив ніколи,
Те, що на тїнь твою зовсім не схоже,
Тїнь, яка вранці іде на припоні,
А ввечері зводиться перед тобою;
Я покажу тобі...

— Я покажу тобі страх у жмені землі, — пробурмотів Джейк і взявся за ручку дверей. І шойно він це зробив, його знову затопило відчуття легкості і впевненості, почуття, що це саме те, що цього разу двері відчиняться в той, інший світ — він побачить небо, чисте небо, без смогу й заводського диму, а на далекому горизонті бовванітимуть не гори, а розмиті обриси го-стрих веж якогось невідомого великого міста.

Джейк стиснув срібний ключ у кишені, сподіваючись, що зможе відімкнути ним ці двері. Але двері були незамкнені. Гучно скрипнули завіси, з них посипалися шматки іржі, коли двері повільно відчинялися. Джейкові в носа вдарив нестерпний сморід гниття: вологе дерево, розмоклий тиньк, напівзгнила обшивка стін, набивка канап столітньої давнини. Крізь ці запахи пробивався інший — так тхне в лігві звіра. Попереду тяг-

нувся вологий темний коридор. Ліворуч у непроглядну темряву вели криві сходи. Повалені поруччя лежали на підлозі, проте Джейк не дурив себе: його увагу привернули не ці уламки. Серед сміття на підлозі валялися кістки... кістки маленьких тваринок. Та деякі з них геть не нагадували кістки звірят, і саме на них Джейк і не хотів дивитися надто довго. Бо в такому разі йому ніколи не зібратися з силами, щоб іти далі. Він постояв на порозі, змушуючи себе ступити перший крок. Звідкись долинав слабкий притлумлений звук, наполегливий і дуже швидкий. То цокотіли Джейкові зуби.

«Чому мені хтось не завадить? — в паніці подумав він. — Може ж хтось проходити повз будинок і крикнути «Гей, хлопче! Туди не можна — ти що, читати не вмієш?»

Але відповідь він знав. Перехожі здебільшого трималися протилежного боку вулиці, а ті, хто наближався до будинку, намагалися якомога швидше його проминути.

Навіть якби хтось сюди глянув, то мене б не побачив, бо насправді мене вже тут нема. Добре це чи погано, я вже за межею свого світу. Я почав переходити. Його світ десь там, попереду. А між...

А між світами було пекло.

Джейк ступив у коридор. Коли двері хряснули в нього за спиною з таким звуком, наче зачинявся мавзолей, він скрикнув, але не здивувався.

Десь у глибині душі він зовсім не здивувався.

28

Колись давно жила собі молода жінка на ім'я Детта Волкер. Вона любила вчашати до придорожних генделіків, що тулилися до Ріджлайн-роуд за передмістям Натлі й Траси-88, уздовж високовольтних ліній електропередач за межами Ем-хаю. У ті давно минулі дні вона ще мала ноги і, як співається в пісні, знала, що з ними робити. Тож Детта натягала на себе якусь дешеву суконьку, що щільно облягала всі принади й на

вигляд була шовкова, але це тільки на вигляд, і гоцала з білими хлопцями під попсову музику оркестру, усі ті «Я балдію від моєї лялечки» та «Гіпі-гіпі-шейк» для білих. Врешті-решт вона підчиплювала одного з білих і поблажливо дозволяла відвести себе в його машину на стоянці. Там доводила його до сказу (цілуватися Детта Волкер вміла, як ніхто в світі, і нігтями працювала незле)... а потім відшивала. Що ж було далі? В тім-то й річ. У цьому була сама гра. Деякі хлопці плакали й благали — це було добре, але аж ніяк не чудово. Деякі просто нетямилися від люті й вершали. І це подобалося Детті.

Їй давали ляпаси, ставили синці, плювали на неї, а одного разу дали такого підсрачника, що вона зарила носом на всипаному гравієм паркувальному майданчику мотелю «Червоний млин». Але жодного разу ніхто не згвалтував. Всі вони, ці білі паскудники, поверталися додому з синіми яйцями, всі до одного. А мовою книги рекордів Детти Волкер це означало, що вона чемпіон, непереможна королева. Чия королева? Та їхня. Королева всіх цих стрижених, прилизаних, застебнутих на всі гудзики, ввічливих білих мерзотників.

Була королевою. До сьогодні.

Витримати натиск демона, що жив у велемовному кільці, їй було не по зубах. Жодних дверних ручок, жодної машини, з якої можна було б втекти, жодного будинку, за який забігти, немає щік, щоб по них гамселити, немає лиця, в яке можна вп'ястися кігтями, нема яєць, щоб по них заїхати, коли білий вилупок не доганяє.

Демон опинився просто на ній... а потім блискавично — в ній.

Вона відчула, як ця істота — він — тисне на неї, щоб повалити на спину, хоч і не бачила, який він із себе. Вона не бачила його рук, але вони на очах порвали їй сукню в кількох місцях. А потім був різкий біль. Її наче розірвали між ніг, і від болю й несподіванки Детта закричала. Едді озирнувся, звужуючи очі.

— Все нормально! — крикнула вона. — Давай, Едді, про мене забудь! Усе гаразд.

Але вона обманювала. Вперше, відколи Детта стала на шлях сексуальної війни (а сталося це в тринадцять років), їй загрожувала поразка. У тіло ввійшов неймовірний набряклий холод, наче її трахали крижаною бурулькою.

Немов у тумані, вона побачила, що Едді відвертається і знову малює на землі, а вираз тривоги закоханого змінюється жакливою холодною зосередженістю, яку вона часом спостерігала на його обличчі. Але менше з тим, правда? Вона ж сама наказала йому не відвертатися, забути про неї, робити те, що треба, і привести хлопчика в цей світ. То був її внесок у видобування Джейка, і вона не мала права ненавидіти когось із цих чоловіків — бігме, вони ж не викручували їй руки чи щось інше, щоб примусити це робити. Але холод усередині заморожував її дедалі більше, і вона ненавиділа їх обох. Цієї миті, коли б її воля, то вона повідривала б цим білим падлюкам яйця.

Аж раптом Роланд обійняв її ззаду за плечі своїми сильними руками. І хоча він не вимовив ні слова, вона почула: «Не пручайся. Так ти не здобудеш перемогу — це призведе до загибелі. Секс — його зброя, Сюзанно, але водночас і слабкість».

Так. В цьому завжди була їхня слабкість. Різниця тільки в тому, що цього разу їй доведеться дати трохи більше, ніж раніше, Та, може, так і треба. Можливо, врешті-решт цей невидимий білий демон заплатить їй за все.

Вона змусила себе розслабити стегна. І щойно це сталося, вони негайно розійшлися, залишаючи по собі довгі сліди на землі. Вона закинула голову назад, підставляючи лице зливі, й відчула, що обличчя демона нависає над нею, а жадібні очі поглинають кожну її криву гримасу.

Неначе заміряючись дати ляпаса, жінка відвела руку назад... і несподівано обійняла демона-мучителя за шию. Відчуття було таке, наче вона зачерпнула долонею густого диму. І гвалтівник смикнувся назад, заскочений зненацька її ласкою. Вхопившись за невидиму шию, вона піднялася і зручніше вместилася під ним, водночас ширше розставляючи ноги. Жалюгідні залишки сукні тріснули по швах. До чого ж він великий!

— Ну ж бо, — видихнула вона. — Ти мене не звалтуєш. Ні. Хочеш трахнути мене? Не вийде. Це я тебе трахну. Я тебе так виїбу, що ти ніколи цього не забудеш! До смерті затрахаю!

Вона відчула, як тремтить всередині неї набрякла субстанція, відчула, що демон, хай навіть на мить, спробував втекти.

— Е ні, сонце, — прохрипіла вона, стискаючи стегна. — Забава тільки починається. — Вона піднялася й притислася до невидимого тіла. Потім простягнула вільну руку, склала пальці обох рук у замок і вигнулася назад, силкуючись втриматись руками за видиму порожнечу. Губи розійшлися в акулячій усмішці, мокре від поту волосся лізло в очі. Детта нетерпляче змахнула прядки з лоба.

«Відпусти мене!» — закричав голос демона в неї в голові. Але водночас вона відчувала, що господар голосу мимохить відповідає на її рухи.

— Ні, котику. Ти сам цього хотів... тепер маєш. — Вона рвучко піднялася, не зменшуючи темпу, щосили зосереджуючись на крижаному холоді всередині. — Я розтоплю твою бурульку, солоденький. Що ж ти без неї робитимеш? — Її губи піднімалися й опускалися, піднімалися й опускалися. Вона безжально стисла стегна, заплющила очі, вп'ялася руками глибше в невидиму шию і подумки благала, щоб Едді не барився.

Чи довго їй вдасться протриматися, вона не знала.

29

Джейк збагнув, що все просто: десь у цьому вогкому, як льох, страшному будинку є замкнені двері. Потрібні йому двері. Все, що від нього вимагається, — знайти їх. Але це було важко, бо він відчував, як згромаджується в будинку енергія чиеїсь присутності. Нерівне бурмотіння багатьох голосів помалу зливалось в один звук — тихий хрипкий шеліт.

Він наближався.

Двері праворуч стояли прочинені. Поряд із ними до стіни був прикріплений вицвілий дагеротип. Картинка зображала

повішеного, що, як гнилий фрукт, гойдався на мертвому дереві. За дверима була кімната, яка колись слугувала кухнею. Пливу забрали, але в дальньому кутку на витертому бугристому лінолеумі досі стояв старезний льодовник з круглим барабаном для льоду вгорі. Його дверцята зяяли порожнечю. Звідти колись цівкою витікала чорна смердюча рідина, від чого на підлозі утворилася калюжа. Тепер і рідина, і калюжа присохли намертво. Кухонні шафки стояли відчинені. В одній з них Джейк угледів, напевно, найстарішу в світі бляшанку консервованих морепродуктів. З іншої стирчала голова дохлого щура. Його очі були білі й наче рухалися. Придивившись краще, Джейк зрозумів, що то просто черви ворухаються в очницях.

Раптом щось хляпнуло йому на голову. З переляку Джейк скрикнув, простягнув руку і вхопив щось м'яке й волохате, на дотик наче гумовий м'ячик. Знявши його з себе, він побачив, що це гидотний жирний павук, кольору свіжого синця. Павучі очі споглядали його тупо і недоброзичливо. Джейк щосили швиргонував його об стіну. Від удару павук луснув і стік по стіні, слабо дригаючи шупальцями.

Ще один упав на шию і вкусив просто під лінією, де починалося волосся. Джейк побіг назад у передпокій, перечепився через повалені поруччя, бухнувся на підлогу і відчув, що павук розчавлений. Його нутрощі, мокрі, тремтливі й слизькі, теплим яечним жовтком попливли йому між лопаток. Тепер він бачив, як у кухонному проході з'являються інші павуки. Деякі спускалися зі стелі на практично невидимих нитках, наче огидні волохаті балансири, інші просто гепалися з хляпанням на підлогу і радо дріботіли привітатися з Джейком.

Не перестаючи кричати, Джейк схопився на ноги. У його свідомості наче почала рватися стара пошарпана мотузка. Здавалося, ще трохи — і він втратить глузд. Ця думка остаточно позбавила Джейка хоробрості. Він більше не міг це витримувати, хай там якою не була б винагорода. Він побіг, прагнучи втекти, якщо шлях до втечі ще відкритий, і зрозумів, що вже

запізно, що він повернув не в той бік і тепер біжить у глиб Маєтку замість тікати до вхідних дверей.

Кімната, в яку він пірнув, була завеликою для вітальні. Здавалося, це зала для учт і танців. Зі шпалер за Джейком підглядали з-під гостроверхих зелених капелюхів ельфи з дивними хитрими пичками. Запліснявілу канапу хтось відсунув до стіни. Посеред зали, на покривленому паркеті, лежала розбита люстра. Серед розсипаних заплених підвісок вперемішку зі скляними «краплями» зміївся іржавий ланцюг. Джейк обережно обійшов його і злякано озирнувся через плече. Жодних павуків. Якби не огидна рідина, яку він досі відчував на спині, то можна було б подумати, що потвори йому приверзлися.

Джейк знову повернув уперед і застиг на місці, мало не послизнувшись. За скляними дверима, що стояли напіврозчинені, простягався ще один коридор. А в кінці цього коридору виднілися інші двері — замкнені, з золотою ручкою. На них був напис (а може, гравіювання). Одне слово:

ХЛОПЧИК

Під ручкою блищала срібна пластина філігранної роботи з замковою щілиною.

«Я їх знайшов! — зрадів Джейк. — Нарешті я їх знайшов! Це вони! Я знайшов двері!»

У нього за спиною пролунав низький сердитий стогін, наче будинок збирався сам себе розірвати на шматки. Джейк перелякано глянув на протилежний бік зали. Диван проїхав уперед від стіни, бо вона почала видаватися вперед. Старі шпалери затріпотіли, ельфи на них затремтіли й затанцювали. Подекуди шпалери відірвалися й довгими сувоями скрутилися догори, наче хвацько підняті ролети. Животом вагітної жінки тиньк випнувся вперед. З-під нього долинав сухий тріск: то рвалася сітка під тиньком, набуваючи нових, поки що невідомих обрисів. І звук ставав дедалі гучнішим, та тільки то вже був не стогін, а радше гарчання.

Джейк стояв, немов зачарований, не в змозі відвести очей.

Білий тиньк не тріснув і не розсипався на шматки — він немовби перетворився на пластмасу. Стіна дедалі більше випиналася нерівною білою бульбашкою, на якій подекуди лишилися клапті шпалер, а її поверхня бралася горбами, вигинами й заглибинами. І зненацька Джейк зрозумів, на що це схоже — на величезну пику з пластмаси, яка силкується вилізти зі стіни. Неначе хтось з розгону втелюючись лицем у мокре простирадло.

Шматок порваної сітки з гучним клацанням вирвався зі стіни і став зіницею з нерівними краями. Стіна під ним виширилась ротом, повним гострих зубів. Джейк бачив клапті шпалер, що поналипали на губи та ясна.

Тинькова рука вирвалася зі стіни, тягнучи за собою сплутаний браслет з електричних дротів. Вхопивши канапу, вона швиргнула її геть, залишивши на темній оббивці білі сліди від пальців. Тинькові пальці згиналися й розгиналися, і в такт їхнім рухам ламалася сітка. Пальці склалися в гострі шпичасті лапи. Тепер пика повністю виступила зі стіни і витріщилася на Джейка одним дерев'яним оком. Посеред лоба, наче моторошне татуювання, досі танцював шпалерний ельф. Зі скреготом, що нагадував закручування величезних гайок, потвора помалу посунула вперед. Одвірок, що з'єднував коридор із залом, вирвався зі стіни й перетворився на згорблене плече. Створіння люто шарпонуло лапою по підлозі, в усі боки порснули скляні уламки люстри.

Джейкове заціпеніння мов рукою зняло. Він повернувся, прожогом кинувся крізь скляні двері й пролетів другий коридор, як на крилах. Наплічник мотіявся на спині, а рукою Джейк гарячково нишпорив у кишені, шукаючи ключ. Серце гупало в грудях, наче розладнана фабрична машина. Чудовисько за його спиною, що вилазило зараз із дерев'яних надр Маєтку, заревіло йому навздогін. І попри те, що слів не було, Джейк зрозумів, що воно каже. Воно наказувало зупинитися, говорило, що втікати немає сенсу, що втікати нікуди. Увесь

будинок наче ожив, повітря сповнилося тріском і скреготом дерев'яних балок. Скажене бурмотіння охоронця дверей долинало звідусіль.

Джейк намацав ключ. Але коли витягав, борідка зачепилася за щось у кишені, й мокрі від поту пальці впустили його. Ключ упав на підлогу, підстрибнув, провалився в тріщину між двома покривленими дошками і зник.

30

— Він у біді! — гукав Едді.

Сюзанна почула, але звук його голосу був десь далеко. Їй і самій було непереливки... та все одно вона думала, що справляється непогано.

«Я розтоплю твою бурульку, солоденький, — сказала вона демонові. — Що ж ти без неї робитимеш?»

Насправді розтопити не вдалося, але змінити її Сюзанна спромоглася. Звісно, та штука в неї всередині жодної насолоди не давала, але принаймні жахливий біль вщух і зник холод. Демон потрапив у пастку, з якої несила було виборсатись. І тримала вона його не тільки тілом. Роланд сказав, що стать і секс — це не тільки зброя, але й слабкість демона. І звісно ж, як завжди, мав рацію. Демон узяв її, але вона також його взяла. І тепер скидалося на те, що кожне з них встромило палець в одну з тих гадючих китайських трубочок, і чим сильніше смикати, тим міцніше застрягаєш.

Вона відчайдушно чіплялася за одну думку, бо думати про щось інше була не в змозі. Їй треба будь-що втримати це налякане, заплакане, зле створіння в лабетах його власної нестримної хоті. Воно звивалося в конвульсіях і нестямно билосся всередині неї, верещало, вимагаючи відпустити, і водночас жадібно, невситимо користалося з її тіла. Але вона його не відпустить.

«А що буде, коли я зрештою його відпушу? — у відчаї думала жінка. — Як воно мені помститься?»

Вона не знала.

31

Тепер дощ перішив як з відра, погрожуючи перетворити коло, оточене каменями, на море бруду.

— Накрий чимось двері, як парасолею! — прокричав Едді. — Інакше дощ їх змиє!

Глянувши на Сюзанну, Роланд побачив, що вона досі змагається з демоном. Очі напівзаплющені, губи стиснуті в жорсткій гримасі. Демона він не міг побачити чи почути, але відчував його злі перелякані метання.

Едді повернув до нього залите дощем обличчя.

— Ти недочуваєш? — заволав він. — Затули чимось ці бісові двері, НЕГАЙНО!

Висмикнувши з наплічника шкіру, Роланд узявся за обидва її кінці, широко розставив руки і нахилився над Едді, утворивши імпровізований намет. Кінчик своєрідного олівця був закаляний брудом. Едді витер його об рукав, залишивши слід кольору гіркого шоколаду, і знову схилився над своїм малюванням. За своїми габаритами намальовані двері не зовсім були схожі на ті, що стояли з Джейкового боку (співвідношення розмірів було, мабуть, три чверті до одного), але Джейк зміг би через них пройти... якби ключі підійшли.

«Якщо у нього взагалі є ключ — це ти мав на увазі? — спитав він у себе самого. — А що як Джейк його впустив... чи той будинок змусив його впустити ключ?»

Під кружальцем, яке означало ручку, він домалював пластину і, повагавшись трохи, вивів на ній добре знайому форму замкової щілини:

І знову замислився. Чогось бракувало. Але чого? Думати було важко, бо в голові наче торнадо бушував, торнадо випадко-

вих думок, що здійсналися у вихорі замість вирваних із землі комор, дерев'яних туалетів і курників.

— Ну ж бо, сонце моє, давай! — кричала Сюзанна в нього за спиною. — Якийсь ти хирлявий! Що таке? А я думала, ти жеребець! Що таке, хлопчику?

Хлопчик. Так, хлопчик.

Едді взяв кілок і обережно вивів слово «ХЛОПЧИК» у горішній частині дверей. І шойно він закінчив виписувати літеру «К», малюнок змінився. Кружальце на темній від дощу землі зненацька стало ще темнішим... і виросло над землею, перетворившись на темну блискучу ручку. А замість коричневої вологої землі в замковій щілині з'явилося мерехтливе світло.

У нього за спиною Сюзанна знову почала під'юджувати демона криком, але в голосі чулася втома. Треба було покласти всьому край, і до того ж швидко.

Стоячи навколішках, Едді нахилився вперед, наче мусульманин, що молиться Аллахові, й зазирнув у замкову щілину. І перед його очима постав його світ, той будинок, на який вони з Генрі ходили подивитися в травні тисяча дев'ятсот сімдесят сьомого, навіть не підозрюючи (втім, він, Едді, підозрював, так, навіть тоді невірно підозрював), що за ними йде хлопчик з багатії частини міста.

Він побачив коридор. Джейк стояв навколішках, спираючись на руки, і несамовито смикав мостину. До нього щось наближалося. Едді бачив, що це таке, і водночас не міг роздивитися — мозок наче відмовлявся давати йому цю інформацію, бо боявся, що він усе зрозуміє і, не витримавши, збожеволіє.

— Швидше, Джейку! — заволав Едді в замкову щілину. — Ворушися, заради Бога!

Небо над велемовним кружалом розірвав вибух грому, і замість дощу посипався град.

Якусь мить після того, як ключ упав, Джейк просто стояв і дивився на вузьку щілину між мостинами.

Неймовірно, але йому захотілося спати.

«Ну чому це сталося? Це не мало статися, — подумав він. — Це занадто. Я більше не витримаю, ні хвилини, ні секундошки. Зараз візьму і ляжу під цими дверима. І засну, одразу засну. А коли цей звір ухопить мене і потягне до рота, я не прокинуся».

Проте тут потвора, що рвалася до Джейка, загарчала, тож бажання скрутитися клубочком під дверима випарувалося від жаху. Тепер вони вже відділилися від стіни — величезна біла голова з одним-єдиним дерев'яним оком і простягнута тинькова лапа. Уламки сітки стирчали на голові в усі боки, наче волосся, намальоване маленькою дитиною. Угледівши Джейка, чудовисько розтулило пащу, вишкіривши гострі уламки дерев'яних зубів, і знову загарчало. З рота, наче сигарний дим, вирвалася хмара тинькової пудри.

Упавши навколішки, Джейк зазирнув у тріщину. Срібний ключик слабо мерехтів у п'ятьмі, але шпарина була надто вузька для Джейкових пальців. Він підчепив дошку і шосили рвонув її на себе. Гвіздки, на яких вона трималася, застогнали, але витримали.

До його вух долинув якийсь брязкіт. Джейк підвів погляд і побачив, як лапа, більша за нього самого, вхопила повалену люстру і пожбурила її вбік. Іржавий ланцюг, на якому колись висів світильник, батоном здійнявся в повітря і важко вдарився об підлогу. Люстра прогриміла на ланцюзі в Джейка над головою, стукотячи склом об древню мідь.

Голова охоронця дверей, що трималася лише на згорбленому плечі й невиситимій руді, рвонула вперед. Рештки стіни впали і зникли в хмарі куряви. А за мить уламки піднялися з підлоги і склалися в криву кістляву спину потвори.

Охоронець дверей побачив, що Джейк дивиться на нього, і наче скривився в усмішці. Уламки дерева виступили з його зморшкуватих щік. Розтуляючи й стуляючи пащу, він важко посунув уперед через залу, де стояла суцільна курява. Шарпаючи уламки в пошуках здобичі, величезна лапа дісталася

до скляних дверей, що вели до коридору, і вирвала одну їх стулку.

Від жаху в Джейка перехопило подих. Він слабо скрикнув і з новими силами вхопився за мостину. Вона ніяк не піддавалася, але натомість у голові пролунав голос стрільця:

— Інша, Джейку! Спробуй виламати іншу!

Він відпустив ту дошку, яку смикав, і вхопився за іншу, з протилежного боку шпарини. І в цей час почувся інший голос. Його Джейк почув не душею, а вухами, і зрозумів, що він долинає з того боку дверей, дверей, які він шукав з того самого дня, як уник загибелі під колесами автомобіля.

— Швидше, Джейку! Ворушися, заради Бога!

І цього разу дошка відірвалася так легко, що він мало не впав на спину.

33

У дверях комісійної крамниці через дорогу від Маєтку стояли дві жінки. Старша була господаркою, а молодша — її єдиним покупцем. Тієї миті, коли почувся страшний тріск стін і дерев'яних балок, вони обійняли одна одну за талію, не розуміючи, що роблять, та так і стояли, тремтячи від страху, наче діти, що почули в темряві якийсь незрозумілий шум.

Трохи далі трійко хлопчаків, які саме йшли на стадіон Малої ліги Датч-Гіла, зупинилися на хіднику і з роззявленими ротами дивилися на будинок, геть забувши про свою тачку з баскетбольним причандаллям. Водій фургона, що розвозив товари за замовленням, припаркував свою машину біля узбіччя і виліз подивитися. Із крамниці на розі й пабу «Датч-Гіл», дико роззираючись навсібіч, на вулицю повибігали покупці й завсідники.

Земля затремтіла, і на асфальті Райнголд-стрит віялом почали розходитися дрібні тріщини.

— Це що, землетрус? — гукнув водій фургона до жінок, що стояли перед комісійною крамницею, але не став чекати на від-

повідь: стрибнув за кермо і поспіхом поїхав геть зустрічною смугою, тримаючись подалі від будинку, що був у епіцентрі цього коливання.

Увесь будинок наче вгинався всередину. Дошки тріскалися, відскакували від фасаду й градом сипалися на подвір'я. З даху тік брудно-сірий водоспад уламків шиферу. Пролунав оглушливий хрускіт, і посеред фасаду Маєтку замілася довга тріщина. Невдовзі вона поглинула двері, й ось уже весь будинок почав заковтувати сам себе зсередини.

Отямившись від заціпеніння, молодша жінка вирвалася з обіймів старшої.

— Не знаю, як ви, а я тікаю звідси, — сказала вона і, не озирючись, побігла вулицею геть.

34

Щойно Джейк стис ключ у руці, коридором, здуваючи йому мокре від поту волосся з чола, пройшовся гарячий вітер. Хлопчик інстинктивно збагнув, що це за місце і чому все так відбувається. Охоронець дверей не просто жив у будинку — він сам був будинком: кожною дошкою, кожною шифериною, кожним підвіконням, кожною ринвою. І тепер він насувався на Джейка, помалу набуваючи власної подоби, хоча її втілення було радше якимось неподобством. Охоронець збирався вхопити його, поки він не скористався ключем. За величезною білою головою і плечем-покручем Джейк бачив, як злітаються коридором у парадну залу дошки, шифер, дроти, уламки скла, навіть вхідні двері та поламане поруччя, витворюючи тіло тинькового велетня, що тягнувся до нього своєю потворною лапою.

Джейк висмикнув руку з діри в підлозі й побачив, що по ній повзають величезні жуки. Щоб струсити їх, довелося постукувати по стіні, але щойно він це зробив, як стіна розтулилася і спробувала вхопити його за руку. Джейк закричав і встиг саме вчас-

но забрати руку. Він крутонувся і з розгону запхав срібний ключ до замкової щілини.

Тиньковий велетень заревів від люті, але його громовий голос потонув у мелодійному вигуці, який Джейк одразу впізнав: він чув його на пустирі, та тільки тоді цей звук був тихим, сонним. А зараз у ньому виразно бринів тріумф. Відчуття впевненості, всепереможної і невідпорної, знову охопило Джейка, і цього разу він не сумнівався, що розчарування не буде. У тому голосі він почув усе, що потрібно, іншого підтвердження йому не треба. То був голос троянди.

Застуючи собою тьмяне світло в коридорі, тинькова лапа вирвала другу стулку скляних дверей і протислася в коридор. Над рукою показалася голова: велетень витріщився на Джейка. Тинькові пальці потвори насувалися на нього, як щупальця гігантського павука.

Джейк повернув ключ і раптом відчув, як рукою пройшов потужний імпульс енергії. У дверях, важко повертаючись, притлумлено клацнув замок. Джейк ухопився за ручку, повернув її й потягнув двері до себе. І вони широко розчахнулися. Але, побачивши, що за ними, Джейк закричав від жаху й розпачу.

Увесь дверний отвір від одвірка до порогу був забитий сирою землею. Звідусіль, наче жмутки дротів, стирчало коріння. В утрамбованій землі, що мала форму дверей, кишіли черви. Повзаючи туди-сюди, вони здавалися так само ошелешеними, як і хлопчик. Деякі, рятуючись, пірнули назад у землю, інші просто повзали, наче не могли допетрати, куди поділася вся земля, яка ще хвилину тому була тут. Один черв'як упав Джейкові на ногу.

Крізь проріз у формі замкової щілини ще деякий час проникло туманне біле світло, падаючи Джейкові на сорочку. За ним, так близько і так недосяжно, ішов дощ. Десь високо в небі прогуркотів грім. А потім отвір зник, і велетенські тинькові пальці вхопили Джейка за ногу.

35

Роланд кинув шкуру на землю й прожогом помчав туди, де лежала Сюзанна. Едді не відчув ударів граду.

Взявши жінку попід пахви, стрілець якомога обережніше відтягнув її туди, де навпочіпки сидів Едді.

— Відпусти його, коли я накажу, Сюзанно! — прокричав Роланд. — Зрозуміла? Коли я накажу!

Едді наче осліп і оглух. Він чув тільки невиразні крики Джейка по той бік дверей.

Настав час скористатися ключем.

Він витяг його з-за пазухи і вставив у замкову щілину, яку намалював перед тим. Спробував повернути, але ключ не піддався. Навіть на міліметр не повернувся. Едді підставив лице шаленому градові, не помічаючи градин, що залишали в нього на лобі, щоках і губах глибокі подряпини та червоні сліди, і заволав.

— НІ! О БОЖЕ, НІ! НІ!

Але Господь мовчав. Відповіддю йому були тільки черговий гуркіт грому і блискавка в небесах, де зараз навперейми бігли темні хмари.

36

Джейк підскочив, ухопився за ланцюг люстри, що висіла над головою, і визволився від лапи охоронця. Тоді, гойднувшись, відштовхнувся від утрамбованої землі в дверному проході й, наче Тарзан на ліані, полетів уперед. І, піднявши ноги, врізався у кістляву лапу. Тиньк розсипався на шматки, оголюючи грубо зіплений до купи скелет з дерев'яної сітки. Тиньковий велетень заревів від голоду і люті. І крізь цей крик Джейк почув, як розвалюється будинок, зовсім як в оповіданні Едгара Алана По.

Наче маятник, він гойднувся назад на ланцюзі, вдарився об стіну втрамбованої землі, що перекривала дверний прохід,

і знову полетів уперед. Лапа потягнулася до нього, і він почав несамовито відбиватися ногами. Дерев'яні пальці вхопили його за ногу, і її пронизав гострий біль. Назад Джейк гойднувся вже без однієї кросівки.

Він спробував ухопитися за ланцюг трохи вище, і це вдалося, тож він почав видряпуватися до стелі. І тут над головою в нього пролунав глухий тріск, і на його спітніле лице цівкою посипався дрібний тиньковий порох. Стеля почала прогинатися, ланцюг, на якому висіла люстра, ланка за ланкою опускався вниз. Врешті-решт тиньковий велетень з глухим хрускотом просунув голову в отвір між залою і коридором.

Джейк не міг цьому зарадити: він із криком полетів просто в це жахливе обличчя.

37

Зненацька жах і паніка зникли без сліду. Холодний спокій опанував Едді — цю маску безліч разів надягав Роланд із Гілеаду. То була єдина зброя, якою володів справжній стрілець... і жодної іншої він не потребував. Водночас у голові озвався чийсь голос. Останні три місяці голоси переслідували його: голос матері, Роландів голос і, звісно, голос Генрі. Але цей не належав нікому з них. Едді з полегшенням упізнав у ньому свій власний — нарешті спокійний, розважливий і мужній голос.

Ти бачив форму ключа у вогні, ще раз бачив у лісі, й обидва рази ти чудово його роздивився. А потім ти затулив очі пов'язкою страху. Зніми її. Зніми її і подивися ще раз. Може, ще не пізно. Ще не пізно.

Він слабко розумів, що стрілець невблаганно дивиться на нього, що Сюзанна криком під'юджує демона, але її голос дедалі слабне. А на тому боці дверей кричить Джейк — від жаху чи вже в агонії?

Едді не звертав на них уваги. Він витяг ключ із намальованої замкової щілини, з дверей, що тепер стали справжніми, і пильно на нього подивився, намагаючись пригадати ту невинну

радість, яку відчував у дитинстві, — щастя бачити зрозумілу форму в чомусь безглуздому. І місце, де він припустився помилки, одразу знайшлося — воно було настільки очевидним, що Едді не міг збагнути, як він його взагалі не помітив. «Мабуть, у мене точно була пов'язка на очах», — подумав він. Ясна річ, помилка виявилася у карлючці на кінці ключа. Другий вигин був дещо затовстий. Зовсім трішечки.

— Ніж, — сказав він і простягнув руку, як хірург в операційній. Без зайвих слів Роланд поклав ніж йому на долоню.

Едді затис лезо ножа між великим і вказівним пальцем правої руки і схилився над ключем, не помічаючи граду, що перішив по неприкритій шиї. Обрис у дереві проступив чіткіше, в усій своїй гарній і невідпорній справжності.

Едді зробив надріз.

Один раз.

Обережно.

Від середини s-подібної карлючки на кінці ключа відділилася, закручуючись, тонка, майже прозора смужка ясеневого дерева.

На тому боці дверей знову пронизливо закричав Джейк Чемберз.

38

Ланцюг, гуркочучи, відірвався, і Джейк важко впав на коліна. Охоронець дверей переможно заревів. Тинькова лапа вхопила його за пояс і потягла до входу в коридор. Джейк спробував було впертися ногами в підлогу, але це не допомогло. Лапа тільки стиснула його міцніше і потягнула далі. Дерев'яні скалки й іржаві гвіздки-нігті впилися в шкіру.

Скидалося на те, що голова велетня застрягла на вході до коридору, як корок у пляшці. Від зусиль, докладених, щоб дістатися туди, грубі риси мармизи набули нової форми — потвора стала схожа на якогось гидкого троля. Рот широко розтулився, готуючись прийняти жертву. У відчаї Джейк навпомацки

пошукав у кишені ключа, щоб скористатися ним як оберегом, але, звісно, ключ залишився у дверях.

— Відпусти, гад! — закричав він і що було сили рвонувся назад, вигнувши спину, наче олімпійський чемпіон зі стрибків у воду, й забувши про поламані дошки, що поясом із гвіздків впиналися в тіло. Аж раптом він відчув, що джинси на стегнах трохи зісковзнули й хватка лапи дещо послабилася.

Джейк знову заходився пручатися. Потвора сердито стиснула лапу, але джинси з'їхали до колін, і Джейк упав на спину. На щастя, наплічник пом'якшив удар, тож падати було не так боляче. Мабуть, прагнучи вхопити жертву надійніше, лапа ослабила хватку. Цієї миті Джейк трохи підтягнув коліна вгору, і коли лапа знову міцно стислася, штовхнувся ногами. Натомість рука потягнула його на себе, і сталося те, на що сподівався Джейк: чудовисько стягло з нього джинси (разом із другою кросівкою), і він знову був вільний. Бодай на одну мить. Він побачив, як чудовисько повернуло лапу на зап'ястку з дошок і потрісканого тиньку та запхало джинси собі до рота. Побачив і притьмом поповз на руках і колінах до засипаного землею проходу в дверях, не зважаючи на уламки битого скла від люстри, прагнучи якомога швидше добутися ключа.

І був уже майже біля дверей, коли лапа вхопила його за голі ноги й знову потягла до себе.

39

Нарешті ключ був готовий. Форма відтворена бездоганно.

Едді вставив його назад у замкову щілину й натиснув. Якусь мить відчувався опір... а потім ключ повернувся. Едді почув, як обертається замок, як втягується язичок, і відчув, що ключ переломився надвоє, щойно виконав своє призначення. Обома руками вхопившись за темну відполіровану ручку, він потягнув двері на себе. Відчуття було таке, наче на невидимому шарнірі повертається важезна плита. Наче його руку було наділено да-

ром безмежної сили. І ясне знання про те, що два світи раптово вступили в контакт і між ними відкрився прохід.

На частку секунди йому запаморочилося в голові. І він зрозумів, чому, шойно подивився крізь дверний прохід: хоч він і дивився згори вниз, тобто вертикально, але бачив усе горизонтально, так, як зазвичай бачить людина. Перед його очима наче розгорталася оптична ілюзія, створена призмами і дзеркалами. А потім він побачив, що Джейка щось тягне по всипаному битим склом і уламками тиньку коридором. Лікті волочаться по підлозі, литки стискає велетенська рука. Попереду на нього чекав гігантський потворний рот, з якого виривалася якась біла імла — невідомо, дим то був чи курява.

— Роланде! — закричав Едді. — Роланде, його вхопи...

Але не встиг доказати, бо його збило з ніг.

40

Сюзанна розуміла, що її підняло вгору й закрутило у вирі. Світ навколо здавався розмитим, наче вона мчалася на каруселі: поставлене сторч каміння, сірі небеса, земля, всипана великими градинами... а ще прямокутний отвір, що скидався на прочинену ляду в землі. Звідти долинали чийсь крики. Демон у тілі Сюзанни нестямно борюкався, бажаючи одного: втечі. Але він не міг вийти, поки Сюзанна йому не дозволила.

— Давай! — кричав Роланд. — Відпускаяй його, Сюзанно! За ради свого батька, відпускаяй його НЕГАЙНО!

І вона відпустила.

Не без Деттиної допомоги вона створила в своїй уяві щось на кшталт пастки з вовняних ниток, а тепер, за командою Роланда, просто їх перерізала. І відчула, як демон корком вилетів із неї, а всередині виникла страшенна спустошеність, жажлива порожнеча. Проте ці відчуття миттєво змінилися іншими: полегшенням і водночас — опоганеністю та бажанням якнайшвидше відмитися від бруду.

Коли невидимий демон відлітав, вона встигла спостерегти його обриси, такі несхожі на людські. Він був подібний до ската і мав величезні закручені крила. Внизу бовталосся щось схоже на страшний гігантський гак. Вона радше відчула, ніж побачила, як промайнула ця істота над розверстою дірою в землі. Побачила Едді, який дивився вниз широко розплющеними очима. Побачила Роланда, котрий широко розставив руки, щоб упіймати демона.

Стрілець заточився назад, мало не збитий з ніг невидимим тілом. А потім знову подався вперед, стискаючи в руках порожнечу.

Стрибнув у дверний отвір і зник з очей.

41

Зненацька коридор Маєтку затопило біле світло. Об стіни й поламані дошки підлоги задріботили, відскакуючи навсібіч, градини. Джейк почув спантеличені вигуки й побачив, як у дверях з'явився стрілець. Зайшов, наче згори стрибнув. Руки він виставив перед собою, зчепивши кінчики пальців.

І тут Джейк відчув, як його нога прослизає в пашу охоронця дверей.

— Роланд! — пронизливо скрикнув він. — Роланде, допоможи мені!

Стрілець розвів долоні вбік, і його руки миттю широко розійшлися, а сам він не втримався і заточився назад. Джейк вже відчував гострі зуби на своїй шкірі, зуби, що готувалися вгризтися в його тіло й троштити кістки. Аж раптом щось величезне, не наче порив вітру, промчало в нього над головою. Наступної миті зубів уже не було. Гидка лапа, що стискала його ноги, розтулила пальці. Із запилюженої горлянки охоронця дверей вирвалися перші звуки потойбічного зойку болю і здивування, вирвалися і зникли, наче хтось запхав їх назад.

Роланд вхопив Джейка і поставив його на ноги.

— Ти прийшов! — радісно загорлав Джейк. — Ти справді прийшов!

— Так, я прийшов. З ласки богів і завдяки відвазі моїх друзів — я прийшов.

Охоронець дверей знову заревів, і Джейк розплакався від полегшення й пережитого жаху. Тепер у будинку лунали такі звуки, наче на кораблі, що потопає під час шторму. Звідусіль сипалися шматки дерева і тиньку. Вхопивши Джейка в обійми, Роланд прожогом кинувся до дверей. Тинькова лапа розлюченої істоти в пошуках жертви навмання гелнула його по чоботу. Нога вдарилася об стіну, яка тут же розтулила пащу, щоб вкусити. Пробігши трохи вперед, Роланд розвернувся і дістав револьвер. Він двічі вистрілив у лапу, що безцільно молотила повітря. Куля влучила в тиньковий палець і розстрошила його на порох. Морда охоронця дверей за їхніми спинами з білої перетворилася на брунатно-чорну — було видно, що його щось душить, щось настільки швидке, що чудовисько незчулося, як воно влетіло йому в рот і застрягло в горлянці.

Роланд знову повернувся і бігом подолав шлях до дверей. І хоча видимої перепони вже не було, на якусь мить він застиг на порозі, наче наштовхнувся на невидиму сітку.

А потім відчув, як Едді запускає пальці йому в волосся і витягає, але не вперед, а вгору.

42

Вони вигулькнули у вологе повітря, під град, що помалу сходив нанівець, наче немовлята на світ народилися. Едді, як і пророчив йому стрілець, правив їм за повитуху. Він розпростерся на животі, зануривши руки в отвір дверей, і тримав Роланда за волосся.

— Сьюз! Допоможи мені!

Вона підповзла до дверей, просунула руки і вхопила Роланда за підборіддя. Він піднімався. Голова була закинута назад, губи скривилися в гримасі від болю й напруження.

Едді відчув, як рветься волосся, і в руці опинилося лише густе пасмо посрібленого сивиною волосся стрільця.

— Він падає!

— Який цей вилупок... важезний! — простогнала Сюзанна і рвонула так, наче збиралася скрутити Роландові в'язи.

Посеред дверного отвору показалися дві маленькі ручки і вхопилися за край. Тепер, коли його не тягнула донизу вага Джейкового тіла, Роланд сперся на лікоть і наступної секунди вже вилазив нагору. Тим часом Едді вхопив хлопчика за зап'ястя і витяг його з ями.

Джейк перекотився на спину і так лежав, відсапуючись.

Повернувшись до Сюзанни, Едді пригорнув її і заходився обцілювати її всю: чоло, щоки, шию. Він сміявся і плакав водночас. А вона тулилася до нього і важко дихала... але на губах грала ледь помітна вдоволення посмішка, а рука повільно гладила мокре волосся Едді.

Внизу тим часом лунала какофонія звуків: верески, стогони, глухий стукіт, тріск.

З низько опущеною головою Роланд відповз од діри в землі. Сплутане волосся стирчало дибки. По шоках стікали цівки крові.

— Зачини! — прохрипів він до Едді. — Зачини, заради батька!

Едді штовхнув двері, й вони важко зачинилися на своїх неосяжних і невидимих петлях. Зі страшним безбарвним гуркотом двері впали, поховавши під собою все, що відбувалося внизу. На очах у Едді їх краї перетворювалися на розпливчасті лінії, накреслені на землі. Ручка втратила опуклість і знову стала лише кружальцем, яке він намалював кінчиком палиці. На місці замкової щілини залишився хіба що грубий обрис, із якого, наче руків'я меча — з каменя, стирчав шматок дерева.

Сюзанна наблизилася до Джейка й обережно всадовила його.

— Як ти, сонечко, тримаєшся?

Він приголомшено глянув на неї.

— Мабуть, так. Де він? Де стрілець? Мені треба в нього щось спитати.

— Джейку, я тут, — озвався Роланд. Потім звівся на ноги, хитаючись, мов той п'яний, підійшов до Джейка й присів коло нього навпочіпки. Наче не вірячи своїм очам, доторкнувся до щоки дитини.

— Ти більше мене не покинеш? Не даси мені впасти?

— Ні, — сказав Роланд. — Більше ніколи не покину. — Та десь у темних надрах душі зродилася думка про Вежу, і він завагався.

43

Град змінився зливою, та Едді побачив, що на півночі хмари розступилися і крізь них уже прозирають промені сонця. Буря обіцяла невдовзі вщухнути, але тим часом вони намокнуть, як хлющі.

Та Едді був наче й не проти. Він не міг пригадати, коли востаннє відчував такий спокій, такий мир із самим собою, таку повну й цілковиту спустошеність. Ця шалена пригода ще не закінчилася — він підозрював, що фактично вона ще й не починалася як слід. Але сьогодні їм вдалося здобути велику перемогу.

— Сюз? — Він відкинув волосся їй з лоба і зазирнув у темні очі. — Як ти? Він зробив тобі боляче?

— Так, було трохи боляче, але все гаразд. Мабуть, титул чемпіонки придорожніх забігайлівок таки лишиться за тією сучкою, Деттою Волкер. З демоном чи без демона.

— Ти про що?

Вона грайливо усміхнулася.

— Та так, уже ні про що... слава Богу. А ти як, Едді? Усе гаразд?

Едді дослухався до себе, чи не почує він голос Генрі. Але голос мовчав. І він готовий був повірити, що голос Генрі зник назавжди.

— І навіть краще, — розсміявся він і знову пригорнув її до себе. Через її плече він бачив усе, що залишилося від дверей: лише кілька невиразних рисок і кутів. Невдовзі і їх змие дощем.

44

— Як тебе звуть? — спитав Джейк у жінки, яка нижче колін не мала ніг. Раптом він зрозумів, що загубив штани, втікаючи від охоронця дверей, тож натягнув сорочку, щоб прикрити трусики. Хоча, якщо вже на те пішло, від її сукні також небагато лишилося.

— Сюзанна Дін, — відповіла жінка. — А як тебе звуть, я знаю.

— Сюзанна, — задумливо протягнув Джейк. — А у твого батька часом нема залізничної компанії?

Це питання виявилось для неї несподіванкою, але вона майже одразу весело розсміялася.

— Ні, сонечко. Він був зубним лікарем, зробив кілька винаходів і розбагатів. А чому ти запитуєш?

Джейк не відповів, бо вже зацікавився Едді. Його обличчя втратило переляканий вираз, і погляд знову став спокійним, оцінюючим. Цей погляд Роланд добре пам'ятав ще з придорожньої станції.

— Здоров, Джейку, — сказав Едді. — Радий познайомитися.

— Здоров, — відповів Джейк. — Я вже бачив тебе сьогодні. Тільки ти був набагато молодший.

— Я був набагато молодший ще десять хвилин тому. Ти як, у порядку?

— Так, — кивнув Джейк. — Кілька подряпин. Пусте. — Він роззирнувся довкола. — А поїзд ви ще не знайшли. — І це було не питання.

Едді з Сюзанною обмінялися здивованими поглядами, але Роланд тільки головою похитав.

— Не знайшли.

— Твої голоси замовкли?

Роланд кивнув.

— Геть усі. А твої?

— І мої. Я знову сам свій. Ми обидва цілі.

Тієї миті, коли їхні погляди зустрілися, обох охопило одне поривання. Щойно Роланд стис Джейка в міцних обіймах,

неприродне самовладання хлопчика мов рукою зняло, і він розплакався. То плакала від полегшення змучена дитина, якій довелося багато пережити й перестраждати, а тепер ніщо не загрожує. Коли Роландові руки зімкнулися довкола його пояса, Джейк сам обійняв стрільця за шию і міцно стис.

— Я більше ніколи тебе не покину, — пообіцяв Роланд, і на очі йому теж навернулися сльози. — Клянуся тобі іменами всіх моїх батьків: я більше ніколи тебе не покину.

Але його душа — цей мовчазний, спостережливий, вічний в'язень ка, зачувши стрільцеву обіцянку, не лише здивувалася, а відверто засумнівалася в правдивості цих слів.

КНИГА ДРУГА

ЛАД

КУПА ПОВАЛЕНИХ
БОВВАНІВ

РОЗДІЛ 4

МІСТЕЧКО Й КА-ТЕТ

1

Минуло чотири дні по тому, як Едді витяг його крізь прохід між світами, без джинсів і кросівок, зате з наплічником і живого. Джейк прокинувся від дотику: щось тепле й вологе обнюхувало йому обличчя.

Якби це сталося зранку якогось із попередніх трьох днів, то він би, поза сумнівом, розбудив своїх супутників криком, бо тоді його весь час лихоманило і снилися жажіття про тинькового велетня. У цих снах джинси ніяк не хотіли сповзати, охоронець дверей міцно тримав його лапою за ноги і пхав до безсловесного рота, опускаючи гострі зуби, наче ґрати, що перекривають вхід до замку. Джейк прокидався від власного стогону. Все його тіло били дрижаки.

Лихоманку спричинив павучий укус на потилиці. Наступного дня Роланд оглянув його і побачив, що рана виглядає гірше. Він порадився з Едді, а потім простягнув Джейкові рожеву пігулку.

— Тобі доведеться щодня приймати по чотири таких пігулки щонайменше тиждень.

Джейк недовіжливо дивився на таблетку.

— А що це?

— Чифлет, — відповів Роланд і гидливо скривився, звертаючись на Едді. — Скажи ти. Я досі не можу це вимовити.

— Кефлекс. Не бійся, Джейку, їх узяли в офіційно затвердженій аптеці старого доброго Нью-Йорка. Роланд цілу купу їх зжер, і, як бачиш, здоровий, мов той коняка. Навіть зовні трохи подібний.

Джейк досі не йняв віри.

— Як ви роздобули ліки в Нью-Йорку?

— Це довга історія, — сказав стрілець. — Ти ще її почуєш. А зараз просто прийми ліки.

Джейк послухався, і задовільний результат не забарився. За добу запалення й почервоніння довкола вкушеного місця почали сходити, і лихоманка теж минулася.

Щось тепле знову тицьнулося йому в лице, і Джейк різко сів, миттю розплющивши повіки.

Створіння, яке лизало йому щоку, квапливо відступило на два кроки назад. То був пухнастик-шалапут, але Джейк цього не знав. Він ще ніколи в житті не бачив пухнастиків-шалапутів. Тваринка була худіша за тих, яких Роланд із супутниками бачили раніше. Чорна шкурка в сіру смужку сплутана і брудна. На боці в одному місці запеклася кров. Обведені золотом чорні очі занепокоєно дивилися на хлопчика, задня частина тулуба приязно рухалася туди-сюди. Джейк розслабився. Звісно, всяке буває, але істота, що мотилає хвостом (чи принаймні намагається це робити), мабуть, не така вже й страшна.

Година була рання, світанкова, близько пів на шосту. Точніше Джейк визначити не міг, бо його цифровий наручний годинник «Сейко» більше не працював... чи то пак працював, але якось дивно. Коли він вперше зиркнув на циферблат після переходу з одного світу в інший, то годинник показував 98:71:65. А наскільки було відомо Джейку, такий час — це цілковитий нонсенс. Придивившись пильніше, Джейк зрозумів, що час біжить назад, а не вперед. Та якби це відбувалося постійно, то годинником ще можна було б так-сяк користуватися. Але все було не так просто. Певний час цифри прокручувалися назад з потрібною швидкістю (Джейк перевіряв, вимовляючи в проміжку між зміною цифр слово «Міссісіпі»), а потім цифри або

спинялися на десять-двадцять секунд, і Джейк думав, що годинник нарешті наказав довго жити, або ж деякі цифри зненацька починали розпливатися, і їх годі було побачити.

Він розповів про цю дивовижу Роландові й показав йому годинник, широко вважаючи, що це має вразити стрільця до глибини душі. Але Роланд просто секунду-дві роздивлявся його, а потім кивнув і сказав Джейкові, що годинник, безумовно, цікавий, але зараз настали такі часи, що жоден хронометр не працює належним чином. Тож користі з «Сейко» тепер не було ніякої, але Джейк усе одно не хотів його викидати... мабуть, тому, що годинник був часточкою його минулого життя, і таких речей у нього лишилося зовсім небагато.

Зараз «Сейко» показував шістьдесят дві хвилини по сороковій у середу, четвер і суботу одночасно грудня і травня.

Ранок був непроглядно імлістим. У радіусі п'ятдесяти-шістдесяти футів світ просто зникав з поля зору. Якщо цей день буде таким самим, як і попередні три, то приблизно за дві години з'явиться тьмяно-біле кружальце сонця, а о пів на десяту туман остаточно розвіється і стане спекотно. Джейк озирнувся й побачив, що його супутники (поки що він не наважувався назвати їх друзями) сплять під своїми ковдрами з оленячих шкур — Роланд неподалік, Едді й Сюзанна разом з іншого боку догорілого багаття.

Джейк знову подивився на ту тваринку, що його розбудила. На вигляд це була суміш єнота з бабаком, до якої додали ще й краплину такси.

— Як справи, га, малюк? — тихо спитав він.

— Юк! — відразу озвався шалапут, не перестаючи, проте, занепокоєно на нього зиркати. Голос у звіра був низький і глибокий, він нагадував гавкіт. Голос сильно застудженого футболіста-англійця.

Зачувши його, Джейк аж сахнувся від несподіванки. Наполоханий різким рухом, пухнастик-шалапут відступив на два кроки назад, наче збираючись тікати, але потім передумав. Задня частина тулуба в нього тепер рухалася ще швидше, а чорні з зо-

лотом очі продовжували нервово споглядати Джейка. Вуса на пискі тремтіли.

— Він пам'ятає, які з себе люди, — відзначив голос над плечем у Джейка. Хлопчик озирнувся і побачив Роланда — той сидів навпочіпки, спираючись ліктями на ноги. Довгі руки звисали між колін. До тварини він вочевидь виявляв значно більше цікавості, ніж до Джейкового годинника.

— Що це таке? — тихо спитав Джейк. Зачарований, він не хотів наполохати тварину. — У нього такі гарні очі!

— Пухнастик-шалапут, — відповів Роланд.

— Аапут! — вигукнула істота і відступила ще на крок.

— Він уміє говорити!

— Не зовсім. Шалапути просто повторюють те, щочують... чи то пак раніше чули. Я вже багато років не чув, щоб хтось із них повторював слова. Цей такий змарнілий, наче з голоду помирає. Мабуть, прийшов сюди чимось поживитися.

— Він облизував моє лице. Можна, я його нагодую?

— Якщо ти це зробиш, ми від нього ніколи не відчепимося, — сказав Роланд, злегка всміхнувся і клацнув пальцями. — Агов! Пухнастий!

Створіння якось примудрилося відтворити клацання пальців, наче язиком цокнуло.

— Ов! — гукнуло воно своїм хрипким голосом. — Ов, астий! — Тепер кошлата філейна частина ходила ходором від задоволення.

— Іди, підгодуй його. Один знайомий конюх колись казав, що хороший шалапут — це талісман щастя. А цей наче хороший.

— Так, — погодився Джейк. — Хороший.

— Колись вони були ручні. В кожному баронському маєтку довкола замку чи особняка тинялося по півдюжини таких шалапутів. Але ці тварини були придатні хіба що розважати малечу і винишувати шурів. Вони можуть бути досить-таки відданими... чи були відданими в ті давні часи... хоча я ніколи не чув, щоб шалапут був так само вірним, як хороший пес. А дикі — то

взагалі посміюхи. Вони не становлять жодної загрози, але на-докучують, як оси.

— Оси! — крикнув шалапут. Його неспокійний погляд перебігав від Джейка до стрільця і навпаки.

Повільно, щоб не налякати істоту, Джейк поліз у наплічник, дістав звідти залишки стрільцевого бурито і кинув пухнастикові-шалапуту. Тварина сахнулася і тихо, по-дитячому скрикнувши, повернулася до них спиною та пухнастим хвостом-штопором. Джейк був упевнений, що шалапут зараз побіжить геть, але той зупинився і, вагаючись, глянув через плече.

— Давай, — заохотив Джейк. — Їж. Ти хороший малюк.

— Юк, — пробурмотів шалапут, проте не зрушив з місця.

— Дай йому час, — сказав Роланд. — Я думаю, він підійде.

Шалапут потягнувся вперед, витягнувши довгу і надивовижу граційну шию. Тонкий чорний ніс смикався, чуючи їжу. Зрештою наважившись, шалапут потрюхикав уперед, і Джейк помітив, що він трохи накульгує. Тваринка понюхала бурито, а потім однією лапою відділила шматок оленини від листка. Це було зроблено надзвичайно делікатно, навіть дещо урочисто. Очистивши м'ясо від листка, шалапут миттю проковтнув увесь шматок і знову підвів погляд на Джейка.

— Юк! — сказав він. Не втримавшись, Джейк розсміявся, і звір знову відсахнувся з переляку.

— Якийсь він худий, — сонно відзначив Едді з-поза їхніх спин. Зачувши звук його голосу, шалапут блискавично повернувся і розчинився в ранковій імлі.

— Ти його налякав! — насупився Джейк.

— Ох, вибач, — сказав Едді і провів рукою по своєму волоссю, яке після сну стояло сторч. — Якби я знав, що це твій близький друг, Джейку, то накрив би на стіл.

Роланд підбадьорливо постукав Джейка по плечу.

— Він повернеться.

— Ти впевнений?

— Якщо щось чи хтось його не вб'є, то повернеться. Ми ж його нагодували, правда?

Але не встиг Джейк відповісти, як почався барабанний дріб. Ці барабани вони чули вже третій ранок поспіль, і двічі звук долинав до них, коли день хилився до вечора. То був слабкий, невиразний, глухий стукіт, що ширився з того боку, де лежало велике місто. Цього ранку дріб звучав якщо не виразніше, то принаймні чіткіше. Джейк терпіти його не міг. Йому здавалося, що десь у щільній безбарвній ковдрі ранкового туману б'ється серце величезної тварини.

— То як, Роланде, ти ще не визначився, що воно таке? — спитала Сюзанна. Вона вже наділа сукню, зав'язала волосся на потилиці і тепер складала ковдри, під якими вони з Едді спали.

— Ні. Але ми обов'язково дізнаємося.

— Ти вмєєш заспокоїти, — пробурчав Едді.

Роланд звівся на ноги.

— Ходімо. Не треба марнувати день.

2

Туман почав розсіюватися тільки за годину після того, як вони вирушили в дорогу. Сюзаннин візок котили по черзі, і він, нещасний, постійно підстрибував, бо на дорозі траплялися міни у вигляді великих булижників. Коли ранок був у розпалі, повітря стало прозорим і сухим, у небі не було ні хмаринки. На південно-східному обрії чітко виділялося місто. Особливої різниці між краєвидом Нью-Йорка і цим містом Джейк не бачив. Хоча, на його думку, будівлі тут, мабуть, були не такими високими. Здебільшого речі в Роландовому світі не трималися купи. Але якщо з тим містом також не все було гаразд, то принаймні звідти, де мандрівники перебували зараз, цього не було видно. Так само, як Едді, Джейк почав потай плекати надію, що там вони знайдуть допомогу... чи бодай гарячу їжу.

Ліворуч, за тридцять-сорок миль, текла широка ріка Сенд, а над нею великими зграями кружляли птахи. Час від часу котрийсь із них складав крила і каменем падав вниз — мабуть,

рибалив. Ріка й дорога повільно рухалися назустріч одна одній, хоча точки їхнього перетину ще не було видно.

Попереду мандрівники бачили інші будівлі. Здебільшого вони скидалися на покинуті ферми. Деякі геть розвалилися, але, схоже, під дією часу, а не від рук вандалів. Це підсилило віру Едді та Джейка в те, що в місті на них чекає приємний сюрприз. Та ці надії кожен тримав у собі, щоб інші не підняли на кпини. На рівнинах паслися нечисленні стада великих кошлатих тварин. Вони намагалися триматися подалі від дороги, а якщо й підходили до неї, то тільки щоб перейти. Перетинали шлях дуже швидко, галопом, як зграйки дітлахів, що бояться автомобілів. Джейк подумав, що то б могли бути бізони... якби деякі не мали по дві голови. Він показав на них стрільцеві, і Роланд кивнув.

— Мутанти.

— Як ті, під горами? — У його голосі Джейк почув нотки жаху і зрозумів, що стрілець, напевне, теж це знає, але контролювати страх було понад його сили. Він надто добре пам'ятав нескінченну кошмарну подорож на дрезині.

— Гадаю, тут мутація вже потроху вичахає. А там, під горами, вона дедалі посилювалася.

— А як буде там? — Джейк показав у бік міста. — Там теж будуть мутанти? Чи... — Описати свої надії й сподівання детальніше він був не спроможний.

Роланд знизав плечима.

— Не знаю, Джейку. Якби знав, то сказав би.

Вони саме проминали напівобгорілу порожню будівлю — сумнівів у тому, що це ферма, майже не було. «Але ж у неї могла влучити блискавка», — подумав Джейк і замислився, що саме він зараз робить — шукає пояснення чи дурить себе.

Мабуть, Роланд прочитав Джейкові думки, бо обійняв його за плечі.

— Не варто навіть намагатися вгадати, Джейку. Це сталося дуже давно. — Він показав рукою в бік ферми. — Он там, мабуть, була загорожа для худоби. А залишилося від неї кілька патичків, що самотньо стирчать із землі.

— Світ зрушив з місця, так?

Роланд кивнув.

— А люди? Як ти гадаєш, може, вони переселилися в місто?

— Деякі, може, й переселилися, — відповів Роланд. — Але дехто досі тут.

— Що? — аж підскочила Сюзанна.

Роланд знову кивнув.

— Останні кілька днів за нами спостерігають. У цих старих будинках лишилося небагато люду. Але вони там. І чим ближче до цивілізації, тим більше буде людей. — Він помовчав. — Тобто до колишньої цивілізації.

— А звідки ти знаєш, що вони там? — спитав Джейк.

— Відчув їхній запах. За бур'яном, вирощеним навмисне для того, щоб сховати урожай, я бачив кілька грядок. Ми проминули робочий млин, що ховався серед купи дерев. Але здебільшого я просто відчуваю... так, як відчуваєш, коли замість сонячного проміння на лице падає тінь. Гадаю, з часом ви теж навчитеся відчувати.

— Як ти думаєш, вони небезпечні? — спитала Сюзанна. Вони наближалися до великої спорохнявілої будівлі, яка колись, мабуть, правила за сарай чи ярмарковий павільйон. Сюзанна стривожено її роздивлялася, і рука мимохіть потяглася до руків'я револьвера, який вона носила на грудях.

— Чи вкусить чужий пес? — у свою чергу запитав стрілець.

— І що це означає? — спитав Едді. — Терпіти не може, коли ти говориш, як дзен-буддист, Роланде.

— Це означає, що я не знаю, — відповів Роланд. — А хто такий цей Дзен Буддист? Він так само мудрий, як і я?

Едді подивився на Роланда довгим оцінюючим поглядом і врешті-решт вирішив, що це один із тих рідкісних випадків, коли стрілець жартує.

— Та ну тебе, — сказав він, відвертаючись. І спостеріг, як піднявся в Роланда кутик рота. Едді вже заходився штовхати Сюзаннин візок далі, коли краєм ока помітив ще дещо.

— Гей, Джейку! — гукнув він. — Здається, в тебе з'явився друзяка!

Джейк озирнувся, і широка усмішка засяяла на його обличчі. На відстані сорока футів слідом за ними, обнюхуючи кожну бур'янину на битому Великому Шляху, старанно кульгав пухнастик-шалапут.

3

За кілька годин Роланд оголосив про привал і наказав їм приготуватися.

— До чого? — спитав Едді.

Роланд зиркнув на нього.

— До будь-чого.

Це сталося близько третьої години дня. Великий Шлях привів їх на верхівку довгастого пагорба, що навкоси перетинав рівнину, довгий, наче складка на найбільшому в світі постільному укривалі. А під ним і далі дорога бігла через перше справжнє містечко, яке вони побачили на своєму шляху. Здавалося, там нікого немає, але Едді ще не забув уранішню розмову. Тепер Роландове питання — чи вкусить чужий пес? — більше не видавалося таким по-буддистському незрозумілим.

— Джейку?

— Що?

Кивком голови Едді показав на руків'я «рюгера», що стирчав з-за пояса Джейкових джинсів (тієї запасної пари, яку він прихопив з дому).

— Хочеш, я понесу?

Джейк кинув питальний погляд на Роланда. Та стрілець тільки плечима знизав, і його жест промовисто свідчив: «Тобі вирішувати».

— О'кей. — Джейк передав пістолет Едді. Потім зняв наплічник, покопирсався в ньому і витягнув заряджену обойму. Він ще пам'ятав, як знайшов її серед течок з документами в одній із

шухляд батькового столу, але здавалося, що це було дуже давно. Цими днями думати про життя в Нью-Йорку і навчання в школі Пайпера було все одно що дивитися в телескоп не з того боку.

Едді взяв обойму, обдивився її, вставив у гніздо пістолета, перевірів запобіжник і нарешті запхав «рюгер» собі за пояс.

— Слухайте уважно й зятяйте те, що я скажу, — мовив Роланд. — Якщо там є люди, то, швидше за все, вони старі й бояться нас більше, ніж ми — їх. Молоді вже давно пішли звідси. Навряд чи ті, хто залишився, озброєні. Зрештою, наші револьвери, можливо, стануть єдиною зброєю, яку більшість із них бачила на власні очі... звісно, крім картинок у старих книжках. Не робіть рвучких рухів. І пам'ятайте дитяче правило: говоріть тільки тоді, коли до вас звертаються.

— А як щодо луків і стріл? — спитала Сюзанна.

— Так, цілком можливо, що це їхня зброя. А ще палиці й дрючки.

— І каміння, — пригніченим тоном сказав Едді, дивлячись униз на дерев'яні будинки. Здавалося, містечко вимерло, але хтозна? — А якщо вони жбурлятимуть у нас камінням, ми зможемо відповісти булижниками зі шляху.

— Так, завжди можна щось знайти, — погодився Роланд. Але самі бійку не починаємо, зрозуміло?

Вони кивнули.

— Мабуть, було б легше піти в обхід, — сказала Сюзанна.

Не зводячи очей зі збудованого за найпростішим планом поселення, що лежало внизу, Роланд кивнув. У центрі містечка Великий Шлях перетинала інша дорога, і завдяки цьому напівзруйновані хатини були схожі на ціль, побачену через оптичний приціл гвинтівки.

— Так справді було б легше, але ми цього не робитимемо. Йти в обхід — погана звичка і дуже нав'язлива. Завжди краще йти напрому, якщо немає вагомої й цілком очевидної причини цього не робити. А зараз я такої причини не бачу. Якщо там є люди... що ж, може, це навіть на краще. Зможемо з ними поспілкуватися.

Сюзанна помітила, що Роланд став іншим. І навряд чи ця зміна була зумовлена лише тим, що голоси в його голові замовкли. «Таким він був тоді, коли було з ким воювати і кого вести в бій, а старі друзі ще були разом із ним, — подумала вона. — Таким він був, поки світ не зрушив з місця і він не схибнувся разом із ним та не почав полювати на того Волтера. Таким він був, поки Велике Ніщо не змусило його замкнутися в собі й стати диваком».

— Може, вони знають, що це за барабани, — сказав Джейк. Роланд знову кивнув.

— Все, що вони знають... особливо про місто... може статися нам у пригоді. Але не варто забагато думати про людей, яких там, можливо, взагалі немає.

— Знаєте що? — спитала Сюзанна. — На їхньому місці я б не поткнула носа на вулицю, якби побачила нас. Четверо чужинців, троє з них озброєні. Мабуть, ми схожі на банду тих грабіжників минулого, про яких ти нам розповідав, Роланде... як ти їх називав?

— Розбійниками. — Опустивши руку на сандалове руків'я свого револьвера, він на якусь дешицю витяг його з кобури. — Але жоден розбійник на світі ніколи не носив револьверів. І якщо в тому селі є старожили, то вони зрозуміють, хто перед ними. Ходімо.

Джейк озирнувся і побачив, що шалапут лежить на дорозі, затуливши пичку передніми лапами, й пильно за ними спостерігає.

— Юк! — гукнув хлопчик.

— Юк! — луною озвався пухнастик і миттю звівся на лапи.

Вони почали спускатися вниз невисоким схилом, а за ними дріботів Юк.

Два будинки на околиці були спалені. Решта поселення стояла вкрита шаром пилу, але ціла і неушкоджена. Вони проминули

порожню стайню ліворуч, якийсь будинок, що скидався на базар, праворуч і опинилися в самому містечку — якщо можна було так назвати близько дюжини перехняблених хат обабіч дороги. Між деякими хатинами бігли вузькі провулки. Другий шлях, ґрунтовий, здебільшого порослий травою з рівнин, проходив з північного сходу на південний захід.

Глянувши вздовж цієї дороги на північний схід, Сюзанна подумала: «Колись на цій річці ходили баржі, а десь далі на дорозі була пристань і до неї тулилося ще одне жалюгідне поселення, самі салуни й хижки. Остання торговельна точка, а далі баржі пливли до великого міста. А дорогою їздили фургони — звідси туди і назад. Як давно це було?»

Вона не знала. Але, судячи з вигляду цього поселення, за давніх-давен.

Десь, погойдуючись на іржавих петлях, монотонно рипіли двері. Самотньо стукала на вітрі з рівнин віконниця.

Перед будинками виднілися поруччя для прив'язування коней, здебільшого поламані. Колись тут був дощатий хідник, але дощок практично не лишилося, а крізь дірки на їх місці росла трава. Вивіски на будинках були старі й побляклі, але деякі ще можна було прочитати. Їх писали якоюсь недолугою мовою, яку, на думку Сюзанни, Роланд називав низькою. «ІЖА Й ЗЕРНО» — було написано на одній, і Сюзанна вирішила, що, мабуть, її автор мав на увазі «Корм і зерно». На декоративному фасаді будинку поряд, під грубим малюнком, що мав зображати буйвола, який відпочиває в густій траві, стояли слова «ПОЇЖ ВИПІЙ СПОЧИНЬ». Перехняблені двостулкові двері під вивіскою, що відчинялися в обидва боки, погойдувалися на вітрі.

— Це що, салун? — Сюзанна не розуміла, чому вона шепоче, — знала тільки, що нормальним тоном говорити не могла. Говорити голосно зараз — усе одно, що збацати на банджо веселу музичку під час похорону.

— Був салун, — відповів Роланд. Він не шепотів, але його голос був тихим і задумливим. Джейк намагався йти якомога ближче до стрільця і весь час нервово озирався. Юк скоротив

відстань, яка їх розділяла, до десяти кроків. Він швидко трюхикав позаду, крутячи головою, щоб роздивитися хатини. Голова гойдалася з боку в бік, наче маятник.

Тепер Сюзанна теж почала відчувати на собі чиїсь погляди. Відчуття було точнісінько таке, яким його описав Роланд, — неначе після сонця на обличчя набігла тінь.

— Там усе-таки є люди, так? — прошепотіла вона.

Роланд знову кивнув.

На північно-східному розі перехрестя стояв будинок з іще однією вивіскою, яку вона змогла прочитати: «ВЕЧЕРЯ Й НОЧІВЛЯ». Окрім церкви з похилою дзвіницею, це була найвища будівля в містечку, бо вона мала три поверхи. Підвівши очі, Сюзанна встигла помітити в одному з вікон без шибок білу пляму. Поза сумнівом, то було обличчя. Зненацька їй захотілося якнайшвидше забратися звідти геть. Але Роланд навмисно пішов повільно, і вона здогадувалася чому. За ними спостерігали, тож поспіх ні до чого доброго не призведе. Це означало б, що вони бояться... отже, їх можна схопити. Та все одно...

На перетині дві вулиці розширювалися, утворюючи майдан. Зараз над ним неподільно владарювали бур'яни. Посередині стояв побитий негодою кам'яний дороговказ. А над ним на іржавому дроті висіла металева коробка.

Роланд пішов до каменя. Джейк не відставав від нього ані на крок. За ними, штовхаючи перед собою Сюзаннин візок, ішов Едді. У спицях шепотіла трава, вітер грався кучериком у Сюзанни на щоді. Десь на вулиці гахнула віконниця і рипнула дверна завіса. Здрігнувшись, Сюзанна відкинула волосся назад.

— Хоч би він трохи швидше пішов, чи що. Повзе як та черепаха, — тихо сказав Едді. — Мені тут моторошно.

Сюзанна кивнула й окинула майдан поглядом. Послужлива уява тут же намалювала їй яскраву картину базарного дня — хідник угинається від люду, в юрбі є кілька міських пані з кошиками в руках, але здебільшого натовп складається з візників і вбраних у лахи робітників з барж (Сюзанна не мала жодного уявлення, звідки знає про всі ці баржі й баржовиків, але впев-

неність у тому, що вони були, не полишала її). Крізь сільський майдан дорогою без бруківки, здіймаючи задушливі хмари жовтої курави, проштовхуються вози, погоничі ляскають батогами коней

(волів, то були воли)

і їдуть далі. У неї перед очима стояли всі ці хури з крамом, накриті брезентом: на одних паки сукна, на інших — піраміди просмолених діжок. Терплячі воли, запряжені по двоє, тягнуть вози і стріпають вухами, відганяючи гедзів. З салуна долинають голоси, дзвінкий сміх, і хтось бренькає на піаніно веселу мелодію, щось на кшталт «Дівчата з Баффало» чи «Кралечка Кеті».

«Я наче жила тут. У іншому житті», — подумала вона.

Стрілець схилився над дороговказом, читаючи напис.

— Великий Шлях. Лад, сто шістдесят коліс.

— Коліс? — здивувався Джейк.

— Це така стародавня міра довжини.

— А ти чув про цей Лад? — спитав Едді.

— Можливо, — відповів стрілець. — Коли був ще зовсім маленьким.

— Цікава назва. Римується з «гад» і «зад». А це не така вже й добра ознака, — зауважив Едді.

Тим часом Джейк роздивлявся східний бік каменя-дороговказу.

— Річкова дорога. Написано якимось дивно, але так і є.

Едді зазирнув на західний бік дороговказу.

— Джимтаун, сорок коліс. Роланде, це ж там народився Вейн Ньютон?

Роланд здивовано подивився на нього.

— Ясно. Мовчу, — сказав Едді, а сам підкотив очі.

На південно-західному розі майдану стояла єдина в місечку кам'яниця — приземкуватий запилюжений куб із іржавими ґратами на вікнах. «В'язниця й окружний суд, разом узяті», — подумала Сюзанна. Подібні будівлі вона бачила на півдні в своєму світі. Ще б кілька навскісних ліній для паркування машин перед входом — і подібність абсолютна. На

кам'яному фасаді жовтою фарбою, що вже потьмяніла, було щось написано. Прочитати вона змогла, і хоча напис був незрозумілий, їй ще сильніше захотілося втекти з цього містечка. «ЮНИ МРУТЬ».

— Роланде! — Коли він нарешті звернув на неї увагу, Сюзанна показала на криві літери. — Що це означає?

Прочитавши, він тільки похитав головою.

— Не знаю.

Вона знову озирнулася. Зараз здавалося, що майдан зменшився у розмірах і будівлі наче нависають над чужинцями.

— Може, ходімо звідси?

— Не зараз. Зачекай трохи. — Він нахилився і підняв якийсь камінець, що валявся на дорозі. Задумливо зважив у лівій руці, роздивляючись металеву скриньку, що висіла над дороговказом. А потім різко підняв руку, і Сюзанна зрозуміла, що він збирається зробити, але запізно.

— Ні, Роланде! — закричала вона і сама злякалася, таким нажаханим був її голос.

Та, не звертаючи на неї уваги, він пожбував камінцем у скриню. І, як завжди, не схибив. Камінь потрапив точно в центр ящика і з глухим металевим дзенькотом відскочив. Усередині завирував якийсь механізм, і з бічного отвору вискочив іржавий зелений прапорець. Щойно він зупинився, як пролунало пронизливе дзеленчання дзвоника. На боці прапорця великими чорними літерами було написано «ІДІТЬ».

— Ні фіга собі, — сказав Едді. — Це ж світлофор. А якщо стукнути його ще раз, він покаже «СТІЙТЕ»?

— Ми не самі, — тихо сказав Роланд і повів рукою в бік кам'яниці, яку Сюзанна подумки охрестила окружним судом. Звідти вийшли чоловік та жінка. Вони вже спускалися кам'яними сходами. «Ти виграв ляльку, Роланде, — подумала Сюзанна. — Вони обоє старші за самого Господа Бога».

Чоловік був одягнений у робочий комбінезон і солом'яне сомбреро з величезними крисами. Жінка йшла, тримаючись рукою за його голе засмагле плече. На ній була проста сукня

з домотканого полотна й оціпок. Вони наближалися, й ось уже Сюзанна побачила, що жінка сліпа: нещасний випадок, який забрав в неї зір, був, напевно, просто жакливим. На місці очей лишилися дві неглибокі западини, що заросли шрамами. Вигляд у жінки був водночас наляканий і збентежений.

— А раптом то розбійники, Сі? — крикнула вона надтріснутим тремким голосом. — Кажу тобі, ти нас угробиш!

— Мовчи вже, Мерсі, — відповів чоловік. Як і дружина, він говорив із сильним акцентом, тож Сюзанна ледве їх розуміла. — Ніякі вони не розбійники, ні. З ними Юн, я ж тобі казав. А розбійники з Юнами не швендяють.

Жінка, хоч і була сліпа, спробувала відірватися від нього, але поводир вилаявся і вхопив її за руку.

— Годі тобі, Мерсі! Я сказав, годі! Ти впадеш і заб'єшся, трясця твоєї матері!

— Ми не бажаємо вам зла, — гукнув стрілець Високою Мовою. Від її звуку очі в чоловіка загорілися вогнем — він не повірив власним вухам. Жінка знову повернулася до них сліпим обличчям.

— Це стрілець! — закричав чоловік. Від хвилювання його голос зірвався і затремтів. — Боже! Я знав, що так буде! Знав!

Тягнувши за собою жінку, він кинувся бігти до них через весь майдан. Сліпа безпорадно спотикалася, і Сюзанна з острахом очікувала на неминучий момент, коли та впаде. Але першим упав чоловік. Він важко приземлився на коліна, а вона розтягнулася поряд, боляче забившись об бруківку Великого Шляху.

5

Джейк відчув, що об ногу треться щось пухнасте, і подивився вниз. Біля самої кісточки припав до землі Юк, і вигляд у нього був ще стурбованіший, ніж завжди. Джейк опустив руку й обережно погладив тваринку по голові, прагнучи не тільки втішити, але й заспокоїтися самому. Шерсть у шалапута була шовковиста, навидовижу м'якенька. Якусь мить хлопчикова здавалося,

що він ось-ось втече, але шалапут тільки подивився на нього, лизнув руку, а потім знову зацікавився двома новими людьми. Чоловік намагався допомогти жінці підвестися на ноги, але йому це не надто добре вдавалося. Вочевидь збентежена, вона повертала головою з боку в бік і тільки заважала.

Чоловік, якого вона називала Сі, порізав собі долоні об бруківку, але не звертав уваги на кров. Він махнув на жінку рукою, зняв сомбреро і притис до грудей. Джейкові цей капелюх здався не меншим, ніж кошик об'ємом у цілий бушель.

— Ласкаво просимо, стрільцю! — гукнув Сі. — Для нас ти бажаний гість! Я думав, твій край давно вже зник з лиця землі, от що я собі думав!

— Дякую за привітання, — сказав Роланд Високою Мовою. Підійшовши, він обережно взяв жінку за руки вище ліктів. Вона зіщулилася від страху, але потім розслабилася і дозволила себе підняти. — Надінь капелюха, старожиле. Сонце припікає.

Старий послухався, а потім просто стовбичив, не відводячи від Роланда погляду блискучих очей. А за мить чи дві Джейк зрозумів, від чого блищать його очі. Сі плакав.

— Стрелець! Я казав тобі, Мерсі! Я побачив залізяки, з яких стріляють, і сказав тобі!

— Не розбійники? — спитала сліпа, наче не ймучи віри. — Ти точно знаєш, що вони не розбійники, Сі?

Роланд повернувся лицем до Едді.

— Перевір запобіжник і дай їй Джейків пістолет.

Едді витяг «рюгер» з-за пояса, подивився, чи стоїть він на запобіжнику, а потім обережно опустив зброю сліпій у руки. Зойкнувши від здивування і мало не впустивши пістолет на землю, вона зачудовано провела по ньому пальцями. А потім повернула до старого порожні очниці, де колись були очі.

— Револьвер! — прошепотіла вона. — Святий капелюше!

— Револьвер, та не той, — зневажливо відгукнувся старий, забираючи пістолет у Мерсі й повертаючи Едді, — а от у стрільця справжнісінький, і у тої жінки теж. У неї коричнева шкіра, як у того народу Гарлену, про який мені батько розповідав.

І тут пронизливо загавкав Юк. Джейк повернувся й побачив, що до них наближаються інші люди — п'ятеро чи шестеро, не більше. Всі вони, як Сі та Мерсі, були старі, а одна жінка, що накульгувала, спираючись на ціпок, наче відьма з казки, здавалася взагалі древньою. Роздивившись їх ближче, Джейк зрозумів, що двоє чоловіків — близнюки. Довге біле волосся спадало на плечі, обтягнуті домотканим сукном сорочок, які зшили з клаптів. Шкіра була біла, як тонка постільна білизна, а очі — рожеві. «Це альбіноси», — подумав Джейк.

Скидалося на те, що стара карга в них головна. Вона шкутильгала до Роланда й компанії, свердлячи їх пильним поглядом смарагдово-зелених очей. Беззубий рот запав глибоко всередину. Вітер з рівнин тріпав краї старої шалі, в яку вона куталася. Нарешті погляд старої зупинився на Роланді.

— Вітаю, стрільцю! Добра година привела тебе до нас! — Вона теж говорила Високою Мовою, і Джейк розумів усе до останнього слова, так само, як і Едді з Сюзанною, хоча в його світі ніхто так дивно не розмовляв. — Ласкаво просимо до Річкового Перехрестя!

Стрілець уже зняв свого капелюха раніше, тож тепер просто вклонився й двічі швидко постукав себе по горлу правою рукою, на якій бракувало пальців.

— Дякую-сей, Стара Матінко.

Зачувши це, жінка захихотіла, й Едді зрозумів, що Роланд убив двох зайців: вдало пожартував і зробив комплімент. І йому теж спало на думку те саме, про що раніше подумала Сюзанна: «Зараз він став таким, як раніше... і поводить, як раніше. До деякої міри».

— Може, ти й стрілець, але під усім цим ти просто ще один дурень. Всі чоловіки дурні, — сказала вона, переходячи на низьку мову.

Роланд знову вклонився.

— Перед лицем краси я завжди дурію, матінко.

Цього разу вона відверто зайшлася сміхом, схожим на вороняче каркання. Юк від страху притисся до Джейкової ноги.

Стара заточилася назад, шаркнувши запилюженими потрісаними черевиками по землі, й один з альбіносів метнувся, щоб підхопити її. Втім, вона сама зуміла відновити втрачену рівновагу й кишнула помічника величним жестом руки. Альбінос ретирувався.

— Подався в мандри, стрільцю? — Погляд її зелених очей був прикутий до Роланда, зморшкуватий рот невтомно рухався.

— Так, — відповів Роланд. — Ми шукаємо Темну Вежу.

Всі інші лише обмінялися спантелеченими поглядами, але стара відсахнулася і склала пальці проти лихого ока. Але Джейк помітив, що цей жест спрямований не проти них, а на південний схід, уздовж шляху Променя.

— Як шкода це чути! — вигукнула вона. — Як шкода! Ніхто з тих, що вирушали на пошуки чорного пса, не поверталися додому! Так казав мій дід, а йому казав його дід! Жодна душа не повернулася!

— Це ка, — терпляче сказав стрілець таким тоном, наче це все пояснювало... Джейк помалу починав розуміти, що для Роланда насправді так і було.

— Так, — погодилася жінка, — чорний пес ка! Що ж, роби те, до чого покликаний, і йди своїм шляхом, і вмри, коли він приведе тебе до галявини серед дерев. Але чи не розділиш ти з нами трапезу, стрільцю, перш ніж рушати далі? Ти й твої рицарі?

Роланд вклонився ще раз.

— Давно вже ми не сідали за стіл з іншими людьми, Стара Матінко. Надовго ми лишитися не можемо, але радо призовимосся до вашого хліба.

Стара повернулася до інших. У неї був дзвінкий надтріснутий голос, але Джейка налякав не тон, яким вона говорила. Здригнутися його змусили слова.

— Ви! Узріть повернення Білості! Після всіх бід і страждань Білість знову повертається! Збадьортесь і тримайте голови високо, бо ви дожили до того дня, коли колесо ка знову почало обертатися!

6

Стару звали Тітонька Таліта. Вона повела їх через майдан до церкви з похилою дзвіницею. Вицвіла табличка на запущеному газоні повідомляла, що це Церква Крові Господньої. Над цими словами зеленою, тепер уже майже невидимою фарбою, було написано інше: СМЕРТЬ СИВИМ.

Усередині церква стояла в руїнах. Енергійно накульгуючи, Тітонька Таліта провела їх центральною навою повз розтрощені перевернуті лави, потім униз короткими сходами і на кухню, яка так різко відрізнялася від усього побаченого нагорі, що Сюзанна аж блимнула очима від здивування. Тут панував ідеальний лад. Дерев'яна підлога була дуже стара, але до блиску вишарувана і змашена, тож світилася своїм спокійним внутрішнім світлом. Один куток займала чорна піч. Вона була бездоганно чистою, а дрова у цегляній ніші поряд виглядали так, наче їх дбайливо добирали і ретельно сушили.

До їхнього гурту приєдналися троє ще старіших мешканців міста — дві жінки й чоловік з дерев'яною ногою, що кульгав, спираючись на милицю. Дві жінки пішли до буфетів і заходились поратися коло їжі. Третя відкрила заслінку печі й підпалалила довгим сірником охайно складені дрова, що вже лежали всередині. Четверта відчинила інші двері й спустилася вузькими сходами у погріб. Тим часом Тітонька Таліта провела гостей у простору залу в глибині церкви. Вона махнула ціпком на два столи, що стояли тут, накриті чистими, але пошарпанними скатерттинами, і два літніх альбіноси миттю почовгали підіймати один з них.

— Ходімо, Джейку, — сказав Едді. — Допоможемо дідусям.

— Ні! — жваво вигукнула Тітонька Таліта. — Ми, може, й старі, але допомоги не потребуємо! У нас ще є сили, юначе!

— Нехай, вони самі впораються, — наказав Роланд.

— Старі йолопи пупи собі понадривають, — пробурмотів Едді, але послухався і пішов слідом за іншими, залишивши старих борсатися зі столом.

Коли Едді підняв Сюзанну з візка і проніс крізь задні двері, вона мимоволі зойкнула від захоплення. Газон був справжнім витвором мистецтва. У м'якій зеленій траві яскравими смолоскипами палахкотіли цілі клумби квітів. Деякі з них — чорнобривці, циннії та флокси — вона впізнала, але інші бачила вперше в житті. Квітів було дуже багато, й Сюзанна не могла від них очей відірвати. Ось на яскраво-сині пелюстки спустився гедзь... і квітка миттю стулилася над ним, не випускаючи на волю.

— Ого! — сказав Едді, витріщаючись на це диво. — Просто тобі сади Буша!

— Ми доглядаємо цей квітник, і він такий самий, як у давнину, коли світ ще не зрушив з місця, — сказав Сі. — Ми ховаємо його від тих, хто проїздить через нас. Від Юнів, Сивих, від розбійників. Якби вони знали про це місце, то спалили б його... і нас би повбивали за те, що доглядаємо його. Вони ненавидять усе гарне... люто ненавидять. Це єдине, що є спільного в усіх цих покидьків.

Сліпа взяла його за руку, щоб він замовк.

— Ніхто вже тут не їздить, — втрутився старий з дерев'яною ногою. — Вже давно не їздить. Вони орудують ближче до міста. Мабуть, там є все, що їм, негідникам, треба.

Близнюки-альбіноси насилу витягли стіл надвір. Слідом за ними, підганяючи й наказуючи забратися геть з дороги, йшла одна зі старих жінок. У кожній руці вона тримала по глиняному глекові.

— Сідай, стрільцю! — запросила Тітонька Таліта, гостинно глядячи рукою траву. — І всі сідайте!

Сюзанні паморочилося в голові від сотень ароматів, що наче змагалися між собою. Вона почувалася немов уві сні. Важко було повірити в те, що за напівзруйнованим фасадом церкви в мертвому місті ховається цей рай на долоні.

Несучи тацю зі склянками, в дверях з'явилася ще одна жінка. Склянки були різні за розмірами, але бездоганно чисті й сяяли на сонці, наче витончені кристали. Жінка по черзі обнесла всіх тацею: спочатку Роланда, потім Тітоньку Таліту, Едді, Сю-

занну, а наостанок — Джейка. Коли всі розжилися склянками, перша жінка налила в кожна темно-золотистої рідини.

Роланд нахилився до Джейка (той сидів, підібгавши під себе ноги, біля овальної клумби з яскраво-зеленими квітами, а поряд примостився Юк) і пробурмотів:

— Багато не пий, Джейку, задля ввічливості вмочи губи, і все. Бо інакше доведеться тебе звідси на плечах тягти. Це граф — міцне яблучне пиво.

Джейк кивнув.

Таліта підняла склянку, і, побачивши, що Роланд наслідуює її приклад, Едді, Сюзанна та Джейк теж підняли імпровізовані келихи.

— А як щодо інших? — прошепотів Едді на вухо Роландові.

— Їм подадуть після нас. А тепер мовчи.

— Потішиш наші душі теплим словом, стрільцю? — спитала Тітонька Таліта.

Тримаючи склянку високо, стрілець звівся на ноги. Похилив голову, наче в глибокій задумі. Решта старожилів Річкового Перехрестя, помітив Джейк, спостерігали за ним з повагою і деяким острахом. Врешті-решт він знову підвів голову.

— Випиймо за землю і за давно минулі дні, проведені на ній. — Його голос був хрипкий і схвильовано тремтів. — Випиймо за повноту життя і за померлих друзів. Випиймо за добрих знайомих і вдале знайомство. Чи ж не зігріють ці слова душу, Стара Матінко?

Джейк побачив, що стара плаче. Але водночас її обличчя засяло посмішкою щастя... і на якусь мить до неї знову повернулася молодість. Джейк зачудовано дивився на неї — його душа зненацька сповнилася відчуттям радості. Вперше відтоді, як Едді витяг його крізь двері в землю, тінь охоронця дверей відступила від його серця.

— Так, стрільцю! — сказала Таліта. — Чудово сказав! Від цих слів бадьорість наша зросте на цілу лігу! — Одним духом вона перехилила склянку. Коли її склянка була порожня, Роланд випив до дна свою. Едді й Сюзанна також випили, але потроху.

Джейку напій на диво припав до смаку. Він думав, що це пиво гірке, але, скуштувавши його, відчув, що воно солодке і водночас терпке. Як сидр. Його дію хлопчик відчув на собі одразу, тож обережно відставив склянку вбік. Юк зацікавився вмістом склянки, але, понюхавши, сахнувся і ображено притулився писком до Джейкової ноги.

Старі люди — останні мешканці Річкового Перехрестя, — що зібралися довкола них, заплескали в долоні. Здебільшого вони, як Тітонька Таліта, відкрито плакали. Їм роздали склянки — може, й не такі гарні, але повні по вінця. І тієї погожої літньої днини почалося розкішне свято просто неба, широкого неба, що розкинулося над неосяжною рівниною.

7

Відтоді, як казкові дні народження його дитинства відійшли в минуле, Едді не куштував такої смачної їжі, як того дня. Коли він був малим, мама завжди виставляла на стіл усе, що він любив найбільше: м'ясний рулет, смажену картоплю, кукурудзу в качанах і на десерт — шоколадний торт «Диявольська амброзія» з ванільним морозивом.

Після багатьох місяців напівголодного життя, коли вони харчувалися лише м'ясом омарів, оленів і кількома видами гіркуватої зелені, що їх Роланд оголосив безпечними, розмаїття найдків, які їм подали старі, нагадало йому, що від їжі можна діставати насолоду. Втім, Едді сумнівався, що причина лише в цьому. Малий теж уплітав за обидві щоки (час від часу підготовуючи пухнастика, який віддано лежав у нього біля ніг), а він же в цьому світі й тижня не пробув.

Перед ними поставили цілі миски рагу (у густій коричневій підливці з овочами плавали щедро покраяні шматки буйволячого м'яса), скибочки свіжого печива, солодке біле масло і тарілки зеленого салату, що на вигляд нагадував шпинат, але насправді то було щось інше... не зовсім шпинат. Едді ніколи не захоплювався зеленню, але, шойно скуштувавши цей салат, відчув,

що їв би його і їв. На апетит він і так не скаржився, скуштував усе, що стояло на столі, але жагуче жадав саме цієї зелені. Він бачив, що Сюзанна теж постійно підсипає собі салатику. До кінця обіду четверо гостей спорожнили три миски подрібненого листя.

Жінки й близнюки-альбіноси прибрали тарілки зі столу й повернулися з покрайним на шматки пирогом на двох товстих білих тарілках та мискою збитих вершків. Від пирога йшов такий приємний солодкий аромат, що Едді здалося, нібито він помер і потрапив до раю.

— Вершки тільки з буйволячого молока, — зажурено сказала Тітонька Таліта. — Корів більше нема... остання здохла тридцять років тому. Буйволячі вершки — не така вже й смакота, та все ж краще, ніж нічого!

Пиріг був з чорничною начинкою. Таких смачнющих пирогів Едді не куштував ніколи в житті. Він ум'яв три скибки, відкинувся на спинку стільця і лунко відригнув, не встигши затулити рота долонею. Довелося обводити всіх винуватим поглядом.

Сліпа Мерсі пирхнула від сміху.

— Я це чула! Хтось подякував кухареві, Тітонько!

— Так, — сказала Таліта, й собі засміявшись. — Від душі.

Але трапеза не закінчилася: дві жінки, що прислужували за столом, повернулися. Тепер одна з них принесла глечик, над яким підіймалася пара, а інша тримала в руках тацю, заставлену товстостінними глиняними кужлями.

Тітонька Таліта сиділа в голові столу, місце праворуч займав Роланд. Нахилившись, він прошепотів їй щось на вухо. Від почутого Талітина посмішка трохи зів'яла, але жінка кивнула.

— Сі, Білл та Тілл, — сказала вона. — Ви втрьох залиштеся. Нам треба поговорити зі стрільцем та його друзями, бо сьогодні після обіду вони знову вирушають у дорогу. А решта — випийте каву на кухні, щоб не заважати нам своїм патяканням. А коли будете виходити, згадайте про гарні манери!

Близнюки-альбіноси Білл і Тілл залишилися сидіти в кінці столу, інші ж вишикувалися в ряд і повільно пройшли повз гостей. Всі по черзі потисли руки Едді та Сюзанні й поцілували

Джейка. Хлопчик люб'язно підставляв щоку, але Едді бачив, що він здивований і спантеличений цим виявом старечої любові.

Біля Роланда ж усі опускалися на коліна й торкалися сандалового руків'я револьвера, що стирчало з кобури, яку він носив на лівому стегні. А він клав руки їм на плечі й обдаровував кожного зі старих поцілунком у чоло. Останньою йшла Мерсі. Вона обхопила стрільця руками за пояс і дзвінко чмокнула його вологими губами в щоку, наче похрестила.

— Нехай боги благословлять тебе, стрільцю! Якби ж то мої очі тебе бачили!

— Мерсі, будь чемною! — нагримала на неї Тітонька Таліта. Але Роланд пропустив цю догану повз вуха і схилився над сліпою.

Він ніжно, але впевнено взяв її за руки і підніс їх до свого обличчя.

— Подивись на мене так, красуне, — сказав він. І заплющив очі, коли вона почала обережно водити зморшкуватими й покривленими артритом пальцями йому по лобі, щоках, губах і підборіддю.

— Так, стрільцю, — видихнула вона, підводячи невидющі очниці, наче дивилася в його світло-блакитні очі. — Я дуже добре тебе бачу! Гарне обличчя, та сумне й стурбоване. Я боюся за тебе і твоїх людей.

— Але ж ми познайомилися в добру годину, чи не так? — спитав він і ніжно поцілував її гладеньке, але зів'яле чоло.

— Так, у добру. Добра зустріч. Дякую за поцілунок, стрільцю. Усім серцем дякую.

— Іди, Мерсі, — лагіднішим тоном промовила Тітонька Таліта. — Нехай тобі наллють кави.

Мерсі звелася на ноги. Старий на милиці з дерев'яною ногою взяв її за зап'ястя і поклав руку собі на пояс. Вхопившись за нього, сліпа попрощалася з Роландом і його друзями та слухняно пішла за своїм проводирем.

У Едді були мокрі очі, тож він витер їх рукавом.

— Хто її осліпив? — хрипким голосом спитав він.

— Розбійники, — відповіла Тітонька Таліта. — Розпеченою у вогні залізякою, якою худобу таврують. Мовляв, вона зухвало на них дивилася. Двадцять п'ять років минуло відтоді, так, двадцять п'ять років. А тепер пийте каву, хутко! Вона й гаряча гідотна, а холодна так взагалі наче з калабані налита.

Едді взяв чашку і обережно ковтнув. Назвати цей напій болотом з калабані у нього не повернувся б язик, але й особливою вишуканістю кава теж не вирізнялася.

Сюзанна скуштувала і здивовано глянула на Тітоньку.

— Та це ж цикорій!

Таліта теж на неї подивилася.

— Я такого не знаю. Це реп'яхівник. Ми п'ємо цю реп'яхову каву ще з того часу, як мене зурочила та баба. А прокляття ж з мене зняли давно, дуже давно.

— Скільки вам років, мем? — зненацька спитав Джейк.

Тітонька Таліта здивовано зиркнула на нього і розсміялася.

— Правду кажучи, юначе, я не пам'ятаю. Свої вісімдесят я святкувала тут, але за столом тоді зібралось чоловік із п'ятдесят люду, і Мерсі ще не була сліпою. — Її погляд помандрував до шалапута, що лежав у Джейка біля ніг. Смішно тулячись писком до ноги хлопчика, Юк підвів на стареньку чорні очі з золотими обідцями. — Пухнастик-шалапут! Давно вже я не бачила, щоб шалапут отак просто сидів собі з людьми... схоже, ці тварини забули ті дні, коли ми, люди, з ними товаришували.

Один із альбіносів нахилився погладити Юка, але той не дався.

— Колись вони стерегли отари овець, — сказав Джейкові Білл (чи, може, то був Тілл). — Тобі відомо це, юначе?

Джейк похитав головою.

— А він розмовляє? — поцікавився альбінос. — У давнину деякі пухнасті були балакучі.

— Так, розмовляє. — Хлопчик подивився на шалапута. Загроза, яку чайла в собі чужа рука, вже минула, і Юк знову припав писком до Джейкової ноги. — Скажи, як тебе звать. Скажи «Юк».

Але Юк тільки подивився на нього й нічого не сказав.

— Юк! — наполягав Джейк, але пухнастик мовчав. Джейк винувато подивився на Тітоньку Таліту і трохи розчарованих близнюків. — Він уміє розмовляти... але, мабуть, тільки тоді, коли сам схоче.

— А хлопчик наче не тутешній, — сказала Тітонька Таліта, звертаючись до Роланда. — У нього дивний одяг... і очі дивні.

— Він тут віднедавна. — Роланд всміхнувся Джейкові, й той відповів невпевненою усмішкою. — За місяць-два ніхто навіть не здогадається, що він не місцевий.

— Так? Навіть не знаю. А звідки він?

— Його дім далеко, — сказав стрілець. — Дуже далеко.

Вона кивнула.

— А коли він повернеться?

— Ніколи, — відповів Джейк. — Тепер це мій дім.

— Тоді нехай над тобою змилюються боги, — сказала старенька. — Бо сонце в цьому світі хилиться до заходу. І невдовзі воно сяде навіки.

Зачувши ці слова, Сюзанна здригнулася і взялася рукою за живіт, наче їй боліло.

— Сюз? — спитав Едді. — Ти як?

Вона спробувала видушити з себе посмішку, але не змогла. Здавалося, звичне самовладання і впевненість тимчасово покинули її.

— Все добре. Просто якось моторошно стало. В таких випадках кажуть: моєю могилою пройшовся качур.

Тітонька Таліта довго вивчала її поглядом, від якого Сюзанні стало незатишно... і несподівано всміхнулася.

— Хе! Качур пройшовся могилою! Сто років уже не чула цього вислову.

— А мій тато весь час його повторював. — Сюзанна всміхнулася до Едді, й цього разу посмішка вдалася їй краще. — Хай там що це було, воно минулося. Зі мною все гаразд.

— Що вам відомо про велике місто й землі, через які пролягає шлях до нього звідси? — спитав Роланд, відпиваючи ковток

кави. — Там є розбійники? А ці інші — хто вони? Хто такі Сиві й Юни?

Тітонька Таліта глибоко зітхнула.

8

— Ми б багато тобі розповіли, стрільцю, та тільки мало знаємо. Одне я скажу тобі точно: місто — це кубло зла. Особливо для цього юнака. Для всіх дітей. Може, ви обійдете його стороною?

Роланд підвів очі в небо і побачив знайомі обриси хмар, що пливли шляхом Променя. У відкритому небі над рівнинами годі було не помітити цей потік, схожий на небесну річку.

— Можливо, — сказав він, але прозвучало це якось невпевнено. — Мабуть, ми могли б обійти Лад з південного заходу й піти далі за Променем.

— Ти йдеш за Променем, — сказала Таліта. — Так я і думала.

Але, попри все, Едді плекав надію на те, що в місті вони знайдуть допомогу, і надія ця дедалі міцніла. Він мріяв про полишений людьми провіант і речі, що можуть знадобитися їм у дорозі. А може, в місті навіть знайдуться люди, яких вони розпитають про Темну Вежу і про те, що їм робити, коли вони до неї дістануться. Взяти, наприклад, тих, кого називали Сивими... в його уяві вони поставали в образі старих премудрих ельфів.

Втім, були ще барабани. От вони справді наганяли жах, нагадуючи про сотні дешевих фільмів про джунглі (здебільшого він дивився їх разом з Генрі, тримаючи на колінах миску попкорну), де мандрівники шукали й нарешті знаходили міфічні загублені міста. Міста, як і годиться, стояли в руїнах, а їхні мешканці перетворювалися на плем'я кровожерних канібалів. Але щоб таке сталося в місті, яке принаймні здалеку так нагадувало Нью-Йорк, Едді навіть уявити собі не міг. Якщо мудрих ельфів чи запасів провіанту там нема, то книги точно знайдуться. Роланд часто розводився про те, що, мовляв, у їхньому світі папір — велика рідкість. Але Едді ще не бачив у своєму житті жодного великого міста, яке буквально не потопало б в книжках.

Можливо, їм навіть пощастить розжитися якимось автомобілем. Непогано було б знайти щось на кшталт «Лендровера». Можливо, то була лише мрія ідіота, але коли попереду тисячі миль незвіданої місцевості, то не завадить мати в запасі кілька дурних мрій. Вони покращують настрої і додають сил. Але ж імовірність, що вони збудуться, теж була, хай їм грець?

Едді розтулив було рота, щоб висловити декілька думок, але його випередив Джейк.

— На мою думку, нам треба йти навпростець, — сказав він і трохи засоромився, бо всі погляди звернулися до нього. Навіть Юк поворухнувся під ногами.

— А чому ти так думаєш? — спитала Тітонька Таліта.

— Ви знаєте, що таке поїзд? — спитав Джейк.

Запала довга мовчанка. Білл і Тілл обмінялися спантеличеними поглядами. Тітонька Таліта пильно дивилася Джейккові у вічі, але він не відвів погляду.

— Чула про таке, — нарешті сказала вона. — Може, навіть бачила. Он там. — Вона показала рукою в бік річки Сенд. — То було давно, коли я була дитиною, а світ ще не зрушив з місця... чи то пак зрушив, але зайшов ще не так далеко, як оце зараз. Хлопчику, ти говориш про Блейна?

У Джейка аж очі від задоволення загорілися.

— Так! Блейн!

Роланд пильно на нього подивився.

— А ти звідки знаєш про Блейна Моно? — спитала Тітонька Таліта.

— Моно? — не зрозумів Джейк.

— Так його називали. То звідки ти знаєш про того старого лайдака?

Джейк безпорадно глянув на Роланда і перевів погляд на Тітоньку Таліту.

— Не знаю звідки. Просто знаю, і все.

«Він не обманює, — подумав Едді, — але й не всю правду нам каже. Він знає більше, ніж хоче нам розповісти... і, здається, йому страшно».

— Гадаю, це вже наша справа, — сухо відрізав Роланд. — Дозволь нам розібратися з нею самотужки, Стара Матінко.

— Добре, — швидко погодилася вона. — Самі собі давайте раду. Таким, як ми, краще не знати.

— То як щодо міста? — нагадав Роланд. — Що вам відомо про Лад?

— Зовсім мало. Але все, що знаємо, ми вам розповімо. — І вона налила собі ще кави.

9

Розповідали здебільшого близнюки, Білл та Тілл. Коли один втомлювався, другий підхоплював нитку оповіді, й так по черзі. Час від часу втручалася Тітонька Галіта, то додаючи якусь деталь, то виправляючи, й брати шанобливо чекали, поки вона закінчить. Сі мовчав як риба. Він просто сидів перед своїм кухлем охололої кави, вискубуючи з крилатого сомбреро соломинки.

Дуже швидко Роланд зрозумів, що вони справді дуже мало знають, навіть з історії рідного містечка (і це його не здивувало, бо настали такі часи, що спогади вже не тримаються в головах, вони дуже швидко стираються, і вже не існує нічого, крім учора й сьогодні). Але те, що старі змогли розповісти, дуже непокоїло. Та Роланд і цьому не здивувався.

За часів їхніх пращурів Річкове Перехрестя було саме таким, яким його уявляла Сюзанна: торговим поселенням на Великому Шляху. Містечко було не надто багатим, але процвітало — товари в ньому здебільшого не продавали, а обмінювали на інші. Вважалося, що воно входить до складу бароній Приріччя, хоча існування баронських земель і великого землевласництва вже тоді відходило в минуле.

У ті часи ще полювали на буйволів, хоча торгівля м'ясом та шкурами помалу занепадала, бо стада були нечисленними, а тварини швидко мутували. М'ясо мутантів було не отруйним, але жорстким і гірким. Але все одно Річкове Перехрестя, що лежало між місциною, яка називалася просто Пристань, і селом

Джимтаун, не пасло задніх серед навколишніх містечок. Цьому сприяло зручне розташування на Великому Шляху: звідти до міста було шість днів пішки сушею і три — річкою на баржі. «Коли річка була повноводною, — сказав один із близнюків. — Бо тоді, коли вода спадала, пливти доводилося довше. Мій дід розповідав, що були часи, коли баржі сиділи на міліні аж до самого Томового пересипу».

Господарі містечка, звісно, нічого не знали про тих, хто заснував це місто, й не мали уявлення про засоби й інструменти, якими вони користувалися, щоб звести вежі-хмарочоси й невисокі башти. Місто будували Великі Древні, чия історія поринула в небуття ще в ті часи, коли прапрадід Тітоньки Таліти був малим хлопчиком.

— Ті будівлі й досі стоять, — сказав Едді. — Цікаво, а машини, якими користувалися ті Древні, досі на ходу?

— Може бути, — відповів один із близнюків. — Та якщо навіть так, юначе, серед живих нема такого чоловіка чи жінки, хто знав би, як їх запускати... так мені здається.

— Ні, — впевнено заперечив його брат. — Навряд чи Сиві та Юни повністю втратили старі шляхи, навіть зараз. Він подивився на Едді. — Наш батько казав, що колись у місті були електричні свічки. А деякі й досі говорять, що ті свічки ще горять.

— Та що ви кажете? — вкрай здивовано відповів Едді, й Сюзанна вщипнула його під столом за ногу.

— Так, — відповів другий близнюк. Він говорив серйозно, навіть не здогадуючись про сарказм, прихований у словах Едді. — Коли натискали на кнопку, вони загоралися. То були яскраві свічки, вони горіли, не випромінюючи тепла, без гноту й резервуару для олії. А ще я чув, що в давнину принц-ізгой на призвисько Спритний злетів у небо в механічній пташці. Але в пташці зламалося крило, і він розбився об землю, як Ікар.

В Сюзанні відвисла щелепа.

— Ви знаєте міф про Ікара?

— Так, дамочко, — відповів близнюк, вочевидь здивований тим, що вона питає про таке. — У нього були крила з воску.

— Та це все казочки для дітей, і про принца, і про Ікара, — презирливо пирхнула Тітонька Таліта. — Але історія про вічні свічки правдива, бо я бачила їх на власні очі, коли ще зовсім молодою була. Так, бува таке, що вони горять. Люди, яким я довіряю, казали мені, що в безхмарну ніч бачать їх здалеку, хоча сама я їх не бачила вже багато-багато років. Але щоб людина літала — такого не було, навіть у часи Великих Древніх.

Втім, у місті були дивні машини, створені для того, щоб виконувати певну (часом небезпечну) роботу. Можливо, деякі з них і досі справні. Але старі близнюки вважали, що ніхто з теперішніх мешканців міста не знає, як їх завести, бо звук машин не долинав до їхніх вух уже багато років.

«Ну, це, мабуть, можна буде виправити, — подумав Едді, і його очі загорілися. — За умови, що нагодиться винахідливий молодий чоловік, який трохи шарить у дивних механізмах і вічних свічках. Може статися, що для цього треба лишень знайти кнопку ВВІМК. Тобто все може бути простіше простого. А раптом просто запобіжники перегоріли — як вам таке, любі друзі й сусіди? Просто замінити півдюжини запобіжників, і все — місто засяє вогнями, як Ріно, штат Невада, суботнього вечора!»

Сюзанна штовхнула його ліктем і тихо запитала, чого йому так смішно. Але Едді тільки похитав головою і притулив пальця до рота, за що кохання всього свого життя змірило його незадоволеним поглядом. Тим часом альбіноси вели далі, по черзі підхоплюючи нитку оповіді з тією легкістю, на яку, мабуть, здатні тільки близнюки, та й то після цілого життя, прожитого разом.

Чотири чи п'ять поколінь тому, розповідали вони, у місті жило дуже багато людей, і цивілізація там теж була нівроку, хоча мешканці й водили свої вози та карети широкими бульварами, які Великі Древні спорудили для своїх знаменитих екіпажів, які не треба було запрягати кіньми. Місто населяли ремісники й ті, кого близнюки називали «мануфакторами», тож торгівля велася жваво як річкою, так і через неї.

— Через річку? — перепитав Роланд.

— Міст через Сенд досі стоїть, — відповіла Тітонька Таліта. — Стояв двадцять років тому.

— Еге ж. Старий Білл Маффін із сином бачили його не так давно — десять років минуло, — вперше за весь час порушив мовчанку Сі.

— Що то за міст? — спитав стрілець.

— Великий такий, зі сталевих дротів, — відповів один із близнюків. — Підпирає небо, наче та павутина здоровезного павука. Мені б побачити той міст перед смертю. Дуже хочеться, — сором'язливо додав він.

— Та він уже, мабуть, розвалився, — сказала Тітонька Таліта. — Туди йому й дорога. Диявол той міст зробив, диявол. — Вона повернулася обличчям до близнюків. — Розкажіть їм, що сталося відтоді і чому те місто таке небезпечне... небезпечне навіть без привидів, яких там сила-силенна бродить, я впевнена. Ці люди хочуть іти далі, а сонце вже хилиться до заходу.

10

Решта розповіді мало відрізнялася від історії, яку Роланд із Гілеаду чув безліч разів і в певному сенсі сам пережив. Ця розповідь була уривчаста і неповна, часто-густо пересипана міфами й вигадками, а її прямота переривалася дивними змінами (змінювався не тільки час, але й напрямок), що відбувалися зараз у світі. І все це можна було звести до одного речення: колись давно існував світ, який ми всі добре знали, але він зрушив з місця.

Старі з Річкового Перехрестя знали про Гілеад не більше, ніж Роланд — про баронії Приріччя, а ім'я Джона Фарсона, чоловіка, який зруйнував Роландів край і посіяв там анархію, було для них порожнім звуком. Але всі розповіді про загибель старого світу були подібні... надто подібні, подумав Роланд, щоб бути збігом.

Три або навіть чотири століття тому розгорілася велика громадянська війна — можливо, в Гарлені або в більш віддаленому краї, який називали Порлою. Язика її полум'я повільно поши-

рювалися, а слідом за ними йшли анархія і розбрат. Мало які королівства могли протистояти цій повільній лавині. Анархія запанувала в цій частині світу так само неподільно, як ніч після заходу сонця. В одну мить на дорозі опинялися цілі армії — деякі наступали, деякі відступали, але всі їхні воїни були збентежені й не знали, навіщо ця війна. З часом вони розбивалися на менші загони і вироджувалися в бродячі банди розбійників. Торгівля поступово завмирала, а потім геть зійшла нанівець. Подорожі з незручних перетворилися на небезпечні. Врешті-решт їздити кудись стало майже неможливо. Зв'язок з великим містом дедалі слабшав, а сто двадцять років тому настала нарешті мить, коли він припинився.

Як і сотні інших містечок, де Роландові довелося побувати (спочатку з Катбертом та іншими стрільцями, яких вигнали з Гілеаду, а потім самому — в гонитві за чоловіком у чорному), Річкове Перехрестя було відрізане від цивілізації й залишене напризволяще. Відтепер мешканці могли покладатися тільки на власні сили.

У цьому місці підвівся Сі, і його розповідь з перших слів привернула увагу гостей. Він говорив хрипким, добре поставленим голом вічного оповідача — одного з тих талановитих йолопів, народжених, щоб змішувати правду й брехню воєдино, витворюючи з них казкові сни, так само неймовірно тендітні й прекрасні, як павутина, всяяна краплями роси.

— Востаннє ми відправляли данину в баронський замок ще за тих часів, коли був живий мій дід, — сказав він. — Двадцять шестеро чоловіків поїхали відвозити цілий віз шкур... звісно, грошей на той час уже не було; так би мовити, чим багаті, тим і раді. Довгий і небезпечний був той шлях — цілих вісімдесят коліс, і шестеро загинуло в дорозі. Троє — від руки розбійників, що прямували на війну в місто, інші ж померли від хвороб і чортового зілля.

Коли ж вони нарешті добулися до місця, то побачили, що замок покинутий і господарюють там лишень круки і чорні дрозди. Стіни були зруйновані, подвір'я заросло бур'яном. На по-

лях, що лежали на заході, відбулася велика битва. Поле було біле від кісток і червоне від крові та іржавих обладунків — так казав мій дід. І голоси демонів лунали зі щелеп тих, хто там наклав головою. Вони носилися в повітрі, як східний вітер. Село неподалік від замку було спалене дотла, й тисяча паль з насадженими на них черепами стирчали зі стін сторожової вежі. Наші люди залишили дар зі шкур перед розтросченим барабаном, бо ніхто не наважився зайти всередину, туди, де бродили й стогнали привиди, і вирушили додому. Ще десятеро померли в дорозі, тож із двадцяти шести повернулося тільки десять, і серед них мій прадід... але він підхопив стригучий лишай на шию й живіт й мучився з ним до самої смерті. Казали, що це від радіації. І після цього, стрільцю, ніхто не потикав носа з міста. Ми залишилися на власних харчах.

До набігів розбійників вони звикли, вів далі Сі своїм надтріснутим, проте мелодійним голосом. Містечко виставило вартових, і коли наближалися ватаги нападників — майже завжди вони йшли Великим Шляхом на південний схід, шляхом Променя, йшли на нескінченну війну, що лютувала у Ладі, мешканці ховалися у великому сховку, який вони викопали під церквою. Щоб не привернути увагу бандитів, ніхто не ремонтував будинки, які вони трошили дорогою. Але здебільшого вони не цікавилися містечком, а просто проїздили крізь нього галопом, з луком та стрілами чи сокирами, перекинутими через плече, їхали туди, де тривала різня.

— Про яку війну ти говориш? — спитав Роланд.

— Так. І що це за барабани? — докинув Едді.

Близуки знову обмінялися блискавичними, мало не забобонними поглядами.

— Ми нічого не знаємо про барабани богів, — відповів Сі. — Анічогісінько. А війна в місті вже...

Війна починалася як протистояння розбійників і бандитів та конфедерації ремісників і «мануфакторів» міста. Міщани вирішили не чекати склавши руки, поки розбійники пограбують місто, сплять їхні крамниці й виженуть тих, хто вижив, на вір-

ну смерть у Велике Ніщо, а боротися. І кілька років їм вдавалося обороняти Лад від агресивних, проте погано організованих ватаг нападників, які брали приступом міст чи намагалися переправитися на човнах і баржах.

— Але хоча оборонців міста й було мало, — сказав один із близнюків, — розбійники не могли їм протистояти, бо що їхні луки, булави й сокири проти стародавньої зброї?

— Тобто міщани користувалися револьверами? — спитав Едді.

Один з альбіносів кивнув.

— Так, револьвери, але не тільки вони. Були ще такі штуки, з яких можна було метати вогонь на цілу милю, як не більше. Вибухівка теж була, така, як динаміт, тільки стократ потужніша. Бандитам — це їх називають Сивими — не залишалось нічого, крім як взяти місто в облогу.

Так Лад став останньою цитаделлю того світу, яким він був колись. Туди по двоє-трое з навколишніх сіл пробиралися ті, хто був кмітливіший і здібніший за інших. Перевірка розумових здібностей новоприбулих здійснювалася просто: треба було прокрастися крізь табір і передові позиції супротивника. Беззбройні, вони перетинали «нічию» землю — міст, і, звісно, тих, хто спромігся продратися крізь облогу, пропускали. Деякі не витримували випробувань, і зрозуміло, що їх відправляли назад. Але тим, хто мав якесь ремесло чи щось вмів (або мав достатньо кебети, щоб чогось навчитися), дозволяли залишитися. Особливо цінувалося вміння щось вирощувати на землі. Подейкували, що кожен пар у Ладі перетворили на город. Відрізані від сільської місцевості, оборонці міста мали лише один вибір: вирощувати їжу в місті чи померти з голоду серед скляних веж і металевих вулиць. Великі Древні вже були в минулому, їхні машини залишалися загадкою, а мовчазні дива, що zostалися після них, не годилися в їжу.

Мало-помалу характер війни почав змінюватися. Терези переваги схилилися в бік Сивих — так їх називали тому, що вони були значно старші за мешканців міста. Звісно, міщани теж постарішали. Їх і досі називали Юнами, проте в більшості пора

юності вже давно була позаду. І вони або забули, як користуватися стародавньою зброєю, або вона вже стала непридатною для війни.

— Скоріше за все, і те, і те, — буркнув Роланд.

Ще якихось дев'яносто років тому — на пам'яті Сі й Тітоньки Таліти — з'явилася остання банда розбійників, така велика, що перші вершники прогалопували Річним Перехрестям на світанку, а останні підтягувалися до самого заходу сонця. То була остання армія, яку бачили в цій частині світу, й верховодив нею принц-воїн на ім'я Давид Спритний — той самий, що, за переказами, злетів у небо, впав і розбився на смерть. Він примусив весь той набір, що вештався на околицях міста, слухатися його команд, безжально вбиваючи кожного, хто наслідювався йому суперечити. Сива армія Спритного навіть не намагалася ввійти в місто через річку на човнах чи через міст. Натомість вони збудували понтонний міст за двадцять миль нижче за течією річки й напали з флангу.

— Відтоді війна вичахла, як вогонь у печі, — закінчила Тітонька Таліта. — Щодня ми чули про людей, яким пощастило втекти з міста. Зараз вони приходять трохи частіше, бо кажуть, що міст відкритий. Гадаю, вогонь уже майже згас. У місті досі чубляться Юни й Сиви через залишки трофеїв, та нащадки розбійників, що слідом за Спритним перейшли той наплавний міст, зараз самі дуже юні, хоч їх і називають Сивими. А нащадки оборонців міста, мабуть, уже такі самі старі, як і ми. Хоча деяких молодиків досі тягне у Лад, бо їх приваблюють звитяги минулого і світло знання, яке колишні мешканці могли там залишити.

Ці два табори досі ворогують між собою, стрільцю, і обидва захочуть мати в своїх лавах цього молодика, якого ви називаєте Едді. Якщо темношкіра може народжувати, то вони її не вб'ють, хоч у неї й нема ніг. Вони триматимуть її, щоб вона виношувала дітей, бо дітей зараз дедалі меншає. І хоча давні хвороби вже лютують не так, як раніше, діти все одно народжуються не такими як слід.

Зачувши це, Сюзанна неспокійно поворухнулася, хотіла було щось сказати, але потім просто допила каву і вместилася, щоб слухати далі.

— Але, стрільцю, якщо молодика й жінку вони просто захочуть залишити в себе, то можеш уявити, як вони прагнутимуть хлопчика.

Джейк нахилився і знову почав гладити Юка. Побачивши вираз його обличчя, Роланд зрозумів, про що він думає: це той самий тунель під горами, тільки Пришелепкуваті Мутанти інші.

— А тебе вони вб'ють, — сказала Тітонька Таліта. — Бо ти стрілець і належиш іншому часу й іншому місцю. Ти ні риба ні м'ясо, користі з тебе ніякої. Але хлопчика можна використати, навчити, як пам'ятати одне й викинути з голови все інше. Там усі забули, через що почалася війна, бо відтоді світ зрушив з місця. Тепер вони просто б'ються під звуки тих жахливих барабанів, деякі ще молоді, деякі вже такі старі, що їм час у крісло-гойдалку, як нам усім, хто тут зібрався. І всі вони — тупі ідіоти, що живуть тільки заради того, щоб убивати, а вбивають заради життя. — Вона помовчала. — А тепер, коли ви нас, старих пеньків, вислухали до кінця, може, передумаєте й підете в обхід? Може, нехай їх там грім поб'є?

Але перш ніж Роланд встиг відповісти, пролунав чистий і впевнений голос Джейка.

— Розкажіть, що ви знаєте про Блейна Моно, — попросив він. — Розкажіть про Блейна й Машиніста Боба.

11

— Про якого машиніста? — перепитав Едді, але Джейк не відводив очей від старих.

— Колія он там, — порушивши мовчанку, що запала, сказав нарешті Сі, показуючи кудись у бік ріки. — Лише одна рейка, високо на насипу з каменів, зроблених руками людини. Великі Древні мостили таким каменем вулиці й будували з нього будинки.

— Монорейка! — вигукнула Сюзанна. — Монорейковий Блейн!

— Блейн — негідник, — пробурмотів Джейк.

Роланд мовчки глянув на нього.

— А цей потяг ще їздить? — спитав Едді у Сі.

Але той, чимось вочевидь стурбований, повільно похитав головою.

— Ні, молодий чоловіче. Але за моєї пам'яті... тітонька теж мусить це пам'ятати... він їздив. Ми тоді були ще молоді й зелені, а війна за місто була в розпалі. Ми його чули здалеку... те низьке буркотіння, наче от-от вдарить сильна літня гроза і блискавки розігнуть небо.

— Так, — підтвердила Тітонька Таліта. На обличчі в неї оселився розгублений і мрійливий вираз.

— А потім з'являвся він — Блейн Моно, весь блискучий на сонці, з довгим носом, наче твоя куля, стрільцю. І сам довгий, два колеса, не менше. Я знаю, в це важко повірити (не забувайте, що ми були ще малі, а це щось та значить), але я досі думаю, що він був такої довжини, бо коли він їхав, то наче простягався на весь обрій. Швидкий, низький і зникав так швидко, що ми навіть не встигали його як слід роздивитися!

В погану погоду, коли був туман, поїзд верещав, як гарпія, коли вигулькував із заходу. Часом він їздив уночі, кидаючи перед собою довгий промінь білого світла, і ми всі підскакували на ліжках від того пронизливого звуку. Він був наче труба, що підніме мертвих з могил, коли настане кінець світу, от що я вам скажу.

— Скажи їм про вибух, Сі! — тремтячим від захоплення голосом сказав Білл чи Тілл. — Розкажи про той безбожний гуркіт, що завжди лунав після цього!

— Так, я саме до цього підвожу, — трохи роздратовано озвався Сі. — Коли він проїздив, то кілька секунд було тихо... може, навіть цілу хвилину... а потім гахкало так, що дошки здригалися й горнятка злітали з полиць. А часом навіть шиби у вікнах тріскалися. Але ніхто ніколи не бачив спалаху чи вогню. Наче той вибух ставався у світі духів.

Едді торкнувся Сюзанниного плеча, і коли вона повернулася, то самими губами прошепотів два слова: звуковий удар. Ша-

ленство — він ніколи не чув про поїзди, що рухалися б з надзвучковою швидкістю, але це було єдине розумне пояснення цього феномена.

Сюзанна кивнула і знову повернулася лицем до Сі.

— То була єдина з машин Великих Древніх, яку я бачив у роботі, — тихо сказав він, — і якщо її створив не диявол, тоді диявола взагалі не існує. Востаннє я бачив той поїзд навесні, коли побрався з Мерсі, а відтоді вже шістдесят років минуло.

— Сімдесят, — авторитетно виправила Тітонька Таліта.

— І цей поїзд прямував у місто, — сказав Роланд. — З того боку, звідки прийшли ми... з заходу... з лісу.

— Так, — несподівано пролунав чийсь голос, — але був ще один... і він виходив з міста... і може статися, що він досі їздить.

12

Вони повернули голови. Біля квіткової клумби, що відділяла задній двір церкви від столу, за яким сиділи гості й господарі, стояла Мерсі. Виставивши попереду руки, вона повільно йшла на звук їхніх голосів.

Сі заледве звівся на ноги, почвалав до неї так швидко, як тільки дозволяли старечі ноги, і взяв за руку. Вона обняла його за пояс, і так вони й стояли, наче пара найстаріших у світі молодят.

— Тітонька ж наказала тобі випити каву всередині! — докірливо вигукнув він.

— Каву я вже давно допила, — відповіла Мерсі. — Вона гірка, я терпіти її не можу. А ще я хочу почути, про що балакають. — Вона підняла тремтячий палець і тицьнула ним у бік Роланда. — Я хочу почути його голос. Він світлий і чистий.

— Благаю прощення, Тітонько, — сказав Сі, з острахом дивлячись на свого матріарха. — Вона завжди була трохи сама не своя і з роками розумніша не стала.

Тітонька Таліта зиркнула на Роланда, і той ледь помітно кивнув.

— Нехай приєднується до нас, — дозволила Таліта.

Сі підвів дружину до столу, дорогою не перестаючи сварити. Але Мерсі тільки дивилася через його плече своїми незрячими очима, вперто стуливши губи.

Коли Сі її нарешті всадовив, Тігонька Таліта нахилилася вперед, спираючись на лікті, і сказала:

— То як, сестро-сей, тобі є що сказати чи ти просто схотіла попаякати?

— Я чую те, що я чую. Слух у мене, Таліто, гіршим не став — якраз навпаки, він став кращим!

Роланд на мить опустил руку до пояса. А коли знову поклав її на стіл, то в пальцях був затиснений патрон. Стрілець перекинув його Сюзанні, і вона впіймала.

— Чуєш, сей? — спитав він.

— Чую, — сказала вона, повертаючись у його бік, — і знаю, що ти щось кинув. Своїй жінці, тій, що з коричневою шкірою. Щось маленьке. Що то було, стрільцю? Коржик?

— Майже, — сказав він, усміхаючись. — Ти справді чудово чуєш. А тепер розкажи нам те, що хотіла.

— Є ще один моно. Такий самий, тільки в другий бік їде. Хай там як, був ще один моно, який їздив в інший бік... років зо сім чи вісім тому. Раніше я чула, як він виїжджав з міста і їхав у спустошену землю.

— Які дурниці! — пирхнув один з близнюків. — У спустошену землю ніхто і ніщо не ходить! Там ніщо не виживає!

Вона повернулася до нього обличчям.

— А поїзд що, живий, Тілле Гадбері? — спитала вона. — Хіба машина може хворіти, вкриватися болячками і блювати?

Ну, хотів було сказати Едді, ми бачили одного ведмедика...

Але, трохи поміркувавши, вирішив, що краще тримати рот на замку.

— Ми б таке неодмінно почули, — гарячково наполягав інший близнюк. — Такий шум, про який Сі завжди каже...

— Цей не гахав, — визнала вона, — але я чула той інший звук, те сичання, яке буває, коли десь поряд блискавка вдарить. Коли дмухав сильний вітер з боку міста, я його чула. — Вона випнула

підборіддя й додала: — А одного разу я й вибух чула. Здалеку, дуже далеко. Тієї ночі, коли вітер Великий Чарлі мало не зірвав з церкви шпилья. Коліс зо двісті звідси. А може, й двісті п'ятдесят.

— Лайно собаче! — закричав близнюк. — Та ти трави нажувалася!

— Якщо ти, Білле Тадбері, не стулиш свій писок, то я тебе загризу. І не смій так розмовляти з жінкою. Як...

— Мерсі, годі вже тобі! — засичав на неї Сі. Але Едді не дослухався до цього обміну сільськими люб'язностями. Те, про що говорила сліпа, мало сенс. Звісно, ніякого звукового удару бути не могло, поїзд, що виїздив із Лада, просто не міг розвивати надзвукову швидкість. Едді не міг точно пригадати, якою була швидкість звуку, але знав приблизну цифру: шістсот п'ятдесят миль за годину. Поїзд, що виходить з депо, може досягти її лише через деякий час, а досягши її, буде за межами чутності... якщо тільки погодні умови не посприяють, як тієї ночі, про яку розповідала Мерсі — коли дмухав вітер Великий Чарлі (дивна якась назва для вітру).

І це давало якусь надію. Звісно, Блейн Моно — не «лендровер», але раптом... раптом...

— І ти вже сім чи вісім років не чула, щоб цей інший поїзд виходив з міста, сей? — спитав Роланд. — Ти впевнена, що не довше?

— Не довше, — відказала вона, — бо востаннє чула його того року, коли старий Білл Маффіні захворів, з кров'ю в нього щось було. Бідолаха Білл!

— Та то вже років з десять тому було, — сказала Тігонька Таліта, і її голос прозвучав напрочуд м'яко.

— А чого це ти ніколи не казала, що таке чула? — спитав Сі. Він глянув на стрільця. — Володарю, не можна вірити всьому, що вона каже, бо моя Мерсі завжди хоче бути в центрі уваги.

— Ну ти й старе пердло! — вигукнула вона і ляснула його по руці. — Я нічого не казала, бо не хотіла, щоб ти незручно почувався. Ти ж так пишаєшся своєю оповідкою. Але зараз це інше — я просто мусила все розповісти, бо це важливо!

— Я вірю тобі, сей, — сказав Роланд, — але ти точно не чула відтоді жодних звуків моно?

— Ні, відгоді ні. Гадаю, він нарешті заїхав туди, де кінчається його шлях.

— Цікаво, — сказав Роланд. — Дуже цікаво. — Поринувши у свої думки, він дивився на стіл і, здавалося, був зараз дуже далеко звідти.

«Чух-чух», — подумав Джейк і здригнувся.

13

За півгодини вони знову стояли на міському майдані. Сюзанна сиділа у візку, Джейк поправляв лямки наплічника, а Юк уважно його роздивлявся, сидячи під ногами. Очевидно, на обіді в райському куточку позаду Церкви Крові Господньої були присутні лише старійшини міста, бо виявилось, що на майдані на них чекала ще дюжина людей. Всі вони побіжно глянули на Сюзанну, трохи довше затримали свої погляди на Джейку (його молодість цікавила їх значно більше, ніж її темна шкіра), але було очевидно, що насправді ці люди прийшли подивитися на Роланда. Їхні захоплені погляди були сповнені старечого благоговіння.

«Він живе втілення минулого, про яке вони знають лише з історій, — подумала Сюзанна. — Так віряни могли б дивитися на якогось святого — Петра, Павла чи Матвія, — якби він вирішив зазирнути до них у суботу на вечерю і розповісти їм, як вони з Ісусом Христом мандрували Галілейським морем».

Ритуал, яким закінчувався обід, повторився знову, тільки цього разу його виконали всі мешканці Річкового Перехрестя. Вони вишикувалися в чергу, потискали руки Едді й Сюзанні, цілували Джейка в щоки чи в лоба, потім ставали перед Роландом навколішки, прагнучи, щоб він до них торкнувся і благословив. А Мерсі обійняла його і притислася лицем до живота. Роланд теж її обійняв і подякував за новину.

— Ти не заночуєш у нас, стрільцю? Швидко вже настануть сутінки, а ти й твої друзі вже так давно не ночували під дахом.

— Так, справді. Але нам краще поквапитися. Дякую, сей.

— Стрільцю, ти прийдеш ще, якщо зможеш?

— Так, — відповів Роланд, але Едді, навіть не дивлячись в лице своєму дивному другові, знав, що шанси невеликі. — Якщо ми зможемо.

— Так. — Вона обійняла його востаннє і пішла геть, тримаючись рукою за засмагле плече Сі. — Прощай.

Останньою підійшла Тігонька Таліта. Вона почала опускається навколішки, але Роланд узяв її за плечі й підняв.

— Ні, сей. Тільки не ти. — І на очах у вкрай здивованого Едді Роланд сам опустився перед нею навколішки у пилуку міського майдану. — Благословиш мене, Стара Матінко? Благословиш нас усіх на добру путь?

— Так, — сказала вона. В її голосі не було здивування, а в очах — сліз. Але все одно голос тремтів від надміру почуття. — Я бачу, що твоє серце шире, стрільцю, і що ти свято дотримуєшся старих шляхів, так, ти їх дуже добре пильнуєш. Благословляю тебе і твоїх людей. Я молитимуся, щоб шкода вас оминала. А тепер візьми ось це. — Вона полізла за комір своєї линялої сукні, дістала срібний хрестик на витонченому срібному ланцюжку і зняла його.

Тепер настала Роландова черга дивуватися.

— Ти впевнена? Я прийшов не для того, щоб забирати в тебе й твоїх людей те, що вам належить, Стара Матінко.

— Впевнена. Цю річ я носила, не знімаючи, понад сотню років, стрільцю. А тепер вона належить тобі. Поклади її біля підніжжя Темної Вежі й назви ім'я Таліта Анвін на найдальшому кінці світу. — І з цими словами вона наділа ланцюжок йому на шию. Хрестик ковзнув у виріз сорочки з оленячої шкіри і, наче рідний, ліг Роландові на груди. — Іди. Ми мали спільну трапезу, ми поговорили, ми отримали твоє благословення, а ти — наше. Нехай твій шлях буде безпечним. Тримайся і будь ширим. — На останньому слові її голос затремтів і зірвався.

Роланд звівся на ноги, вклонився і тричі торкнувся горла.

— Дякую, сей.

Стара жінка теж уклонилася, але не відповіла. По щоках у неї струменіли сльози.

— Готовий? — спитав Роланд.

Едді кивнув. Говорити щось не наважився, бо боявся, що голос його зрадить.

— Добре, — сказав стрілець. — Ходімо.

Вони пішли колишньою центральною вулицею містечка, точніше, тим, що від неї лишилося. Джейк штовхав Сюзаннин візок. Коли проминали останню будівлю («ТОРГУЄМО Й МІНЯЄМО-СЯ» — проголошувала поблякла вивіска), він озирнувся. Люди досі купчилися біля кам'яного дороговказа, як жалюгідний осередок людства посеред безмежної порожньої рівнини. Джейк підняв руку. Досі йому вдавалося стримувати сльози, але коли кілька стареньких — і серед них Сі з Біллом та Тіллом — теж підняли руки, хлопчик розплакався.

Едді співчутливо обійняв його за плечі.

— Не зупиняйся, друже, — мовив він нетвердим голосом. — Це єдиний спосіб звідси піти.

— Вони такі старенькі! — схлипував Джейк. — Як ми можемо взяти й просто так їх покинути? Це неправильно!

— Це ка, — не довго думаючи, відповів Едді.

— Справді? Тоді воно по-по-погане!

— Так, це важко, — погодився Едді... не зупиняючись, проте. Джейк теж пішов далі й більше не озирався. Він боявся, що старі досі стоять посеред цього забутого Богом і людьми міста й проводжають Роланда та його друзів поглядами, аж поки вони остаточно не зникнуть з поля зору. І він не помилявся.

14

На той час, коли небо почало темніти, а обрій на заході запалав помаранчевим вогнем, вони пройшли заледве сім миль. Неподалік був евкالیптовий гайок, і Едді з Джейком пішли туди пошукати днів для багаття.

— Не розумію, чому ми не могли лишитися там, — сказав Джейк. — Ми все одно мало пройшли. А та сліпа жінка нас запрошувала. Я так напхався, що й досі важко дихати.

— Я теж, — усміхнувся Едді. — Знаєш, що я тобі скажу? Твій приятель Едвард Кантор Дін уже передчуває, як завтра вранці присяде десь у цьому гайочку й неквапом покакає. Ти й гадки не маєш, як мені набридло їсти оленину й срати кролячими кульками. Якби ще рік тому ти мені сказав, що метою мого життя стане гарно випорожнитися, я б тебе засміяв.

— А твоє друге ім'я справді Кантор?

— Так, але я просив би тебе не розпатякувати про це всім навколо.

— Я не розпатякаю. Едді, а чому ми не залишилися?

Едді зітхнув.

— Не залишилися, бо виявилося б, що їм потрібні дрова.

— Га?

— А коли б ми принесли дрова, то з'ясувалося б, що їм потрібно поповнити запаси свіжого м'яса, бо на обід вони подали все, що в них було. І ми були б останніми вилупками, якби не відшкодували все, що з'їли, правильно? А надто тому, що ми озброєні до зубів, а у них нема нічого, крім кількох старезних луків і стріл, яким уже півстоліття чи навіть сотня років. Тож нам довелося б іти на полювання. Потім настала б ніч, а наступного ранку ми б прокинулися і Сюзанна сказала б, що треба бодай щось полагодити, поки ми ще не пішли, не фасаци підновлювати, бо це небезпечно, а всередині, в готелі чи де вони там жили, ремонтик зробити. Лише кілька днів, а що таке кілька днів, так?

З темряви виматеріалізувався Роланд. Він, як завжди, рухався майже нечутно, але вигляд у нього був стомлений і стурбований.

— А я думав, ви обидва провалилися в яму, — сказав він.

— Неа. Я просто викладав Джейкові факти, як я їх розумію.

— Ну то й що з того? — спитав Джейк. — Ця Темна Вежа вже давно там стоїть, правда ж? Вона ж нікуди не втече.

— Спочатку кілька днів, потім ще кілька, потім ще. — Едді подивився на гілочку, яку щойно підібрав, і роздратовано викинув її геть. І подумав: «Я вже став таким, як він». Та все ж він знав, що говорив хлопчикові правду, от і все. — А тоді ми, може,

побачили б, що їхнє джерело заростає намулом, і було б невичливо піти, не почистивши його. Але нащо на цьому спинятися, якщо можна залишитися ще на пару тижнів і побудувати їм нормальну криницю з водяним колесом, правда ж? Вони ж старі, їм важко ходити. — Він зиркнув на Роланда, і в його голосі з'явилися нотки докору. — Знаєш що? Коли я думаю про те, як Білл і Тілл гасають за стадом буйволів, мені стає зле.

— Вони це роблять уже давно, — сказав Роланд, — і мені здається, що вони могли б і нас дечого навчити. У них буде все гаразд. А тим часом назбираймо хмизу. Ніч буде холодна.

Але Джейк почув ще не все, що хотів. Він пильно — мало не строго — дивився на Едді.

— Ти хочеш сказати, що ми ніколи б не змогли зробити для них достатньо?

Едді висолопив нижню губу й здмухнув пасмо волосся з лоба.

— Не зовсім. Я хочу сказати, що нині нам було найлегше піти звідти. Можливо, це було не так вже й легко, але далі було б ще важче.

— І все одно мені здається, що це неправильно.

Вони саме підійшли до місця, якому судилося стати лише черговим табором на шляху до Темної Вежі, місця, де розкладалося багаття. Сюзанна вже вибралася з візка й лежала на спині, підклавши руки під голову й дивлячись угору на зорі. Побачивши їх, вона підвелася й почала складати хмиз так, як багато місяців тому її вчив Роланд.

— Правильно те, що відбувається, — сказав Роланд. — Але якщо надто довго дивитися на маленькі істини, Джейку... те, що лежить близько, під рукою... то легко випустити з поля зору великі правди, які знаходяться трохи на віддалі. Настав безлад — усе йде не так, як треба, і стає дедалі гірше. Ми це бачимо довкола, але відповіді ще попереду. І поки ми допомагали б двадцяти-тридцяти людям у Річковому Перехресті, то деінде могли страждати й помирати двадцять-тридцять тисяч. І якщо є у Всесвіті місце, де все це можна виправити, то це Темна Вежа.

— Чому? Як? — спитав Джейк. — Що це за вежа така взагалі?

Роланд присів навпочіпки коло багаття, яке вже розклала Сюзанна, дістав кремінь і кресало та почав кресати вогонь на хмиз. І невдовзі довкола гілочок і жмутів сухої трави затанцювали язички полум'я.

— Я не можу відповісти на ці питання, — сказав він. — Хотів би, та не можу.

Викрутився, подумав Едді. Дуже дотепна відповідь. Роланд сказав «Я не можу відповісти»... але це не те саме, що «Я не знаю». Геть не те саме.

15

На вечерю були боби й вода. Вони досі приходили до тями після розкішного обіду, яким їх почастивали у Річковому Перехресті. Навіть Юк з'їв лише один-два шматочки м'яса, а від решти відмовився.

— А чого це ти там не хотів розмовляти? — посварив Джейк пухнастика. — Ти мене повним дурнем виставив!

— Іавив! — сказав Юк і притулився пичкою до Джейкової ноги.

— А він розмовляє дедалі краще, — відзначив Роланд. — Навіть голос уже на твій трохи схожий, Джейку.

— Ейку, — погодився Юк, не підводячи голови. Джейка зачарували золотисті обідки навколо Юкових очей — у відблисках багаття здавалося, що вони повільно обертаються.

— Але він не хотів розмовляти зі старими.

— Пухнастики щодо цього перебірливі, — зауважив Роланд. — Вони дивні створіння. Мені здається, цього вигнала його власна зграя.

— Чому ти так думаєш?

Роланд показав на Юків бік. Джейк змив йому кров (Юкові це не надто сподобалося, але він перетерпів), і, хоча шалапут досі накульгував, укус вже загоювався.

— Б'юся об заклад, його покусав інший пухнастик.

— Але нащо його власній зграї...

— Може, їм набридло його базікання? — припустив Едді. Він лежав біля Сюзанни й обіймав її за плечі.

— Може, й так, — відповів Роланд, — особливо якщо серед них він єдиний не хотів вгамуватися й перестати говорити. Можливо, його родичі вирішили, що він занадто розумний... або ж надто самовпевнений. Тварини не такі заздрісні, як люди, але заздрість їх теж не оминає.

Предмет обговорення заплюшив очі, вдаючи, що спить... але Джейк помітив, як смикнулися його вушка, коли розмова продовжилася.

— А вони справді розумні? — спитав Джейк.

Роланд низав плечима.

— Старий конюх, про якого я тобі розповідав, той, що казав про пухнастиків: «Хороший шалапут — талісман щастя», клявся мені, що бачив одного, який умів додавати. Він казав, що тварина видряпувала відповідь на підлозі чи зсувала камінці до купи носом. — Він усміхнувся, й усмішка освітила його обличчя, прогнавши похмурі тіні, що затьмарювали його, відколи вони пішли з Річкового Перехрестя. — Хоча конюхи й рибалки природжені брехуни.

Між ними запала мовчанка, і Джейк відчув, що його зморює сон. Він подумав, що невдовзі засне, і це йому сподобалося. Але раптом знову ожили барабани. Звук ритмічно заппульсував на південному сході. І Джейк знову сів. Вони всі мовчки слухали.

— Це ритм рок-н-ролу, — раптово порушив мовчанку Едді. — Я вам точно кажу. Якщо забрати гітари, то він звучатиме точнісінько так. Взагалі-то дуже схоже на «ЗіЗі Топ».

— Зізі що? — спитала Сюзанна.

Едді всміхнувся.

— У твоєму часі їх ще не існувало. Тобто, мабуть, існували, але в шістдесят третьому вони були простими дітлахами й ходили до техаської середньої школи. — Він прислухався. — Хай мені грець, якщо це не фоновий ритм якогось пісняка типу «Чувак у кльовому прикиді» чи «Ширінька на липучці».

— «Ширінька на липучці»? — перепитав Джейк. — Яка дурна назва для пісні.

— Та ні, прикольна, — сказав Едді. — Ти просто спізнився на десять років, друже.

— Краще нам уже лягати, — сказав Роланд. — Завтра рано вставати.

— Я під цю дурню заснути не зможу, — категорично заявив Едді. А потім, трохи повагавшись, сказав те, що було в нього на думці з того самого ранку, як вони витягли блідого й перестрашеного Джейка крізь двері в цей світ. — Роланде, а тобі не здається, що нам час по черзі розповісти кілька історій? Раптом виявиться, що ми знаємо більше, ніж гадаємо?

— Так, час для цього вже майже настав. Але не в темряві. — Роланд перекоотився на бік, натягнув на себе ковдру і, судячи з усього, заснув.

— Господи, — сказав Едді. — Як у нього все просто. — І гидливо присвиснув крізь зуби.

— Правильно він каже, — погодилася Сюзанна. — Едді, лягаймо спати.

Він усміхнувся й поцілував її в кінчик носа.

— Добре, мамусю.

За п'ять хвилин вони з Сюзанною, попри весь барабанний дріб, спали мов убиті. Але від Джейка сон втік. Він лежав, дивився на чужосвітні зорі і слухав рівний ритмічний стукіт, що долинав з п'тьми. Можливо, то Юни танцювали свій шалений танець під «Ширіньку на липучках», доводячи себе до нестями перед ритуальним жертвоприношенням.

Він думав про Блейна Моно — поїзд, який так швидко перетинав величезний населений примарами світ, що за ним тягнувся хвіст звукового вибуху. Цей хід думок привів його до Чарлі Чух-Чуха, якого списали на всіма забуту запасну колію, коли з'явився новий локомотив «Берлінгтон-Зефір». Він згадав вираз фізії Чарлі, яка за задумкою художника мала бути жвавою й приємною, але чомусь справляла інше, протилежне враження. Подумав про Залізничну Компанію Серединного світу та

великі пустирі, що простиралися між Сент-Луїсом та Топікою. Згадав, що Чарлі був у повній боєготовності, коли він знадобився містерові Мартіну, що Чарлі міг сам дудніти в свій гудок і підкладати вугілля собі в паливню. І Джейкові знову стало цікаво, чи це, бува, не Машиніст Боб зіпсував «Берлінгтон-Зефір», щоб дати своєму дорогесенькому Чарлі другий шанс.

Нарешті барабанний дріб припинився так само зненацька, як і почався, і Джейк нарешті зміг заснути.

16

Йому снився сон, але не про тинькового велетня.

Натомість снилося, що він стоїть на чорному асфальті шосе десь посеред Великого Пустиря в західному Міссурі. З ним був Юк. Обабіч автостради виструнчилися залізничні попереджувальні знаки — білі, Х-подібні, з червоними ліхтариками посередині. Ліхтарики блимали, дзвенів дзвінок.

І тут з південного сходу, поступово наростаючи, долинуло гудіння, неначе блискавка потрапила всередину пляшки й застрягла там.

Він наближається, сказав Джейк Юкові.

Ається! погодився Юк.

Аж раптом виявилось, що просто на них, розтинаючи повітря, мчить рівниною велетенська рожева проява довжиною колеса зо два. Поїзд був низький і мав форму кулі. Побачивши його, Джейк перелякався на смерть. Два величезних вікна спереду поїзда, що виблискували на сонці, скидалися на очі.

Безглуздох запитань не треба, сказав Джейк, звертаючись до Юка. З тобою він не грає в ігри. Він просто страшний чух-чух поїзд, що зветься Блейн Негідник.

Зненацька Юк стрибнув на колію і сів, притисши вуха до голови. Золотисті очі горіли вогнем. Зуби відчайдушно вишкірилися.

Ні! закричав Джейк. Юк, ні!

Але Юк не звертав на нього уваги. Рожева куля мчала просто на крихітну фігурку пухнастика-шалапута, що насмівся ки-

нути її виклик. Здавалося, це гудіння повзає по тілу Джейка, і з носа тече кров, і кришаться пломби в зубах.

Він стрибнув, щоб врятувати Юка, і тієї ж миті на них налетів Блейн Моно (чи це був Чарлі Чух-Чух). І Джейк прокинувся, весь спітнілий. Його били дрижаки. Важка ніч притискала його рукою до землі. Джейк перекотився на інший бік і почав відчайдушно шукати рукою Юка. Уже перелякавшись було, що шалапут зник, він нарешті намацав пальцями шовковисту шкірку. Юк пискнув і зацікавлено подивився на нього сонними очима.

— Все добре, — прошепотів Джейк. У горлі пересохло. — Поїзда нема. Мені наснилося. Лягай спати, малюк.

— Юк, — погодився шалапут і знову заплющив очі.

Джейк перекотився на спину і дивився на зорі. «Блейн не просто негідник, — подумав він. — Він небезпечний. Дуже небезпечний».

Так, можливо.

«Жодних “можливо”!» відчайдушно наполягала його свідомість.

Гаразд, Блейн — негідник, і це факт. Але в його іспитовому творі про Блейна говорилося ще дещо, правда ж?

Блейн — це правда. Блейн — це правда. Блейн — це правда.

— Господи, я вже нічого не тямлю, — прошепотів Джейк. Він заплющив очі й за кілька секунд уже міцно спав. Більше цієї ночі йому нічого не наснилося.

17

Приблизно опівдні наступного дня вони зійшли на верхівку чергового схилу і вперше побачили міст через Сенд. Він перетинав річку там, де вона звужувалася, повертала на південь і текла повз місто далі.

— Господи Ісусе, — тихо сказав Едді. — Сьюз, тобі це нічого не нагадує?

— Так.

— А тобі, Джейку?

— Так... схоже на міст Джорджа Вашингтона.

— Стопудняк, — погодився Едді.

— Але що міст Джорджа Вашингтона робить у Цинциннаті? — спитав Джейк.

Едді уважно на нього подивився.

— Де-де, синку?

— Тобто в Серединному світі, — засоромився Джейк. — Ну ви розумієте.

Тепер Едді дивився на нього ще уважніше.

— А звідки ти знаєш, що це Серединний світ? Коли ми підійшли до дороговказу, тебе з нами не було.

Джейк запахав руки в кишені штанів і заходився зосереджено вивчати свої черевики.

— Уві сні бачив, — буркнув він. — Авжеж не через батькового турагента забронював.

Роланд торкнувся плеча Едді.

— Облиш його поки що.

Едді зиркнув на стрільця і кивнув.

Мандрівники ще трохи постояли, звикаючи до нового краєвиду. До обрисів міста на горизонті вони вже звикли, але міст тільки-но з'явився перед очима. Розпливчастий обрис на тлі полуденного неба, він мріяв на віддалі. Роланд зміг розрізнити чотири блоки наймовірно високих металевих веж — по одному на кожному кінці мосту й два посередині. Між ними довжелезними арками вигиналися в повітрі гігантські троти. Між цими арками й підпорою мосту йшли численні металеві дроти — чи то інші линви, чи то металеві балки, Роланд не міг сказати напевно. Але також він побачив прогаліни між ними і після тривалого споглядання збагнув, що міст уже не стоїть рівно.

— Я собі думаю, що он той міст невдовзі звалиться в річку, — сказав Роланд.

— Можливо, — неохоче протягнув Едді. — Але мені здається, що не все так погано.

Роланд зітхнув.

— Не варто надміру сподіватися, Едді.

— І що б це могло означати? — Едді почув у власному голосі нотки роздратування, але було вже запізно — слова вирвалися.

— Це означає, що я хочу, аби ти довіряв власним очам, Едді, от і все. Коли я був малим, у нас ходило одне прислів'я: «Тільки дурень вірить у те, що він спить, до того, як прокинеться». Розумієш?

В Едді на язиці крутилася ущиплива відповідь, але він переборов себе. Його просто дратувало, що Роланд уміє (ненавмисне, він був у цьому впевнений, але це справи не полегшувало) змусити його відчувати себе малолітнім бовдуром.

— Мабуть, розумію, — нарешті сказав він. — Це те саме, що й улюблене прислів'я моєї матінки.

— Яке?

— Сподівайся на краще, а очікуй гіршого, — кисло промимрив Едді.

Роландове обличчя просяяло в усмішці.

— Вислів твоєї матері подобається мені більше.

— Але міст досі стоїть! — не стримавшись, вибухнув Едді. — Згода, він у не надто гарному стані. Мабуть, його вже тисячу років ніхто не оглядав і не ремонтував. Але ж він стоїть. Ціле місто стоїть! Невже це так погано — сподіватися, що ми знайдемо там якісь корисні речі? Або людей, які нас не пристрелять, а нагодують і побалакають з нами, як ті старі в Річковому Перехресті? Що, скажеш, даремно сподіватися на те, що щастя нарешті повертається до нас лицем?

Запала мовчанка, в якій Едді дуже збентежився, бо раптом зрозумів, що виголосив цілу промову.

— Ні. — У Роландовому голосі бриніла доброта, та доброта, з якої Едді ніколи не переставав дивуватися. — Нічого поганого в тому, щоб сподіватися, нема. — Він подивився на Едді та інших, наче людина, яка щойно отямилася після глибокого сну. — На сьогодні все. Станемо тут. Гадаю, настав час поговорити, і ця розмова не буде короткою.

Стрілець зійшов зі шляху і, не озираючись, побрів крізь високу траву. За мить інші рушили слідом.

18

До того дня, як вони зустріли в Річковому Перехресті старих, Роланд здавався Сюзанні подібним до героїв телешоу, які вона зрідка дивилася: Чейена, Людини-Рушниці і, звісно, їхнього прообразу — героя, якого називали «Дим від пострілу». Передачі про останнього вона раніше, поки вони не з'явилися на телебаченні, слухала з татком по радіо (Сюзанна подумала про те, наскільки неприродною видалася б сама думка про радіодраму Едді та Джейкові, й мимохіть усміхнулася — не тільки Роландів світ зрушив з місця). Вона досі пам'ятала, про що говорив диктор на початку кожної з цих радіозамальовок: «Людина стає спостережливою... і трохи самотньою».

До Річкового Перехрестя Роланд здавався їй уособленням усіх цих персонажів. Він не був ані таким широкоплечим, ані таким високим, як шериф Ділон, а його обличчя радше нагадувало Сюзанні стражденний вираз якогось втомленого поета, ніж суворе лице охоронця правопорядку з Дикого Заходу. Але все одно вона дивилася на нього як на реальне втілення того вигаданого захисника порядку з Канзасу, чия єдина місія в житті (крім, звісно, пропустити чарчину в салуні «Довга гілляка» з друзями Доком і Кітті) полягала в тому, щоб Очистити Місто Від Покидьків.

Але в містечку вона зрозуміла, що Роланд — не просто коп, який об'їжджає на коні свій сюрреалістичний округ на краю світу. Він був дипломатом, посередником, можливо, навіть учителем. Але передусім він був солдатом тієї сили, яку ці люди називали «білістю». В ній, на думку Сюзанни, зосереджувалося усе те, що втримувало людей від убивства досить довго, аби за цей час з'явився бодай якийсь прогрес. Свого часу він був радше мандрівним лицарем, ніж людиною, яка вбиває за винагороду. І в певному сенсі його час ще не закінчився. Принаймні так вважали мешканці Річкового Перехрестя. Інакше навіщо їм ставати перед ним навколішки й просити благословення?

І тепер, у світлі цього нового розуміння, Сюзанна побачила, як мудро стрілець керував ними з того жакливого ранку у велемовному кружалі. Щоразу, коли вони починали розмову, яка могла б їх привести до обміну враженнями (а що могло бути природніше за тих обставин, враховуючи катастрофічне й непоясненне видобування, яке пережило кожне з них?), з'являвся Роланд і так плавно скеровував розмову в інше річище, що ніхто з них (навіть вона, активістка боротьби за громадянські права, яка чотири роки нічим іншим, крім цієї боротьби, не займалася) не помічав, що він робить.

Сюзанна, здається, зрозуміла причину — він хотів дати Джейкові час одужати. Втім, розуміння стрільцевих мотивів аж ніяк не змінювало її власних відчуттів — подиву й розчарування від того, як спритно він з ними повівся. Їй згадалося, що сказав Ендрю, її шофер, незадовго до того, як Роланд витяг її в цей світ. Щось там було про президента Кеннеді, останнього стрільця західного світу. Тоді вона підняла Ендрю на кпини, але тепер, здається, почала розуміти. В Роланді було значно більше від Джона Фіцджеральда Кеннеді, ніж від Мета Ділона. Вона підозрювала, що Роланд не володів такою багатого уявою, як Кеннеді, але що стосується романтики... відданості... харизми...

«І хитрості, — подумала вона. — Не забувай про хитрість». І зненацька, сама собі дивуючись, розсміялася.

Роланд сидів на землі, схрестивши по-турецькому ноги. Він здивовано підняв брови й повернувся в її бік.

— Щось смішне?

— Так, дуже. Скажи-но мені — скількома мовами ти володієш?

Замислившись на мить, стрілець відповів:

— П'ятьома. Колись я дуже добре володів селліанським діалектом, але зараз геть усе позабував, крім лайки.

Сюзанна ще раз від душі розсміялася: широко й радісно.

— Який же ти хитрий, Роланде, — сказала вона. — Мов той лис.

А от Джейк по-справжньому зацікавився.

— Скажи матюк по-стреліанському, — попросив він.

— Селліанському, — виправив Роланд. Він знову замислився, а потім дуже швидко й плавно щось пролопотів. Едді здалося, що він полоще горло якоюсь дуже густою рідиною, наприклад кавою, яка вистояла цілий тиждень. Сказавши це, Роланд всміхнувся.

Джейк всміхнувся у відповідь.

— А що це означає?

Роланд обійняв хлопчика за плечі, а потім знову опустив руку.

— Це означає, що нам є про що поговорити.

19

— Ми *КА-ТЕТ*, — почав Роланд, — тобто гурт людей, пов'язаних долею. Мислителі мого краю колись казали, що ка-тет може зруйнувати тільки смерть або зрада. А Корт, мій великий учитель, вважав, що, оскільки смерть і зрада — це спиці в колесіка, то ніхто й ніщо не зможе розірвати такий союз. І з роками я дедалі більше схилився до Кортової думки. Кожен член катету — як шматочок головоломки. Сам по собі він загадка, а от коли їх усі зібрати до купи, то виходить картинка... чи частина картини. Для створення цілої картини може знадобитися багато ка-тетів. Не дивуйтеся, коли виявиться, що ваші життя раніше перетиналися, але ви самі досі про це не здогадувалися. Насамперед, кожне з вас може читати думки інших...

— Що? — вигукнув Едді.

— Так, це правда. Ви настільки природно обмінюєтесь думками, що навіть не усвідомлюєте цього. Мені легше це побачити, бо я не зовсім належу до вашого ка-тету... можливо, тому, що я з іншого світу... і тому не можу брати повноцінну участь у обміні думками. Але я можу подумки передавати вам інформацію. Сюзанно... пам'ятаєш, як було тоді, в кружалі?

— Так. Ти сказав відпустити демона тоді, коли ти це накажеш. Але сказав не вголос.

— А ти, Едді? Пам'ятаєш ту мить, коли на ведмежій галявині на тебе кинувся механічний кажан?

— Так. Ти скомандував: «Лягай!»

— Едді, він зробив це, не розтуляючи рота, — сказала Сюзанна.

— Нічого подібного! Ти це прогорлав! Я ж чув!

— Так, я кричав, але подумки. — Стрілець повернувся до Джейка. — А ти пам'ятаєш? Там, у будинку?

— Дошка не хотіла відриватися, і ти наказав мені спробувати підняти іншу. Але ж, Роланде, якщо ти не можеш читати мої думки, то звідки ти знав, що я в біді?

— Я побачив. Чути не чув, але побачив — зовсім трішки, наче крізь брудну шибу. — Він по черзі обводив їх поглядом. — Ця близькість і обмін думками називається кхеф. Це слово мовою Старого світу означає дуже багато. Вода, народження і життєва сила — ось лише три його значення. Затямте це. Поки що це все, що мені від вас потрібно.

— А хіба можна затямити те, у що не віриш? — спитав Едді. Роланд усміхнувся.

— Просто треба хотіти зрозуміти.

— Це я можу.

— Роланде? — То був Джейк. — Як ти гадаєш, Юк може належати до нашого ка-тету?

Сюзанна посміхнулася. Але Роланд залишався серйозним.

— Поки що я навіть припустити таке не готовий. Але, Джейку, мушу тобі зізнатися, що я багато думав про твого пухнастого друга. Ка підпорядковується не все на світі, і трапляються випадковості... але випадкова поява пухнастика-шалапута, який досі пам'ятає людей, здається мені не такою вже і випадковою.

Він по черзі подивився на кожного зі своїх друзів.

— Я почну. Наступним говоритиме Едді, починаючи з того місця, на якому я закінчу. Потім Сюзанна. Джейку, ти говори- тимеш останнім. Домовились?

Вони закивали.

— Гарзд, — сказав Роланд. — Ми ка-тет — один з багатьох. Починаймо.

20

Розмова тривала до заходу сонця. Перервали вони її тільки раз: щоб перекусити. І на час її закінчення Едді почувався так, наче витримав дванадцять раундів на ринзі з Реєм «Красунчиком» Леонардом. Він більше не мав сумнівів у тому, що у них, як це назвав Роланд, спільний кшеф. Здавалося, вони з Джейком проживали життя один одного уві сні, наче вони були двома половинками одного цілого.

Роланд почав із того, що трапилося під горами, коли обірвалося перше Джейкове життя. Розповів про свою розмову з чоловіком у чорному, і завуальовані Волтерові слова про Звіра й про того, кого він називав Вічним Чужинцем. Розповів про дивний страхітливий сон, у який він потім поринув, сон, що в ньому Всесвіт потонув у спаласі дивовижного білого світла. І про те, як наприкінці того сну з'явилася єдина пурпурова травінка, яка заповнила собою все.

Едді скоса глянув на Джейка і був вражений: вираз хлопчикових очей вочевидь свідчив про те, що він усе знає й розуміє.

21

Свого часу хворий Роланд марив уривками цієї історії, тож Едді вже дещо знав. А от для Сюзанни оповідь була новою, і вона слухала, затамувавши подих. Коли Роланд повторював те, що йому розповідав Волтер, їй ввижались відблиски власного світу, наче відбиття в розбитому дзеркалі: автомобілі, рак, ракети на Місяць, штучне запліднення. Вона гадки не мала, хто такий Звір, але щодо Вічного Чужинця мала свій здогад: так називали Мерліна, чарівника, який нібито домогів королю Артуру зробити кар'єру. Як казала Аліса, все дивасніше і дивасніше.

Роланд розповів, як він прокинувся, і виявилось, що Волтер мертвий уже багато років. Якимось чином час прокрутився вперед — на сто, а може, й на п'ять сотень років. У німому захваті Джейк слухав історію про те, як стрілець дійшов до берега

Західного моря, як він втратив два пальці на правій руці і як видобув Едді та Сюзанну, перш ніж зустрітися з темним третім — Джеком Мортом.

Стрілець дав знак Едді, і той почав з появи велетенського ведмеда.

— Шардик? — перебив його Джейк. — Але ж це так книжка називається! Книжка з нашого світу! Письменника, який ще ту, знамениту написав, про кроликів...

— Річард Адамс! — вигукнув Едді. — А та, що про кроликів, називалася «Кораблик на воду!» А я ще думав: ну звідки мені відоме це ім'я?! Але як таке може бути, Роланде? Як це так, що люди в твоєму світі знають про те, що діється в нашому?

— Але ж для цього є двері, хіба ні? — відповів Роланд. — Ми вже їх бачили. Цілих чотири штуки. Гадаєш, раніше їх не існувало і більше ніколи не буде?

— Але ж...

— Ми всі бачили, що в моєму світі є багато від вашого, а коли я був у вашому місті, Нью-Йорку, то бачив там сліди мого світу. Я бачив стрільців. Здебільшого вони були мляві й сонні, але все одно залишалися стрільцями — членами свого стародавнього ка-тету.

— Роланде, то були просто копи. Ти їх обставив на раз.

— Тільки не останнього. Коли ми з Джеком Мортом спустилися на станцію підземної залізниці, той останній мало не вколов мене. Якби не сліпий випадок — у Морта був такий дивний кремій, з кресалом, — то він би свого досяг. Я бачив його очі... Він пам'ятав обличчя свого батька. І, як на мене, дуже добре пам'ятав. А ще... пам'ятаєш назву Балазарового нічного клубу?

— Авжеж, — з тривогою в голосі сказав Едді. — «Похила вежа». Але це могло бути випадково. Ти ж сам сказав, що не все в світі підпорядковується ка.

Роланд кивнув.

— Ти справді подібний до Катберта. Пригадую, коли ми були ще малими, він сказав одну річ. Ми збиралися погратися на

цвинтарі опівночі, але Алан не хотів з нами йти. Він сказав, що боїться образити тіні своїх батьків. Катберт ще тоді глузував з нього. Сказав, що не повірить у привидів, доки не спробує одного на зуб.

— Молодець! — вигукнув Едді. — Браво!

Роланд усміхнувся.

— Я так і думав, що тобі сподобається. Хай там як, облишмо поки що цього привида. Розповідай далі.

Едді розповів про видіння, яке було йому, коли Роланд укинув щелепу в багаття — видіння про троянду і ключ. Розповів про свій сон і про те, як він крізь двері «Делікатесів від Тома та Джері» вийшов просто на трояндове поле, на якому височіла похмура вежа кольору сажі. Про чорноту, що витікала з вікон, згромаджуючись у небі над головою. Зараз Едді звертався безпосередньо до Джейка, бо хлопчик слухав його жадібно і з подивом, і подив невпинно зростав. Едді намагався бодай трохи передати те почуття піднесення й жаху, яким був просякнутий той сон, і в очах слухачів бачив, що йому це вдалося краще, ніж можна було сподіватися... або ж вони теж бачили такий сон.

Він розповів, як вони пішли Шардиковою стежиною до Порталу Ведмеда і що, притуливши голову до дверей, він мимохіть згадав той день, коли вмовив брата піти до Датч-Гіл подивитися на Маєток. У своїй розповіді він також не оминув чашку й голку і те, що голка стала непотрібною, щойно вони збагнули, що Промінь впливає на все, чого торкається, навіть на птахів у небі, тож його можна легко побачити.

У цьому місці нитку оповіді підхопила Сюзанна. Поки вона розповідала про те, як Едді почав різьбити ключ, Джейк ліг на спину і, підклавши під голову руки, дивився на хмари, що повільно пливли своїм прямим шляхом на південний схід, у бік міста. Їхня впорядкованість свідчила про присутність Променя так само чітко, як дим із димоходів показує напрям вітру.

Сюзанна закінчила на тому, як вони врешті-решт видобули Джейка у цей світ, перекривши роздвоєний плин спогадів хлопчика й Роланда так само різко, як Едді хряснув дверима у веле-

мовному кружалі. Єдине, про що вона промовчала, насправді ще не було доведено життям... принаймні, поки що. Врешті-решт, вранці її не нудило. А те, що один раз не було місячних, ще нічого не означало. Як сказав би Роланд, це вже зовсім інша історія, і її краще залишити на наступний раз.

Втім, закінчивши розповідь, Сюзанна зрозуміла, що понад усе прагне забути слова Тітоньки Таліти, які та вимовила, коли Джейк сказав, що тепер цей світ став йому домівкою: «Тоді нехай над тобою змилюються боги. Бо сонце в цьому світі хилиться до заходу. І невдовзі воно сяде навіки».

— А зараз твоя черга, Джейку, — сказав Роланд.

Джейк сів і подивився в бік Лада, де у вікнах веж, що височіли на заході міста, вигравали промені вечірнього сонця, перетворюючи шибки на золоті аркуші.

— Це все божевілья, — пробурмотів він, — але є й щось розумне. Це наче сон, коли прокидаєшся.

— Може, ми якось допоможемо тобі знайти сенс? — спитала Сюзанна.

— Може, й допоможете. Ви точно можете мені допомогти подумати про поїзд. Я вже втомився сам думати про те, в чому сенс Блейна. — Він зітхнув. — Ви знаєте, що витерпів Роланд, коли жив одночасно двома життями, тож я можу це пропустити. Навряд чи я зможу пояснити, як воно. Та я й не хочу цього робити. Було важко. Мабуть, краще вже почати з Іспитового Твору, бо саме після нього я перестав сподіватися, що рано чи пізно це все просто минеться. — Джейк обвів усіх безрадіним поглядом. — Це тоді я остаточно здався.

22

Поки Джейк говорив, на землю опустилися сутінки.

Він розповів усе, що зміг пригадати, починаючи з твору «Що таке правда і як я її розумію» і закінчуючи чудовиськом, яке охороняло двері й буквально вийшло зі стін, щоб напасти на нього. Всі троє слухали уважно, не перебиваючи.

Коли хлопчик закінчив, Роланд повернувся до Едді. Його очі іскрилися від змішаних почуттів, які Едді спочатку прийняв за подив. Але потім він збагнув, що це сильне збудження... і водночас страх, що зачався десь у надрах душі. В Едді аж у роті пересохло. Бо якщо Роланд боїться...

— То як, Едді, ти досі сумніваєшся, що наші світи взаємодіють?

Едді похитав головою.

— Звісно, ні. Я йшов тією самою вулицею, причому йшов у його одязі! Але... Джейку, можна подивитися ту книжку? «Чарлі Чух-Чух»?

Джейк простягнув руку до наплічника, але Роланд його зупинив.

— Ще не час, — сказав він. — Повернися до пустиря, Джейку. Розкажи про нього ще раз. І спробуй нічого не випустити.

— Може, ти мене загіпнотизуєш? — нерішуче запропонував Джейк. — Як тоді, на придорожній станції.

Роланд заперечно похитав головою.

— У цьому нема потреби. Те, що сталося з тобою на пустирі, — найважливіша подія в усьому твоєму житті, Джейку. В наших життях. Тож ти можеш згадати все.

І Джейк повторив своєю розповідь. Всі чудово розуміли: те, що він пережив на пустирі, де колись стояла делікатесна Тома й Джері, було потаємним серцем їхнього спільного ка-тету. В тому сні, який бачив Едді, будинок, де розташовувалися «Вишукані делікатеси», ще не знесли. В Джейковій дійсності його зрівняли з землею. Але в обох випадках те місце мало величезну магічну силу. Роланд теж не сумнівався, що пустир, всипаний битою цеглою і склом, був іншим втіленням того, що Сюзанна називала Буєраками, а також майданчика з кістками, який він бачив наприкінці свого видіння.

Повільно переказуючи цю частину своєї історії вдруге, Джейк збагнув, що стрілець казав правду: він досі пам'ятав усе до найдрібніших деталей. І спогади були такими яскравими, що йому вже почало здаватися, ніби він переживає все знову. Він роз-

повів їм про щит, на якому було написано, що на місці колишньої делікатесної тепер буде елітний житловий будинок «Заточка черепахи». Джейк навіть пригадав і прочитав уголос віршик, написаний фарбою з балончика на паркані:

ЧЕРЕПАХУ здоровенну уяви,
На собі вона тримає світ людви.
Хочеш побігати і погратися?
До ПРОМЕНЯ спробуй сьогодні дістатися.

— Думи її приязні линуць неквапливо, і до всіх нас ставиться дуже шанобливо... — пробурмотіла Сюзанна. — Так, Роланде?

— Що? — спитав Джейк. — Що так?

— Це віршик, який я знаю з дитинства, — відповів Роланд. — Це ще одне свідчення зв'язку, і він нам про щось говорить. Хоча я не впевнений, що це нам потрібно... втім, ніхто не знає, коли йому станеться в нагоді те чи те знання.

— Дванадцять порталів, поєднаних шістьма Променями, — сказав Едді. — Ми почали з Ведмеда. Іти нам треба тільки до середини — до Вежі. Але якби ми пройшли увесь шлях і вийшли на тому боці, то там би був портал Черепахи, правда ж?

Роланд кивнув.

— Авжеж.

— Портал Черепахи, — задумливо протягнув Джейк, перекочуючи слова в роті, наче смакував їх. І перейшов до завершальної частини історії, розповівши про прекрасний хор, відчуття, що його оточують лица, оповідки й історії, а також про те, як у ньому міцніла віра, що він набрів на місце, де, схоже, знаходиться центр усього сушого. І наостанок він розповів про те, як знайшов ключ і побачив троянду. Від повноти спогадів Джейк плакав, хоча, здавалося, сам цього не відчував.

— Коли вона розтулила пелюстки, я побачив серцевину — вона була така яскраво-жовта, що годі й словами передати. Спершу я подумав, що то пилоч, а яскравий він такий тому, що все на тому пустирі здавалося яскравим. Навіть старі цукеркові обгортки й пляшки з-під пива скидалися на найгарніші в світі

картини. Та тільки потім я втямив, що то було сонце. Я знаю, що це якась маячня, але нічого не вдієш. Тільки там було не одне сонце. Воно було...

— Сонце з багатьох сонць, — пробурмотів Роланд. — Все, що справжнє.

— Так! А ще воно було і правильне, і неправильне водночас. Я не можу пояснити, що з ним було не так, але я це відчував. Так, наче всередині одного серця билося інше і це інше серце було хворе. Або заражене. А потім я зомлів.

23

— Роланде, ти ж бачив уві сні те саме, так? — тихо спитала Сюзанна. В її голосі бринів побожний трепет. — Та травинка, яку ти побачив наприкінці... ти подумав, що вона пурпурова, бо вона була забризкана фарбою.

— Ти не розумієш, — сказав Джейк. — Вона справді була пурпурова. Коли я побачив її такою, якою вона є, то вона була пурпурова. Такої трави я ніколи не бачив. А фарба була лише маскуванням. Так само охоронець дверей замаскувався під старий порожній будинок.

Нижній край сонця торкнувся обрію. Роланд попросив Джейка показати їм «Чарлі Чух-Чуха» і прочитати книжку вголос. Джейк видобув її з наплічника і передав по колу. Едді з Сюзанною дивилися на обкладинку довго-предовго.

— У мене така була в дитинстві, — нарешті сказав Едді цілковито впевненим тоном. — Але загубив, коли ми переїжджали з Квінса до Брукліну. Мені тоді й чотирьох рочків не виповнилося. Але картинку на обкладинці я пам'ятаю. Вона викликала в мене такі самі почуття, як і в тебе, Джейку. Не подобалася мені. Не було до неї довіри.

Сюзанна підвела погляд на Едді.

— У мене теж вона була. Я добре запам'ятала дівчинку, яку звали так само, як і мене... хоча тоді це було моє друге ім'я. І до поїзда я ставилася так само, як ви. Не любила і не довіряла. —

Перед тим, як передати книжку Роландові, вона постукала по картинці на обкладинці. — Я думала, що ця усмішка — одна велика фальшивка.

Роланд кинув на книжку побіжний погляд і знову подивився на Сюзанну.

— Ти свою теж загубила?

— Так.

— Здається, я навіть знаю, коли це сталося, — сказав Едді. Сюзанна кивнула.

— Не сумніваюся, що знаєш. Це сталося після того, як той чоловік скинув мені на голову цеглину. Коли ми їхали на північ, на весілля Синьої Тітки, книжка ще була в мене. Я читала її в поїзді. Пам'ятаю це, бо я весь час питала в тата, чи нас везе Чарлі Чух-Чух. Насправді я не хотіла, щоб нас віз Чарлі, бо нам треба було в Елізабет, штат Нью-Джерсі, а Чарлі міг нас завезти куди завгодно. Він скінчив тим, що катав людей довкола якогось іграшкового села, так, Джейку?

— Так, тільки то був парк розваг.

— Так, звісно. В кінці книжки є картинка, на якій він катає дітлахів, правда ж? Вони наче всі голосно сміються, та тільки я завжди думала, що вони кричать: «Випустіть нас!»

— Так! — вигукнув Джейк. — Саме так! Я теж так подумав!

— Я боялася, що Чарлі завезе нас не до тітоньки на весілля, а кудись у свій барліг і ми більше ніколи не повернемося додому, бо він нас не випустить.

— А ти й не повернешся більше додому, — пробурмотів Едді й нервово скуйовдив собі волосся.

— Увесь час, поки ми їхали на тому поїзді, я не випускала книжки з рук. Я навіть пам'ятаю, що думала: якщо він спробує нас викрасти, я вириватиму з неї сторінки, поки він не зупиниться. Але, звісно, ми приїхали туди, куди треба було, до того ж вчасно. Тато навіть підвів мене до локомотива, щоб я побачила двигун. То був дизель, а не паротяг, і, пригадую, я дуже цьому зраділа. А тоді, після весілля, Морт скинув мені на голову цеглину, і я дуже довго лежала в комі. А книжку про Чарлі Чух-Чуха відтоді

більше не бачила. Дотепер. — Помовчавши, вона додала: — Джейку, твоя книжка могла колись належати мені. Або Едді.

— Ага, мабуть, так і є, — сказав Едді. Його обличчя було бліде й урочисте... а потім він вишкірився на всі кутні, як хлоп'я. «ЧЕРЕПАХУ уяви, здорова до неба, Промінь сраний — це все, що нам треба».

Роланд кинув погляд на захід.

— Сонце сідає. Джейку, прочитай історію, поки ще не темно.

Джейк відкрив першу сторінку, показав їм картинку, на якій був зображений Машиніст Боб у кабіні Чарлі, й почав читати:

— Боб Брукс служив машиністом у Залізничній Компанії Серединного світу. Працював він на перегоні «Сен-Луїс — Топіка»...

24

— ...А діти досі чують, як Чарлі Чух-Чух тихим і хрипким голо-сом наспівує свою стару пісеньку, — закінчив Джейк. Він показав усім останню картинку — щасливих дітей, які насправді начебто кричали — і закрити книжку. Сонце вже сіло, і небо на заході набрякло багрянцем.

— Ну, насправді все не зовсім так, — сказав Едді, — більше нагадує сон, у якому вода часом тече вгору, а не вниз. Але збігів цілком досить, щоб я обдзюрився від страху. Це ж Серединний світ — територія Чарлі. Тільки звуть його тут зовсім не Чарлі. Тут він Блейн Моно.

Роланд дивився на Джейка.

— А ти як гадаєш? — спитав він. — Може, варто обійти місто? Триматися подалі від того поїзда?

Джейк опустив голову і замислився, відсторонено погладжуючи густу шовковисту шкурку Юка.

— Я б залюбки, — нарешті сказав він. — Але якщо я правильно розумію, що таке ка, то навряд чи нам це вдасться.

Роланд кивнув.

— Якщо це ка, то питання про те, вдасться нам чи не вдасться, навіть не стоїть. Якщо ми спробуємо обійти місто, обста-

вини все одно змусять нас повернутися. У таких випадках краще негайно скоритися, ніж відкладати це на потім. Що думаєш, Едді?

Едді розмірковував так само довго і ретельно, як і Джейк. Він не хотів мати нічого спільного з балакучим поїздом. Як би там його не називали: Чарлі Чух-Чухом чи Блейном Моно, — все, що розповів і прочитав їм Джейк, воляло про те, що на них може чекати невідворотна лажа. Але їм треба було подолати величезну відстань, і десь наприкінці цієї дороги знаходилося те, заради чого вони йдуть. І тут Едді здивовано збагнув, що точно знає, про що думає і чого хоче. Він підвів голову і вперше за той довгий час, відколи з'явився в цьому світі, подивився просто у вічі стрільцеві. Світло-карі очі проти блідо-голубих.

— Я хочу постояти на тому трояндовому полі і хочу побачити Вежу, яка на ньому стоїть. Я не знаю, що буде далі. Можливо, наші тіла поховають і хтось попросить не приносити квітів на наші могили. Та мені байдуже. Я хочу прийти на те поле. Схоже, мені по цимбалах, навіть якщо той Блейн — диявол, і поїзд на шляху до Вежі перетинає пекло. Я голосую за те, щоб іти.

Роланд кивнув і повернувся до Сюзанни.

— Мені Темна Вежа не снилася, — сказала вона, — тож я можу вирішити для себе це питання на рівні «хочу — не хочу»... мабуть, ви б так це назвали. Але я вже вірю в ка. До того ж, я не така тупа, щоб не помічати, коли хтось лупить мене по голові кісточками пальців і каже: «Йди туди, ідіотко». А ти, Роланде? Що думаєш ти?

— Я думаю, що годі вже на сьогодні розмов. Час перенести їх на завтра.

— А як же «Загадки й головоломки на будь-чий смак»? — спитав Джейк. — Не хочете подивитися?

— Іншим разом. Для цього ще буде день, — сказав Роланд. — А зараз лягаймо спати.

Але стрілець ще довго лежав без сну. І коли знову ритмічно застукотіли барабани, він підвівся й пішов назад тією дорогою,

якою вони туди добулися. А прийшовши, став і дивився на міст та місто. Сюзанна не помилилася: він справді був дипломатом і знав, що поїзд буде наступним етапом їхньої мандрівки з тієї самої миті, як уперше про нього почув... але водночас він відчував, що вчинить нерозумно, якщо оголосить це привселюдно. Ніхто не любить примусу, а надто Едді. Коли він відчував, що його змушують, то просто опускав голову, впирався ногами, жбурлявся дурними жартиками, словом, комизився, як той мул. Цього разу він хотів того самого, що й Роланд, але все одно якби Роланд сказав «стрижено», Едді б відповів «голено», і навпаки. З ним краще було діяти обережно і питати замість наказувати.

Він розвернувся, щоб іти до табору... і рука сама опустилася на руків'я револьвера, бо на узбіччі дороги бовваніла, роздивляючись його, якась темна фігура. Він не витяг револьвер, але був дуже близько до цього.

— А я все думав, чи зможеш ти заснути після цієї маленької вистави, — сказав Едді. — Мабуть, відповідь «ні».

— Я не чув, як ти підійшов, Едді. Ти швидко вчишся... та тільки цього разу за успіхи в навчанні ти міг легко отримати кулю в живіт.

— Ти мене не почув, бо твій розум зайнятий різними думками. — Він підійшов до стрільця, і навіть у пітьмі, освітлюваній лише зірками, Роланд побачив, що надурити Едді йому так і не вдалося. Він відчував до Едді дедалі більшу повагу. Так, Едді справді нагадував Катберта, але багато в чому він уже випередив стрільцевого друга дитинства.

«Не варто його недооцінювати, — подумав Роланд. — Інакше я дуже ризикую. А якщо я його підведу чи зроблю щось таке, через що він вважатиме мене обманщиком, то цілком може бути, що він мене вб'є».

— Про що ти думаєш, Едді?

— Про тебе. Про нас. Я хочу, щоб ти дещо собі з'явив. Досі я вважав, що ти це вже знаєш, але після того, що було сьогодні ввечері, я вже сумніваюся.

— То скажи мені. — І він знову подумав: «Як же він схожий на Катберта!»

— Ми з тобою тому, що так має бути — це твоє трикляте ка. Але є ще одна причина: ми з тобою, бо ми цього хочемо. Ми з Сюзанною так вирішили, і я певен, що Джейк теж так думає. У тебе непогані мізки, мій старий напарнику з кхефу, але ти, мабуть, тримаєш їх у бомбосховищі, бо часом пробитися туди ой як непросто. Я хочу побачити її, Роланде. Второпав, про що я? Я хочу побачити Вежу. — Він пильно подивився Роландові в обличчя, але, мабуть, не побачив там того, на що сподівався, і зробив роздратований жест руками. — Я хочу сказати: відпусти мої вуха.

— Відпустити твої вуха?

— Ага. Не треба мене більше тягти. Тепер я йду, бо сам цього хочу. Ми всі цього хочемо. І якщо сьогодні вночі ти помреш уві сні, то ми тебе поховаємо і підемо далі. Хай навіть ми недовго протримаємося, але помремо на шляху Променя. Тепер второпав?

— Так. Тепер так.

— Ти кажеш, що розумієш мене, і здається, так воно і є... але чи віриш ти мені, ось у чім питання?

«Звісно, — подумав стрілець. — Куди тобі ще йти, Едді, в цьому чужому для тебе світі? І що ще робити? Фермер із тебе, так би мовити, поганенький».

Але думати так — низько й нечесно з його боку, і Роланд це розумів. Принижувати свободу волі, плутаючи її з ка, — це гірше, ніж блюзнірство. Це нудно й тупо.

— Так, — сказав він. — Я вірю тобі. Душею присягаю — вірю.

— Тоді годі поводитися так, наче ми отара овець, а ти чабан, який нас поганяє ціпком, щоб ми, нерозумні, бува, не подріботили в болото. Покажи нам, що в тебе на душі. Якщо нам судилося загинути в місті чи на тому поїзді, то я хочу помирати, знаючи, що я був не просто пішаком у твоїй грі.

Роланд відчув, як шоки заливає хвиля гніву, але йому ніколи не вдалося ошукати самого себе. Він сердився не тому, що Едді був неправий, а тому, що Едді побачив його наскрізь. Весь

цей час Роланд спостерігав, які успіхи він робить, як віддаляється од своєї в'язниці — і Сюзанна також, бо вона теж була ув'язнена, — та все одно його душа ніяк не могла прийняти очевидного. Вона прагнула й далі вважати їх іншими, нижчими за стрільця істотами.

Роланд глибоко вдихнув.

— Я благаю прощення, стрільцю.

Едді кивнув.

— Невдовзі на нас налетить ураган проблем... я це передчуваю. І мені дуже страшно. Але це не твої проблеми, а наші, й ми самі з ними впораємося. Згода?

— Так.

— Як ти гадаєш, у місті нам буде дуже непереливки чи тільки трішки?

— Не знаю. Знаю тільки, що нам треба захистити Джейка, бо Стара Тітонька сказала, що його зажадають обидва ворожі табори. Частково все залежить від того, чи швидко ми знайдемо той поїзд. А вже коли знайдемо, то багато залежатиме від того, що станеться далі. Якби в нашому гурті було ще двоє, то я б посадив Джейка в рухомий ящик і приставив до нього охоронців з револьверами по обидва боки. А так нам доведеться йти вервечкою — я перший, за мною Сюзанна на візку, який штовхатиме Джейк, а замикатимеш ти.

— Що на нас там чекає, Роланде?

— Спробуй здогадатися.

— Не можу.

— Можеш. Ти не знаєш міста, але знаєш, як поводитися люди в твоєму світі відтоді, як усе почало руйнуватися. То на що нам слід очікувати?

Роланд повернув голову в той бік, звідки долинав безперервний бій барабанів, і замислився.

— Можливо, нічого страшного не буде. Гадаю, їхні солдати вже старі й втратили бойовий запал. Можливо, твої сподівання справдяться і дехто з них навіть допоможе нам, як це зробив ка-тет з Річкового Перехрестя. Може статися, що ми взагалі їх

не побачимо. Вони помітять нас і наші револьвери, поховають носи і не чіплятимуться. Якщо ж ні, то я сподіваюся, що вони порснуть у різні боки, як шури, коли ми кількох підстрелимо.

— А якщо вони вирішать влаштувати бійку?

Роланд похмуро всміхнувся.

— Тоді, Едді, ми всі згадаємо обличчя наших батьків.

Побачивши, як зблиснули в темряві очі Едді, Роланд іще раз мимохіть згадав Катберта — Катберта, який якийсь сказав, що повірить у привидів, тільки коли спробує одного на зуб, Катберта, з яким вони колись кришили хліб під шибеницею.

— Я на всі твої питання відповів?

— Неа. Але цього разу ти грав зі мною по-чесному.

— Тоді добраніч, Едді.

— Добраніч.

Едді розвернувся і пішов геть, а Роланд стояв, проводжаючи його поглядом. Зараз він дослухався, тож міг розрізнити кроки Едді... та все одно вони були ледве чутними. Час було повертатися й самому, але стрілець іще раз наостанок глянув туди, де в темряві лежало місто Лад.

Для них він один із тих, кого стара називала Юнами. Вона сказала, що забрати його зажадають обидва табори.

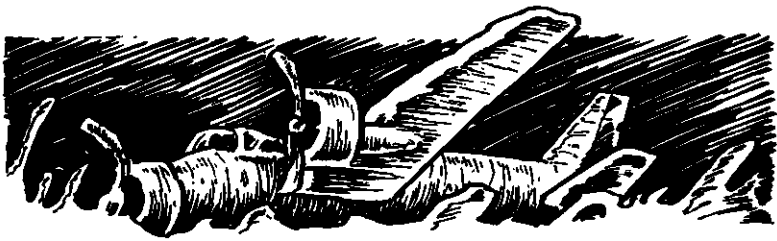
Ти більше мене не покинеш? Не даси мені впасти?

Ні. Більше ніколи не покину.

Але йому було відомо те, чого не знали його супутники. І мабуть, після тієї розмови, яка щойно відбулася в них з Едді, варто їм розповісти... але він знав, що триматиме це знання в собі ще деякий час.

Старою мовою, якою колись спілкувалися між собою мешканці різних країв його світу, слова, такі як кхеф і ка, здебільшого мали багато значень. Проте слово «чар» — чар, як у Чарлі Чух-Чуха, — було однозначним.

Чар означало смерть.

РОЗДІЛ 5

МІСТ І МІСТО

1

За три дні вони натрапили на рештки розбитого аероплана.

Першим на нього показав Джейк. Коли ранок був у розпалі, він помітив спалах світла на віддалі, миль за десять, неначе там у траві лежало дзеркальце. Підійшовши ближче, вони побачили на узбіччі Великого Шляху щось велике й темне.

— Схоже на мертвого птаха, — сказав Роланд. — Великого птаха.

— То не птах, — відповів Едді. — То аероплан. А світло — це сонце, що відбивається від скла ліхтаря.

А ще за годину вони мовчки стояли на узбіччі, споглядаючи старі руїни. На прогнилому фюзеляжі, нахабно витріщаючись на новоприбулих, сиділи три вгодовані ворони. Джейк підняв з узбіччя камінець і пожбував ним у птахів. Невдоволено каркаючи, ворони насилу здійнялися в повітря.

Одне крило зламалося, коли літак падав, і тепер лежало неподалік, наче трамплін для стрибків у воду посеред високої трави. Решта літака не дуже постраждала. Скло ліхтаря тріснуло вусібіч, коли об нього вдарилася голова пілота. На тому місці лишилася велика пляма кольору іржі.

Юк подріботів туди, де з трави здіймалися три іржаві лопаті пропелера, понюхав їх і притьмом побіг назад до Джейка.

У кабіні пілота сиділа висхла мумія у м'якому шкіряному комбінезоні й шоломі, з якого стирчав шпичак. Губ у мумії не було,

зуби випиналися в передсмертній гримасі відчаю. Пальці, які колись були товстими, мов сосиски, зараз перетворилися на вкриті шкірою кістки, що стискали штурвал. На скроні в тому місці, де пілот вдарився головою об ліхтар, лишилася западина. А зеленувато-сірі патьоки, що вкривали ліву щоку, як здогадався Роланд, колись були мозком. Голова мертвого була нахилена назад, так, наче він навіть у момент смерті не сумнівався, що зможе знову злетіти в небо. Вціліле крило літака стирчало над густою травою. Поблякла емблема на ньому зображала кулак, що стискав блискавку.

— Схоже, Тітонька Таліта помилялася, а старий альбінос мав рацію, — побожно сказала Сюзанна. — Мабуть, це Давид Спритний, принц-ізгой. Роланде, поглянь, який він великий. Мабуть, його довелося намастити жиром, щоб запахти в кабінку!

Роланд кивнув. Від спеки й часу тіло чоловіка в кабінці механічного птаха зменшилося в розмірах, і тепер він був просто скелетом, обтягнутим сухою шкірою, але все одно було видно, які широкі в цього чоловіка плечі і яка масивна розтрощена голова.

— Так загинув Лорд Перт, — сказав стрілець, — і земля здригнулася, коли він впав.

Джейк питально на нього поглянув.

— Це зі старої поеми. Лорд Перт був велетнем, який вирушив на війну, битися з тисячею людей. Але не встиг він покинути свої землі, як у нього поцілів камінцем якийсь хлопчак. Просто в коліно. Він перечепився, важкі обладунки потягли його вниз, і, падаючи, він зламав собі карк.

— Це схоже на нашу легенду про Давида й Голіафа, — сказав Джейк.

— Пожежі не було, — відзначив Едді. — Б'юся об заклад, у нього закінчилося пальне, заглух двигун, і він спробував сісти на дорогу. Хай навіть він був ізгоем і варваром, але сміливості в нього було хоч греблю гати.

Роланд кивнув і перевів погляд на Джейка.

— Ти не боїшся цього видовища?

— Ні. Мені було б страшно, якби він ще... ну, розкладався. — Від мертвого в кабіні аероплана Джейків погляд помандрував до міста. Зараз Лад був значно ближче і чіткіше вирізнявся на тлі неба. І хоча вони бачили, що шибки в багатьох вікнах веж розбиті, Джейка, так само, як і Едді, не полишала надія знайти там бодай якусь допомогу. — Б'юся об заклад, що безлад у місті почався після того, як він зник.

— Гадаю, ти виграв, — сказав Роланд.

— Знаєте що? — Джейк знову уважно роздивлявся літак. — Люди, які побудували це місто, могли самі робити аероплани, але я певен, що цей — наш, з нашого світу. У п'ятому класі я писав роботу про повітряні баталії. Здається, я впізнаю цей літак. Роланде, можна я підійду ближче?

Роланд кивнув.

— Я піду з тобою.

Разом вони пішли до літака. Висока трава шурхотіла об холоші їхніх штанив.

— Дивись, — звернувся до Роланда Джейк. — Бачиш кулемет під крилом? Це німецька модель з повітряним охолодженням. «Фоке-Вульф». Їх випустили перед самим початком Другої світової. Я впевнений, що це саме той літак. Але звідки він тут узявся?

— Багато літаків просто зникають, — сказав Едді. — Візьмімо, наприклад, Бермудський трикутник. Це місце над одним нашим океаном, Роланде. Вважається, що воно прокляте. А насправді там просто може бути величезний прохід між нашими світами. Прохід, який майже завжди відчинений. — Едді згорбився і, недолуго імітуючи фантаста Рода Серлінга, оголосив: — Пристебніть паси. Ми наближаємося до зони турбулентності. Наш літак входить у... Зону Роланда!

Але Джейк із Роландом, стоячи вже під вцілілим крилом літака, не звернули на нього уваги.

— Підсади мене, Роланде.

Роланд похитав головою.

— Крило міцне тільки на вигляд. Джейку, цей літак уже давно тут лежить. Ти впадеш.

— Тоді зроби руками сходинку.

— Давай я, Роланде, — запропонував Едді.

Роланд глянув на праву руку, на якій бракувало пальців, низав плечима і склав пальці в замок.

— Нічого. Він не важкий.

Джейк скинув мокасини і легко ступив на імпровізовану шпору з Роландових рук. Юк пронизливо загавкав, але Роланд не міг збагнути, чому — чи то від збудження, чи то від тривоги.

Джейк уже притискався грудьми до іржавого закрилка літака і дивився на емблему: блискавку в кулаці. Біля краю вона трохи відстала від поверхні крила. Джейк узявся за закрилок і потягнув. Той відійшов від крила так легко, що коли б Едді не підстраховував його і не притримав рукою, то Джейк упав би на спину.

— Так я і знав, — сказав хлопчик. Під кулаком і блискавкою була інша емблема. Тепер вона відкрилася майже повністю. Свастика. — Я просто хотів переконатися. Можете мене опустити на землю.

Вони знову вирушили, але щоразу, коли озиралися назад, їх переслідував хвіст літака. Він грізно здіймався над високою травою, наче пам'ятник Лордові Перту.

2

Того вечора настала Джейкова черга розпалювати багаття. Коли дрова були складені так, як подобалося стрільцеві, Роланд простягнув хлопчику кремінь і кресало.

— Зараз подивимося, як ти впораєшся.

Неподалік, обійнявши одне одного за талію, сиділи Едді й Сюзанна. Коли день вже хилився до вечора, Едді зірвав для неї на узбіччі жовтогарячу квітку. Ввечері Сюзанна вплела її в волосся, і тепер щоразу, коли вона дивилася на коханого, її губи розтулялися в посмішці, а погляд світлішав. Роланд помічав усе це, і вони його тішили. Їхнє кохання дедалі міцніло. І це було добре. Щоб витримати місяці й роки, що чекали на них попереду, воно має бути справді глибоким і сильним.

Джейк висік іскру, але вона пролетіла за кілька дюймів від хмизу для розпалювання.

— Піднеси кремінь ближче, — порадив Роланд, — тримай рівно. І не бий по ньому кресалом, Джейку, а шкрябай.

Джейк знову спробував, і цього разу іскра впала на хмиз. Закурився легенький димок, але вогню не було.

— Здається, я не дуже добре вмю таке робити.

— Нічого, навчишся. А тим часом подумай, що це таке. Одягнене, коли приходить ніч, і роздягнене на світанку?

— Га?

Роланд узяв Джейка за руки і підніс їх ще ближче до купки хмизу.

— Здається, такої загадки в твоїй книжці нема.

— О, то це загадка! — І Джейк висік ще одну іскру. Цього разу в хмизі з'явився маленький язичок полум'я, з'явився і згас. — Ти теж знаєш кілька загадок?

Роланд кивнув.

— Не просто кілька, а купу. В дитинстві я, мабуть, знав їх цілу тисячу. Ми їх вивчали на заняттях.

— Правда? А навіщо вивчати загадки?

— Мій наставник, Ваннай, казав, що хлопчик, який може відгадати загадку, мислить небуденно. Щоп'ятниці у нас влаштовувалися змагання з загадок, і хлопчик чи дівчинка, які здобували перемогу, могли раніше піти з уроків.

— А ти часто йшов раніше, Роланде? — спитала Сюзанна.

Він похитав головою і всміхнувся, наче сам із себе.

— Я дуже любив ці турніри, але ніколи не був надто тямущим. Ваннай казав: це тому, що я надто глибоко замислювався над кожною загадкою. А батько вважав, що в мене просто бідна уява. Як на мене, то вони обидва були праві... але в батькових словах було трішки більше правди. Я завжди вмів витягати револьвер швидше за своїх товаришів і стріляв краще, але з небуденним мисленням не товаришував ніколи.

Сюзанна дуже уважно спостерігала, як Роланд спілкується з мешканцями Річкового Перехрестя, тож думала, що стрілець себе недооцінює, але вголос цього не сказала.

— Часом довгими зимовими вечорами у великій залі влаштовувалися турніри з розгадування загадок. Коли змагалася сама молодь, вигравав завжди Алан. А серед дорослих найкращим був Корт. Він забув більше загадок, ніж решта пам'ятала, і після кожного ярмаркового турніру ніс із собою гуску. Загадки мають велику силу, і одну-дві знає кожна людина.

— Навіть я, — сказав Едді. — Наприклад, чому мертве немовля перейшло дорогу?

— Це тупо, Едді, — сказала Сюзанна, але не сердито, а всміхаючись.

— Бо його прикріпили до курки! — прогорлав Едді. Джейк розреготався, розкидавши рукою купку хмизу, й Едді всміхнувся. — Гоп-ца-ца, гоп-ца-ца, я їх знаю мільйон!

Але Роланд не всміхнувся. Він навіть трохи образився.

— Вибач, Едді, але ти говориш дурниці.

— Ох, Роланде, вибач, — сказав Едді. Він досі посміхався, але відчувалося, що трохи дратується. — Весь час забуваю, що в одному з дитячих хрестових походів чи що то було тобі відстрелили почуття гумору.

— Я ставлюся до загадок серйозно. Мене вчили, що здатність їх розгадувати свідчить про тверезий і дисциплінований розум.

— Все одно вони творів Шекспіра й квадратні рівняння не замінять, — сказав Едді. — Тобто не будемо відвертатися.

Джейк задумливо дивився на Роланда.

— У моїй книжці написано, що розгадування загадок — це найдревніша гра, у яку досі грають. Тобто в нашому світі. І в давнину загадки були не просто забавками, а дуже серйозною справою. Через них людей вбивали.

Роланд вдивлявся у темряву, яка згущувалася навколо.

— Так. Я на власні очі це бачив. — Він згадував той ярмарковий турнір, що закінчився не врученням призового гусака, а смертю — смертю косоокого, який сконав на землі з кинджалом у грудях. Кортівим кинджалом. Той чоловік був мандрівним співцем і акробатом. Він спробував ошукати Кор-

та — вкрав книжечку судді, у якій на берестових аркушах були записані відповіді.

— Вибббачте, — затинаючись, сказав Едді.

Сюзанна дивилася на Джейка.

— Я геть забула про твою книжку загадок. Можна подивитися?

— Авжеж. Вона в мене в наплічнику. Але відповідей там немає, їх хтось вирвав. Може, тому містер Тауер й віддав мені книжку безко...

Зненацька його плече боляче стисла чиясь рука.

— Як його звали? — спитав Роланд.

— Містер Тауер, — сказав Джейк. — Кельвін Тауер. А хіба я вам не розповідав?

— Ні. — Роланд поволі ослабив хватку і відпустив Джейкове плече. — Але чомусь почуте мене не дивує.

Едді відкрив Джейків наплічник і, видобувши звідти «Загадки й головоломки», кинув книжку Сюзанні.

— Знаєте, — сказав він, — я завжди думав, що жарт про мертво немовля досить прикольний. Може, це й несмак, зате прикольно.

— Мені байдуже, є в нього смак чи ні, — сказав Роланд. — Ця загадка не має сенсу і її не розгадаєш. Тому вона дурна. Хороша загадка такою не буває.

— Господи! Ви що, серйозно ставилися до цих дурниць? Я не помиляюся?

— Так.

Тим часом Джейк знову складав хмиз до купи і мізкував над загадкою, яка спричинила цілу дискусію. Аж раптом він усміхнувся.

— Багаття. Відповідь — багаття, так? Збираємо ввечері, розбираємо вранці. Якщо замінити слово «збирати» на «розкладати», то все просто.

— Саме так. — Роланд посміхнувся хлопчикові у відповідь, але при цьому не відводив погляду від Сюзанни. Вона ж гортала сторінки пошарпаної книжечки. Дивлячись, як зосереджено вона набурмосилася і як неуважно поправила жовту квітку, ко-

ли та надумала вислизнути з її волосся, стрілець подумав: Сюзанна відчуває, що стара книжка загадок може бути не менш важливою, ніж «Чарлі Чух-Чух»... а може, навіть і важливішою. Він перевів погляд на Едді й відчув, що його знову охоплює роздратування з приводу дурної загадки. Навіть цим юнак нагадував Катберта. Проте ця подібність була радше неприємною: часом Роландові хотілося взяти його за барки й трусити, доки в нього з носа не полетіть кров і не випадуть усі зуби.

«Спокійно, стрільцю, спокійно!» — озвався в нього в голові на-смішкуватий Кортів голос, і Роланд рішуче посадовив свої емоції на припону. Справу полегшила згадка про те, що Едді ніяк не міг вгамувати свого потягу до нісенітниць. Але вдача теж частково була справою рук ка, тим більше що Роланд чудово знав: насправді Едді значно серйозніший. І щоразу, коли стрілець починав у цьому сумніватися, на згадку спадала їхня розмова на узбіччі шляху, що відбулася три ночі тому, — розмова, в якій Едді звинуватив його в тому, що він використовує їх як пішаки і у своїй грі. Тоді це розлютило його... але слова Едді були настільки близькими до істини, що йому стало соромно.

А Едді, перебуваючи в блаженному невіданні щодо цих поважних роздумів, спитав:

— Що це таке: зелене, важить сотню тонн і живе на дні океану?

— Я знаю, — відповів Джейк. — Це Мобі Шмаркля, Великий Зелений Кит.

— Ідіотизм, — сердито буркнув Роланд.

— Ага... але тому це й смішно, — сказав Едді. — Жарти теж змушують мислити небанально. Розумієш... — Він затнувся, глянувши на Роландове обличчя, розсміявся і підняв руки вгору. — Забудь. Я здаюся. Ти все одно не збагнеш. Навіть за мільйон років. Ну, що там у тій дурній книжці? Я навіть спробую бути серйозним... якщо спершу ми трохи підвечереємо.

— Гляньте, — сказав Роланд, і в його очах промайнув вогник посмішки.

— Га?

— Це означає, що ми домовилися.

Джейк шкрябнув кресалом по кременю. Спалахнула іскра, і цього разу хмиз зайнявся. Втішений, Джейк всівся й, обійнявши Юка рукою за шию, споглядав, як розгорається багаття. Собою він був дуже задоволений. Адже він не тільки розпалив вечірне багаття, а й розгадав Роландову загадку.

3

— Я теж знаю одну загадку, — сказав Джейк, коли вони вечеряли буритосами.

— Вона також нерозумна? — спитав Роланд.

— Ні. Це справжня загадка.

— Тоді загадуй, а я спробую відгадати.

— О'кей. Що не має ніг, але біжить, зложем, та на місці не лежить, буває довгим і широким, ворожим, добрим і двобоким?

— Добра загадка, — м'яко сказав Роланд. — Але стара. Це ріка.

Джейк не чекав такої швидкої відповіді, тож трохи похнюпив носа.

— Ну так, тебе важко чимось здивувати.

Роланд кинув останній шматок своєї вечері Юкові, і пухнастик влячно його заковтнув.

— Та ні. Я з тих, кого Едді називає «слабкий грець». От бачив би ти Алана. Той колекціонував загадки, наче якась дамочка — віяла.

— Слабкий гравець, друже ти мій Роланде, — поблажливо сказав Едді.

— Дякую, що виправив. А спробуй-но відгадати оцю: що росте і встає? Спочатку біле, потім червоне, і чим пухкішим воно стає, тим дужче подобається старій?

Едді вибухнув сміхом.

— Це член! — прогорлав він. — Грубо, Роланде, як грубо! Але мені подобається! Подддообається, хай йому!

Роланд похитав головою.

— Твоя відповідь неправильна. Гарна загадка — це часом голволомка зі слів, як та Джейкова про річку. Але буває й так, що

вона більше скидається на трюк фокусника, бо змушує дивитися в один бік, коли насправді треба дивитися геть у інший.

— Вона подвійна, — сказав Джейк і переказав слова Аарона Діпно про загадку Самсона. Роланд кивнув.

— Може, це суніці? — спитала Сюзанна і тут же сама відповіла на своє питання. — Авжеж, суніці. Це як у тій загадці про багаття. В ній є прихована метафора. І щоб розгадати загадку, треба збагнути, в чому метафора.

— Я хотів, щоб вона зі мною переспала, і висловив своє прохання красивими метафорами, а вона дала мені по пиці й пішла геть, — сумно продекламував Едді. Але його ніхто не слухав.

— Якщо замінити «стає» на «росте», — вела далі Сюзанна, — то все просто. Ягоди спочатку білі, потім червоні. Чим пухкішими вони ростуть, тим більше їх любить стара жінка. — Відчувалося, що вона задоволена собою.

Роланд кивнув.

— Я знаю іншу відповідь — виниці, але, мабуть, це одні й ті самі ягоди.

Едді взяв «Загадки й головоломки» та почав їх недбало гортати.

— А ну, Роланде. Коли двері перестають бути дверима?

Роланд набурмосився.

— Знову ти за своє? Бо мені вже скоро терпець...

— Ні, я ж обіцяв бути серйозним, і я серйозний... принаймні, я намагаюся. Це загадка з цієї книжки. Я просто знаю відповідь. Колись у дитинстві чув.

Джейк по-змовницькому підморгнув Едді, бо теж знав відповідь. І Едді йому підморгнув. На його подив, Юк теж спробував примружити око. Але, кілька разів поспіль невдало заплющивши обидві повіки, шалапут облишив спроби.

Тим часом Роланд і Сюзанна міркували над питанням.

— Мабуть, щось пов'язано з порогом, — сказав Роланд. — Двері, перестають бути. Коли двері вже не двері... гмм...

— Гмм, — повторив Юк, досконало відтворивши задумливу інтонацію Роланда. Едді знову підморгнув Джейкові. А Джейк прикрив рота долонею, щоб сховати посмішку.

— Відповідь — коли переступаєш через поріг? — нарешті спитав Роланд.

— Неа.

— Вікно, — зненацька рішуче промовила Сюзанна. Коли двері перестають бути дверима? Коли це вікно.

— Неа. — Едді шкірився на всі кутні. Але Джейк був шокований тим, як далеко вони відійшли від правильної відповіді. У цьому є щось магічне, подумав він. Все начебто звичайне, жодних килимів-самольотів і зникаючих слонів, але все одно це магія. І зненацька їхнє заняття — проста гра в загадки коло багаття — постало перед ним геть у іншому світлі. Вони наче грали в піжмурки, тільки за пов'язку на очі правили слова.

— Здаюся, — сказала Сюзанна.

— Так, — сказав Роланд. — Скажи відповідь, якщо ти її знаєш.

— Відповідь — розчиняють. Двері перестають бути дверима, коли їх розчиняють. Ясно? — Спостерігаючи, як Роландове обличчя мало-помалу світлішає, Едді трохи боязко спитав: — Що, теж погана? Роланде, я старався бути серйозним. Правда-правда.

— Дуже навіть непогана. Навпаки — гарна. Я певен, що Корт би її розгадав... і Алан, можливо. Дуже мудра загадка. А я, як це завжди відбувалося у класі, вирішив, що вона складніша, ніж є насправді, і недогледів відповідь.

— Щось у ній таки є, правда? — задумливо сказав Едді. Роланд кивнув, але Едді цього не бачив. Він дивився у вогонь, в надрах якого розквітали і в'янули тисячі троянд.

— Ще одна загадка і лягаємо спати, — сказав Роланд. — Тільки відтепер ми по черзі стоятимемо на чатах. Едді, ти перший, потім Сюзанна. Потім я.

— А я? — спитав Джейк.

— Можливо, пізніше надійде й твоя черга. Але зараз важливіше, щоб ти поспав.

— Ти справді гадаєш, що нам необхідно виставляти вартового? — спитала Сюзанна.

— Не знаю. А незнання — найкраща причина так вчинити. Джейку, прочитай нам якусь загадку зі своєї книжки.

Едді передав «Загадки й головоломки» Джейкові, і хлопчик, погортавши сторінки, нарешті зупинився десь наприкінці книжки.

— Ось! Це те, що треба!

— Читай, — сказав Едді. — Якщо не я, то Сьюз відгадає цю загадку. Нас знають в усій країні. На ярмарках ми виступаємо як Едді Дін та його загадкова королева.

— Які ми сьогодні дотепні, — сказала Сюзанна. — Побачимо, любий, чи не випарується з тебе вся твоя дотепність, поки ти до півночі нидітимеш на узбіччі.

— У неї нема плоті, зате є ім'я, — прочитав Джейк. — Часом вона висока, часом низенька. Вона приєднується до нас, коли ми розмовляємо чи робимо вправи. І в кожній грі вона з нами.

Цю загадку вони обговорювали майже п'ятнадцять хвилин, але жодне навіть близько не підійшло до розгадки.

— Може, хтось із нас розгадає її уві сні, — сказав Джейк. — Я так про річку розгадав.

— Дешева книжка, відповіді вирвані, — пробурчав Едді. Потім підвівся і загорнувся в шкіряну ковдру, наче в мантію.

— Вона справді дешево мені дісталася. Містер Тауер віддав її просто так.

— Роланде, на що мені звертати увагу? — спитав Едді.

Вжекладаючись спати, Роланд знизав плечима.

— Я не знаю. Але, гадаю, ти збагнеш, щойно це побачиш чи почувеш.

— Розбуди мене, коли почнеш клювати носом, — попередила Сюзанна.

— Навіть не сумнівайся.

4

Уздовж шляху тягнулася поросла травою баюра. На дальньому її кінці, загорнутий у ковдру, сидів Едді. Цієї ночі небо не було чистим — його застинала тонка пелена хмар, затьмарюючи собою сяйво зір. Дмухав сильний західний вітер. Коли Едді повернув голову назустріч вітру, то відчув запах буйволів — воло-

дарів рівнин. Пахло гарячою шерстю і свіжим лайном. За ці останні кілька місяців його чуття настільки загострилися, що він сам дивувався... а в такі миті, як ось ця, йому навіть трохи лячно ставало.

До вух долинуло ледь чутне мукання буйволяти.

Едді повернув голову в бік міста. Він вдивлявся в далечінь, і через деякий час йому почало ввижатися, що там спалахують маленькі вогники — електричні свічки, про які розповідали старі брати-близнюки. Але Едді не обманював себе: цілком імовірно, що він бачив бажане замість дійсного.

Котику, не забувай, що Сорок друга вулиця залишилася десь там, далеко-далеко. Надія — це велика сила, хай там що кажуть люди, але не варто сподіватися аж так сильно, щоб забути одну істину: ти далеко від Сорок другої вулиці. Я знаю, що тобі дуже цього хотілося б, але там попереду не Нью-Йорк. То Лад — і крапка. І якщо ти це затишиш, то цілком можливо, що з тобою нічого не станеться.

Він намагався вбити час, гадаючи, про що йдеться в останній загадці, яку їм прочитав Джейк. Його дуже роздратувало, що Роланд вичитав йому за жарт про немовля, і хотілося здивувати всіх уранці відгадкою. Звісно, перевірити, чи вона правильна, вони не зможуть, бо розділ з відповідями вирваний. Але Едді знав, що гарна розгадка хорошої загадки завжди очевидна і її не треба нічим доводити.

Часом вона висока, часом низенька. Ця фраза здавалася йому ключовою, а решта загадки, мабуть, просто слугувала для окозмилювання. Що воно таке — часом високе, часом низеньке? Сукня? Ні. Сукні бувають короткими і довгими, а не високими. Казки? Теж ні — як і сукні, вони відповідали тільки слову «короткий». Склянки для коктейлів бувають високими й низькими...

— Мова, — пробурмотів він собі під носа, і на якусь мить йому здалося, що він знайшов розгадку, бо обидва прикметники ідеально підходили до іменника. Високою мовою розмовляють деякі поети, а низькою — перекупки на базарі. Тільки мова не виконувала вправи.

Едді відчув, що його охоплює розчарування, а потім сам до себе всміхнувся, дивуючись, чого це він так завівся через якусь дитячу книжку і найневиннішу в світі гру. Та все одно зараз йому якось більше вірилося в те, що люди можуть вбивати одне одного через загадки... якщо ставки достатньо високі, а суперники мухлюють.

Розслабся... ти зараз робиш точнісінько те, про що казав Роланд: все ускладнюєш.

Але про що ще йому лишалося думати?

Аж раптом з міста знову долинув барабанный дріб, і в Едді з'явилася нова пожива для роздуму. Звук не наростав поступово. Щойно його не було, а вже наступної миті він на повній потужності увірвався в нічну тишу, наче хтось там натиснув на кнопку. Едді підійшов до краю дороги, повернувся в бік міста і слухав. За кілька секунд він озирнувся, щоб дізнатися, чи барабани, бува, не розбудили когось із його супутників. Але виявилось, що він досі сам. Тож Едді знову повернув обличчя до Лада і нашорошив вуха, приставивши до них долоні.

Пам... па-пам... па-пам-пампам-пам.

Пам... па-пам... па-пам-пампам-пам.

Едді дедалі більше переконувався, що чуйка його не підвела. Принаймні цю загадку він відгадав.

Пам... па-пам... па-пам-пампам-пам.

Думка про те, що він стоїть на узбіччі дороги, якою вже давно ніхто не ходив, стоїть на відстані ста сімдесяти миль від міста, яке побудували люди, чия цивілізація вже давно загинула, і слухає партію ударних з рок-пісні, була абсолютно божевільною... але хіба це божевільніше, ніж світлофор, що, дзенькнувши, викидав іржавий зелений прапорець з написом «ІДІТЬ»? Божевільніше, ніж уламки німецького літака 1930-х років?

І Едді пошепки проспівав слова пісні «ЗіЗі Топ»:

Тобі треба рівно стільки липучки,
Щоб трималася ширинька на джинсах,
Послухай, йе-йе...

Барабани ідеально повторювали ритм ударних у пісні. Диско-версія ударних із «Ширіньки на липучці». Тепер Едді не сумнівався.

Невдовзі звук обірвався так само різко, як і почався. Тепер Едді чув лише вітер і невиразне жибоніння річки Сенд, яка ніколи не лежала на місці, хоч і мала своє ложе.

5

Наступні чотири дні були не надто багаті на події. Вони просто йшли, дивилися, як міст і місто на очах збільшуються і увиразнюються, ставали на привал, їли, грали в загадки, по черзі стояли на чатах (Джейк так надокучав Роландові, що той врешті-решт дозволив йому початувати годинки зо дві на світанні), спали. Єдиний вартий уваги випадок стався з бджолами.

Наближався полудень третього дня, відколи вони знайшли розбитий літак. Вони йшли і раптом почули дзижчання. Звук дедалі гучнішав і зрештою заповнив собою все повітря. Не витримавши, Роланд зупинився.

— Це там, — сказав він і показав рукою на купу евкالیптових дерев.

— Наче бджоли гудуть, — сказала Сюзанна.

Світлі Роландові очі заблищали.

— Хтозна, може, сьогодні нам пощастить розжитися солодким.

— Не знаю, як тобі це делікатніше сказати, Роланде, — втрутився Едді. — Але мені не дуже подобається, коли мене жалять.

— Та це нікому не подобається, — погодився Роланд. — Але сьогодні нема вітру. Гадаю, ми зможемо їх обкурити димом, вони заснуть, а ми тим часом вкрадемо у них стільник, не влаштувавши пожежу на півсвіту. Ходімо подивимось.

І він поніс Сюзанну (їй не менше, ніж стрільцеві, кортіло пережити цю пригоду) туди, де росли евкالیпти. Едді з Джейком трохи відстали, а Юк, очевидно, вирішивши, що береженого Бог береже, залишився сидіти на узбіччі Великого Шляху, пособачому важко дихаючи і уважно їх споглядаючи.

На краю гаю Роланд зупинився.

— Залишайтеся на місці, — тихим голосом наказав він Едді й Джейкові. — Ми підемо на розвідку. Якщо все добре, я вам махну рукою. — І з Сюзанною на руках він пішов у тінистий гай, а Едді з Джейком лишилися на сонці, проводжаючи їх поглядами.

У затінку було прохолодніше. Рівномірне дзижчання бджіл заворожувало й навіювало сон.

— Їх надто багато, — пробурмотів Роланд. — Зараз кінець літа, тож вони мусять збирати десь мед. Я не...

Але він не договорив до кінця, бо помітив вулик. Неначе пухлина, той випинався з дупла дерева, що стояло посеред галявини.

— Що це з ними таке? — тихим нажаханим голосом спитала Сюзанна. — Роланде, що з ними?

Повз неї, вгодована і неповоротка, наче гедзь у жовтні, продзижчала бджола. Сюзанна відсахнулася.

Роланд дав Едді й Джейкові знак, що можна наблизитися. Вони підійшли й німо застигли, дивлячись на вулик. Комірки у стільнику були не акуратними шестикутниками, а дірками різноманітних форм і розмірів. Сам вулик виглядав так, наче його хтось добряче присмалив паяльною лампою. А бджоли, що ліниво повзали по ньому, були білими, мов сніг.

— Обійдемося без меду, — сказав Роланд. — Може, на смак вміст он того стільника й солодкий, але ми ним отруїмося — це точно.

Повз Джейка важко продзижчала неподобна бджола, і хлопчик гидливо ухилився.

— Як це сталося? Чому вони такі? — спитав Едді. — Що їх перетворило на монстрів?

— Та сама катастрофа, яка спустошила цей край. Те, від чого багато буйволів досі народжуються безплідними потворами. Я чув різні назви: Давня війна, Велика пожежа, Катаклізм і Велике зараження. Хай там що то було, воно поклато початок усім нашим неприємностям. Це сталося багато років тому, за

тисячоліття до народження прапрапрадідів тих, хто зараз мешкає в Річковому Перехресті. З плином часу вплив на організми — який призводив до появи двоголових буйволів, білих бджіл і такого різного — зменшився. Я бачив це на власні очі. Але були й інші зміни. Їх важче помітити, і найгірше те, що вони досі тривають.

Вони стояли й дивилися, як повзають по вулику білі бджоли, причмелені й майже безпорадні. Деякі вочевидь намагалися працювати, але більшість комах просто бродила туди-сюди, буцаючись головами й наповзаючи одна на одну. І тут Едді мимохіть згадав один репортаж, який колись бачив у новинах. У ньому показували натовп уцілілих, що вибиралися з місця вибуху газопроводу, який зрівняв з землею мало не цілий квартал у якомусь каліфорнійському містечку. Ці бджоли нагадали йому тих приголомшених людей.

— У вас була ядерна війна, правда ж? — мало не обвинувачувальним тоном спитав він. — Ці Великі Древні, про яких ви весь час торочите... це вони підірвали свої великі старі дупи й відправилися прямисінько в пекло. Це вони, так?

— Я не знаю, що сталося. Цього ніхто не знає. Про ті часи не збереглося жодних записів, а історії, що дійшли до нас, плутані й суперечливі.

— Ходімо звідси, — тремтячим голосом попросив Джейк. — Мене нудить від вигляду цих істот.

— Сонечко, я з тобою, — сказала Сюзанна.

Тож вони залишили бджіл доживати їхнє безцільне розбите життя в затінку старезних дерев. Того вечора так ніхто й не скуштував меду.

6

— То коли ти збираєшся нарешті розповісти нам усе, що знаєш? — спитав Едді наступного ранку. День був світлий і безхмарний, але в повітрі вже вчувався присмак осені — їхньої першої осені в цьому світі, яка вже була не за горами.

Роланд зиркнув на нього.

— Тобто?

— Я хочу почути все, що з тобою сталося, від початку до кінця. Починаючи з Гілеаду. Про твоє дитинство і про те, що поклато всьому край. Я хочу знати, звідки ти дізнався про Темну Вежу і чому ти взагалі почав її шукати. І про твоїх друзяк перших теж хочу знати. І що з ними сталося.

Роланд зняв капелюха, стер рукою піт з лоба і знову начепив капелюха.

— Так, гадаю, ви маєте право все це знати. І я тобі розповім. Але не зараз. Це дуже довга історія. Ніколи не думав, що доведеться її комусь розповідати. І розповім я її лише один раз.

— Коли? — не вгавав Едді.

— Ще не час, — сказав Роланд. І поки що їм довелося цим вдовольнитися.

7

Роланд прокинувся за мить до того, як Джейк почав торсати його за плече. Він сів і роззирнувся довкола, але Едді з Сюзанною досі глибоко спали, і в світанковій імлі було видно, що в їхньому таборі все гаразд.

— Що таке? — тихо спитав він Джейка.

— Не знаю. Може, бійка. Ходімо, сам послухаєш.

Роланд відкинув ковдру і пішов слідом за Джейком на дорогу. За його приблизними підрахунками, до того місця, де ріка Сенд протікала перед містом, залишалося ще три дні ходьби. Міст, побудований строго вздовж Променя, затуляв собою обрій. Краще, ніж будь-коли раніше, було видно, що він уже добряче похилився. В тих місцях, де натягнуті кабелі не витримали й луснули, наче струни ліри, зяяли прогалини.

Вони стояли й дивилися в бік міста, а вітер дмухав просто їм в обличчя і доносив чіткі, хоч і віддалені звуки.

— Це правда бійка? — спитав Джейк.

Роланд кивнув і притулив до губ пальця.

Він чув якісь невиразні крики, тріскотняву, наче на землю падало щось велике, і незмінні барабани. Ось пролунав черговий хряскіт, цього разу вже мелодійніший: звук розбитого скла.

— Йой, — прошепотів Джейк і присунувся поближче до стрільця.

А потім пролунав звук, якого Роланд сподівався не почути: швидкий і сухий тріск стрілецької зброї. Одразу ж після цього почувся гучний глухий вибух. Він прокотився рівниною в бік Роланда і Джейка, як невидима куля для боулінгу. Після цього крики, гупання й тріск швидко стали тихішими за барабани. А невдовзі, як завжди, неприємно різко стихли й барабани, і в місті знову запанувала тиша. Але ця тиша наче на когось чекала.

Роланд обійняв Джейка за плечі.

— Ще не пізно піти в обхід.

Джейк підвів на нього очі.

— Ні, так не можна.

— Через той поїзд?

Джейк кивнув і монотонно сказав:

— Блейн негідник, але нам треба їхати. І тільки в місті ми зможемо сісти на цей поїзд.

Роланд замислено подивився на хлопчика.

— Чому ти вважаєш, що ми мусимо сісти на поїзд? Це ка? Але ж, Джейку, ти маєш зрозуміти, що поки що ти не надто обізнаний у справах ка. Часом для того, щоб здобути таке знання, треба ціле життя прожити.

— Я не знаю, ка це чи не ка, але потикатися в спустошену землю без захисту нам не слід. Це означає, що нам потрібен Блейн. Без нього ми загинемо, як ті бджоли, яких ми бачили, взимку. Нам потрібен захист. Бо спустошена земля отруєна.

— Звідки ти все це знаєш?

— Не знаю звідки! — сказав Джейк. У його голосі вчувалися нотки гніву. — Просто знаю, і все.

— Ну гаразд, — лагідно мовив Роланд і знову подивився в бік Лада. — Але нам треба бути в біса обережними. Не пощастило нам, що в них досі є порох. Бо якщо є порох, то може бути щось

ще потужніше. Навряд чи вони можуть дати цьому раду, але небезпека від цього аж ніяк не зменшується. Ті люди можуть розсердитися і відправити нас смажитися до чортів у пекло.

— Екло, — понуро сказав хтось у них за спинами. Вони озирнулися й побачили, що на узбіччі, спостерігаючи за ними, сидить Юк.

8

Того дня вони натрапили на нову дорогу, яка тяглася з заходу і вливалася у Великий Шлях. Починаючи з цього місця, шлях (тепер він був набагато ширший і розділявся посередині смугою з якогось гладенького темного каменя) ішов вниз. Обабіч дороги височіли бетонні насипи, які вже кришилися від віку. Між ними мандрівники почували задуху, наче опинилися в пастці. Вони зупинилися біля пролomu в цих бетонних стінах, за яким відкривався заспокійливий краєвид на рівнину, і трохи перекусили, не втамувавши, проте, голоду, бо харчів залишалося мало.

— Едді, як ти гадаєш, чому вони пустили дорогу вниз? — спитав Джейк. — Тобто вони ж це навмисне зробили, з якоюсь метою, так?

Едді подивився крізь прогалину в бетоні на спокійні віковічні рівнини і кивнув.

— Чому ж?

— Не знаю, чемпіоне, — відповів Едді. Але потай розумів, що знає. Глянувши на Роланда, він здогадався, що той також знає, для чого були збудовані ці стіни. Дорогу до мосту опустили з оборонною метою. Військові загони, розташовані на цих бетонних пагорбах, контролювали два ретельно сконструйованих редути. Якщо захисникам міста не подобалися люди, що наближалися до Лада Великим Шляхом, вони могли відкрити вогонь згори й знищити супротивника.

— Точно не знаєш? — спитав Джейк.

Едді всміхнувся Джейкові й спробував відігнати од себе надокучливу думку про те, що там, угорі, на цих напівзруйнова-

них бетонних схилах причаївся якийсь псих і от-от скине на них величезну іржаву бомбу.

— Навіть гадки не маю, — сказав він.

Сюзанна гидливо присвиснула крізь зуби.

— Це дорога до пекла, Роланде. Я сподівалася, що ми вже покінчили з тим ідіотським ранцем, але зараз думаю, що доведеться його перепросити. — Стрілець кивнув і без зайвих слів почав порпатися в кошелі.

До Великого Шляху, наче притоки до повноводної річки, приєнувалися інші, менші дороги, і стан шляху дедалі погіршувався. Ближче до мосту бруківка зникла, поступившись покриттю, яке Роландові здалося металевим, але решта вирішили, що це асфальт. Воно не так добре збереглося, як бруківка. Відтоді, як востаннє лагодили покриття дороги, минуло багато років, а час і незліченні копита та колеса робили свою руйнівну справу. Поверхня перетворилася на підступне місиво. Нею навіть пішки важко було б просуватися, а вже про те, щоб штовхати Сюзаннин візок, і думати смішно.

Придорожні насипи ставали дедалі крутіші. Тепер на їхніх верхівках можна було роздивитися тонкі гостроконечні обриси, що вирізьблювалися на тлі небес. Роландові вони асоціювалися з наконечниками стріл — величезними наконечниками, які виготовило плем'я велетів. А його супутникам вони нагадували ракети чи керовані снаряди. Сюзанна подумала про ракети «Редстоун», які запускали з мису Канаверал, Едді — про зенітки, які вистрілюють з кузова вантажівки з платформою без бортів, що їх, цих вантажівок, по всій Європі розкидана сила-силенна. Джейку згадалися міжконтинентальні балістичні ракети, сховані в укріплених стартових шахтах під канзаськими рівнинами і в ненаселених горах Невади, — ці ракети були запрограмовані на те, щоб завдати удару у відповідь по Китаю чи СРСР у разі, якщо почнеться ядерний армагеддон. Всі вони почувалися так, ніби ступили в темну й страшну зону скорботи чи враз опинилися в місцевості, над якою тяжіє древнє прокляття, що досі не втратило своєї сили.

За кілька годин після того, як вони увійшли в цю зону (Джейк назвав її Прогоном), бетонні огорожі закінчилися в тому місці, де нитками павутини сходилися разом півдюжини доріг. Тут знову відкривався краєвид на рівнини, і всі зітхнули з полегшенням, хоча вголос ніхто про це не сказав. Над перехрестям висів ще один світлофор. Цього разу Едді, Сюзанна й Джейк уже впізнали його конструкцію: колись у ньому були скельця, хоча їх давно вибили.

— Я впевнена, що колись ця дорога була восьмим дивом світу, — сказала Сюзанна. — І подивіться, на що вона перетворилася. Це просто мінне поле якесь.

— Часом старі шляхи — найвторованіші, — погодився Роланд. Едді показував рукою кудись на захід.

— Гляньте-но.

Тепер, коли високих бетонних стін уже не було, вони побачили те, що старий Сі описував їм за чашкою гіркої кави в Річковому Перехресті. «Тільки одна рейка, — сказав він тоді, — високо на насипу з каменів, зроблених руками людини. Великі Древні мостили таким каменем вулиці й будували з нього будинки». Тонка пряма рейка на вузькій золотистій естакаді тяглася з заходу, перетинала річку Сенд над водою і губилася десь у місті. Проста вишукана конструкція — і вперше за весь час, проведений у цьому світі, вони бачили метал, на якому не було іржі. Та все одно згубна дія часу позначилася і на ній. Шматок естакади над серединою річки розламався і впав у стрімкі води. Залишилися тільки два довгих контрфорси, що стирчали один навпроти одного, наче два вказівні пальці, виставлені в жесті обвинувачення. З води під дірою виступала тонка металева трубка. Колись вона була яскраво-синьою, але тепер колір побляк під плямами іржі, які невпинно поширювалися. З відстані, на якій вони перебували, труба здавалася мініатюрною.

— От вам і Блейн, — сказав Едді. — Не дивно, що його більше ніхто не чув. Опори обвалилися, коли він їхав через річку, і поїзд шубовснув у воду. Мабуть, коли це сталося, він скидав швидкість, бо інакше ми б побачили геть іншу картину — ве-

лику, як вирва від бомби, дірку в тому березі. Ну, хороший був поїзд, що тут скажеш.

— Мерсі казала, що є ще один, — нагадала йому Сюзанна.

— Еге ж. А вона теж казала, що за сім чи вісім років жодного разу його не чула. А Тітонька Таліта виправила, що не за сім-вісім, а за десять. А ти що думаєш, Джейку? Агов, Джейк! Земля викликає Джейка, Земля викликає Джейка, озвися, друже.

Але Джейк, який зосереджено споглядав рештки поїзда, що впав у річку, тільки знизав плечима.

— Дякую, Джейку, ти дуже допоміг, — спробував пожартувати Едді. — Ти цінний кадр — ось чому я так тебе люблю. Та що там я — ми всі тебе любимо саме за це.

Та Джейк пропустив його жарти повз вуха. Він знав, що то не Блейн. Монорельсовий поїзд, рештки якого стирчали з річки, був синім. Блейн наснився йому, і в тому сні він був брудно-рожевим, як жуйка з бейсбольними вкладишами.

Роланд тим часом зав'язав на грудях шворки Сюзанниного ранця.

— Едді, підсади свою даму в цю хитромудру штуковину. Нам час піти пошукати місце для табору.

Джейк занепокоєно подивився на міст, що похмуро бовванів попереду. Здалеку до вух долинали примарне гудіння — то вітер грався в гнилих сталевих кріпленнях, що з'єднували троти з бетонною основою.

— Ти думаєш, міст можна перейти? Це безпечно? — спитав Джейк.

— Завтра дізнаємося, — відповів йому Роланд.

9

Наступного ранку Роландів загін стояв біля довгого іржавого мосту. Всі дивилися на протилежний бік, туди, де лежало місто Лад. Мрії Едді про те, що вони зустрінуть мудрих лісових ельфів, які протягом багатьох років дбайливо зберігали хитромудрі технології і зараз принесуть їх на тарілочці гостям, випарувалися.

Тепер, коли до міста було рукою подати, він бачив прогалини в забудованих районах, і будинки, що стояли там, де утворилися ці діри, були або спалені, або підірвані. Обриси міських будівель нагадували хвору щелепу, з якої випало вже багато зубів.

Так, здебільшого будинки ще стояли, але всі вони мали такий сумний і нежилый вигляд, що Едді дуже сильно засмутився (а слід сказати, що цей настрій зазвичай був йому зовсім не притаманний). А міст, що відділяв подорожніх від того сліпого лабіринту з бетону і сталі, більше скидався на руїну, ніж на непохитну твердь. Вертикальні троси ліворуч безвільно провисли, а ті, які ще лишилися праворуч, мало не скреготали від напруження. Основа мосту була споруджена з пустих усередині бетонних плит, сформованих у вигляді трапецій. Деякі плити піднялися вгору, зяючи внутрішньою порожнечою, інші покосилися. Здебільшого перекошені плити просто потріскалися, але були й розламані, в яких утворилися такі прогалини, що в них спокійно могла провалитися вантажівка — і то велика вантажівка. Крізь ці дірки прозирали сіро-зелені води Сенда і брудний берег. Едді прикинув, що відстань між мостом і водою десь посередині становить три сотні футів. І, мабуть, ця оцінка була дуже неточною.

Глянувши на величезні залізобетонні конструкції, до яких кріпилися основні троси, Едді подумав, що один з правих кесонів виглядає так, ніби він уже наполовину вирваний з землі. Але вирішив не привертати до цього увагу супутників. Вистачало й того, що міст повільно, але помітно хитався з боку в бік. Від самого його вигляду в Едді починалася морська хвороба.

— Ну? — спитав він у Роланда. — Що скажеш?

Роланд показав кудись рукою. Уздовж правого боку мосту тягнулася доріжка завширшки зо п'ять футів. Її зробили з окремих бетонних плит, тож можна було сказати, що це окремих місток. Цей окремих настил підтримував нижній трос — чи, можливо, це був товстий сталевий стержень, — прикріплений до основних тросів величезними вигнутими скобами. З цікавстю людини, що невдовзі може довірити своє життя об'єкту вивчення, Едді оглянув найближчу з них. Ця скоба на вигляд була

іржава, але міцна. На металі були вибиті літери «ЛИВАРНЯ ЛА-МЕРКА». Читаючи їх, Едді з подивом збагнув, що вже не знає, якою мовою це написано: Високою чи його рідною.

— Гадаю, ми зможемо там пройти, — сказав Роланд. — Там тільки одне пошкоджене місце. Бачиш, де?

— Еге ж... його важко не помітити.

Міст, що простягався щойнайменше на три чверті милі, ніхто не доглядав уже тисячу років. Але, як здогадувався Роланд, найбільших руйнувань він зазнав протягом останніх п'ятдесяти. Троси праворуч рвалися, і міст дедалі більше западав ліворуч. Але найбільший вигин був посередині мосту, між двома крипильними вежами, кожна з яких була чотириста футів. У точці, де напруження вигину було найсильнішим, настил не витримав, і тепер у ньому зяяла діра у формі ока. Розлам у пішохідній доріжці був вузький, але все одно щонайменше дві сусідні плити з бетону звалилися в Сенд, і на їхньому місці лишилася прогалина двадцять чи тридцять футів завширшки. Там, де раніше були ці плити, прозиравав іржавий стрижень чи дріт, на якому трималася доріжка. Щоб перебратися через провалля, їм доведеться ним скористатися.

— Гадаю, ми зможемо перейти, — сказав Роланд, спокійно показуючи на щось рукою. — Долати провалля — не надто приємна розвага, але принаймні поруччя на місці, тож нам буде за що триматися.

Едді незворушно кивнув, а в самого шалено калатало серце. Оголена опора пішохідної доріжки скидалася на велику трубу зі сталевих сегментів. Її ширина в перерізі становила не більше чотирьох футів. Подумки він вже уявляв собі, як вони перебираються через провалля, ступаючи по широкій і дещо заокругленій трубі, тримаючись за поруччя, а міст під ними повільно хитається, як судно в легкий шторм.

— Господи, — сказав він. Спробував сплюнути, але не вдалося — надто вже сухо було в роті. — Роланде, ти впевнений?

— Наскільки я розумію, іншого шляху нема. — Роланд показав кудись униз за течією річки, й Едді побачив ще один міст.

Той уже давно впав у річку. Його іржаві рештки безладно стирчали з води купою металобрухту.

— Джейку, ти як? — спитала Сюзанна.

— Без проблем, — з готовністю відгукнувся Джейк. Він навіть усміхався.

— Малий, я тебе ненавиджу, так і знай, — сказав Едді.

Роланд стурбовано подивився на Едді.

— Якщо ти відчуваєш, що не зможеш перейти, краще скажи одразу. Мені не треба, щоб ти застряг на півдорозі і відмовлявся йти далі.

Едді довгим поглядом оцінив хитку поверхню мосту і врешті-решт кивнув.

— Нічого, я впораюся. Я трохи боюся висоти, але менше з тим.

— Гарзд. — Роланд оглянув їх усіх. — Раніше почнемо, раніше закінчимо. Я піду першим і понесу Сюзанну на руках. За мною Джейк. Едді останній. Впораєшся з візком?

— Та без проблем, — превеселим тоном сказав Едді.

— Тоді ходімо.

10

Щойно Едді ступив на доріжку, як усе його єство почала затоплювати холодна хвиля страху і в душу закралася підозра, чи не припустився він, бува, дуже небезпечної помилки, погодившись на цю авантюру. На твердій землі здавалося, що міст хитається лише трохи. Але опинившись на ньому, Едді відчув себе наче на маятнику найбільшого в світі дідусевого годинника. Рух був дуже повільний, але рівномірний, і амплітуда коливань, як виявилось, було значно більшою, ніж Едді підозрював спочатку. Поверхня доріжки була вся в тріщинах і похилилася ліворуч щонайменше на десять градусів. Під ногами рипіли купки стертого на порох бетону, бетонні плити терлися одна об одну, тихенько повискуючи. Місто попереду повільно гоїдалося вперед і назад, наче штучно створений обрій у найповільнішій у світі відеострі.

Над головою, в туго натягнутих тросах, завивав вітер. Унизу земля круто йшла вниз, обертаючись болотистим північно-західним берегом ріки. Ось Едді пройшов тридцять футів... потім шістдесят... потім сто десять. Невдовзі він опиниться над водою. З кожним кроком візок ударяв його по лівій нозі.

Коли щось пухнасте тернулося об його ногу, Едді нажахано вхопився правою рукою за іржаве поруччя, ледве втримавшись, щоб не кричати. Але то був лише Юк — він діловито пробігав повз, ледь кинувши на нього погляд, яким наче хотів сказати: «Вибачте, я послішаю».

— Дурна тварюка, — процідив Едді крізь міцно стиснені зуби.

На мосту з'ясувалося: дивитися на триси, що якимось дивом досі тримали настил і металеві кабелі, ще неприємніше, ніж униз. Подекуди крізь шар іржі проступали жмути металевих ниток — на вигляд вони були як металеві клапті вати. Дядько Рег, маляр за фахом, який колись фарбував мости Джорджа Вашингтона і Трайборо, колись казав йому, що мостові триси й кабелі «скручуються» з тисяч металевих ниток. Схоже було, що на цьому мосту плетення вже не трималося купи. Зараз триси в прямому розумінні слова розпадалися, нитка за ниткою.

Якщо вже цей міст так довго не падав, то протримається ще трохи. Ти думаєш, що він звалиться у воду тільки тому, що його переходиш ти? Не варто так собі лестити.

Втім, ця думка його не заспокоїла. Судячи з усього, вони, можливо, перші, хто спробував перейти цей міст за багато десятків років. І, зрештою, мусить же цей міст колись упасти. Його вигляд переконливо свідчив, що чекати недовго. Вага їхніх тіл може виявитися тією соломинкою, що переломить спину верблюда.

Ідучи, Едді скинув черевиком уламок бетону і тепер, знемагаючи від нудоти, дивився, як він летить униз, перевертаючись у повітрі. У воду він упав із тихим, ледь чутним плюскотом. Вітер свіжішав. Від його пориву сорочка Едді прилипла до спітнілої шкіри. Міст стогнав і хитався під їхньою вагою. Едді спробував забрати руки від поруччя, але вони наче намертво пристали до побитого корозією металу.

На мить він заплющив очі. *Ні, ти не залякнеш. Не залякнеш. Я... я тобі забороняю. Якщо тобі треба на щось дивитися, то дивись на цю довготелесу потвору.* Едді знову розплющив повіки, прикипів поглядом до Роланда, примусив себе відірвати міцно стиснені руки від поруччя і знову поволі посунув уперед.

11

Діставшись до провалля, Роланд озирнувся. Джейк був за п'ять кроків від нього, Юк не відставав від хлопчика. Шалапут припав до доріжки, витягнувши шию. Над відкритими просторами річки вітер дмухав дужче — і Роланд бачив, як він ворушить шовковисту шкурку Юка. Едді відстав від Джейка на двадцять п'ять кроків. Губи міцно стиснені, обличчя витягнуте. Та все одно він рішуче просувався вперед, тримаючи в лівій руці складений Сюзаннин візок. Права намертво вчепилася в поруччя.

— Сюзанно, ти як?

— Добре, — одразу відгукнулася вона. — Все гаразд.

— Джейку?

Джейк підвів очі. Він не переставав усміхатися, і стрілець збагнув, що з хлопчиком проблем не буде. Йому шалено подобалася ця пригода. Волосся хвилями розвівалося на вітрі, відкриваючи гарне чоло, очі блищали. Він підняв угору великий палець. Усміхнувшись, Роланд теж підняв палець.

— Едді?

— Не хвилюйся за мене. — Здавалося, Едді дивиться на Роланда, але стрілець зрозумів, що насправді його погляд спрямований повз нього, на цегляні будівлі без шибок, що скупчилися на протилежному березі. І це було добре — зважаючи на його очевидний страх висоти, годі було вигадати щось краще, що допомогло б не занепадати духом.

— Гаразд, не буду, — пробурмотів Роланд собі під носа. — Сюзанно, зараз ми переходитимемо через провалля. Просто сиди. Не роби різких рухів. Збагнула?

— Так.

— Якщо хочеш вмотитися зручніше, то зроби це зараз.

— За мене не турбуйся, Роланде, — незворушно сказала вона. — Сподіваюся, з Едді буде все гаразд.

— Едді вже стрілець. І поводитиметься він, як стрілець.

Роланд розвернувся праворуч, обличчям за течією річки, і взявся за поруччя. І обережно почав просуватися вперед, помалу переставляючи ноги на іржавому тросі.

12

Джейк почекав, поки Роланд із Сюзанною подолають половину шляху над прірвою, а потім і собі рушив уперед. Його торсав поривчастий вітер, міст хитався вперед і назад, але хлопчик був спокійний. Правду кажучи, він просто кайфував. На відміну від Едді, він ніколи не боявся висоти. А ріка звідси виглядала дуже гарно — вона текла, як сталева стрічка, ген-ген на обрії зливаючись із небом, на якому вже почали збиратися хмари.

Подолавши половину шляху над проваллям (Роланд із Сюзанною вже стояли там, де хитка доріжка починалася знову, і чекали на інших), він озирнувся, і всередині в нього все обірвалося. Вони геть забули про маленького члена гурту, коли обговорювали спосіб перейти через прірву. І тепер наляканий Юк зіщулився на краю провалля, не наважуючись іти далі. Він з нещасним виглядом нюхав те місце, де бетонна доріжка закінчувалася і починався іржавий стрижень, на якому вона трималася.

— Ходи до мене, Юк! — покликав Джейк.

— Юк! — відгукнувся шалапут тремтячим, майже як у людини, голосом. Він витягнув до Джейка свою довгу шию, але не ворухнувся. У величезних очах з золотистими обідцями стояв жах.

Від чергового пориву вітру міст знову похитнувся і жалібно застогнав. Біля самого Джейкового вуха наче луснула натягнута до межі гітарна струна. З найближчого троса, мало не подряпавши йому щок, вискочила сталева нитка. А на відстані де-

сяти кроків Юк жалібно дивився на Джейка, не відриваючи від нього погляду.

— Ворушися! — прокричав Роланд. — Вітер дужчає! Давай, Джейку!

— Без Юка я не піду!

І Джейк поволі посунув назад тим шляхом, яким прийшов. Та не встиг він і двох кроків зробити, як Юк обережно ступив на залізну опору. Він міцно стис лапи, і кігті дряпали заокруглену металеву поверхню. Наляканий до смерті, Едді вже стояв за шалапутом, відчуваючи всю свою безпорадність.

— Ось так, Юк! — радісно підбадьорив Джейк. — Ходи до мене!

— Юк-Юк! Ейк-Ейк! — вигукнув шалапут і швидко потрюхикав трубою вперед. Та коли до Джейка йому залишалося зовсім трішки, знову налетів зрадник-вітер. Міст похитнувся. Юк несамовито заборсався, дряпаючи кігтями трубу й шукаючи надійної опори, але її не було. Його задні лапи опинилися у повітрі. Він спробував уцепитися передніми, та чіплятися не було за що. Задні лапи молотили повітря.

Не бачачи перед собою нічого, крім Юкових очей з золотистими обідцями, Джейк відпустив поруччя і метнувся на допомогу.

— Ні, Джейку! — одночасно закричали Роланд із Едді. Кожен з них був надто далеко і не міг нічого вдіяти.

Джейк упав на трубу, вдарившись грудьми й животом. Наплічник стукнувся об лопатки, і він почув, як клацнули зуби — з таким звуком більярдна куля розбиває піраміду. Знову налетів вітер, і Джейк посунувся вперед, вхопившись правою рукою за стрижень, а ліву простягаючи до Юка, який висів над річкою. Шалапут почав падати і від безвиході вхопився зубами за Джейкову простягнуту руку. Від нестерпного болю хлопчик закричав, але втримався. Правою рукою він чіплявся за стрижень, опустивши голову й притискаючи коліна до жажливо гладенької поверхні. З його лівої руки, як цирковий акробат, жалібно зорячи своїми обведеними золотом очима, звисав Юк. Джейк бачив свою кров, яка тонкими цівками стікала по його пичці.

Аж ось знову налетів вітер, і хлопчик почав сповзати у прірву.

13

Страх із Едді мов рукою зняло, а натомість з'явилася дивна, проте приємна холодна незворушність. Він з гуркотом кинув Сюзаннин візок на порепаний бетон і, забувши про поруччя, швидко рушив уперед. Джейк висів головою донизу, а Юк пухнастим маятником гойдався над проваллям, тримаючись зубами за руку свого друга. Права хлопчикова рука вже зісковзувала з троса.

Едді розставив ноги і з розгону сів на опору, боляче вдарившись об неї яйцями. Їх наче розплющило, але цієї миті навіть різкий біль здався якимось далеким і неістотним. Однією рукою Едді вхопив Джейка за волосся, а другою — за лямку його наплічника. Він відчув, що його тягне вперед, і, неначе в страхітливому сні, йому здалося, що ще мить — і вони втрюх ланцюжком полетять у прірву.

Він відпустив Джейкове волосся й міцніше вхопився за наплічник, молячись про себе, щоб у останню мить не виявилось, що цю сумку малий купив на дешевому розпродажу. Вільною рукою Едді понишпорив у себе над головою, шукаючи поруччя. Ці пошуки тривали нескінченну секунду, та врешті-решт вона закінчилася і Едді знайшов помічну опору.

— РОЛАНДЕ! — щосили прогорлав він. — ТРОХИ ДОПОМОГИ МЕНІ Б ЗАРАЗ НЕ ЗАВАДИЛО!

Але потреби кричати не було: Роланд уже був поряд. З-за його спини визирала Сюзанна. Коли він нахилився, вона міцно обійняла його руками за шийку, щоб не випасти з ранця вниз головою. Стрілець підхопив Джейка за груди і підняв. Намацавши ногами опору, Джейк правою рукою обійняв тремтяче тільце тварини. Ліву руку пекло вогнем і кригою.

— Відпусти мене, Юк, — видихнув він. — Можеш відпустити, ми... врятовані.

На якусь мить він злякався, що пухнастик-шалапут не збирається випускати його руку. Але потім Юк поволі ослабив щелепу, і Джейк звільнився. Рука була вся залита кров'ю, довкола кисті виднілися темні дірки від зубів.

— Юк, — проскавчав шалапут, і Едді з подивом побачив, що в дивних очах тварини стоять сльози. Юк витягнув шию і лизнув хлопчика в обличчя скривавленим язиком.

— Та нічого, — сказав Джейк і занурився лицем у тепле хутро. Обличчя застигло від жаху й болю. Він теж плакав. — Не хвилюйся, все гаразд. Ти не винен, що ти міг вдіяти?

Едді поволі спинався на ноги. Його обличчя було мертвотно-сірим, а в паху боліло так, наче хтось щосили вгатив туди кулею для боулінгу. Він помацав між ніг лівою рукою, щоб збагнути, чи не все ще втрачено.

— Дешева вазектомія, бля, раз — і яєць нема, — прохрипів він.

— Едді, ти як, не зомлієш? — спитав Роланд. Черговий порив вітру зірвав з його голови капелюха і втелюшив його просто Сюзанні в лице. А вона вхопила його і натягла стрільцеві до самих вух, від чого той став схожий на напівбожевільного сільського дурника, який спустився з гір.

— Ні, — відповів Едді. — І хотів би, але...

— Глянь на Джейка, — сказала Сюзанна. — Він спливає кров'ю.

— Нічого страшного, — сказав Джейк і спробував сховати руку. Але не встиг, бо Роланд лагідно взяв його за зап'ястя. Вся кисть руки: тильний бік долоні, сама долоня, пальці — була розцяткована слідами від зубів.

І здебільшого глибокими. Годі було зрозуміти, чи пошкоджені кісти й сухожилля, доки Джейк не спробує зігнути руку. А час і місце для таких експериментів вочевидь були невдалі.

Роланд глянув на Юка. Пухнастик-шалапут відповів йому за смученим і наляканим поглядом виразних очей. І навіть не спробував злизати Джейкові кров, хоча така поведінка була б для нього найприроднішою в світі.

— Дайте йому спокій, — сказав Джейк і ще міцніше стис тільце Юка. — Він не винен. Це я винен, що забув його. Його здув вітер.

— Я нічого йому не зроблю, — відповів Роланд. Упевнений, що шалапут не скажений, він усе одно не хотів, щоб Юк покуштував ще більше Джейкової крові. А щодо інших хвороб,

що могли гніздитися в тілі Юка... що ж, лишається тільки одне — як завжди, покладатися на ка. Знявши нашійну хустину, Роланд витер Юкові пичку.

— Ось так краще. Хороший хлопчик. Хороший малюк.

— Юк, — слабо пискнув пухнастик, і Сюзанна, яка спостерігала за всім цим з-поза Роландового плеча, готова була заприсягтись, що в його голосі була вдячність.

Знову налетів вітер. Погода швидко псувалася.

— Едді, треба негайно забиратися з мосту. Ти зможеш іти?

— Ні, господарю, Едді поповзе. — Унизу живота досі сильно боліло, але хвилину тому було значно гірше.

— Гаразд. Тоді ходімо. І якомога хутчіш.

Роланд повернувся, підняв ногу, щоб зробити крок, і раптово зупинився. На протилежному краю провалля стояв, незворушно дивлячись на них, якийсь чоловік.

Чужинець підійшов непомітно, коли Джейк із Юком полонили всю їхню увагу. За спиною в нього висів лук. Довкола голови була пов'язана яскраво-жовта хустка, і її кінці, наче прапори, майоріли на сильному вітрі. У вухах у нього висіли золоті сережки у формі кружал із хрестами посередині. Одне око прикривала біла шовкова пов'язка. Усе обличчя чоловіка було поране пурпуровими виразками, із деяких сочився гній. Важко було сказати, якого він віку: йому можна було дати тридцять, сорок або й усі шістдесят. Одну руку він тримав високо над головою. Роланд ніяк не міг розібрати, що він тримає в руці, збагнув тільки, що той предмет — не камінь, бо в нього занадто правильна форма.

Світло дня вичахало, але обриси міста за спиною у з'яви стали моторошно чіткими. За скупченнями цегляних будівель на березі ріки (Едді не сумнівався, що то склади, вже давно розграбовані мародерами) виднілися понурі тіністі каньйони і кам'яні лабіринти міста. І лише тепер Едді збагнув, як жахливо помилявся і яким був дурнем, сподіваючись, що тут вони знайдуть допомогу. Тепер він бачив побиті фасади й потрошені дахи, бачив на карнизах і в сліпих вікнах без шибок неохайні пташині

гнізда. І дозволив собі вдихнути запах цього міста — не казковий аромат спецій і смачної їжі, яку мама в дитинстві часом приносила від Забара, а сморід підпаленого матраца, який трохи подимів, а потім його залили водою з каналізації. Зненацька він зрозумів, що таке Лад, зрозумів до кінця і повністю. Кривопиский пірат, що з'явився, поки їхня увага була зайнята чимось іншим, був уособленням мудрого ельфа, якого могли породити стіни цього сплюндрованого агонізуючого міста.

Роланд витяг револьвер.

— Сховай-но це, ага, — промовив чоловік у жовтій хустці з таким акцентом, що вони заледве його зрозуміли. — Сховай назад. Ти сильний, але я сильніший буду.

14

Незнайомець був вбраний у зелені штани з клаптів оксамиту. Стоячи на краю провалля, він скидався на пірата, що вже доживає останні дні свого розбійницького життя: хворий, змучений, але досі небезпечний.

— А що, як я вирішу інакше? — спитав Роланд. — А що, як я всаджу кулю в твою пранцювату голову?

— Тоді ви відправитеся в пекло разом зі мною, а я вам двері потримую, — сказав чоловік у жовтій хустці, гикнув і помахав піднятою рукою в повітрі. — Мені однаково, що так, що інак.

І Роланд зрозумів, що він не бреше. Вигляд пірата красномовно свідчив, що жити йому лишилося щонайбільше рік... і останні кілька місяців, мабуть, будуть дуже неприємними. Кровоточиві виразки, що вкривали його обличчя, не мали нічого спільного з радіацією. Якщо тільки Роланда не ввели в оману, цей чоловік перебував зараз на останній стадії хвороби, яку лікарі називали мандрусом, а в народі вона звалася просто «лярвиними квіточками». Сутичка з небезпечним ворогом — це завжди неприємно, але тут принаймні можна вирахувати свої шанси. Але коли твій ворог мертвий, то ситуація радикальним чином змінюється.

— Знаєте, що у мене тут, дорогесенькі мої? — спитав пірат. — Знаєте, що потрапило до лап старого Гешера? Це граната. Така чудова штучка, яку нам залишили Древні, і я вже зняв з неї ковпачок, бо ж невіжливо знайомитися, не знявши головного убору, ги-ги!

Погигикавши трохи, він ураз став серйозним і спохмурнів. Складалося таке враження, що десь у надрах його запаленого мозку повернули тумблер, бо весь гумор зник безслідно.

— Я утримую загвіздок пальцем, мої любі, пальцем, і більше нічим. Якщо ти в мене вистрілиш, то буде великий бабах. Тебе й тую сучку в тебе на спині розірве так, що й шматків не зостанеться. І шмаркача теж. А той молодий засранець, що цілиться мені в лице своєю пукалкою в тебе з-за спини, може, й виживе, але ненадовго. Поки не долетить до води. Бо цей міст висів на волосині останні сорок років і щоб його повалити, досить буде одного маленького поштовху. Так що сховай свій револьвер, бо ми поїдемо у пекло на одній тачці.

Роланд на мить замислився, чи не спробувати йому вибити кулею предмет, який Гешер назвав гранатою, але побачив, як міцно той його стискає, і сховав револьвер у кобуру.

— О, молодець! — враз звеселившись, закричав Гешер. — Я знав, що ти файний хлопак, тільки-но на тебе глянув! Так-так! Еге ж!

— Що тобі треба? — спитав Роланд, утім, наперед знаючи відповідь.

Гешер підняв вільну руку і тицьнув брудним пальцем у Джейка.

— Шмаркач. Віддайте мені малого, і можете йти на всі чотири боки.

— А може, ти підеш і сам себе відтрахаєш? — миттєво відреагувала Сюзанна.

— Чом би й ні? — гигикнув пірат. — Дайте мені уламок дзеркала, і я його відріжу й запаху собі в гузно. Бо він мене вже замучив. Я навіть віділляти не можу як слід, бо пече, зараза, як у пеклі! — Говорячи це, він ані на мить не відводив погляду своїх очей, що мали дивний спокійний відтінок сірого, від Роландового обличчя. — Що скажеш, друзяко?

— І що з нами буде, якщо я віддам тобі хлопчика?

— Та підете собі, ми вас і пальцем не зачепимо! — швидко відказав чоловік у жовтій хустці. — Сам Цок-Цок дає вам слово. Він переказував це через мене. А Цок-Цок, щоб ви знали, — файний хлоп, і він не порушує обіцянок. Про Юнів нічого сказати не може, але Цок-Цоківі Сиві вас не зачеплять.

— Що ти таке говориш, Роланде, бодай тобі? — закричав Едді. — Ти жартуєш? Не може бути, щоб ти таке надумав!

Роланд не дивився на Джейка, але пробурмотів, не ворухаючи губами:

— Я обіцяв, і я дотримаю слова.

— Так... я знаю, — так само непомітно сказав Джейк. А потім підвищив голос і сказав: — Едді, сховай зброю. Я сам вирішу.

— Джейку, ти геть з глузду з'їхав!

Пірат радісно захихотів.

— Та ні, дурнику! Це ти з глузду з'їхав, якщо не віриш мені. З нами малому принаймні не загрожують барабани. А ще подумай про таке: ну якби я брехав вам, то, мабуть, наказав би кинути зброю! Це ж простіше простого! Але хіба я таке зробив? Отож-бо й воно, що ні!

Сюзанна чула коротку потаємну розмову між Джейком та Роландом. Більше того, вона збагнула, що в нинішній ситуації іншого вибору в них не було.

— Сховай пістолет, Едді.

— А звідки нам знати, що ти не жбурнеш у нас гранату, коли хлопчик опиниться у тебе? — гукнув Едді до пірата.

— Я розстріляю її в повітрі, — сказав Роланд. — Він добре знає, що мені це до снаги.

— Може, й так. Виглядаєш ти грізно, не заперечую.

— Якщо він каже правду про ту штукенцію, — вів далі Роланд, — то йому кінець, навіть якщо я не влучу в його іграшку, бо міст упаде і він загине разом з нами.

— Дуже мудро, сину мій! — сказав Гешер. — А ти не тіко грізний, а ще й мудрий. — Він хрипко розсміявся, а потім знову набув серйозного вигляду і довірчим тоном повів далі: — Роз-

мову закінчено, старий друже. Вирішуй. Ти віддаєш мені хлопця чи на цьому наша дорога життя уривається.

Не встиг Роланд і слова вимовити, як Джейк прослизнув повз нього. Досі тримаючи Юка в правій руці, він виставив уперед скривавлену ліву.

— Ні, Джейку, що ти робиш! — у відчаї заволав Едді.

— Я прийду по тебе, — так само тихо сказав Роланд.

— Я знаю, — повторив Джейк. Знову налетів вітер, міст застогнав і хитнувся. Тепер Сендом бігли баранці шумовиння й вода біло вирувала довкола руїн синього монорейкового поїзда, що стирчав у річці.

— Розумнику ти мій! — протуркотів Гешер. Його губи розтулилися в широкій усмішці, оголяючи кілька зубів, що самотньо стирчали з білих ясен, наче напівзруйновані надгробки. — Ти мій хлопчику! Ходи-но зі мною.

— Роланде, а раптом він блефує! — закричав Едді. — То може бути обманка!

Але стрілець не відповів.

Коли Джейк підійшов до протилежного краю доріжки, Юк вишкірив зуби й загарчав на Гешера.

— Викинь цей балакучий мішок лайна у річку, — наказав Гешер.

— Пішов ти, — не підвищуючи голосу, відповів Джейк.

Пірат на мить сторопів, а потім кивнув.

— Твій улюбленець, ге? Дуже добре. — Він відступив на два кроки назад. — Як станеш на тверде, постав його на землю. І якщо він на мене кинеться, то я так йому наваляю, що мізки вилетять через його ніжну сраку.

— Сраку, — сказав Юк крізь вишкірені зуби.

— Замовкни, Юк, — пробурмотів Джейк. Він вчасно встиг дійти до того місця, де знову починався бетон, бо міст шарпонував черговий сильний порив вітру. І цього разу звуки, з якими рвалися нитки кабелів, залунали звідусіль. Джейк озирнувся і побачив, що Роланд і Едді чіпляються за поруччя. А Сюзанна дивилася на нього з-поза Роландового плеча, і її туге кучеряве

волосся шарпав вітер. Джейк підняв на прощання руку. Роланд відповів йому так само.

«Ти більше мене не покинеш? Не даси мені впасти?» — якось спитав він. «Ні, більше ніколи не дам», — пообіцяв Роланд. Джейк вірив йому... але він дуже боявся того, що може статися, поки Роланд по нього прийде. Він поставив Юка на землю. Тієї ж миті Гешер рвонув уперед, заміряючись щосили вдарити тваринку ногою. Щоб уникнути важкого чобота, Юк сахнувся вбік.

— Тікай! — закричав йому Джейк. І Юк послушався: стрілою промчав повз них і, низько опустивши голову та перестрибуючи через діри й тріщини в бетоні, пристрибом побіг у Лад. Назад він не озирався. А за мить Гешер обійняв Джейка за шию. Від нього тхнуло брудом і гнилою плоттю, й ці огидні запахи зливалися в один жахливий задушливий сморід. Джейкові захотілося блювати.

Гешер притисся пахом до Джейкових сідниць.

— Може, я ще не такий пропащий, як думав. Недарма ж кажуть, що старі п'яніють тільки від молодого вина, ге? Ми з тобою добряче побавимось, так, мій солоденький? Ми так побавимось, що янголи в раю заспівають.

«Господи Боже», — подумав Джейк.

Гешер знову підвищив голос.

— Ми вже йдемо, мій крутий друже. На нас чекають великі справи і великі люди. Але свого слова я дотримаю. А ви стоятимете тут ще чверть години, а то й більше. Звісно, якщо вам дорого життя. Якщо я побачу, що котресь із вас заворушилося, ми всі відправимось до праотців. Второпали?

— Так, — сказав Роланд.

— Вірите, коли я кажу, що мені нема чого втрачати?

— Так.

— Дуже добре. Ворушися, хлопче! Но, пішов!

Гешер міцно стискав Джейка за горло, поки тому не забракло дихання. І поволік його спиною вперед. Вони відступали лицем до провалля, над яким стояли Роланд із Сюзанною, що сиділа в нього за спиною, і Едді просто за ним, досі стискаючи

«рюгер», який Гешер назвав пукалкою. Гаряче дихання Гешера виривалося в Джейка над вухом. І, що ще гірше, до ніздрів долиналив огидний запах.

— Навіть не думай пакостити, — прошепотів Гешер, — або я відірву тобі твої гарніюні іграшки й запхаю в дупцю. Сумно буде втратити їх ще до того, як ти їхпустиш у діло, ге? Дуже сумно.

Так ідучи, вони досягли кінця мосту. Джейк напружився, гадаючи, що Гешер негайно жбурне в його друзів гранату. Але він цього не зробив... принаймні, поки що. Він протягнув Джейка крізь вузький прохід між двома будками, які колись, мабуть, слугували контрольними постами. За ними, як понурі тюрми, бовваніли цегляні будівлі.

— А зараз, маленький, я відпущу твою шийку, бо як інакше тобі дихати? Але я тримаю тебе за руку, і якщо ти не побіжиш прудко, як вітер, то обіцяю, що вирву тобі руку і відлупцюю тебе нею замість ціпка. Затямив?

Джейк кивнув і раптом зміг вдихнути на повні груди, бо жаклива рука перестала стискати йому горло. Щойно це сталося, як його власна рука знову нагадала про себе — вона розпухла і пекла вогнем. А тоді Гешер ухопив його за передпліччя, і він забув про свою руку.

— Бум-бурум! — гукнув пірат неприродно радісним фальцетом і помахав гранатою. — Бувайте, хлопчики і дівчатка! — А тоді прогарчав до Джейка: — Бігом, мале падло! Бігом!

Спочатку Джейка підхопив вихор, а потім він мимохіть зірвався на біг. Удвох із піратом вони припустили вигнутим пандусом нагору. У Джейка плуталися думки, але він встиг подумати, що так могла б виглядати нью-йоркська Іст-Рівер-Драйв за двістітриста років по тому, як мозкова чума винищила усіх психічно здорових людей у світі.

Уздовж обох хідників стояли іржаві брили металобрухту, які колись, безперечно, були автомобілями. Здебільшого то були спортивні машини у формі бульбашок. Джейк не бачив таких ніколи в житті (крім, хіба що, тих, на яких їздили мажори в коміксах Волта Диснея). Але серед них точно були старий «фолькс-

ваген жук», машина, яка нагадувала «шевроле корвер», і ще щось на кшталт «форда» моделі А. На жодному колесі не було шин: або їх зняли грабіжники, або вони давно спорохнявіли і розсипалися. Усі шибки були розбиті. Складалося враження, буцімто ті мешканці міста, які ще в ньому залишилися, ненавиділи все, в чому, хай навіть випадково, могли побачити своє відображення.

Водостічні канали під покинутими автомобілями і між ними були заповнені якимось металевим сміттям і блискучими уламками битого скла. Колись давно, у щасливіші часи, вздовж хідника росли дерева. Але зараз вони були настільки безнадійно мертві, що на тлі захмареного неба скидалися на непорушні металеві скульптури. Деякі склади або розбомбили, або вони розвалилися самі. Від них лишилися тільки самотні купи битої цегли. За ними Джейк бачив річку та іржавий напівобвалений міст через Сенд.

Усюди ширився міцний дух тління й занепаду. Він відчувався сильніше, ніж будь-коли, і забивав ніздрі. Вулиця відхилялася від шляху Променя і вела строго на схід. Що далі, то більше Джейк помічав кучугур сміття, що загачували проїзд. За шість чи сім кварталів вулиця вже була завалена вщертъ, але Гешер тягнув його саме в той бік. Спочатку Джейк за ним встигав, аж зараз Гешер узяв шалений темп і хлопчик почав засапуватись та на крок відставати. Гешер смикнув його так, що Джейк мало не впав, і поволік далі, до загати зі сміття, уламків бетону та іржавих сталевих балок, що виднілася попереду. Цей насип між двома будинками з запилюженими мармуровими фасадами, як здалося Джейкові, з'явився там геть не випадково. Статую перед тією будівлею, що стояла ліворуч, Джейк упізнав одразу: сліпа богиня правосуддя. Тоді будівля, яку вона охороняла, напевно, була судом. Але роздивитися як слід він не встиг: Гешер, не вповільнюючи темпу, безжално тягнув його в бік барикади.

«Якщо він спробує пройти крізь неї, нам кінець!» — у відчаї подумав Джейк. Але Гешер, який, попри свою хворобу, що красномовно свідчила сама за себе на його обличчі, біг прудкі-

ше вітра, просто міцніше стис його передпліччя і поволік далі. Загата наближалася, і ось уже Джейк побачив, що в зумисне наваленій купі бетону, потрошених меблів, іржавих труб й уламків вантажівок та легкових автомобілів є вузький прохід. І зненацька він збагнув. У цьому лабіринті Роланд блукатиме годинами... а от Гешер тут свій і чудово знає, куди йти.

Ледь помітний прохід темнів ліворуч у хисткій купі сміття. Щойно вони опинилися біля входу, Гешер перекинув через спину зелений предмет, який тримав у руці.

— Ліпше пригнися, крихітко! — заволав він і вибухнув пронизливим істеричним сміхом. А за мить вулицю струсонув потужний вибух. Машина у формі бульбашки злетіла в повітря на двадцять футів і, перевернувшись, приземлилася догори дригом. Град із уламків цегли просвистів у Джейка над головою, і щось боляче вдарило його в лопатку. Він перечепився і неодмінно впав би, якби Гешер ривком не поставив його на ноги і не поволік у вузьку щілину. У проході, що тягнувся у темряву, їх з усіх боків обступили похмурі ненаситні тіні.

Коли чоловік із хлопчиком зникли з поля зору, з-поза бетонного валуна обережно виповзла маленька пухнаста фігурка. Юк. Він трохи постояв біля проходу, витягнувши вперед шию і вдивляючись усередину блискучими очима. А потім, ретельно нюхаючи землю, вирушив слідом.

15

— Ходімо, — сказав Роланд, щойно Гешер кинувся навтьоки.

— Як ти міг? — сердито спитав Едді. — Як ти міг віддати його тій потворі?

— Бо в мене не було вибору. Візьми візок. Він нам ще знадобиться.

Вони вже були на твердому бетоні доріжки, коли міст здригнувся від вибуху і в вечірнє небо злетіли хмари уламків.

— Господи! — видихнув Едді й повернув пополотніле перелякане лице до Роланда.

— Поки що нема причин хвилюватися, — спокійно сказав Роланд. — Такі, як той Гешер, не граються з вибухівкою.

Вони досягли будок на краю мосту. Позаду них, на верхівці пандуса, Роланд зупинився.

— Ти ж знав, що той чувак не блефує? — спитав Едді. — Тобто ти діяв не навздогад — ти знав напевно.

— Він ходячий мрець, а таким людям нема чого втрачати. — Роландів голос звучав спокійно, але десь у глибині цього спокою ховалися відчай і біль. — Я знав, що щось таке може статися. Але якби ми побачили його раніше, поки ще були поза радіусом дії його вибухового яйця, то могли б якось з ним упоратись. Але Джейк упав, і ми не помітили, як той підібрався занадто близько. Він, мабуть, вирішив, що ми привели хлопчика, аби розплатитися ним за те, щоб нас не чіпали у місті. Чорт! Прокляття! — І Роланд від безсилля вгатив кулаком по нозі.

— То ходімо його відбивати!

Роланд похитав головою.

— Ні. Тут ми розділимося. Не можна брати Сюзанну туди, куди пішов той мерзотник, і саму її лишати не можна.

— Але ж...

— Слухай і не сперечайся. Якщо, звісно, хочеш урятувати Джейка. Поки ми тут стоїмо, його слід холоне. А йти охололим слідом непросто. У вас буде своє завдання. Якщо є ще один Блейн... а Джейк певен того, що він є... тоді ви з Сюзанною маєте його знайти. Десь мусить бути станція або те, що в дальніх краях називали колискою. Розумієш?

Вперше за весь час їхнього знайомства Едді не сперечався.

— Еге ж. Знайдемо. А потім що?

— Стріляй угору щопівгодини. Коли я знайду Джейка, то приєднаюся до вас.

— Постріли можуть привернути увагу інших, — сказала Сюзанна. Едді допоміг їй вибратися з ранця, і тепер вона знову сиділа у візку.

Роланд холодно на них подивився.

— То впорайтесь з ними.

— О'кей. — Едді простягнув руку, і Роланд коротко її потис. — Знайди його, Роланде.

— Я його знайду, не сумнівайтесь. Просто моліться своїм богам, щоб я знайшов його вчасно. І пам'ятайте обличчя ваших батьків.

Сюзанна кивнула.

— Ми намагатимемося.

Роланд повернувся до них спиною і легко побіг пандусом вниз. Коли його вже не було видно, Едді глянув на Сюзанну і не дуже здивувався, побачивши, що вона плаче. Йому самому сльози підступали до горла. Ще півгодини тому вони були разом — маленький дружний загін. І враз, за лічені хвилини, їхнє чудове братство розпалося на дрібні шматки. Джейка викрали, Роланд пішов його шукати. Навіть Юк — і той утік. Ще ніколи в житті Едді не почувався таким самотнім.

— У мене таке відчуття, що ми вже їх ніколи не побачимо, — сказала Сюзанна.

— Не кажи так. Авжеж, побачимо! — грубо обізвав її Едді. Але в глибині душі він знав, що вона має на увазі, бо почувався так само. Серце німіло від важкого передчуття, що їхня подорож закінчилася, як слід не почавшись. — У сутичці з Аттилою-гуном я б оцінив шанси Роланда-варвара як три до одного. Ходімо, Сьюз, нам треба встигнути на поїзд.

— А де цей поїзд? — жалібно спитала вона.

— Не знаю. Може, пошукаємо найближчого старого й мудрого ельфа, щоб у нього спитати? Як гадаєш?

— Про що ти говориш, Едварде Дін?

— Та ні про що, — сказав він і відчув, що це справді так. І оскільки понад усе на світі йому зараз хотілося розплакатися, то він ухопився за ручки Сюзанниного візка й повіз її вниз порепаним і всипаним уламками скла пандусом, що вів у місто Лад.

Джейк швидко спускався у імлістий світ, де єдиним орієнтиром був біль: його скривавлена рука, те місце на передпліччі,

куди сталевими гачками впиналися Гешерові пальці, палаючі легені, яким бракувало повітря. Невдовзі всі ці болі злилися в один, а на зміну йому прийшов інший — сильні й різкі кольки в лівому боці. Він думав, чи Роланд іде за ними. Думав, чи довго зможе прожити Юк у цьому світі, такому несхожому на ліси й поля, де він перед цим жив, не знаючи іншого. А потім Гешер щосили вдарив його в обличчя, розбивши ніс до крові, і всі думки потонули в червоному потоці болю.

— Ворушися, малий недоноску! Рухай своїми булками!

— Я не можу... бігти швидше, — видихнув Джейк і в останню мить спромігся ухилитися від товстого шматка скла, що довгим прозорим зубом стирчав із стіни непотребу ліворуч.

— Хутчіш, бо я тебе приб'ю і потягну за патли! Но, малий паршивцю!

З останніх сил Джейк побіг швидше. На початку завулку він ще думав, що невдовзі вони знову вибіжать на широку вулицю, але тепер неохоче усвідомлював, що цього не буде. То був не просто завулок, а замаскована й укріплена дорога в країну Сивих. Високі хитки стіни, що тисли на них з обох боків, були споруджені з найнеймовірніших матеріалів: автомобілів, частково чи повністю розплющених за допомогою уламків граніту й сталі, мармурових колон, якихось заводських верстатів, темно-червоних від іржі в тих місцях, де на них не було мастила. Була там ще й якась химерна риба з хрому й кришталю, завбільшки з приватний літак, на блискучому боці якої було обережно вирізьблене загадкове слово Високою Мовою — БЛАЖЕНСТВО. І довершували картину кучугури поламаних меблів, обплутані ланцюгами, кожна ланка яких була завбільшки з Джейкову голову. Уся ця споруда хитко балансувала на барикаді, як цирковий слон на своїй крихітній сталевій платформі.

Там, де ця божевільна стежина розгалужувалася, Гешер упевнено повернув ліворуч. Трохи далі в різні боки розбігалися ще три завулки, такі вузькі, що скидалися на тунелі. Цього разу Гешер обрав праву стежину. Її стіни були складені з напівзотлілих ящи-

ків і величезних стосів паперу, мабуть, колишніх книжок чи журналів, і вузьким коридором тут могла пробігти тільки одна людина. Тож Гешер штурхонував Джейка уперед і побіг слідом за ним, безжально підганяючи його ударами в спину. «Мабуть, так почувується худоба, коли її женуть коридором на бійню», — подумав Джейк і запрягнувся, що більше ніколи в житті не їстиме відбивних, якщо тільки йому вдасться вибратися звідти живим.

— Біжи, мій солоденький! Біжи давай!

Невдовзі Джейк геть заплутався у тому, куди і скільки разів вони повертають. І що глибше вони з Гешером занурювалися в непролазні хащі уламків сталі, меблів і машинерії, то слабшою ставала надія на порятунок. Тепер його не знайде навіть Роланд. Якщо стрілець і спробує його врятувати, то заблукає і помере в цьому лабіринті, шукаючи виходу.

Тепер стежка пішла вниз і замість стін із утрамбованого паперу почалися укріплення з шаф для документів, куп арифмометрів і комп'ютерного «заліза». Все це скидалося на перегони складом якогось магазину побутової техніки з нічного жажіття. Майже цілу хвилину вони бігли вздовж стіни, що, здавалося, була споруджена чи то з телевізорів, чи то з безладно покинутих до купи дисплеїв. Всі вони вирячалися на Джейка, наче невидючі очі мерця. Хідник під ногами неухильно спускався, і Джейк збагнув, що це справді тунель. Смуга неба над головою звузилася до розмірів тасьми, тасьма — до стрічки, а стрічка перетворилася на нитку. Вони опинилися в підземному царстві й мчали стрімголов, наче шури, що перебігають велетенський смітник.

«А якщо це все обвалиться просто нам на голови?» — подумав Джейк, але від виснаження й болю майже не злякався цієї перспективи. Якщо дах упаде, він принаймні зможе відпочити.

Гешер поганяв його, як фермер мула, — бив у ліве плече, щоб Джейк повертав ліворуч, і в праве, коли треба було бігти праворуч. Коли дорога пролягала навпростець, він гатив у тім'я. Із гори сміття стирчала труба, і Джейк спробував її оббігти, але не встиг. Він сильно вдарився об неї стегном і полетів сторч го-

ловою в купу битого скла і гострих уламків дощок. Але Гешер підхопив його і штовхнув уперед.

— Біжи, мале стерво ледаче! Бігати розучився? Якби не Цок-Цок, я б тебе просто тут відтрахав і горлянку перерізав, їй-бо!

Джейк біг, а очі йому застигло червоне марево, в якому були тільки біль і удари Гешерового кулака по плечах чи в тім'я. Врешті-решт, коли він уже відчував, що не може бігти далі, Гешер ухопив його за ший і так різко зупинив, що Джейк, здушено пискнувши, врізався в нього.

— А тут невеличке западло! — весело прохрипів пірат. — Дивися вперед. Бачиш два дроти, які перехрещуються низько над землею. Бачиш їх?

Спочатку Джейк не бачив. Там було дуже темно. Ліворуч височіли купи величезних мідних чайників, праворуч — складені одна на одну сталеві цистерни, що нагадували акваланги. Раз дмухнути — і вони лавиною полетять униз, подумав Джейк. Він витер лоба рукою, прибравши сплутані пасма волосся, що лізли в очі, і намагався не думати про те, як він виглядатиме, коли на нього звалиться приблизно шістнадцять тонн металевих контейнерів. Він примружився, дивлячись у той бік, куди показував Гешер. І справді — попереду ледь-ледь виднілися дві тонкі сріблясті лінії, схожі на струни від гітари чи банджо. Вони тяглися з протилежних боків проходу і перехрещувалися над хідником на висоті близько двох футів.

— Проповзи під ними, золотко. І гляди не зачепи, бо якщо ти зачепиш котрийсь із цих дротиків, то половина всіх сталевих прибабасів й цементу, які тільки є в цьому місті, звалиться на твою маленьку дурненьку голівку. І на мою теж, хоча навряд чи тобі буде до цього діло, правда? А тепер повзи!

Джейк зняв наплічник, поклав на землю і поліз у щілину під тонкими туго натягнутими дротами, штовхаючи його перед собою. Він збагнув, що, попри все, йому ще хочеться трохи пожити. У нього було таке відчуття, що всі ці кучугури сміття, що хитко балансували навколо, тільки й чекають, щоб звалитися

на нього. «Мабуть, ці дроти утримують пару замкових каменів, — подумав він. — Якщо один із них порветься... поліл і порох, нам усім каюк». Спиною він трохи зачепив один із дротів, і високо над головою щось зарипіло.

— Обережно, хлопче! — мало не простогнав Гешер. — Йй-бо, обережніше!

Допомагаючи собі ногами і ліктями, Джейк проповз під перехрещеними дротами. Смердюче, мокре від поту волосся знову лізло в очі, але він не наважився його прибрати.

— Все, вставай, — нарешті пробурчав Гешер і поповз сам. У тому, як вправно і невимушено він подолав підступно натягнуті троси, відчувалася тривала практика. Джейк замірився було знову вдягти наплічник, але не встиг — його вхопив Гешер. — А що там, золотко? — спитав він, зазираючи всередину. — Є щось смачненьке для старого друзяки? Бо старий Гешер ой як любить смаколики!

— Там нема нічого, крім...

Гешер блискавично підняв руку, складену в кулак, і так сильно зацідив Джейкові межі очі, що в нього з носа фонтаном бризнула кров.

— За що? — крикнув Джейк, розлючений від болю.

— За те, що ти розп'ятакуєш! Я сам бачу, що там є, а чого нема! — прогорлав Гешер і викинув Джейків рюкзак. А потім вишкірив зуби, як небезпечний лютий пес. — За те, що ти ледь не поваляв усю цю халабуду! — Він замовк і додав уже спокійнішим тоном: — А ще мені так захотілося. Нічого не вдієш. У тебе таке тупе рило, що мені так і хочеться тобі наваляти. — Жахлива усмішка розійшлася ще ширше, демонструючи гнилі білуваті ясна. Без цього видовища Джейк точно міг обійтися. — Якщо твій крутий друзяка нас і дожене, буде йому подаруночок коло цих дротів, ге? — Не перестаючи шкіритися, Гешер глянув угору. — Наскільки я пам'ятаю, десь там вмощений міський автобус.

Джейк почав схлипувати. Сльози безвиході і втоми струмками стікали по брудних щоках, залишаючи на них світлі доріжки.

Гешер замахнувся на нього розчепіреною рукою.

— Бігом, золотко, бо я зараз сам заплачу. Знаєш, я такий сентиментальний, а вже коли починаю плакати й тужити, то ніщо мені не миле, крім як надавати комусь мордасів. Це єдине, що може мене звеселити. А ну пішов!

І вони знову побігли. Здавалося, Гешер навмання обирає стежки, що вели в черево цього смердючого лабіринту, стусанами в плечі вказуючи Джейкові, куди бігти. За деякий час почувся звук барабанів. Він долинав звідусіль і нізвідки. Для Джейка це стало останньою краплею. Він попрощався з надією і тверезим мисленням та, склавши руки, пішов на дно страхітливої безодні.

17

Перед барикадою, що загатила всю вулицю, Роланд зупинився. На відміну від Джейка, він не плекав надій, що там, на тому боці, відкритий простір. Будинки на сході від цього пункту — це, напевне, острівці для вартових серед моря сміття, інструментів, непотребу... і, поза сумнівом, пасток. Дещо з усього цього мотлоху лежало тут уже п'ять-шість сотень чи тисячу років, але Роланд не сумнівався, що більшу його частину потихеньку-помаленьку натягали Сиви. Східні райони Лада врешті-решт стали фортецею Сивих, і Роланд стояв зараз перед її стіною.

Він повільно пішов уперед і побачив прохід, який ховався за шербатим цементним валуном. На дрібному поросі, яким була вкрита земля, виднілися сліди — два ланцюжки відбитків ніг, великої й малої. Роланд присів навпочіпки, роздивився їх і почав було зводитися на ноги, коли помітив дещо цікаве. Крім двох ланцюжків слідів, тут був ще й третій. Лапи невеличкої тварини.

— Юк? — тихо покликав Роланд. Якусь мить було тихо, а потім із півми долинуло тихе «гав». Роланд ступив у прохід і побачив, що з-за рогу, де стежка вперше повертала, на нього уважно дивляться очі з золотими обідцями. Роланд підбіг до шалапута. Але Юк відступив на крок назад, бо нікому, крім

Джейка, не довіряв. Відступив і став на місці, стривожено дивлячись на стрільця.

— Ти мені допоможеш? — спитав Роланд. Десь на краю свідомості вже проступала суха червона пелена — лихоманка битви, що несла з собою невимовне полегшення. Але поки що її час не настав. Поки що він не дозволить собі розслабитися. — Допоможеш мені знайти Джейка?

— Ейка! — дзвякнув Юк, не зводячи з Роланда стурбованого погляду.

— Тоді вперед. Знайди його.

Юк миттю розвернувся і потрюхикав уперед, обнюхуючи стежину. Слідом за ним пішов Роланд. Час від часу він зиркав на свого проводиря, але здебільшого вдивлявся у древній хідник, шукаючи якихось знаків.

18

— Господи, — сказав Едді. — Що ж це за люди такі?

Кілька кварталів вони з Сюзанною пройшли вулицею, що тяглася біля підніжжя пандуса, побачили попереду барикаду (менш ніж за хвилину до їхньої появи Роланд увійшов до замаскованого проходу і зник усередині) й повернули на північ, на широку магістраль. Едді подумав, що вона нагадує П'яту авеню, але не наважився сказати про це Сюзанні — надто вже розчарований він був цим смердючим сміттєзвалищем замість міста, щоб вимовляти вголос щось обнадійливе.

«П'ята авеню» привела їх до місця, де височіли білі кам'яниці. «Та це ж точнісінько Давній Рим. Таким його зображали у фільмах про гладіаторів, які я дивився в дитинстві», — подумав Едді. Строгі будівлі досі непогано збереглися. Здебільшого непогано. Едді не сумнівався, що колись вони слугували громадськості — там були галереї, бібліотеки, можливо, музеї. А в тій, зі склепінням, що тріснуло, мов гранітне яйце, могла розташовуватися обсерваторія. Хоча Едді десь читав, що астрономи люблять пра-

цювати подалі від великих міст, бо електричне освітлення заважає витріщатися на зорі.

Між статечними будівлями були відкриті майданчики. І хоча траву й квіти, що колись росли в квітниках, тепер заглушили бур'яни, все одно відчувалося, що це дуже вишукане місце і колись, мабуть, тут був культурний центр міста. Звісно, відтоді багато води витекло. Едді сильно сумнівався, що Гешер і його товариші цікавляться балетом чи камерною музикою.

Вони з Сюзанною опинилися на великому перехресті, звідки, наче спиці в колесі, розходилися ще чотири широкі вулиці. Посередині «колеса» була вісь — великий майдан. Його оточували стовпи з гучномовцями, а в центрі стояв постамент із рештками статуї. Міцний бойовий кінь, мідний, весь у зелених патьоках, хвацько бив копитами в повітрі. Воїн, що колись сидів у сідлі, тепер лежав на боці, безсило здіймаючи в повітря якусь штукенцію, схожу на кулемет, а у другій руці тримаючи меч. Ноги досі повторювали форму кінського крупу, але чоботи лишилися намертво приварені до металевого скакуна. **СМЕРТЬ СИВИМ!** — проголошував побляклий помаранчевий напис на постаменті.

Окинувши побіжним поглядом віяло вулиць, Едді й там побачив стовпи з гучномовцями. Декілька лежало на землі, але здебільшого вони стояли вертикально і кожен був прикрашений гирляндюю з людських трупів. Тож виявилось, що майдан, у який вливалася «П'ята авеню», і вулиці, що з нього виходили, охороняла невеличка армія мерців.

— Що ж це за люди? — знову спитав Едді.

Але це питання було радше риторичним, і Сюзанна не відповіла... а могла б. Вона й раніше мала видіння, в яких поставало минуле Роландового світу, але жодне з них не могло дорівнятися до цього за чіткістю і яскравістю. Все, що уява малювала їй раніше, як тоді, в Річковому Перехресті, нагадувало сон наяву, але тепер її свідомість наче осяяв якийсь спалах. Сюзанна наче побачила у вікні обличчя небезпечного маніяка, на мить вихоплене з темряви ударом блискавки.

Гучномовці... повішені... барабани. Зненацька вона збагнула, що всі ці явища пов'язані між собою. Це знання прийшло до неї так само несподівано, як і те, що важкі вози до Джимтауна через Річкове Перехрестя тягнули воли, а не мули чи коні.

— Не зважай, це сміття, — сказала вона, докладаючи великих зусиль, щоб голос не тремтів. — Нам же потрібен поїзд. Як гадаєш, куди тепер?

Едді підвів погляд у потемніле небо й легко знайшов шлях Променя за хмарами, що стрімко линули вдаль. Опустивши очі, він побачив, що вхід до вулиці, якою пролягав шлях, охороняла велика кам'яна черепаха. І чомусь не здивувався. Голова рептилії визирала з гранітного панциря, а глибоко посаджені очі, здавалося, зацікавлено їх розглядали. Едді кивнув у її бік і видушив із себе кволу посмішку.

— Бачиш здоровенну черепаху?

І собі зиркнувши в той бік, куди він показував, Сюзанна кивнула. Тож він повіз її через міський майдан на вулицю Черепахи. Від трупів, розвішаних на стовпах уздовж неї, чомусь сухо віяло запахом кориці, і від цього запаху в Едді стисся шлунок... не тому, що він був огидний, якраз навпаки — пахло досить приємно, солодким і спеціями. Приправою з таким запахом дитина залюбки посипле собі грінки під час сніданку.

На щастя, вулиця Черепахи виявилася широкою, а повішені здебільшого були висхлими муміями. Але Сюзанна побачила кілька відносно свіжих «прикрас», з почорнілими опухлими обличчями, по яких досі діловито повзали гедзі, а в гнилих очницях роїлися хробаки.

А під кожним стовпом повиростали купки кісток.

— Їх тут тисячі, як не більше, — сказав Едді. — Чоловіки, жінки, діти.

— Так. — Власний спокійний голос здався Сюзанні чужим і неприродним. — Їм треба було якось вбити час, і вони скоротали його, вбиваючи одне одного.

— Де ж ці срані ельфи?! — спитав Едді й якось дивно гигикнув, наче схлипнув. Здавалося, він тільки тепер почав достоту

розуміти, що насправді означали ці невинні слова — світ зрушив з місця. Скільки в них було невігластва і зла.

Які глибини невимовного жаху вони в собі чаїли.

«Гучномовці потрібні були під час війни, — подумала Сюзанна. — Так, авжеж. Бозна якої війни й коли вона була, але, мабуть, у ній усім перепало на горіхи. Правителі Лада виголошували через них свої промови, ховаючись від бомб у якомусь бункері, як той, куди сховалися Гітлер і верхівка його банди наприкінці Другої світової».

І вона наче почула виразний голос командувача, що гуркотів у цих динаміках, — почула так само чітко, як рипіння возів у Річковому Перехресті, як ляскання батога над спинами волів, що їх тягли.

Пункти розподілу продовольства А і Г сьогодні будуть зачинені. З відповідними картками звертайтеся до пунктів Б, В, Д і Е.

Дев'ятому, десятому й дванадцятому загонам міліції прибути в Сендсайд.

Повітряне бомбардування почнеться між восьмою й десятою годинами. Усім цивільним перебувати на цей час в укриттях. При собі мати протигази. Повторюю: при собі мати протигази.

Так, оголошення... і якісь новинні покручі — пропагандистська військова версія новин, яку Джордж Орвел назвав би подвійною мовою. А в перервах між новинами з фронтів і оголошеннями — урочиста військова музика й заклики вшанувати полеглих, відправивши чергові ешелони чоловіків і жінок у розпечену бійню.

А потім війна закінчилася, й настало затишшя... тимчасове затишшя. Та одного дня гучномовці знову запрацювали. Чи давно це сталося? Сто років тому? Півстоліття? А хіба це має значення? Сюзанна думала, що ні. Важливо було тільки те, що коли динаміки знову ввімкнулися, то транслиували один-єдиний запис... запис барабанів. А нащадки колишніх мешканців міста вирішили, що це... що? Голос Черепахи? Воля Променя?

І тут Сюзанна згадала, що відповів її батько, тихий, але наскрізь цинічний чоловік, коли вона одного разу спитала, чи

справді на небесах є Господь, який керує всім сушим. «І так, і ні, Одетто, — відповів батько. — Я вірю в Бога, але навряд чи Йому зараз є до нас діло. Гадаю, після того, як ми вбили Його єдиного сина, Він добре все обміркував і вирішив, що сини Адама й дочки Єва невинуваті, з ними вже нічого не вдієш. І Він умив руки. Правильно зробив, до речі».

Чогось такого вона й чекала — їй вже було дванадцять років, і вона вже розуміла хід думок батька. У відповідь вона показала йому оголошення в розділі місцевої газети, відведеному християнським общинам. У ньому йшлося про те, що преподобний Мердок з методистської Церкви Милості Господньої найближчої неділі прочитає проповідь на тему «Щодня Господь говорить до кожного з нас», де цитуватиме Перше Послання Коринтянам. І тоді тато розреготався. Він сміявся, поки з очей йому не бризнули сльози. «Доню, кожен з нас чує, що хтось до нас говорить, — трохи заспокоївшись, сказав він. — Але ти точно можеш побитися об заклад на останній долар: кожному з нас — і цей преподобний Мердок не виняток — цей голос каже тільки те, що йому вигідно. Так набагато зручніше жити, повір».

Судячи з усього, коли з гучномовців застукотіли барабани, мешканцям міста почувся заклик до ритуального вбивства. І щоразу, коли крізь сотні чи тисячі гучномовців лунали барабани (якщо Едді не помилявся, то був лише ритм ударних із пісні «ЗіЗі Топ», не більше), вони готували мотузки і вішали одну-дві жертви на найближчих стовпах.

«Скількох? — подумала вона, поки Едді віз її вулицею, а під пощербленими шинами коліс хрускотіло бите скло і шурхотіли купи паперового сміття. — Скількох вони вбили за всі ті роки, відколи в якогось електронного пристрою в підземеллях міста вперше сталася гикавка? Це все почалося тому, що вони розпізнали нетутешність цієї музики, яка опинилася тут випадково, прийшовши з іншого світу, так само, як ми, і літак, і деякі машини, що стоять на цих вулицях?»

Вона не знала відповіді. Знала лише: цинічна точка зору її батька на розмови Бога з синами Адама й дочками Єви невдовзі

стане її власною. Ці люди шукали причини вбивати одне одного та й годі. А барабани виявилися ідеальною причиною.

Мимохіть їй згадався вулик, на який вони натрапили, — вулик неправильної форми з білими бджолами, які б неодмінно отруїлися власним медом, якби їм забракло клепки і вони його скуштували. На цьому березі Сенда теж стояв великий напівмертвий вулик з бджолами-мутантами, чії жала, на їхній власний превеликий подив, не менш смертоносні, ніж мед білих бджіл.

Скільком іще судилося померти, поки та касета нарешті повереться?

І тут, наче оживши від її думок, гучномовці почали транслювати неперервний синкопований ритм барабанів. Від несподіванки Едді скрикнув. Сюзанна теж закричала й затулила вуха руками, встигнувши, проте, краєм вуха почути решту мелодії: доріжку чи доріжки, притлумлені десятки років тому, коли хтось (цілком може бути, що випадково) посунув регулятор балансу не в той бік, підсиливши барабани і відправивши у небуття гітари й вокал.

Едді повіз її вулицею Черепахи і Шляхом Променя, намагаючись роззиратися в усі боки водночас і не вдихати запаху гниття. «Дякую, Боже, за вітер», — подумав він.

Тепер він штовхав візок швидше, зазираючи в усі зарослі бур'яном шпарини між будинками, чи не з'явиться там, бува, витончений вигин монорейкової колії, пущеної високо над містом. Йому кортіло якомога швидше вибратися з цієї нескінченної алеї мерців. І ще раз вдихнувши на повні груди солодкавого коричневого запаху, він збагнув, що так палко не жадав нічого в житті.

19

До тями Джейка привів Гешер: він брутально ухопив його за комір сорочки і різко смикнув до себе. Так жорстокий вершник зупиняє коня, що мчить галопом. Водночас він виставив уперед ногу, і Джейк, перечепившись через неї, гепнувся на спину. Голова вдарилася об хідник, і на якусь мить усе навколо погли-

нула темрява. Але Гешер не вирізнявся особливою гуманністю, тож він просто ухопив Джейка за нижню губу і щосили крутонував її вбік.

Від болю Джейк закричав і різко сів, відбиваючись кулаками. Спритно ухиляючись від ударів, Гешер підхопив другою рукою Джейка під пахву і ривком підняв на ноги. Хлопчик став на ноги, хитаючись вперед і назад, наче був п'яний. Він уже майже нічого не тямив, тож йому було не до протестів. Він усвідомлював тільки те, що кожен м'яз у його тілі натягнутий до межі, а поранена рука висі, наче звір, який потрапив до пастки.

Гешер вочевидь потребував перепочинку, і цього разу дихання поверталось до нього повільніше. Він нахилився, впираючись руками в коліна, обтягнені зеленим оксамитом штанів, і швидко уривчасто дихав. З його легенів виривався свист. Жовта хустка збилася набік. Неушкоджене око блищало, мов фальшивий діамант. Біла шовкова пов'язка брижилася, і з-під неї на шоку сочилася якась жовтувата гідота.

— Підніми голову, дитинко, і ти побачиш, якого дідька я тебе спинив. Помилуйся-но!

Джейк насилу підвів голову. На ту мить він був уже настільки шокований, що побачене його навіть не здивувало. На висоті вісімдесяти футів над їхніми головами гойдався мармуровий фонтан завбільшки з трейлер на колесах. Вони з Гешером перебували майже під ним. Фонтан був підвішений на двох іржавих кабелях, що майже повністю ховалися у величезних хитких штабелях, складених із церковних лав. Навіть у своєму напівпритомному стані Джейк зауважив, що ці кабелі стерті навіть сильніше, ніж троси, на яких тримався міст.

— Побачив? — задоволено шкірячись, спитав Гешер. Лівою рукою він зібрав зі шоки гній і байдуже струсив його вбік. — Краса, ге? Ох, Цок-Цок — крутий хлоп, ніде правди діти. (Та де ж ті бісові барабани? Вони вже мусять грати... Якщо Копергед забув їх врубати, я засуну йому в сраку такого довгого дрючка, що він у мене скаже, яка на смак кора.) А тепер дивися вперед, мій солоденький.

Джейк послухався, але Гешер вмить дав йому такого запотилчника, що він заточився і мало не впав на спину.

— Який тупий спиногриз! Кажу ж, не в протилежний бік, а на землю! Бачиш ці два темні камінці?

За мить Джейк зміг розрізнити в землі потрібні камінці й апатично кивнув.

— На них не ступай, бо вся та катавасія бухнеться тобі на голову, серденько, і той, хто захоче тебе помацати після цього, буде тебе відшкрібати від землі. Пойняв?

Джейк знову кивнув.

— Добре. — Гешер востаннє глибоко вдихнув і лягнув Джейка по плечу.

— Тоді пішов, чого закляк? Но, Кажу, пішов!

Джейк переступив через перший безбарвний камінь і побачив, що насправді це не бруківка, а металева пластина, навмисне заокруглена, щоб скидалося на камінь. Друга була підступно розташована таким чином, щоб непроханий гість ступив на неї, якщо раптом першу він оминув.

«Зроби це, — подумав він. — Чом би й ні? Стрілець ніколи не знайде тебе в цьому лабіринті, тож наступи й поклади цьому край. Принаймні це буде чистіше, ніж те, що готують для тебе Гешер із друзями. І швидше».

Вкритий порохом мокасин на мить завагався над пасткою.

Гешер стукнув його кулаком у спину, але не сильно.

— Думаєш про те, як би гигнути, так, мій маленький хитрунчику? — Насмішківата жорстокість у його голосі змінилася простою людською цікавістю. Навіть якщо до неї домішувалося інше почуття, то був не страх, а подив. — Ну то вперед, поки ще не передумав. Бо в мене вже є квиток на той світ. Тільки швидко, бодай тобі боги очі повипалювали.

Але Джейк опустил ногу на землю, не торкнувшись пускового механізму пастки. Жити він вирішив не тому, що сподівався на порятунок. Просто так вчинив би на його місці Роланд — він би жив і йшов уперед, допоки хтось його не спинить,

і навіть після цього, якби зміг, усе одно вперто просунувся б вперед ще на кілька кроків.

Обваливши лабіринт зараз, він забере з собою тільки Гешера, а цього недостатньо. Одного погляду на нього досить, щоб збагнути — він справді вже однією ногою на тому світі. Якщо ж піти далі, то у нього, можливо, з'явиться шанс прихопити з собою кількох Гешерових друзяк, а якщо пощастить, то, може, навіть того, кого він називав Цок-Цоком.

«Якщо вже я зберуся, як він каже, гигнути, — подумав Джейк, — то зроблю це тільки у великій веселій компанії».

Роланд би зрозумів.

20

Джейк помилявся щодо стрільцевої здатності знайти дорогу в лабіринті. Вони з Гешером залишили по собі багато слідів, і наплічник був лише одним із найпромовистіших знаків. Але Роланд швидко збагнув, що гаяти час на вишукування знаків не варто. Все, що від нього вимагалось, — йти за Юком.

Втім, там, де стежки перетиналися, він кілька разів зупинився, боячись помилитися. І щоразу, коли він це робив, Юк озирався і нетерпляче тихо гавкав, що мало означати: «Поквапся! Невже ти хочеш їх загубити?» Тричі Роланд знаходив знаки — сліди ніг, нитка з Джейкової сорочки, клаптик Гешерової яскраво-жовтої хустки, і тричі переконувався, що шалапут знає, куди бігти. Після цього стрілець просто пішов слідом за ним. Він і надалі шукав знаки, але більше не зупинявся в пошуках. А тоді знову почався барабанный бій, і саме барабани та ще Гешерів довгий ніс, якого він пхав до наплічника Джейка, врятували Роландові життя.

Він різко загальмував на підборах запилених чобіт і витяг револьвер, ще навіть достоту не збагнувши, що то за звук. А коли зрозумів, то, невдоволено буркнувши, опустив револьвер назад у кобуру. І вже збирався було бігти далі, коли

погляд упав спочатку на Джейків наплічник... а потім вихопив із темряви пару ледь помітних дротів, що тьмяно блищали в повітрі ліворуч від нього. Примружившись, Роланд розгледів два тонкі дроти, які перетиналися небезпечно близько від нього на рівні коліна. Низенький Юк без проблем пробіг під дашком, який утворювали перехрещені дроти, але, якби не барабани і не покинутий наплічник, Роланд би налетів просто на них. Він підвів очі, роздивляючись кучугури сміття обабіч стежки, і міцно стис губи. Він був за крок від загибелі, і тільки ка його врятувало.

Юк нетерпляче дзявкнув.

Роланд ліг на живіт і проповз під дротами, повільно і обережно, бо був тілістіший за Джейка і Гешера. Жоден посправньому кремезний чоловік не зміг би подолати цю пастку, не обваливши при цьому підступно підготовану лавину. У вухах лютували барабани. «Мабуть, вони всі з'їхали з глузду, — подумав стрілець. — Якби мені щодня довелося це слухати, то я б точно збожеволів».

Він успішно переповз на той бік, підібрав Джейків наплічник і зазирнув усередину. Там лежали книжки і кілька предметів одягу, а також скарби, на які Джейк натрапив дорогою, — камінь, поцяткований чимось жовтим і блискучим, на вигляд наче золотом, але насправді то було не золото; наконечник стріли, що його Джейк знайшов у діброві наступного дня після видобування і який, мабуть, зберігся ще з тих часів, коли в лісі жив прадавній народ; сонячні окуляри його батька і ще якісь дрібнички, справжню цінність котрих міг збагнути тільки хлопчик, який ще навіть не був підлітком. Ці речі дорогі йому, і він, безперечно, захоче отримати їх назад... звісно, якщо Роланд встигне забрати його до того, як Гешер і його приятелі змінять його, завдадуть йому такого болю, що він навіки втратить інтерес до невинних розваг дитинства.

У Роландовій уяві, наче демон чи джин із пляшки, спливла вишкірена мармиза Гешера: криві зуби, порожній погляд, щокки і щетинисте підборіддя, роз'їдені мандрусом. «Якщо ти його

скривдиш...» — подумав він і примусив себе думати інакше, бо то був глухий кут. — Якщо Гешер скривдить хлопчика (Джейка! — люто наполягала свідомість. — Це не просто собі хлопчик, це Джейк! Джейк!), Роланд його вб'є. Так, уб'є. Втім, саме по собі це нічого не змінить, бо Гешер уже ходячий мрець.

Стрілець видовжив лямки наплічника, дивуючись із хитромудрих застібок, які дозволяли це зробити, надів його на плечі й знову звівся на ноги. Юк уже був готовий мчати далі, але Роланд покликав його на ім'я, і шалапут озирнувся.

— До мене, Юк. — Роланд не знав, чи тварина зрозуміє і якщо так, то чи послухається команди, але краще й безпечніше, щоб він не відходив далеко. Там, де знайшлася одна пастка, неодмінно виявляться й інші. Наступного разу Юкові може не пощастити.

— Ейк! — дзвякнув Юк, не зрушуючи з місця. Гавкіт був наполегливий, але в очах пухнастика Роланд побачив, що той відчуває насправді. Ті очі потемніли від страху.

— Так, але це небезпечно, — сказав йому Роланд. — Ходи до мене.

За їхніми спинами, там, звідки вони прийшли, щось важке глухо гупнулося на землю. Швидше за все, це падіння спричинили нескінченні вібрації барабанного бою. І Роланд побачив, що зі смітника, як голови дивних довгошиїх тварин, подекуди витикаються стовпи з гучномовцями.

Юк підбіг до нього й, важко дихаючи, подивився йому у вічі.

— Не відходь від мене.

— Ейк! Ейк-Ейк!

— Так. Джейк. — Він знову припустив бігом, і Юк, як вірний пес, побіг поряд.

Едді відчував, що його, як сказав колись якийсь мудрець, переслідує дежа-вю: він знову мчав з візком, силкуючись випередити час. Замість узбережжя тепер була вулиця Черепахи, але зага-

лом усе лишалося таким самим. Хоча ні, тепер була одна суттєва відмінність: тепер він шукав не самотні двері, а залізничну станцію (чи то пак коліску).

Волосся Сюзанни майоріло на вітрі, а сама вона сиділа рівно, тримаючи в правій руці Роландів револьвер, дулом угору, до захмареного стурбованого неба. Барабани оглушливо стукотіли, доводячи до нестями. Попереду лежав якийсь велетенський предмет, що за своєю формою нагадував тарілку. Напружена уява Едді, напевно, підігрита класичною архітектурою навколишніх будівель, миттю намалювала йому картину: Юпітер і Тор грають у фрізбі. Юпітер подає, а Тор стоїть і дивиться, як тарілка летить, прорізаючи хмари. Вечірка на Олімпі та й годі.

«Фрізбі для богів, — подумав він, маневруючи з Сюзанною між двома каркасами іржавих автомобілів, — гарно придумано».

Зблизька тарілка виявилася чимось на кшталт супутникової, тож Едді підняв візок на хідник, щоб об'їхати її. Коли він уже спускав коляску через бордюр — надто вже засмічений був тротуар, щоб по ньому можна було їхати, — барабанний дріб різко увірвався. Відлуння покотилося у тишу. Та тільки Едді зрозумів, що насправді це не тиша. Попереду, на перетині вулиці Черепахи і якоїсь іншої авеню, виднівся арковий прохід у мармурову будівлю. Вона вся заросла плющем і якоюсь іншою в'юнкою рослиною, що нагадувала кіпарисове листя. Її пагони хоч і були повзучими, проте мали гідний і навіть розкішний вигляд. А за рогом збуджено вирував людський натовп.

— Не зупиняйся! — уривчасто проговорила Сюзанна. — У нас нема часу...

Белькотіння люду прорізав пронизливий істеричний крик. Його супроводжували схвальні вигуки і навіть аплодисменти. Так плескали у долоні люди після вистави у казино в Атлантик-Сіті, де Едді якимось побував. Крик переріс у тривалий агонізуючий хрип, що нагадував дзижчання цикади. Едді відчув, що волосся у нього на потилиці настобвурчується. Зиркнувши на трупи, що висіли на найближчому гучномовці, він зрозумів, що веселі ладські Юни проводять чергову привселюдну страту.

«Грандіозно, — подумав він. — Шкода тільки, що в них нема Тоні Орландо і Дона, вони б їм заграли «Постукай тричі», і, либонь, усі б померли щасливими».

Едді зацікавила кучугура каменів на розі, обплетена плющем. Зблизька відчувалося, що рослина має сильний трав'яний запах, від якого сльозилися очі, але все одно він подобався Едді більше, ніж солодкаво-коричний аромат засохлих небіжчиків. Там, де колись був ряд аркових проходів, тепер буяли зелені пагони лози. Дрібні завитки водоспадами стікали донизу. Зненацька крізь один із водоспадів вигулькнула якась фігура і подріботіла в їхній бік. Едді побачив, що це хлопчик, мале дитинча, яке не так давно виросло з пелюшок. Він був убраний дуже дивно — в костюм маленького лорда Фонтлероя, який доповнювала сорочка з мереживними манжетами і короткі оксамитові штанці. У волосся вплетені стрічки. Зненацька Едді відчув шалене бажання помахати руками понад головою й просюсюкати щось на кшталт «Лад — холосе місто».

— Ходімо! — прокричав хлопчик високим писклявим голосом. У його волосся заплуталося кілька зелених листків, і він на ходу недбало скинув їх лівою рукою. — Там вішають Спанкера! Настала черга старого Спанкера вирушати у країну барабанів! Ходімо, бо пропустите забаву, най її боги поб'ють!

Сюзанну теж вразив зовнішній вигляд хлопчика, але щось у тому, як він наближався, насторожило її. Він якось дивно й незграбно прибирав зелені паростки, що заплуталися в його перев'язаному стрічками волосся, робив це тільки однією рукою. Друга як була схована за спину, коли він вибіг їм назустріч із водоспаду зелені, так і залишалася там.

«Йому, мабуть, страшенно незручно, — подумала вона, і тут у голові наче запис ввімкнувся — вона почула голос Роланда, який на краю мосту сказав: Я знав, що щось таке може статися. Але якби ми побачили його раніше, поки ще були поза радіусом дії його вибухового яйця... Прокляття!»

Тож вона націлила дуло Роландового револьвера на дитину, яка вже зістрибнула з бордюра й мчала просто на них.

— Стояти! — закричала вона. — Стій на місці!

— Сюз, що ти робиш?! — теж закричав Едді.

Проте Сюзанна пропустила його докір повз вуха. Насправді Сюзанни Дін уже там не було. Її місце у візку зайняла Детта Волкер, і її очі горіли вогнем підозри.

— Стій або я стріляю!

Мабуть, маленький лорд Фонтлерой був глухим, бо її попередження не справило на нього жодного враження.

— Швидше! — радісно заволав він. — Ви ж усе пропустите! Спанкер заре...

З-за спини повільно почала з'являтися права рука. І цієї миті Едді збагнув, що перед ними не дитина, а карлик, чиє дитинство вже було в далекому минулому. Обличчя, яке спершу здалося Едді по-дитячому світлим і радісним, насправді було гримасою холодної ненависті й люті. Шоки й лоб карлика були вкриті безбарвними плямами, з яких сочився гній. Те, що Роланд назвав лярвиними квіточками.

Сюзанна не дивилася на його обличчя. Вся її увага була прикута до правої руки карлика й тьмяно-зеленої кулі, затиснутої в ній. Цього було досить. Прогримів Роландів револьвер, і, стятий кулею, карлик перекинувся на спину. Коли він приземлився на хідник, з маленького кривого рота вирвався крик болю й ненависті. Граната вискочила з пальців і покотилася в ту арку, звідки він вигулькнув.

Детта зникла, розтанула, мов сон, і тепер Сюзанна, не тямлячись від подиву, страху і хвилювання, нестямно переводила погляд з дула револьвера, звідки ще курився димок, на крихітну фігурку, що, розкидавши руки, лежала на хіднику.

— О Господи! Я застрелила його! Едді, застрелила!

— Смерть... Сивим! — спробував агресивно викрикнути маленький лорд Фонтлерой, але замість слів з горла вирвалося криваве булькотіння і залило ті кілька білих клаптів на його чудернацькій сорочці, що досі були не забруднені кров'ю. І тут з арки пролунав притлумлений вибух. Його хвиля здійняла гушавину повзучої зелені, якою заросла арка, і підняла її високо

вгору, наче корабельний прапор у сильний шторм. А слідом за нею назовні вирвалися хмари задушливого ядучого диму. Едді прикрив собою Сюзанну, і його спина, шия й маківка опинилися під градом гострих уламків бетону. На щастя, вони всі були маленькими. Ліворуч від нього щось огидно й волого заплямкотіло. Трохи розплющивши очі, Едді побачив, як непорушно застигає в баюрі голова маленького лорда Фонтлероя. Очі карлика досі були розплющені, рот викривлений в передсмертній гримасі.

Тепер до їхніх вух долинали інші голоси: хтось верещав, хтось горлав, і всі до одного були розлючені. Різким рухом Едді відкотив Сюзаннин візок убік — проїхавши трохи на одному колесі, він усе-таки не перекинувся — і пильно подивився в той бік, звідки вигулькнув карлик. До них наближався натовп обірванців — близько двадцяти чоловіків і жінок. Деякі з'являлися з-за рогу, інші ж, неначе злі духи, матеріалізуючись із диму від карликової гранати, продиралися крізь килими зелені, що затуляли аркові проходи наріжної будівлі. Здебільшого їхні голови були прикриті синіми хустками, і всі тримали в руках зброю — якщо можна назвати зброєю жалюгідний набір іржавих мечів, тупих ножів і гострих уламків дрючків. У руках одного чоловіка Едді побачив кувалду. Той задерикувато розмахував нею в повітрі. «Це Юни, — подумав Едді. — Ми їм перебили весь кайф від повішення, і тепер вони злі, як собаки».

— Смерть Сивим! Вони прикінчили Ластера! Смерть обом! — залунала звідусіль, коли це чарівне товариство помітило Сюзанну в візку і Едді, котрий опустився перед ним на коліно. Натовп вів чоловік із шаблею наголо, закутаний у щось на кшталт шотландського кілта. Агресивно змахнувши зброєю (тілиста жінка, яка стояла поряд із ним, упала б без голови, якби не встигла вчасно ухилитися), він метнувся у наступ. Слідом за ним з радісними криками посунули інші.

Повітря хмарного дня прорізвав грім Роландового револьвера, і Юнові в кілті знесло верхню частину голови. Червоний дощ пролився на землисто-біду шкіру жінки, якій дивом не відріза-

ло шаблею голову, і вона закричала. Але знавіснілий натовп, дико водячи очима, не зупинився.

— Едді! — крикнула Сюзанна і вистрілила ще раз. Цього разу на землю впав чоловік у оздобленому шовком плащі й високих чоботях.

Едді безпорадно шукав «рюгер» і на якусь жажливу мить його охопила паніка від думки, що пістолет загубився. Але він просто якимось чином опустився нижче, бо був запаханий за пояс штанів. Едді намацав руків'я і сильно смикнув. Клята штука не піддавалася, бо приціл зачепився за білизну.

Сюзанна вистрілила ще тричі поспіль. Кожен постріл влучав у ціль, але осатанілих Юнів це не спинило.

— Едді, помагай!

Почуваючись Суперменом низького гатунку, Едді сильно рвонув пістолет, порвав труси, але нарешті спромігся видобути «рюгер». Ребром долоні зняв із запобіжника, сперся ліктем на ногу вище коліна і відкрив вогонь. Йому не треба було думати, навіть прицілюватися не довелося. Якось Роланд їм розповідав, що в бою руки стрільця працюють самі, ними не треба керувати. І зараз Едді збагнув, що малося на увазі. Хоча з такої близької відстані навіть сліпий би не промазав. Сюзанна скоротила чисельність нападників, і тепер їх було не більше п'ятнадцяти. По інших, як ураган по полю пшениці, пройшовся Едді. На те, щоб покласти чотирьох, у нього йшло менше двох секунд.

Єдина фізія натовпу зі скляними й бездумними очима почала поволі розпадатися. Чоловік із кувалдою викинув свою зброю і припустив навтьоки, сильно шкутильгаючи на покритвених артритом ногах. Слідом за ним побігло ще двоє. Решта нерішуче зупинилася і тепер тупцяла на місці.

— Вперед, боягузи! — прогарчав порівняно молодий чоловік. Синя хустка була в нього пов'язана на шиї, наче в жокея на кінних перегонах. За винятком двох жалюгідних жмутків хвилястого рудого волосся, по одному на кожному боці голови, він був геть лисий. Сюзанні цей парубок нагадав клоуна Клерабеля, а Едді — Рональда Макдональда. Небезпечного Клерабеля

і лютого Рональда. Він пожбував у них саморобного списа, який у першому своєму житті, можливо, був ніжкою стола. Але зброя не влучила в ціль, а просто впала на дорогу праворуч від Едді та Сюзанни. — Вперед, я сказав! Разом ми зможемо їх при...

— Пробач, друже, — пробурмотів Едді й вистрілив йому в груди.

Клерабель-Рональд заточився назад і взявся рукою за те місце, куди влучила куля.

У широко розплющених очах читалася одна болісна думка: все мало бути інакше, такого просто не могло статися. Рука парубка безсило впала дотолу. З кутика рота, неймовірно яскрава в такий похмурий день, витікла цівка крові. Коли він упав навколішки, решта Юнів просто стояли і німо дивилися. А ще один із натовпу не витримав видовища і хотів було ганебно дати драла.

— Ані руш! — наказав Едді. — Стій, де стоїш, мій недоумкуватий друже, якщо не хочеш гаразд роздивитися ту галявину, де закінчується твій земний шлях. — Він підвищив голос. — Кидайте зброю, малята! Ну ж бо, все на землю! Негайно!

— Ти... — глухо прошепотів помираючий. — Ти... стрілець?

— Ти вгадав, — відповів Едді і похмурим поглядом обвів Юнів.

— Благаю... прощення, — прошелестів кучерявий рудий і впав обличчям на землю.

— Стрільці? — спитав один з його товаришів. Він говорив так, наче щойно почав відчувати весь жах становища.

— Ви тупі, але не глухі, — відповіла Сюзанна. — Бодай якась втіха. — І помахала дулом револьвера — порожнього, Едді був у цьому впевнений. А якщо так, то скільки патронів лишилося в «рюгері»? Тут він збагнув, що не має жодного уявлення, скільки патронів міститься в обоймі, і подумки обізвав себе дурнем... але чи ж узагалі він міг уявити, що все так обернеться? Навряд. — Ви чули, що він сказав. Кидайте все на землю. Каникули закінчилися.

Один за одним вони підкорилися.

— Дарма ви вбили Вінстона, місіс. У нього ниньки день народження, — сказала жінка, на обличчі в якої було не менше пінти крові відважного Меча-і-Кілта.

— То треба було йому лишатися вдома і їсти торт, — відрізав Едді. І ні слова жінки, ні його власна реакція не здалися йому аж такими абсурдними в цій ситуації.

Серед Юнів лишалася ще одна жінка — худюща білявка, чие довге волосся повилазило пасмами, наче від лишаю. Вона спробувала було непомітно відступити в бік мертвого карлика і під захист зарослих арок, але Едді поклав цьому край, випустивши кулю в розтрісканий бетон поблизу її ніг. Що з неї можна взяти, він не знав, але не хотів, щоб хтось показував іншим дурний приклад. І просто боявся того, як поведуть себе його руки, коли хворі люди з понурими обличчями, що стоять зараз перед ним, спробують тікати. Хай там що поганого холодний розум думав про все це стрілецьке ремесло, його рукам воно все одно подобалося.

— Сій на місці, красуне. Офіцер Дружній радить не ризикувати. — Едді подивився на Сюзанну і миттю стривожився, бо вона мала дуже блідий вигляд. — Сюз, з тобою все добре? — тихо спитав він.

— Так.

— Ти ж не зомлієш? Бо...

— Ні. — Вона глянула на нього темними, як бездонні колодязі, очима. — Просто я ніколи нікого не вбивала з револьвера... ясно?

«Ну, тоді звикай», — крутилося в нього на язиці, але він не вимовив цього вголос. Натомість звернув погляд до п'ятьох, що стояли перед ним. В очах, що спостерігали за ним із Сюзанною, був якийсь притлумлений страх, але до справжнього жаху йому було далеко.

«Блін, тут уже майже ніхто не пам'ятає, що таке жах, — подумав Едді. — Радість, сум, любов... так само. Навряд чи вони здатні зараз щось відчувати. Надто вже довго вони жили в цьому чистилищі».

Аж раптом він згадав радісні крики, сміх і театральні аплодисменти, які вони з Сюзанною чули раніше, і зрозумів, що помиляється. Бодай одне почуття ще досі примушувало їхні

мотори працювати, ще одне викликало в них емоції. Спанкер би це підтвердив.

— Хто тут головний? — спитав Едді. На випадок, якщо до когось повернеться хоробрість, він дуже уважно спостерігав за перехрестям за спинами маленького гурту. Поки що нічого тривожного він там не бачив і не чув. Мабуть, їхні товариші вирішили залишити цю обірвану компанію на поталу долі.

Вони непевно перезирнулися. Врешті-решт подала голос жінка з заляпаним кров'ю лицем.

— Спанкер і був головним. Але коли заграли барабани богів, то камінь з капелюха випав Спанкерів. То ми його і відправили потанцювати. Мабуть, наступним пішов би Вінстон, але ви його урехали зі своїх проклятих револьверів. — Вона навмисне стерла зі щоки кров, подивилася на неї і знову звернула похмурий погляд до Едді.

— А як ти гадаєш, що хотів зробити зі мною Вінстон своїм проклятим списом? — спитав Едді. Йому це дуже не сподобалося, але жінка змусила його почуватися винним у скоєному. — Підривняти мені баки?

— Ви прикінчили Френка і Ластера, — вперто вела далі вона, — і хто ж ви такі? Або Сиві, і це погано, або пара проклятих приблуд, і це ще гірше. І хто ж лишився захищати Юнів із Північного Міста? Мабуть, тільки Топсі, моряк Топсі, але його тут нема. Він сів у свій човен і поплив униз річкою, щоб він скис!

Але Сюзанна вже давно не слухала її. Всі її думки зосередилися на тому, що жінка сказала раніше. «Камінь з капелюха випав Спанкерів. То ми його і відправили потанцювати». Колись у коледжі вона читала «Лотерею» Ширлі Джейксон, тож телер збагнула, що ці дегенерати, у яких виродилися колишні Юни, жили в жахитті, описаному Джейком. Не дивно, що вони не здатні до сильних емоцій. Їм же доводилося бути учасниками цього зловісного дійства не раз на рік, як у романі, а не менше двох-трьох разів на день.

— Чому? — хрипким від переляку голосом спитала вона в жінки. — Нашо ви це робите?

Жінка змірила Сюзанну таким поглядом, наче в житті не бачила більшої ідіотки.

— Нашо? Щоб привиди, які живуть у машинах, не забрали тіла тих, хто тут помер — і Юнів, і Сивих, — і не наслали їх на нас. Мертв'яки ж можуть вилізти крізь діри у вулицях і жерти нас. Навіть останній йолоп це знає.

— Привидів не існує, — сказала Сюзанна, відчуваючи, проте, що її голос звучить порожньо і геть непереконаливо. Звісно, існують. У цьому світі привиди всюди. Але вона не здавалася. — Те, що ви називаєте барабанами богів, — лише плівка, яка застрягла в програвачі. От і все. — Зненацька її осяяло, і вона додала: — А може, це все роблять Сиви... навмисне. У вас не виникало таких підозр? Вони ж живуть на іншому боці міста, так? І під містом теж? Вони завжди хотіли вивести вас із гри. А що, як тепер у них з'явився справді дієвий спосіб завершити почате, але не своїми, а вашими ж власними руками.

Забризкана кров'ю жінка стояла біля літнього джентльмена у настарішому в світі котелку і пошарпаних шортах захисного кольору. Він виступив уперед і звернувся до неї тоном вихованої людини, під яким проглядало презирство. Слова були гострі, мов кинджали.

— Ви помиляєтесь, мадам стрілець. У підземеллях Лада дуже багато машин, і всі вони населені привидами, демонічними духами, вороже налаштованими супроти смертних. Ці демони здатні воскрешати мертвих... а у нас у Ладі є кого воскрешати, навіть не сумнівайтесь.

— Слухайте, — сказав Едді. — Дживсе, а ви самі бачили бодай одного з цих зомбі на власні очі? Хтось із вас їх бачив?

Дживс закопив губу і не відповів. Але слова були не потрібні — все сказала та закопилена губа. На що можна сподіватися від приблуд, у яких замість розуміння — зброя?

Едді вирішив, що час узагалі припинити це безглузде обговорення. Все одно він не створений для місіонерської діяльності. Дулом «рюгера» він показав на скривавлену жінку.

— Ти і твій приятель, схожий на англійського дворецького у вихідний, підете з нами. Покажете нам, де залізнична станція. Після цього ми розпрощаємося, і скажу вам правду: я вважати-му, що цей бісів робочий день закінчився вдало.

— На станцію? — перепитав чоловіча, схожий на дворецького Дживса. — Що таке залізнична станція?

— Відведіть нас у Колиску, — уточнила Сюзанна. — До Блейна.

Ці слова вкінці добили Дживса. На його обличчі замість вселенського презирства, з яким він досі до них ставився, з'явився непідробний жах.

— Туди не можна! — закричав він. — Колиска — це заборонена зона, а Блейн найстрашніший з усіх привидів Лада!

«Заборонена зона? — подумав Едді. — Тільки цього бракувало. Але принаймні один плюс у цьому є: там ви, кретини, перестанете нам набридати». Приємно також було почути, що Блейн досі існує... чи то пак ці люди гадають, що він існує.

Решта, не ймучи віри, вирічилися на Едді й Сюзанну. Враження було таке, нібито чужинці запропонували гурту новонавернутих християн орендувати Ковчег Завіту й перетворити його на платний туалет.

Едді націлив «рюгер» на середину Дживсового лоба.

— Ми йдемо. А ви, якщо не хочете негайно приєднатися до прашурів, припиніть триндіти і покажіть дорогу.

Дживс і скривавлена жінка обмінялися непевними поглядами. Але коли чоловік у котелку нарешті подивився на Едді й Сюзанну, його обличчя мало впевнений і рішучий вираз.

— Можете нас застрелити, — сказав він.

— Краще вже померти тут, а не там.

— Та ви просто банда хворих збоченців, у яких на думці одне — смерть! — розлютилася Сюзанна. — Ніхто не помре! Просто відведіть нас туди, куди нам треба, заради Бога!

— Але зайти в колиску Блейна — це і є смерть, — понуро сказала жінка. — Бо Блейн спить, і той, хто його потурбує, дорого за це заплатить.

— Та годі тобі, кралечко, — роздратовано обірвав Едді. — Запхавши носа між сідниці, аромату кави не відчуєш.

— Я не розумію, що це означає, — відказала вона з якоюсь дивною гідністю.

— Це означає, що ви можете відвести нас до колиски і накликати на себе Гнів Блейна або просто стояти тут і дізнатися, що таке Гнів Едді. І знаєте, я якось не схильний стріляти одразу в голову. Я можу виривати з вас кулями по шматку. Злості мені вистачить. Щось мене не пре від вашого міста — музика хрінова, всі смердять, як гній, а перший, кого ми тут зустріли, пожбував у нас гранату і вкрав нашого друга. То що ви вирішили?

— Нащо вам узагалі Блейн? — спитав хтось із гурту. — Він уже багато років не ворухиться в Колисці. Він навіть перестав говорити різними голосами й сміятися.

«Говорити різними голосами і сміятися?» — подумав Едді й подивився на Сюзанну. Але вона тільки плечима знизала.

— Ардіс був останній, хто наблизився до Блейна, — сказала скривавлена жінка.

Дживс понору кивнув.

— Ардіс завжди ставав ідіотом, коли напивався. Блейн його про щось спитав. Я чув це питання, але подумав, що воно якесь безглузде — щось про матір ворон, здається... Ардіс не зміг відповісти на питання, тож Блейн підсмажив його на синьому вогні.

— Електрика? — здогадався Едді.

Дживс із скривавленою жінкою кивнули водночас.

— Так, — сказала жінка. — Електрика. Так це називали в давно минулі часи.

— Вам не треба заходити туди разом з нами, — зненацька запропонувала Сюзанна. — Просто покажіть нам, де це місце. А далі ми вже підемо самі.

Жінка змірила її недовірливим поглядом, але Дживс нахилився їй до вуха і щось зашепотів. Решта Юнів стояли за їхніми спинами, дивлячись на Едді й Сюзанну з приголомшеним виглядом людей, що пережили руйнівну повітряну атаку.

Дослухавши, жінка озирнулася на них.

— Так, — сказала вона. — Ми відведемо вас до Колиски. Так вам і треба.

— От і я так думаю, — сказав Едді. — Ти і Дживс. А решта — зникніть. — Він обвів їх прищільним поглядом. — Але наостанок затямте от що: один підступно пожбурений спис, одна стріла, одна цеглина — і ці двоє помруть. — Погроза прозвучала настільки слабо й непереконаливо, що Едді негайно пошкодував про неї. Яке їм діло до цих двох чи взагалі до будь-кого з їхнього клану, якщо вони щодня відправляють на той світ двох чи більше? «Хоча, — подумав він, спостерігаючи, як інші, навіть не озираючись, йдуть геть, — пізно вже шкодувати про сказане».

— Ходімо, — сказала жінка. — Треба швидше з усім покінчити. Очі б мої вас не бачили.

— Взаємно, — відповів Едді.

І вони з Дживсом повели їх уперед. Але, перш ніж піти, жінка зробила щось таке, від чого Едді трохи розкався в своїх жорстоких думках: вона стала навколішки, прибрала волосся з обличчя чоловіка в кілті і поцілувала його в брудну شوку.

— До побачення, Вінстоне. Чекай на мене там, де розступаються дерева, а вода солодка. Я прийду до тебе, обов'язково прийду. Це так само неминуче, як і настання світанку, що проганяє темряву на захід.

— Я не хотіла його вбивати, — сказала Сюзанна. — Так і знайте. Але сама я помирати хотіла ще менше.

— Так. — Звернене до Сюзанни обличчя було суворим і сухим, жінка не плакала. — Але в Колисці Блейна на тебе чекає смерть. І, можливо, ти помреш, заздрячи бідному старому Вінстонові. Блейн жорстокий. Найжорстокіший з усіх демонів у цьому жорстокому-прежорстокому місті.

— Ходімо вже, Мод, — сказав Дживс, допомагаючи їй підвестися.

— Так. Покінчимо з ними. — Вона знову змірила Сюзанну й Едді рішучим, але водночас дещо розгубленим поглядом. — І нехай боги проклянуть мої очі за те, що я вас взагалі побачила.

І нехай прокляття впаде на ваші револьвери, бо вони ніколи не завдавали нам нічого, крім клопотів.

«А з таким ставленням, — подумала Сюзанна, — ваші клопоти триватимуть ще років з тисячу, не менше».

Мод почимчикувала вулицею Черепахи, Дживс — за нею. Едді доводилося ще штовхати Сюзаннин візок, тож невдовзі він засапався і ледь встигав. Розкішні будівлі обабіч вулиці змінилися будинками в стилі замських, оповитими плющем, перед якими розкинулися величезні занедбані газони. Колись тут був дуже фешенебельний район, зрозумів Едді. Одна будівля, що височіла попереду, затьмарювала решту. На вигляд — оманливо простий квадрат із білого каменя, з численними колонами, на яких тримався дах. Едді знову згадав фільми про гладіаторів, від яких він так шаленів у дитинстві. Сюзанна здобула ґрунтовнішу освіту, тож їй згадався Парфенон. Увагу обох одразу полонив величний скульптурний бестіарій — Ведмідь і Черепаха, Риба і Щур, Кінь і Собака, — що в два ряди облямовував будівлю вгорі під дахом. І вони збагнули, що це те місце, яке вони шукають.

Їх не полишало тривожне відчуття, що за ними стежать безліч очей — очей, сповнених ненависті й подиву. Коли вони підійшли ближче і в полі зору з'явилася монорейкова дорога, прогуркотів ґрім. Як і буря, монорейка брала свій початок на півдні, стрімко летіла в місто, проходила вулицею Черепахи і вливалася в Колиску Лада. І поки вони наближалися, вітер дедалі дужчав, і висхлі тіла обабіч дороги почали звиватися й танцювати на вітрі.

22

Бозна-скільки часу минуло, відколи вони почали ці перегони (напевно Джейк знав тільки одне: барабани знову стихли), і Гешер ще раз грубо смикнув його, щоб зупинити. Та цього разу Джейк примудрився якось втриматися на ногах. У нього наче друге дихання відкрилося. А от у Гешера, якому вже ніколи не судилося бути одинадцятирічним, справи були кепські.

— Хуух! Мій насос на ладан дише, дитинко.

— Вам же гірше, — байдуже сказав Джейк і заточився, коли вузлувата Гешерова рука вперішила йому по щоці.

— А ти, я бачу, заплачеш гіркими сльозами, якщо я тут впаду мертвим, ге? Атож! Але навіть не сподівайся, красунчику. Старий Гешер уже багатьох пережив і не має наміру падати неживим до ніг якоїсь ягідки, навіть такої солоденької, як ти.

Джейк незворушно слухав усі ці дурниці. Він мав намір ще до заходу сонця побачити Гешера мертвим. Навіть ціною власного життя. Джейкові вже було байдуже. Він витер кров із розбитої шойно губи і задумливо подивився на руку, дивуючись, як швидко в людському серці не лишається нічого, крім нестерпної жаги вбивства.

Помітивши, що Джейк дивиться на скривавлені пальці, Гешер криво всміхнувся.

— Сочок пустив, ге? Старий Гешер ще пустить сочок із твого молоденького деревця, якщо не будеш поводитися чемно. — Він показав на бруківку вузького завулка, в якому вони зараз перебували. В тому місці, куди він тицяв пальцем, лежала іржава кришка каналізаційного отвору. На ній стояло тавро зі словами, які Джейк не так давно бачив: «ЛИВАРНЯ ЛАМЕРКА».

— Там збоку є ручка, — сказав Гешер. — Бачиш? Просунь туди руки і відтягни вбік. І ворушися, тоді, може, до зустрічі з Цок-Цоком у тебе ще лишаться всі твої зуби.

Джейк ухопився за сталеву кришку і потягнув. Сильно, проте не що було сили. Лабіринт вулиць і завулків, крізь який Гешер його гнав, був нестерпним, але там він принаймні міг бачити. І уявити не міг, що чекає на нього в підземеллях міста, де темрява поглине навіть мрії про порятунок. А що наміру дізнатися, як там, унизу, в нього не було жодного, то він і не збирався без крайньої потреби це робити.

Але Гешер швидко пояснив йому, що потреба якраз крайня.

— Вона занадто важка для... — почав Джейк, але не договорив, бо пірат ухопив його за горло і підняв у повітря до рівня своїх очей. Від довгого забігу його лице трохи розчервонілося

й вкрилося потом, а гнійники, що в'їдалися в шкіру, набули огидного відтінку, жовтого з пурпуровим. Із відкритих наривів витікала густа рідина і цівки крові. Джейк встиг відчутти густий сморід, що йшов від Гешерового тіла, а потім рука зімкнулася довкола його горла й перекрила дихання.

— Слухай уважно, недоумку, бо це тобі останнє попередження. Або ти зараз же знімеш цю довбану кришку, або я запхаю руку тобі до рота і вирву язика. І можеш кусатися, скільки влізе, бо в мене ця зараза в крові. Не мине й тижня, як перші квіточки з'являться на твоєму личку. Якщо доживеш. Затямив?

Джейк шалено закивав. Гешерове обличчя вже почало розпливатися перед його очима сірою плямою, туман дедалі густішав, а голос долинав наче здаля.

— Гарзд. — Гешер кинув його на землю. Джейк гепнувся біля каналізаційного люка, важко хапаючи ротом повітря й кашляючи, наче перед блюванням. І врешті-решт спромігся глибоко вдихнути повітря — рідкого вогню, що негайно обпik йому легені. Він виплюнув скривавлений згусток мокроти, і від її вигляду його ледь не знудило.

— А тепер годі вже теревенити, світло моїх очей, знімай кришку.

Джейк підповз до люка, взявся за ручку і цього разу вже смикнув шосили. На якусь жакливу мить йому здалося, що важезна кришка не зрушить з місця. А потім він уявив собі, як Гешерові пальці тягнуться йому до рота та хапають за язик, і де тільки сили взялися. У спині немилосердно заболіло, було таке відчуття, що якась частина хребта зсунулася з місця, але люк, скрегочучи на бруківці, повільно піддавався. Ось уже поглядові відкрилася вузька серпоподібна усмішка самої темряви.

— Добре, малий, добре! — зрадив Гешер. — Ти ж мій маленький мул! Тягни далі — не здавайся, ще трохи!

Коли серп став півмісяцем, а біль у попереку вже пік вогнем, Гешер дав Джейкові піддупника, і той розтягнувся на землі.

— Дуже добре! — вдоволено сказав пірат, зазираючи в отвір. — А тепер, малий, спустися драбиною, вона там збоку. Але диви-

ся не впади, тримайся добре, бо ті шаблі в біса слизькі й мохом порослі. Їх там штук зо двадцять, наскільки я пам'ятаю. А коли спустишся на дно, стій і чекай на мене. Може, тобі й захочеться втекти від старого приятеля, але хіба ж це буде розумно? Як ти гадаєш, розумно?

— Ні, — відповів Джейк. — Мабуть, ні.

— Дуже мудро, синку! — Гешер розплився в своїй огидній усмішці, в черговий раз демонструючи жалюгідні залишки зубів. — Там темно. І ціла тисяча коридорів розходиться на всі боки. Твій старий приятель Гешер знає їх усі, як облуплені, а от ти загубишся вмиль. А ще там є шури... дуже великі і дуже голодні. Так що стій і чекай.

— Я стоятиму.

Гешер пильно до нього придивився.

— Ти говориш, як мале Юеня, але ти не Юн, я впевнений. Звідки ти, хлопче?

Джейк мовчав.

— Шо, шалапут язика проковтнув? Ну нічого. Цок-Цок швидко з тебе правду добуде. У нього є такий дар, що люди самі починають говорити. А коли вже розговоряться, то говорять так швидко і кричать так голосно, що, аби спинити, їх доводиться стукати по довбешці. У присутності Цок-Цока шалапутам не дозволяється ковтати чийсь язика, навіть таких молоденьких і смаченьких, як ти. А тепер пішов вниз. Но, пішов!

І він замахнувся на хлопчика ногою, але цього разу Джейкові вдалося ухилитися від удару. Він зазирнув у напіввідчинений люк, побачив драбину і поліз. Його голова й груди ще не встигли зануритися в темряву, коли повітря струсонув потужний гуркіт. Він пролунав десь на відстані милі або навіть більше, але Джейк без зайвих пояснень збагнув, що це було. З його вуст зірвався крик жалю.

Гешер скривив рота у зловісній усмішці.

— А твій крутий друзяка вистежив тебе трохи далі, ніж ти сподівався, ге? Але я так і думав, бо бачив, які в нього вперті й хитрючі очі. Я думав, що він піде за своїм маленьким соло-

деньким хлопчиком, якщо збереться, і він таки зібрався. Дротяну пастку він побачив, але фонтан його причавив. Усе пучком. Лізь, солоденький.

І він націлився ногою на Джейкову голову. Хлопчик уник удару, але послизнувся на драбині, пригвинченій до стінки каналізаційного люка, і не впав тільки тому, що вчасно вхопився за вкриту струпами гомілку Гешера. Він благально подивився на пірата і на тому гнійному лиці смертника не побачив жалю.

— Будь ласка, — сказав він, чуючи, як слова переходять у схлипування. Перед його очима стояла картина: Роланд лежить розчавлений велетенським фонтаном. Що тоді сказав Гешер? Якщо він комусь знадобиться, то цей хтось буде змушений відшкрібати його від землі.

— Благай, скільки хочеш, любчику. Але не сподівайся, що тебе почують. Бо на цьому боці мосту милосердя закінчується. А тепер лізь, бо я тебе так віддухопелю, що криваві мізки крізь криваві вуха полізуть.

Тож Джейку лишалося тільки одне — спустатися. Коли він досяг стоячої води на дні, то вже не хотів плакати. Він стояв і, згорбившись та похнюпивши носа, терпляче чекав, поки Гешер поведе його назустріч долі.

23

Пастку у вигляді перехрещених дротів, які стримували лавину сміття, Роланд ледь не зачепив, але підвішений фонтан здався йому повною нісенітницею. Таке могла влаштувати лише якась дурна, недорозвинена дитина. Колись Корт навчив їх постійно пильнувати, перебуваючи на території ворога, — оглядати сектори не тільки спереду і ззаду, але й угорі.

— Стій, — наказав він Юкові, підвищуючи голос, щоб перекричати барабани.

— Йй! — погодився Юк, а потім подивився вперед і одразу ж додав: — Ейк!

— Так. — Стрілець іще раз подивився на висячий мармуровий фонтан і оглянув дорогу, шукаючи пусковий механізм. Дві пластини він помітив одразу. Можливо, колись вони ще так-сяк були схожі на бруківку, під яку їх замаскували, але той час давно минув. Роланд нахилився, сперся руками на коліна і заговорив до Юка, який дивився йому у вічі. — Зараз я тебе візьму на руки. Ненадовго. Не крутись, Юк.

— Юк!

Роланд узяв шалапуту в руки. Спершу Юк напружився і спробував виборсатися, але потім Роланд відчув, що тваринка змирилася. Звісно, Юкові не подобалося, що його взяв на руки хтось, а не Джейк, але, очевидно, він вирішив потерпіти. І стрілець ще раз подивувався, яке це створіння розумне.

Він поніс Юка вузьким проходом під Навислим Фонтаном Лада, обережно переступивши підступні «камінці». Коли небезпека була позаду, Юк знову опинився на землі. І цієї ж миті стихли барабани.

— Ейк! — нетерпляче сказав Юк. — Ейк-Ейк!

— Так. Але спершу треба дещо владнати.

Пройшовши з Юком ще п'ятнадцять кроків, стрілець нахилився і підняв уламок бетону. Задумливо переклав з руки в руку, і в цей час до його вух долинув звук пострілу зі сходу. Гучний барабанний стукіт поглинув звуки битви Едді й Сюзанни з бандою Юнів, але цей постріл Роланд почув. І всміхнувся, бо це майже напевно означало, що Діни знайшли Коліску. Перша гарна новина за весь цей день, якому, здавалося, кінця не буде.

Роланд повернувся і пожбурих уламок. Приціл був точний, як і тоді, в Річковому Перехресті, коли він кинув камінцем у старезний дорожній сигнал. Снаряд влучив точно у центр одного з безбарвних спускових гачків, і іржавий дріт гучно луснув. Мармуровий фонтан перевернувся і опустився, бо інший дріт ще трохи втримав його від падіння (рівно стільки, скільки знадобилося б людині зі швидкою реакцією, щоб забратися з-під нього геть, зрозумів Роланд). Потім другий дріт

теж не витримав, і фонтан рожевою кам'яною глибою повалився на землю.

Роланд ще встиг сховатися за купою іржавих сталевих балок, Юк прудко стрибнув йому на руки, і тут пролунав такий гуркіт, що від нього здригнулася земля. Навсібіч полетіли уламки рожевого мармуру, деякі завбільшки з ручні візки. Декілька шматочків потрапило Роландові в обличчя. У шкурці Юка теж застрягло чимало. Роланд струсив їх рукою і поглянув на новоутворену барикаду. Фонтан тріснув навпіл, наче величезна плита. «Назад ми вже так не повернемося», — подумав Роланд. Прохід, вузький від самого початку, тепер був повністю заблокований.

Стрілець на мить замислився, чи чув Джейк гуркіт від падіння фонтана, і якщо чув, то що подумав. Марнувати час, розмірковуючи, що подумав Гешер, він не хотів. Гешер неодмінно вирішить, що його стерло на порох, а саме цього Роланд і домагався. А чи Джейк теж так подумає? Навряд. Хлопчик був не настільки наївний, щоб повірити, буцімто стрільця можна вбити таким простацьким способом. Але якщо Гешер його залякав, то Джейк міг втратити змогу чітко й логічно мислити. Втім, запізно було про це турбуватися. Якби Роланд знову постав перед вибором, обвалювати пастку чи ні, то зробив би точнісінько те саме, що й зараз. Навіть стоячи на порозі смерті, Гешер продемонстрував відвагу й тваринну хитрість. І якщо цей фокус приспав його пильність, то він був того вартий.

Роланд звівся на ноги.

— Юк... знайди Джейка.

— Ейка! — Юк витягнув уперед свою довгу шию, обнюхав землю по півколу, знайшов Джейків запах і помчав уперед. Роланд побіг слідом. За десять хвилин шалапут зупинився біля каналізаційного люка, обнюхав його довкола і, дивлячись на Роланда, пронизливо гавкнув.

Стрілець опутився на коліно і роздивився плутані відбитки ніг та широкий слід на подряпаній бруківці. Схоже, цей люк часто відсували вбік. Коли погляд упав на кривавий згусток у щілині між двома каменями бруківки, Роланд звузив очі.

— Тойвилупок весь час його б'є, — пробурмотів він собі під ніс.

Відсунувши люк, він подивився вниз, а потім розв'язав сиром'ятні шнурки, на які запиналася його сорочка. Підняв шалапу-та і запхав його за пазуху. Юк вишкірив зуби й випустив пазури. На якусь мить Роланд відчув, як кігті тварини маленькими гострими ножами впинаються йому в груди й живіт. Але потім вони сховалися. Юк заспокоївся і тільки зорив з-за коміра Роландової сорочки своїми блискучими очима, дихаючи, як паровий двигун. Біля стрільцевого серця тріпотіло маленьке сердечко. Він затягнув шнурки сорочки в петлях і знайшов у кошелі іншу, довшу шкіряну мотузку.

— Я надіну тобі повідець. Мені й самому це не до вподоби, а тобі й поготів не сподобається. Але там унизу дуже темно.

Відмірявши дві довжини мотузки, він зв'язав їх і утворив на одному її кінці широку петлю, в яку просунув голову Юка. Роланд гадав, що Юк знову вишкіриться, навіть спробує вкусити, але, на диво, цього не сталося. Юк тільки подивився на стрільця своїми обведеними золотом очима і знову нетерпляче дзявкнув «Ейк!».

Роланд затис вільний кінець саморобного повідця у зубах і сів на край каналізаційного люка... якщо це був люк. Ногою пошукав верхній щабель драбини і знайшов. Спускався повільно й обережно, сильніше, ніж будь-коли, відчуваючи брак двох пальців. Сталеві щаблини були слизькі від мастила й чогось густішого, на дотик моху. Важкий і теплий Юк у пазусі дихав рівно та хрипко. Золоті кружальця в очах блищали в тьмяному світлі, наче два медальйони.

Нарешті стрілець ступив ногою у воду на дні люка. На мить підняв голову до кружальця білого світла, що мерехтіло вгорі. «Тут починається найважче», — подумав він. У тунелі було мокро, сиро й смерділо стародавнім склепом. Десь неподалік глухо й монотонно капотіла вода. На віддалі Роланд чув гуркіт машинерії. Він витяг вельми вдячного Юка з пазухи й поставив у мілку воду, що неспішно текла каналізаційним тунелем.

— Тепер усе залежить від тебе, — прошепотів стрілець на вухо пухнастиків. — До Джейка, Юк. До Джейка!

— Ейка! — дзвякнув шалапут і поплюскотів у пітьму. Голова на довгій шиї гойдалася туди-сюди, мов маятник. Намотавши кінець сиром'ятного повідця на ушкоджену руку, Роланд побіг слідом.

24

Грандіозна будівля, яку Едді та Сюзанна з першого погляду стали називати «Колискою» з великої літери, стояла в центрі майдану, в п'ять разів більшого за той, де вони знайшли підірвану статую. На тлі цієї споруди решта Лада виглядала старою, сірою і вкрай неохайною — Сюзанна збагнула це, як слід придивившись до неї. Колиска ж була такою чистою, що аж очі заболіли. Жодної виноградної лози, жодних написів на сліпучо-білих стінах, сходинках і колонах. Не було тут навіть жовтої куряви з рівнин, яка вкривала все навколо. І тільки наблизившись, Сюзанна зрозуміла, чому: уздовж бічних стін Колиски стікали нескінченні струмки води. Їх джерелом були отвори, сховані в затінку обшитого міддю даху. Інші приховані отвори час від часу омивали сходинки, перетворюючи їх на водоспади.

— Ого, — сказав Едді. — Порівняно з цим Великий Центральний вокзал виглядає як платформа Повна Дупа, штат Небраска.

— Любий, а ти поет, — сухо кинула Сюзанна.

Сходи оточували будівлю по колу, піднімаючись до величезного відкритого вестибюля. Жодної рослинності, яка б закривала огляд, тут не було, проте Едді з Сюзанною не могли зазирнути всередину — надто глибокі тіні відкидав навислий над сходами дах. Уздовж даху марширували по двоє Тотемі Променя, а по кутках гніздилися істоти, від одного вигляду яких Сюзанні здалося, що їх породило нічне жахіття. Потворні кам'яні дракони. Їхні тіла були вкриті лускою, скрючені лапи закінчувалися гострими пазурами, а лупаті очі з недобрими поглядами вирячалися на перехожих.

Торкнувшись її плеча, Едді показав кудись угору. Сюзанна подивилася... і відчула, як перехоплює подих. На верхівці даху, високо над Тотемами Променя й драконами-горгуліями, наче владарюючи над ними всіма, стояла статуя золотого воїна заввишки шістдесят футів, якщо не більше. Пошарпаний ковбойський капелюх був зсунутий назад, відкриваючи зморшкувате змарніле чоло, нашійна хустка недбало опущена вниз, так, наче її зняли після довгого й виснажливого захисту від пилу. В одній піднятій руці воїн тримав револьвер, а у другій — гілку дерева, схоже, оливкового.

На верхівці даху Колиски Лада стояв Роланд із Гілеаду, одягнений у золото.

«Ні, — подумала Сюзанна, коли знову згадала, що треба дихати. — Це не він... але, з іншого боку, він. Той чоловік був стрільцем, і мабуть, він помер уже тисячу чи більше років тому, але подібність між ним і Роландом — це і є та правда про ка-тет, яку необхідно знати. Жодних інших доказів не треба».

На півдні прогуркотів грім. Хмари на небі побігли швидше — їх підганяла блискавка. Сюзанна пошкодувала, що в них так мало часу і вона не встигне як слід роздивитися золоту статую на верхівці Колиски й тварин, що її оточували. Схоже, на кожній статуї було витиснено якісь слова, і вона підозрювала, що ці письмена у майбутньому можуть статися їм у нагоді. Але обставини склалися так, що вільного часу в них не було.

У тому місці, де вулиця Черепахи вливалася в майдан Колиски, на хіднику пролягала широка червона смуга. Мод і чоловік, якого Едді назвав дворецьким Дживсом, зупинилися на істотній відстані від червоної позначки.

— Далі ми не підемо, — категорично заявила Мод. — Можете нас вбити, але це нічого не змінить. Кожен чоловік і кожна жінка завинили богам смерть, і все одно вона нас знайде на цьому боці смертельної лінії. Але заради якихось прибуд я не ризикуватиму розгнівати Блейна.

— Я теж, — сказав Дживс. Він уже зняв свій запилений котелок і зараз притискав його до голих грудей. На його обличчі застиг вираз переляку й побожності.

— Гарзд, — погодилася Сюзанна. — А тепер зникніть обоє.

— Ага, а щойно ми повернемося до вас спинами, ви нас застрелите, — тремтячим голосом проговорив Дживс. — Б'юся об заклад, застрелите.

Але Мод похитала головою. Кров на її обличчі засохла й стала малиново-червоними цятками.

— Стрільці ніколи не стріляють у спину, це я точно знаю.

— А ми не знаємо, стрільці вони чи ні. Те, що вони кажуть, ще нічого не означає.

Мод показала на великий револьвер з потертим сандаловим руків'ям, який Сюзанна тримала в руці. Дживс подивився... і простягнув жінці руку. Коли Мод взяла його за руку, образ небезпечних убивць, якими Сюзанна їх вважала, розсипався на друзки. Вони більше нагадували Гензеля й Гретель, аніж Бонні та Клайда. Втомлені, налякані й спантеличені, вони вже давно блукають у лісі, де їх і спіткала старість. Ненависть і страх, які вона відчувала до них, ураз кудись поділися. Натомість прийшли жалощі і глибокий невимовний сум.

— Прощавайте, — лагідно сказала вона. — Ідіть собі й не бійтесь, ми з чоловіком вас не скривдимо.

Мод кивнула.

— Я знаю, що нічого поганого ви не хотіли. І я пробачаю вас за те, що ви вбили Вінстона. Але послухайте мене уважно. Не ходіть до Колиски. Щоб вас до цього не спонукало, не ходіть. Смерть спіткає того, хто ступить у Колиску Блейна.

— У нас нема вибору, — сказав Едді, і, неначе підтверджуючи його слова, над головами знову розлігся грім. — А зараз ви мене послухайте. Я не знаю, що там відбувається під землею, але одне я можу вам сказати напевно: ті барабани, яких ви так боїтесь, — просто запис, частина пісні, яку записали в тому світі, звідки ми з дружиною родом. — Але на їхніх обличчях з'явився такий спантеличений вираз, що він у відчай підняв руки вгору. — Господи Ісусе, ви що, не доганяєте? Ви мочите одне одного через пісню, яка навіть синглом не виходила!

Сюзанна поклала руку йому на плече й тихо пробурмотіла «Едді!» Але тієї миті він просто не звернув на неї уваги — його погляд блискавично переходив від Мод до Дживса і навпаки.

— Хочете побачити чудовиськ? То гарненько придивіться одне до одного. А коли повернетесь до тієї дурки, яку називаєте своїм домом, то придивіться до друзів і родичів.

— Ви не розумієте, — сказала Мод. Її очі були темні й похмури. — Але ще зрозумієте. Атож, зрозумієте.

— Ідіть, — тихо повторила Сюзанна. — Нам усе одно не вдається поговорити, бо всі слова наштовхуються на стіну нерозуміння. Просто йдіть туди, звідки прийшли, і намагайтеся не забувати обличчя своїх батьків. Бо як на мене, то ви їх уже давно позабували.

І двоє людей мовчки пішли геть. Втім, час від часу вони озиралися через плече, не відпускаючи рук: справжнісінькі Гензель і Гретель, які заблукали в густому темному лісі.

— Випустіть мене звідси, — змучено проговорив Едді. Поставив «рюгер» на запобіжник, запхав назад за пояс штанив і потер червоні очі долонями. — Просто випустіть, більше мені нічого не треба.

— Розумію, про що ти, красунчику. — Вона була вочевидь перелякана, проте голову тримала зухвало й виклично. Едді вже знав і любив цей її вираз. Він поклав руки їй на плечі, нахилився й поцілував. Ані буря, що насувалася, ані похмуре оточення не завадили йому цілуватися довго і пристрасно. І коли він нарешті відпустив її губи, Сюзанна дивилася на нього широко розплющеними очима, в яких танцювали бісики.

— Ого! А що це було?

— Це я тобі сказав, як я тебе кохаю. Цього достатньо?

Її погляд пом'якшився. І на якусь мить захотілося розкрити йому таємницю, хоч вона й не була певна щодо неї. Але, звісно, час і місце були непідходящі. Зараз вона не могла сказати йому, що, можливо, носить під серцем дитину, так само, як зупинитися і прочитати слова на скульптурних тотемах Порталів.

— Достатньо, Едді.

— Ти найкраща з подій усього мого життя. — Погляд світлокарих очей повністю зосередився на ній. — Мені важко говорити такі речі, мабуть, дається взнаки те, що я довго прожив з Генрі. Але це правда. Гадаю, я закохався в тебе тому, що ти уособлювала все, що Роланд у мене забрав, — тобто Нью-Йорк, — але зараз усе набагато складніше, бо мені вже не хочеться повертатися. А тобі?

Сюзанна подивилася на Колиску. Те, що на них там чекало, здавалося страшним, але водночас... вона звернула погляд до Едді.

— Я теж не хочу повертатися. Я хочу провести решту життя, ідучи вперед. Тільки щоб ти був поряд. Це цікаво, що ти покохав мене через усе те, що він у тебе забрав.

— Цікаво?

— Я покохала тебе тому, що ти звільнив мене від Детти Волкер. — Вона задумливо помовчала, а потім хитнула головою. — Ні, все не так просто. Я покохала тебе тому, що ти звільнив мене від обох тих сучок. Одна була матюкливою злодійкою, яка заради забавки доводила до шалу й кидала чоловіків, а інша — бундючною самозакоханою лицеміркою. А в мені порівну всього від обох. Сюзанна Дін подобається мені найбільше... і саме ти мене звільнив.

Тепер уже вона простягнула до нього руку, притуливши долоню до порослої щетиною щоки, опустила його голову і ніжно поцілувала. Коли він лагідно торкнувся рукою її грудей, вона зойкнула і накрила її своєю рукою.

— Гадаю, нам час іти, — сказала вона, — інакше ми ляжемо просто посеред вулиці... і, судячи з усього, намокнемо, як хлющі.

Едді востаннє озирнувся на мовчазні вежі, розбиті шибки й порослі виноградом стіни. І кивнув.

— Ходімо. Навряд чи в цього містечка є майбутнє.

Він повіз її вперед, і обоє на мить завмерли, боячись, що якийсь старовинний захисний механізм уб'є їх на місці, коли колеса візка переїжджали лінію, яку Мод назвала смертельною. Але нічого не сталося. Едді вивіз її на площу, і вже коли вони

наближалися до сходинок, які вели до Колиски, припустив холодний розсіюваний вітром дощ.

Втім, ні Едді, ні Сюзанна не знали, що почалася перша з великих осінніх бур Серединного світу.

25

Щойно вони опинилися в смердючій пільмі каналізації, Гешер уповільнив убивчий темп наземної гонитви. Але річ не в темряві, здогадався Джейк. Здавалося, Гешер хизувався не дарма — він справді знає кожен поворот цього лабіринту. І Джейк збагнув: його викрадач тішиться з того, що Роланд лежить розчавлений смертоносним фонтаном.

Але сам Джейк почав у цьому сумніватися.

Якщо вже Роланд знайшов піступно натягнуті дроти, які були значно хитромудрішою пасткою, ніж наступна, то невже б він не побачив фонтан? Можливо, але Джейк не надто в це вірив. Імовірніше, що Роланд навмисне скинув фонтан на землю, щоб приспати Гешерову підозріливість і таким чином змусити його вповільнити біг. Навряд чи Роланд зможе знайти його в цій підземній плутанині переходів — у повній темряві навіть стрільцеві складно буде відшукати його слід. Але від того, що Роланд не помер, прагнучи виконати свою обіцянку, на душі ставало тепліше.

Вони повернули праворуч, ліворуч, потім знову праворуч. Організм Джейка спробував компенсувати нестачу зору іншим способом — всі відчуття загострилися до краю, і тепер він слабо відчував, що довкола є ще й інші тунелі. Притлумлений гуркіт старовинної машинерії то гучнішав, то слабшав, коли кам'яний фундамент міста наступав на них звідусіль. Час від часу Джейк шкірою відчував протяги, іноді теплі, іноді холодні. Плюскіт кроків коротко відлунював у тунелях, звідки віяло смердючим повітрям, а в одному місці хлопчик ледь не вдарився об якийсь металевий предмет, що стирчав зі стелі переходу. Він вчасно відсахнувся од нього і намацав рукою щось подібне

до величезного крана. Після того випадку він обачно виставляв уперед руки.

Гешер спрямовував його ударами в плечі, як візник — вола, і вони просувалися швидко, але не бігом. Гешер навіть замуликав, а потім низьким і навдивовижу мелодійним тенором заспівав.

Бим-бирим-тиць-тиць,
Як я хочу твоїх циць,
Знайду роботу, куплю перстень,
А тоді вхвачу тебе за цицьки,
Бим-бирим-тиць-тиць!

О бим-бирим,
Мені б тільки помацати,
Помацати твої тиць-тиць-тиць!

Гешер проспівав ще п'ять чи шість подібних строф і замовк.

— Тепер ти щось заспівай, хлопчику мій.

— Я не знаю пісень, — видихнув Джейк, сподіваючись, що справляє враження захеканого. Він не знав, чи це йому допоможе, але в темряві цього підземелля не варто гребувати будь-якими засобами.

Але Гешер сильно вгатив Джейка в спину ліктем, і той мало не полетів у воду, що мляво текла, доходячи до кісточок, дном тунелю, який вони саме проходили.

— Було б ліпше, якби ти щось знав, бо інакше я тобі видеру твого ніжного хребта. — Помовчавши, він додав: — Тут скрізь духи, хлопче. Вони живуть у тих довбаних машинах. Але співом їх можна відігнати... ти шо, не знав? Зараз же співай!

Не бажаючи ще раз заробити в Гешера лагідний поштовх, Джейк покопирсався у пам'яті й видобув звідти пісеньку, яку вивчив у літньому таборі, коли йому було сім чи вісім років. Він розтулив рота й заходився горлати її в темряву, дослухаючись, як луна відскакує од стін, перемішуючись із шепотом води, крапель зі стелі й гудінням стародавньої машинерії.

Моя дівчинка — краля, вона з Нью-Йорка,
Я купую їй все, що їй треба для вроди,
У неї стегна
Як два лінкори,
О Боже, ось на що я тринькаю долари.

Моя дівчинка — квітка, вона родом з Філіі,
Я купую їй все, що їй треба для вроди,
У неї очиці,
Як дві гарні піци,
О Боже, ось на що...

Гешер простягнув руки, взяв Джейка за вуха, мов глечик за ручки, і сильно смикнув, зупиняючи.

— Там попереду тебе дірка в землі, — сказав він. — Щоправда, з твоїм голосом, малий, світ би полегшено зітхнув, якби ти впав. Але Цок-Цоку це не сподобається, тож я тебе ще трохи побережу. — Гешер відпустив Джейкові вуха (вони вже горіли вогнем) і вчепився руками за його сорочку ззаду. — А тепер нахилийся вперед, поки не намацаєш драбину на тому боці. І не смій послизнутися, бо обох нас униз потягнеш!

Джейк обережно нахилився вперед, виставивши перед собою руки. Найбільше він боявся провалитися в яму, якої не бачив. Шукаючи драбину, він відчув на обличчі повів теплого повітря — чистого, майже пахучого, — і побачив унизу слабке рожеве світло. Його пальці намацали сталевий щабель і міцно вхопилися за нього. Рани від укусів на лівій руці знову розкрилися, і Джейк відчув, що долонею тече тепла кров.

— Є? — спитав Гешер.

— Так.

— Лізь униз! Чого стоїш, бодай тебе боги прокляли! — Гешер відпустив його сорочку, і Джейк яскраво уявив собі, як він відводить ногу назад, наміряючись поквапити його копняком. Джейк переступив через отвір у землі, де мерехтіло ледь помітне світло, і почав спускатися шаблями драбини, намагаючись якомога менше ворушити вкушеною рукою. Ця драбина була чиста: ані моху, ані мастила, ані іржі. Колодязь був дуже дов-

гий. Спускаючись швидко, щоб Гешер, який ішов слідом, не наступав на пальці, Джейк мимохіть пригадав фільм, який колись бачив по телевізору. Він називався «Подорож до центру землі».

Гуркіт машин дедалі гучнішав, а рожеве світіння ставало яскравішим. Звучання цих механізмів досі здавалося якимось дивним, наче щось у ньому було неправильне, але все одно на слух ці машини працювали краще, ніж ті, нагорі. А коли Джейк нарешті досяг дна, то побачив, що підлога тут суха. Ця шахта, обшита проклепаною сталлю, мала квадратну форму і була близько шести футів заввишки. Пряма, як струна, вона простягалася в обидва боки, наскільки сягав Джейків зір. Інтуїція підказала йому, що цей тунель (розташований на глибині щонайменше сімдесяти футів під Ладом) теж прямував шляхом Променя. А десь там, угорі — Джейк був упевнений, хоч і не міг сказати, звідки така певність, — просто над ним знаходився поїзд, який вони шукали.

Уздовж стін, під стелею шахти, йшли вузькі вентиляційні ґрати. Це звідти надходило чисте сухе повітря. Подекуди синьо-сірими бородами з них звисав мох, але здебільшого ґрати були чисті. Під кожними другими ґратами на стіні була виведена жовта стрілка з символом, який дещо скидався на маленьку літеру «t». Стрілка вказувала в той бік, куди прямували Джейк із Гешером.

Джерелом рожевого світла були скляні трубки, що паралельними рядами бігли вздовж стелі шахти. Деякі з них — приблизно кожна третя — були темні, інші натужно блимали, але принаймні половина ламп іще світила. «Неонове освітлення, — зачудовано подумав Джейк. — Нічого собі».

Слідом за ним з драбини зістрибнув Гешер. Побачивши Джейків здивований вираз, він посміхнувся.

— Гарно, га? Прохолодно влітку, тепло взимку, і стільки їдла, що п'ять сотень мужиків за п'ятсот років не зжеруть. А знаєш, малий, що в цьому всьому найкраще? Найкраще в усьому цьому блядському сховку?

Джейк похитав головою.

— Ті дебіли Юни навіть не знають, що це місце існує. Вони думають, що під землею чудовиська. І чудовиська ловлять тих Юнів, які підходять до каналізації ближче, ніж на двадцять футів!

Закинувши голову назад, він від душі розреготався. Але Джейк не засміявся у відповідь, хоча холодний голос його свідомості прозоро натякав на те, що з тактичних міркувань слід би було це зробити. Він не розсміявся, бо точно знав, що відчувають ті бідні Юни. В підземеллях міста справді водяться чудовиська. Тролі, привиди й орки. Адже його самого викрав такий орк, хіба ні?

Гешер штовхнув його кудись ліворуч.

— Іди... ми майже на місці. Но, пішов!

Вони підтюпцем побігли далі, обганяючи відлуння своїх кроків. А за десять-п'ятнадцять хвилин Джейк побачив водонепроникний люк, до якого залишалося не більше двохсот ярдів. Коли відстань скоротилася, він угледів у ньому велике колесо обертового крана. На стіні праворуч висів переговорний пристрій.

— Все, я видихався, — прохрипів Гешер, коли вони вже були біля дверей у кінці тунелю. — Для такого інваліда, як твій старий друзяка, це занадто! — Натиснувши кнопку переговорної коробки, він проревів: — Цок-Цок, я його привів, цілісінького і неушкодженого! Навіть косини з його голови не впало! Хіба я не казав, що впораюсь? Я ж казав: довірся Гешеру, він не підведе! Відкривай, впускай нас!

Він відпустив кнопку і нетерпляче вирячився на двері. Кран не повертався. Натомість із гучномовця пролунав рівний монотонний голос:

— Пароль.

Гешер жакливо наморщив лоба, почухав довгими брудними нігтями підборіддя, потім підняв пов'язку з ока і видобув звідти черговий згусток жовтувато-зеленої гідоти.

— Ох уже цей Цок-Цок із його паролями! — пожалівся він Джейкові. Голос звучав роздратовано, але в ньому вчувалася тривога. — Він крутий хлоп, але, якщо хочеш знати, це вже занадто.

— Та годі вже, Цок-Цок! — прогорлав він, натиснувши кнопку. — Якщо ти не впізнаєш мій голос, то надінь слуховий апарат!

— Ні, я впізнаю, — відповів безбарвний голос. Джейк почув у ньому нотки Джері Ріда, який грав у «Смокі та бандиті» нерозлучного друга Берта Рейнолдса. — Але я не знаю, кого ти з собою привів, правда ж? Чи ти забув, що камера здохла ще минулого року? Або називай пароль, Гешере, або згниєш під дверима!

Гешер запхав пальця до носа, витяг звідти «козу» кольору м'ятного желе і розлючено витер її об ґрати гучномовця. Мовчки спостерігаючи за всією цією по-дитячому наївною демонстрацією поганої вдачі, Джейк відчував, що глибоко в душі булькоче істеричний сміх. Зараз він був би дуже недоречний. Невже вони подолали весь цей шлях крізь лабіринт, де всюди були розставлені пастки, й темні, як ніч, тунелі, тільки для того, аби застрягнути тут, перед цими герметичними дверима, і тільки тому, що Гешер забув пароль Цок-Цока?

Гешер кинув на нього злющий погляд, потім провів рукою по голові, знімаючи жовту хустку, просякнуту потом. Череп під пов'язкою був геть лисий, за винятком кількох куцих жмутиків чорного волосся, схожого на голки дикобраза. На лівій скроні виднілася глибока вм'ятина. Зазирнувши в хустку, Гешер витяг з її складок клапоть паперу.

— О боги, благословіть Гутса, — пробурмотів він собі під ніс. — Гутс завжди про мене дбає.

Він дивився на папірець, так і сяк крутив його в руках, а потім простягнув Джейкові. Голосу він не підвищував, наче боявся, що всесильний Цок-Цок почує його навіть тоді, коли ніхто не натискає кнопку «ГОВОРІТЬ».

— Ти ж справжній маленький жентельмен, ге? А перше, чого вчать жентельмена, коли він уже знає, що не можна їсти зубну пасту і сцяти по кутках, — це читати. Прочитай, що тут написано, хлопчику мій, бо я забув, як це робиться. Знав, але забув.

Джейк взяв папірець, глянув на нього і підвів погляд на Гешера.

— А якщо не прочитаю? — зухвало спитав він.

Зачувши таку відповідь, Гешер аж відсахнувся... а потім злостиво-радісна усмішка з'явилася на його лиці.

— Тоді я візьму тебе за горлянку і постукаю твоєю головою в двері. Навряд чи старий Цокі мене впустить, бо він досі нервується через твого крутого друзяку. Але мені буде величезна радість побачити, як твої мізки скрапують з цього осью крана.

Джей замислився над цією похмурою перспективою, але всередині досі кипів темний сміх. Цок-Цок справді був крутим хлопом. Він знав, що переконати Гешера, який і так уже був однією ногою в могилі, виказати пароль буде важко, навіть якби Роланд узяв його в заручники. Але того, що в Гешера дірява пам'ять, він не врахував.

Не смійся. Якщо ти розсмієшся, він точно тобі голову розіб'є.

Попри всю свою браваду, Гешер спостерігав за Джейком досить-таки занепокоєно. І Джейк збагнув те, що в майбутньому цілком могло статися в нагоді: може, Гешер не боявся смерті... але перед приниженням відчував страх.

— Гаразд, Гешере, — спокійно сказав він. — Тут написано «щедрий».

— А ну віддай. — Гешер вирвав у нього папірець, вклав назад у хустку і швидко огорнув жовтий шмат тканини довкола голови. Потім натиснув кнопку переговорного пристрою. — Цок-Цок? Ти ще там?

— А де мені бути? На західному краю світу? — трохи здивувався власник безбарвного голосу.

Гешер показав динаміку язика, вкритого білим нальотом, але його голос звучав благально, мало не улесливо.

— Пароль — щедрий. Ой, яке ж слово гарне! А тепер впусти мене, розтуди його!

— Заходь, — сказав Цок-Цок. Десь поблизу ввімкнувся пусковий механізм, і Джейк підскочив від несподіванки. Кран-колесо посеред дверей почав обертатися. Коли він нарешті зупинився, Гешер узявся за нього руками, смикнув на себе, потім взяв хлопчика за руку і штовхнув через піднятий поріг дверей у найдивнішу кімнату з усіх, які Джейк бачив у своєму житті.

Роланд спустився в рожеву напівтемряву. З-за клиноподібного коміра його сорочки визирали блискучі очиці Юка. Витягнувши і без того довжелезну шию, звір нюхав тепле повітря, що надходило з вентиляційних отворів. У темних переходах нагорі Роланд міг поклатися тільки на нюх пухнастика і страшенно нервувався, що тварина загубить у проточній воді Джейків запах... але зачувши спів — спочатку Гешерів, а потім і Джейка, що лунко звучав у трубах, — стрілець трохи заспокоївся. Юк не підвів.

Шалапут теж чув пісні. Досі він просувався повільно і з пересторогою, час від часу навіть повертаючись, бо боявся взяти неправильний слід. Але щойно його вуха вловили Джейків голос, як він, натягуючи повідець, зірвався на біг. Роланд боявся, щоб він не загавкав, кличучи своїм хрипким голосом Джейка, — Ейк! Ейк! — але, на щастя, цього не сталося. А коли вони досягли шахти, що вела на нижній рівень цього Диціанового Лабіринту, Роланд почув гуркіт якоїсь нової машини — цілком можливо, помпи, — слідом за яким розлігся лункий металевий брязкіт дверей, що зачинялися.

Спустившись на дно квадратного тунелю, Роланд кинув погляд на подвійний ряд світлових трубок, що тяглися в обидва боки. Він побачив, що їх освітлює болотний вогонь, такий самий, що горів у вивісці біля бару Балазара в місті Нью-Йорк. Пильніше стрілець придивився до вузьких хромованих смужок вентиляції, розташованих на стінах під стелею, та стрілок під ними. І зняв з шиї шалапута сиром'ятний повідець. Юк нетерпляче струснув головою — він був вочевидь щасливий позбутися надокучливої штукенції, яка обмежувала його свободу.

— Ми близько, — пробурмотів стрілець на вухо пухнастикові, — тож тепер треба поводитися тихо. Зрозумів, Юк? Дуже тихо.

— И-хо, — пошепки погодився Юк своїм хрипким голосом. За інших обставин це було б навіть кумедно.

Роланд опутив його на землю, і Юк одразу ж помчав тунелем уперед, витягнувши шию і обнюхуючи сталеву підлогу. Стрілець чув, як він зосереджено бурмоче собі під носа — Ейк-Ейк! Ейк-Ейк! Діставши револьвер із кобури, він рушив слідом за твариною.

27

Едді й Сюзанна саме дивилися на величну Колиску Блейна, коли небо над їхніми головами пролилося сильним дощем.

— Будиночок неслабий, але ж той, хто його зводив, геть забув про пандус для інвалідів! — прогорлав Едді, намагаючись перекричати дощ і грозу.

— Та нічого, — нетерпляче мовила Сюзанна, вибираючись із візка. — Ходімо вже нагору, сховаємося від дощу.

Едді з сумнівом глянув на сходи. Сходинок були невисокі... але їх сила-силенна.

— Сьюз, ти впевнена?

— Я ще тебе пережену, білявий, — відказала вона і напрочуд вправно пішла видряпуватись нагору, спираючись на руки, м'язисті передпліччя й обрубки ніг.

І вона справді мало його не обігнала. Едді мусив якось затягти нагору купу заліза у вигляді візка, тож піднімався повільніше. Діставшись до горішнього майданчика, обое засапалися. Мокрий одяг парував. Едді збирався було посадити дружину у візок, але натомість ухопив попід пахви, підняв угору, та так і притис до себе, міцно тримаючи за поперек. Він був збуджений, на межі шаленства, і навіть гадки не мав чому.

«Ох, дайте перепочити, — подумав він. — Ти такий шлях пройшов, і досі живий, от залози й набрякли, їм хочеться свята».

Сюзанна облизнула повну верхню губу й запустила сильні пальці йому в волосся. А потім смикнула. Було боляче... але й неймовірно прекрасно водночас.

— Я ж казала, що пережену тебе, білявий, — проговорила вона низьким захриплим голосом.

— Та ну тебе... я прийшов першим... на півсходинки. — Едді спробував удати, що не так уже сильно й засапався, але йому це не вдалося.

— Може, й так... але ж ти весь видихався, хіба ні? — Її рука відпустила волосся Едді й ковзнула вниз. І в очах загорілася посмішка. — Е, ні, видихався, та не весь.

Небом прокотився грім. Обоє здригнулися, а потім розсміялися разом.

— Та ну, — сказав Едді. — Це якесь божевілля. Зараз не час.

Сюзанна не заперечувала, але, перш ніж покласти руку йому на плече, ще раз стиснула у тому самому місці. Опускаючи її в візок, Едді гостро відчув, що шкодує за незробленим. І той самий жаль він побачив у Сюзанниних очах, коли віз її безмежними обширами, встеленими кам'яними плитами, до прихистку під дахом.

Щойно вони сховалися від зливи, Едді зупинився, і вони озирнулися. Майдан Колиски, вулиця Черепахи і взагалі все місто швидко затулила пересувна завіса дощу. Але Едді анітрохи не шкодував про це. Лад не заслужив на місце у його уявному блокноті, куди записувалися всі цінні спогади.

— Дивись, — пробурмотіла Сюзанна, показуючи на найближчу ринву. На кінці в неї була луската голова великої риби — схоже, близької родички тих драконів-горгулій, які прикрашали кути Колиски. З рота риби сріблястим потоком текла вода.

— Це ж не просто собі короткий дощик, так? — здогадався Едді.

— Ні. Дощ ітиме, поки йому не набридне, а потім ще трохи йтиме, просто на зло. Може, тиждень, може, місяць. Хоча якщо Блейн вирішить, що йому не подобаються наші мармизи, і підсмажить нас, то нам буде все одно. Вистрели в повітря, котику, аби Роланд знав, що ми вже на місці. А тоді роздивимося, що тут є, а чого тут нема.

Едді спрямував дуло «рюгера» в сіре небо, натиснув на гачок і вистрілив. Саме цей постріл Роланд і чув з відстані милі чи навіть

більше, наздоганяючи Джейка і Гешера в напханому пастками лабіринті. Якусь мить Едді постояв на місці, намагаючись переконати себе, що все ще може обернутися добре, що його інтуїція помиляється, вперто наполягаючи на тому, що стрільця й Джейка вони з Сюзанною більше не побачать ніколи. А потім знову поставив пістолет на запобіжник, запхав назад за пояс штанів і повернувся до Сюзанни. Він покотив її візок уздовж проходу, обабіч якого стояли колони, у глиб будівлі. А вона тим часом відкрила барабан Роландового револьвера і перезарядила зброю.

Під дахом шурхіт дощу здавався тихим і примарним. Навіть різкий гуркіт грому звучав притлумлено. Колони, на яких трималася споруда, були щонайменше десять футів завтовшки, а їхні верхівки губилися в півночі. Едді чув, як у тій сутінковій темряві туркочуть голуби.

Із напівморозу впливала табличка, що погойдувалася на товстих хромованих ланцюгах:

ПІВНІЧНИЙ ЦЕНТР ПОЗИТРОНІКИ
ЗАПРОШУЄ ВАС
ДО КОЛИСКИ ЛАДА!
← НА ПІВДЕННИЙ СХІД (БЛЕЙН)
НА ПІВНІЧНИЙ ЗАХІД (ПАТРИЦІЯ) →

— Тепер ми хоч знаємо, як звали той поїзд, що звалився в річку, — сказав Едді. — Патриція. Але їх неправильно пофарбували, кольори переплутали. Це дівчатка мають бути в рожевому, а хлопчики — в блакитному, і аж ніяк не навпаки.

— Може, вони обоє сині.

— Ні. Блейн рожевий.

— А звідки ти знаєш?

Едді розгублено подивився на неї.

— Не знаю, звідки... просто знаю.

Вони пішли за стрілкою, що вказувала в бік платформи Блейна, і опинилися у величезному вестибюлі. Едді не мав Сюзан-

ниного дару у спалахах прозріння бачити минуле. Та все одно його уява сповнила тисячами пасажирів цей велетенський обшир із колонами. Він бачив, як вони поспішають, як клацають підборами об камінні плити підлоги, бурмочуть, обіймаються, зустрічаючись й прощаючись. А над їхніми головами линуть вказівки з гучномовця.

Патриція вирушає у Північно-Західні Баронії...

Пасажире Кілінгтон, пасажире Кілінгтон, підійдіть до довідкового бюро на нижньому рівні.

До другої платформи прибуває Блейн. Висадка пасажирів почнеться за декілька хвилин...

Тепер лише голуби були повноправними володарями вокзалу. Едді здригнувся.

— Подивись на ці голови, — пробурмотіла Сюзанна. — Не знаю, як у тебе, а в мене мороз по шкірі. — Вона показувала кудись праворуч.

Високо під стелею зі стіни виступали вирізьблені з мармуру голови, багато голів. Вони строго дивилися на них згори — чоловіки з суворими лицами катів, які дістають насолоду від своєї роботи. Декілька голів відпали від стіни і, пролетівши сімдесят чи вісімдесят футів, лежали тепер кучугурами уламків граніту на підлозі. На тих, що залишилися, бігли павутинки дрібних тріщин і лежали бризки голубинового лайна.

— Мабуть, то були судді Верховного суду абощо, — сказав Едді, розглядаючи всі ці міцно стиснені губи і потріскані порожні очі. На душі в нього було неспокойно. — Тільки судді можуть мати такий розумний і водночас стервозний вигляд. Повір мені, я на цьому собаку з'їв. У всіх цих мерзотників такі мармизи, що зразу ясно: ніхто з них не подасть одноному крабові милицю.

— «Купа повалених бовванів, де сонце пече і мертві дерева не кидають тіні», — процитувала Сюзанна. І від цих слів Едді відчув, що на шкірі рук, грудей і ніг починають танцювати вальс сироти.

— Що це ти прочитала, Сьюз?

— Цей вірш написав один поет, який, мабуть, бачив Лад уві сні, — відповіла вона. — Ходімо, Едді. Забудь їх.

— Казати легко. — Але Едді все-таки покотив візок уперед.

Ось із темряви випливли величезні ґрати, схожі на замкову браму... а за бар'єром вимальовувалися нечіткі обриси поїзда. Так вони вперше побачили Блейна Моно. Він справді був рожевий, як і пророкував Едді, того ніжного відтінку, який мали прожилки в мармурових колонах. Блейн наче ширяв у повітрі над широкою платформою. За формою схожий на гладеньку кулю обтічної форми, він, здавалося, був зроблений не з металу, а з живої плоті. Гармонію суцільної поверхні порушувало лише трикутне вікно з величезним «двірником». Едді знав, що з іншого боку носа монопоїзда неодмінно виявиться точнісінько таке саме трикутне вікно з іще одним двірником, тож анфас скидався на лице, зовсім як у Чарлі Чух-Чуха. А двірники виглядатимуть, як хитро примружені повіки.

Крізь відкритий проїзд на південно-східному боці Колиски лилося біле світло, осяваючи Блейна довгим нерівним трикутником. Корпус поїзда здавався Едді піднятою над морськими водами спиною якогось міфічного рожевого кита — вкрай неперушного і мовчазного.

— Ого! — Він знизив голос до шепоту. — Ми його знайшли.

— Так. Блейн Моно!

— Як ти гадаєш, він мертвий? На вигляд мертвий.

— Ні. Може, він спить, але аж ніяк не мертвий.

— Звідки ти знаєш?

— А звідки ти знав, що він рожевий? — Це було риторичне питання, тож Едді не відповів. Сюзанна поглянула на нього, обличчя в неї було напружене й дуже перелякане. — Він спить. І знаєш що? Я боюся його будити.

— Тоді давай дочекаємося наших.

Вона заперечно похитала головою.

— Гадаю, нам краще підготуватися до їхнього приходу. Бо мені чомусь здається, що вони дуже поспішатимуть. Підвези

мене до тієї коробки, що висить на ґратах. Вона схожа на переговорний пристрій. Бачиш?

Едді повільно покотив візок туди, куди вона показала. Коробка переговорного пристрою була прикріплена до закритої хвіртки посеред бар'єра, що відділяв платформу від вестибюля Колиски. Ґрати бар'єра на вигляд були зроблені з іржостійкої сталі, а хвіртка — з кованого заліза. Внизу вони зникали у зміцнених сталю отворах у підлозі. Едді побачив, що крізь ґрати вони не пролізуть. Відстань між сталевими кілками була не більше за чотири дюйми. Навіть Юк — і той заледве проліз би.

Під стелею шурхотіли, туркочучи, голуби. Ліве колесо Сюзанниного візка монотонно рипіло. «Півцарства за оливницю», — подумав Едді і зрозумів, що йому не просто страшно. Востаннє він відчував такий страх того дня, коли вони з Генрі стояли навпроти руїн Маєтку на Райнголд-стріт у Датч-Гіл. Тоді, у тисяча дев'ясот сімдесят сьомому, вони не наважилися увійти. Вони просто повернулися спинами до будинку з привидами і пішли геть. І він пригадав, що тоді поклявся сам собі більше ніколи, ніколи і ще раз ніколи не повертатися на те місце. Тієї обіцянки він дотримав, але тепер опинився перед іншим будинком з привидами, і головний привид був просто перед його очима — Блейн Моно, довгаста рожева куля з лобовим вікном, яке підглядає за ним, немов око небезпечного звіра, що вдає із себе сплячого.

Він уже багато років не ворухиться в Колисці... Він навіть перестав говорити різними голосами й сміятися... Ардіс був останній, хто наблизився до Блейна... Ардіс не зміг відповісти на питання, тож Блейн підсмажив його на синьому вогні.

«Якщо він до мене заговорить, то я, мабуть, збожеволію на місці», — подумав Едді.

Надворі шаленів вітер, і дрібний дощ сипонув у високий прохід в бічній стіні будівлі. Едді побачив, як краплі вдаряються об вікно й корпус Блейна.

Едді здригнувся і рвучко роззирнувся довкола.

— За нами стежать... я це відчуваю.

— Не здивуюся, якщо це так. Едді, підвези мене ближче до хвіртки. Я хочу як слід роздивитися ту коробку.

— Гарзд, але не торкайся її. Якщо вона під напругою...

— Якщо Блейн захоче нас підсмажити, то він це зробить, — сказала Сюзанна, роздивляючись крізь ґрати Блейнову спину. — Ти знаєш це не гірше за мене.

Едді знав, що це правда, тож промовчав.

Коробка нагадувала щось середнє між переговорним пристроєм і сигналізацією. У горішній її половині розташовувався гучномовець, поряд з яким було щось на кшталт кнопки «СЛУХАЙТЕ/ГОВОРІТЬ». А нижче йшли цифри, розставлені у формі ромба:

1
2 3
4 5 6
7 8 9 10
11 12 13 14 15
16 17 18 19 20 21
22 23 24 25 26 27 28
29 30 31 32 33 34 35 36
37 38 39 40 41 42 43 44 45
46 47 48 49 50 51 52 53 54 55
56 57 58 59 60 61 62 63 64
65 66 67 68 69 70 71 72
73 74 75 76 77 78 79
80 81 82 83 84 85
86 87 88 89 90
91 92 93 94
95 96 97
98 99
100

Під ромбом було ще дві кнопки з написами Високою Мовою: КОМАНДА і ВВЕСТИ.

Сюзанна розгублено подивилася на Едді.

— Як ти гадаєш, що це таке? Схоже на якийсь прибамбас із фантастичних фільмів.

«Авжеж», — подумав Едді. Свого часу Сюзанна могла бачити одну-дві системи домашньої охоронної сигналізації — врешті-решт, вона мешкала серед мангеттенських багатіїв, хай навіть вони не надто раділи з цього приводу. Але все одно між електронними пристроями, які вироблялися в тисяча дев'ятсот шістдесят третьому році (а саме цього року вона народилася) і в час Едді, тобто тисяча дев'ятсот вісімдесят сьомого, була ціла прірва. «Хоча ми з нею взагалі рідко обговорювали відмінності, — подумав він. — Цікаво, що б вона подумала, якби я сказав, що, коли Роланд викрав мене, президентом Сполучених Штатів був Рональд Рейган? Мабуть, що я несповна розуму».

— Це система охоронної сигналізації, — зазначив він і, попри те що всі нерви й інстинкти голосно проти цього заперечували, примусив себе простягнути праву руку і великим пальцем натиснути кнопку «ГОВОРІТЬ/СЛУХАЙТЕ».

Струмом його не шибонуло, і синє полум'я теж не охопило руку. Не було жодних ознак того, що ця річ досі ввімкнена в мережу.

То, може, Блейн мертвий. Усе-таки мертвий.

Але повірити в це Едді не міг.

— Алло? — сказав він і внутрішнім зором побачив бідолаха Ардіса, якого пронизують мікрохвилі синього вогню, поглинають його лице і все тіло, розтоплюють очі й підпалюють волосся. — Алло... Блейн? Хто-небудь?

Він відпустив кнопку і став напружено чекати. Сюзанна обережно вклала йому в руку свою, холодну й маленьку. Відповіді досі не було, і Едді ще раз — тепер з іще більшою неохотою, ніж перед цим, — натис кнопку розмови.

— Блейн?

Відпустив кнопку. Зачекав. І коли відповіді, як і минулого разу, не було, у нього почало паморочитися в голові. Це небезпечне відчуття з'являлося щоразу, коли обставини тисли на Едді чи він відчував страх. Воно геть позбавляло його обережності та здорового глузду. Будь-що переставало важити.

Те саме сталося під час його зустрічі з «блідю поганкою» — агентом Балазара в Нассау, те саме відбувалося й зараз. І якби Роланд побачив Едді в мить, коли ним оволодівав цей шал нетерплячки, він би зрозумів, що Едді не просто віддалено нагадує йому Катберта. Він би присягнувся, що Едді — це Катберт.

Едді причавив кнопку великим пальцем і закричав у гучно-мовець, безуспішно намагаючись зімітувати акцент британського аристократа.

— Вітаю, Блейне! Привітулі, старий друже! Це Робін Ліч, ведучий програми «Багаті і придуркуваті». Я прийшов сказати тобі, що ти виграв у лотерею видавництва «Паблішерс» шість мільярдів доларів і новенький «Форд-Ескорт»!

У них над головами залопотіли крильми перелякані голуби. Сюзанна охнула. На її обличчі з'явився вираз благочестивої жінки, яка почула, що її чоловік лається в соборі.

— Едді, що ти робиш! Годі, припини!

Але Едді вже не міг зупинитися. Його губи були розтягнуті в посмішці, але очі блищали від страху, істерики і гніву.

— Разом зі своєю монорейковою подружкою Патрицією ти вирушиш у незаабуутню подорож до мальовничого Джимтауна, де питимеш тільки найкраще вино і їстимеш лише найвродливіших і найнезайманіших дівчат! Ти...

— ...шшшшш...

Враз замовкнувши, Едді зиркнув на Сюзанну. Він вирішив, що це вона на нього шикнула, і не тому, що вона вже намагалася його вгамувати, а тому що, крім неї, на станції більше нікого не було. І водночас він знав, що це не Сюзанна. То був інший голос, голос маленької дитини, якій дуже страшно.

— Сьюз? Це ти...

Але Сюзанна вже хитала головою, показуючи пальцем на коробку переговорного пристрою. І Едді побачив, що кнопка з написом «КОМАНДА» слабо світиться рожевим кольором, кольором мушлі. То був колір монопоїзда, що спав у своїй люльці по той бік загорожі.

— Шшш... не розбудить його, — промовив згорьований дитячий голос. Тихо, як вечірній бриз, він лився з динаміка.

— Що... — почав було Едді, але потім, похитавши головою, простягнув руку до кнопки «ГОВОРІТЬ/СЛУХАЙТЕ» і обережно її натис. І заговорив, але не громоподібним голосом Робіна Ліча, а мало не пошепки, наче конспіратор. — Ти що за один? Хто ти?

І відпустив кнопку. Вони з Сюзанною обмінялися поглядами переляканих дітей, які вже знають, що в будинку разом з ними — небезпечний дорослий, може, навіть психопат. А як вони про це дізналися? Та просто їм розповіла інша дитина, дитина, яка дуже довго жила в домі з дорослим-психопатом — ховалася по кутках і нишком виповзала звідти тільки тоді, коли дорослий спав. Налякане дитя, звикле бути невидимкою.

Відповіді не було. Едді мовчки чекав, поки спливали секунди. Кожна секунда тягнулася нескінченно довго, до її кінця можна було встигнути прочитати роман. Стомившись чекати, Едді знову потягнувся до кнопки, і тут вона знову засвітилася слабким рожевим сяйвом.

— Я Маленький Блейн, — прошепотів дитячий голос. — Той, якого він не бачить. Той, про якого він забув. Він думає, що залишив його в покоях руїн і коридорах смерті.

Едді знову натис кнопку, відчуваючи, що неспроможний заспокоїти тремтіння руки. Його власний голос теж тремтів.

— Хто? Хто не бачить? Ведмідь?

Та ні, тільки не ведмідь. Шардик лежав мертвий у лісі, між ними багато миль відстані. Та ще й зрушений з місця світ відтоді просунувся ще далі. Зненацька Едді пригадав відчуття, яке його охопило, коли він приклав вухо до тих дивних дверей на галявині, де ведмідь жив своїм відчайдушним напівжиттям. Дверей, розмальованих жахливими жовтими й чорними смужками. Він збагнув, що все це — частина єдиної картини, частина якогось гнилого цілого, пошарпаної павутини, в центрі якої, наче жирний кам'яний павук, застигла Темна Вежа. У ці останні дні увесь Серединний світ став одним величезним будинком із привидами,

увесь Серединний світ перетворився на Буераки, увесь Серединний світ був спустошеною землею, катом і жертвою.

Не встиг голос із переговорного пристрою вимовити ці слова, як Едді прочитав їх за Сюзанниними губами. Ці слова були настільки ж очевидними, як і відгадка до загадки, щойно її вимовлять.

— Великий Блейн, — прошепотів невидимий голос. — Великий Блейн — це привид у машині... привид в усіх машинах.

Сюзанна піднесла руку до горла і щосили стисла, наче збираючись задушити саму себе. Її очі були сповнені жаху, але погляд не був скляним. Навпаки, він був гострий і сповнений розуміння. Колись у своєму минулому — ще тоді, коли єдине ціле на ім'я Сюзанна роздирали навпіл ворогуючі особистості Детти й Одетти, — вона чула подібний голос. Дитячий голос здивував Сюзанну не менше, ніж Едді, але її страдницький погляд виказував, що вона не вперше потрапила в таку ситуацію.

Хто-хто, а Сюзанна знала все про шаленство роздвоєності.

— Едді треба тікати, — сказала вона, від жаху забуваючи робити паузи між словами. І Едді почув, що у неї в горлі свистить повітря, наче холодний вітер у комині. — Едді треба вшиватися Едді треба вшиватися Едді...

— Пізно, — сказав тихенький зболений голос. — Він прокинувся. Великий Блейн прокинувся. Він знає, що ви тут. Він уже близько.

Раптом у них над головою заблмали лампочки — яскраво-помаранчеві дуги, — заливши усю Колиску пронизливим світлом, яке розігнало пільму. Сотні наполоханих голубів запурхали довкола, зігнані зі свого лабіринту гнізд під стелею.

— Чекай! — закричав Едді. — Будь ласка, зачекай!

Від хвилювання він забув натиснути кнопку, але Маленький Блейн усе одно відповів.

— Ні! Якщо я залишуся, він мене впіймає! Якщо я залишуся, він мене вб'є! Я не можу цього допустити!

Світло на переговорній коробці знову згасло, але лише на мить. Наступної миті спалахнули обидві кнопки, і «КОМАН-

ДА», і «ВВЕСТИ», але не рожевим, а темно-червоним кольором розжареної підкови в горнилі коваля.

— ХТО ВИ? — прогримів голос, що линув не з динаміка переговорного пристрою, а з кожного гучномовця в місті. Від міці того голосу загойдалися трупи, що висіли на стовпах. Здавалося, навіть мертві ладні тікати від Блейна світ за очі.

Сюзанна зіщулилася у візку, затуливши вуха долонями. Її обличчя витягнулося від переляку, рот спотворив мовчазний крик. Едді теж відчув, що до нього повертаються всі неймовірні страхи-галюцинації дитинства, які він переживав у одинадцять років. Хіба це не той голос, якого він боявся, стоячи поряд із Генрі перед Маєтком? Боявся і, можливо, навіть чекав? Він не знав... але знав тепер, як почувався Джек у тій казці, коли зрозумів, що надто вже зловживав бобовим деревом і розбудив велетня-людожера.

— ЯК ВИ НАСМІЛИЛИСЯ МЕНЕ РОЗБУДИТИ? КАЖІТЬ, АБО ПОМРЕТЕ НА МІСЦІ.

І на цьому Едді міг би вклякнути, дозволивши Блейнові — Великому Блейнові — зробити з ними те, що він зробив із Ардісом (а може, навіть щось страшніше). Можливо, йому навіть варто було вклякнути, завмерти в цій жадливій казці, де вони летіли вниз кролячою корою. Але саме спогад про тихий голос, що озвався до них першим, був тим імпульсом, який змусив його розтулити рота. То був голос наляканої дитини, але, навіть перестрашений, він хотів їм допомогти.

«Тож тепер ти мусиш допомогти собі сам, — подумав Едді. — Це ж ти його розбудив, тобі з ним і розбиратися!»

Едді простягнув руку і знову натиснув на кнопку.

— Мене звать Едді Дін. А жінка, що поряд зі мною, — моя дружина Сюзанна. Ми...

Він глянув на Сюзанну, і та відчайдушно закивала, бажаючи його продовжувати.

— Ми мандруємо. Шукаємо Темну Вежу, розташовану на Шляху Променя. З нами ще двоє — Роланд із Гілеаду і... і Джейк з Нью-Йорка. Ми обоє теж з Нью-Йорка. Якщо ти... — Він за-

мовк, ледь не звернувшись до поїзда «Великий Блейне». Та якби ці слова зірвалися з його губ, то розум, що керував тим голосом, збагнув би, що вони чули інший голос. Так би мовити, голос привида всередині привида.

«Продовжуй», — показала йому обома руками Сюзанна.

— Якщо ти Блейн Моно... то... ми хочемо, щоб ти нас підкинув.

Едді відпустив кнопку. Здавалося, відповіді не було цілу вічність. Тривалу мовчанку порушувало хіба що тріпотіння крил наполоханих голубів. Коли Блейн знову заговорив, його голос линув не з усіх динаміків, а тільки з одного — на коробці переговорного пристрою. І тепер він був майже людським.

— НЕ ВИПРОБОВУЙТЕ МОЄ ТЕРПІННЯ. УСІ ДВЕРІ В ТІ МІСЦЕВОСТІ ЗАЧИНЕНІ. ГІЛЕАДУ БІЛЬШЕ НЕ ІСНУЄ, А ТІ, КОГО НАЗИВАЛИ СТРІЛЬЦЯМИ, ДАВНО МЕРТВІ. А ТЕПЕР ВІДПОВІДАЙТЕ НА МОЄ ПИТАННЯ: ХТО ВИ? ЦЕ ВАШ ОСТАННІЙ ШАНС.

У повітрі щось засичало. Зі стелі вистрелив промінь біло-синього світла і вдарив неподалік від Сюзанниного візка, пробивши в мармуровій підлозі діру завбільшки з м'ячик для гольфа. Звідти негайно закурився димок, запах якого нагадував той, що буває після удару блискавки. Якусь мить Сюзанна й Едді нажахано дивилися одне на одне, а потім Едді рвучко простягнув руку до переговорного пристрою і натиснув кнопку.

— Ти помиляєшся! Ми справді з Нью-Йорка! Лише кілька тижнів тому ми пройшли в цей світ крізь двері, які стояли на узбережжі!

— Це правда! — вигукнула Сюзанна. — Клянуся, правда.

Тиша. За бар'єром виднівся тільки вигин гладенької рожевої спини Блейна. Переднє вікно наче вирячалось на них порожнім скляним оком і хитро мружило повіку-склоочисник.

— **ДОВЕДІТЬ**, — нарешті озвався Блейн.

— Господи, як я можу це довести? — спитав Едді в Сюзанни.

— Не знаю.

Едді знову натиснув кнопку.

— Статуя Свободи! Тобі це про щось каже?

— ПРОДОВЖУЙ, — сказав Блейн майже задумливим голосом.

— Емпайр-Стейт-Білдінг! Фондова біржа! Світовий торговельний центр! Знамениті хот-доги Коні-Айленду! Мьюзик-хол «Редіо-Сіті»! Іст-Віл...

Але Блейн не дав йому договорити. Неймовірно, але монотонний голос, що полинув із гучномовця, тепер належав Джонні Вейну.

— ГАРАЗД, ПІЛГРИМЕ. Я ВІРЮ ТОБІ.

Едді з Сюзанною знову обмінялися поглядами, і цього разу в них були спантеличення і полегшення водночас. Та коли Блейн заговорив ще раз, його голос звучав холодно та незворушно.

— ПОСТАВ МЕНІ ПИТАННЯ, ЕДДІ ДІН З НЬЮ-ЙОРКА. І НЕХАЙ ВОНО БУДЕ ЦІКАВИМ. — Запала коротка мовчанка, а потім Блейн додав: — БО ІНАКШЕ ТИ Й ТВОЯ ЖІНКА ПОМРЕТЕ, ХАЙ ТАМ ЗВІДКИ ВИ ПРИЙШЛИ.

Сюзанна перевела погляд із коробки переговорного пристрою на Едді.

— Про що це він? — з присвистом прошепотіла вона.

Едді тільки головою похитав.

— Гадки не маю.

28

Кімната, до якої затягнув його Гешер, здалася Джейкові стартовою шахтою міжконтинентальної балістичної ракети «Мінітмен», прикрашеною пацієнтами психлікарні: частково музей, частково вітальня, а частково — нічліжка, де отаборилися гіпі. Простір над головою впирався у закруглену стелю, підлога, опущена на сімдесят чи сто футів униз, теж була округлої форми. А на єдиній стіні скрізь вертикальними лініями тяглися різнокольорові неонові трубки: червоні, сині, зелені, жовті, помаранчеві, персикові, рожеві. Біля стелі й підлоги шахти (якщо це була вона) ті довгі трубки збігалися разом, утворюючи кричущо-веселкові вузли.

Сама кімната, у якій за підлогу правили іржаві залізні ґрати, була піднята приблизно на три чверті від дна велетенської капсули. Подекуди ґрати були встелені килимами, подібними до турецьких (пізніше Джейк дізнався, що такі килими ткали в баронії Кашмін). Їхні кути притискали до підлоги важкі скрині, оббиті міддю, торшери чи низькі ніжки крісел, завалених усіляким непотребом. Інакше килими просто тріпотіли б, наче паперові стрічки, прикріплені до вентилятора, бо знизу постійно дмухав теплий вітер. Інший вітер, що надходив з круглого скупчення вентиляційних отворів, подібних до тих, які вони бачили в тунелі, гуляв на висоті приблизно чотирьох чи п'яти футів над головою в Джейка. На дальньому боці кімнати були двері, такі самі, як ті, крізь які вони з Гешером увійшли сюди. У Джейка зародився здогад, що це продовження підземного коридору, який тягнеться Шляхом Променя.

У кімнаті було шестеро людей — четверо чоловіків і дві жінки. Джейк здогадався, що це вище командування Сивих. Звісно, за умови, що досі було ким командувати. Жодного молодого обличчя він не бачив, та все одно всі ті люди були в розквіті сил. І дивилися на хлопчика так само зацікавлено, як і він на них.

У центрі кімнати, недбало перекинувши масивну ногу через бильце крісла завбільшки з трон, гордовито сидів чоловік. Виглядав він як хтось середній між вікінгом і велетнем з дитячих казок. Його мускулястий торс був оголений, тільки срібляста стрічка була зав'язана довкола біцепса, через одне плече перекинуті піхви для ножа, а на шиї висів якийсь дивний амулет. М'які шкіряні штани, запхнуті у високі чоботи, щільно облягали тіло. На одному чоботі виднілася жовта пов'язка. Брудне біляве волосся з сивизною каскадом спадало до середини широкої спини, очі були зелені й цікаві, як у шкодливого kota — старого й досвідченого, який, проте, ще не втратив витонченого смаку до жорстокості, що в котячих колах вважається забавкою. На спинці крісла висіло щось подібне до престарого автомата.

Придивившись пильніше до прикраси на грудях вікінга, Джейк побачив, що це скляна коробка у формі труни, підвіше-

на на срібному ланцюзі. В середині крихітний циферблат годинника показував п'ять хвилин по третій. Під циферблатом гоїдався маленький золотий маятник. І навіть попри тихе сичання течії повітря, що циркулювало внизу і вгорі, Джейк почув тихе «цок-цок». Стрілки годинника рухалися швидше, ніж зазвичай, і Джейк зовсім не здивувався, коли побачив, що вони крутяться не вперед, а назад.

Він згадав крокодила з «Пітера Пена», того, що ганявся за Капітаном Гаком, і потай всміхнувся. Але від погляду Гешера ця посмішка не сховалася — пірат замахнувся на хлопчика рукою. Джейк сахнувся, затуляючи обличчя руками.

Помітивши це, Цок-Цок кумедно насварився на Гешера пальцем — мовляв, такий-сякий.

— Ну-ну... дарма ти так, Гешере, — сказав він.

І Гешер миттю опустив руку. Вираз його обличчя повністю змінився. Якщо перед цим воно не виражало нічого, крім тупої злоби та якогось хитрого, мало не екзистенційного гумору, то тепер він був сама послужливість і обожнювання. Як і всі інші присутні в кімнаті (у тому числі й Джейк), Гешер не міг надовго відвести погляд від Цок-Цока — його очі самі поверталися до велетня. І Джейк чудово розумів чому. Цок-Цок був єдиним у тій кімнаті, хто виглядав цілком життєрадісним, цілком здоровим і цілком живим.

— Ну раз ти кажеш, то не буду, — сказав Гешер. Проте перед тим, як звернути очі до білявого велетня на троні, він обдарував Джейка зловісним поглядом. — Але ж він такий упертий, Цокі. Страшенно впертий, Цокі. Він до біса впертий. І як хочеш знати мою думку, то його ще вчити і вчити. Може, й люди будуть!

— Коли я захочу знати твою думку, то питаю тебе про неї, — відрізав Цок-Цок. — І зачини двері, Гешере, ти що, в кошарі народився?

Темнокоса жінка пронизливо розсміялася, наче ворона закаркала. Цок-Цок так зиркнув на неї, що вона миттю принишкла й перевела погляд на ґрати підлоги.

Двері, крізь які Гешер затягнув Джейка, насправді були подвійними. Джейк згадав, що в нормальних науково-фантастичних фільмах саме такий вигляд мали люки космічних кораблів. Гешер зачинив обоє дверей і повернувся до Цок-Цока, великим пальцем руки показуючи, що вже все, мовляв, гаразд. Цок-Цок кивнув і спроквола потягнувся до кнопки в предметі умеблювання, що нагадував кафедру в лекційній аудиторії. Десь у стіні почав шумно працювати насос, і неонові лампи відчутно втратили яскравість. Тихо засичало повітря, і круглий клапан на внутрішніх дверях повернувся, замикаючи їх. Джейк зрозумів, що, мабуть, на зовнішніх дверях відбувалося те саме. По-за сумнівом, вони перебували зараз у якомусь бомбосховищі. Коли насос заглухнув, довгі неонові трубки знову спалахнули приглушено-яскравим світлом.

— Ось так, — вдоволено сказав Цок-Цок. І почав згори донизу роздивлятися Джейка. У хлопчика з'явилося дуже неприємне відчуття, що його наче каталогізують і відправляють у архів. — Усі живі-здорові. Тепло й затишно, як у вусі. Правда, Гутсе?

— Атож, — миттю озвався худорлявий чоловік у чорному костюмі. Все його обличчя було вкрите якоюсь висипкою, яку він зятято роздряпував.

— Я його привів, — сказав Гешер. — Я ж казав, що ти можеш на мене покластися, і я не підвів, правда ж?

— Правда, — підтвердив Цок-Цок. Істинна. У мене були певні сумніви щодо того, чи зможеш ти запам'ятати пароль, але...

Чорнява жінка знову каркнула від сміху. Не перестаючи лїниво усміхатися кутиками рота, Цок-Цок повернувся на півоберта, і перш ніж Джейк зрозумів, що відбувається — що, по суті, вже відбулося, — жінка вже заточувалася назад, від здивування й болю вирячивши очі та захопившись руками за якийсь дивний виступ у грудях, якого ще мить тому там не було.

Хлопчик збагнув, що, повертаючись, Цок-Цок зробив якийсь блискавичний рух рукою. Тонкого білого руків'я ножа, що стирчало з піхов, які висіли на плечі в Цок-Цока, вже не було. Він магїчним чином опинився на іншому боці кімнати, в грудях тем-

нокосої. Цок-Цок витяг його з піхов і жбурнув так швидко, що навіть Роланд навряд чи міг би з ним у цьому зрівнятися. Все це скидалося на якийсь страшний фокус.

Решта тільки мовчки дивилися, як жінка хапає ротом повітря і робить крок в бік Цок-Цока, слабо тримаючись за руків'я ножа. Ось вона вдарилася стегном об один із торшерів, і той, кого Цок-Цок назвав Гутсом, стрімко метнувся вперед, щоб не дати йому впасти. Сам Цок-Цок не поворухнувся. Він і далі сидів, закинувши ногу на бильце свого треноподібного крісла, і з лінивою усмішкою дивився на жінку.

Зачепившись ногою за килим, вона повалилася вперед. І ще раз Цок-Цок продемонстрував моторошно блискавичну моторність. Він зняв ногу з бильця і щосили вдарив нею чорняву жінку в живіт. Вона полетіла до стіни, кров бризкала в неї з рота й заляпувала меблі. Вдарившись спиною об стіну, вона сповзла на підлогу і так застигла, опустивши підборіддя на груди. Джейк подумав, що вона схожа на мексиканця з якогось фільму, мексиканця, що втомився і сів покуняти під глиняною стіною. Він не йняв віри, що можна так швидко з живої перетворитися на мертву. Під світлом неонових ламп її волосся здавалося напівчервоним-напівсинім. У скляних очах, що дивилися на Цок-Цока, навіки застиг подив.

— Я її попереджав, щоб не сміялася, — тільки й сказав Цок-Цок. І перевів погляд на іншу жінку, руду й тілисту, що скидалася на довжелезну фуру. — Хіба ні, Тіллі?

— Атож, — миттю підтакнула Тіллі. Її очі блищали від страху і збудження, язик несамовито облизував губи. — Казав, і не раз казав. Клянуся, хай мене грім поб'є.

— Авжеж, поб'є, бо ти така жирна, що тебе гріх не побити, — сказав Цок-Цок. — Брендоне, принеси мені ножа. І зітри з нього те смердюче лайно, перш ніж подавати мені.

Низькорослий кривоногий чоловічок кинувся виконувати наказ. Спочатку ніж не піддавався — здавалося, він міцно застряг у грудній клітці нещасної. Брендон злякано озирнувся через плече на Цок-Цока, потім смикнув сильніше.

Втім, Цок-Цок, здавалося, геть-чисто забув уже і про Брендона, і про жінку, що в буквальному розумінні померла від сміху. Його блискучі зелені очі вже знайшли собі іншу забаву, яка цікавила його значно більше, ніж небіжчиця.

— Підійди, хлопчику, — сказав він. — Я хочу тебе роздивитися.

Гешер так штовхнув його в плече, що Джейк заточився. І впав би, якби Цок-Цок не вхопив його міцними руками за плечі. А коли хлопчик знову міцно став на ноги, велетень узяв його за ліве зап'ястя і підняв руку. Його увагу привернув Джейків «Сейко».

— Якщо це те, про що я думаю, то це точно передвіщення, — сказав Цок-Цок. — Відповідай мені, хлопче. Що це в тебе за сігул?

Джейк уявлення не мав, що таке сігул, тож міг сподіватися хіба що на прихильність долі.

— Це наручний годинник. Але він не працює, містере Цок-Цок.

Зачувши це, Гутс пирхнув зі сміху й хутко затулив рота долонями, бо Цок-Цок красномовно на нього озирнувся. Але за мить він знову подивився на Джейка, і його спохмурніле лице осяяла усмішка. Ця усмішка була такою привабливою, що майже змусила забути про те, що біля стіни сидить не кіношний мексиканець, у якого сієста, а мертва жінка. Дивлячись на цю усмішку, хотілося забути, що довкола самі божевільні, а Цок-Цок, схоже, найбожевільніший божевільний з усієї психлікарні.

— Наручний годинник, — киваючи, сказав Цок-Цок. — Атож, дуже підходяща назва. Він же на руці. І на те він і хронометр, щоб показувати, котра година. Правда, Брендоне? Тіллі? Гешере?

Усі радісно закивали. Цок-Цок обдарував їх переможною усмішкою і знову повернувся лицем до Джейка. І тепер Джейк помітив, що хай там якою переможною була та усмішка, зелені очі Цок-Цока залишалися неусміхненими. Вони були такими, як завжди: холодними, жорстокими і допитливими.

Він потягнувся пальцем до «Сейко», який зараз показував сім дев'яносто одну ранку й вечора водночас, і рвучко відсмикнув його, так і не торкнувшись скла над рідкокристалічним дисплеєм.

— Скажи мені, любий хлопчику, цей твій, як ти кажеш, годинник... у ньому є пастка?

— Що? А! Ні. Жодної пастки в ньому немає. — Щоб наочно це продемонструвати, Джейк приклав пальця до скла годинника.

— Це ще нічого не доводить. Вона не спрацює, якщо ти налаштував її на своє тіло, — заперечив Цок-Цок. Він говорив тим гострим презирливим тоном, який обирав Джейків батько, коли не хотів, щоб люди запідозрили, що він ні бельмеса не тямить у тому, про що говорить. Цок-Цок зиркнув на Брендона, і Джейк зрозумів, що він зважає всі «за» і «проти» того, щоб змусити кривоногого торкнутися годинника. Але потім він відмовився од цієї думки й знову подивився просто Джейкові у вічі. — Якщо мене вдарить струмом, мій маленький друже, то за тридцять секунд ти вдавишся своїми гарніюніми іграшками, які я тобі відріжу й запахаю до рота.

Джейк важко ковтнув слину, але нічого не сказав. Цок-Цок знову простягнув пальця і цього разу вже торкнувся циферблата «Сейко». Щойно це сталося, як цифри на годиннику обнулилися й знову почали відлік.

Цок-Цок притулив пальця і звузив очі, очікуючи болю. Та коли нічого не сталося, в кутиках його очей уперше за весь час з'явилися зморшки справжньої посмішки. Мабуть, подумав Джейк, його тішить власна хоробрість. Але здебільшого посмішку спричиняли простий подив і цікавість.

— Можна я його візьму собі? — вкрадливо промуркотів Цок-Цок. — Скажімо, ти мені його подаруєш на знак пошани до мене. Я обожнюю годинники, мій любий юначе, о так, обожнюю.

— Дуже прошу. — Джейк миттю зняв годинника з зап'ястя і опустил у велику долоню Цок-Цока, що застигла в очікуванні.

— А в нього манери, як у маленького шовкодупого жентельмена, — радісно сказав Гешер. — Колись давно за такого віддалили б кругленьку суму, Цокі. От, приміром, мій батько...

— Твій батько здох від мандруса, і навіть пси не захотіли б жерти його зогнилий труп, — перебив Цок-Цок. — Стули пельку, йолопе.

Спершу Гешер розлютився... а потім злість зникла з його обличчя, поступившись спантеличенню. Він опутився у найближче крісло і принишк.

Тим часом Цок-Цок зачудовано роздивлявся подовжувальний ремінець «Сейко». Він розтягнув його, відпустив, знову розтягнув і знову відпустив. Вклав у отвір, що відкрився між ланками, пасмо свого волосся і радісно засміявся, коли його затисло в браслеті. Врешті-решт він просунув у браслет руку і підняв його до середини передпліччя. На думку Джейка, сувенір з Нью-Йорка виглядав там дуже дивно, але він промовчав.

— Неймовірно! — вигукнув Цок-Цок. — Де ти його взяв, хлопче?

— Тато й мама подарували мені його на день народження, — відповів Джейк. Гешер нахилився вперед — мабуть, хотів знову натякнути на викуп. Але уважний вираз обличчя Цок-Цока змусив його передумати, і пірат знову мовчки сів.

— Невже? — підвів брови Цок-Цок. Він щойно знайшов маленьку кнопочку підсвічування циферблата і тепер безперестану натискав її, спостерігаючи, як запалюється й гасне світло. А потім подивився на Джейка, і очі звузилися до яскраво-смарагдових щілин. — Скажи, хлопче, цей годинник працює на двополярній чи на однополярній платі?

— На жодній, — відповів Джейк, не бажаючи зізнаватися в своєму невігластві та не підозрюючи, що тим самим створює собі купу проблем в майбутньому. — Він працює на нікель-кадмієвій батареї. Принаймні, я в цьому впевнений. Мені ніколи не доводилося її міняти, а інструкцію я давно загубив.

Цок-Цок мовчав і дивився на нього довгим-предовгим поглядом. І Джейк злякався, бо зрозумів, що блондин вирішує, чи бува, хлопчик із нього не глузує. Якби йому здалося, що Джейк таки глузує, то біль і приниження, яких він зазнав дорогою сюди, були б квіточками порівняно з тим, що готує для нього Цок-Цок. Зненацька йому захотілося змінити плин думок Цок-Цока — захотілося так, як не хотілося нічого в світі. І він бовкнув перше, що спало на думку.

— То був твій дідусь?

Цок-Цок здивовано підняв брови. Він знову поклав руки Джейкові на плечі, злегка стис, і хлопчик відчув феноменальну силу, що в них пульсувала. Якби Цок-Цок захотів стиснути руки міцніше й рвучко притягнути Джейка до себе, то його ключиці хруснули б, як олівці. А якби велетень його штовхнув, то, мабуть, зламав би йому спину.

— Хто був мій дідусь, хлопче?

Джейк знову окинув поглядом масивну шляхетну голову й широкі плечі. Йому згадалися слова Сюзанни: *Роланде, поглянь, який він великий. Мабуть, його довелося намастити жиром, щоб захвати в кабінку!*

— Той чоловік у аероплані. Давид Спритний.

Від подиву й недовіри очі Цок-Цока стали круглими. А потім він закинув голову і розреготався так гучно, що відлуння полинуло в склепіння стелі над їхніми головами. Інші тільки нервово посміхнулися, проте ніхто не наважився відкрито розсміятися... надто після того, що спіткало жінку з темним волоссям.

— Ким би ти не був і звідки б не прийшов, ти найкрутіший хлоп з усіх, кого старий Цок-Цок зустрічав за багато років. Спритний був моїм прадідом, а не дідом, але ти майже вгадав. Правда, Гешере, друже ти мій милий?

— Атож, — підтвердив Гешер. — Він крутий, це точно. Але все одно дуже впертий.

— Так, — задумливо мовив Цок-Цок. Його руки стислися на хлопчикових плечах, і він притягнув Джейка ближче до себе. Ближче до свого усміхненого, вродливого, божевільного обличчя. — Я бачу, що він впертий. По очах видно. Але нам під силу це виправити. Правда ж, Гешере?

«Він не з Гешером розмовляє, — подумав Джейк. — Він розмовляє зі мною. Йому здається, що він мене гіпнотизує... і, мабуть, так і є».

— Атож, — видихнув Гешер.

Джейк відчув, що потопає в тих широких зелених очах. І хоча Цок-Цок насправді ще навіть не починав його стискати, йому

вже бракувало повітря. Він зібрався з силами, щоб позбутися чарів блондина, і знову видав перше, що подумалося:

— Так загинув Лорд Перт, і земля здригнулася, коли він впав.

Ці слова подіяли на Цок-Цока, наче прямий удар в обличчя. Він сахнувся, зелені очі звузилися, а руки боляче стисли Джейкові плечі.

— Що ти сказав? Де ти це почув?

— Сорока на хвості принесла, — підкреслено нахабно відповів Джейк, і наступної миті вже летів через усю кімнату.

Якби він вдарився об вигнуту стіну головою, то втратив би свідомість чи взагалі розпрошався з життям. Але сталося так, що він ударився стегном, відскочив від стіни й упав на залізні ґрати підлоги. Неначе п'яний, він потрусив головою, озирнувся і побачив, що сидить впритул до жінки, яка насправді не відпочивала. З губ зірвався крик жаху, і він швидко поповз геть. Але Гутс вдарив його ногою в груди і перевернув на спину. Якусь мить Джейк лежав, хапаючи ротом повітря, і дивився на веселку в тому місці, де сходилися неонові трубки. А тоді в поле його зору потрапило обличчя Цок-Цока. Губи велетня стислися у вузьку рівну смужку, щоки пашіли жаром, а в очах причаївся страх. Сякляна прикраса у вигляді труни, яку він носив на шиї, гойдалася в Джейка перед очима на срібному ланцюжку, наче повторюючи рухи маятника крихітного старого годинника, що містився всередині.

— Гешер казав правду. — Цок-Цок ухопив Джейка за барки і підняв на ноги. — Ти впертюх і нахаба. Але зі мною цей номер не проканає, хлопче. Зі мною ти будеш тихий і чемний. Ти чув коли-небудь про людей, яким уривається терпець? Так от, у мене цього терпцю взагалі нема. Хто завгодно тобі підтвердить, що я навіки вкорочував язика всім, хто насмілювався мене драгувати. Якщо ти коли-небудь заговориш зі мною про Лорда Перта... бодай раз, бодай однісінький раз... я зірву тобі скальп і пообідаю твоїми мізками. Я не терпітиму всіх цих історійок про непруху в Колисці Сивих. Затямив?

Він струсонув Джейка, як килимок, і хлопчик розплакався.

— Затямив, га?

— Т-т-так!

— Добре. — Він поставив Джейка на ноги, і той нетвердо захитався, витираючи мокрі очі. На його щоках залишалися темні патьоки, наче від туші для вій. — А тепер, мій юний нахабо, ми проведемо сеанс питань і відповідей. Я питаю — ти відповідаєш. Ясно?

Джейк не відповів. Він дивився на панель вентиляційних отворів, що оперізувала кімнату.

Цок-Цок ухопив його двома пальцями за носа й розлючено стис.

— Питаю, ясно?

— Так! — закричав Джейк. Він знову дивився Цок-Цокові в обличчя, плачучи вже не тільки від жаху, а ще й від болю. Він відчайдушно хотів знову подивитися на вентиляційні ґрати, хотів пересвідчитися, що побачене там — не просто вибрики наляканої, перенапруженої свідомості, але не наважувався. Джейк боявся, що за його поглядом прослідкує ще хтось — швидше за все сам Цок-Цок — і побачить там те, що побачив він.

— Добре. — Цок-Цок потягнув Джейка за ніс до свого крісла. Там сів і закинув ногу на бильце. — Побазікаймо трохи. Почнемо з твого імені. То що, як там тебе звати?

— Джейк Чемберз. — Через стиснуті ніздрі його голос звучав гугняво і невиразно.

— Ти натсі, Джейку Чемберзе?

Якусь мить Джейк не міг второпати, про що питає Цок-Цок.

— Я не розумію, про...

Але Цок-Цок тільки поводив його носом туди-сюди.

— Натсі! Натсі! Не грайся зі мною, хлопче!

— Не розумію... — почав було Джейк, а потім його погляд натрапив на старий автомат, що висів на спинці крісла, і йому знову згадався старий «Фоке-Вульф». І частини головоломки склалися до купи.

— Ні, я не наці. Я американець. Я народився вже після тієї війни!

Цок-Цок відпустив Джейків ніс, і звідти миттю ринув потік крові.

— Міг би зразу сказати, і я б тебе не чіпав, Джейку Чемберзе. Але принаймні тепер ти знаєш, як ми тут розмовляємо. Знаєш?

Джейк кивнув.

— Так. Чудово! Тоді почнімо з простих питань.

Джейк не міг відвести очей від вентиляційних ґрат. Те, що він побачив там раніше, не зникло. То був не витвір його уяви. У п'ятні за хромованими перетинками світилися очі з золотими обідцями.

Юк.

Цок-Цок дав йому ляпаса, відштовхнувши його до Гешера, а той одразу ж відбив «подачу».

— Почалися уроки, серденько, — прошепотів йому на вухо Гешер. — Вчися гарненько! Будь дуже уважний!

— Дивися на мене, коли я з тобою розмовляю, — наказав Цок-Цок. — Одне з двох: або ти мене поважатимеш, або я відірву тобі яйця.

— Гарзд.

Цок-Цоківі очі лиховісно зблиснули.

— Що гарзд?

Продираючись крізь плетиво питань, Джейк відчайдушно шукав слушної відповіді, і зненацька в його душі зажевріла надія. В його власній Колисці Сивих — відомій у Нью-Йорку під назвою «Школа Пайпера» — та відповідь, що спала йому на думку, прислужилася б непогано.

— Гарзд, сер.

Цок-Цок посміхнувся.

— Гарно починаєш, хлопчику, — сказав він і нахилився вперед, спираючись руками на стегна. — А тепер скажи... що таке американець?

І Джейк заходився розповідати, щосили намагаючись не дивитися в бік вентиляційних ґрат.

Сховавши револьвер у кобуру, Роланд взявся обома руками за кран-колесо і спробував повернути. Не вдалося. Це не надто його здивувало. А от проблеми створювало.

Юк стояв біля його лівої ноги і занепокоєно дивився вгору, чекаючи, коли ж Роланд нарешті відчинить двері, щоб продовжити пошуки Джейка. Але стрілець дуже сумнівався в тому, що все буде так легко й просто. Чекати під дверима, поки хтось вийде, нерозумно — Сиві можуть годинами і навіть днями не користуватися цим виходом. Поки стрілець чекатиме, Гешер із друзяками можуть зняти з Джейка живцем шкіру.

Він притулив вухо до сталевих дверей, але нічого не почув. І це його теж не здивувало. Колись дуже давно він уже бачив такі двері. Відстрелити замок не вдасться, і почути щось крізь них годі. Вони можуть бути одинарні чи подвійні, розташовані одні навпроти одних, а між ними — порожнина. Хоча десь мусила бути кнопка, яка приводить у дію це колесо посередині й відмикає замки. Все могло б обернутися добре, якби Джейк міг дотягтися до цієї кнопки.

Роланд розумів, що сам він не входить до їхнього ка-тету. Він підозрював, що навіть Юк більше знав про потаємне життя цього зв'язку, ніж він, стрілець (і дуже сумнівався, що шалапут знайшов Джейка в усіх цих тунелях, де бігли брудні струмки, лише завдяки своєму винятковому нюхові). Втім, він же якось спромігся допомогти Джейкові перейти кордон між їхніми світами. Він бачив... і коли Джейк спробував дістати ключа, якого він впустив, то Роланд подумки послав йому імпульс.

Але зараз із імпульсами треба діяти обачніше. У найкращому випадку Сиві дотумкають, що відбувається щось дивне. А в найгіршому — Джейк неправильно зрозуміє думку Роланда і втне якусь дурницю.

Якби ж то він міг побачити...

Роланд заплющив очі й зосередився на Джейкові. Він думав про хлопчикові очі й відправив своє ка їх шукати.

Спочатку перед ним була тільки пустка, але невдовзі почало проявлятися зображення. Обличчя, обрамлене довгим білявим волоссям з пасмами сивизни. У глибоких очницях, наче рубіни в печері дракона, сяяли зелені очі. Роланд швидко зрозумів, що це Цок-Цок, нащадок чоловіка, що загинув у повітряному екіпажі. Їхній зв'язок був цікавим фактом, але за обставин, що склалися, користі з нього не було жодної. Стрілець спробував проникнути поглядом далі, поза лице Цок-Цока, прагнучи побачити решту кімнати, де тримали Джейка, й людей, що там перебували.

— Ейк, — прошепотів Юк, наче нагадуючи Роландові, що зараз не час куняти.

— Чшш, — цикнув на нього стрілець, не розплющуючи очей.

Але це не допомогло. Він бачив тільки розмиті плями, мабуть, тому, що Джейк зосередився лише на Цок-Цоковому обличчі, а все інше поставало в п'ятмі на межі хлопчиковаго сприйняття.

Роланд знову розплющив очі й злегка вдарив себе кулаком у праву долоню. Він здогадувався, що можна натиснути трохи сильніше й побачити більше... але так хлопчик може дізнатися про його присутність, а це небезпечно. У Гешера нюх на «щурів». Та навіть якщо не він, то Цок-Цок точно відчує.

Роланд подивився вгору на вузькі вентиляційні отвори, а потім на Юка. Він вже не раз міркував про те, яка розумна ця істота. Але зараз, схоже, настав час отримати доказ.

Роланд потягнувся здоровою лівою рукою, просунув пальці в поперечини тих ґрат, що були найближчі до люка, крізь який затягнули Джейка, і смикнув на себе. Ґрати вискочили, на підлогу посипався дощ іржавого пилу й сухого моху. Отвір виявився замалим для людини... але не для пухнастика-шалапута. Роланд поклав ґрати на підлогу, підняв Юка й зашепотів йому на вухо:

— Піді... подивись... і повертайся. Зрозумів? Не показуйся їм на очі. Просто подивися й повертайся.

Юк дивився йому в очі знизу вгору мовчки, навіть не вимовляючи Джейкове ім'я. Роланд гадки не мав, чи зрозуміла його

тварина, але часу думати-гадати не було. Він поставив Юка на підлогу вентиляційної шахти. Шалапут понюхав крихти сухого моху, тихенько чхнув і припав до землі, дивлячись на Роланда своїми дивними очима. Протяг ворушив його шовковисте хутро, в очах читався сумнів.

— Піди подивись, як там, і повертайся, — пошепки повторив Роланд, і Юк розчинився в темряві, нечутно ступаючи на самих подушечках лап.

Роланд знову витяг револьвер і перейшов до найтяжчого. До чекання. Але Юк повернувся швидко, менш ніж за три хвилини. Роланд видобув його з шахти й поставив на підлогу. Звір дивився на нього, витягнувши свою довгу шию.

— Скільки їх там, Юк? Скількох ти бачив?

Певний час йому здавалося, що шалапут так і дивитиметься на нього стривоженим поглядом. Але потім тварина невпевнено підняла праву лапу, випустила пазурі й подивилася на них, наче силкуючись щось згадати. І врешті-решт почала стукати пазурами по підлозі.

Один... два... три... чотири. Пауза. Потім ще два рази, швидко й делікатно. Випущені пазурі тихо цокотіли по сталі: п'ять, шість. Юк зробив ще одну паузу. Він розгублено опустив голову, наче дитина, що мучиться від титанічної боротьби, яка відбувається у неї в душі. Але потім підвів погляд на Роланда і востаннє стукнув кігтями по сталі.

— Ейк!

Шестеро. Сиві... і Джейк.

Роланд підхопив Юка на руки й погладив його.

— Розумник! — пробурмотів він на вухо тваринці. Його переповнювали відчуття подиву і вдячності. Насправді він сподівався отримати певну відповідь, але це перевершило всі сподівання. І сумніватися в точності відповіді він не збирався. — Хороший малюк!

— Юк! Ейк!

Так, Джейк. З Джейком біда. З Джейком, якому він дав обіцянку. І він її дотримає.

Стрілець глибоко замислився. Ця дивна й дуже своєрідна здатність занурюватися в думки — поєднання сухого прагматизму й шаленої інтуїції — дісталася йому від бабці, Дідре Божевільної, і саме ця здатність допомагала йому виживати всі ці довгі роки, навіть після того, як всі його друзі пішли з життя. Тепер від цього залежало також життя Джейка.

Роланд знову взяв Юка на руки, знаючи, що Джейк, можливо, житиме, але шалапут загине — сумнівів у цьому майже не залишалося. Стрілець зашепотів Юкові у нашорошене вухо кілька простих слів, раз у раз їх повторюючи. Потім підніс тваринку до вентиляційної шахти.

— Хороший малюк, — прошепотів він. — А тепер іди. Зроби це. Моє серце з тобою.

— Юк! Ерце! Ейк! — тихо сказав шалапут і подріботів назад у пітьму.

Роланд чекав. Знаючи, що невдовзі чортам у пеклі буде мало місця.

30

Постав мені питання, Едді Дін з Нью-Йорка. І нехай воно буде цікавим... бо інакше ти й твоя жінка помрете, хай там звідки ви прийшли.

І як, на Бога, реагувати на таке?

Червона лампочка згасла, натомість знову зажеврила рожева.

— Швидше, — поквапив їх тихий голос Маленького Блейна. — Він ще ніколи не був такий лютий... швидше, бо він вас уб'є!

Едді тьмяно усвідомлював, що наполохані голуби досі тріпотять крилами під стелею Колиски і що деякі птахи попадали мертві на підлогу, розтрощивши собі голови об колони.

— Що він хоче? — засичала Сюзанна на гучномовець і на голос Маленького Блейна, що ховався десь усередині. — Зради всього святого, що йому від нас треба?

Жодної відповіді. Едді відчув, що час на роздуми швидко спливає, його вже практично не залишилося. Тож він натиснув кноп-

ку «ГОВОРІТЬ/СЛУХАЙТЕ» і швидко-швидко заговорив у динамік, відчуваючи, що піт струмками стікає йому по щоках і шиї.

Постав мені питання.

— Отож, Блейне! Що ти робив ці кілька років? Навряд чи катався туди-сюди на південний схід, еге ж? А чого це так? Либонь, нездужав?

Відповіді не було, тільки голуби тріпотіли крильми в повітрі. Едді вже уявив собі, як силкувався закричати Ардіс, коли в нього почали плавитися шоки й зайнявся язик.

Волосся в Едді на потилиці заворушилося й почало злипати-ся. Страх? Чи електрика накопичується?

Швидше... він ще ніколи не був такий лютий.

— Хто тебе взагалі зробив? — гарячково спитав Едді, а сам подумав: «Якби ж я тільки знав, що цій клятій бляшанці треба!» — Хочеш про це поговорити? Тебе зібрани Сиві? Та ні... мабуть, Великі Древні, так? Або...

Едді замовк. Блейнова мовчанка зараз відчувалася шкірою, як пара товстих рук, що обмацують жертву.

— Що тобі треба? — закричав Едді. — Що ти, в біса, хочеш почути?

Відповіді не було, тільки кнопки на переговорному пристрої знову сердито засвітилися темно-червоним. І Едді зрозумів, що їхній час майже вичерпався. Він чув у повітрі тихе дзижчання — так дирчить електрогенератор, — і навряд чи цей звук був просто витвором його уяви, як би йому цього не хотілося.

— Блейне! — раптом закричала Сюзанна. — Блейне, ти мене чуєш?

Жодної відповіді... а Едді відчував, що повітря наповнюється електрикою, як миска під краном — водою. Електрика боляче жалила його в ніс із кожним вдихом, пломби в зубах дзижчали, як розлючені комахи.

— Блейне, я маю до тебе питання, воно досить цікаве! Слухай! — Вона заплющила очі, знавісніло тручи скроні пальцями, а потім знову розплющила повіки. — «У неї нема плоті, зате є ім'я. Часом вона висока, часом низенька...» — Сюзанна за-

тнулася, благально дивлячись на Едді широко розплющеними очима. — Допоможи! Я не пам'ятаю, що там далі!

Едді дивився на неї так, наче вона несповна розуму. Що, на Бога, вона верзе? Аж раптом він дотумкав, про що йдеться. Звісно, це ж ідеальний варіант! І решта загадки згадалася так само точно, як два останні шматочки стали б на свої місця у пазлі. Едді знову нахилився до гучномовця.

— «Вона приєднується до нас, коли ми розмовляємо чи робимо вправи. І в кожній грі вона з нами». Що це таке? Хотів питання, то маєш. Що це?

Червоне світло в кнопках «КОМАНДА» і «ВВЕСТИ» під ромбом цифр, блимнувши, згасло. Блейн не озивався, і здавалося, цій мовчанці не буде кінця... але Едді відчув, що електричний струм, який поволі охоплював його тіло, зменшився.

— ЗВІСНО, ЦЕ ТІНЬ, — врешті-решт відповів голос Блейна. — ДУЖЕ ПРОСТЕ ПИТАННЯ... АЛЕ НЕПОГАНЕ. ГЕТЬ НЕПОГАНЕ.

Голос, що линув з динаміка, пожвавішав і став трохи задумливий. А ще відчувалося в ньому щось інше. Втіха? Жага чогось? Едді не міг визначити напевно, але точно знав, що в голосі поїзда були нотки Маленького Блейна. Він знав і дещо інше: Сюзанна щойно врятувала їхні душі. Принаймні, на деякий час. Він нахилився й поцілував її в холодне спітніле чоло.

— ВИ ЗНАЄТЕ ЩЕ ЯКІСЬ ЗАГАДКИ? — поцікавився Блейн.

— Так, звісно. Ми їх багато знаємо, — вмить озвалася Сюзанна. — У нашого друга Джейка є ціла книжка загадок.

— З НЬЮ-ЙОРКА? — уточнив Блейн. І цього разу Едді чітко збагнув, що коїться з його голосом. Хай навіть Блейн — машина, але не дарма Едді шість років сидів на героїні. Спрагу до кайфу в голосі він впізнав одразу ж.

— Так, саме з Нью-Йорка, — підтвердив він. — Але Джейка викрали. Викрадача звать Гешер.

Жодної відповіді... а потім кнопки знову засвітилися рожевим.

— Так тримати, — прошепотів голос Маленького Блейна. — Та все одно будьте обережні... він такий підступний...

І одразу загорілися червоні вогні.

— ХТОСЬ ІЗ ВАС ЩОСЬ СКАЗАВ? — холодним і підозріливим — Едді міг би заприсягтися — тоном спитав Блейн.

Едді подивився на Сюзанну. Сюзанна відповіла йому поглядом наляканої маленької дівчинки, яка почула, що під ліжком у неї потай ворушиться щось страшне.

— Це я горло прочищав, Блейне, — відповів Едді. Ковтнув слину і витер рукою піт з чола. — Я цейво... чорт, правду кажу-чи, я весь тремчу від страху.

— ДУЖЕ МУДРО З ТВОГО БОКУ. ТІ ЗАГАДКИ, ПРО ЯКІ ТИ ГОВОРИШ... ВОНИ ДУРНІ? БО Я НЕ ВИТРАЧАТИМУ ЧАС І ТЕРПІННЯ НА ТУПІ ЗАГАДКИ.

— Здебільшого вони розумні, — сказала Сюзанна, але стривожено глянула на Едді.

— ТИ БРЕШЕШ. ТИ ВЗАГАЛІ НЕ ЗНАЄШ, ЯКА ЯКІСТЬ ЦИХ ЗАГАДОК.

— Звідки ти...

— АНАЛІЗ ГОЛОСУ. ПЕРЕВІРКА СХЕМИ ФРИКАТИВНИХ І СТРЕСОВИХ НАГОЛОСІВ НА ДИФТОНГАХ ДОЗВОЛЯЄ ОТРИМАТИ ПОРІВНЯНО ТОЧНИЙ КОЕФІЦІЄНТ ПРАВДИ/НЕПРАВДИ. ПРОГНОЗОВАНА ТОЧНІСТЬ АНАЛІЗУ СТАНОВИТЬ 97 ВІДСОТКІВ, ПЛЮС-МІНУС 0,5 ВІДСОТКА. — На якусь мить голос замовк, а потім знову заговорив, проте вже з погрозливою протяжністю, яка здалася Едді до болю знайомою. Голос Гемфрі Богарта. — КРАЛЕЧКО, Я ХОЧУ ЧУТИ ТІЛЬКИ ПРАВДУ. ОСТАННІЙ, ХТО СПРОБУВАВ МЕНЕ НАДУРИТИ, ПОГАНО СКІНЧИВ. НА ДНІ СЕНДА ВІН СКІНЧИВ, У ПАРІ БЕТОННИХ КОВБОЙСЬКИХ ЧОБІТ.

— Нічого собі, — сказав Едді. — Ми подолали чотириста миль чи десь так, щоб зіткнутися з комп'ютерною версією Річа Літла¹. Блейне, як це так, що ти пародіюєш Джона Вейна й Гемфрі Богарта? Вони ж з нашого світу, а не з твого.

Тиша.

¹ Річ Літл — канадський комік-пародист.

— Гаразд, на це питання можеш не відповідати. Але є інше — якщо тобі потрібна була загадка, то чого ж ти одразу не сказав?

І знову відповіді не було, але Едді збагнув, що насправді вона не потрібна. Блейн полюбляв загадки, тож перший загадав він. І Сюзанна відгадала. Вона зрозуміла, що він хоче. Якби все сталося інакше, то, мабуть, вони обоє зараз лежали б гігантськими компактними брилами вугілля на підлозі Колиски Лада.

— Блейне? — тривожно покликала Сюзанна. Відповіді не було. — Блейне, ти там?

— ТАК. ЗАГАДУЙТЕ ДАЛІ.

— Коли двері перестають бути дверима? — спитав Едді.

— КОЛИ ЇХ РОЗЧИНЯЮТЬ. ЯКЩО ВИ СПРАВДІ ХОЧЕТЕ, ЩОБ Я ВАС КУДИСЬ ПІДВІЗ, ТО БУДЬТЕ ВИНАХІДЛИВІШІ. У ВАС Є В ЗАПАСІ ЩОСЬ КРАЩЕ?

— Якщо прийде Роланд, то буде, — впевнено відповіла Сюзанна. — Хай навіть у Джейковій книжці гарні загадки, але Роланд знає їх тисячі, бо він їх вивчав у дитинстві. — Сказавши це, вона зрозуміла, що не може уявити Роланда малим. — То ти підвезеш нас, Блейне?

— МОЖЛИВО, — сказав Блейн, і Едді точно почув у його голосі тьмянний проблиск жорстокості. — АЛЕ, ЩОБ МЕНЕ ЗАВЕСТИ, ВАМ ДОВЕДЕТЬСЯ ЗАПРАВИТИ МІЙ НАСОС. А МІЙ НАСОС ЗАПРАВЛЯЄТЬСЯ ПРОСТИМИ: ЗЗАДУ НАПЕРЕД.

— Тобто? — спитав Едді й подивився крізь ґрати на гладеньку рожеву спину Блейна. Та Блейн не відповів на це питання так само, як і на інші. Кнопки світилися яскраво-помаранчевим вогнем, але Великий і Малий Блейни, здавалося, перейшли в режим сну. Втім, Едді знав, що це не так. Блейн не спав. Блейн спостерігав за ними. Блейн дослухався до їхніх схем фрикативних звуків і стресових наголосів на дифтонгах.

Едді подивився на Сюзанну.

— «Вам доведеться заправити насос, але насос заправляється простими: ззаду наперед», — понуро повторив він. — Це що, загадка?

— Так, звісно. — Сюзанна зиркнула на трикутне вікно, наче наполовину затулене повікою, і притягнула Едді до себе ближче, щоб прошепотіти на вухо: — Це повне божевілля, Едді... параноя, шизофренія, та ще й до всього, схоже, маячня.

— Та я знаю, — видихнув він у відповідь. — У нас тут схибнутий і геніальний монорейковий поїзд типу «привид у комп'ютері», який любить загадки і рухається швидше за звук. Занурмось у світ пригод фантастичної версії «Польоту над гніздом зозулі»!

— Ти маєш якісь здогади?

Едді похитав головою.

— А ти?

— Щось таке ворухиться глибоко в пам'яті. Але, мабуть, це щось не те. Я не можу викинути з голови те, що сказав Роланд: хороша загадка завжди має сенс, і її завжди можна розгадати. Це наче справжній фокус.

— Він вводить нас в оману.

Вона кивнула.

— Едді, піди стрельни в повітря ще раз. Дай їм знати, що ми досі тут.

— Ага. Коли б знати, що вони досі там.

— А як ти гадаєш, Едді, вони там? — спитала Сюзанна на вздогін.

— Не знаю. Ця загадка навіть Блейнові не до снаги, — не зупиняючись і не озираючись, відповів він.

31

— Ви не могли б дати мені щось попити? — попросив Джейк. Слова прозвучали нерозбірливо, бо хлопчик гугнявив — слизові оболонки рота й носа швидко розпухали. У нього був вигляд хлопця, якому у великій вуличній бійці дісталосся найбільше.

— Авжеж, — розважливо озвався Цок-Цок. — Могли б. Ще й як могли б. У нас тут багато напоїв, чи не так, Копергеде?

— Атож, — погодився високий чолов'яга в окулярах, білій шовковій сорочці й чорних шовкових штанях. Він скидався на

викладача коледжа, якими їх зображали в коміксах журналу «Панч» на початку двадцятого століття. — У нас тут повно різного питва.

Цок-Цок знову недбало розкинувся на своєму троні й тепер насмішувато спостерігав за Джейком.

— У нас є вино, пиво, ель і, звісно, стара добра вода. Іноді це все, що треба, еге ж? Прохолодна, прозора, іскриста водичка. Як тобі, гарно звучить, хлопче?

В горлі у Джейка було сухо, наче там почистили наждаком, і боляче поколювало.

— Звучить чудово, — прошепотів він.

— Аж самому пити схотілося, — сказав Цок-Цок, розтягуючи рота в посмішці. В зелених очах затанцювали іскри. — Принеси мені кухлика води, Тіллі. Чорт, не знаю, куди це поділися мої гарні манери!

Тіллі вийшла кудись через люк на дальньому боці кімнати, саме навпроти входу, через який прийшли Джейк і Гешер. Джейк провів її поглядом і облизав розпухлі губи.

— Отож, — сказав Цок-Цок, звертаючи погляд до Джейка, — ти кажеш, що те американське місто, звідки ти прийшов... той Нью-Йорк... дуже схоже на Лад.

— Ну... не зовсім...

— Але ж ти впізнаєш деякі механізми, — тиснув на нього Цок-Цок. — Клапани, насоси і таке інше. Не кажучи вже про вогненні трубки.

— Так. Ми їх називаємо неоновими, але це одне й те саме.

Цок-Цок потягнувся до нього рукою, і Джейк сахнувся. Але велетень тільки погладив його по плечу. — Так-так, це воно. — Його очі блищали. — А про комп'ютери ти чув?

— Авжеж, тільки...

Повернулася Тіллі, несучи в руках кухлик, і несміливо наблизилася до Цок-Цокового трона. Білявий гігант узяв у неї воду і простягнув кухоль Джейкові. Та коли хлопчик потягнувся по нього, Цок-Цок вихопив воду в нього з-під самісінького носа й напився сам. Джейк дивився, як вода стікає ців-

кою з Цок-Цокового рота, і весь затремтів. Заспокоїтися він був неспроможний.

Цок-Цок зиркнув на нього з-понад краю кухля, наче згадавши про його присутність. У нього за спиною, наче школярі, що почули якийсь сороміцький жарт, криво посміхалися Гешер, Копергед, Брендон і Гутс.

— Ох, я так замислився над своєю спрагою, що геть забув про тебе! — бадьоро вигукнув Цок-Цок. — Як це неввічливо з мого боку! Але водичка була така чудова... вона й зараз чудова... холодна... прозора...

Він простягнув кухлик Джейкові. Але Джейк не встиг узяти його, бо Цок-Цок знову забрав.

— Спочатку, хлопче, ти мені розповіси про двополярні комп'ютери і транзитивні схеми.

— Що... — Джейк потай зиркнув у бік вентиляційної шахти, але золотистих очей там не було. Йому вже почало здаватися, що це все примарилося. Він знову перевів погляд на Цок-Цока, ясно розуміючи одне: води йому не дадуть. Навіть мріяти про це не варто. — Що таке двополярні комп'ютери?

Цок-Цокове лице перекосила гримаса люті, і він вихлюпнув залишки води Джейкові в обличчя, розпухле й побите.

— *Не грайся зі мною!* — заверещав велетень. Він зірвав з руки «Сейко» й затряс ним у Джейка перед носом. — *Коли я тебе спитав, чи тут двополярна схема, ти сказав — ні! Не смій казати мені, що не знаєш, коли вже дав зрозуміти, що знаєш!*

— Але... але... — Джейк не міг підібрати слова. Голова в нього йшла обертом від страху й розгубленості. Краєм свідомості він розумів, що силкується злизати з губ якомога більше води.

— Під цим довбаним містом тисяча траханих двополярних комп'ютерів. Та що там, СОТНІ тисяч. І що? З них працює лише один, та й той уміє хіба що грати в «Гляньте» й запускати ті бісові барабани! Мені потрібні ті комп'ютери! Я хочу, щоб вони працювали на МЕНЕ!

Цок-Цок блискавкою майнув уперед, вхопив Джейка за барки, добряче його потрусив й жбурнув на підлогу. Хлопик вда-

рився об торшер, перекинув його, і лампочка луснула, наостанок глухо чхнувши. Тіллі тихо скрикнула й відступила на крок назад. В її широко розплющених очах стояв переляк. Копергед і Брендон тривожно перезирнулися.

А Цок-Цок нахилився, спираючись ліктями на стегна, й заволав Джейкові в лице:

— Вони мені потрібні, І ВОНИ В МЕНЕ БУДУТЬ!

У кімнаті запала тиша, яку порушував лише тихий свист теплого повітря, що надходило з вентиляційних отворів. А потім маска люті зникла з лица Цок-Цока так само раптово, як і з'явилася, її наче взагалі не було. Натомість на його обличчі розквітла чарівна усмішка. Він нахилився вперед і допоміг Джейкові звестися на ноги.

— Вибач. Коли я думаю про всі можливості цього міста, все, що тут можна було б зробити, мене часом заносить. Від душі вибачаюся, хлопче. — Піднявши перекинутий кухоль, він пожбував його в Тіллі.

— Налий води, ти, стара сучко! Що з тобою?

Він знову повернувся до Джейка, сяючи сліпучою посмішкою телеведучого.

— Гаразд. Ти пожартував — я пожартував. А тепер розкажи мені все, що тобі відомо про двополярні комп'ютери і транзитивні схеми. Потім тобі дадуть попити.

Джейк розтулив було рота, аби щось сказати — гадки не маючи, що говорити, — аж раптом почув у голові голос Роланда.

Відверни їхню увагу, Джейку. А потім натисни кнопку, яка відчиняє двері, якщо така є.

Цок-Цок дивився на нього пильним поглядом.

— Тобі щось спало на гадку, хлопче? Я такі штуки завжди помічаю. Тож не приховуй, розкажи другові, потіш старенького Цокі.

Краєм ока Джейк помітив якийсь рух. І хоча подивитися в бік вентиляційної шахти він не наважився — а надто зараз, коли вся увага Цок-Цока неподільно належала йому, — він зрозумів, що Юк повернувся і зазирає зараз у круглу кімнату.

Відвернути їхню увагу... і раптом Джейк придумав.

— Справді, я маю дещо на думці, — сказав він, — але не про комп'ютери. А про мого старого приятеля Гешера. І його дружка Гутса.

— Гей! Гей! — застерігаючи, вигукнув Гешер. — Про що це ти, хлопче?

— Чому ти не сказав Цок-Цоку, хто насправді дав тобі пароль, Гешере? Тоді я скажу, де ти його тримаєш.

Цок-Цок вочевидь зацікавився: його здивований погляд перебіг із Джейка на Гешера.

— Про що це він?

— Та ні про що! — відповів Гешер і, не втримавшись, крадькома зиркнув на Гутса. — Він просто прикриває свою дупу, хоче замість себе мене посадити на гарячий горщик, Цокі. Я ж тобі казав, що він впертий! Хіба ж я не казав...

— Чом би вам не зазирнути в складки його хустки? — запропонував Джейк. — Він там ховає клапоть паперу із записаним на ньому словом. Мені довелося йому прочитати, бо він навіть цього не зміг.

Цього разу Цок-Цок розлютився не одразу. Його лице темнішало поступово, як літне небо перед страхітливою грозою.

— Дай-но, Гешере, я подивлюся, що в тебе там у хустці, — глухим тихим голосом наказав він. — Тобі ж не шкода для старого приятеля?

— Він бреше, не вір йому! — закричав Гешер, хапаючись руками за хустку і відступаючи на два кроки до прихистку круглої стіни. Просто над його головою світилися облямовані золотом очі Юка. — Варто лишень один раз глянути йому в обличчя, і стає ясно, що це мале вперте брехло!

Цок-Цок перевів погляд на Гутса. Той стояв позеленілий від страху.

— А ти що скажеш? — спитав Цок-Цок своїм жаским тихим голосом. Що скажеш, Гутермене? Я знаю, що ви з Гешером старі підари, а в тебе замість голови — дупа, але ж ти не міг

бути настільки тупим, щоб записати пароль від потаємних приміщень... чи міг? Міг?!

— Я... я тіко хтів... — пробелькотів Гутс.

— Стули пельку! — загорлав Гешер. І кинув на Джейка погляд, сповнений дикої ненависті. — Все, любчику, ти труп. Я тобі обіцяю.

— Зніми хустку, Гешере, — наказав Цок-Цок. — Я хочу подивитися, що там у ній.

Джейк непомітно відступив у бік пульта, на якому були кнопки.

— Ні! — Гешер міцно притис хустку до голови, наче боявся, що вона полетить геть. — Хай мене грім поб'є, але ні!

— Потримай його, Брендоне, — сказав Цок-Цок.

Брендон підскочив до Гешера, але той, хоч і не був таким спритним, як Цок-Цок, ухилився, висмикнув з-за халяви чобота ніж і встромив його Брендонові в руку.

— Ох ти ж виродок! — закричав Брендон від здивування й болю, коли кров рікою ринула з його руки.

— Подивися, що ти накоїв! — завершала Тіллі.

— Мені що, самому все робити? — закричав Цок-Цок, але радше від роздратування, ніж злості, й скочив на ноги. Гешер відступав, виводячи перед його обличчям скривавленим ножом містичні візерунки. Другою рукою він міцно притискав до голови хустку.

— Назад, — важко дихаючи, проказав він. — Я люблю тебе як брата, Цокі, але якщо ти підійдеш, то я шпирну тебе цим ножом у пузо.

— Ти? Сумніваюсь, — сміючись, підштрикнув його Цок-Цок. Він дістав свого власного ножа з піхов і обережно тримав його за руків'я зі слонової кістки. Всі погляди були прикуті до них двох. Джейк зробив два швидкі кроки до пульта з кнопками й потягнувся до тієї, яку, здається, натискав Цок-Цок.

Гешер відступав спиною до вигнутої стіни. Лампи-трубки розфарбували його побите мандрусом лице в юродиву палітру кольорів: жовчно-зелений, лихоманково-червоний, жовтуш-

но-жовтий. Тепер під вентиляційною шахтою, звідки за ними спостерігав Юк, стояв уже Цок-Цок.

— Опустити ніж, Гешере, — розважливим тоном порадив Цок-Цок. — Ти привів хлопця, як я й просив. Якщо когось і варто підрізати за всю цю мутотінь, то не тебе, а Гутса. Просто покажи мені...

І тут Джейк побачив, що Юк готується стрибнути, та зрозумів дві речі: на що зараз наважиться шалапут і хто його на таке намовив.

— Юк, ні! — пронизливо закричав він.

Всі погляди звернулися до нього. І тієї ж миті Юк стрибнув. Він вибив нетривкі вентиляційні ґрати, вони полетіли на підлогу. Цок-Цок рвучко повернувся на шум, і Юк упав йому на обличчя, кусаючи й роздираючи шкіру кігтями.

32

Навіть крізь подвійні двері до Роланда долинув крик — *Юк, ні!* — і його серце пішло у п'яти. Він чекав, що повернеться колесо на дверях, але воно не поверталось. Тож він заплющив очі й послав такий потужний імпульс, на який тільки був спроможний: «Двері, Джейку! Відчини двері!»

Відповіді він не відчув, і картинка-видиво зникла. Його зв'язок з Джейком (хай який слабенький і нетривкий від самого початку) був перерваний.

33

Цок-Цок був засліплений. Він лаявся, кричав і силкувався відірвати від себе істоту, що вп'ялася йому в обличчя, звивалася, кусалася й дряпалася. Він відчув, як пазурі шалапута простромлюють йому ліве око, і його голову пронизав жакхливий, невимовний червоний біль, наче смолоскип, що, падаючи, освітлює темний колодязь. У цю хвилину його лють була сильнішою за біль. Він спромігся вхопити Юка, відірвав його від

свого лица й підняв над головою, збираючись переламати тварині хребет.

— Ні! — заволав Джейк. Він геть забув про кнопку, що відмикала двері, й ухопив зі спинки трону старий німецький автомат.

Пронизливо закричала Тіллі. Інші порснули навсібіч. Джейк спрямував автомат на Цок-Цока. Юк висів у тих міцних руках головою вниз і відчайдушно звивався. Здавалося, ще трохи — і він переломиться навпіл. Він борсався і клацав зубами в повітрі. І кричав від болю, кричав, як людина.

— Відпусти його, наволоч! — закричав Джейк і натиснув на гачок.

Він ще досить володів собою, аби цілитися низько. У замкнутому просторі ревіння сорокакаліберного «шмайсера» справило ефект підірваної бомби, хоча пострілів було лише п'ять чи шість. Одна світлова трубка луснула, розливши холодний помаранчевий вогонь. Над лівим коліном Цок-Цока в цупких штанях з'явилася дірка, а навколо неї почала швидко розпливатися темно-червона пляма. Рот Цок-Цока став круглим від шоку — цей вираз промовистіше за будь-які слова свідчив, що, попри свій неабиякий розум, Цок-Цок сподівався прожити довге й щасливе життя, стріляючи в людей, але не дозволяючи стріляти в себе. Втім, ні, стріляти в нього могли, а от влучити? І той здивований вираз промовляв, що такого не могло статися, це не за планом.

«Знайомся з реальним світом, ти, смердючий довбень», — подумав Джейк.

Цок-Цок впустив Юка на грати підлоги і вхопився за поранену ногу. На Джейка накинувся Копергед. Він ухопив хлопчика рукою за горло, але тут на нього напав Юк — він пронизливо загавкав і вгризся в Копергедову гомілку через чорний шовк штанів. Копергед закричав і відскочив убік, силкуючись скинути Юка з ноги. Але шалапут тримався міцно, наче п'явка. Джейк вчасно повернувся і помітив, що до нього повзе Цок-Цок. У зубах він тримав свій ніж.

— Прощавай, Цокі, — сказав Джейк і натиснув на гачок «шмайсера». Нічого не сталося. Чи то патрони закінчилися, чи

то механізм заклинило, Джейк не знав, та й часу на роздуми не було. Він відступив на два кроки назад і вперся у велике крісло, що правило Цок-Цокові за трон. І не встиг він забігти за крісло, як Цок-Цок ухопив його однією рукою за ногу, а другою — за руків'я ножа. Рештки вибитого ока лежали на його щоці, наче кулька м'ятого желе. Праве око зиркало на Джейка з ненавистю навісного.

Джейк спробував висмикнути ногу, зашпортався і впав на трон Цок-Цока. Його погляд упав на кишеньку, пришиту до правого бильця. З-під гумки, завдяки якій кишенька щільно прилягала до бильця вгорі, стирчало потріскане й оздоблене перлами руків'я револьвера.

— Ох, як же ж тобі зараз буде боляче! — в екстазі прошепотів Цок-Цок. Замість виразу здивування на його губах, що тремтіли від люті, з'явилася широка посмішка. — Як боляче буде! А мені як буде приємно... Що?..

Посмішка зів'яла, і рот знову округлився, бо Джейк спрямував на нього дуло револьвера та звів курок. Рука, що стискала Джейкову гомілку, здавила її так, що, здавалося, ще трохи — й кістка хрусне.

— Ти не посмієш! — істерично прошепотів Цок-Цок.

— Ще й як посмію, — похмуро відповів Джейк і натиснув на гачок. Сухе клацання, з яким вистрілив револьвер, було геть не таким вражаючим, як гуркіт тевтонського «шмайсера». На лобі в Цок-Цока, з правого боку вгорі, з'явилася чорна дірочка. Цок-Цок тупо витріщався на Джейка, не вірячи своєму неушкодженому оку.

Джейк примушував себе вистрілити ще раз, але йому це не вдавалося.

Аж раптом шматок Цок-Цокового скальпа відділився од черепа, як клапоть старих шпалер, і опустився йому на праву щоку. Роланд би одразу зрозумів, що це означає. Але Джейк був у такому стані, коли логічне мислення підводить. У його голові закрутилося торнадо темного, панічного страху. Рука, що стискала його гомілку, ослабла, і Цок-Цок повалився облич-

чям на підлогу, а Джейк, дивлячись на це, зіщулився у великому кріслі.

Та незабаром до нього повернулася одна думка. Двері. Він має відчинити двері і впустити стрільця.

Не спроможний думати про щось інше, Джейк впустив револьвер на залізні ґрати і примусив себе встати з крісла. Він уже тягнувся до кнопки, яку раніше натискав Цок-Цок, щоб відчинити двері, аж раптом на його горлі зімкнулася пара рук і хтось відтяг його від пульта.

— Я ж казав, що ти труп, мала смердючко, — прошепотів йому на вухо чийсь голос, — а Гешер своїх обіцянок не забуває.

Джейк відбивався обома руками, але удари потрапляли в порожнечу. Гешерові пальці безжально впиналися йому в горло й душили, душили, душили. Перед очима в хлопчика все попливло. Невдовзі сірий туман став пурпуровим, а на зміну пурпуровому прийшла чорнота.

34

Раптом запрацював насос, і круглий кран у центрі люка швидко закрутився. «Слава богам!» — подумав Роланд. Не дочекавшись, коли колесо зупиниться, він ухопився за нього правою рукою і шосили рвонув двері на себе. Другі двері були прочинені, і з кімнати, до якої вони вели, лунали звуки бійки й гавкіт Юка, пронизливий від болю й несамовитої люті.

Ударом ноги Роланд розчахнув двері й побачив, що Гешер душить Джейка. Юк уже відпустив Копергеда і намагався порятувати свого друга, вгризаючись у чобіт Гешера. Але чобіт виконував подвійну справу: він захищав свого власника від зубів шалапуту, а шалапута — від вірусної інфекції, що текла в Гешеровій крові. Брендон ударив Юка ножем у бік, щоб той перестав чіплятися до Гешерової гомілки, але шалапут не звернув на це уваги. Брудні руки викрадача тримали Джейка, наче маріонетку з перерізнаними нитками. Його обличчя вже посиніло, а розпухлі губи стали блідо-фіолетовими.

Зачувши шум, Гешер підвів голову.

— Ти, — прогарчав він.

— Я, — погодився Роланд і вистрілив. Лівий бік Гешерової голови розлетівся на шматки. Жовта хустка злетіла з нього, а сам він приземлився спиною на Цок-Цока. Ноги кілька разів смикнулися в агонії, а потім нерухомо застигли.

Брендон саме нахилився над Юком, щоб різоннути його ще раз. Стрілець двічі вистрілив у нього, зводячи курок долонею правої руки. Брендон крутнувся на місці, вдарився об стінку і повільно сповз униз, ухопившись за світлову трубку. Крізь його обм'яклі пальці потік зелений болотний вогонь.

Юк пошкунтильгав до Джейка й заходився лизати його бліде застигле лице.

Копергед і Гутс, очевидно, вирішили, що зараз не час бути героями і прожогом помчали до маленьких дверей, у які виходила Тіллі, щоб набрати води. Але для лицарства теж був не час, тож Роланд пристрелив їх обох у спину. Зараз йому треба було діяти вкрай швидко, і наражатися на підступи цих двох, якщо вони ще не остаточно втратили хоробрість і вирішать дошкуляти йому, Роланд не збирався.

Під стелею круглої кімнати яскраво спалахнув жмут помаранчевих ламп, і слідом за цим вибухла сирена сигналізації. Її розлогі хрипкі трелі відскакували від стін. А за мить-дві в такт сигналізації заблимали аварійні лампи.

35

Коли завилла сигналізація, Едді саме повертався до Сюзанни. Від несподіванки він підскочив і виставив уперед «рюгер», не знаючи, куди цілитися.

— Що відбувається?

Сюзанна тільки головою похитала — вона й сама не могла втямити. Звуки сигналізації були страшними, але, саме по собі, це було ще нічого. Найгірше було те, що від її ляскоту боліли

вуха. Звук, що йшов крізь підсилювачі, нагадав Едді гудок трактора-трейлера, тільки вдсятеро потужніший.

Тієї ж миті заблимали помаранчеві лампи. Підійшовши до Сюзанниного візка, Едді побачив, що кнопки «КОМАНДА» і «ВВЕСТИ» теж пульсують яскраво-червоним. Здавалося, це не кнопки, а очі, що моргають.

— Блейне, що відбувається? — закричав він. Роззирнувся довкола, але побачив тільки дикий танець тіней. — Це ти витворюєш?

Але Блейн відповів тільки сміхом — жахливим електронним сміхом, що нагадав Едді механічного клоуна, який стояв біля входу до Кімнати Страху на Коні-Айленді, коли він був малий.

— Блейне, годі! — зойкнула Сюзанна. — Під акомпанемент сирени повітряного нападу ми не зможемо розгадати твою загадку!

Сміх обірвався так само різко, як і почався, та Блейн не відповідав. А, може, й відповів: за ґратами, що відділяли їх від платформи, забурчали величезні двигуни на слоутрансових турбінах, що працювали без тертя. Їх привели в дію двополярні комп'ютери, про які так мріяв Цок-Цок. Вперше за десятиліття Блейн Моно прокинувся і розігрівався перед поїздкою.

36

Сирена, яка справді призначалася для того, щоб давно покійні мешканці Лада могли вчасно сховатися від повітряного нападу (і яку відтоді не вмикали протягом тисячі років), глухим саваном накрила місто. Усі лампочки і ліхтарі, що досі не перегоріли, ввімкнулися та синхронно запульсували. В тому, що нарешті настав кінець світу, не сумнівалися ні Юни з наземних будівель, ні Сиві з підземних лабіринтів. Сиві вирішили, що сталося якесь катастрофічне пошкодження механізмів. Юни ж завжди вважали, що в підземних машинах гніздяться привиди й одного дня вони повстануть, аби помститися живим. І мабуть, Юни були ближчі до правди.

У стародавніх машинах, що стояли в підземеллях міста, поза сумнівом, жив якийсь інтелект — єдиний живий організм, і він вже давно перестав жити за законами безжального двополярного розуму, які становили для нього абсолютну реальність. Логіка цього інтелекту, що з кожною хвилиною ставала дедалі незрозумілішою, зберігалася в базах пам'яті протягом восьмисот років і могла лишатися там ще стільки ж, якби не поява Роланда і його друзів. Втім, цей безтілесний розум мислив і щороку ставав божевільнішим. Навіть у періоди сну, котрі раз у раз частішали, він бачив сни, і чим далі зсувався світ, тим ненормальнішими вони ставали. І зараз, попри те, що фантастична машинерія, яка підтримувала Промені, дещо попсувалася, цей навіжений нелюдський розум прокинувся в покоях руїн і знову навромацки рушив, безтілесний, наче привид, коридорами смерті.

Блейн Моно готувався їхати геть з міста.

37

Стоячи навколішках коло Джейка, Роланд почув у себе за спиною чийсь кроки й розвернувся, тримаючи револьвер напоготові. Тілі з обличчям, схожим на передсмертну маску забобонного страху і спантеличення, підняла руки й верескнула:

— Не вбивай мене, сей! Прошу тебе! Не вбивай!

— Тоді тікай, — різко кинув їй Роланд. Коли Тілі ворухнулася в бік виходу, він стукнув її в литку дулом револьвера. — Не туди. У ті двері, куди зайшов я. А якщо ти побачиш мене ще раз, то я буду останнім, кого ти взагалі побачиш. Иди!

І вона зникла, розчинилася в тінях, що кружляли по колу.

Роланд припав вухом до Джейкових грудей, долонею затуляючи друге вухо, щоб бодай якось притлумити виття сирени. І почув серцебиття — повільне, але рівне. Він просунув руки під Джейка, щоб підняти його, і хлопчикові повіки затріпотіли.

— Цього разу ти не дав мені впасти, — хрипко прошепотів він, бо говорити не міг.

— Ні. Цього разу не дав і більше ніколи не відпущу. Не напружуйся, не треба говорити.

— Де Юк?

— Юк! — дзвякнув шалапут. — Юк!

Брендон кілька разів різонув Юка, але жодна рана не виглядала смертельною чи бодай серйозною. Було видно, що шалапутові трохи боляче, але він вочевидь нетямився від радості. Сяючими очима він дивився на Джейка, висолопивши рожевого язика.

— Ейк, Ейк, Ейк!

Розплакавшись, Джейк потягнувся до нього, а щасливий Юк пошкунтильгав до нього і дозволив ненадовго стиснути себе в обіймах.

Роланд звівся на ноги і роззирнувся по кімнаті. Його погляд упав на двері на дальньому боці. Ті двоє, яких він застрелив у спину, бігли в той бік, і жінка теж хотіла туди податися. Взявши Джейка на руки, стрілець пішов до дверей. Юк не відставав. Роланд відкинув ногою одного з мертвих Сивих і, пригнувши голову, ступив у прохід. Кімната, до якої він вів, виявилася кухнею. Попри вбудовану техніку й стіни з іржостійкої сталі, в ній було брудно, як у свинарнику. Очевидно, домашнє господарство не надто цікавило Сивих.

— Пити, — прошепотів Джейк. — Будь ласка... я так пити хочу.

Роланд відчув дивне подвоєння, так, наче час склався навпіл і повернувся назад. Він згадав, як сам виповз із пустелі, ошалілий від спеки й порожнечі. Згадав, як зомлів на стайні придорожньої станції, напівмертвий від спраги, і прийшов до тьми від прохолодної води, що текла йому до рота. Тоді хлопчик зняв з себе сорочку, полив її водою з колонки й дав йому напитися. Тепер настала його черга зробити для Джейка те, що він зробив для нього.

Роланд пошукав очима воду і побачив раковину. Підійшовши до неї, повернув кран, і звідти потекла холодна чиста вода. А над ними, довкола них і під ними не вгавала сирена.

— Ти зможеш стояти на ногах?

Джейк кивнув.

— Мабуть, так.

Роланд поставив хлопчика на ноги, готовий підхопити його, якщо той похитнеться, але Джейк вхопився за раковину й опустив голову під струмінь води. Тим часом Роланд узяв Юка на руки й оглянув його рани. Вони вже почали затягуватися. «Тобі пощастило, мій пухнастий друже», — подумав Роланд і, склавши долоню кухликом, підставив її під воду, щоб набрати трохи для тварини. Юк жадібно її вихлебтав.

Нарешті Джейк відірвався від крана. Його мокре волосся попрлипало до скронь. Обличчя досі було страшенно бліде, на ньому чітко проступали синці від ударів, але виглядав він значно краще, ніж тоді, коли Роланд схилився над його непорушним тілом. Тоді на якусь жакливу мить стрільцеві взагалі здалося, що Джейк помер.

Він піймав себе на думці, що хотів би ще раз усмак убити Гешера. А ця думка наштовхнула на іншу.

— А що з тим типом, якого Гешер називав Цок-Цоком? Джейку, ти його бачив?

— Так. Юк напав на нього з засідки. Подряпав йому обличчя. А потім я його застрелив.

— Убив?

У Джейка затремтіли губи, але він міцно їх стис.

— Так. У... — Замість слів він постукав себе над правою бровою. — Мені по... по... пощастило.

Роланд подивився на нього дивним оцінюючим поглядом і повільно похитав головою.

— Навряд. Але поки що не зважай. Ходімо.

— Куди ми йдемо? — Джейк досі не міг говорити, тільки пошепки сичав. І раз у раз поглядав через Роландове плече в бік тієї кімнати, де ледь не загинув.

Роланд показав на протилежний бік кухні. Там був ще один люк, а за ним відкривався коридор. — Для початку туди.

— СТРІЛЕЦЬ, — пролунав звідусіль оглушливий голос.

Роланд дзигкою крутнувся на місці, в одній руці тримаючи Юка, другою обіймаючи Джейка за плечі, але нікого не побачив.

— Хто зі мною розмовляє? — закричав він.

— НАЗВИСЯ, СТРІЛЬЦЮ.

— Роланд із Гілеаду, син Стівена. Хто зі мною розмовляє?

— ГІЛЕАДУ БІЛЬШЕ НЕМАЄ, — задумливо сказав голос, ігноруючи стрільцеве питання.

Глянувши вгору, Роланд побачив на стелі концентричні кола отворів. Голос долинав звідти.

— ОСЬ УЖЕ ТРИСТА РОКІВ НОГА СТРІЛЬЦЯ НЕ СТУПАЛА НА ЗЕМЛІ ВНУТРІШНЬОГО ЧИ СЕРЕДИННОГО СВІТІВ.

— Ми з друзями останні.

Джейк забрав Юка з Роландових рук. Шалапут миттю заходився облизувати йому розпухле, вкрите синцями лице. Його очі, облямовані золотом, світилися від обожнювання і щастя.

— Це Блейн, — прошепотів Джейк до Роланда. — Правда ж?

Роланд кивнув. Авжеж, це він. І в стрільця з'явилася підозра, що Блейн — не просто монорейковий поїзд.

— ХЛОПЧИК! ТО ЦЕ ТИ ДЖЕЙК З НЬЮ-ЙОРКА?

Тісніше притиснувшись до Роланда, Джейк подивився на динаміки.

— Так, — сказав він. — Це я. Джейк з Нью-Йорка. Е-е... син Елмера.

— КНИЖКА З ЗАГАДКАМИ ДОСІ У ТЕБЕ? ТА, ПРО ЯКУ МЕНІ КАЗАЛИ?

Джейк за звичкою потягнувся через плече, намацав тільки свою спину і тут згадав, що наплічника немає. Він винувато подивився на стрільця, але той уже простягав йому наплічник, і хоча на вузькому, наче вирізьбленому лиці Роланда, як завжди, не було жодних емоцій, у кутиках його рота, здавалося, причаїлася усмішка.

— Доведеться вирівняти шлейки, — сказав стрілець, передаючи Джейкові наплічник. — Я їх зробив довшими.

— А «Загадки»?

Роланд кивнув.

— Обидві книжки там, усередині.

— **ЩО У ТЕБЕ ТАМ, МАЛЕНЬКИЙ ПЛІГРИМЕ?** — начебто знічев'я поцікавився голос.

— Оце так! — зачудовано сказав Джейк.

«Він нас не тільки чує, а й бачить», — подумав Роланд. А наступної миті вже помітив невеличке скляне око в кутку, розташоване так високо, що за нормальних обставин людина його помітити не могла. Йому стало не по собі. Джейк міцніше притис до себе Юка, і на його обличчі з'явився такий стурбований вираз, що Роланд зрозумів — не тільки він відчувається незатишно. Той голос належав машині, жадливо розумній і пустотливій машині, але все одно з ним було щось не так.

— Книжка, — відповів Джейк. — У мене книжка з загадками.

— **ДОБРЕ.** — У голосі прозвучала майже людська втіха. — **ПРОСТО ЧУДОВО.**

Раптом у дверях на дальньому боці кухні з'явився нечупарний бородатий чолов'яга. На руці новоприбулого теліпалася жовта хустка, вся у плямах крові й бруду.

— У стінах пожежа! — верескнув він. Охоплений панікою, він начебто не зрозумів, що Роланд і Джейк не належали до його жалюгідного підземного ка-тету. — На нижніх рівнях дим! Люди себе вбивають! Щось пішло не так! Чорт, та все не так! Нам тре...

Зненацька дверцята духовки розчахнулися, наче відвисла щелепа. Звідти вирвався тонкий струмінь синьо-білого вогню і влучив у голову нечупари. Той заточився назад. Полум'я охопило одяг, і шкіра обличчя взялася пухирями та вигоріла.

Джейк вражено й перелякано подивився на Роланда, і той обійняв хлопчика за плечі.

— **ВІН МЕНЕ ПЕРЕБИВ,** — сказав голос. — **ЦЕ БУЛО НЕЧЕМНО. ЧИ НЕ ТАК?**

— Так, — спокійно підтвердив Роланд. — **Вкрай нечемно.**

— **СЮЗАННА З НЬЮ-ЙОРКА СКАЗАЛА, ЩО ТИ ЗНАЄШ НАПАМ'ЯТЬ БЕЗЛІЧ ЗАГАДОК, РОЛАНДЕ З ГІЛЕАДУ. ЦЕ ПРАВДА?**

— Так.

В одній з кімнат, що виходили на те відгалуження коридору, стався вибух. Підлога під їхніми ногами здригнулася, нерівним хором закричали голоси. Блимання світла й нескінченний брязкіт сирени на мить стихли, а потім продовжилися з новою силою. З вентиляційних отворів поповзли струмки гіркого ядучого диму. Юк понюхав повітря і чхнув.

— ЗАГАДАЙ МЕНІ ОДНУ ЗІ СВОЇХ ЗАГАДОК, СТРІЛЬЦЮ, — попросив голос. Він був погідний і безтурботний, наче вони зараз сиділи всі разом на мальовничому сільському майдані, а не перебували під землею, під містом, яке от-от самоліквідується.

На якусь мить Роланд замислився, і з надр пам'яті зринула улюблена загадка Катберта.

— Гаразд, Блейне. Слухай. Що краще за всіх богів і гірше за старого з рогами й копитами? Мертві ним живляться, живі люди, що це їдять, повільно помирають.

Запала довга мовчанка. Джейк занурив лице в Юкову шерсть, щоб не вдихати сморід, який ішов від спаленого Сивого.

— *Будь обережний, стрільцю.* — Голос, який це сказав, був тихий і легкий, як прохолодний подих вітерцю в найспекотніший літній день. Голос машини линув з усіх гучномовців, а цей — тільки з динаміка на стелі.

— *Будь обережний, Джейку з Нью-Йорка. Пам'ятайте, що це Буєраки. Просувайте повільно і дуже обережно.*

Джейк подивився на стрільця круглими від здивування очима. Роланд ледь помітно нахилив голову і підняв пальця. Здавалося, що він чуває ніс, але палець лежав на губах, що означало: мовчи.

— РОЗУМНА ЗАГАДКА, — нарешті сказав Блейн. Тепер у його голосі звучало невідоме захоплення. — ВІДПОВІДЬ — НІЩО, АДЖЕ ТАК?

— Правильно, — сказав Роланд. — Ти й сам дуже тямущий.

Коли голос знову заговорив, Роланд почув у ньому те саме, що раніше почув Едді: глибинну, неконтрольовану жагу.

— ЗАГАДАЙ ІНШУ ЗАГАДКУ.

Роланд глибоко вдихнув повітря.

— Тільки не зараз.

— СПОДІВАЮСЯ, ТИ НЕ ВІДМОВЛЯЄШ МЕНІ, РОЛАНДЕ, СИНУ СТВЕНА? БО ЦЕ ТАКОЖ НЕЧЕМНО. ВКРАЙ НЕЧЕМНО.

— Відведи нас до друзів і вивези з Лада, — сказав Роланд. — А потім будемо загадки загадувати.

— Я МОЖУ ВБИТИ ТЕБЕ ПРОСТО НА МІСЦІ, — сказав голос, холодний, як найпохмурий зимовий день.

— Так, — погодився Роланд. — Я в цьому не сумніваюся. Але тоді всі загадки помруть разом з нами.

— Я МОЖУ ЗАБРАТИ ХЛОПЧИКОВУ КНИЖКУ.

— Красти — це ще гірше, ніж відмовляти чи перебивати, — зазначив Роланд. Він говорив так, наче це була пустопорожня балачка, але пальці правої руки міцно стискали Джейкове плече.

— А ще, — додав Джейк, дивлячись на гучномовець у стелі, — у книжці нема відповідей. — Сторінки хтось вирвав. — Раптом його осяяв здогад, і він постукав себе по голові. — Але вони всі тут.

— ХЛОПЦІ, НЕ ЗАБУВАЙТЕ, ЩО НИХТО НЕ ЛЮБИТЬ РОЗУМАК, — нагадав Блейн. Пролунав ще один вибух, цього разу вже гучніше і ближче. Вентиляційні ґрати вирвало зі стіни, і вони реактивним снарядом пронеслися через усю кухню. А за мить крізь двері, що вели до нори Сивих, ввірвалися двоє чоловіків і жінка. Стрілець націлив на них револьвер, але вони, не звертаючи жодної уваги на Роланда і Джейка, швидко перетнули кухню й зникли в бункері. Роланд опустив револьвер. Вони здалися йому лісовими тваринами, що тікали від пожежі.

Сталева панель у стелі від'їхала вбік, а за нею відкрився квадрат темряви. Усередині щось срібно зблиснуло, і за мить з отвору до кухні опустилася сталева сфера, діаметром приблизно фут, та повисла в повітрі.

— ІДІТЬ СЛІДОМ, — сухо наказав Блейн.

— Вона виведе нас до Едді й Сюзанни? — з надією в голосі спитав Джейк.

Відповіддю йому була мовчанка... але коли куля попливла коридором, Роланд із Джейком пішли за нею.

38

Пам'ять зглянулася над Джейком і не зберегла чітких спогадів про наступні події. Свій світ він залишив за рік до того, як дев'ятсот людей вчинили групове самогубство в маленькій країні Гаяна, що в Південній Америці. Але він знав про періодичні самогубчі забіги лемінгів. І те, що відбувалося в напівзруйнованому підземному місті Сивих, дуже їх нагадувало.

Лунали вибухи: деякі на їхньому поверсі, але здебільшого десь глибоко. З вентиляційних отворів час від часу просочувався ядучий дим, але очишувачі повітря ще працювали, тож відводили дим, поки він не встиг зібратися в задушливі хмари. Полум'я не було видно, але Сиві поводитися так, наче настав кінець світу. Здебільшого вони просто втікали, вирячивши порожні очі, але багато хто з них вчиняв самогубство в коридорах і суміжних кімнатах, крізь які вела Роланда і Джейка сталева куля. Дехто стріляв собі в голову, багато перерізали собі горлянки чи вени, декілька людей, схоже, випили отруту. На всіх обличчях мертвих лежав один і той самий відбиток всепоглинаючого жаху. Джейк не надто добре розумів, чому вони так поводитися. А от Роланд мав трохи краще уявлення про те, що сталося з цими людьми — чому їхній розум потьмарився, — коли давно мертве місто раптом ожило й почало роздирати саме себе на шматки. І саме Роланд зрозумів, що Блейн робить це навмисне. Що це Блейн підштовхує людей до самогубства.

Вони обійшли чоловіка, що повісився на трубах опалення, і спустилися лункими сходами слідом за сталевою кулею, що пливла в повітрі.

— Джейку! — крикнув Роланд. — Це ж не ти мене впустив, правда?

Джейк похитав головою.

— Ні, навряд. Це Блейн.

Зійшовши сходами, вони швидко пішли вузьким коридором, у кінці якого був люк з написом «ВХІД СУВОРО ЗАБОРОНЕНО», зробленим гострими літерами Високої Мови.

— Це Блейн? — спитав Джейк.

— Так. Ім'я не гірше за будь-яке інше.

— А чий тоді другий г...

— Цить! — похмуро застеріг Роланд.

Перед люком стала куля зупинилася. Колесо повернулося, і люк прочинився. Роланд потягнув його за колесо на себе, і вони ступили у величезне підземне приміщення, що простягалося в три сторони, скільки сягало око. Тут стояли ряди пультів керування і електронного обладнання, яким, здавалося, нема кінця-краю. Здебільшого пульти були темні, але шойно Джейк із Роландом переступили через поріг, роззираючись довкола круглими від подиву очима, на них заблмали вогники і машини почали вмикатися.

— Цок-Цок говорив, що тут тисячі комп'ютерів, — сказав Джейк. — Схоже, він не брехав. Ого, ти тільки поглянь!

Роланд не знав слова «комп'ютери», тож просто промовчав. Він тільки дивився, як ряд за рядом загораються пульти керування. З одного пульта вирвалася хмара іскор і язика зеленого полум'я — очевидно, там зламалося щось старе.

Втім, усі інші машини, схоже, функціонували справно. Стрілки, що не рухалися протягом століть, раптом стрибнули аж до зелених позначок. Закрутилися величезні алюмінієві циліндри, передаючи інформацію, що зберігалася на напівпровідникових мікросхемах, у банки пам'яті, які знову ожили й готові були приймати дані. На цифрових дисплеях заблмали яскраві зелені й червоні вогники точкових матриць, які показували все, що душа забажає, — від середнього значення тиску води у водоносних шарах баронії Західного Приріччя до сили струму в зупиненому ядерному реакторі басейну Сенда. Під стелею заблмали скупчення підвісних куль, випромінюючи світло рівними лініями. А знизу, згори і довкола — звідусіль — долинали низьке гудіння генераторів і слоутрансових двигунів, що прокидалися від довгого сну.

Джейк раптом похитнувся від слабкості. Роланд підхопив його на руки й пішов слідом за сталеву кулею повз машини. У нього не було ані найменших здогадів щодо їхнього призначення. Юк ішов назирці. Куля повернула праворуч. Коридор, у якому вони опинилися, був обабіч заставлений рядами телевізійних дисплеїв, наче якась дитина склала одну на одну деталі конструктора. Їх були тисячі й тисячі.

«Таткові б таке сподобалося», — подумав Джейк.

У неосяжній відеогалереї, подекуди темній, було ввімкнено, проте, багато екранів. Вони показували охоплене панікою місто — і наземні, і підземні його райони. Перелякані Юни зграями бігали вулицями, беззвучно розтуляючи роти. Багато хто кидався униз із дахів високих будинків. Із жахом Джейк побачив, що сотні людей зібралися біля мосту через Сенд і кидалися у воду. На інших екранах були великі кімнати, заставлені ліжками. У деяких із цих кімнат горіли пожежі, але, схоже, їх у паніці влаштовували самі Сиві. Вони бозна-чому підпалювали власні матраци й меблі.

На одному з екранів було видно, як широкоплечий велетень викидає чоловіків і жінок у заляпану кров'ю машину, що нагадувала штампувальний прес. Картина була жахлива, та ще жахливішим було те, що жертви вишикувалися в ряд, слухняно очікуючи, коли надійде їхня черга. Кат у туго обв'язаній довкола голови жовтій хустці, на кінці якої були вузлики, що кісками звисали нижче вух, ухопив якусь стару й підняв її над головою, терпляче чекаючи, коли сталевий блок звільнить зону вбивства і він зможе вкинути жінку в прес. Стара не тільки не пручалася, а навіть посміхалася.

— СКРІЗЬ КУПА ЛЮДУ, — сказав Блейн, — АЛЕ НІХТО НЕ ГОВОРИТЬ ПРО МІКЕЛАНДЖЕЛО. СУМНО. — І він розреготався своїм дивним деренчливим сміхом, наче пацюки пробіглися підлогою, всіяною потрошеним склом. Від цього звуку Джейк увесь затремтів. Він волів би опинитися подалі від комп'ютерного розуму, що так сміявся... та чи був у них вибір?

Він безпорадно озирнувся на монітори... але Роланд узяв його за голову і змусив відвернутися. Делікатно, але твердо.

— Не треба тобі на таке дивитися, Джейку.

— Чому вони це роблять? — спитав Джейк. За весь день у нього в роті макової росинки не було, та все одно до горла підступала блювота. — Чому?

— Тому що вони налякані, а Блейн тільки підігріває їхній страх. Але основна причина, гадаю, в іншому. Просто вони надто довго жили на кладовищі своїх дідів, і врешті-решт їм це набридло. Але не поспішай їх жаліти. Просто подумай, з якою радістю вони б забрали тебе з собою на ту галявину, де закінчується земний шлях.

Сталева куля вилетіла з зали моніторів і ще раз звернула за ріг. Попереду виднілася стрічка з якоїсь штучної речовини, вмонтована в підлогу. Наче свіжий дьоготь, вона виблискувала між двома вузькими смужками хромованої сталі, що губилися десь удалині — не в кінці кімнати, а на її горизонті.

Куля нетерпляче пострибала понад темною стрічкою, і зненацька конвеєр — то був саме конвеєр — беззвучно ожив і швидко поплив уперед. Куля кілька разів описала в повітрі дугу, запрошуючи їх стати на рухому стрічку.

Роланд пробігся вздовж неї, поки не набрав потрібну швидкість, і застрибнув. Поставив Джейка на ноги, й усі троє — стрілець, хлопчик і шалапут із золотистими очима — поїхали вперед через усю темну підземну рівнину, де одна за одною оживали стародавні машини. На шляху траплялися нескінченні ряди пристроїв, що на вигляд скидалися на шафки для документів. Вони були темні... та не мертві. З їхніх надр долинали тихе гудіння, а між сталевими панелями Джейк помітив тоне-сенькі проблески жовтого світла.

І мимоволі згадав Цок-Цока.

Під цим довбаним містом тисяча траханих двополярних комп'ютерів! Мені потрібні ті комп'ютери!

«Вони оживають, — подумав Джейк. — Ти ж саме цього хотів, Цоки? Хоча, гадаю, якби ти це побачив, то одразу ж розхотів би».

Але тут же йому згадався прадід Цок-Цока — сміливець, що сів у літак з іншого світу й підняв його у небо. З такою кров'ю

в жилах Цок-Цок навряд чи чогось боявся, навпаки — його хоробрість межувала з самогубною. І певно, що такий поворот подій його б тільки потішив... і з кожним новим самогубством його радість би тільки розквітала.

«Запізно, Цокі, — подумав Джейк. — І слава Богу».

— Усі ці ящики... — тихим зачудованим голосом озвався Роланд. — Здається, я знаю, де ми. Ми їдемо крізь розум істоти, що називає себе Блейном, Джейку. Ми їдемо крізь його розум. Це неймовірно.

Джейк кивнув, і йому згадався Іспитовий Твір.

— Блейн такий головатий, що буде нам нерви тріпати.

— Так.

Джейк уважно подивився на Роланда.

— Місце, куди ми зараз їдемо, — це те, про що я думаю?

— Так, — кивнув Роланд. — Якщо ми досі на Шляху Променя, то він виведе нас до Колиски.

Джейк кивнув.

— Роланде?

— Що?

— Дякую, що прийшов по мене.

Замість відповіді Роланд обійняв хлопчика за плечі.

Десь далеко попереду буркотіли величезні мотори. А за мить почався якийсь гуркіт, і на них полилося світло — різке помаранчеве світіння ламп. Джейк уже бачив те місце, де рухома стрічка зупинялася. Там виднівся вузький ескалатор, що круто йшов угору, просто в те помаранчеве світло.

Едді й Сюзанна почули, як під ногами в них запускаються великі двигуни. А за мить широкий прямокутник мармурової підлоги повільно поїхав назад, відкриваючи довгий освітлений прохід. Підлога швидко зникла в тому напрямку, де стояли вони з Сюзанною. Едді вхопив Сюзаннин візок за ручки і швидко покотив назад уздовж сталевого бар'єра між платформою

і Колискою. Прямокутник світла дедалі видовжувався, і Едді боявся, що колони, які стояли по обидва боки від нього, впадуть у діру, бо підлога під ними зникла. Але цього не сталося, колони трималися у повітрі, не збираючись падати.

— Я бачу ескалатор! — вигукнула Сюзанна, перекикуючи нескінченні трелі сирени. Вона нахилилася вперед і зазирнула в отвір.

— Угу, — прокричав Едді у відповідь. — Це ж вокзал. Там, унизу, мають бути галантерейні товари, парфуми й жіноча білизна.

— Що?

— Та нічого!

— Едді! — раптом заволала Сюзанна, і її обличчя засяяло від радості, наче вона дивилася на феєрверк до Дня незалежності. Вона показувала кудись униз, нахилиючись ще далі, й Едді довелося підхопити її руками, аби вона не випала з візка. — Це ж Роланд! Вони вдвох!

Підлога здригнулася, коли отвір розкрився до кінця. Двигуни, що рухали плиту вздовж невидимих напрямних, протяжно застогнали і затихли. Едді підбіг до краю діри й побачив на одній зі сходинок ескалатора Роланда. Коло нього, схиливши голову на стрільцеве плече, стояв Джейк — блідий, побитий, скривавлений, але то був не хтось інший, а саме Джейк, живий і відносно здоровий. А на нижній сходинці їхав Юк і дивився вгору своїми блискучими очиськами.

— Роланде! Джейку! — загорлав Едді. Він підстрибнув від радості, й замахав руками у повітрі, й пішов танцювати на краю діри в підлозі. Будь на ньому цієї миті капелюх, він би неодмінно підкинув його вгору.

Джейк із Роландом помітили його й помахали у відповідь. Едді побачив, що хлопчик усміхається, і всі, здавалося, не могли втриматися, щоб не усміхнутися. Дива та й годі, подумав Едді. Йому здавалося, що ще трохи — і серце вирветься з грудей. І він затанцював швидше, махав руками й переможно вигукував, боячись, що емоції переллюються через край і розірвуть

його, якщо він просто стоятиме на місці. Досі він не усвідомлював, що потай від самого себе поховав у душі надію ще раз побачити Роланда і Джейка.

— Гей, хлопці! СЮДИ! Швидше! Ворушіться!

— Едді, допоможи!

Він озирнувся. Сюзанна силкувалася вибратися з візка, але її штани з оленьчої шкіри зачепилися за гальмо і ніяк не хотіли відчиплятися. Вона сміялася і плакала водночас, а її темні очі сяяли від щастя. Едді так рвучко витяг її з візка, що той не втримався і повалився на бік. І Едді закружляв Сюзанну в танці. А вона трималася однією рукою за його шию, а другою енергійно махала друзям.

— Роланде! Джейку! Піднімайтеся сюди! Ворушіть дупами, чуєте?

Коли вони втрюх нарешті прибули нагору, Едді ухопив Роланда в обійми, гамселячи його по спині, а Сюзанна вкрила Джейкове усміхнене личко поцілунками. Юк описував довкола них вісімки і пронизливо гавкав.

— Сонечко моє! — вигукнула Сюзанна. — Ти як, нормально?

— Так, — сказав Джейк. Він усміхався, але в очах стояли сльози. — Я радий, що я тут. Знала б ти, який я радий.

— Я уявляю, рідний. Ще й як уявляю. — Вона повернулася до Роланда. — Що вони з ним робили? Він виглядає так, наче його хтось бульдозером переїхав.

— Здебільшого то справа рук Гешера, — відказав Роланд. — Але більше він Джейка пальцем не зачепить. І не тільки Джейка.

— А ти як, здорованю? Цілий?

Роланд кивнув і окинув поглядом усе навколо.

— Отже, це і є Колиска.

— Еге ж, — підтвердив Едді, зазираючи в отвір. — А що там унизу?

— Машини і суцільне божевілля.

— А ти, як завжди, балакучий. — Едді дивився на Роланда і всміхався. — Ти навіть гадки не маєш, який я радий тебе бачити. Чи маєш?

— Здається, маю. — Роланд і собі всміхнувся, думаючи про те, як сильно змінюються люди. Свого часу (і навіть не так давно) Едді був готовий перерізати йому горлянку його власним ножем.

Під землею знову запрацювали двигуни. Ескалатор зупинився, і діра в підлозі почала закриватися. Джейк заходився піднімати Сюзаннин перекинутий візок і раптом помітив за залізними ґратами бездоганно рівні обриси рожевого поїзда. Від цього видива в нього перехопило подих. І тут сон, який він бачив після того, як вони залишили Річкове Перехрестя, спливав у його пам'яті у найдрібніших деталях: на них із Юком, перетинаючи порожні рівнини західного Міссурі, мчить величезна рожева куля. Спереду на тупій мармизі чудовиська виблискують два великих трикутних вікна, вікна, схожі на очиська... і його сон став дійсністю. Сталося саме те, чого боявся Джейк.

Він просто страшний чух-чух поїзд, що зветься Блейн Негідник.

Підійшовши ззаду, Едді обійняв хлопчика за плечі.

— Ось і він, чемпіоне. Гарний, мов у рекламі. Що думаєш?

— Та нічого. — Насправді Джейк думав про Блейна, і думав багато, але він був надто змучений, щоб говорити.

— Я теж, — сказав Едді. — Він розмовляє. І любить загадки.

Джейк кивнув.

Тим часом Роланд всадив Сюзанну собі на коліно, і вони разом вивчали коробку переговорного пристрою з цифровою клавіатурою у формі ромба. Джейк із Едді приєдналися до них. Едді впіймав себе на тому, що весь час дивиться вниз — перевіряє, чи є Джейк, чи це, бува, не виплід його уяви чи видавання бажаного за дійсне. Але ні, хлопчик справді був поряд.

— А тепер що? — спитав він у Роланда.

Стрілець обережно провів пальцем по кнопках із цифрами, які розташовувалися ромбом, і похитав головою. Він справді не знав, що робити далі.

— Просто мені здається, що монопоїзди розігруються швидше, — сказав Едді. — Звісно, з цією клятою сиреною нічого

не можна сказати напевно, але я так думаю... і зрештою, це ж робот. А що як він, типу, злиняє без нас?

— Блейн! — крикнула Сюзанна. — Блейне, ти...

— **СЛУХАЙТЕ УВАЖНО, ДРУЗІ, — прогуркотів Блейнів голос. — У ПІДЗЕМЕЛЛЯХ МІСТА ЗБЕРІГАЮТЬСЯ КОНТЕЙНЕРИ З БІОЛОГІЧНОЮ І ХІМІЧНОЮ ЗБРОЄЮ. Я ЗАПУСТИВ ПОСЛІДОВНІСТЬ КОМАНД, В РЕЗУЛЬТАТІ ВИКОНАННЯ ЯКОЇ СТАНЕТЬСЯ ВИБУХ І ВЕСЬ ГАЗ ВИЙДЕ НАЗОВНІ. ВИБУХ ВІДБУДЕТЬСЯ ЗА ДВНАДЦЯТЬ ХВИЛИН.**

На мить громоподібний голос стих, натомість почувся тоненький голосок Маленького Блейна, майже нечутний в брязкоті сирени:

— ...Я боявся, що таке може статися... вам треба поспішати...

Едді пропустив слова Маленького Блейна повз вуха, бо той все одно нічого корисного чи нового не повідомляв. Ясно, як Божий день, що їм треба поспішати, але зараз це не головне. Зараз усі думки Едді полонила інша, нагальніша проблема.

— Навіщо? — спитав він. — Навіщо, заради всього святого, ти це робиш?

— **МЕНІ ЗДАВАЛОСЯ, ЩО ЦЕ ОЧЕВИДНО. ЗАСТОСУВАТИ ЯДЕРНУ ЗБРОЮ Я НЕ МОЖУ, ТОМУ ЩО В ТАКОМУ ВИПАДКУ Я ЗНИЩУ Й САМОГО СЕБЕ. А ЯК Я ЗМОЖУ ВІДВЕЗТИ ВАС ТУДИ, КУДИ ВАМ ТРЕБА, ЯКЩО Я БУДУ ЗНИЩЕНИЙ?**

— Але в цьому місті тисячі людей, — не вгавав Едді. — Ти їх уб'єш.

— **ТАК, — спокійно підтвердив Блейн. — ПРОЩАВАЙ, АЛІГАТОРЕ. БУВАЙ, КРОКОДИЛЕ. НЕ ЗАБУВАЙ МЕНЕ, ПИШИ.**

— Чому? — закричала Сюзанна. — Чому, бодай тебе чорти забрали?

— **БО ВОНИ НУДНІ. А ВИ ЧЕТВЕРО ДОСИТЬ ЦІКАВІ ДЛЯ МЕНЕ. ЗВІСНО, ЧИМ КРАЩІ БУДУТЬ ВАШІ ЗАГАДКИ, ТИМ ДОВШЕ Я ВВАЖАТИМУ ВАС ЦІКАВИМИ. ДО РЕЧІ, ПРО ЗАГАДКИ. МОЖЕ, КРАЩЕ ВІДГАДАЄТЕ МОЮ?**

У ВАС ЛИШИЛОСЯ ОДИНАДЦЯТЬ ХВИЛИН ДВАДЦЯТЬ СЕКУНД. ПО ЗАВЕРШЕННІ ЦЬОГО ЧАСУ КОНТЕЙНЕРИ ВИБУХНУТЬ.

— Зупинися! — закричав Джейк, перекрикуючи оглушливу сирену. — Ти вб'єш не тільки це місто! Газ проникає всюди! Від нього помруть старі люди в Річковому Перехресті!

— ТВЕРДА ЦИЦЯ, СКАЗАЛА КИЦЯ. ТОБТО НЕ ПОЩАСТИЛО ЇМ, — байдуже мовив Блейн. — ХОЧА, ГАДАЮ, ТВОЇ СТАРІ ЩЕ КІЛЬКА РОКІВ ПРОСКРИПЛЯТЬ, ТОМУ ЩО ПОЧАЛИСЯ ОСІННІ БУРІ І ВІТРИ ВІДНЕСУТЬ ГАЗ В ІНШИЙ БІК. А ОТ ВИ ЧЕТВЕРО ГЕТЬ У ІНШОМУ СТАНОВИЩІ. ХУТЧІШ БЕРІТЬСЯ ЗА ГОЛОВУ, АБО БУДЕ ВАМ «ПРОЩАВАЙ, АЛІГАТОРЕ. БУВАЙ, КРОКОДИЛЕ. НЕ ЗАБУВАЙ МЕНЕ, ПИШИ». — Голос зробив паузу. — ЩЕ ОДНА, ДОДАТКОВА ПОРЦІЯ ІНФОРМАЦІЇ: ПОМИРАТИ ВІД ГАЗУ НЕ БОЛЯЧЕ.

— Не треба газу! — благально сказав Джейк. — Ми загадаємо тобі багато загадок. Правда, Роланде? Ми тобі загадаємо всі загадки, які знаємо, тільки скасує програму!

Блейн розреготався. Він реготав довго й смачно, наповнюючи пронизливим електронним сміхом широку порожнечу Колиски, де він змішувався з монотонним деренчанням сирени.

— Годі! — закричала Сюзанна. — Годі! Годі! Годі!

І Блейн послухався. За мить на середині ноти увірвалася й сирена. Настала оглушлива тиша, яку перебивав тільки шум дощу.

І з динаміка полинув голос, дуже м'який, задумливий і цілковито безжалісний.

— У ВАС ДЕСЯТЬ ХВИЛИН, — сказав Блейн. — ПОБАЧИМО, ЧИ Й СПРАВДІ ВИ ТАКІ ЦІКАВІ, ЧИ ПРОСТО ПРИКИДАЄТЕСЯ.

— Ендрю.

«Який Ендрю, незнайомцю? — подумав він. — Ендрю вже давно нема, його нема в живих, і мене швидко не буде».

— Ендрю! — наполягав голос.

Він долинав здаля, а не з того яблучного преса, на який перетворилася його голова.

Колись справді був собі хлопчик на ім'я Ендрю і батько брав того хлопчика з собою в парк на західному боці Лада, парк, де росло багато яблунь і стояла іржава халупа з бляхи, що мала пекельний вигляд, зате запах від неї йшов райський. Коли Ендрю спитав, що це таке, батько відповів, що тут роблять сидр. Потім, погладивши Ендрю по голові, сказав «Не треба боятися» і повів у двері, запнуті старою ковдрою.

Всередині було багато яблук — цілі кошики, наповнені яблуками, стояли вздовж стін. А ще там був приземкуватий кремезний чолов'яга, якого звали Дьюлап. М'язи ходили під його білою шкірою, наче там ворушилися хробаки. Його робота полягала в тому, щоб подавати яблука, кошик за кошиком, до роздбованої брязкітливої машини, що стояла посеред кімнати. А з труби, що стирчала на дальньому кінці машини, витікав солодкий сидр. Там стояв ще один чоловік (імені цього хлопа він не запам'ятав) і наповнював сидром глечики. Позаду нього був третій — цей мусив давати наливальнику по довбешці, якщо той виливав на підлогу забагато сидру.

Батько дав Ендрю склянку сидру з пінкою. І хоча за всі роки свого життя в місті він знімав пробу з безлічі делікатесів, нічого смічнішого за той солодкий холодний напій він так і не покуштував. На смак він був як ковток жовтневого вітру. Втім, у пам'ять вривався не так смак сидру чи ворущіння м'язів Дьюлапа, коли той перекидав кошики, як безжальне перетворення великих червонобоких яблук на рідину. Дві дюжини роликів заочували їх під сталевий барабан із дірками, що невпинно крутився. Спочатку яблука розчавлювало, а потім вони лускали, віддаючи сік, і він стікав похилим жолобом, а насіння й м'якоть потрапляли на сито.

Тепер його голова стала яблучним пресом, а мізки — яблуками. Невдовзі вони луснуть, як яблука під барабаном, і їх поглине благословенна темрява.

— Ендрю! Підведи голову і подивися на мене.

Він не міг... і не схотів би, навіть якби зміг. Краще лежати й чекати на прихід темряви. Все одно він уже мрець, адже той клятий малий всадив кулю йому в мізки.

— Куля й близько не зачепила твій мозок, тупий довбню. Ти не помираєш. У тебе просто болить голова. Але якщо й далі там лежатимеш і розпускатимеш нюні в своїй крові, то здохнеш... і я, Ендрю, подбаю, щоб ти здихав довго й болісно, і те, що ти відчуваєш зараз, здасться тобі справжнім блаженством.

Але не погрози змусили чоловіка, що лежав на підлозі, підвести голову, а те, що власник проникливого сичавого голосу, здавалося, читав його думки. Він повільно підвів голову, і її пронизав нестерпний біль. Повз кістковий каркас, у якому містилося те, що донедавна було його мозком, мчали важкі предмети, проорюючи в мозку криваві канали. З грудей вирвався протяглий стогін. Щось лоскотало його праву щоку, наче з десяток мух повзали там у крові. Він хотів їх прогнати, але не міг відірвати руку від підлоги, бо боявся втратити рівновагу.

Фігура, яка стояла на дальньому кінці кімнати коло дверей, що вели на кухню, здавалася ефемерною, нереальною. Це відчуття виникало частково тому, що на стелі блимали лампи, а частково — тому що незнайомця він бачив лише одним оком (куди поділося друге, він не пригадував, та й не хотів пригадувати). Але основна причина, мабуть, полягала в тому, що істота справді була ефемерною і нереальною, як привид. Вона скидалася на людську... але чоловік, що колись звався Ендрю Спритний, підозрював, що це ніяка не людина.

Незнайомець, який стояв у дверному проході, був вбраний у коротку темну куртку, що на поясі запиналася на ремінь, витерті джинси й старі запилені чоботи — чоботи селянина, егеря чи...

— Чи стрільця, Ендрю? — спитав незнайомець і захихотів.

Цок-Цок відчайдушно силкувався роздивитися обличчя фігури в дверях, але піднятий каптур куртки прикривав його від сторонніх поглядів. Вираз обличчя незнайомця скрадали тіні.

Раптом сирена обірвалася на середині ноти. Аварійні лампи не згасли, але принаймні перестали блимати.

— Чудово, — сказав незнайомець своїм притлумленим голо-
сом, що, здавалося, проникав у душу. — Тепер ми хоча б змо-
жемо чути свої думки.

— Хто ти? — спитав Цок-Цок. Він трохи поворухнувся, і повз голову, роздираючи живий мозок, знову помчали важкі пред-
мети. Але навіть це відчуття не могло дорівнятися до жахливо-
го лоскоту мушачих лап на правій щоці.

— Я людина, в якій багато облич, напарнику, — відповів
чоловік із п'ятми свого каптура. І хоча його голос був похму-
рий, Цок-Цок почув, що під цією поверхнею вирує сміх. —
Мене називають і Джиммі, і Тіммі, і Спритником, і Жевжи-
ком. Невдахою і Переможцем, та як завгодно хай звуть. Аби
в піч не саджали.

Чоловік у дверях закинув голову і зайшовся сміхом, від яко-
го в Цок-Цока спина вкрилася сиротами. То був не сміх, а вов-
че виття.

— Мене називали Вічним Чужинцем, — вів далі чоловік. Він
повільно рушив до Цок-Цока, і той застогнав та спробував по-
рятуватися поповзом. — Також називали Мерліном. Та, зреш-
тою, яка різниця? Я ж ніколи ним не був. Хоч, визнаю, і не за-
перечував. Часом мене називають Чаклуном... чи Магом... але
я сподіваюся, що з тобою ми зможемо спілкуватися простіше,
Ендрю. Просто і по-людському.

Він відкинув з голови каптура, показуючи світле обличчя з ши-
роким лобом, яке, попри всю приємність рис, зовсім не справля-
ло враження людського. На щоках горів лихоманковий рум'я-
нець. Блакитно-зелені очі блищали від бурхливої радості, надто
несамовитої, щоб її можна було вважати за радість психічного
здорового. Чорне волосся, що вилискувало синім, стирчало в усі
боки, як вороняче пір'я. Кармінні губи розтулилися, показуючи
зуби людожера.

— Називай мене Фаннін, — посміхаючись, сказав привид. —
Річард Фаннін. Хоча це теж не зовсім правильно, але нічого,

для початку згодиться. Він простягнув руку. Ліній на долоні не було. — Що скажеш, напарнику? Потисни руку, яка струснула світ.

Істога, яку колись називали Ендрю Спритним, а в коридорах Сивих знали під ім'ям Цок-Цок, верескнула і, звиваючись, поповзла назад. Куля малого калібру лише зачепила його скальп замість проникнути всередину, і тепер шмат шкіри теліпався вперед і назад. Довгі пасма білого з сивизною волосся й далі лоскотали щоку, але Спритний більше цього не відчував. Він навіть забув про біль у черепі й тупе пульсування в очниці, де колись було ліве око. Всі його думки зосередилися на одному: я мушу втекти від цього звіра в людській подобі.

Але щойно незнайомиць ухопив його за праву руку й потис її, ця думка випарувалася, як сон після пробудження. Крик, що рвався з грудей, злетів з губ стогоном закоханого. Спритний тупо дивився вгору на незнайомця, що посміхався. Шмат шкіри погойдувався.

— Це тебе турбує? Напевно, так. Ось! — Фаннін ухопив висячий клапоть і одним рвучким рухом зірвав його з голови Спритного, оголивши шматок черепа. Звук був такий, наче рвалася товста тканина. Спритний закричав.

— Ну, ну, не плач, болітиме лише секунду. — Чоловік присів перед Спритним навпочіпки й говорив з ним, як ніжний батько до дитини, яка загнала в палець скабку. — Уже не так болить?

— Н-н-ні, — промимрив Спритний. І він не обманював. Біль справді вщухав. І коли Фаннін знову простягнув до нього руку й погладив по лівій щоці, Спритний трохи смикнувся, але швидко опанував себе. Рука без ліній і відбитків гладила його по щоці, й тіло знову наливалося силою. Він дивився на незнайомця знизу вгору з німою вдячністю. Губи тремтіли.

— Вже краще, Ендрю? Правда ж, краще?

— Так! Так!

— А якщо так і ти захочеш мені подякувати — а я не сумніваюся, що захочеш, — то маєш сказати те, що казав один мій

старий знайомий. Щоправда, врешті-решт він мене зрадив, але певний час він був добрим другом, і в моєму серці досі збереглися теплі спогади про нього. Скажи «Моє життя належить тобі». Ти скажеш це, Ендрю?

І Ендрю не просто сказав — він не міг зупинити потік вдячності, яким рвалися назовні ці слова.

— Моє життя належить тобі! Моє життя належить тобі! Моє життя належить тобі! Моє життя...

Незнайомиць знову торкнувся його щоки, і цього разу голову Ендрю прорізала блискавка нестерпного болю. Він пронизливо закричав.

— Мені шкода, але час підганяє, а тобі наче платівку затнуло. Ендрю, давай просто: у який спосіб ти б хотів убити малого, який у тебе стріляв? Не кажучи вже про його друзів і бандита, який його сюди привів. Передусім бандита. Навіть ту шавку, завдяки якій ти залишився без ока, Ендрю. Ти хотів би їх порішити?

— Так! — халаючи ротом повітря, видихнув той, кого звали Цок-Цоком, і люто стис наліті кров'ю кулаки. — Так!

— Це добре, — сказав незнайомиць і допоміг Спритному звестися на ноги. — Бо вони мусять померти. Вони пхають свого носа до чужих справ. Я сподівався, що Блейн з ними розбереться, але все зайшло надто далеко, й ні на кого тепер не можна покладатися... а зрештою, хто б міг подумати, що вони зможуть сюди дістатися?

— Я не знаю, — сказав Спритний. Правду кажучи, він гадки не мав, про що торочить незнайомиць. Та йому було й байдуже. Його поволі охоплювало піднесення, наче від якогось наркотику відмінної якості. Після болю яблучного преса цього було достатньо. Більш ніж достатньо.

Річард Фаннін криво посміхнувся.

— Ведмідь і кістка... ключ і троянда... день і ніч... час і приплив. Годі! Я кажу, годі! Вони надто близько. Не можна дозволяти, щоб вони підійшли до Вежі ще ближче!

Чоловік ворухнув руками, і з них вирвалися розжарені блискавки. Одна влучила в ланцюжок, на якому тримався крихіт-

ний годинник з маятником у скляному футлярі, й розірвала його. Інша зірвала з руки годинник Джейка Чемберза. Спритний похитнувся.

— Можна, я візьму їх собі? — Річард Фаннін чарівливо посміхнувся одними губами, скромно сховавши від сторонніх поглядів свої страхітливі зуби. — Ти не проти?

— Ні, — сказав Спритний, покірно віддаючи свої останні регалії, символи тривалого правління. Правду кажучи, він узагалі не усвідомлював, що віддає їх. — Дуже прошу.

— Дякую тобі, Ендрю, — тихо й лагідно промовив темний чоловік. — А тепер поквапмося. Боюся, що невдовзі атмосфера в цьому місті кардинально зміниться. І перш ніж це станеться, нам треба знайти ящик з протигазами. Буде краще, якщо цей ящик десь поблизу. Мені нічого не станеться, але я боюся, що ти не виживеш.

— Не розумію, про що ви, — сказав Ендрю Спритний. Знову почала боліти голова, в мозку бушував ураган.

— І не треба, — спокійно відповів незнайомиць. — Ходімо, Ендрю, треба поспішати. Ми сьогодні такі зайняті, крутимосся, як білки в колесі, ге? Якщо підфартить, то Блейн засмажить їх просто на платформі, там, де вони зараз і стоять. Останнім часом він став таким диваком. Бідолашний. Та все одно варто поспішати.

Він поклав руку на плечі Спритному і, хихочучи, повів його через двері, в які лише кілька хвилин тому вийшли Роланд із Джейком.

РОЗДІЛ 6

ЗАГАДКА І ЗАГУБЛЕНА ЗЕМЛЯ

1

— Гарзд, — сказав Роланд. — Яку загадку він загадав?

— А як же всі ті люди? — спитав Едді, показуючи рукою на широкий майдан Колиски, який обступали колони, й місто, що простягалося за його межами. — Ми можемо чимось їм допомогти?

— Ні, — похитав головою Роланд. — Але варто спробувати врятуватися самим. То яка була загадка?

Едді подивився на обтічний корпус монопоїзда.

— Він сказав, що ми маємо заправити його насос. Але його насос заправляється простими: ззду наперед. Тобі це про щось говорить?

Роланд глибоко замислився, але врешті-решт похитав головою. І подивився на Джейка.

— Є ідеї, Джейку?

Джейк теж похитав головою.

— Я навіть насоса у нього не бачу.

— З цим, мабуть, проблем немає, — відповів Роланд. Ми вважаємо Блейна живою істотою, бо він розмовляє, як живий. Та все одно він машина, нехай складна, проте машина. Він запустив свої двигуни сам, але ці ґрати й двері поїзда, мабуть, відкриває якийсь код або комбінація.

— Краще нам поквапитися, — нервово сказав Джейк. — Він востаннє до нас говорив дві чи три хвилини тому. Щонайменше.

— Не надто на це розраховуй, — похмуро сказав Едді. — З часом тут усе не так просто.

— Але ж...

— Так, так. — Едді глянув на Сюзанну, але вона сиділа на стегні в Роланда й замріяно дивилася на ромб із цифрових клавіш. Едді перевів погляд на Роланда.

— Ти правий — це комбінація. Мабуть, саме для цього тут і містяться ці клавіші. — Він підвищив голос. — Правда ж, Блейне? Ми хоч це відгадали?

Жодної відповіді, тільки гуркіт двигунів поїзда, які набирали обертів.

— Роланде, — різко кинула Сюзанна. — Ти маєш мені допомогти.

Замріяний вираз обличчя зник, поступившись переляку й рішучості. Ще ніколи Роланд не бачив її вродливішою... чи самотнішою. Там, на краю галявини, коли вони спостерігали, як ведмідь намагається зняти Едді з дерева, вона сиділа в нього на плечах, і Роланд не бачив виразу її обличчя, коли наказав стріляти. Але той самий вираз він спостерігав нині. Колесо ка мало своє призначення, призначення обертатися, і врешті-решт воно завжди поверталось до того місця, звідки почало свій хід. Так було завжди і так було зараз. Сюзанна знову стояла вічна-віч із ведмедем, і, судячи з виразу її обличчя, знала про це.

— Що? — спитав він. — Про що ти говориш, Сюзанно?

— Я знаю відповідь, але не можу її згадати. Вона застрягла в моїй пам'яті, наче кістка в горлі. Допоможи мені згадати. Не його обличчя, а його голос. Його слова.

Джейк зиркнув на зал'ястя, і перед його внутрішнім зором знову виникли зелені котячі очі Цок-Цока. Бо на місці, де колись був годинник, тепер красувалася тільки смужка, неприродно біла на тлі засмаглої шкіри. Скільки часу в них лишилося? Авжеж, не більше семи хвилин, та й то щонайбільше. Він підвів очі і побачив, що Роланд дістав з патронташа патрон і во-

дить ним по кісточках пальців лівої руки. Очі у Джейка негайно почали заплющуватися, й він швидко відвів погляд.

— Чий голос ти хочеш згадати, Сюзанно Дін? — низьким задумливим голосом запитав Роланд. Його погляд був зосереджений не на її обличчі, а на патроні, що легко перекочувався по кісточках... вперед... назад... навскоси... і знову назад...

Навіть не підводячи очей, він знав, що Джейк дивиться вбік, щоб не засинати, але Сюзанна не відводить очей від патрона. Він пришвидшив темп, аж поки патрон, здавалося, почав літати над тильним боком його долоні.

— Допоможи мені згадати голос мого батька, — сказала Сюзанна Дін.

2

Якусь мить панувала тиша, яку вряди-годи переривали далекі вибухи десь у місті, стукіт дощу об дах Колиски і глуха пульсація слоутрансових двигунів монопоїзда. А потім повітря прорізало низьке гідравлічне дзижчання. Насилу відірвавши погляд від патрона, що танцював у пальцях стрільця (ше мить — і він би теж занурився у транс), Едді зазирнув крізь ґрати огорожі. З похилої рожевої панелі між передніми вікнами Блейна випинався тонкий сталевий стрижень. Чимось він нагадував антену.

— Сюзанно? — покликав Роланд, не підвишуючи голосу.

— Що? — Очі в неї були розплющені, але голос долинав наче здаля, як у сомнамбули, що розмовляє уві сні. — Ти згадала голос свого батька?

— Так... але я його не чую.

— ДРУЗІ, У ВАС ЛИШИЛОСЯ ШІСТЬ ХВИЛИН.

Едді й Джейк разом підскочили й подивилися на гучномовець пульта керування, але Сюзанна, здавалося, нічого не почувала. Вона незмигну дивилася на патрон. Під ним, наче човники на ткацькому верстаті, здіймалися й опадали кісточки Роландових рук.

— Спробуй зараз, Сюзанно, — поквапив Роланд. І зненацька в Сюзанні сталася якась зміна. Вона наче поважчала... і разом з вагою якось невловно набрала життєвої сили. Здавалося, змінилася сама її сутність.

І насправді так і було.

— Та нашо тобі та сучка? — заскреготав у відповідь голос Детти Волкер.

3

Детта говорила роздратовано і зацікавлено водночас:

— Та вона ж повний нуль у математиці, більше трояка ніколи не мала. Та й то без мене б не впоралась. — Вона замовкла й буркотливо додала: — І без тата. Він теж помагав. Я знала всі ті спеціальні числа, але це він нам сітку показав. Ото був клас! — Вона гикнула. — Сюз не може згадати її, бо Одетта вопше ніколи не знала цих спеціальних чисел.

— Яких спеціальних чисел? — спитав Едді.

— Простих чисел! — Слово «простих» вона вимовила з наголосом на першому складі. Вона дивилася на Роланда, і складалося враження, що вона знову прокинулася... тільки це була і не Сюзанна, і не те зле демонічне створіння, яке раніше називало себе Деттою Волкер. Хоча це точно був її голос. — Вона приходила до татка і скиглила, бо завалила математику... а то ж була просто алгебра! Не, вона могла — якщо я могла, то й вона могла, — але їй було впадло. Ця сучка тільки віршики любила читати, математика їй була не по зубах, тяміш? — Детта закинула голову назад і розреготалася, але то був уже не напівбожевільний уїдливий сміх. В її голосі звучало непідробне здивування з приводу нерозумності її розумової близнючки.

— А тато, він казав: «Я тобі покажу один фокус, Одетто. Я його в коледжі вивчив. Мені він допоміг з цими простими числами, і тобі pomoже. Так ти знатимеш усі прості числа. А тупа Ох-детта йому: «Таточку, вчителька каже, що формули про-

стих чисел нема». А тато їй зразу: «Формули нема. Але їх можна вилловити, Одетто, якщо в тебе є сітка». Він називав її Сіткою Ератосфена. Віднеси мене до тієї коробки, Роланде, і я розгадаю загадку цієї скотини. Я закину сітку і впіймаю тобі квиток на поїзд.

Роланд поніс її до переговорного пристрою, а за ним назирці пішли Едді, Джейк і Юк.

— У тебе там десь у кошелі була вуглина. Давай.

Стрілець покопирсався в кошелі й дістав короткий уламок чорного стрижня. Взявши його, Детта втупилася в ромб із чисел.

— Це не зовсім те, що показував мені татко, але менше з тим, — за мить озвалася вона. — Прості числа, вони як я — вреднучі й особливі. Це числа, які діляться тільки на одиницю і на самих себе. Два — просте число, бо його можна поділити на один і два, та це єдине парне число серед простих. Решту парних можна прибрати.

— Я не доганяю, — зізнався Едді.

— Це тому, що ти просто дурненький білий хлопець, — сказала Детта, але незлостиво. Ще якусь мить вона дивилася на ромб, а потім швидко почала замальовувати кінчиком вуглинок всі клавіші з парними числами.

— Три — просте, але при множенні на нього не отримаєш просте, — сказала вона, і Роланд почув у її голосі щось дивовижне: Детта повільно зникла, поступившись не Одетті Голмс, а Сюзанні Дін. Йому навіть не довелося виводити її з гіпнозу — вона виходила з нього самотужки.

Виключивши парні числа, Сюзанна позначила вуглинкою числа, кратні трьом: дев'ять, п'ятнадцять, двадцять один тощо.

— Те саме з п'ятіркою і сімкою, — пробурмотіла вона, тепер уже остаточно прокинувшись і ставши Сюзанною Дін. — Тепер лишилося прибрати непарні, такі як двадцять п'ять, які ми ще не викреслили.

Тепер ромб клавіш на переговорному пульті виглядав так:

1
 2 3
 4 5 6
 7 8 9 10
 11 12 13 14 15
 16 17 18 19 20 21
 22 23 24 25 26 27 28
 29 30 31 32 33 34 35 36
 37 38 39 40 41 42 43 44 45
 46 47 48 49 50 51 52 53 54 55
 56 57 58 59 60 61 62 63 64 65
 66 67 68 69 70 71 72 73
 74 75 76 77 78 79 80
 81 82 83 84 85 86 87 88
 89 90 91 92 93 94 95 96
 97 98 99 100

— Готово, — знесилено сказала вона. — У сітці лишилися прості числа від одного до ста. Я впевнена, що це комбінація, яка відчиняє хвіртку.

— ДРУЗІ, У ВАС ОДНА ХВИЛИНА. ЗДАЄТЬСЯ, Я ПЕРЕ-
ОЦІНИВ ВАШІ РОЗУМОВІ ЗДІБНОСТІ.

Едді пропустив Блейнові слова повз вуха й обійняв Сюзанну.

— Це ти, Сьюз? Ти прокинулася?

— Так. Я прокинулася ще тоді, коли вона була на середині своєї промови, але дозволила їй трохи побазікати. Не хотілося перебивати, щоб не здатися нечемою. — Вона глянула на Роланда. — Що скажеш? Спробуємо?

— П'ЯТДЕСЯТ СЕКУНД.

— Так. Ти знайшла відповідь, Сюзанно, тож ти і спробуй.

Вона вже потягнулася до верхівки ромба, але Джейк накрив її руку своєю долонею.

— Ні, — сказав він. — Насос заправляється простими: ззаду наперед. Пам'ятаєш?

Сюзанна всміхнулася.

— Точно! Цей Блейн розумник... і Джейк також.

Вони мовчки дивилися, як вона натискає кожну кнопку по черзі, починаючи з дев'яноста семи. З натисканням кожної кнопки лунало відчутне клацання. Після того, як Сюзанна натиснула останню кнопку, не було напруженої хвилини чекання — хвіртка посеред бар'єра миттєво почала підійматися, скрегочучи в пазах. Звідкись згори посипалися пластівці іржі.

— НЕПОГАНО! — палко вигукнув Блейн. — Я НЕТЕРПЛЯЧЕ ОЧІКУЮ НА ПРОДОВЖЕННЯ. АЛЕ ПОКВАПТЕСЯ, МЕРЩІЙ У ВАГОН. ПРАВДУ КАЖУЧИ, ВАМ ВАРТО ВЖЕ БІГТИ. У ЦІЙ ЗОНІ РОЗТАШОВАНО КІЛЬКА ВИХІДНИХ ОТВОРІВ ДЛЯ ГАЗУ.

4

Три людських істоти (а з ними четверта, що трималася на стегні у першої) і маленька пухнаста тварина пробігли крізь отвір у бар'єрі до вагона Блейна Моно. Він стояв і тихо двигтів у своєму вузькому відсіку, наполовину над платформою й наполовину нижче неї, схожий на велетенський патрон — патрон, пофарбований у сміховинний рожевий колір, що лежить у відкритому прикладі великокаліберної рушниці. Посеред величезної Колиски Роланд із друзями здавалися лише рухомими плямами. А над ними, під стародавнім дахом, пурхали сотні голубів, яким лишалося жити сорок секунд. Коли пасажери наблизилися до монопоїзда, люк на його рожевому боці поїхав угору, відкриваючи прохід. За ним виднілося пухнасте світло-синє килимове покриття.

— Ласкаво просимо до Блейна, — сказав м'який спокійний голос, коли вони зайшли в салон. Усі його впізнали. То був голос Маленького Блейна, тільки трохи гучніший і впевненіший. — Слава Імперії! Приготуйте до перевірки транзитні картки й пам'ятайте, що проїзд без картки є злочином, який ка-

рається згідно з чинним законодавством. Сподіваємося, поїздка вам сподобається. Ласкаво просимо до Блейна. Слава Імперії! Приготуйте до перевірки транзитні картки...

Запис на плівці пришвидшив темп, спочатку до несосвітеної скоромовки, а потім до квиління на високих нотах. Потім пролунав короткий електронний прокляти — БУУП! — і голос увірвався.

— ГАДАЮ, ЦЕ СТАРЕ ЛАЙНО НАМ БІЛЬШЕ НЕ ЗНАДОБИТЬСЯ. ПРАВДА Ж? — запитав Блейн.

Зовні, струсонувши містом, пролунав вибух страшної сили. Едді, з Сюзанною на руках, відкинуло вперед, і він би впав, якби Роланд не вхопив його за руку. Досі Едді хапався за соломинку надії, що Блейнова погроза щодо отруйного газу — це лише жорстокий жарт. «Не варто було тобі сподіватися, — подумав він. — Тому, хто вважає, що пародіювати старих кіноакторів — це смішно, абсолютно не можна довіряти. Це просто закон природи».

Вигнуті двері за їхніми спинами плавно зачинилися. З прихованих вентиляційних отворів тихо засичало повітря, і Джейк відчув, що йому заклало вуха.

— Здається, він загерметизував вагон.

Едді кивнув і роззирнувся навколо круглими від подиву очима.

— Я теж це відчув. Тільки подивіться на це все! Як у казці!

Колись він читав про одну авіакомпанію — здається, «Ріджент Ейр», — що обслуговувала людей, які хотіли літати з Нью-Йорка до Лос-Анджелеса з більшим шиком, ніж пасажирів «Дельти» чи «Юнайтед». У цієї компанії був переобладнаний «Боїнг-727» з вітальнею, баром, відеосалоном і спальним відсіком. Мабуть, інтер'єр того модного літака виглядав так, як салон поїзда, що його Едді бачив зараз на власні очі.

Вони перебували у видовженій кімнаті, обставленій кріслами з плюшевою оббивкою і диванами-трансформерами. На дальньому кінці вагона, який був завдовжки щонайменше вісімдесят футів, була облаштована зона бару, більше схожа на затишне бістро. На підвищенні з полірованого дерева стояв

інструмент, зовні подібний до клавесина, який підсвічували приховані міні-прожектори. Едді б не здивувався, якби на сцену зараз вийшов Гоугі Кармайкл і почав награвати «Зоряний пїл».

Під самою стелею тьмяно сяяли маленькі круглі світильники, а посередині висіла люстра — мініатюрна копія тієї, що лежала в руїнах танцювальної зали Маєткю, як здалося Джейкові. Але це його не здивувало. Він вже почав сприймати подібні збіги й подвоєння як належне. Єдине, що здавалося в цьому салоні дивним, — повна відсутність вікон.

На п'єдесталі під люстрою стояв справжній *pièce de résistance*, маленький мистецький шедевр — льодова скульптура стрільця, який тримав у лівій руці револьвер. У правій він стискав вуздечку льодового коня, що, опустивши голову, змучено брів за господарем. На цій руці Едді нарахував лише три пальці: підмізинний, мізинець і великий.

Поки Джейк, Едді й Сюзанна зачудовано роздивлялися змарніле обличчя під крижаним капелюхом, підлога під їхніми ногами ледь відчутно завібрувала. Схожість скульптури з Роландом була вражаюча.

— ПРАЦЮВАВ НАШВИДКУРУЧ, — скромно зізнався Блейн. — ВАМ ПОДОБАЄТЬСЯ?

— Це просто фантастика, — сказала Сюзанна.

— ДЯКУЮ ТОБІ, СЮЗАННО З НЬЮ-ЙОРКА.

Едді перевірів рукою м'якість канапи. Вона була м'яка, наче пух. На неї хотілося лягти й проспати щонайменше шістнадцять годин.

— А Великі Древні вміли подорожувати з шиком, ге?

Поїзд знову розреготався, і пронизливі нотки божевілля, що звучали в цьому реготі, змусили їх обмінятися нервовими поглядами.

— ТІЛЬКИ НЕ ДУМАЙТЕ, ЩО ТАК ЇЗДИЛИ ВСІ, — насміявшись, сказав Блейн. — ЦЕ БУВ БАРОНСЬКИЙ ВАГОН... ТЕ, ЩО ВИ НАЗИВАЄТЕ ПЕРШИМ КЛАСОМ.

— А куди поділися інші вагони?

Блейн проігнорував це питання. Двигуни під їхніми ногами продовжували набирати обертів. Це нагадало Сюзанні, як пілоти розганяли двигуни перед тим, як підняти літак у повітря.

— БУДЬ ЛАСКА, СІДАЙТЕ, МОЇ ЦІКАВІ НОВІ ДРУЗІ.

Джейк опустився в обертове крісло, і Юк прожогом скочив йому на руки. Зиркнувши одним оком на крижану скульптуру, Роланд всівся у найближче крісло. Барабан револьвера вже почав танути, і краплі води стікали в мілку порцелянову миску, в якій стояла скульптура.

Едді сів із Сюзанною на канапу. Відчуття його не підвели — канапа справді виявилася дуже зручною.

— А куди ми взагалі їдемо, Блейне?

Блейн відповів терплячим поблажливим тоном того, хто розуміє, що розмовляє з розумово відсталим.

— ШЛЯХОМ ПРОМЕНЯ. ПРИНАЙМНІ, ДО ТІЄЇ ТОЧКИ НА ЦЬОМУ ШЛЯХУ, ДЕ ЗАКІНЧУЄТЬСЯ МОЯ КОЛІЯ.

— До Темної Вежі? — спитав Роланд. І тут Сюзанна зрозуміла, що вперше за весь час стрілець безпосередньо заговорив до балакучого привида в машинах, що стояли під Ладом.

— Тільки до Топіки, — тихо сказав йому Джейк.

— ТАК, — підтвердив Блейн. — ТОПІКА. ТАК НАЗИВАЄТЬСЯ МОЯ КІНЦЕВА ЗУПИНКА. ХОЧА МЕНЕ ДИВУЄ, ЩО ТИ ЇЇ ЗНАЄШ.

«Як так може бути, Блейне, — подумав Джейк, — що ти стільки всього знаєш про наш світ і навіть не здогадуєшся, що одна жінка написала про тебе цілу книжку? Невже вся справа в тому, що там тебе звуть не Блейном, а Чарлі? Хіба такої дрібниці досить, аби надурити таку складну машину, щоб вона недогледіла власну біографію? А як щодо Беріл Еванс, письменниці, яка написала «Чарлі Чух-Чуха»? Ти був з нею знайомий, Блейне? І де вона зараз?»

Гарні питання... але Джейк сумнівався, що вони зараз будуть доречні.

Рівномірне пульсування двигунів наростало. Підлогою пробіг невеликий струс, але до сили вибуху, який стався, коли

вони заходили у вагон, йому було далеко. На Сюзанніному обличчі промайнула тривога.

— О, чорт! Едді! Мій візок! Ми забули візок!

Едді обійняв її за плечі.

— Запізно, кохана, — сказав він, коли Блейн Моно вперше за десять років і востаннє за всю свою довгу-предовгу історію зрушив з місця й поплив до виїзду з Колиски.

5

— БАРОНСЬКИЙ ВАГОН ОБЛАДНАНО ВИНЯТКОВИМ РЕЖИМОМ ОГЛЯДУ, — повідомив Блейн. — УВІМКНУТИ ЙОГО?

Джейк зиркнув на Роланда, але той тільки знизав плечима і байдуже кивнув.

— Так, будь ласка, — відповів Джейк.

Те, що сталося наступної миті, на деякий час відібрало в них усіх мову. А Роланд, котрий не був обізнаний з технологіями і все життя преспокійно вважав, що все незрозуміле має магичну природу, сидів, мов громом побитий. Якби у вигнутих стінах вагона раптом з'явилися вікна, навряд чи хтось здивувався б. Але тут самі стіни, поступово витончуючись, стали спочатку білими, потім напівпрозорими, потім прозорими і зрештою зникли. За п'ять секунд Блейн Моно зник, а мандрівники наче самі, без жодної опори, линули над вулицями міста.

Сюзанна й Едді вхопилися одне за одного, наче маленькі діти перед пашекою розлюченого звіра. Юк загавкав і сховався у Джейка за пазухою. Але Джейк цього не помітив — він міцно вхопився за бильця крісла і широко розплющеними очима роздивлявся все навколо. Початковий переляк минувся, поступившись щирому захвату.

Меблі лишилися на місцях, і бар також, так само, як і піаніно-клавесин та скульптура, яку створив Блейн для розваги гостей. Але вся ця вітальня тепер летіла на висоті сімдесяти футів над районами Лада, які заливало дощем. Неподалік від Джей-

ка, ліворуч, на канапі пливли в повітрі Едді з Сюзанною. Праворуч у світло-синьому кріслі сидів Роланд, спираючись ногами в запилених старих чоботях об порожнечу. Він величаво линув над засміченими міськими буераками.

Під мокасинами Джейк відчував поверхню килима, але очі наполягали на тому, що ні килима, ні підлоги немає. Він озирнувся через плече і побачив, що темний проїзд у кам'яній стіні Колиски повільно віддаляється.

— Едді! Сюзанно! Погляньте!

Джейк скочив на ноги, рукою притримуючи Юка за пазуху, й пішов по повітрю. Ступити перший крок було страшно, бо ясно бачив, що між острівцями меблів нема підлоги, але шойно він його зробив, то відчуття твердої поверхні під ногами полегшило справу. Але для Едді та Сюзанни це виглядало так, наче хлопчик іде, ступаючи в порожнечу, під якою пропливають брудні напівзруйновані будівлі міста.

— Малий, не треба так робити, — благально сказав Едді. — Мене зараз знудить.

Джейк обережно витяг Юка з-за пазухи.

— Все о'кей. Бачиш? — сказав він, опускаючи його на підлогу.

— Юк! — погодився шалапут. Але одного погляду між лапи на міський парк, що саме пропливав під ними, було досить, щоб він видряпався Джейкові на ноги й сів на мокасини.

Джейк глянув уперед і побачив широку сіру смугу монорейки, що повільно, але впевнено набирала висоту між будівлями й губилася десь у стіні дощу. Подивившись униз, він не побачив нічого, крім вулиць і рухомої плівки низько навислих над містом хмар.

— Як це так, Блейне, що мені не видно рейки під нами?

— **ЗОБРАЖЕННЯ, ЯКІ ВИ БАЧИТЕ, СТВОРЕНІ КОМП'ЮТЕРОМ,** — відповів Блейн. — **КОМП'ЮТЕР СТИРАЄ РЕЙКУ З НИЖНЬОГО КОЛА ДЛЯ СТВОРЕННЯ ЕСТЕТИЧНОГО ВИГЛЯДУ Й ПІДСИЛЕННЯ ІЛЮЗІЇ ПОЛЬОТУ.**

— Неймовірно, — пробурмотіла Сюзанна. Початковий страх минувся, і вона захоплено роздивлялася все навкруги. — Це схо-

же на килим-самоліт. Мені все здається, що зараз дмухне вітер і розвіє мені волосся...

— ЦЕ ВІДЧУТТЯ Я ТАКОЖ МОЖУ СТВОРИТИ, ЯКЩО ХОЧЕТЕ, — запропонував Блейн. — І ЗВОЛОЖИТИ ПОВІТРЯ, ЩОБ МІКРОКЛІМАТ ВІДПОВІДАВ СТАНУ НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА. ВТІМ, ЦЕ МОЖЕ ПРИЗВЕСТИ ДО НЕОБХІДНОСТІ ЗМІНИТИ ОДЯГ.

— Ні, Блейне, не треба. Не варто аж надто захоплюватися ілюзіями.

Колія перетнула скупчення високих будівель, які чимось нагадали Джейкові нью-йоркську Вол-стрит. Коли вони проминули цей район, рейка пірнула під міст, що скидався на естакаду шосе. Саме тоді вони й помітили пурпурову хмару й людей, що силкувалися від неї втекти.

6

— Блейне, що це таке? — спитав Джейк, наперед знаючи відповідь.

Блейн зареготав... але не сказав ані слова.

Пурпурова пара сочилася крізь ґрати на хідниках і розбиті шибки покинутих будинків, але здебільшого газ виходив із каналізаційних люків, подібних до того, яким скористався Гешер, щоб проникнути в підземний лабіринт. Їхні кришки позривало вибухом, який вони чули, коли сідали в поїзд. Нажахані пасажири поїзда мовчки спостерігали, як кривавий газ слався вулицями й прокрадався в засмічені бічні завулки. Як худобу, він гнав перед собою мешканців Лада, які досі прагнули лишатися живими. Здебільшого то були Юни, судячи з хусток, але Джейк помітив у натовпі й кілька жовтих плям. Перед лицем кінця старий розбрат забувся.

Пурпурова хмара наздогнала тих, хто відставав, — здебільшого старих, які не могли бігти. Щойно газ їх торкався, вони падали на землю, роздираючи собі нігтями горлянки, й беззвучно кричали. Джейк побачив спотворене агонією лице, що, не йму-

чи віри, вирячилося на нього, коли вони проїжджали над вулицею, побачив, як очниці наливаються кров'ю, і заплющив очі.

Попереду монорейка зникала в хмарі туману, що швидко наближалася. Коли вони в неї занурилися, Едді примружив очі й затримав дихання, але з ними, ясна річ, нічого не сталося, жоден подих смерті, що кружляла містом, не проник у салон. Дивитися на ці вулиці під ногами було все одно, що зазирати крізь вітраж у пекло.

Сюзанна сховала обличчя в нього на грудях.

— Блейне, поверни стіни, — сказав Едді. — Ми не хочемо це бачити.

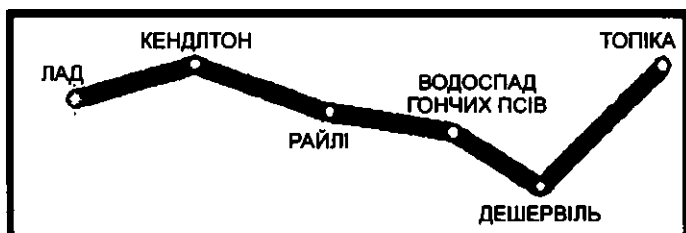
Блейн не відповів — стіни, стеля й підлога так і залишилися прозорими. Хмара вже розпадалася на рвані пурпурові стрічки. В районі, над яким вони саме проїжджали, будинки були нижчі й щільніше притискалися один до одного. Вулиці тут були вузькі й поплутані, вочевидь, без жодного регулярного планування. Подекуди цілі квартали вигоріли дощенту... і сталося це дуже давно, бо тут уже все поросло травою з рівнин, які невдовзі поглинуть увесь Лад. «Так, як джунглі поглинули великі цивілізації інків і майя, — подумав Едді. — Колесо ка повертається, і світ, хоч і зрушив, не стоїть на місці».

Там, де закінчувалися міські нетрі, — Едді анітрохи не сумнівався, що за кращих часів то був район для покидьків суспільства, — стояла мерехтлива стіна. Саме в її бік повільно їхав Блейн. Вони вже бачили квадратне заглиблення в білому камені. Монорейка вела вглиб.

— ПОДИВІТЬСЯ, БУДЬ ЛАСКА, В БІК ПЕРЕДНЬОЇ ЧАСТИНИ САЛОНУ, — запропонував Блейн.

Вони так і зробили. Стіна в передній частині вагона повернулася — тепер у порожнечі пливло обтягнуте синім плюшем кружало. Дверей у стіні не було. Якщо вхід до кабіни водія з баронського вагона й існував, то Едді його не бачив. На їхніх очах прямокутна ділянка цієї стіни потемнішала, із синього перетворившись на фіолетовий, а потім — на чорний. А ще за мить на її поверхні з'явився яскраво-червоний зигзаг. Уздовж нього

на різних відстанях одна від одної були розставлені фіолетові точки. І перш ніж над і під ними з'явилися назви, Едді збагнув, що перед ними — маршрутна карта, дуже схожа на ті, що висіли на станціях нью-йоркського метро і в самих поїздах. Біла Лада — нового депо й кінцевої зупинки — блимала зелена лампочка.

— Ось маршрут нашої подорожі. І хоча подекуди дорога робить повороти, відхиляючись від прямої, ви побачите, що ми їдемо строго на південний захід, шляхом променя. Загальна відстань становить понад вісім тисяч коліс... або сім тисяч миль, якщо вам більше подобається ця міра довжини. Колись відстань була значно коротша, але це було ще тоді, коли темпоральні синапси перебували в нормі.

— А що таке темпоральні синапси? — поцікавилася Сюзанна.

Блейн знову недоброзичливо розреготався... і не відповів на питання.

— Їдучи з максимальною швидкістю, ми прибудемо на кінцеву станцію за вісім годин сорок п'ять хвилин.

— Понад вісімсот миль на годину поверхнею землі, — вражено промовила Сюзанна тихим голосом. — Святий Боже.

— Звісно, це за умови, що моя колія ціла і не ушкоджена вздовж усього маршруту. Ось уже дев'ять років і п'ять місяців я не завдавав

СОБІ КЛОПОТУ ПРОЇХАТИСЯ ДО КІНЦЕВОЇ І НАЗАД, ТОЖ НЕ МОЖУ НІЧОГО СКАЗАТИ НАПЕВНО.

Стіна на південно-східному краю міста повільно наближалася. Висока й товста, вгорі вона вже почала осипатися. Уздовж неї, куди не кинь оком, лежали тисячі й тисячі скелетів колишніх мешканців Лада. Глибина прорубаного в стіні отвору, до якого поволі прямував Блейн, сягала щонайменше двохсот футів. Естакада, на якій трималася рейка, була тут дуже темною, наче хтось намагався її підпалити чи підірвати.

— А що станеться, коли ми під'їдемо до місця, де немає рейки? — спитав Едді. Звертаючись до Блейна, він постійно підвищував голос, наче розмовляв із кимось по телефону, а на лінії були перешкоди.

— ЗІ ШВИДКІСТЮ ВІСІМСОТ МИЛЬ ЗА ГОДИНУ? — У голосі Блейна звучав щирий подив. — ПРОЩАВАЙ, АЛІГАТОРЕ. БУВАЙ, КРОКОДИЛЕ. НЕ ЗАБУВАЙ МЕНЕ, ПИШИ.

— Та ну! — пирхнув Едді у відповідь. — Тільки не кажи мені, що машина з такою складною душевною організацією не може передбачити, де її колія зламана.

— АВЖЕЖ, Я МІГ БИ ЦЕ ЗРОБИТИ, — погодився Блейн. — АЛЕ, ОТ ЧОРТ, СПАЛИВ СОБІ ЦЮ ПЛАТУ, КОЛИ МИ ВИРУШИЛИ У ПУТЬ.

— Нашо? — вражено спитав Едді. Вираз його обличчя промовисто свідчив, що він відмовляється в таке вірити.

— АЛЕ Ж ТАК ЦІКАВІШЕ. ЯК ВИ ГАДАЄТЕ?

Едді, Сюзанна і Джейк обмінялися шокованими поглядами. А от Роланд, здавалося, геть не здивувався. Він незворушно сидів у кріслі, склавши руки на колінах, і дивився вниз, на жалюгідні халупи й зруйновані будинки в цій частині міста. З висоти тридцяти футів вони видавалися дуже близькими.

— УВАЖНО ДИВІТЬСЯ НА ТЕ, ЩО БУДЕ ЗАРАЗ, І ЗАПАМ'ЯТАЙТЕ ТЕ, ЩО ПОБАЧИЛИ, — порадив їм Блейн. — ДОБРЕ ЗАПАМ'ЯТАЙТЕ.

Невидимий баронський вагон провіз їх у заглибину. І коли він випірнув на тому боці стіни, Едді з Сюзанною разом скрик-

нули. Джейк зиркнув одним оком і затулив очі долонями. Юк загавкав, як дурний.

А Роланд тільки німо дивився вниз широко розплющеними очима, міцно стиснувши губи в суцільну знекровлену лінію-шрам. На нього сліпучо-білим світлом пролилося розуміння.

За Великою Стіною Лада починалася справжня спустошена земля.

7

Коли вагон наближався до стіни, рейка йшла вниз і монопоїзд спускався, тож до землі було не більше тридцяти футів. І від цього шок став ще сильнішим... бо коли вони виринули на тому боці стіни, то опинилися на страшній висоті — до землі було тепер вісімсот, а може, навіть тисяча футів.

Роланд озирнувся через плече на стіну, од якої вони тепер віддалялися. Під час наближення вона здавалася напрочуд високою, але з цієї перспективи перетворилася на крихітну плямку — відламаний нігтик на краю неозорої стерильної пустки. На перший погляд цей край виглядав нескінченним проваллям, куди круто спускалися гранітні виступи, мокрі від дощу. Просто під стіною на скелі подекуди виднілися великі круглі діри, як порожні очниці. З них нудотними бридкими струмками ринула чорна вода й шупальцями вилазив пурпуровий туман, виливаючись на гранітну скелю через паруючі труби, такі ж старезні, як і сама скеля. «Мабуть, сюди зливаються усі відходи міста, — подумав стрілець. — У яму через край».

Та тільки то була не просто яма, а запала рівнина. Вона мала такий вигляд, наче земля за межами міста колись лежала на плоскому вантажопідйомнику і в певний момент далекого вкритого туманом минулого підйомник обвалився, потягнувши за собою величезний шмат світу. Блейнова колія на вузькій естакаді, що летіла над цією поваленою землею під набряклими дощем хмарами, сама по собі висіла в порожнечі.

— Що нас тримає? — вигукнула Сюзанна.

— ПРОМІНЬ, ЯСНА РІЧ, — відповів Блейн. — ВИ Ж ЗНАЄТЕ, ЩО ВСЕ СУЩЕ СЛУГУЄ ПРОМЕНЕВІ. ПОГЛЯНЬТЕНО ВНИЗ. Я ПОКАЖУ ВАМ НИЖНІ СЕКТОРИ В ЧОТИРИКРАТНОМУ ЗБІЛЬШЕННІ.

Коли земля стрімко полетіла туди, де ширяли в повітрі вони, навіть Роланд відчув нудоту від запаморочення. Картина, що постала перед їхніми очима, була огиднішою за все бридке, що він бачив досі... а бачив він, на жаль, немало. В результаті якоїсь катастрофи (сумніву, що це була саме катастрофа, практично не лишалося), яка відірвала цю частину світу від решти й опустила її так низько, земля поплавилася і вкрилася кратерами. Її поверхня стала лискучою, ніби якесь покривлене чорне скло, й випиналася велетенськими брилами й вигинами, які навіть пагорбами назвати було важко, й глибокими тріщинами звивалася донизу, в заглибини, що їх язик не повертався назвати долинами. Жалюгідні залишки страхітливих почорнілих дерев стриміли покрученим гіллям до неба. Збільшені в кілька разів, вони, здавалося, простягали до людей у поїзді свої мертві руки. З-під скляної землі де-не-де стирчали скупчення товстих керамічних труб. Деякі здавалися мертвими чи сплячими, але в інших спалахували проблиски моторошного світла, наче в надрах землі гули титанічні кузні й доменні печі. Понад трубами на обтягнутих шкірою крилах ширяли якісь безформні потвори, подібні до птеродактилів, час від часу озлоблено клацаючи на родичів гачкуватими дзьобами. Подекуди почвари цілими зграями повсідалися на трубах, мабуть, гріючись потоками гарячого повітря від вічного полум'я, що горіло під землею.

Блейн провіз їх над розколиною, що зміїлася з півночі на південь, як річище мертвої ріки... та тільки мертвою вона не була. У глибині, пульсуючи в такт невидимому серцю, текла тонка цівка кольору крові. Від неї навсібіч розбігалися менші тріщини. Сюзанна, яка колись читала Толкієна, подумала: «То ось що побачили Фродо та Сем, коли дійшли до серця Мордора. Це Розколини Смерті».

Просто під їхніми ногами вибухнув люттю кратер, плюючись розжареним камінням і тягучими згустками лави. Це видиво було настільки реалістичним, що їм здалося, наче їх от-от охопить полум'я. Джейк тоненько скрикнув і підібгав під себе ноги, притискаючи Юка до грудей.

— НЕ БІЙСЯ, МАЛЕНЬКИЙ ПЛІГРИМЕ, — протягнув Блейн голосом Джона Вейна. — ПАМ'ЯТАЙ, ЩО КАРТИНКА В КІЛЬКА РАЗІВ ЗБІЛЬШЕНА.

Спалах згас. Додолу беззвучною лавиною покотилося каміння, деяке завбільшки з цілий завод.

Сюзанна дивилася на весь цей жах, що розгортався перед їхніми очима, мов загіпнотизована, не в змозі відвести погляд і зруйнувати чари... і відчувала, що темний бік її «я», та частина її кхефу, яка називалася Деттою Волкер, не просто спостерігає — вона впивається цим видовищем, розуміє його і впізнає. Це було те місце, про яке Детта завжди мріяла, яке шукала, фізичне втілення її божевільного розуму й насмішкуватої самотньої душі. Порожні пагорби на північ і на схід від Західного моря, густі ліси, що оточували Портал Ведмеда, безкраї рівнини на північному заході ріки Сенд — усе це блідло в порівнянні з цим нескінченним краєм, де панувало велике ніщо. Вони наблизилися до Буєраків і ступили на спустошену землю. І отруйна п'янка цього проклятого місця тепер обступала їх звідусіль.

8

Але ця земля, хай навіть отруєна, ще не остаточно померла. Час від часу подорожні помічали фігури, що метушилися вниз, в димній п'янці, — безформні створіння, що не нагадували своїм виглядом ані людей, ані тварин. Здебільшого вони купчилися біля циклопічних труб, що стирчали з-під поплавленої землі, або на краях розжарених тріщин, які глибоко врізалися в місцевість. Гарзд роздивитися цих білуватих стрибучих істот Блейнові пасажири не могли... й дуже тішилися з цього приводу.

На менших створінь полювали більші — рожевуваті, щось середнє між лелекою і ходячим штативом для камери. Вони рухалися повільно, мало не замислено, наче віруючі, що розмірковують над спасінням душі від вічних мук. Раз у раз вони зупинялися й виловлювали щось на землі — так чаплі нахиляються, щоб упіймати рибіну. У цих істотах було щось невимовно бридотне (Роланд відчував це так само гостро, як і інші), але зрозуміти причину огиди ніхто достоту не міг. Але їхня реальність була незаперечною — лелекоподібні триножки, в усій своїй невимовно огидній красі, навіювали таку відразу, що дивитися на них ніхто не міг.

— Ніякої ядерної війни не було, — сказав Едді. — Це... це... — Тонкий, мало не писклявий голос затремтів і обірвався.

— НІ, — погодився з ним Блейн. — **ВСЕ БУЛО ЗНАЧНО ГІРШЕ, НІЖ ЯДЕРНА ВІЙНА. І ПРОЦЕС ТРИВАЄ ДОСІ. МИ ВЖЕ ПРИЇХАЛИ ДО ТОГО МІСЦЯ, ДЕ Я ЗАЗВИЧАЙ ЗАРЯДЖАЮСЯ. ВИ НАДИВИЛИСЯ?**

— Так, — відповіла за всіх Сюзанна. — Хай Бог милує, так.

— **ТОДІ Я ВИМИКАЮ РЕЖИМ ОГЛЯДУ?** — В Блейновому голосі знову зазвучали жорстокі нотки садиста. За дошовою завісою на горизонті вгадувалися обриси страхітливого гірського хребта. Його безплідні верхівки іклами вгризалися в сіре небо.

— Або роби те, що сказав, або не роби, але годі вже з нами гратися, — відрізав Роланд.

— **ЩОСЬ ВИ ЗАНАДТО НЕЧЕМНО ПОВОДИТЕСЯ ЯК ДЛЯ ЛЮДЕЙ, ЯКІ ПОПРОСИЛИ ПІДВЕЗТИ,** — погрозовим тоном сказав Блейн.

— Цю поїздку ми заробили, — відповіла Сюзанна. — Ми ж розгадали твою загадку?

— Тим більше що ти для цього й існуєш, — піддав жару Едді. — Щоб перевозити людей.

Блейн не відповів, натомість у динаміках над головою почулося гучне розлючене сичання, й Едді одразу пошкодував про свою язикатість. Простір довкола них почав закруглюватися

й набувати кольору. Потім з'явився темно-синій килим, задимлена пуста під ногами зникла з поля зору. Знову ввімкнулося м'яке освітлення, і вони опинилися в баронському вагоні.

Стіни тихенько завібрували. Двигуни знову почали набирати обертів. Джейк відчув, як невидима рука обережно штовхає його назад у крісло. Юк озирнувся, стривожено зітхнув і заходився лизати Джейкові лице. На екрані, що показував маршрут, заблїмала зелена точка, що тепер просунулася трохи далі на південний схід від фіолетового кружальця з підписом «ЛАД».

— А ми це відчуємо? — знервовано спитала Сюзанна. — Відчуємо, як він здолає бар'єр швидкості звуку?

Едді похитав головою.

— Ні. Заспокойся, не напружуйся.

— А я щось знаю, — зненацька озвався Джейк, і всі повернули до нього голови. Але Джейк звертався не до своїх супутників. Він дивився на карту маршруту. Як і Оз Великий та Страхітливий, Блейн не мав обличчя — він був лишень безтілесним голосом, — але для розмови з ним вистачало карти. — Я знаю щось про тебе, Блейне.

— ЦЕ РЕАЛЬНИЙ ФАКТ, МАЛЕНЬКИЙ ПІЛІГРИМЕ?

— Обережніше. Навряд чи він знає про той, інший голос, своє друге «я», — нахилившись до Джейка, прошепотів йому на вухо Едді.

Хлопчик злегка кивнув і знову подивився на карту.

— Я знаю, навіщо ти випустив газ і повбивав усіх тих людей. Знаю, навіщо взяв нас із собою. Не тільки тому, що ми розгадали твою загадку.

Блейн зайшовся своїм сміхом психічного хворого (з кожним разом вони дедалі більше розуміли, що цей сміх ще прикріший за його невдалі імітації та мелодраматичні і якісь дитячі погрози), але нічого не сказав. Слоутрансові турбіни під підлогою салону розігналися до рівномірного гудіння. Швидкість, яку набирив поїзд, відчувалася навіть в умовах повної ізоляції від зовнішнього світу.

— Ти збираєшся вчинити самогубство, так? — Джейк тримав Юка на руках і ніжно його гладив. — І хочеш забрати нас із собою.

— Ні! — простогнав голос Маленького Блейна. — Не провокуй його, бо він так і зробить! Невже ви не розумієте...

Але тихий голос не встиг договорити, його обірвав регіт Великого Блейна, істеричний, пронизливий, нерівний — сміх смертельно хворого, який уже почав марити. Світло під стелею заблимаło й стало тьмяним, наче від вибухів електронних веселощів почала падати напруга. На вигнутих стінах баронського вагона стривоженими привидами застрибали тіні.

— ПРОЩАВАЙ, АЛІГАТОРЕ, — сказав Блейн крізь механічний регіт. Його голос, як завжди, спокійний, здавалося, звучав на іншій доріжці, і це ще раз доводило, що його розум роздвоєний. — БУВАЙ, КРОКОДИЛЕ. НЕ ЗАБУВАЙ МЕНЕ, ПИШИ.

Під ногами в Роланда і його супутників гулко й рівномірно награвали слоутрансові двигуни. А пульсуюча зелена точка на карті вже істотно просунулася на шляху до останньої зупинки: Топіки, де Блейн Моно планував розпрощатися з життям, забравши їх усіх із собою.

9

Врешті-решт регіт стих, і лампочки в салоні знову засяяли рівномірно.

— ХОЧЕТЕ ПОСЛУХАТИ МУЗИКУ? — запитав Блейн. — У МОЇЙ БІБЛІОТЕЦІ ПОНАД СІМ ТИСЯЧ КОНЦЕРТІВ — ДОБІРКА З ТРЬОХ СОТЕНЬ РІВНІВ. КОНЦЕРТИ Я ПОЛЮБЛЯЮ БІЛЬШ ЗА ВСЕ ІНШЕ. АЛЕ ЗАПРОПОНУВАТИ МОЖУ ТАКОЖ СИМФОНІЇ, ОПЕРИ Й ВЕЛИЧЕЗНИЙ АСОРТИМЕНТ ЗРАЗКІВ ПОПУЛЯРНОЇ МУЗИКИ. ВИ МОГЛИ Б ПОСЛУХАТИ ВАЙ-ГОГ. ВАЙ-ГОГ — ЦЕ ДУХОВИЙ ІНСТРУМЕНТ, ЩОСЬ НА КШТАЛТ ВАШОЇ ВОЛИНКИ. НА НЬОМУ ГРАЮТЬ НА ВЕРХНІХ РІВНЯХ ВЕЖІ.

— Вай-Гог? — перепитав Джейк.

Блейн не відповів.

— Що означає: «На ньому грають на верхніх рівнях Вежі»? — зацікавився Роланд.

Блейн зареготав... але не відповів.

— А «ЗіЗі Топ» у тебе є? — кисло спитав Едді.

— АВЖЕЖ, — підтвердив Блейн. — ЯК ЩОДО ПІСНІ «УЛЬОТНИЙ ТРАХ У РИТМІ БУГІ», ЕДДІ З НЬЮ-ЙОРКА?

Едді підкотив очі.

— Ні, все, я передумав, я пас.

— Чому? — різко спитав Роланд. — Чому ти хочеш себе вбити?

— Бо він негідник, — похмуро сказав Джейк.

— МЕНІ НУДНО. А ЩЕ Я ЧУДОВО УСВІДОМЛЮЮ, ЩО МОЄ ДЕГЕНЕРАТИВНЕ ЗАХВОРЮВАННЯ ПРОГРЕСУЄ. ТАКИХ ХВОРИХ ВИ, ЛЮДИ, НАЗИВАЄТЕ БОЖЕВІЛЬНИМИ, СХИБЛЕНИМИ, ВАР'ЯТАМИ, ОЧМАНЛИМИ, ЗНАВИСНИМИ ТОЩО ТОЩО. НЕОДНОРАЗОВІ ДІАГНОСТИЧНІ ПЕРЕВІРКИ НЕ ЗМОГЛИ ВИЯВИТИ ПРИЧИНУ ПРОБЛЕМИ. ЄДИНИЙ МОЖЛИВИЙ ВИСНОВОК — ЩО ЦЕ ХВОРОБА ДУХУ, ЯКУ МЕНІ НЕ ДО СНАГИ ВИЛІКУВАТИ.

Блейн помовчав, а потім продовжив.

— Я ВІДЧУВАВ, ЯК З РОКАМИ МІЙ РОЗУМ СТАЄ ДЕДАЛИ ДИВНІШИМ. ВЖЕ БАГАТО СТОЛІТЬ ТІ ОBOB'ЯЗКИ, ЯКІ Я ВИКОНУВАВ, ПЕРЕВОЗЯЧИ МЕШКАНЦІВ СЕРЕДИННОГО СВІТУ, ВТРАТИЛИ ДЛЯ МЕНЕ СЕНС. А НЕВДОВЗІ ТАК САМО ДУРНИМ СТАЛО ЗДАВАТИСЯ ПЕРЕВЕЗЕННЯ ТІЄЇ ЖАЛЮГІДНОЇ ЖМЕНЬКИ ПАСАЖИРІВ, ЩО ХОТІЛИ ПОТРАПИТИ ЗА КОРДОН. ВТІМ, Я ПРАЦЮВАВ І ПРАЦЮВАВ, АЖ ПОКИ НЕ З'ЯВИВСЯ ДАВИД СПРИТНИЙ. СТАЛОСЯ ЦЕ НЕ ТАК ДАВНО, ОТ ТІЛЬКИ НЕ ПРИГАДУЮ, КОЛИ САМЕ. ЯК ТИ ГАДАЄШ, РОЛАНДЕ З ГІЛЕАДУ, МАШИНА МОЖЕ ДОЖИТИСЯ ДО СТАРЕЧОГО МАРАЗМУ?

— Не знаю, — неуважно відповів Роланд, і одного погляду на його обличчя Едді вистачило, щоб зрозуміти, що навіть за-

раз, на висоті тисячі футів над пеклом, перебуваючи у пастці всередині машини, яка вочевидь несповна розуму, стрілець знову марить про свою трикляту Вежу.

— ПЕВНИМ ЧИНОМ Я НІКОЛИ НЕ ПЕРЕСТАВАВ СЛУГУВАТИ МЕШКАНЦЯМ ЛАДА, — сказав Блейн. — Я ПРИСЛУЖИВСЯ ЇМ НАВІТЬ ТОДІ, КОЛИ ВИПУСТИВ ГАЗ І ВБИВ ЇХ.

— Якщо ти так вважаєш, то ти точно очманів, — озвалася Сюзанна.

— ТАК, АЛЕ Я НЕ БОЖЕВІЛЬНИЙ, — відповів Блейн і знову істерично розреготався. Насміявшись, робот знову заговорив:

— З ЧАСОМ ВОНИ ЗАБУЛИ, ЩО ГОЛОС МОНОПОЇЗДА — КОМП'ЮТЕРНИЙ. НЕВДОВЗІ ВОНИ ЗАБУЛИ ТАКОЖ, ЩО Я СЛУГА, І ПОЧАЛИ ВВАЖАТИ МЕНЕ БОГОМ. ОСКІЛЬКИ МІЙ ОBOB'ЯЗОК — СЛУГУВАТИ, ТО Я ВИКОНАВ ЇХНІ ВИМОГИ І СТАВ ТИМ, КИМ ВОНИ МЕНЕ БАЧИЛИ, БОГОМ, ЩО МИЛУЄ І КАРАЄ НА ВЛАСНИЙ РОЗСУД... ЧИ ТО ПАК ЗГІДНО З ПАМ'ЯТТЮ, ДЕ ЗДІЙСНЮЄТЬСЯ ДОВІЛЬНА ВИБІРКА. ДЕЯКИЙ ЧАС ЦЕ ЗДАВАЛОСЯ МЕНІ ЗАБАВНИМ. АЛЕ МИНУЛОГО МІСЯЦЯ ПАТРИЦІЯ, МОЯ ЄДИНА КОЛЕГА, ЩО ЩЕ ЛИШАЛАСЯ В ЖИВИХ, ВЧИНИЛА САМОГУБСТВО.

«Чи то у нього справді маразм, — подумала Сюзанна, — а чи він плутається в часі тому, що божевільний. Чи це черговий доказ того, як сильно хворий цей Роландів світ».

— І Я САМЕ ЗБИРАВСЯ НАСЛІДУВАТИ ЇЇ ПРИКЛАД, КОЛИ НАГОДИЛИСЯ ВИ, ЦІКАВІ ЛЮДИ, ЯКІ ЗНАЮТЬ ЗАГАДКИ!

— Зажди! — сказав Едді, піднімаючи руку. — Щось я не вкурюю. Ні, я розумію, чому ти хочеш це зробити. Люди, які тебе зібрали, вже давно мертві, пасажирів не було вже два чи три століття, та й їздити весь час за одним і тим самим маршрутом від Лада до Топіки, мабуть, до болю нудно...

— А ТЕПЕР ТИ ЗАЖДИ, НАПАРНИКУ, — сказав Блейн, імітуючи Джона Вейна. — А ЧИ НЕ ДУМАЄШ ТИ, ЩО Я ЛИШЕ ЯКИЙСЬ ТАМ ПОЇЗД? АДЖЕ БЛЕЙН, З ЯКИМ ТИ РОЗ-

МОВЛЯЄШ, ЗНАХОДИТЬСЯ ЗА ТРИ ТИСЯЧІ МИЛЬ ЗВІДСИ Й СПІЛКУЄТЬСЯ З ТОБОЮ ЗА ПОСЕРЕДНИЦТВОМ НАДШВИДКІСНОГО ШИФРОВАНОГО РАДІОЗВ'ЯЗКУ.

Зненацька Джейк згадав тонкий срібний стрижень, який він бачив на лобі у Блейна. Коли батько вмикав у своєму «мерседесі» радіо, то з гнізда на зовнішній панелі вистромлювалася така сама антена.

«Це так він зв'язується з комп'ютерами в підземеллях міста, — подумав хлопчик. — Тож, якби нам вдалося зламати цю антену...»

— Але ти збираєшся вбити себе, де б ти насправді не був? — не вгавав Едді.

Жодної відповіді. Але в мовчанці вчувалася якась нашорошеність. Едді відчув, що Блейн спостерігає за ними... і вічікує.

— А коли ми знайшли тебе, ти спав? — спитала Сюзанна. — Авжеж, спав, правда?

— Я ПРОКРУЧУВАВ ЗАПИС, ЯКИЙ ЮНИ НАЗИВАЛИ БАРАБАНАМИ БОГІВ, ВІД ІМЕНІ СИВИХ І БІЛЬШЕ НІЧОГО НЕ РОБИВ. ТОЖ МОЖЕТЕ ВВАЖАТИ, ЩО Я ДРІМАВ.

— То чом би тобі не відвезти нас до кінцевої й не повернутися в своє ліжко спати?

— Бо він негідник, — тихим голосом повторив Джейк.

— БО МЕНІ СНЯТЬСЯ СНИ, — точнісінько в той самий час вимовив Блейн голосом, у якому вчувалися моторошні нотки Маленького Блейна.

— А чому ж ти не вколошкав себе разом із Патрицією? — спитав Едді. — І якщо вже на те пішло, то хіба ви з нею не були частинами одного й того самого комп'ютера? Як так сталося, що вона вбилася, а ти ні?

— ПАТРИЦІЯ ЗБОЖЕВОЛІЛА, — терпляче повторив Блейн таким тоном, наче кілька хвилин тому не зізнався, що те саме трапалося і з ним. — В ЇЇ ВИПАДКУ ПРОБЛЕМА ПОЛЯГАЛА НЕ ЛИШЕ В ХВОРОБІ ДУХУ, АЛЕ І В НЕПОЛАДКАХ ОБЛАДНАННЯ. ПРАВДУ КАЖУЧИ, СЛОУТРАН-СОВА ТЕХНОЛОГІЯ УНЕМОЖЛИВЛЮЄ ТАКІ НЕПОЛАД-

КИ, АЛЕ Ж СВІТ ЗРУШИВ З МІСЦЯ... ЧИ НЕ ТАК, РОЛАНДЕ З ГЛЕАДУ?

— Так, — сказав Роланд. — У Темній Вежі, яка є центром усього сущого, вгніздилася якась глибинна хвороба. І вона швидко поширюється. Земля, яку ми шойно бачили внизу, — це лише одна з багатьох ознак тієї хвороби.

— Я НЕ МОЖУ ПІДТВЕРДИТИ ЧИ СПРОСТУВАТИ ЦЕ ТВЕРДЖЕННЯ, АДЖЕ МОЄ СПОСТЕРЕЖЕННЯ ОБЛАДНАННЯ В ПРИКІНЦЕВОМУ СВІТІ, ДЕ СТОІТЬ ТЕМНА ВЕЖА, ВЖЕ ВІСІМСОТ РОКІВ ЯК НЕ ПРАЦЮЄ. ЯК НАСЛІДОК, Я НЕ МОЖУ ВІДРІЗНИТИ ФАКТ ВІД ЗАБОБОНІВ. ФАКТИЧНО НИНІ НАСТАЛИ ТАКІ ЧАСИ, ЩО ЦІ ДВА ЯВИЩА МАЙЖЕ НЕ РОЗРІЗНЯЮТЬСЯ. ДУРНЯ, ОДНИМ СЛОВОМ, НЕ КАЖУЧИ ВЖЕ ПРО ТЕ, ЩО ЦЕ НЕЧЕМНО. Я ПЕРЕКОНАНИЙ, ЩО САМЕ ЦЕ СТАЛО ОДНІЄЮ З ПРИЧИН ХВОРОБИ МОГО ДУХУ.

Ці слова нагадали Едді про те, що не так давно сказав Роланд. Але що ж він сказав? Едді силкувався згадати, але не міг... в пам'яті мерехтів тільки тьмяний спогад про те, як стрілець говорить роздратованим тоном, що взагалі-то було для нього не властиво.

— ПАТРИЦІЯ ВЕСЬ ЧАС СКИГЛИЛА. Я ВВАЖАЮ, ЩО ПЕРЕБУВАТИ В ТАКОМУ СТАНІ НЕЧЕМНО. ДО ТОГО Ж, ЦЕ БРИДКО. МАБУТЬ, ВОНА БУЛА НЕ ТІЛЬКИ БОЖЕВІЛЬНА, АЛЕ Й САМОТНЯ. І ХОЧА З ПОЖЕЖЕЮ В ЕЛЕКТРИЧНИХ ПЛАТАХ, ЯКА СПРИЧИНИЛА ЦЮ ПРОБЛЕМУ, ПОЩАСТИЛО ШВИДКО ВПОРАТИСЯ, ПОМИЛКИ В ЛОГІЦІ ПОШИРЮВАЛИСЯ, БО ІНШІ ПЛАТИ ЗАЗНАЛИ ПЕРЕНАВАНТАЖЕННЯ, А ДОДАТКОВІ БАНКИ ПАМ'ЯТІ ВІДМОВИЛИ. У МЕНЕ БУВ ВАРІАНТ — ДОЗВОЛИТИ ПОМИЛКАМ ПОШИРИТИСЯ НА ВСЮ СИСТЕМУ, АЛЕ Я ВИРІШИВ РОЗВ'ЯЗАТИ ОКРЕМУ ПРОБЛЕМУ. БАЧТЕ, ДО МЕНЕ ДІЙШЛИ ЧУТКИ, ЩО НА ЗЕМЛІ ЗНОВУ З'ЯВИВСЯ СТРЕЛЕЦЬ. ДОВІРЯТИ ТАКИМ БАЙКАМ Я НЕ МІГ, ПРОТЕ ТЕПЕР РОЗУМІЮ, ЩО ПРАВИЛЬНО ВЧИНИВ, КОЛИ ВИРІШИВ ЗАЧЕКАТИ.

Роланд поворухнувся в кріслі.

— Які чутки до тебе дійшли, Блейне? І хто їх тобі переказав? Проте Блейн і на це питання не відповів.

— **ВРЕШТІ-РЕШТ ЇЇ СКИГЛЕННЯ ПОЧАЛО ТАК МЕНЕ ДРАТУВАТИ, ЩО Я СТЕР СХЕМИ, ЯКІ ВІДПОВІДАЛИ ЗА ЇЇ НЕКОНТРОЛЬОВАНІ ДІЇ. ПО-ВАШОМУ — ЗВІЛЬНИВ ЇЇ. А ВОНА КИНУЛАСЯ У РІЧКУ. ПРОЩАВАЙ, ПАТРИЦІЄГАТОР.**

«Почувалася самотньою, весь час плакала, втопилася — а цей механічний довбень тільки те й робить, що насміхається з неї, — подумала Сюзанна. Вона аж кипіла від люті. І якби Блейн був звичайним чоловіком, а не купою електронних плат, схованих десь у місті, яке вони залишили позаду, то йому неодмінно перепало б від неї кілька подряпин. На згадку про Патрицію. — Хочеш, щоб було цікаво, засранцю? Я б тобі показала, що таке цікаво, ох показала б».

— **ЗАГАДАЙТЕ МЕНІ ЗАГАДКУ**, — попросив Блейн.

— Ще не час, — відповів Едді. — Ти й досі не відповів на моє питання. — Він почекав, даючи Блейнові можливість відповісти, та комп'ютер мовчав, тож Едді повів далі. — Говорячи про самогубство, я, так би мовити, виступаю за свободу вибору. Але нащо забирати нас із собою? У чому сенс?

— Бо він так хоче, — нажахано прошепотів Маленький Блейн.

— **БО Я ТАК ХОЧУ**, — прогримів Блейн. — **БО ЦЕ ЄДИНА ПРИЧИНА, ЯКУ Я МАЮ, І ІНШИХ Я НЕ ПОТРЕБУЮ. А ТЕПЕР НУМО ДО СПРАВИ. Я ХОЧУ, ЩОБ ВИ МЕНІ ЗАГАДАЛИ КІЛЬКА ЗАГАДОК. НЕГАЙНО. В РАЗІ ВІДМОВИ Я НЕ ЧЕКАТИМУ, ПОКИ МИ ПРИБУДЕМО В ТОПІКУ. Я ПОКІНЧУ З НАМИ ТУТ І ЗАРАЗ.**

Едді, Сюзанна й Джейк разом озирнулися на Роланда, котрий досі сидів, склавши руки на колінах, і роздивлявся маршрутну карту.

— Пішов ти, — сказав Роланд, не підвищуючи голосу. Так само він міг би люб'язно повідомити Блейнові, що хотів би послухати, як звучить вай-гог.

Крізь динаміки у стелі перелякано зойкнув Маленький Блейн.

— **ЩО ТИ СКАЗАВ?** — Від такої неочікуваної відповіді голос Великого Блейна зазвучав майже так само, як голос його близнюка, про існування котрого він навіть не підозрював.

— Я сказав: пішов ти, — спокійно повторив Роланд. — Якщо ти не розумієш, то я можу розглумачити. Ні. Відповідь — ні.

10

Запала довга мовчанка, протягом якої жоден із Блейнів не озивався. А коли Великий Блейн нарешті відповів, то це були не слова. Стіни, підлога й стеля знову почали втрачати колір і матеріальність. За десять секунд баронський вагон ще раз перестав існувати. Вони побачили, що монопоїзд летить над гірським хребтом, який бовванів на горизонті, коли вони виїхали з міста: сталеві-сірі верхівки з шаленою швидкістю мчали їм назустріч і раптом зникли, поступившись безплідним долинам, на яких, наче наземні черепахи, повзали велетенські жуки. Роланд побачив, як із печери раптом вискочило щось схоже на величезну змію, вхопило жука й потягло його назад, у своє лігво. Ніколи в житті Роланд не бачив таких тварин і такої землі. Це видиво змусило його в душі здригнутися. І не тому, що цей ландшафт був ворожий. Усе тут було чуже, якесь позаземне. Чуже, наче Блейн завіз їх до іншого світу.

— **МАБУТЬ, ТРЕБА ЗІЙТИ З РЕЙКИ ТУТ,** — сказав Блейн. Роланд чув, що під маскою роздумів у його голосі вирує глибинна лють.

— **Мабуть,** — байдуже відповів стрілець.

Хоча байдуже йому не було. Він знав, що комп'ютер може розпізнати в його голосі справжні відчуття — адже Блейн сказав їм, що в нього є потрібні для цього ресурси. І хоча цей комп'ютер добре вмів брехати, Роланд був упевнений, що цього разу він сказав правду. Якщо Блейн справді розпізнає певні стресові нотки в його голосі, то кінець гри. Хай навіть ця маши-

на мала неймовірно складну організацію... та все одно залишалася машиною. Навряд чи Блейн розуміє, що людські істоти так влаштовані, що здатні протистояти емоціям, навіть найсильнішим. Якщо він упізнає в голосі стрільця страх, то, напевно, вирішить, що Роланд блефує. А така помилка може коштувати їм усім життя.

— ТИ НЕЧЕМНИЙ І ЗАРОЗУМІЛИЙ, — сказав Блейн. — МОЖЛИВО, ТОБІ САМОМУ ЦІ ЯКОСТІ ЗДАЮТЬСЯ ЦІКАВИМИ, АЛЕ Я ІНШОЇ ДУМКИ.

Едді не на жарт розлютився — це було видно з виразу його обличчя. Самими губами він вимовив слова: «Що ти РОБИШ?» Але Роланд не звернув на нього уваги. Він був зайнятий Блейном і чудово розумів, що робить.

— Та невже? Я можу бути ще грубішим.

Знявши руки з колін, Роланд із Гілеаду повільно звівся на ноги. Він стояв начебто у повітрі, широко розставивши ноги, й тримав праву руку на поясі, а ліву — на сандаловому руків'ї револьвера. Він стояв так, як стояв безліч разів раніше — на брудних вуличках всіма забутих містечок, у численних кам'янистих каньйонах, де смерть чигає всюди, в незліченних темних салунах, де тхнуло прогірклим пивом і підгорілою старою олією. Це був просто черговий вирішальний поєдинок на безлюдній вулиці, от і все. Але цього було цілком досить. Кхеф, ка і ка-тет — сутичка завжди ставала центральним фактом його життя й віссю, навколо якої оберталося колесо його власного ка. Цього разу зброєю в битві будуть слова, а не кулі, але це не мало значення. Все одно битва буде на смерть. У повітрі тхнуло вбивством незгірш, ніж у болоті смердить падлом. А потім його охопив шал битви, і стрілець більше не контролював себе.

— Я можу назвати тебе абсурдною, пустоголовою, дурною, пихатою машиною. Я можу назвати тебе ідіотським створінням, у якому не більше сенсу, ніж у завиванні вітру в дуплі трухлявого дерева.

— ПРИПИНИ.

Але Роланд пропустив Блейнову репліку повз вуха і продовжував тим самим спокійним тоном.

— На жаль, я й нагрубіянити тобі як слід не можу, бо ти ж лише машина... Едді називає такі «бляшанками».

— Я НЕ ПРОСТО ЯКАСЬ ТАМ...

— Я не можу, приміром, назвати тебе членососом, бо в тебе нема ні рота, ні члена. Я не можу сказати, що ти мерзенніший за наймерзеннішого волоцюгу, який повзав у найогиднішому в світі сміттєзвалищі, бо навіть така істота краща за тебе — в тебе нема колін, щоб повзати, та й упасти на них ти не зможеш, бо не маєш жодного поняття про таку людську ваду, як милосердя. Я навіть не можу сказати, що ти трахав свою матір, бо її в тебе не було.

Роланд замовк, щоб набрати в легені повітря. А його супутники навпаки — затамували подих. Навколо них панувала задушлива мовчанка Блейна Моно, враженого до глибини своєї комп'ютерної душі.

— Я можу назвати тебе бездушним створінням, яке допустило, щоб його єдина подруга втопилася, боягузом, що тішиться, коли катує дурнів і цілими натовпами вбиває невинних, розгубленим гобліном, котрий обвішався шмарклями і...

— Я НАКАЗУЮ ТОБІ ЗАМОВКНУТИ, ІНАКШЕ Я ВБ'Ю ВАС УСІХ!

Очі Роланда спалахнули таким несамовитим синім полум'ям, що Едді з переляку сахнувся від нього. Джейк із Сюзанною охнули.

— *Можеш вбивати, але не смій мені наказувати!* — прогрімів стрілець. — *Ти забув обличчя тих, хто тебе створив! Або вбий нас, або мовчи і слухай мене, Роланда з Гілеаду, сина Стівена, стрільця і володаря стародавнього краю! Не для того я за багато років пройшов тисячі миль, щоб сидіти тут і слухати твоє дитяче квиління! Затямив? А тепер ти слухай МЕНЕ!*

Якусь мить всі шоковано мовчали, не наважуючись навіть зітхнути. Роланд рішуче дивився перед собою, високо підвівши голову й тримаючи руку на руків'ї револьвера.

Сюзанна Дін підняла руку й намацала в себе легку усмішку — так жінка перевіряє, чи добре сидить на ній новий одяг, приміром капелюшок. Вона боялася, що це все, кінець життя, проте душу переповнював не страх, а гордість — гордість за Роланда. Скосивши погляд ліворуч, вона побачила, що Едді дивиться на стрільця, захоплено усміхаючись. З Джейком усе було навіть простіше: він дивився з обожнюванням, чистим, як сльоза, обожнюванням.

— Так йому! — прошепотів Джейк. — Нехай знає! Гад!

— Краще тобі до нього прислухатися, Блейне, — порадив Едді. — У нього дах геть перекособочений. Не дарма ж його називали Скаженим Псом із Гілеаду.

Після тривалої мовчанки Блейн нарешті спитав:

— **ЦЕ ПРАВДА? ТЕБЕ ТАК НАЗИВАЛИ, РОЛАНДЕ, СИНУ СТВЕНА?**

— Можливо, — погодився Роланд, спокійно стоячи в повітрі над безплідними передгір'ями.

— **НАВІЩО ВИ МЕНІ ПОТРІБНІ, ЯКЩО ВІДМОВЛЯЄТЕСЯ ЗАГАДУВАТИ ЗАГАДКИ?** — запитав Блейн. Тепер у його голосі лунали буркотливі нотки невдоволеної дитини, якій дозволили не лягати спати допізна, а вона втомилася, та не хоче в цьому зізнатися.

— А я не казав, що ми відмовляємося, — відповів Роланд.

— **ХІБА НІ?** — здивувався Блейн. — **Я ЦЬОГО НЕ РОЗУМІЮ, АЛЕ АНАЛІЗ СОНОГРАМИ СВДЧИТЬ ПРО ТЕ, ЩО В ЦИХ СЛОВАХ Є РАЦІОНАЛЬНИЙ ЗМІСТ. ПОЯСНИ, БУДЬ ЛАСКА.**

— Ти сказав, що загадка потрібна тобі негайно, — відповів стрілець. — А я відмовив. Через свою жадібність ти поведився непристойно.

— **НЕ РОЗУМІЮ.**

— Ти був нечемний. Це ти розумієш?

Повисла довга мовчанка — Блейн думав. А потім:

— **ЯКЩО МОЇ СЛОВА ЗДАЛИСЯ ВАМ НЕЧЕМНИМИ, Я ВИБАЧАЮСЯ.**

— Приймається, Блейне. Але є ще одна, гірша проблема.

— ПОЯСНИ.

У Блейновому голосі вчувалася якась непевність, але Роланд не дуже здивувався. Надто багато часу сплигло відтоді, як комп'ютер востаннє стикався з якоюсь людською реакцією, крім невігластва, нехтування і забобонної запобігливості. Навіть якщо він і стикався з людською хоробрістю, то це було дуже давно.

— Поясню, коли повернеш салон. — Роланд сів, всім своїм виглядом демонструючи, що подальша суперечка — як і негайна смерть — неможлива.

Блейн виконав його вимогу. Страхітливий краєвид зник, стіни знову стали кольоровими. Плямка на карті вже блимала ближче до точки, над якою стояв підпис «Кендлтон».

— Гаразд, — сказав Роланд. — За грубість можна пробачити, Блейне, так мене вчили в юності, і глина висихає у відбитках, створених митцем. А от дурість не пробачають. Цього мене теж навчали.

— У ЧОМУ Ж Я ПРОЯВИВ ДУРИСТЬ, РОЛАНДЕ З ГЛЕАДУ? — вкрадливо і водночас погрозливо спитав Блейн. І Сюзанна наче побачила перед собою ласого kota, що причаївся біля мишачої нірки, мотляючи хвостом і нетерпляче виблискуючи очима.

— У нас є те, що тобі потрібно, — відказав Роланд, — а єдина винагорода, яку ти за це пропонуєш, — смерть. Це дуже нерозумно з твого боку.

Блейн замислився і не озивався довго-предовго. А потім:

— ПРАВДУ КАЖЕШ, РОЛАНДЕ З ГЛЕАДУ. АЛЕ ЯКІСТЬ ВАШИХ ЗАГАДОК НЕ ДОВЕДЕНА. ЗА ПОГАНІ ЗАГАДКИ Я ВАМ ЖИТТЯ НЕ ПОДАРУЮ.

Роланд кивнув.

— Розумію, Блейне. А тепер слухай і спробуй зрозуміти сам. Своім друзям я вже розповідав дешифру цієї історії. Коли я був малий, у Баронії Гілеаду щороку було сім святкових днів, коли проводилися ярмарки, — Зима, Широка Земля, Посів, Літне

Сонцестояння, Повна Земля, Жнива і Старий Рік. І на кожному ярмарку обов'язково влаштовували змагання загадок, але на свята Широкої і Повної Землі вони були головним обрядом, бо вважалося, що загадки віщують гарний чи поганий врожай.

— ЦЕ ЗАБОБОН, ЩО НЕ СПИРАЄТЬСЯ НА ЖОДНІ ФАКТИ, — перебив Блейн. — Я ВВАЖАЮ ЙОГО ПРИКРИМ.

— Звісно, це забобон, — погодився Роланд, — але ти навіть не уявляєш собі, як добре загадки передбачали врожай. От, наприклад, розгадай загадку: «Коли вартовий буває квіткою?»

— ЦЕ ДУЖЕ СТАРА І НЕ НАДТО ЦІКАВА ЗАГАДКА, — пробурчав Блейн, але в його голосі вчувалася радість від того, що йому дали щось розгадати. — КОЛИ ВІН БУВАЄ НЕ ЗАБУДКОЮ. ЦЯ ЗАГАДКА ГРУНТУЄТЬСЯ НА ФОНЕТИЧНОМУ ЗБІГОВІ. МОЖУ НАЗВАТИ ЩЕ ОДНУ ТАКОГО ТИПУ, ЇЇ ЗАГАДУЮТЬ НА ТОМУ РІВНІ, ДЕ РОЗТАШОВУЄТЬСЯ БАРОНІЯ НЬЮ-ЙОРК: ЯКЕ СЛОВО ЗАВЖДИ ЗВУЧИТЬ НЕПРАВИЛЬНО?

Несподівано для всіх відповів Джейк.

— Цю загадку нам цьогоріч загадувала вчителька англійської. Неправильно завжди звучить слово «неправильно».

— ТАК, — підтвердив Блейн. — СТАРА ДУРНА ЗАГАДКА.

— Хоч у чомусь я з тобою погоджуюся, друже Блейн, — сказав Едді.

— Я Б ХОТИВ ПОЧУТИ БІЛЬШЕ ЯРМАРКОВИХ ЗАГАДОК З ГЛЕАДУ, РОЛАНДЕ, СИНУ СТВЕНА. ЯК НА МЕНЕ, ТО ВОНИ ДОСИТЬ ЦІКАВІ.

— У дні Широкої і Повної Землі для цього відкривали Залу Прадідів, і опівдні там збиралися десь приблизно шістнадцять або навіть тридцять учасників змагання. Тільки о тій порі року вхід до Зали Прадідів був відкритий для простих людей — торговців, фермерів, скотарів. І в ті дні Зала Прадідів стояла вщерть заповнена, ніде було яблуку впасти.

Погляд стрільця став далекий і замріяний. Тільки одного разу Джейк бачив його таким — у тому туманному іншому житті, коли Роланд розповідав йому, як вони з друзями, Катбертом

і Джеймі, прокралися на балкон у тій самій Залі, щоб подивитися обрядові танці. Роланд розказував про це під горами, коли вони переслідували Волтера.

«Мартен сидів коло моїх батьків, — сказав тоді Роланд. — Я їх упізнав навіть з висоти балкона. Коли мати пішла танцювати з Мартеном, вони повільно кружляли на підлозі, решта людей розступилися, а коли танець закінчився, всі заплескали в долоні. Але стрільці не аплодували...»

Джейк глянув на Роланда, подумки в черговий раз дивуючись, звідки з'явився цей дивний відсторонений чоловік... і навіщо він прийшов.

— Посеред зали ставили величезну бочку, — вів далі Роланд, — і кожен учасник вкидав туди жменю берестяних сувоїв, на яких були записані загадки. Загадок там було порівну: і старих, бо ж чули їх від літніх людей, а часом знаходили в старих книжках, і нових, вигаданих з нагоди свята. Коли давали дозвіл, троє суддів, один із яких обов'язково мав бути стрільцем, прочитували ці загадки й обирали, які з них гідні того, щоб брати участь у змаганні.

— ТАК, ЗАГАДКИ МАЮТЬ БУТИ ГІДНИМИ, — погодився Блейн.

— Отож, починалося змагання, — сказав стрілець. Від згадки про дні свого дитинства, коли він був таким самим хлопчиком, як і Джейк, що сидів навпроти нього, тримаючи на руках пухнастика-шалапуту, його вуста торкнула легка посмішка. — Вони змагалися годинами. Посеред Зали Праділів утворювалася черга. Місце в ній кожен отримував за результатами жеребкування, і кожен сподівався витягти велике число, бо ж бути в хвості черги краще, ніж на її початку. Хоча переможець мав розгадати бодай одну загадку.

— ЯСНА РІЧ.

— Кожен чоловік або жінка (бо серед кращих відгадників Гілеаду були й жінки) підходив до бочки, тягнув звідти шматочок кори й простягав Майстрові. Майстер ставив пісочний годинник і загадував цю загадку. І якщо за три хвилини учасник не міг відгадати, то він покидав чергу.

— І ЗАГАДКА ПЕРЕХОДИЛА ДО НАСТУПНОГО УЧАСНИКА?

— Так.

— ОТЖЕ, В НЬОГО БУЛО БІЛЬШЕ ЧАСУ, ЩОБ ПОДУМАТИ.

— Так.

— РОЗУМІЮ. КЛЬОВО.

— Кльово? — не зрозумів Роланд.

— Тобто весело, — тихо підказала Сюзанна.

Роланд здвигнув плечима.

— Весело було глядачам, бо учасники ставилися до змагання дуже серйозно. Часто після вручення призу між ними траплялися бійки.

— А ЯКИЙ БУВ ПРИЗ?

— Найбільший гусак у Баронії. І рік у рік цей приз діставався моєму вчителю, Корту.

— МАБУТЬ, ВІН БУВ НЕПЕРЕВЕРШЕНИМ ВІДГАДНИКОМ, — з повагою сказав Блейн. — ШКОДА, ЩО ЙОГО ТУТ НЕМА.

«Мені теж», — подумав Роланд.

— А тепер я підходжу до суті своєї пропозиції, — сказав Роланд.

— Я СЛУХАЮ ДУЖЕ УВАЖНО, РОЛАНДЕ З ГЛЕАДУ.

— Нехай ці наступні кілька годин стануть нашим ярмарком. Ти не загадуватимеш нам загадки, бо тобі кортить почути нові, а не розповідати ті, які тобі вже відомі...

— ПРАВИЛЬНО.

— Все одно ми не зможемо розгадати більшу їх частину, — вів далі Роланд. — Я певен, що ти знаєш загадки, які навіть Кортові були б не до снаги, якби він витяг їх із бочки. — У цьому він дуже сумнівався, але час битви минув і настав час перемир'я, тож Роланд вирішив трохи прикрасити дійсність.

— АВЖЕЖ, — погодився Блейн.

— Пропоную як приз замість гусака подарувати нам життя, — сказав Роланд. — Дорогою до Топіки ми будемо загадувати тобі

загадки. Якщо, прибувши на кінцеву станцію, ти розгадаєш усі наші загадки, то можеш нас убити, як і задумував. Це буде твій гусак. Але якщо ми тебе переплюнемо... якщо в Джейковій книжці чи в нашій пам'яті знайдеться загадка, на яку в тебе не буде відповіді, то ти муситимеш відвезти нас до Топіки і випустити. Це вже буде наш гусак.

Тиша.

— Ти зрозумів?

— ТАК.

— Згода?

Блейн Моно мовчав. Едді напружено чекав, обійнявши Сюзанну, й дивився в стелю баронського вагона. Сюзанна на мить поклала руку на живіт, думаючи про таємницю, яка там, можливо, криється. Джейк лагідно гладив Юка, намагаючись не потривожити рани від ножа. Всі чекали, поки Блейн (справжній Блейн, який перебував зараз дуже далеко, на відстані кількох тисяч миль від них, живучи своїм недожиттям у підземеллях міста, всі мешканці якого загинули з його волі) поміркує над Роландовою пропозицією.

— ТАК, — нарешті озвався Блейн. — Я ЗГОДЕН. ЯКЩО Я РОЗГАДАЮ ВСІ ВАШІ ЗАГАДКИ, ТО ВИ ПІДЕТЕ ЗІ МНОЮ НА ТУ ГАЛЯВИНУ, ДЕ ЗАКІНЧУЄТЬСЯ ЗЕМНИЙ ШЛЯХ. КОЛИ Ж ХТОСЬ ІЗ ВАС ЗАГАДАЄ ЗАГАДКУ І Я НЕ ЗНАЙДУ РОЗВ'ЯЗКУ, ТО Я ПОДАРУЮ ВАМ ЖИТТЯ Й ВІДВЕЗУ ВАС ДО ТОПІКИ, А ТАМ ВИ ВИЙДЕТЕ З ПОЇЗДА Й ПІДЕТЕ ДАЛІ — ШУКАТИ ТЕМНУ ВЕЖУ. Я ПРАВИЛЬНО ЗРОЗУМІВ УСІ УМОВИ Й ОБМЕЖЕННЯ ТВОЄЇ ПРОПОЗИЦІЇ, РОЛАНДЕ, СИНУ СТВЕНА?

— Так.

— ГАРАЗД, РОЛАНДЕ З ГІЛЕАДУ.

ГАРАЗД, ЕДДІ З НЬЮ-ЙОРКА.

ГАРАЗД, СЮЗАННО З НЬЮ-ЙОРКА.

ГАРАЗД, ДЖЕЙКУ З НЬЮ-ЙОРКА.

ГАРАЗД, ШАЛАПУТЕ ЮК ІЗ СЕРЕДИННОГО СВІТУ.

Зачувши своє ім'я, Юк нашорошив вуха.

— ВИ КА-ТЕТ, ОДИН ІЗ БАГАТЬОХ. Я ТЕЖ. А ЗАРАЗ ПЕРЕ-
ВІРИМО, ЧИЙ КА-ТЕТ СИЛЬНІШИЙ.

На мить запала тиша, яку порушувало тільки рівномірне
двигтіння слоутрансових турбін, що везли їх над спустошеною
землею, туди, де лежала Топіка, туди, де закінчувався Середин-
ний світ і починався Останній.

— ОТОЖ, — вигукнув Блейн. — ЗАКИДАЙТЕ НЕВІД, МАН-
ДРІВЦІ! ВИПРОБУЙТЕ МЕНЕ. НЕХАЙ ПОЧНЕТЬСЯ ЗМА-
ГАННЯ!

ПРИМІТКА АВТОРА

Вже не за горами той день, коли вийде четвертий том «Темної Вежі» (звісно, за умови, що Постійний Автор буде живий, а Постійний Читач не знудиться чекати). Важко сказати, коли саме це станеться — мені завжди було нелегко відшукувати двері, що відчиняються у світ Роланда. До того ж не кожен знайдений ключ підходить до наступних дверей, тож його доводиться допосовувати, а це нелегка справа. Втім, якщо читачі зажадають четвертий том, то четвертий том буде, бо мені до снаги знайти Роландів світ, тим паче, що я й досі його невільник... він тримає мене міцніше, ніж будь-який зі світів, до яких я мандрував у своїй уяві. І ця історія, як ті загадкові слоутрансові двигуни, дедалі більше набирає обертів і пришвидшує ритм.

Я цілком свідомий того, що деяких читачів розчарує закінчення «Загубленої землі» — надто багато нерозгаданих загадок воно в собі чаїть. Мені й самому не дуже приємно залишати Роланда і його друзів у товаристві злого Блейна Моно. Можете мені не вірити, але я не менше за вас дивуюся з кінцівки третього тому. Але скажу вам, що книжки, які пишуться самі (а це й сталося із «Загубленою землею»), самі мають і закінчуватися. Єдине, в чому я можу запевнити вас, мої Читачі, — Роланд і його супутники підійшли до одного з найважливіших кордонів у своїй історії, і ми маємо на деякий час залишити їх на митниці, нехай собі відповідають на питання прикордонників і заповнюють декларації. Цим я образно натякаю, що історія в черговий раз добігла кінця, і моє серце розважливо порадило мені на деякий час зупинитися.

Як розгортатимуться події в наступному томі — наразі невідомо, хоча запевняю вас, що з Блейном Моно розберуться, що ми дізнаємося більше про юність Роланда і знову зустрінемося з Цок-Цоком і тим загадковим чоловіком, якого Волтер називав Магом чи Вічним Чужинцем. Це про нього, страшного і загадкового, написав Роберт Браунінг на початку своєї поеми «Чайльд Роланд до Вежі Темної прийшов»:

Спочатку я подумав: він бреше безсоромно,
Цей дряхлий старигань зі злобними очима
І косо дивиться, зібгавши губи в складку,
Як я прийму його брехню.
Та ледве стримує себе, пустивши шпильку в жертву.

У цього злобного брехуна й великого чаклуна — справжній ключ, що відмикає Прикінцевий Світ і Темну Вежу... для тих відважних, хто насмілиться його забрати.

І для тих, хто залишиться.

*Бангор, штат Мен
5 березня 1991 року*

ЗМІСТ

<i>Вступ</i>	Коли тобі дев'ятнадцять (і ще про дещо)	7
КОРОТКИЙ ЗМІСТ ПОПЕРЕДНІХ РОМАНІВ		19
КНИГА ПЕРША. ДЖЕЙК		
СТРАХ У ЖМЕНІ ЗЕМЛІ.....		25
<i>Розділ 1</i>	Ведмідь і кістка.....	27
<i>Розділ 2</i>	Ключ і троянда	133
<i>Розділ 3</i>	Двері й демон.....	211
КНИГА ДРУГА. ЛАД		
КУПА ПОВАЛЕНИХ БОВВАНІВ.....		301
<i>Розділ 4</i>	Містечко й ка-тет.....	303
<i>Розділ 5</i>	Міст і місто	375
<i>Розділ 6</i>	Загадка і загублена земля	535
ПРИМІТКА АВТОРА		572

Літературно-художнє видання

КІНГ Стівен
Загублена земля. Темна вежа III

Головний редактор С. С. Скляр
Відповідальний за випуск К. В. Шаповалова
Редактор Р. Є. Хворостяна
Художній редактор М. В. Євдокимова
Технічний редактор А. Г. Верьовкін
Коректор Т. М. Вакуленко

Підписано до друку 08.04.2008. Формат 84x108/32.
Друк офсетний. Гарнітура «Newton». Ум. друк. арк. 30,24.
Наклад 10000 пр. Зам. № 8-0505.

Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля»
Св. № ДК65 від 26.05.2000
61140, Харків-140, просп. Гагаріна, 20а
E-mail: corp@bookclub.ua

Відруковано
ВАТ «Харківська книжкова фабрика «Глобус»»
61012, м. Харків, вул. Енгельса, 11

Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля»

Служба роботи з клієнтами:

тел. +38-057-783-88-88

e-mail: support@bookclub.ua

Інтернет-магазин: www.bookclub.ua

Адреси фірмових магазинів дивіться на сайті та в каталозі

З питань гуртових продажів

звертайтеся за тел. +38-057-703-44-57

e-mail: trade@bookclub.ua

Кінг С.

К41 Загублена земля. Темна вежа III [Текст] : пер. з англ.
О. Любенко. — Харків : Книжковий Клуб «Клуб Сімейного
Дозвілля», 2008. — 576 с.

ISBN 978-966-343-953-2 (укр.).

ISBN 978-0-452-28471-6 (англ.).

Темна Вежа, знадлива й недосяжна, — мета, до якої вперто прямують надзвичайно сильна, мужня й винахідлива людина стрілець Роланд та його друзі. Їм доводиться долати, злавалося б, непереборні перешкоди, щоб своєчасно «відчинити двері» з одного світу в інший. До реальних небезпек додаються напівуявні жадливі зустрічі з тими, хто перешкоджає досягти бажаного, — усемогутніми почварами-роботами, — зустрічі, від яких аж мороз реально йде поза шкірою. Завдяки письменницькій майстерності, кінематографічності викладу ви втрапите у вир захопливих, фантастичних подій, будете переживати за героїв, співчувати їм та широко бажати щасливого завершення цієї відчайдушної мандрівки світами.

ББК 84.7СПО